T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KİTĀB-I SERGÜZEŞT-İ ŻA‘ĪFĪ

(İnceleme, Metin, Nesre Çeviri, İndeks)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET ALİ ÜZÜMCÜ

ANA BİLİM DALI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
PROĞRAMI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

DANIŞMAN : PROF. DR. İ. GÜVEN KAYA

KOCAELİ - 2008

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KİTĀB-I SERGÜẔEŞT-İ ŻA‘ĪFĪ

(İnceleme, Metin, Nesre Çeviri, İndeks)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET ALİ ÜZÜMCÜ

ANA BİLİM DALI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
PROĞRAMI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

DANIŞMAN : PROF. DR. İ. GÜVEN KAYA

KOCAELİ - 2008

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ* SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KİTĀB-I SERGÜẒEŞT-İ ŻA'ĪFĪ
(İnceleme, Metin, Nesre Çeviri, İndeks)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Mehmet Ali ÜZÜMCÜ

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Kurulu Tarihi ve No: 08.10.2008 – 2008 / 24

Prof. Dr. İ.Güven KAYA Yrd. Doç. Dr. Hasan KOLCU Yrd. Doç. Dr. Gencay ZAVOTÇU

KOCAELİ - 2008

ÖNSÖZ

Divan Edebiyatı söz söyleme ustalığının bütün yönlerini kapsaması bakımından önemlidir. Divan şairleri gazel ve kasideleri ile muhayyel bir âlem oluştururken, na‘at ve münacatları ile dini bir hava oluşturabilmekte, mesnevilerle bizi kurgunun içine sokabilmekte, şehrengizlerle şehrin sokaklarında gezdirebilmekte, rubailerle düşündürürken, şarkı ile heyacanlandırabilmekte, letāif-nāme türü eserlerle güldürürken, mersiyelerle hüzünlendirebilmekte. Şikāyet-namelerle eleştirebilmektedir.

Sergüzeşt-nāmeler şairlerin hayatları ve yaşadıkları hakkında kendi ellerinden bilgi aktardığı eserlerdir. Kitāb-ı Sergüzeşt-i Za‘īfī de edebiyatımızda sergüzeşt-nāmeler diye bilinen türün örneklerinden birisidir ve Divan Edebiyatı’nın realist anlamda hayatla ilişkisini göstermesi bakımından önemlidir.

Za‘īfī isminin tezkirelerde geçmesine ve hakkında bir çok çalışma yapılmasına rağmen hayatıyla ilgili doyurucu bilgi verilmediğini görüyoruz.Tez içerdiği ayrıntılar açısından bu bilgi eksiklikliğini gidermeyi başarabilirse görevini yerine getirmiş olacakdır.

Çalışmalarımız sırasında ilgi ve emeğini esirgemeyen hocam Prof.Dr.Güven KAYA’ya ve Esat HARMANCI’ya teşekkür eder. Manevî desteğinden dolayı yiğenim Emine DEMİR’i de özellikle anmak isterim.

Mehmet Ali ÜZÜMCÜ

Gaziantep / 2008

PREFACE

The Divan Literature is important in terms of covering all sides of eloquence mastery. While conveying the Divan poets with their ghazal and encomium us to an imagined world, they can create a religious atmosphere with their laudation and begging, and with their mesnevis they can participate us into the fiction, with şehrengizes they can take us through the streets of the city; while taking us think with rubais, it can excite with chants; while laughing with works of art such letaif-name, it let feel sad with threnodies, it can criticize with written complaints.

Sergüzeştnames are the works of art; by the mediation of them the poets convey the information about their lives and experiences by themselves. Kitāb-ı Sergüzeşt-i Za'īfī is one of arts known as Sergüzeştnames in our literature and it is important in terms of showing the relation of Divan Literature with life in meaning realist.

Despite writing the name Za'īfī in letters and had been made a lot of works about him, we see that it has been not given any satisfying information about his life. The thesis will have fulfilled its duty, if it supplies this information deficiency in terms of details covered.

I want to thank my teacher Prof. Dr. Güven KAYA and Esat HARMANCI who did not deny their references and efforts and especially to call to mind Mrs. Emine DEMİR, my niece on account of her moral support.

Mehmet Ali ÜZÜMCÜ

Gaziantep / 2008

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ……..I
İÇİNDEKİLER……. III
ÖZET…….V
ABSTRACT……..VI
KISALTMALAR……...VII

1. ZA'ĪFĪ'NİN YAŞADIĞI DÖNEME GENEL BAKIŞ

1.1.Siyâsî ve Sosyal Durum……1

1.2. Divan Edebiyatı'nın Genel Durumu……4

2. ZA'ĪFĪ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ

2.1. Hayatı……7

2.2. Edebî kişiliği ve sanatı…… …….12

2.3. Eserleri……..13

3. KİTĀB-I SERGÜZEŞT-İ ZA'ĪFĪ

3.1. Külliyatının tanıtımı…….……28

3.2. İçerik……....32

3.3. Şekil……..34

3.4.Üslup…….....37

3.5.Edebî sanatlar…….39

4.ESERDE GEÇEN ATASÖZLERİ VE DEYİMLER

4.1. Atasözleri……..47

4.2. Deyimler…….....48

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ……..51
TRANSKRİPSİYON İLE İLGİLİ NOTLAR……52

5.ESERİN TRANKRİPSYONLU METNİ VE GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE ÇEVİRİSİ……53
SONUÇ……...429
TIPKIBASIM……...430
KİŞİ VE YER ADLARI DİZİNİ…….458
KAYNAKÇA…….…..460
ÖZGEÇMİŞ

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİ TÜRK EDEBİYATI ANABİLİM DALI

KİTĀB-I SERGÜẒEŞT-İ ŻA‘ĪFĪ

ÖZET

16. Yüzyılda Kanuni Sultan Süleyman döneminde yaşamış olan Za‘īfī Karatova doğmuştur. *Nigāristān* (Tercüme-i Manzūme-i Gülistān) adıyla Divan Edebiyatı'nda ilk manzum Gülistān tercümesini yapmış ve devrin padişahı Kanuni Sultan Süleyman'a sunmuştur. Za'īfī'nin bunun dışında tercüme bir çok eseri mevcuttur.

İncelediğimiz *Kitāb-ı Sergüzeşt-i Za‘īfī, Kıssa-i Işkī ve Ma‘şūk ve Fāl-i Murgān* eserlerini ihtiva eder. Eserin genel konusu Za‘īfī'nin hayatı olsa da şair Kanuni'nin Irak Seferi ve Halvetilik'le (Şeyh Sünbül Sinan) ilgili bilgiler verir.

Sade bir dili benimsediği gözlenen şair, bulunduğu devrin sosyal hayatına ait tabloları bütün canlılığı ile gözler önüne sererken, Arapça ve Farsça tamlamalarla, sanatlı bir dil kullanır.

Anahtar Kelimeler: Karatova, Za‘īfī , Tercüme-i Manzūme-i Gülistān,Kıssa-i Işkī ve Ma‘şūk, Halvetilik

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİ TÜRK EDEBİYATI ANABİLİM DALI

KİTĀB-I SERGÜẐEŞT-İ ŻA'ĪFĪ

ABSTRACK

Za'īfī was born in Karatova who lived in 16th century of era of Kanuni Sultan Süleyman (Soliman I). He made the first poem translation of *Nigaristān* (Translation of poem named Gülistan) and submitted it to the king Kanuni Sultan Süleyman (Soliman I) of mentioned age.

Apart from this Za'īfī has got a lot of works of art in translation.

We studied his following Works: "*Kitab-ı Sergüzeşt-i Za'īfī, Kıssa-i Işkī and Ma'şūk and Fāl-i Murgān.* ''

As matter of fact the general subject of work is the life of Za'īfī, the poet gives the information about Iraq war time and being Halvet (Sheik Sünül Sinan).

Sighted that the poet embraced a simple language and while he displayed the tables of the social life of era without stint where he lived, he did not forbear to use the Arabic and Persian prepositional phrases.

Key Words: Karatova, Za'īfī, Tercüme-i Manzūme-i Gülistān, Kıssa-i Işkī ve Ma'şūk, Halvetilik

KISALTMALAR

a. g. e : adı geçen eser

Anh. : Anhegger

bk. : bakınız.

c. : cilt

s. : sayfa

HM : Halıcılar Müzesi Nüshası

BN : Bibliotheque Nationale Nüshası

T : Topkapı Sarayı Nüshası

BL : British Library Nüshası

MEB : Milli Eğitim Basımevi

TTK : Türk Tarih Kurumu

co. : company

haz. : hazırlayan

vol. : volume

1. ZA‘ĪFĪ’NİN YAŞADIĞI DÖNEME GENEL BAKIŞ

1.1. Siyâsî ve Sosyal Durum

Tahminen 1494-5 yıllarında doğup, 1570’ten sonraki bir tarihte ölen, Za‘īfī II.Bayezid,Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinde yaşamıştır.

Yıldırım Beyazıt döneminin ilk zamanları taht mücadeleleri ile geçer. Cem Sultan olayı tarihimizdeki en dramatik vakalardan biridir. Şehzade Bursa’da başlayıp Mısır, Rodos, Fransa ve İtalya’da devam eden 13 yıl süren bir sürgün hayatı yaşamış, nihayet dönüş yolundayken hastalanıp vefat etmiş bir iddiaya göre de Fransa kralına teslim edilmeden önce Papa Aleksandr Borçia tarafından zehirlettirilmiştir.

Bu dönem ayrıca Venedik’le yapılan deniz mücadelelerine sahne olmuştur. Venedikliler Fransa, Aragon ve Sicilya krallarını yanına alıp Akdenizdeki bazı adalara yerleşmek ve Midilli Adasını muhasara etmek suretiyle Haçlı seferine kalkışmışlarsa da Saruhan Sancak Bey’i Şehzade Korkut’un müdahalesi ile başlayan süreç sonunda başarısız olmuşlardır.

II. Beyazıt padişahlığının son döneminde Anadolu’daki Şah İsmail tehlikesiyle mücadele eder. Antalya ve civarlarında Şah Kulu Baba Tekeli adı verilen kızılbaş o sırada şehzadeler arasındaki hoşnutsuzluk ve otorite boşluğundan faydalanarak isyan çıkarmaya kalkıştıysa da başarılı olamamıştır.

II. Bayezid dönemi daha çok iç mücadelelerle geçer.

İstanbul’un fethinden sonra kültürel yapıyı değiştirmek için Anadolu’daki sanat erbabı zengin ve iş ehli olanlar aileleri ile birlikte İstanbul’a nakledilip Ali Kuşçu, Molla Cāmi, ressam Bellini gibi devrin önemli isimleri İstanbul’a çağrılarak şehir bir kültür merkezi haline getirilmişti. II. Bayezid de babasının zamanında başlayan

ilim cereyanlarını teşvik ederek İstanbul'u İslam âleminin ilim merkezi haline getirmiştir. İstanbul'da cami, medrese, imaret, mektep, Edirne'de medrese ve hastane, Amasra'da cami, medrese, imaret ve mektep ve bunların dışında köprü, zaviye, başka eserler de yaptırmıştır (YILMAZ, 2001: 3).

Yavuz Sultan Selim' in de ilk işi Şah İsmail tehlikesi ile uğraşmak olur.Çaldıran Savaşı sonucu Azerbaycan, Karabağ, Kemah, Diyarbakır, Mardin gibi doğu illeri alınarak şii ve kızılbaş tehlikesi ortadan kaldırılır.Yavuz Sultan Selim'in Mercidabık Seferi ile El Cezire, Suriye, Mısır, Filistin ve Hicaz Osmanlı hakimiyetine girer. Bu sefer sonucu İslam âleminde halifelik Osmanlıya geçer.

Mercidabık Muharabesi dönüşü Şam'a geldiğinde Muhyiddīn-i Ārābi'nin kabrini buldurup türbe ve yanına da cami ve imaret yaptırarak bu camide ilk cuma namazını kılar. Bu dönemde yine Celal isminde dirlik sahibi biri ayaklanma çıkardıysa da bu girişim Elbistan valisi Şehsuvarzāde' nin müdahalesiyle sonuçsuz kalmıştır.

Yavuz Sultan Selim, Avrupa'daki vaziyeti olduğu gibi muhafaza etmiş ve asıl tehlikenin Asya' dan geleceğini takdir ile saltanatı müddetince bütün enerjisini o tarafa sarfetmiş ve böylece kendisinden sonra oğlunun Avrupa' da ve Akdeniz' de daha emniyetli faaliyette bulunmasını temin etmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman dönemi Osmanlı Devleti'nin siyasi, sosyal ve kültürel açıdan zirve noktasıdır.

Fatih Sultan Mehmet zamanında Avrupa' ya adım atan Osmanlı Devleti Kanuni'nin Belgrat' ı zaptı ve Mohaç Seferi ile Avrupa'nın içlerine kadar ilerlemiştir.

Akdeniz'de Rodos Adası alınıp Malta Seferi düzenlenmiş.

Bu dönemde de Safevi tehlikesi ve Alevi isyanları Osmanlı'nın başını ağrıtmaya devam eder. Kanuni Sultan Süleyman Irakeyn seferi ile Bağdat ve civarını alıp İran' a yürümüş ve Şah Tahmasb'ı mağlup ederek Tebriz'i ele geçirmiştir.

Bu dönemde donanmanın başında Barbaros Hayrettin Paşa vardır. Cezair, Traplusgarp ve Tunus alınıp Avlonya (İSLAM ANSİKLOPEDİSİ, 1972: 119) seferi ve Preveze Muharebesi ile Akdeniz' de Osmanlı hakimiyeti sağlanmıştır.

Hint ve Umman Seferleri'nde denizlerde Portekizlilerle üstünlük mücadelesine girişilmiştir.

Hürrem Sultan ve Şehzade Mustafa'nın başından geçenler etkileri açısından bu dönemin dikkate değer olaylarıdır.

Fatih Sultan Mehmet'in zamanında Sahn-ı Seman adlı İlahiyat ve Hukuk Fakültesi açılmıştı. Kanuni de Süleymaniye Camii civarında Sahn-ı Süleymaniye adında Tıp ve Riyaziye Fakültesini açmıştır.

[1] Bu bölüm '' UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı, Osmanlı Tarihi, c. II , Ankara : TTK , 1995 ''eserinden derlenmiştir.

1.2. Divan Edebiyatı'nın Durumu

Fatih'le birlikte İstanbul'un bilim ve kültür şehri olmasının ardından, Fatih'ten sonra gelen, kendileri de şair olan padişahlar ilim ve kültür hareketlerini teşvik etmiş. Fethettikleri kültür merkezlerindeki ilim adamı, şair ve kültür değerlerini İstanbul'a getirerek şehri İslam aleminin her açıdan merkezi haline getirmişlerdir.

XV.Yüzyılda Ahmed Paşa (öl. 902/1497) kasideleri ile devrin en önemli şairidir.Necātī (öl. 914/1509) de gazelleriyle ön plana çıkar. Yine Ahmed Paşa'nın hocası olan Melīhī de devrin önemli şairleri arasında yer alır.*Edirne Şehrengizi* adlı eseri türünün ilk kabul edilir. Karamanlı Nizāmī (894-897/1469-1473) gezelleriyle,Tāci-zāde Cafer Çelebi (öl.921/1515) *Heves-nāme* adlı eseriyle dikkati çeker. Akşemseddin-zāde Hamdullah Hamdi (öl.856/1452) edebiyatımızdaki ilk hamse yazarıdır.

Atāyī (öl.841/147), Adnī ve Harīmī devrin diğer önemli şairlerindendir.

Türkçe, Arapçe ve Farsça'nın yanında Latince , İbranice, Keldanice ve İslavca da bildiği öne sürülen (Uzunçarşılı, 1995: 149) Fatih de Avnī mahlasıyla şiirler yazmış divan sahibi bir padişahtır.

Zeynep Hatun (öl.878/1474) ve Mihrī Hatun (öl. 912/1507) devrin kadın şairleridir.

Leyla ve Mecnun adlı mesnevisiyle Şāhidī,Nizāmī'nin *Heft Peyker* adlı mesnevisini aynı adla çeviren Aşkī, *Fürkat-nāme* adlı mesnevisiyle Halīlī, *Düstur-nāme* adlı mesnevisi ile Enverī, *Deh-mürg* adlı mesnevisiyle Derviş Şemseddin, *Mihr ü Müşteri* adlı çeviri mesnevisiyle Münīrī dönemin önemli mesnevi şairleridir.

XV. Yüzyıldaki mensur eserlerden bazıları şunlardır;*Tevārih-i Āli Osman* Āşık Paşa-zāde, *Cihan-nümā* Neşrī , *Tazarru'-nāme* Sinan Paşa, *Saltuk-nāme* Ebu'l Hayr Rūmī, *Müzekki'n-nüfus* Eşrefeoğlu Rūmī, *Tezkiretü'l Evliyā* tercümesi Sinan Paşa, *Envārü'l Āşıkīn* Ahmed Bican.

II.Bayezid Ahdī, Cem Sultan da Cem mahlasıyla şiirler yazmıştır.

Yavuz Sultan Selim, Selīmī mahlasıyla şiirler yazmıştır.E.Gibbon padişahlar içindeki en iyi şairin Selim olduğunu söyler (GİBB, 1965: 5). Selim Tebriz'i aldıktan sonra bir çok sanatkarı İstanbul'a getirerek, sarayda görevlendirmiş, yapılan fetihleri anlatan minyatürlü ve tezhipli tarih kitapları yazdırmıştır.Bundan sonra başta saray olmak üzere,bazı devlet adamlarının evleri , bazı dükkanlar, meyhane ve kahvehaneler edebiyat muhiti haline gelmiştir.

Muhibbī mahlasıyla şiirler yazan Kanuni zamanı Osmanlı'nın şiirinin zirve noktası sayılabilir.Bu devirde Osmanlı şiiri bir yandan Fuzūlī ve Bākī ile İran şiiri seviyesine ulaşırken (GİBB, 1965: 2) diğer yandan Edirneli Nazmī ve Tatavlalı Mahremī Türki-i Basit akımını başlatırlar.

II.Bayezid'den itibaren dönemin en etkili şairi kuşkusuz *Şem ü Pervāne* yazarı Zātī'dir.Bākī'nin de hocası olan Zāti kendinden sonra bir çok şairi etkilediği gibi, genç birçok şairin yetişmesine vesile olmuştur.

Anadolu sahasının dışında olsa da Fuzūlī divan edebiyatının en önemli şairlerinden biridir.En önemli eseri *Leyla vü Mecnun* mesnevisidir.

Bursalı Lāmiī Çelebi, Hayālī Beğ, Hayretī, Usūlī , Amrī, Figānī, Taşlıcalı Yahyā, Za'īfī, Kemalpaşazāde, İshak Çelebi, Meāli dönemin diğer divan şairlerinden bazılarıdır.

Kanuni döneminde mesnevi altın çağını yaşar.Şeyhī'nin *Hüsrev ü Şirin*'i, Hamdi'nin *Yusuf ü Zeliyha*'sı, Fuzūli'nin *Leylā vü Mecnun* adlı eseri (Gibbon bunu Türk Edebiyatı'nın en güzel eseri olarak gösterir.) Lāmiī'nin *Absal u Salaman* ve *Vamık ile Azra* tercümeleri dönemin önemli mesnevileridir.

Bu dönemdeki diğer bazı önemli eserler şunlardır: Zātī'nin *Edirne Şehrengizi* Lāmiī'nin *Guy ü Çevgan* , *Heft Peyker, Ferhad ü Şirin, Vīs ü Rāmin, Lugat Manzumesi, ,Maktel-i Hüseyin* adlı eserleri,Taşlıcalı Yahyā'nın *hamsesi*, Kara Fazlī'nin *Gül ü Bülbül 'ü* , Abdī'nin *Niyaz-nāme, Sa'd ü Hümā, Gül ü Nevrūz, Cemşīd ü Hurşid,* adlı *eserleri*, Cināni'nin *Cilāü'l- Kulūb, Riyāzü'l-Cinān'ı,* Tatavlalı Mahremī'nin *Şeh-nāmesi,* Edirneli Nazmī'nin *Mecmaü'n- Nezāir'i*

Kanuni dönemini aydınlatan dört önemli tezkire vardır.Sehī Bey (öl.955-1548) *Heşt ü Behişt* adlı eserinde imparatorluğun kuruluşundan kendi dönemine kadarki şairlere kadar bilgi verir. Kastamonulu Latīfi (öl.990-1582) *Tezkire-i Latīfī* adlı eserini (953/1546) yılında tamamlanmıştır.Asıl adı Pir Muhammed olan Āşık Çelebi'nin (976-1568) *Meşāirü'ş-şu'arā* adlı eseri, çoğunu kişisel olarak tanıdığı, özellikle çağdaşı olan şairler hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir. Bağdadlı Ahdī *Gülşen-i Şu'arā* adlı eserinde yalnızca çağdaşı olan şairler hakkında bilgi verir.971 (1563) yılında bitirilmiş, o zaman henüz şehzāde olan II. Selim'e sunulmuştur.

Dönemin en önemli biyoğrafik eseri Taşköprü-zāde Ebü'l-Hayr İsāmeddin Efendi'nin *eş-Şakāyıku'n-Numaniyye Fī-Ulemāi'd-Devleti'l Osmaniye* adlı eseridir.

---

[2] Bu bölümde'' GİBB, E.J. , A history of Ottoman Poetry, vol. III, London: 1965 '' ve '' YILMAZ, Fatma.B. , Za'īfī'nin Manzum Gülistan Çevirisi, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul: 2001.'' eserlerinden faydalanılmıştır.

2.ZA'ĪFĪ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ

2.1.Hayatı

Asıl adı kaynaklarda Muhammed (MEREDİTH OWENS, 1971: 284/b), Pīr Muhammed (SİMSAR, 1937: 166), Pir Muhammed ibn Evranos ibn Nureddīn ibn Faris (surname el-Za'īfi el-Rūmi el-Ma'deni el-Kartovavi el-Kostantini) (BLOCHET, 1980: 400) şeklinde geçmektedir. Doğum ve ölüm tarihi hakkında kesin bir bilgi olmamakla beraber 900 (1494-5) yılında doğup, 1557 den sonraki bir tarihte öldüğü tahmin edilmektedir(TEKİN, 1978: 121).

Kosova Sancağının Üsküp ilinin altıncı kazası olan Karatova'da doğmuştur (Macarlar adına Albina derler.). *Nigaristān* adlı eserinde Karatova hakkında bilgi verir.

Ma'den-i Karatova ki Za'īī'nin mevlidüdür.

Karatov'anılur güftārlarda
Egerçi yiridür kühsārlarda

Cihān ḫalkıñadur 'ālī 'imāret
Ḳılurlar ka'be-veş anı ziyāret,

Yiri alçaḳ velīkin ḳadri a'lā
'Azīz itmiştir anı Ḥaḳ te'ālā

Egerçi ṭaġlardur ovası
Velīkin ḫūbdur āb u hevāsı

Aceb mi olsa sengistān yiri
Zerüñ olsa Frengistān yiri

Za‘īfī’ni soyu Balkanların Türkleşmesinde önemli rol oynayan Orhan Bey zamanında Osmanlı idaresine giren Karesi Beyliği emirlerinden Evranos Bey’e dayanır.Hacı Evranos sülalesindendir(YILMAZ, 2001: 25). Babasının ismi Evranos bin Nureddin’dir (ANHEGGER, 1950: 135). Şiirlerinde ataları sipahi iken babası ve kendisinin ilim yolunu tuttuğunu söyler.

Atam merḥūm Ḫ̆āce Evranos’ı
İlāhī eyle ḥurīler ‘arūsı

Gücü kuvveti yerinde olmasına rağmen şiirlerinde Za‘īfī mahlasını niçin kullandığını *Nigāristān* adlı eserinde açıklar.

Tevazu‘dur degüldür ża‘f-ı endām
Ki virdi żıdd-ı ḳuvvet kendüye nām

Buna nātıḳ durur āyāt-ı Ḳur’an
Ża‘īf olur didi Ḥaḳ ḫalḳ-ı insān

Kınalızade de bu mahlası [3]‘’ خلق‘الانسان ضعيفا ‘’ayeti gereği tercih ettiğini belirtir. *Sergüzeşt*’inden ilme meyilli olduğunu, öğrenimine küçük yaşlarda başladığını öğreniyoruz.

Çü dört yıl dörd ay on gün yaşa irdüm
Elif bā tā vü s̱ā olmışdı virdüm

[3] Kur’an 4/28 (İnsan hilkatçe zayıf yaratılmıştır.)

Üsküp'te Kadı Burhaneddin'den, kelam, sarf, nahiv, ādāb, hikmet, mantık, mütun dersleri almış.Altı sene sonra İstanbul'a gidip Sahn-ı Seman Medresesinde eğitimine devam etmiş.

Varup altıncı yılda ṣaḥna ḫōş ḥāl
Semāniyyede çāre irdi sāl

Burada Yavuz Sultan Selim devrinin önemli müftülerinden Müftü Ali Çelebi (908-1502/3'de müftü olup, 932-1525/26'da öldü.) (ANHEGGER, 1950: 137) ders aldı.

Cemāleddīn ʿAlī vü müfti molla
Ki fetvāsına kimse dimedi lā
Nice eyyām ḳulluġında oldum
Aña şāḳird olup çoḳ faẓl buldum

Sergüzeşt'inden Ebu'l k. Mahmud b. O. Az-Zamahşeri'nin Keşşaf (Keşf-el-zunūn) tefsirini okuduğunu anlıyoruz.

Oḳıdum rūz ü şeb tefsīr-i Keşşāf
Gidüp jeng oldı pes mir'at-i dil ṣāf

Zaʻīfī Müftü Ali Çelebi'den mülazım olduktan sonra üç yıl süreyle İstanbul Defterdarı Seyyid Abdüsselam Çelebi'nin (KOÇİN, 2005: 45) oğlu Pīr Ahmed Çelebi'ye Çekmece'de özel dersler verip, iyi bir gelir kazanır.

Nāmı ʿAbdü's-selām bir beg
Ehl-i erkānuñ ekşerinden yeg

Gāh Çekmecede ḳılup mesken
Oḳıdurdum mesā vü ṣubḥ anı ben

Mülazımı olduğu Müftü Ali Çelebi'nin vefatı Za'īfī'yi derinden etkiler. Bunun üzerine şair tasavvuf yolunu seçerek, meşayıh sohbetlerine katılmaya başlar.

Bu sırada dostlarını ısrarı üzerine Işkī ve Ma'şuk kıssasın yazar.Yard.Doç.Dr. Abdülhakim Koçin Işkī'nin Za'īfī, Ma'şuk'un da Müfti Ali Çelebi (Zenbelli 'Alā'eddin 'Alī el-Cemālī Efendi) olduğunu ileri sürer (KOÇİN, 2005: 64).

Ki var sende ḥikāyāt ü ḳıṣaṣ çoḳ

Bize yaz ḳıṣṣa-i 'Işḳī vü Ma'şūḳ

Za'īfī yedi yıllık mülazımlık döneminden sonra müderrisliğe başlar.

Kemine ben fütāde pāy-ı der-gil

Mülāzım yüridüm bī-kes yedi yıl

İlk görev yeri olan Yenice Vardarda iki yıl çalışır. Bundan sonraki hayatının büyük bir bölümü Diyarbekir Paşası Sofu Mehmed Paşa'nın himayesinde geçer. Musa Bey Medresesi, Ziyaiyye Medresesi, Pilevne Mihaloğlu Medresesi, Ahmed Bey Medresesi, Hacı Hasan-zāde Medresesinde çalışır. En son İznik Orhan Gazi Medresesi'nde çalıştığı sırada azledilip, elli akçeye tekāüde ayrılmıştır.

Sofu Mehmed Paşa ile birlikte Kanuni'nin Irakeyn Seferleri'ne katılır.

Topkapı Sarayındaki külliyatının *Münşe'at* bölümünde İran'dan karısına yazdığı mektuplardan evlendiğini öğreniyoruz. (KOÇİN, 2005: 44) Feridüddin Attar'ın (ö.1193?) *Mantıkü't-tayr* adlı eserin Türkçe çevirisi olan *Gülşen-i Sīmurg' un* '' *Vasiyet-i Mevlānā Za'īfī be-ferzendān-ı hod*''adlı bölümünde oğlu Abdullah Muhammed'den bahseder (TEKİN, 1978: 111).

Ey gözüm nūrı vü gönlümdeki çerāġ

Diñle ' Abdu'llah Muḥammed dut ḳulaġ

Sergüzeşt'inden de bir kardeşinin olduğunu anlıyoruz.

Faḳīr olmış bürāder vardı ġāyet

Ki bīmār olmış imiş bī-nihāyet

Esirgeyüp yüz akçe virdüm aña

Üleşdük nıṣfı aña nıṣfı baña

Mesleği müderrislik olan şair bir süre babasından miras kalan parayla kumaş ticaretine girmişse de başarısız olmuştur.

Ayrıca Kandilli Rasathanesi Deprem Araştırmaları Enstitüsü'ndeki bir yazmadan şairin müstensihlik yaptığını da anlamaktayız (on beş risaleden oluşan bu yazmadaki bütün eserler Za'īfī'nin elinden çıkmıştır.)(YILMAZ, 2001: 31).

Za'īfī hakkında, Āşık Çelebi'nin *Meşā'irü'ş-şu'arā*, Gelibolu'lu Ali'nin *Künhü'l-ahbar'ın tezkire kısmı*, Kınalı-zāde Hasan Çelebi'nin *Tezkiretü'ş-şu'arā* , Şemseddin Sami'ni *Kāmūsu'l-a'lām, Tārīh ve Coğrafya Lügati*, Müstakimzāde Süleyman Sa'deddīn Efendi'nin *Mecelletü'n-nisāb*, Bursalı Mehmed Tahir'in *Osmanlı Müellifleri*, Latīfī'nin *Tezkire-i Latīfī* adlı eserlerinde bilgi mevcuddur.

2.2 Edebî kişiliği ve sanatı

Şairin yaşadığı dönem Osmanlı sanatının zirve noktasızdır.Bu dönem Bākī, Fuzūlī, Zātī gibi önemli şairlerin yetişdiği, Osmanlı şiiriinin en güzel örneklerinin sergilendiği verimli ve üretken bir dönemdir.Böyle bir dönemde şairin ismi çok ön plana çıkmasa da tezkirelerde yer alır.

İyi bir eğitim almış olan şairin sekiz manzum, iki nazım-nesir karışık, altı mensur eseri vardır.

Tezkirelerde O'nun dilinin basitliği ve tekellefsüzlüğü üzerinde durulur.

Beyāni ''şi'ri sade ve kayd-I tekellüf ü tasallufdan āzādedür.''

Kınalızāde ''şairin zekice, dikkatli, emek mahsūlü, yeni hayallerle beslenen şiirlerinin yanında , basit, kaba, özentisiz ve zevksiz beyitleri de bulunur.''

Gelibolulu Ali ''Şi'r ü inşādan haberi fenn-i fürsu ferāsetden dahı ilmi ve ameli mukarrerdür. '' der.

Bunun yanında Divan'ını inceleyen Kamil Akarsu , ses konusun da başarılı, yek-āhenk ve yek-āvāz gazellerinin olduğunu, *Benefşe Kasidesi*'nin de Divan şiirnin örnek gösterilebilecek kasidelerinden biri olduğunu söyler (AKARSU, 1993: 19).

Türkçe , Arapça ve Farsça'ya hakim olan şair çok sayıda eser tercüme etmiştir.(bk. 2.3. Eserleri **)**

Dillinin basitleştiği bölümlerde konuşma ağzına yaklaşan şair, şiirlerinde deyim ve atasözlerine , günlük söyleyişlere yer verir.

Divan Edebiyatı'nda hece veznini kullanan pek az şairden biridir. Divanı'nın *Türkiyyat* kısmında koşma tarzında sekiz adet manzume mevcuttur.Bunlardan dördü 8'li, üçü 10'lu, biride 7'li hece vezni ile yazılmıştır (AKARSU, 1993: 22) .

Halk söyleyişine yakın olan şairin ‘’kopuz’’ motifli bir gazeli de mevcuttur.

Yine dil-sūz oluban başladı hoş zārā kopuz

Yine dil derdini söyletti her evtāra kopuz

Kulak ur arif isen dinle derūndan

Ki yetişmiş ezeli ışkda esrāra kopuz

….

Perde altundan öter karşu durup söyleyümez

Aşık olduğını dilden bugün ol yāra kopuz.

2.3. Eserleri

Şairin on altı tane eseri vardır. Bunlardan:

Kitāb-ı Bāğ-ı Behişt,

Bostān-ı Nesāyıh

Başlıksız bir mesnevi

Za‘īfī Divānı

Kitāb-ı Sergüzeşt-i Za‘īfī

Fāl-i Murgān

Kitāb-ı Nigāristān-ı Hadika-i Sebzistān

Gülşen-i Sīmurg

adlı eserleri nazım

Sabrü'l-Mesāyib

Sūret-i Vakfiye-i İbn-i Mihal Ali Bey

Münşe'at

Risāle-i İmtihāniyye

Risāle-i Vücūdiyye

adlı eserleri nesir,

Gülşen-i Mülūk

Işkī ve Ma'şuk Kıssası

adlı eserleri nazım ve nesir karışıktır.

Külliyatında tercüme eserler önemli bir yer tutar.

Sa'di'nin Gülistān'ının tercümesi olan, *Nigāristān* (Tercüme-i Manzūme-i Gülistān) ve Feridüddīn Attar'ın *Pend-nāme*'sinin tercümesi olan *Bostān-ı Nesāyıh* (Tercüme-i Pend-i Feridüddīn Attar) adlı eserlerini Kanuni Sultan Süleyman'a ithaf etmiştir (SİMSAR, 1937: 168).

1.Kitāb-ı Bāğ-ı Behişt:

Sa'di'nin Bostān adlı Farsça eserinin manzum bir çevirisidir.

Vezni: Fe'ūlün Fe'ūlün Fe'ūlün Fe'ūl

Tür: Mesnevi

Başı:Ḫüdā nāmıyıla ḳılup ibtidā

Yazup didüm evvel be-nām-ı Ḫüdā

Sonu: Senüñ nāmuñ oldı söze ibtidā

Pes oldı yine ḫatm-i nām-ı Ḫüdā

Eser T nüshasında (2/b - 55/b), BN nüshasında (2/b – 56/a), HM nüshasında (s.2-108) bulunmaktadır. Mesnevileri içinde en son yazdığıdır. Za'îfî'nin Hacı Hasan-zāse Medresesi, Davud Paşa Medresesi ve en son çalıştığı yer olan İznik Orhan Gazi Medresesi'ndeki müderrislik hayatı ve bazı eserleri hakkında bilgi verir.

Eser *Adl u Dād, İhsan, Aşk-ı Şebab, Tevāzū, Rızā, Kanaāt, Terbiye, Sükut vE Şükür, Tövbe ve Münacaāt* başlıklarıyla on bölümden oluşur.

T nüshasındaki eseri kendi eliyle 961 (1553-1554) yılında yazmış; BN nüshası eser 10 Şaban 963 (1556) yılında yazılan bir nüshadan 17 Şaban 967 (1560) yılında Pervāne bin Abdullah el-Efrenci el Maltavī tarafından istinsah edilmiş.HM nüshasında ise ketebe kaydı yoktur.

2.Bostān-ı Nesāyıh :

Feridüddīn Attar'ın *Pend-nāme* adlı Farsça eserinin Türkçe tercümesidir.

Vezni:Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Tür: Mesnevi

Başı:Ḥamd ol Allāh'a olsun k'ol Ḫudā

Ḳıldı īmān bir avuç ḫāke 'aṭā

Sonu: Biz ne cümle kā'ināta ẕerresi

Yiter ol 'ummān-ı raḥmet ḳatresi

Kanuni Sultan Süleymana sunulan bu mesnevide tevhid,naat,din ululları hakkında mehdiye, Sultan Süleyman'a medhiye, bu eserin mehdi, tazarru ve münacat bölümleri yer alır (YILMAZ, 2001: 37).

Eser T nüshasında (962 yılında yazılmış.),HM nüshasında(Mustafa bin İbrahim tarafından 23 Safer 964 tarihinde istinsah edilmiştir.), BN nüshasında (Pervāne bin Abdullah el-Efrenci el Maltavī tarafından istinsah edilmiştir.),Free Library of Philedelphia nüshasında (ketebe kaydı yoktur) yer almaktadır. Eserin ismi bu nüshada *Tercüme-i Pend-i Feridüddīn Attar*şeklinde geçer(SİMSAR; 1937: 168-69).

Esert T nüshasında (57b-74b) ikinci sırada , BN (175b-193a) ve HM nüshasında (s.258 -262,334,255,343-373) dördüncü sırada yer alır.

3.Başlıksız bir mesnevi

Sadece T nüshasında mevcuttur.75b -77 b varakları arasında yer alır.Başlıksız ve eksik bir mesnevidir.*Münācāt,Der-nübüvvet-i Muhammed Mustafa 'Aleyhi's-salavātü's-selām, münācāt, Der-mi'rāc Seyyidi'l-Enbiyā-i 'Aleyhimü'-s-salavātü's-selām* bölümlerinden oluşur.

Vezni: Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Tür : Mesnevi

Başı:Este'izü' llāhe min İblis-i racīm,

Bismillāhi'r-raḥmeni'r-raḥīm

Sonu:Tīr-i zaḫm urdı ḳavsden hemīn

Kaçdı cedyden رهز āteşleyin

4. **Za‘īfī Divānı**

Başı: Ḥamd u şükr eyleyümez ẕātuna layıḳ hīç kes

Ger ideyüz biñ şenābir ni‘metüñe her nefes

Sonu: Diyeni vü oḳıyanı yazanı diñleyeni

Raḥmetüñle ṭoyla kim miskīnlerüñdür yā ġanī

T nüshasında (78 b- 131 b),Çorum nüshasında (73 b- 109 b) ve BN nüshasında (195 b-249 a) yer alır.

Divanda T nüshasındaki sıraya göre, 7 kaside, 2 tercī-i bend, 4 murabba, 1 muhammes,1 müseddes, 1 müstezād ,354 gazel, 1müstezād,1 murabba, 30 tarih manzūmesi, 20 kıt’a, ‘’*Fi’t-Türkiyyāti*’’ başlığı altında toplanmış hece vezniyle yazılmış 8 manzūme, 28 rubāi, 4 lugaz, 5 muamma, ‘’mühr’’ başlıklı 5 Farsça beyit,26 müfred ve Özr-name yer alır(AKARSU, 1993: 28).

5.Kitāb- Sergüzeşt-i Za‘īfī

Vezin: Muhtelif

Tür: Mesnevi

T nüshasında

Başı: Uçup bir murġ ger maṭlūb-ı zī-bāl

Öñi bī-‘avn-i ḥamd açа per ü bāl

Sonu: Geçüp pes medrese vü dersden ben

‘Aduvv-ı ‘azle geydüm ḫūd ü cevşen

HM nüshasında

Başı: Mevlānā Ża‘īfī’nüñ ibtidā-i velādetden sergüẕeşti

Sonu:Geçüp pes medrese vü dersden ben

‘Aduvv-ı ‘azle geydüm ḫūd ü cevşen

BN nüshasında

Başı: Uçup bir murġ emr-i zī-bāle per ü bāl

Vire minḳārına ger ḥamde ihmāl

Sonu:Geçüp pes medrese vü dersden ben

‘Aduvv-ı ‘azle geydüm ḫūd ü cevşen

Za‘īfī eseri 929 tarihinde yazmaya başladığını söyler .

Bil ṭoḳuz yüz yigirmi ṭoḳuz idi

Daḫı ṭoḳuz ay olsa otuz idi

Za‘īfī’nin hayatının 950 yılına kadar ki dönemini içerir (TEKİN,1978: 115)

Eser T nüshasında (132b-158b), HM nüshasında (s.376-429), BN nüshasında (251-278) , BM nüshasında yer alır.

Eser üç bölümden meydana gelir

a. Za‘īfī’nin eğitim hayatının ve müderrislik döneminin anlatıldığı bölüm.
b. Kıssa-i Işkī vü Ma‘şuk
c. Fāl-i Mürgān

Za‘īfī eserine duayla başlar, doğum yeri olan Karatova hakında bilgi verir,Üsküp’teki eğitim hayatını ve Kadı Bedreddin’den hangi dersleri aldığını anlatır.Sahn-ı Seman mederesesinde Müfti Ali Çelebi’den mülazım olmasının ardından Seyyid Abdüsselam Çelebi’nin oğlu Pīr Ahmed Çelebi’ye özel dersler verip,iyi bir gelir kazandığından bahseder.Bu sırada Müfti Ali Çelebi vefat eder bunun üzerine şair

tasavvuf yoluna meyleder.

Son bölümde ise Sofu Mehmed Paşa himayesinde azillerle geçen müderrislik hayatından ve O'nunla birlikte katıldığı Kanūnī'nin Irak Seferleri'nden,bu sırada yöredeki çetin kış koşullarından ve coğrafi zorluklardan, maaşının yetmemesi üzerine babasından kalan miras parayla kumaş ticaretine girişmesinden ve malları çaldırarak, zarar etmesinden bahseder.

T nüshası kendi eliyle 962 (1554-1555) tarihinde yazılmış. BN nüshası 969 (1161-62) tarihinde Mustafa bin Ezmem tarafından Za'īfī'nin yazdığı bir nüshadan istinsah edilmiş. BL nüshası kendi eliyle 950 (1543) tarihinde yazılmış.HM nüshasında ise ketebe kaydı yoktur. (TEKİN,1978: 116)

6.Kıssa-i Işkī ve Ma'şūk

Başı: Der-beyān-ı Kıssa-Işkī vü Ma'şūk rāviyān-ı ḥikāyet ü muḥakkiyān-ı rivāyāt hüner-mendān-ı meydān-ı feṣāḥat

Sonu: Çü buldı ʿIşḳī vü Maʿşūḳ encām

Budur gūş eylegil bāḳī ser-encām

Nazım nesir karışık bir eserdir. Muhtelif vezinler tercih edilmiştir.

Müfti Ali Çelebinin vefatından sonra dostlarının ısrarı üzerine, mecāzi ve ilahi aşkı anlatmak için bu kıssayı yazmıştır.

18. Bu aḥvāl üzre oldum nice eyyām
Baña bir gice yārān itdi ibrām

19. Ki vār sende ḥikāyāt ü ḳıṣaṣ çoḳ
Bize yaz ḳıṣṣa-i 'Işḳī vü Ma'şūḳ (135a)

5. Çü ḳıldum 'Işḳī vü Ma'şūḳı inşā
Mecāzī vü ḥaḳīḳi 'ışḳı ifşā (149-a)

Eser T nüshasında (135a-149a), HM nüshasında (s.381-409), BN nüshasında (254a -259 b) yer almaktadır.

Anhegger ve Tekin Za‘īfī’nin bu hikayeyi *Sergüzeşt*’ine almasının sebebsiz olmadığını, Işkī’nin Za‘īfī olabileceğini söylerler. Eserdeki yer adlarına (Üsküp,İstanbul,Sahn-ı Seman Medresesi) ve kişi adlarına (Babası Hace Evrevg, halveti şeyhi Sünbül Sinan) adlarına baktığımızda eserin Za‘īfī’nin hayatı ile parelellik arz ettiğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Kanaatimize göre de eser Za‘īfī’nin gençlik dönemini anlatmaktadır.

‘’*Çünki ʿömri irdi on sekiz yaşına, ittifāḳā sefer düşdi başına, meger ki diyār-ı Rūmda bir cāyı maḥbūb ve bir şehr-i merġūb vār idi ki ol dā’irede naẓīri yoḳ, dil-rübāları çoḳ nām ile Üsküb maḳām-ı ẕībā vü ḫūb yire varur...*’’(136-a)

Kıssa-i Işkī vü Ma‘şuk’ta, Işkī’nin doğumundan, babası Hace Evreng ile olan sohbetlerinden, rüyasında Ma‘şuk’u görüp aşık olmasından, aşkın Işkī’yi düşürdüğü durumlardan, Ma‘şuk‘tan ayrı kalmasından, mektuplaşmalarından,Üsküp şehri ve İstanbul yolculuğundan, Sultan Muhammed Han Cami, İmarethane, Darüşşifası ,Semaniyye Medresesi,Ayasofya Camii’nden,Galata ve İskelesinden, Ebu Eyüp Ensari ve Halit bin Velit’in mezarının yanında halvete çekilmesinden, Ma‘şuk’un vefatından sonra Şeyh Sünbül Sinan Efendi’nin yoluna süluk etmesinden ve Şeyh Sünbül Sinan Efendi’nin O’na tasavvuf yolunu öğretmesinden,Salik’in yedi makamından ve bu makamları geçen Işkī’ye Şeyh Sünbül Sinan Efendi tarafından hilafelik verilmesinden bahseder.

7. **Fāl-i Murgān**

Vezin: Fāilātün/ Fāilātün/fāilün

Başı: *İbtidāʿ-i fāl-ı murġān*

Allah adı ile ḳıldum ibtidāʿ

Yine anuñ ile buldı intihāʿ

Sonu: Çü buldı Fāl-ı Murġān böyle encām

İşit kim nicedür bāḳī serencām

Fāl-i Murgān' da şair kuş isimlerinden ve bu isimlerden yola çıkarak insan karakterlerinin özelliklerini anlamaya dayanan kuş falından bahseder.

Eser T nüshasında (149a-152a), BN nüshasında (259b-271b), HM nüshasında (s. 411-415) yer alır.

Şair eseri Recep ayının başında iki günde yazdığını söyler.Ebced hesbından yazılış tarihinin 931(1525) olduğunu anlıyoruz.

Evvel-i māh-ı Recebde iy hümām

Yazdum idüm tāriḫin aḫir selām

Ṣay ḥurūf a'dādını ḳo işlerüñ

K'oldı tāriḫ naḳd-ı fālı ḳuşlaruñ

Şair fala nasıl bakılacağını şöyle anlatır: Kuş isimleri altı grup halinde yazılmıştır.Gruplara sıra ile 1, 2, 4, 8, 16, ve 32 sayıları verilmiştir. Fala bakacak kişi kuş isimlerini okurken, falına baktıracak kişi bir kuş ismi tutar. Bu ismin geçtiği grupların üzerindeki numaralar toplanır.

Toplanan sayı bu kuşun özelliklerinin anlatıldığı kıtanın numarasını verir. Kıtada anlatılan kuşun özelliklerinden yola çıkılarak fala baktıran kişinin hali anlaşılmaya çalışılır (KURNAZ, 1983: 221-234).

8.Gülşen-i Mülūk

Devlet adamlarına yönetimle ilgili bilgi veren nazım nesir karışık bir siyasetnamedir.

Başı: İy Ḫāliḳ-i ‘ālem viy penāh-ı cinn ü ādem…

Sonu: …….ṭurnayı bir anda muḳa‘ar-ı felek-i ḳamerden süre indürür yire.

Sofu Mehmed Paşa’nın isteğiyle Farsça’dan Türkçeye çevrilip, Kanun Sultan Süleyman’a sunulmuştur. Esere padişahlara öğüt veren bazı mensur hikayeler serpiştirilmiştir (TEKİN, 1978: 116).

Dört nüshası mevcuttur. Eser T nüshasında (160b-168b), BN nüshasında 279b-287b), HM nüshasında (s. 432-448) yer alır, Leiden Üniversitesinde (Or. 981 kayıtlı) (YILMAZ, 2001: 41) ve Nuruosmaniye Camii Kütüphanesinde (4168/1 ve 4169 numaralarıyla kayıtlı) birer nüshası mevcuttur.

9.Sabrü’l-Mesāyib

Din ve ahlakla ilgili bazı konularda bilgi ve nasihat veren bir eserdir.

Sergüzeşt’inde ‘’*Ża‘īfi Pilevnede Maḥaloġlı medresesine yigirmi beş aḳçeyle müderris oldı.’’* başlığı altında eseri Maḥaloġlı medresesinde te’lif ettiğini söyler.

24.İdüp te’lif pes Ṣabru‘l-maṣāyib

Yazup hem Türkī vaḳfiye ġarāyip (158a)

Başı: El-ḥamdu li’llāhi’lleẕi enşā’e’l-‘ālim be-ḳudretihi…….

Sonu: …..ṣoñ nefesde īmānla rūḥı ḫatm ola diyü Fātiḥā oḳıyanuñ ‘aḳıbeti ḫayr ola.

Eser T nüshasında (169b-173b), BN nüshasında (289b-293b) ve HM nüshasında yer alır.

10.Risāle-i Cevāhirname

Ahmed bin Abdülaziz Gevherī'ye ait Farsça *Cevāhir-nāmenin* tercümesidir.

Başı: Ḥudā-yı kāyināt ol ḫālıḳ-ı arż ü semāvatdur ki ma'ādin-i ḳulūb-i benī ādemden cevāhir-i ma'ānī-i la'l ü yāḳut- var ẓuhūra getürüp elmās-ı saḫunıla ḥakke ḳudret virdi.

Sonu: yüzi rengi dā'im ḳızıl ola ve yeşim götüren behaḳ ve beraṣ zaḫmetinden āmande ola vallāhü a'lem bi'ṣ-ṣavāb.

Eser on iki bābdan oluşur.Sırasıyla elmas, yakut, la'l, zümürrüd, incü, pīrūze, pā-zehr-i hayvānī, anber-i eşbeh, lāciverd, mercān, akik, yeşim madenlerini anlatılır.Çıkarıldıkları yerler, renkleri, faydaları, değerleri ve bazı madenlerle ilgili efsāneler hakkında bilgi verilir (KUTLAR, 2003: 62-67).

Eser beş nüshada yer almaktadır. T nüshasında(173b-179b) Risāle-i Cevāhir-nāme, HM nüshasında (s.460-472) Risāle-i Cevher-nāme, BN nüshasında(s.309-316) Cevāhiriyye , Feridun Nafız Uzluk Kütüphanesinde (23a-28b) Risāle-i Cevher-nāme adıyla, Milli Kütüphāne nüshasında (9b-18b) *Hāzā Kitāb-ı Cevāhir-nāme-i Dil-pezīr* başlığıyla yer alır (KUTLAR, 2003: 79-82).

11. Sūret-i Vakfiye-i İbn-i Mihāl ‘Ali Bey

Eser Mihaloğlu Ali Bey tarafından 901 tarihinde Arapça olarak yazılmıştır(TEKİN, 1978:118). Ża‘īfī eseri Mihaloğlu medresesinde müderrislik yaptığı sırada Miḫāloğlı beglerinin isteğiyle Türkçeye çevirdiğini söyler.

Miḫāloğlı ḥażer beg ḳavmi ile
Didi vaḳfiyyemüz hem Türkī eyle (158a)

Başı: Sūret-i Vakfiye-i İbn-i Mihāl ‘Ali Bey ki Pīr Muhammed bin Evranos…

Sonu: Ve hūve Pīr Muhammed bin Evranos bin Nureddīn eş-şehir be- Ża‘īfī er-Rūmī el-ma‘denī fī şehri’l Kostantiniyye humiyyet ‘an i’l-āfāt ve’l-beliyyeti.

T nüshasında (180a-194b), HM nüshasında (316b-320a), BN nüshasında (s. 473-479) yer alır.

12. Münşe’at

Za‘īfī’ye ait resmi ve özel mektupları içerir.

Başı: Ez-in münşe’at-ı Mevlānā Ża‘īfī….

Sonu:… ben bendeye himmet ve ‘ināyet eyle bāḳī emr Rabbü’ş- şaḳḳaleyn ve Ḫālikü’l-meleveynüñdür fī Rebi‘ü’l- evvel sene 964

Münşe'at'ında, Za'îfî'nin Mevlâna Yahya Efendi'ye, Edirne Kadısı Pîr Mehmed paşa'nın oğlu Mehmed Çelebi'ye, Yeniçeri Ağasına, Sofu Mehmed Paşa'ya, Sultan Mehmed'in saatçisi Seyyid Necmeddin'e, İran'dayken eşine, Musa Beğ medresesindeyken Bursa'ya , İznik medresesindeyken Bağdat'a yazdığı mektuplar ve Sadrazam Rüstem Paşa'ya, Vezir İbrahim Paşa'ya yazılmış duā-nameler vardır.

Mektupların çoğu Türkçe'dir. Bir kısmı ise Arapça ve Farsça yazılmıştır.

Eser T nüshasında (184a-194b), HM nüshasında(s.479-498), BN nüshasında (320a-329b) yer almaktadır.

13. Kitāb-ı Nigāristān-ı Hadika-i Sebzistān

Sa'di'nin *Gülistān* adlı eserinin Türkçe manzum tercümesidir.

Vezin: mefāīlün mefāīlün feūlün

Tür:Mesnevī

Başı: Ḫudāya ḥamddur kevneyne zīnet

Aña olsun şenā vü şükr ü minnet

Sonu: Bulup oldu nigāristan zīnet

Tamam oldu Ḫudāya şükr u minnet

Eser sekiz bābdan oluşur.

1.Bāb: Münacat

2.Bāb: Meliklerin siretleri dervişlerin silsilesi

3.Bāb: Kanaatın Fazileti

4.Bāb:Sükut

5.Bāb:Aşk ve Gençlik

6.Bāb:Zayıflık ve İhtiyarlık

7.Bāb:Terbiye ve tesir-i heybet

8.Bāb:Ādāb-ı sohbet

Za‘īfī eserinde İsanbul’da bir evde kirada oturduğunu, on yıldır şiir yazmadığını,30 akçe maaşla sıkıntı içinde yaşadığını söyler(TEKİN, 1978:112).

Eser HM nüshasında,BM nüshasında, Free Library nüshasında bulunmaktadır. Eserin Leninrad’da da bir nüshası mevcuttur.

14.Gülşen-i Sīmurg

Feridüddīn Attar’ın *Mantıku’t-tayr* adlı eserinin Türkçe tercümesidir.

Vezni: Fāilātün Fāilātün fāilün

Tür:Mesnevī

Başı:Āferin cān āferīne ṣad hezār

Ḫake cān īmān virdi yādgār

Sonu:Raḥmet idüp maġfiret ḳıla mu‘in

Cümle mü‘minlerle yarın ecma‘in

Eserde Rābiā Hatun hakkında 17 menkībeden sonra ‘’ *Āġāz-ı Dāstān* ‘’ başlığı altında 30 makale bulunur.Her makale bir kuşun sorusuyla başlar.Ve bu kuşun sorusu cevaplandırılır.Aralara konuya uygun hikayeler serpiştirilmiştir.

Eserin HM nüshası (s.114-225), BN nüshası (57b-109b) ve Türk Dil Kurumu Kitaplığı nüshası olmak üzere üç nüshası mevcuttur.

15.Risāle-i İmtihāniyye

Za‘īfī’nin gördüğü rüyalardan ve hayatının çeşitli safhalarından bahsettiği eseridir.Arapça mensur bir eserdir. Sadece BN Nüshasında 299b-309a arasında yer almaktadır (KOÇİN, 2005: 70).

16.Risāle-i Vücūdiyye

Seyyid şerif Cürcāni’nin insanlar ve cinlerle ilgili yazdığı Farsça bir eserin Arapça tercümesidir.BN nüshasında 309a-319b yer almaktadır (KOÇİN, 2005: 70).

Şairin bir de Ankara Milli Kütüphānesinde A.3935 ve A.3824 numaralarla kayıtlı **Gazāvātü’n-Nebī** adlı eseri bulunmaktadır.

Āmil Çelebilioğlu Za‘īfī’nin manzum bir **Akāid’**i olduğunu da söylemekte (ÇELEBİLİOĞLU, 1994: 87-88).

3. KİTĀB-I SERGÜZEŞT-İ ZA'ĪFĪ

3.1. Külliyat Nüshalarının Tanıtımı

Za'īfī' Külliyatının dört nüshası bulunmaktadır.

a. Topkapı Sarayı Kütüphanesi Nüshası (TS)

b. Halıcılar Müzesi Nüshas ı (HM)

c. Bibliotheque Nationale Nüshası (BN)

d. British Library'deki Yazma (BL)

a.Topkapı Sarayı Kütüphanesi Nüshası(TS)

Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları koleksiyonunda Revan 822 yer numarası ile kayıtlıdır.Evrak no.197

İstinsah Tarihi: 962/ 1555

Müstensihi: Za'ifi Pir Muhammed bin Evranos bin Nureddīn er Rūmi

Kitap Ölçüsü: 330 × 225 mm, 220 × 133 mm.

Varak Sayısı: 194. (eserler arasında boş sayfalar mevcuttur.)

Yazı : Harekeli nesih (yan beyitlerde harekesiz nesih kullanılmıştır.)

Kağıt: Aharlı, sarı renkli.

Cilt: Şemseli ve miklepli, koyu vişne renkli deri.

Söz başı ve cedvelleri, kırmızı mürekkep iledir. Her sayfa dört sütun üzerine 25 satır olarak yazılmıştır.Eser isimleri kırmızı mürekkeple ve sülüs yazı ile yazılmıştır.

Bu külliyatın içinde: I- 1b de *Bāğ-ı Behişt*, II- *Nigaristān*, II- 57b de *Bostān-ı Nasāyih*, IV- 78b de *Divān-ı* Za'īfī, V- 132b de *Sergüzeşt-i Za'īfī*, VI-160b de *Gülşen-i Mülūk*,VII- 196b de *Sabrü'l-mesāyib*, VIII- 174b de *Risāle-i Cevāhir-nāme*, *Münşe'at-ı Za'īfī* ve İbn-i Mihāl'in Za'īfī tarafından tercüme edilen vakfiyesi adlı eserler vardır.

b. Halıcılar Müzesi Nüshası(HM)

Vakıflar Umum müdürlüğüne bağlı Türk Yazı Sanatları Halıcılar Müzesinde ‘’Risāleler Mecmuası ‘’ adı ile kayıtlıdır.Envanter no. 840 ve kayıt no.85 olmak üzere iki numara verilmiştir.

İstinsah tarihi: 964 (1556-57)

Müstensih: Mustafa bin İbrahim

Kitap ölçüsü: 214 × 313(147 × 232) mm

Kapak ölçüsü: 217 × 313

Sahife: 1- 498 (sonda dört sahife boştur.Eserler arasında da boş sahifeler bırakılmıştır.)

Yazı : Harekeli,sanatkarane nesih.Başlıklar ve ketebe kayıtları sülüs.

Kağıt: Aharlı

Cilt : Deri, kahverengi. Şirazeli ve mikleplidir.

Filigran Daire içine alınmış altı köşeli yıldız ile bu yıldızın bir ucuna bitişen daha küçük gene altı köşeli yıldız deseninden oluşmaktadır (TEKİN, 1978: 107-108).

Bu külliyatın içinde: I- *Bāğ-ı Behişt* (s 2-108), II- *Gülşen-i Sīmurg* (s 114-225) III- *Kitāb-ı Nigaristān ve Hadika-i Sebzistān* (s. 230-256, 263-333, 335-342), IV- *Bostān-ı Nasāyih* (s.258-262,334,255,343-373) , V- *Sergüzeşt-i Za‘īfī* (s.376-429), VI- *Gülşen-i Mülūk* (S.432-448) VII- *Risāle* (s.450-458) Dini konuları işleyen mensur bir eser, *Sabrü’l-mesāyib*’in ikinci bir nüshası olmalıdır (TEKİN, 1978: 117). VIII- *Risāle-i Cevher-nāme* (s.460-472), VIIII- *Sūret-ı Vakfiye-i İbn-i Mihāl ‘Ali Beg* (s.473-479) X- *Münşe’at* (s.479-498) adlı eserler vardır.

Gönül Alpay Tekin, ‘’Za‘īfī Külliyatının Yeni Bir Nüshası’’ adlı makalesinde nüshayı ayrıntılı bir şekilde tanıtmıştır.

c.Bibliotheque Nationale Nüshası(BN)

İstinsah Tarihi: 963/1556

Müstensih: Pervāne bin Abdullahel-Efrencī el Maltavī ve Mustafa bin İbrahim

Varak Sayısı: 330

Yazı: Harekeli nesih (AKARSU, 1993: 25)

d. British Library'deki Yazma (BL)

Za'īfī 'nin *Nigaristān* ve *Kitāb-ı Sergüzeşt-i Za'īfī* adlı eserlerinin ilk orijinallerinin bulunduğu nüshadır.

İstinsah Tarihi:13 Şaban 950

e.Nigaristan'ın Leningrad Nüshası

f.Gülşen-i Sīmurg'un Türk Dil Kurumu Nüshası

Bu nüshada *Gülşen-i Sīmurg*'un baş tarafı noksandır (AKARSU, 1993: 26) .

g. Za‘īfī Divanı’nın Çorum Nüshası

Mecmū‘a-i Resā’il adlı bir kitap içinde 73 b-109 b varakları arasında yer alan bu divan noksandır.

İstinsah Tarihi :971/1564

Yazı : Divānī kırması

Kitap ölçüsü : 203×125 mm 164×77 mm

Cilt : Kalın karton kapağın ön ve arka cephesi, koyu mavi, ebrūli kağıtla kaplanmıştır.

Sayfalar 19 satır halinde düzenlenmiştir

Divanda:

165 Gazel

1 Tercī-i bend

6 Müfred

1 Lugaz

9 Kıt’a (Rubā‘i başlıklı)

3 Murabba‘ yer almaktadır.

3.2. İçerik

Şairin hayatının 4.5 yaşından, Hacı Hasan-zāde medresesinden azledildiği (950-1543-44) dönem arasında başından geçenler anlatılır.

Següzeşt-nāme türünde olan eser Karatova ile Tebriz arasındaki (Üsküp, Edirne, İstanbul, Kütahya, Karaamid,Sivas,Bağdad, Tebriz) geniş Osmanlı coğrafyasını anlatması bakımdan gezi (seyahatname) özelliği taşır.

Kanuni'nin Irak seferine Sofu Mehmed Paşa maiyetinde katılan Za'īfī Kürfüz Seferi ,Tebriz ve Bağdad'ın alınması sırasındaki olayları ve Osmanlı Ordusu'nu anlatır.

İstanbul eserde önemli yer tutar.

Ayasofya, Sultan Muhammed Han Cami, Hisar gibi tarihi yapılar mimari ayrıntılarıyle, yer yer mübalağalı bir şekilde tasvir edilir.

''Ve ol cāmi'-i şerīfüñ cānib-i cenūbında da melce-i ġarībān mülāzıma 25. müsāfirān-ı 'imāret ve tābḫāneler yapmışlar ki gelen müsāfür, ġarīb ü pīr ü cüvān, aġniya vü dervişān ü faḳīrāne ni'met çekildükde ol ḫ̆āna ṭaslar1. ṭoḳuz felek ve ol ṣofrada her gün ḳurṣ-ı āfitāb çörek olmış. Ve cānib-i şarḳīsinde bir dārü'ş-şifā eylemişler ki her derde devā ve her ḫasteye 2. anda şifā bulınur. Enva'-ı 'uşb-i nebātāt ve eṣnāf-ı ḫulviyyāṭ ve eşribāt ṭolu. Soḳraṭ u Bukraṭ ü İskender ve Cālinüs ve Eflāṭun-ı ṣāḥib-i hüner 3. eger ḫayatda olsalar ol bīmārḫānenüñ ṭabīblerine ḫıẕmet idüp imtidād-ı ḫayat içün şerbet içelerdi.''(141b)

İstanbul'un sosyal hayatı şekillendiren Galata, İskele, Eyüp gibi dönemin önemli merkezleri tüm canlılığıyla anlatılmaya çalışılır.

''1.naẓar itdi vü gördi ki her soḳağında ve her bāzār durağında aḳ bedenlü, gümiş tenlü, soplaḳ boyınlu, āhu oyınlu, perī sīretlü, ḥūrī ṣūretlü, 2. ṣaçları ṣırma, gözleri sürme, ḳara ḳaşlu, incü dişlü, çoḳ oynaşlu, ṭūṭī-i gūyā gibi şeker leb, sim ġabġab, püste dehen, müşkīn resen, 3. sāḫirler, kāfirler, ṭarārlar, mekkādlar var… Her ṭaraf ṣoḥbet-i ra'nā 7. ve her cānib meclis-i ġarrā olup bezm ehli ṣadāların gāh tīz ü germ, gāh bem ü

nerm idüp mā-çanaḳ berī çanaḳ, ebr-i behārleyin saġnaḳ saġnaḳ, gāh 8. sükūt ü gāh ḥareket, şofra pür-ni'met ve bereketdür diyüp çanaḳ çanaġa ve ḳabaḳ ḳabāġa söyler.'' (142a)

Dönemin elit zümresi (ekābir-zādeler) hakkında da bilgi verir.

Miyānı sīmīn kemer, ayuñ on dördine beñzer, ḳamer-peyker dilberler ve seri zerrīn efser, ḥüsünde āfitāba berāber serverler 13. rengīn cāmelü sīmīn 'īmāmelü, her birinüñ ġonca lebi vezir-zāde vü mīr-zāde çelebīler ve ekābir-zāde beġler ki biribirinden yeglerdür. 14. Erġavānī vü gülgūnī vü benefşe müze ve bābūc ü kefş, zer-beft ü munaḳḳaş ü muṣanna' , zībā-yı zībādan muraṣṣa' tāc u cāmeler geyüp ṭāvus-veş 15. meydān-ı şehri cevelān idüp şīve vü celvelerle seyrān iderler.

Tasavvuf yoluna girip ve Şeyh Sünbül Sinan'a biat eden şair, Tasavvufla ilgili olarak salikin yedi makamını anlatır. Bu bölümdeki nasihat metni dikkat çekicidir.

Nigaristān'daki

Żarūri ḳaldum İstanbul miskīn

Vebā eyyāmı rūz u şebde gam-gīn (4938)

Següzeşt'indeki

Vebādan ḳaçmamaḳ mıdur ya ḳaçmak

Didiler size lāzım bunı açmaḳ (158a-22)

beyitlerinden döneminde bir veba tehlikesi olduğunu da anlıyoruz.

3.3 Şekil

Nazım-nesir karışık bir eserdir. Mesnevi şeklinde yazılmıştır. Fāl-i Murgān ‘da 59 adet dörtlük yer alır.

Genelde mefā̄īlün/ mefā̄īlün/feūlün kalıbı tercih edilse de zengin bir vezin içeriği mevcuttur. Ara beyitlerin genellikle farklı vezinler kullanılmıştır.

Şairin sık sık kısa okunması gereken Türkçe kelimeleri vezin gereği uzun okuduğunu görürüz.

Rediflere yer veren şair, Tunç kafiye ve zengin kafiye kulanmayı tercih etmiştir.

Eserde Iyādet-name, gazā-name bölümleri ve ‘’sıhhat’’ ve ‘’sağ olsun’’ redifli iki gazel yer alır.

146-a

2. İlāhi vir şeh-i ḫūbāna ṣıḥḥat
   Cihān şemsi meh-i tābane ṣıḥḥat
3. Nice bir bülbüli zār aġladursın
   Demidür vir gül-i ḫandāne ṣıḥḥat
4. Olupdur bendeler aḥvāli müşkil
   Dilerler dā’imā sulṭāna ṣıḥḥat
5. Çü sulṭān cān u ḳullar ten gibidür
   Ne ḫoşdur cism içinde cāna ṣıḥḥat
6 . Ḳabul it ‘Işḳīnüñ ya Rab du’āsın
   Bağışla cisme cān cānāne ṣıḥḥat

140-b

25. Dilā cāndur giden cānān saġ olsun
Yiten çāker durur sulṭān saġ olsun

26. Eger ṣolup yire düşdiyse bir gül
Nihāl-i ġonce-i ḫandān saġ olsun

27. Ger eksildiyse bir ḫūb encümenden
Şeh u serdefter-i ḫūbān saġ olsun

28. Eger ġaltān-ı ḫāk oldıysa bir serv
Nihāl-i ṭūbā-yı rıḍvān saġ olsun

29. Yire düşdiyse ger bir necm gökden
Hemīn ‘Işḳī meh-i tābān saġ olsun

Ayrıca 134-b’ de konu dışı Hakka redifli üç beyitlik bir bölüm bulunur.

Cān ki tenhā içredür Ḥaḳḳa
Der bular ḳadr bu … ḳılur Ḥaḳḳa

Cān ü ten irse ḥażret-i Ḥaḳḳa
Bula raġbet dirile bu Ḥaḳḳa

Cān ü ten çün iredür Ḥaḳḳa
Ḳadr-i ‘ālī bulur durur Ḥaḳḳa

Eserde konuya uygun nazım ve nesir hikayelere yer verilir.

‘’ 8. Su’al kerden-i pīr-i ‘azīz ẕi-‘Işḳī ez-güẕeşte-i aḥvāl ü mevlideş ve cevab dādeni o Pes ḥażret-i şeyḫ-i kāmil pīr, cüvān dil, 9. ’Işḳīya böyle ḥarāret ü tāban ve bu mertebe ıżṭırābuñ nedendür ne yirdensin diyü su’al eyledi. ‘Işḳī daḫı cevāb virüp didi ki, maḳāmum 10. evren ki kūḥistān ü cibālde mesken idinmişdür. Mevlidüm ol ma‘dīndür. Şeyḫ didi ki evren nedür? ‘Işḳī eyitdi, emmā evren ḥak te‘ālānuñ 11. ḳudreti ve maḥluḳātında ‘aẓīm ‘ibretlerindendür bir cān-verdür ṭuyı on iki ya on üç zirā‘ miḳdārı, kellesi bal ḳovanı resminde, 12. maḫrūti şekil, cildi ejdeha miṣāl, bī-pā vü mār renk gövdesinüñ ṣaḫnı ve ‘arżına er ḳucāġı irmez. Ḳuyruġınuñ nihāyeti başında 13.başınuñ bidāyeti gibi incerek meşhūr olan gözsüz yılan gibi burnundan ḳuyruġı ucına varınca hem-vār cismine muttaṣıl bir zirā’ 14.mikdārı, ṣāfī nar ḳuyruġı var. Külḫende ya bir ‘aẓīm ocaḳda bir zirā’ köz miṣālinde bir ṭaġdan bir ṭaġa süzilüp uçar. 15.Velī ne cenāh var ne şehper. Āyīne gibi iki gözleri var. Şol dem ki taḥrīk-i cism ider, ḳuyruġı āteş gibi żiyā virür, sākin olsa bir öteden 16.eksidür ki bedenine muttaṣıl durur. Ol o yirün ḫalḳı yümn görüp evrenüñ indügi ṭaġda cāhlar ḥafr idüp cevāhir ele getürüp sīm 17.ü zer ḥāṣıl iderler…’’

3.3.Üslup

Nazımda samimi, basit ve açık bir söyleyişi vardır. Tamlamara çok az yer verir. Buda şiiri akıcı hale getirir. Bugün bile rahatlıkla anlayabileceğemiz beyitler vardır.

Şair öz türkçe kelimeleri sık kullanır. Atasözleri ve halk söyleşine yer verir. Öyle ki şiirin bazı yerlerinde günlük ağız kullanıldığını görürüz.

Şair başlıklarda Farsça unsurlara özellikle ön eklere ve son eklere başvurur.

Şiir dilinin imkanları içinde olayları nesirdeki gibi kolaylıkla canlı aktarabilme ustalığı göze çarpmakta ; bunu basit şiir dili ile belli bir müzikaliteyle yapması olaylara (hikāyeye) ayrı bir tat katmış.

Olaylara ait aksiyon sahnelerine yer veren şair, bunu o anın realitesini yakalayarak verir.

Şairin basit şiirlerinin yanında, imaj değeri yüksek orijinal beyitlerine de rastlarız .

Şair māl-ā-māl, ser-ā-ser, gūn-ā-gūn gibi Arapça,Farsça ikilemelerin yanında yaşın yaşın, yab yab, yile yile gibi öz Türkçe ikilemelere sık sık başvurur.

Nesir de ise sade bir dilden bahsetmet zordur.Söyleyişin uzun Farsa ve Arapça tamlamalarla ağırlaştığı görülür. Özellikle tarihi eserlerin ve sosyal mekanların tasvir edildiği bölümler dönemin şaşaasını yansıtacak şekilde mübalağalı, sanatlı bir üslupla kaleme alınmıştır.Secilere ve iştikaklara rastlanır.

Sık sık -ki bağlacına başvurur.

Şair genelde Türkçe'nin cümle yapısına uyar.Hikayeyi üçüncü tekil şahıs ağzından anlatır.

Nesirdeki en önemli özelliği tasvir kabiliyetinin üst düzeyde olmasıdır. Simsar, eserlerinin doğduğu yerin doğasıyla uyumlu olduğunu söyler(SİMSAR, 1935: 167). Bir dağ kasabasında doğan şairin kelimlerinde tabiatın hayatiyet kazandığı görülür. Doğa'ya ait unsurları çok iyi bilen şair, özellilkle kuş ve bitki isimleriyle renkli tablolar oluşturur. Halk söyleyişiyle şekillendirdiği anlatımıyla canlı tasvirler ve orjinal

enstanteneler meydana getirir.Yazarın tasvir tarzı Divan Edebiyatı için önem arzedecek yapıdadır.

'' Eyle laṭīf ü nāzük meyveler ki bād esdükçe her yiri 9.bir nev'a celve gösterüp dürlü dürlü şīveler iderler. La'l-i dilber gibi āb-dār şeftālüler leẕẕetinden şaḳḳ olmış sulṭānī ālūler yūsufī ḳaysınuñ eyüsi 10-beg emrudınuñ ṣulusı, şaḥ-sār üzre alma gel beni rāy-gān alma, ḳıymet ile alma dir. Mānend-i ġabgāb-ı yār müdevver almalar rūy-ı 'āşıḳleyin ṣarārmış 11. ayvalar tāze, reyhān ve çemen zībā ü ḫandān gülşen. ''

'' Meger ki sā'at zamān-ı ḳıyamet āvānı irdi ki ra'd İsrāfil-veş ṣā'iḳā ile cihāna āşūb ü āteş ṣalup bir ṣūr-i 11. hevl-nāk urdı kim dehre-i maḫlūḳāt çāḳ çāḳ olup bāġ ü rāġ ü kühsār, tilāl ü cibāl ü eşcār lerzān olup zemīn iñleyü iñleyü 12-teslīm-i cān idüp toprağa düşüp ḫāk oldı. Pes ol demde zemīnüñ cenāzesin bulutlar gözyaşlarıyla yuyup jāleden kāfur 13. saçup berfden kefen-i sepīdi pür-nūr ṣarup ḳabr-i zamānede defn itdiler. Mevtine deñizler acıyup cūş, ṭağlar gözleri bıñārın 14. aḳıdup ḫurūş itdi. Cihān mātem-zede olup bulutlar mātem ṭonların geyüp siyāhlara ġark ve 'alem ġözyaşlarına mustaġraḳ oldı. 15. Bir 'acīb ḥādiṣe 'alāmet ve bir ġarīb ḥālet ḳıyāmet ḳopdı ki vaṣfi beyāna , şerhi lisāna gelmek olmaz..''

Şairin esre ile harekelenmesi gereken bazı heceleri üstünle harekelediği görülür.Bunun bilinçli olup olmadığı konusunda tartışma vardır. Fatma Sabiha Kutlar *Cevahirnāme* adlı eserinde konuyla ilgili olarak ''manzum eserinden *Gülşen-i Sīmurg*'un ketebe kaydındaki tekellüme bī-lisāni er-Rumiyyü't-Türkī (Rumeli Tükçesinde konuştu) ifadesi bu yansıtmanın bilinçli bir tercihten kaynaklandığını düşündürür. Bu dar ünlü geniş ünlü nöbetleşmesi şeklinde görülen bir özelliktir.''der (KUTLAR, 2005: 70). Akarsu bu durumun harekelerin ters konmasından kaynaklanan bir vokal yanlışı olduğunu ve kesreleri fetha ile gösterme yanlışı olarak da özetlenebileceğini belirtir. Za'īfī'nin *Risāle-i Cevāhir-nāme* adlı tercümesinin dilini inceleyen Çelik Şavk ise , çalışmasında önce düz ünlü geniş ünlü nöbetleşmesi üzerinde

durur. Türk dilinin tarihi dönemlerinden günümüz ağızlarına kadar rastlanan bu ses olayı konusunda Radloff, Zieme, Tekin, Doerfer, Gabain ve Gülensoy gibi araştırmacıların yorumlarını da aktardıktan sonra bu durumu bir ağız özelliği yansıması olarak kabul ettiğini belirtir (KUTLAR, 2005: 71).

3.5. Edebî sanatlar

Teşbih

Didüm āḫir aña k'ey server
Ey güneş ṭal'at ü ḳamer peyker (134a-39)

Zemān çoḳ geçmedi menlā-yı ẕī-ḥilm
Vefāt eyledi ol ser-çeşme-i 'ilm (135a-13)

Eşigi ḳıble-i erbāb-ı ḥācāt
Ruḫı 'ālem-nümā rūşen çü mir'at (139b-5)

Hilāl ebrū güneş yüzlü meh-i nev
Ġubār-ı ḫāk-i pāyı tāc-ı Ḫüsrev (139b-11)

Tenāsüp

Kimi yelken kimi 'imāme ile
Ḳor ḳuşaḳla ḥarīr cāme ile (133b-18)

Serīr-i milk-i ḥüsnüñ tāc-dārı
Güzeller leşkerinüñ şehriyārı (139b-6)

Ol ḳadar kim ḥisāb ile olmaz

Defter ile kitāb ile olmaz(134b-2)

Nergis ü gül za‘ferān lāle benefşe rayḥān

Serv ü çınār erġavān oldı zeyn gülistān (137a)

Mürekkeb eşk ü kirpüğümi ḫāme

İdüp yazdum ciger ḳanıyla nāme (145b-39)

Daḳınup tīġ ü ḫançer ḥarb ü cenge

Nice ḳal’a alup ermiş firenge (158a-36)

Tekrīr

‘Adı vardır ekābirüñ adı

Bularuñ dillerindedür dādı (134b-27)

Ṭoġru söz egrilere gelmez ḫoş

Ṭoġrular ṭoġru söze dutar gūş (134b-37)

Tenümde cānsın ü cānumda cānan

Dil ü cān kişveri ṭaḫṭında sulṭān (139b-32)

Ne ṭaġ ḳovuġı var kim ola mesken

Ne taş ḳoltuġı vardur k’ola me’men (153b-14)

İştikāk

Gehī baḥş ü ta‘llüm gāh ta‘līm

Ki ifhām ü tefehhüm gāh tefhīm (135a-5)

İlāhü’l-ḫalḳ ol Ḫallāḳ-ı muṭlaḳ

Dil-i ḫünkāra ilḳā eyledi ḥaḳ (135a-9)

Gerekmez arada aġyār ola çoḳ

Yiter Ma‘şūḳ ü ‘āşıḳ ‘ışḳ-ı Ma‘şūḳ (139b-45)

İstifhām

Bu bezmde kim içdi cām-ı feraḥ

Ki şikest olmadı elinde ḳadeḥ (134b-20)

Kimi güldürdi bu zamāne ‘aceb

K’aġladup virmedi belā vü naṣeb (134b-21)

İy cān u dil ne oldı ḳanı dilisitān ḳanı

Derdā dirīġ ol meh-i nā-mihribān ḳanı (138a)

Ḳanı ol derdümend ü bülbül āvāz

Ḳanı nāye olan sūz ile dem-sāz(140a-6)

Akis

Diñle anuñ seḫāsını saña ben

Diyeyin dut ḳulaġını baña sen (134a-47)

Gelür sensüz baña her bāġ bir ṭaġ

Senüñle baña her ṭaġ üstīdür bāġ(140a-32)

Hemīn bir vāsıṭadur siz eger biz

Aradadur bahāne biz eger siz (156a-1)

Nidā

Diñle bir kişi vardı cāhildi

Tācir idi ziyāde bāṭıldı (133b-8)

Alā iy āsumān-ı ḥüsne ḫurşid

Ferīdūn devlet ü ‘izzetde Cemşīd (139b-4)

Selām olsun eyā şems-i münīrüm

Serīr-i kişver-i ḥüsne emīrüm(139b-10)

Çemenden bir gül eksilmiş dirīġā

Çınaruñ ḳolı kesilmiş dirīġā(140b- 10)

Ālā iy rūḥ-ı cism ü nūr-ı dīde

Cihān içinde cān gibi güzīde (145b-2)

Tezat

Ne ṣayrunam ne saġam ḥasretüñden

Ne ölüdür ne diri bu fürū ten (140a -26)

Sürūrum ġuṣṣa oldı ḥicretüñde

Günüm döndi gīceye ḥasretüñde (140a -28)

Ġamuñdan aġlasam şendür güler nās

Baña zehr içirür bu çarḫ ṭas ṭas (153a-17)

Ṣu üzre üskif ile çıḳar iner

Gehī ayaḳ batar ṣuya gehī ser (154a-38)

Cinas

Faḳr nārı yüregüm yaḳa yaḳa

Dutışmışdum anuñla yaḳa yaḳa (133a-20)

Ne ‘acebdür zamānenüñ ḥāli

Kimse ġamdan bulınmadı ḫāli (134b-22)

Ḳalemler hicr elinden oda yandı

Elüme kāgıd aldum o da yandı (139b-20)

Seni çoḳ sevdügüm midür günāhum

Yigitsin genç alma her gün āhum (140a-21)

Telmih

Demüm ‘Īsī demine eyle pevyend

Ḳıl i‘cāz-ı kelāmum ṣuḥfe mānend (132b-26)

Olup Dāvud-veş yüce edāsı

Cihān cennātını dutsun ṣadāsı (132b-28)

Genc-i Ḳārūna ṭa‘n ider mālı

Ḫūb mażbūṭ ḳamu aḥvālı (133b-45)

Maḥabbet Bīsutūnında çū Ferhād

Olupdı ṣūretüm naḳşında üstād (140a-9)

Bu dünya miḥnetīyçün ḥüzn-i Ya‘ḳūb

Çekersin her belāda ṣabr-ı Eyyūb (157b-28)

Mübalāğa

Ben ol mūrem ki bir kem zerreden kem

Degül bir cürmüme denk iki ‘ālem (132b-14)

Żiyā virür ruḫı çarḫ u sipihre

Cemāl-i nūrı pertev māh u mihre(139b-7)

Yaḳardı nār-ı āhum bu cihānı

Gözüm yaşı söyündürmese ānı (139b-37)

Sihr-i Helāl

Nice köşk ü sarāylar bünyād

İtmiş içini daşını ābād (133b-44)

Fī'l-meşel Kelbī gelse ḫoş ta'ẓīm

İdüp eyler idüm aña terkīm (134a-27)

Meger iḥsān idüp baña in'ām

Ḳılmaḳ imiş murādı iy ḫoş-nām(134a-43)

Şerāb-ı ṣoḥbetümden mest ü serḫoş

Olup nice zemān ḳalurdı bī-hūş (140a-9)

Ḫūblarla āşinālıġa sebep

Olur oḳı kim gele yanuña hep (152a-5)

İrsāl-i mesel

Ḳıymetin cevherüñ bilür ṣarrāf

Ben ıraḳdan ne ḥācet urmaḳ lāf(134a-40)

Bu söz ḫalḳ içredür meşhūr u maḳbūl

Ki dirler var göñülden göñüle yol (137b)

Bu eydür yol eri yolda gerekdür

Belāyı yolda çekmek yigrekdür153a-29

Cihānda güc ile gökçeklik olmaz

Muḳarrer şebnem ile çāh dolmaz (157a-18)

Tevriye

İrüp ḳavl-i ḥasūdān sem‘üñüze

Perişān getürmiş cem‘üñüze(140a-4)

Çü bildüm çare yoḳ görem yüzüni

İşidem Ḫüsrevā Şīrīn söziñi(145b-36)

Ḥarāretden ten oldı yanar āteş

Gözüme ḳara ṣu endi ḳalem-veş (145b-38)

4.ESERDE GEÇEN DEYİMLER VE ATASÖZLERİ

4.1. Atasözleri

- Gündüzin şem‘de aşıḳ olmaz (133b/ 41)
- Ḳıymetin cevherüñ bilür ṣarrāf (134a/ 40)
- Daşı altun müzaḫref içi baḳır (134b/ 35)
- Oġlan tū seneye göndür anı bu seneye (138a/ 9)
- Mār ġāfil bulsa urur laḳlaḳı (151a/ 37)
- Yol eri yolda gerekdür (153a/ 29)
- Ġażab ü ḳatı söven baḫt u künine

  Ṣan itdür yanġuda urur ünine (154b/ 33)

- Muḳarrer şebnem ile çāh dolmaz (157a/ 18)

- Şunuñ kim geçmeye sözi çü altun

  Olur altun adı baḳır ya ḳurşun (157b/ 41)
- Dutılur ṣanma at boş torbayile (158a/ 5)
- Ḳuru efsāneyile ḳuş dutulmaz (158a/ 6)
- Ovalarda göre at boş dutılmaz (158a/ 6)
- Gözi eksüklünüñdür püşt-i pāde (158a/ 10)
- Ṭoġānına müdām evlādur avı (158b/ 37)
- Ṭaru ekmez iden kes serçeden ḫavf (158b/39)
- Muḳarrerdür zücāc elmāsa dönmez (158b /40)
- Demür pulad ṭopraḳ kāse döymez (158b/ 40)

b.Deyimler

- Beyāża geldi çün defter ḳalemden (133a/ 1)
- Ṣu gibi içerdi başuma sevgend (133a/ 32)
- İstemez uyur iken etmek ṣu (133a/ 39)
- Be ṭalaşman ḫ˘āce dimekdi işi (133b/ 4)
- Uruben ḳarşusında sīneye kef (133b/46)
- Bu ḳıṣṣa mührini ḳazdum nigīne (135a/ 21)
- ... āteş-i ṣavt-ı ḥazīni yürekler dağladı. 1(35b/ 12)
- …furṣatı ġanīmet görüp (136a/16)
- …aġzı ḳalay çanaḳ gibi egilup (136b/ 2)
- ...gözleri açuḳ belür ḳalmış (136b/ 4)
- ...nūr görmiş ḥācıya dönüp (136b/22)
- ...mengūş pendini ġulām-ı ḥalḳa-be-gūşvār ḳulāġına daḳdı.(137a/ 4)
- …āh idüp sīnesin çāk ideydi.(137a/ 21)
- ...teg otur ‘aḳluñ bāşuña getür. (137a/ 22)
- ...ser vir sır ‘ayān eyleme (137a/ 22)
- Ki dirler var göñülden göñüle yol (137b/ 4)
- …iki gözleri ardında ḳaldı.(137b/ 14)
- … ṭopa dikilmiş meymūna dönmişdi.(138a/1)

- …od olup başdan dutuşdı. (138a/ 20)
- …dāmen-i ‘ırżuna el suna (139a/ 14)
- Sīyah olsun yüzi bed-gū ḥasuduñ (140a/ 11)
- Diriġa şişe-i ṣabrım ṣıdılar (140a/12)
- Gözüm yaş yirine ḳan aġlar iy dost (140a/ 16)
- Yigitsin genç alma her gün āhum (140a/21)
- Şu bir yılduzı düşmiş kimse oldum (140a/ 25)
- …benān-ı ta’accüb der-dehān idüp (141b/ 11)
- olaruñ hiçbir rengine boyanmayup (142a/ 13)
- ….ḳaddī yaya döndi. (142a/21)
- ... özleri köyündi (143a/ 14)
- ….‘aḳlı başına geldi (144a/ 7)
- …Çünki kendüye geldi (144b/2)
- …cān ḳulaġıyla istima’ eyledi (144b/ 3)
- ...bāġrına dāġlar urduġını gördi (144b/ 5)
- …beñzi uçmış vehminden (145a/ 4)
- İşitdüm bir ḫaber aġzuma ṭoprak (145b/ 16)
- Ḥasūduñ gözleri ṭoprak dolsun (145b/ 30)
- Gözüme ḳara ṣu endi ḳalem-veş (145b/ 38)
- …dil şikeste olup (146b/25)

- …bismi'l-lāh diyüp irşāda bāġlayup bel (147a/15)
- …oynadur Hergiz 'aḳluñ (148a/ 14)
- Alup her bir ḥiṣṣe ḳıṣṣadan ḫoş (149a/ 8)
- Ḫan-ı vaṣluña bilerler cümle diş (150a/21)
- Ṭurfe ḳuş idüp ġ.tine arşunın

  Ṣoḳmışlar oldur itdüği figān (150b/30)
- Bürīde dil elüm kūtehdi ġāyet (152a/ 31)
- El ayaḳ dutmaz oldı pes ṣovuḳdan (153b/13)
- Kimisi elden ü kimi ayaḳdan

  Çıḳup ḳıldı enīn ü zār ü şīven (154a/8)
- Bize ṭafşanlar aldurdı o gice (154a/ 9)
- Cihān-ı vāsi' olup teng zindān (154a/47)
- Revān dil almaġa göndürdi ādem (155b/19)
- Erir yāġum yanar dil ṣūretüm şen (156a/37)
- Pes açdı İṣfahān yolına ol baş (156a/45)
- Ṭaş urulmış yalaḳ gibi ṣarıldum (158a/13)
- Görüp gitmege rāha bağladum bel (158a/48)

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء,أ	e,a
آ	ā, a
ب	b
پ	p
ت	t
ث	s̱
ج	c
چ	ç
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	ẕ
ر	r
ز	z
ژ	j
س	s
ش	ş
ص	ṣ
ض	ż, ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	‘
غ	ġ
ف	f
ق	ḳ
ك	k, g, ñ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, o ,ö ,u ,ü ,ū
ه	h, a, e
ى	y

TRANSKRİPSİYON İLE İLGİLİ NOTLAR

- Metnin Transkripsiyonuna esas olarak Topkapı Sarayı Müzesi Revan.288 numaralı nüsha temel alınmıştır.
- Nesir bölümlerinde metindeki noktalama işaretleri dikkate alınarak, transkripsiyonda noktalama işaretleri kullanılmıştır.
- Metinde yazılışı farklı kelimeler dipnotta gösterilmiştir.
- Metindeki hareke farklılıkları dipnotta gösterilmiştir.
- Yeri tam belli olmayan kenar beyitleri dipnotta gösterilmiştir.
- Aynı iki kelime arasına giren edatlar (-) ile birleştirilmiş

  Ser-ā-ser

  Māl-ā-māl
- Ön eklerden ve son eklerden sonra (-) konmuştur.

  bī-hoş

  ber-vech

  pür-gam

  ‘Işkī-rā
- Bazı tek heceli fiilerin köklerindeki –e harfi, günümüzdeki söyleyişiyle –i olarak okunmuştur.

  Getdüm-gitdüm

  Geydüm- giydüm
- ḫoş, ḫod gibi Farsça kelimelerin vokalleri uzun gösterilmemiştir.

KİTĀB-I SERGÜẔEŞT-İ ŻA‘ĪFĪ

132-b

Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Fe‘ūlün

+ – – –/ + – – – /+ – –

1. Uçup bir murġ ger maṭlūb-ı ẕī-bāl
   Öñi bī-‘avn-i ḥamd açа per ü bāl
2. İrişmeyüp murādına düger per
   Düşer eyle ki ḳaldurmaz daḫı ser
3. Bi-ismi’l-ḳādiri’l-ḥayyi’l-‘alīm
   Ve ḥamdi’l-lāhi ẕi’l-mecdi’l-‘aẓīm
4. Selāmün dā’imün sırran ve cehren
   ‘Alā şemsi’l-veray ḳarnan ve dehren
5. Hüve’l Maḥmūd ü Ṭāhā vü Muḥammed
   Hüve’l-Aḥmed hüve’l-maḥbūbü’l-es‘ad
6. Ve ṣalli’l-lāh ‘alā külli’n-nebiyyīn
   Ve raḥimi’l-lāh ‘alā külli’ṣ-ṣafiyyīn
7. Daret-rā āmedīn bī-kes Ḫüdāya
   Be-raḥmet bendegānet-rā bubüḫşa
8. ‘İnāyet kün ‘ināyet kün ‘ināyet
   Ki luṭfı tüsti bī-pāyān ve ġāyet
9. Ḫüdāyā tevbe bābın ḳıl güşāde
   Ki vardur cürmümüz ḥadden ziyāde
10. Bize raḥmet ḳapusın ḳılma mestūr
    Açup dil ḫānesini eyle pür-nūr

KİTĀB-I SERGÜẔEŞT-İ ŻA'ĪFİ

132-b

1. Bir kuş her şeyden önce Tanrı'nın yardımı olmaksızın kanadını açıp uçmayı çok isterse

2. Dileğine ulaşmadan çırpınır durur.(Sonra)Öyle bir düşer ki başını kaldıramaz olur.

3. Her şeye gücü yeten ilim sahibi Allah'ın adı ve şan ve şerefi yüce olan Allah'a şükürle

4. Selāmün dā'īmün sırran ve cehran
   'Alā şemsi'l-veray ḳarnan ve dehren

5. Hüve'l Maḥmūd ü Ṭāhā vü Muḥammed
   Hüve'l-Aḥmed hüve'l-maḥbūbü'l-es'ad

6. Ve ṣalli'l-lāh 'alā külli'n-nebiyyīn
   Ve raḥimi'l-lāh 'alā külli'ṣ-ṣafiyyīn

7. Daret-rā āmedīn bī-kes Ḫüdāya
   Be-raḥmet bendegānet-rā bubüḫşa

8. Lutfu sonsuz ve çok fazla olan Yardım et, yardım et, yardım…..

9. Ey Hüda! Tevbe kapısını açık tut.Çünkü haddinden fazla günahımız vardır.

10. Rahmet kapısını bize kapatma. Aç ki gönül hanemiz nurla dolsun.

11. Uyar tevḥīd şem‘in cān içinde
Ḳo cānı şu‘le-i īmān içinde

12. Keremden faẓluñı ḳıl bize tevfīḳ
Ṭarīḳ-i ḥaḳḳı dilde eyle taḥḳīḳ

13. ‘Aceb bīçāre ḳalmışam mededsüz
‘İnāyet ḳıl ki cürmüm var ‘adedsüz

14. Ben ol mūrem ki bir kem zerreden kem
Degül bir cürmüme denk iki ‘ālem

15. Günāhum ṭaġlar gibi büyükdür
Bu cism-i nātüvānüm üzre yükdür

16. Dilümi kes kelām-ı māsivādān
Yolum ırma ṭarīḳ-i Muṣṭafādan

17. Yüzümüñ ḳarasın nūruñla aġ it
Maḥabbet nārını cāna çerāġ it

18. Kerīmā yolda ḳaldum dest-gīr ol
Ḳapuña ṭoġru gitmege müşīr ol

19. Meded eyle ki düşdüm gilde ḳaldum
Yürürken öñde ṣoñ menzilde ḳaldum

20. Öñümde ṭaġ ve çevrem ṭoldı aġyār
Uzaḳ yol merkebüm lāġar girān-bār

21. Elüm bu varṭadan dut eyle āzād
Beni bu ṭoġru yolda ḳoma bī-zād

---

* (kenar beyiti) Hüve’l-bedrü’l-münevver bi’t-temām
Hüve’ş-şemsü’l-mużī’ ʿale’d-devām
(kenar beyiti) ‘Aleyne külli leyli bāt bi’l-ecr
Selāmü’l-lāh ḥayy-i maṭlaʿi’l-fecr

11. Can içindeki tevhid mumunu uyandır.Canı iman ışığı içinde sakla.

12. Cömertlikten faziletini bize yardımcı eyle, hak yolunu gönüle yerleştir.

13. Kimsenin yardım etmediği acāyip bir biçāreyim. Yardım eyle. Çünkü sayısız günahım var.

14. Ben değersiz bir zerreden daha değersiz olan öyle bir karıncayım ki bir günahımın cezası iki ālemden fazladır.

15. Dağlar kadar büyük olan günahım bu zayıf bedenim üzerine yükdür.

16. Dilimin masiva konuşmasını engelle. Yolumu peygamberin yolundan ayırma.

17. Yüzümün karanlığını nurunla aydınlat, muhabbet ateşini can içinde çerağ et.

18. Ey cömertlik sahibi yüce Allahım! Yolda kaldım, elimden tut; kapına doğru gelmem için yol gösterici ol.

19. Yardım eyle ! Düşdüm çamurda kaldım. Önde yürürken sonda kaldım.

20. Önümde dag ve çevrem düşmanlarla dolu. Uzun yol eşeğim güçsüz, ağır yüklü.

21. Bu uçurumda elimden tutarak, kurtar ; beni bu doğru yolda azıksız bırakma.

22. Ḳuluñ ḳıl imtiṣāl-i emre münḳād
Hemīşe ictināb-ı nehye mu‘tād

23. Şu baş k’olmaya ḳulluġuñda yükdür
Kesilsün Ḳāf Ṭaġından büyükdür

24. Ḳamu varlıḳ senüñ sensin hemīn var
Benüm yoḳdur vücūdum zerre miḳdār

25. Naẓar ḳılsañ velī bu zerre ḫāke
Muḥīṭ olam semekden tā simāke

26. Demüm ‘Īsī demine eyle pevyend
Ḳıl i‘cāz-ı kelāmum ṣuḥfe mānend

27. Dil ü cān güllerini tāzelendür
Bu gülşen bülbülin āvāzelendür

28. Olup Dāvud-veş yüce edāsı
Cihān cennātını dutsun ṣadāsı

29. Ṣafā bulsun sözinden gūş-ı sāmi‘
Müdām olsun yüzinde nūr-ı lāmi‘

30. Yüzin gören kişi maḥbūb idünsün
Sözini işiden maṭlūb idünsün

31. Ḫüdāyā virdüñ evvel çünki Kur’ān
Ża‘īfīye bağışla ṣoñ dem īmān

32. Muḥammed ümmetine līnet eyle
Ḳamusınuñ maḳāmın cennet eyle

22. Kulunu, emirleriningereğini yerine getiren ; her zaman yasakladıklarından uzak duran et.

23. Kaf Dağından büyük olan şu baş, (sana) kullukta yüktür; olmasın, kesilsin.

24. Bütün varlıklar senin, hepsi seninle birlikte var; benim vücudum zerre kadar bile değil.

25. Fakat, zerre bu toprağı bakışınla bir aydınlatsan, (parlaklığım) balıktan sünbüle (simāke) kadar olan her yeri kuşatır.

26. Soluğumu Hz. İsa'ya ulaştırarak , sözümü, (kutsal) sayfaların söyleyişi gibi güzel et.

27. Gönül ve can güllerini yeniden canlandır. Bu gül bahçesinin bülbülünü (yeniden) dillendir.

28. (Sözünün) edası Hz.Davut'un ki gibi yüce olsun. Sadāsı cihan bahçelerini doldursun.

29. Sözünü dinleyen kulaklar neşelensin.Parlayan nur yüzünde devamlı olsun.

30. Yüzünü gören kişi sevgilisi olsun. Sözini dinleyen devamlı arzulasın.

31. Ey Hüdā! Madem ki önce Kuran'ı verdin, Za'īfī'ye ölürken son nefesinde imanı nasip eyle.

32. Muhammet ümmetine yumuşak davranarak, hepsinin makamını cennet eyle.

Der-baḥr-i hezec-i müseddes

Mevlānā Ża‘īfīnüñ ibtidā’ vilāyetinden sergüẕeştin beyān ider

33. Ża‘īfī gerçi sengistāndandur
Ma‘ādin cevheridür kāndandur

34. Maḳāmı vādī-i kühsārlardur
Revān her ṭaġda bıñarlardur

35. ‘Aceb mānenddür vādī-i ‘ışḳa
K’iren ol vādīye irişdi şevḳe

36. Aña irmiş dürür ‘avn-i Ḫüdāyi
Ki ḳomışdur ṭarīḳ-i ‘ilme pāyı

37. Ḳamu ecdādum olmışlar sipāhi
Peder dutmış diyār-ı ‘ilme rāhı

38. Peder merḥūm olup ser-çeşme-i ‘ilm
Diyārındaydı ḥākim ṣāḥibü’l-ḥilm

39. Kitābı var idi bir niçe ḫar-vār
Ne fenden istenilse vardı tekrār

40. Yigitlik ‘unfuvānında açup ẕeyl
Reh-i ecdāda vardı bende de meyl

41. Ki vardı bāzū-vān u elde ḳuvvet
Nihāyetde idi ḳudret fütüvvet

Müseddes bahr-i hezec

Mevlāna Za'īfī'nin doğum yerindeki sergüzeştini anlatır.

33. Za'īfī'nin doğduğu yer taşlıktır ama maden cevherinin kaynağıdır.

34. Bulunduğu yer dağ vadileridir. Her dağda pınarlar akmaktadır.

35. Aşk vadisine çok benzer. Oraya gelen (kişi) şevke erer.

36. Allah'ın yardımı O'na ulaşmasıyla ilim yoluna adım atmıştır.

37. Atalarımın hepsi sipahiymiş. Babam ilim yolunu seçmiş.

38. Rahmetli babam ilim çeşmesinin başı olup devrin hilm sahibi bilginleri yaşadığı şehirdeydi.

39. Aranılan her ilmin bulunabileceği, eşek yükü bir çok kitabı vardı.

40. Gençliğimin başlangıcında etek açıp ecdadın yolundan gitmeye bende meyilliydim.

41. Elde ve pazuda kuvvet vardı. Kudret,mertlik ve yiğitliğim çok fazla idi.

133-a

1. Beyāża geldi çün defter ḳalemden
   Vücūda geldi ya'nī ten 'ademden
2. Çü dört yıl dörd ay on gün yaşa irdüm
   Elif bā tā vü ṣā olmışdı virdüm
3. Reh-i ecdāda gitmek diledim çün
   Bi-ḥamdi'l-lāh irişdi 'avn-i gerdūn
4. İrişdi ḳalbe Allāhdan sekīne
   Sülūk itdüm 'ulūmuñ meslegine
5. 'Ulūmuñ ba'żını ber-vech-i tefhīm
   Atam merḥūm eylemişdi ta'līm
6. Yine pes ḫāk-i Üsküpe ḳoyup ten
   Oḳıdum Ḳāḍı Bedreddīnden ben
7. Kelām ü ṣarf ü naḥv ādāb ü ḥikmet
   Oḳındı muḫtaṣırlar hep temāmet
8. Mütūn mantıḳ ü hem fıḳıh fennin
   Oḳımışdum irince bīste sinn
9. Medāris seyr ide pes yola geldüm
   Edirne Bursa İstanbula geldim
10. Meṭāli' şerḥ-i miftāḥ ü mevāḳıf
    Oḳıdum metn ü şerḥa ola vāḳıf
11. Varup altıncı yılda Ṣaḥna ḫoş ḥāl
    Semāniyyede çāre irdi sāl

---

* (kenar beyiti) Hilyesi ḫoş mehāsini maḥbūb
  Lihye halvā görgi ġāyet ḥūb
  (kenar beyiti) Saḳal olur yaraşığı çün erüñ
  Bir dutamdan ziyādesin giderüñ

133-a

1.Defter nasıl kalem sayesinde temize çekildiyse, tende öyle yokken varlığa geldi.

2.Dört yıl dört ay o günlük olduğumda, elif, be ve se'yi söylemeye başladım.

3.Allāh'a şükürler olsun ki! Atamın yolundan gitmek istediğimde talihim yardım etti.

4.Allah'ın gönül rahatlığı vermesiyle, ilim mesleğini yol edindim.

5.Vefat etmiş babam ilimlerden bazılarını anlayacağım şekilde bana öğretmişti.

6.Üsküp toprağına diz çökerek Kadı Bedreddinden ders aldım.

7.Kelam ve sarf ve nahiv, ādab ve hikmet derslerinin muhtasırlarını tamāmen okudum.

8.Yaşım yirmiye gelinceye kadar mutūn ,mantık ve fıkıh fenniden ders aldım.

9.Yol üstündeki medreseleri gezerek Edirne Bursa ve İstanbul'a geldim.

10.Metin ve şerh ilimlerine vākıf olmak için Metāli, Şerh-i Miftah ve mevākıf dersi aldım.

11.Altıncı yılda Sahne geldim. Semaniyye'de dördüncü yıla ulaştım.

12. Uṣūl ü fıḳh u tefsīr ü maʿānī

Ḥadīṯ ü hem bedīʿ ü hem beyānī

13. İdüp mebẕūl vusʿüm ṣubḥ ile şām

Oḳıdum bu fünūnı nice eyyām

14. Pes üstād-ı güzīn ü müftī-i Rūm

ʿUlūmuñ cāmiʿi mānendi maʿdūm

15. Cemāleddīn ʿAlī vü müftī mollā

Ki fetvāsına kimse dimedi lā

16. Mükerrem fāżıl ü naḥrīr ü ʿālim

Zelelden rāh-ı fetvā didi sālim

17. Nice eyyām ḳulluġında oldum

Aña şākird olup çoḳ fażl buldum

18. Oḳıdum rūz ü şeb tefsīr-i Keşşāf

Gidüp jeng oldı pes mirʾat-i dil ṣāf

19. Velīkin āteş-i faḳr ile sūzān

Ciger ḫūn idi dil ġam dīde giryān

20. Faḳr nārı yüregüm yaḳa yaḳa

Dutışmışdum anuñla yaḳa yaḳa

21. Dü-tā itmişdi ḳaddüm bār-ı fāḳa

Yoġ idi kim ṭaḳam bir ḥabbe fāḳa

22. Kimi yārānuñ olmışdı mülāzım

Ḳażāya kimi tedrīs idi cāzim

---

* (kenar beyii) Arturan ḳadr-i şaḫsı devletdür
Māl ü mansıp arada illetdür.

12. Usūl ve fıkıh ve tefsir ve maānī, hadis ve bedī ve beyānī ile birlikte

13 Bütün gücümü gece ve gündüz harcayarak, uzun zaman bu fenler üzerine çalıştım.

14. Tüm ilimleri bilen , benzeri olmayan , seçkin üstad , Rum müftüsü

15. Şimdiye kadar kimsenin fetvasını tartışmadığı, müftü ve mollā Cemāleddin Ali

16. Fetva yolu zelelden selamete ulaşma yoludur dedi.

17. Uzun zaman hizmetindeoldum.O'na talebe olup (ondan)çok fazilet öğrendim.

18. Gece gündüz Keşşāf'ın tefsīrini okudukça, gönül aynası paslarından arınarak saflaştı.

19. Fakat fakr ateşiyle yanmış bir halde; göz yaşlı, gönül gamlı ve ciğer kanlı idi.

20. Yüreğimi yanarken, fakr ateşi ile yaka-paça olmuştum.

21. Fakirliğe verecek bir habbem bile yoktu. Fakirlik yükü vücudumu iki büklüm etmişti.

22. Kimi dostların mülazım oldu, kimi de kadılıkla ilgili dersler almaktaydı.

23. Ne var yoġ ise mālum ya mu‘īnüm
Yiter ‘ilm ü hüner hem pāk dīnüm
24. Bu ḥāletde idüm kim bir seḥer-gāh
İçerü girdi bir devletlü nāgāh

Mu‘allim şuden Mevlāna Ża‘īfi Ekābir-zāde-rā

der-baḫr-i ḫafīf ü müseddes

Fe‘ilâtün/mefâ‘ilün /fe‘ilün (fâ’lün)

+ + − − /+ − − − /+ + −

25 Eyyühā’n-nās ü ma‘şerü’l-iḫvān
İşidüñ bu ḥikāyeti yāran
26. Bunı ṣanmayasız rivāyetdür
Sergüẕeştüm güzel ḫikāyetdür
27. Gūşuñı dut laṭife vü ḳıṣṣa
Diñle kim var saña daḫı ḥiṣṣe
28. Bir zamanda Sitanbul içre faḳīr
Oḳıyup şuġl iderdi bu ḥaḳīr
29. ‘Ālim idi müṣāḥibüm ‘āmil
Hem-nişīn olmadı baña cāhil
30. Ġayret altında ölürüz ḥāşā
Dimezüz cāhile begüm pāşā
31. ‘İzzet ehli vü ḫayli raġbetlü
Ḫ̆āce idüm ‘aceb mehābetlü
32. Medrese ehli ḳamu dānişmend
Ṣu gibi içerdi başuma sevgend

23.Malım ya da yardımcım yok ise bunda(korkacak) ne var! Pak din sahibiyim ,ilim ve hünerim bana yeter.

24. Bir sabah vakti bu halde düşünürken ansızın içeri saygıdeğer biri girdi.

Mevlana Zaīfī'nin Ekabirzade ye mu'allim olması

Bahr-i hafīf ü müseddes

25 Eyyühā'n-nās ü ma'şerü'l-iḫvān

İşidüñ bu ḥikāyeti yāran

26. Bunu rivāyet zannetmeyin. Sergüzeştimin güzel hikayesidir.

27.Kulağını aç ders çıkarabileceğin bu kıssa ve latifeyi dinle.

28.Bu hakir bir zamanlar İstanbul'da fakir şekilde okuyup çalışırdı.

29.Cahil yoldaşım olmadı. Dostlarım ilim ve amel sahibi insanlardı.

30.Yorularak ölürüz de cahile (hāşā!) beyim paşam demeyiz.

31.Kıymet verilen, fazla rağbet gören , çok heybetli bir hocaydım.

32.Medresede ilim gören bilginlerin tamamı başım üzerine su gibi yemin edebilirdi.

33. Bir büyük mollā cübbeli ḫˇāce
Yaḳalu başı ḳubbelü ḫˇāce
34. Rīş ü destār ile muḳallaḳdur
Ṣanaṣın kim ḫˇāce müzellaḳdur
35. Bir güzel kişi gölgesi gökçek
Yoḳ yalan bir sözinde hep gerçek
36. Ṣūfī fışıldusını teh şunda
İşidürdüñ ṣalınsa ger bunda
37. Şöyle ḳorḳar başın gören cāhil
Nitekim bāzden bir alay çil
38. Kimi ḳorḳar kimisi ḥürmet ider
Kimi ‘izzet kimisi ḫıẕmet ider
39. Hele bir yaraşuḳ kişidür bu
İstemez uyur iken etmek ṣu
40. Laḳabıdur Ża‘īfī līki ḳavī
Yire urur güreşse nerre devi
41. Mollā yanında var idi ḳadrüm
Baş idi ‘ālī pāyede ṣadrüm
42. Yoġ idi gerçi bende hīç noḳṣān
İlle var idi ġayret-i aḳrān
43. Zīra aḳrānumuñ kimi manṣūb
Kimisi idi müderris-i merġūb

33. Cübbeli büyük bir mollā hoca, yakalı, başı kubbeli hoca.

34. Sakal ve sarığıyla kılık kıyafeti yerinde, hocanın yanlışa düşecek zannedersin.

35. Hep gerçeği söyleyen , sözünde hīçbir yalan olmayan; gölgesi gösterişli bir güzel kişi.

36. Eger şurda sallansa burada O'ndan derinden bir sūfi fısıltısı duyulur.

37. Bir alay ahmağın doğan kuşundan korktuğu gibi, başını gören cahil (ondan) korkar.

38. Kimisi korkar, kimisi saygı gösterir; kimisi yüceltir, kimisi hizmet eder.

39. Uyurken su etmek istemeyen öyle yakışıklı bir kişi ki!

40. Lakabı Za'īfīdir fakat güreşse erkek devi yere sağlam vurur.

41. Molla yanında kıymetim vardı.Yerim yüksek makamda baştaydı.

42. Akranlarımla bir arada olma isteğinden başka bende hiçbir eksiklik yoktu.

43. Ama akranlarımın kimisi memur, kimisi de rağbet gören medrese hocasıydı.

44. Kimi ḳāḍı idi vü ḫalḳa re’īs
‘Ālem içre ḫużūrı vardı nefīs
45. Ata binse nice kişiyle biner
Kimüñ evin dilerse anda iner
46. Gel efendi diyü ri‘āyet ider
‘Avn ü luṭfını bī-nihāyet ider
47. Kimi nefis aña iżāfet ider
Lūt ü pūt ile ḫoş żiyāfet ider
48. Kime kim devlet eyleye iḳbāl
Ḳılur ulu kiçi anı istiḳbāl
49. Aḳçe vü at ü dūn ü oġlanlar
Ḳapusında sey’is ü sekbānlar

133-b

1. Ṣanki begdür ‘azīz ü ḥürmetlü
Efseri vü libāsı ḳıymetlü
2. Diyeyin her birisini saña ben
Şemsedīn Bedredīn ḫalīfe iken
3. Olmış adları ey benüm cānum
Kimi efendi kimi sulṭānum
4. Baña ammā ḫitāb iden kişi
Be ṭalaşman ḫˇāce dimekdi işi

44.Kimi kadı idi kimi de toplumda rahatı yerinde, halka reis olmuş kişilerdi.

45.Arkasında yüzlerce kişiyle ata biner ve istediği kişinin evine misafir olurdu.

46.Gel efendi diyerek saygı gösterirler ve sonsuz lütuf ve yardımda bulunurlar.

47.Kimi nefsine düşkün biri olduğunu düşünerek, tatlı yemekler ve kadınla ziyafet çeker.

48.Devlet kimin elinden tutarsa ,gelecekte O'nu büyük kişi yapar.

49.Para ve at ve oğlanlar,kapısında seyisler ve askerler (vardır).

133-b

1.Tācı ve elbisesi kıymetli, saygı duyulan ve yüceltilen bey gibidir.

2.Şemsedin Bedredin'in halifeliği zamanındakilerin her birini sana ben söyleyeyim.

3.Ey benim canım! Onların kimisinin adı efendi, kimisinin sultanım olmuş.

4.Bana (bunu) söyleyen kişinin işi, kavga etmeyin demekti.

.

5. Bulur ol kim libāsı var ‘iṣmet
Aḳçesi çoġ olanadur ḥürmet
6. Ḳalmadı ehl-i ‘ilme raġbet hīç
Eylemez oldılar maḥabbet hīç
7. Ma‘rifet ḫalḳ içindedür aḳçe
Māl ü ġılmān cevārı bāġ u bāġçe

ḤİKĀYET

8. Diñle bir kişi vardı cāhildi
Tācir idi ziyāde bāṭıldı
9. Vardı anuñ bir oġlı ‘ilme mücidd
Dudışup şuġl iderdi eyler vecid
10. Didi oġlına bir gün iy oġlan
Olmaduñ getdi ḥayf bāzir-gān
11. Ḳolayına gerezsin iy bī-ār
Ne alur ne ṣatarsın iy bī-kār
12. Didiler ḫ̆āce oġluñuñ ḥāli
Ḫūbdur kim ‘ilimdür aḳvāli
13. Ehl-i ‘ilm ile ḫoşdur alışsun
Ma‘rifet ögrenür ḳo çalışsun
14. Tācir eydür beni işit yoldaş
Aḳçedur aḳçe ma‘rifet ḳardaş

5. Parası çok , elbisesi temiz olan kişi saygı görür.

6. İlim sahiplerine rağbet eden ve muhabbet besleyen hiç kalmadı.

7. Halka göre marifet, para ve içinde köleler olan, etrafı bag ve bahçe ile çevrilmiş maldır.

HİKAYE

8. Dinle. Cahil, çok fazla yanlış yapan bir tüccar vardı.

9. Onun, ilme kendini verip; yanıp tutuşarak çalışan bir oğlu vardı.

10. Bir gün oğluna:'' Yazıklar olsun sana bir tüccar olmadın.'' dedi.

11. Ey arsız! Boş boş gezersin.Ey işe yaramayan! Hiçbir şey alıp satmazsın,.

12. Ey hoca:'' Oğlunun hali güzeldir, ilim konuşmaktadır.'' dediler.

13. İlim sahipleri ile oturup kalkmaya alışması güzeldir; Bırak, ilim öğrensin.

14. Tācir: '' Ey yoldaş! Dinle, marifet para kazanmaktır.'' der

15. Bende ḫod ne aḳçe vardı ne destār
N’etsun olmaḳ kişiye ḫoş güftār
16. Ādem oġlanıdur kişi ister
Esb-i tāzī vü berda‘ī ester
17. Serv ḳadd ince billü ġılmānlar
Derisine ṭolu ḫūb oġlanlar
18. Kimi yelken kimi ‘imāme ile
Ḳor ḳuşaḳla ḥarīr cāme ile
19. Çuḳa-dār ola kimi ġāşiye-dār
Ṣaġlu ṣollu yüriyeler hem-vār
20. Kimi atlu kimi piyāde ola
Kimi nev-ḫaṭṭ kimi sāde ola
21. Bu cihān ẕevḳi budur ancaḳ bu
Ḳalan endīşedür hemīn ḳayġu
22. Görüp ilde bu ṭumṭurāḳı faḳīr
Bir cihān-dīdeye didi bu ḥaḳīr
23. Bularuñ rif ‘atine buldı sebeb
Didi baña gelen ehl-i edeb
24. Sende daḫı var ise devlet ü hüş
Bir ekābir ‘ayaġına var düş
25. ‘Asitānesin idinüp mesned
İdegör ġuṣṣa seyline anı sed
26. Dāmenini dutup anuñ muḥkem
Bekle ḳapusını otur epsem

15. Bende ne para var ne de sarık. Tatlı konuşmamın ne faydası olacak !

16. Kişi insanoğludur, arap atı ve katır ister.

17. Servi boylu, ince belli köleler, etine dolgun güzel oğlanlar.

18. Kimi yelkeni, kimi imamesi ile, ipek gömleği,kor kuşağıyla

19. Bazısı hizmetçi, bazısı seyisti; birlikte sağlı sollu yürürlerdi.

20. Bazısı ata binmiş , bazısı yayaydı, bazısının sakaları yeni çıkıyordu, bazısı süssüz ve sadeydi.

21. Dünya zevki denen şey budur. Gerisi kaygıyla karışık endişedir.

22. Zavallı olan bu fakir, ildeki debdebeyi görünce; tecrübeli bir kimseye şöyle dedi:

23. Yanıma gelen edep sahibi biri bunların yüceliğinin sebebini buldu.

24.Sende de devlet varsa, bir zenginin yanına git.

25. Eşiğine sırtını dayayıp, gam seline (onu) engel et.

26. Onun eteğinden sağlam tutup ; sessizce oturarak, kapısını bekle.

ḤİKĀYET

27. Saña ben bir ḥikāyet eyleyeyin
Ḳulaġuñ dut rivāyet eyleyeyin

28. Ol birin ḳarnına dögerler imiş
Gehi zecr eyleyüp sögerler imiş

29. Vāy arḳam diyüp idermiş āh
Yoḳ ṣuçum bu cefā nedür her gāh

30. Bāri cürmüm ne idügin bilsem
Ḳanlu yaşumı dīdeden silsem

31. Didügince sögüp ururlar imiş
Daḫı söyler mi bir görürler imiş

32. Cürm besdür saña ki nuṭḳuñ vār
‘Aġazuñ açma dilüñi dut zinhār

33. Diyüp ururlar imiş itse enīn
Arḳasuz oldıġıyiçün miskīn

34. Sen daḫı ger dilerisen ni‘met
‘Arḳa idin ki bulasın ḥürmet

HİKAYE

27. Kulağını aç ,ben sana dilden dile dolaşan bir hikayeyi anlatayım.

28. Adamın birine söverek, karnına vurup, eziyet ederlermiş.

29. Hay! Arkam diye ah ederek ,yok yere durmadan çektiğim bu cefa nedir, dermiş.

30. Suçumun ne olduğunu bilsem kanlı gözyaşımı sileceğim.

31. Böyle konuştuğunu gördükleri zaman, sövüp, vururlarmış.

32. Konuşmak sana suçtur. Dilini tut, sakın ağzını açma.

33. O miskinin arkasında kimse olmadığı için; böyle diyerek, ağladıkça döverlermiş.

34. Sende eger nimet sahibi olmak, saygı görmek istiyorsan çevre edin.

Maṭla‘-i Dāsitān

35. Ben didüm āşinā ḳanı bańa
Ki vesīle ola varam aña

36. Didi var bir ekābir ehl-i seḫā
Yemm-i iḫsān ü baḥr-i luṭf ü aṭā

37. Nāmı ‘Abdü’s-selām bir beg
Ehl-i erkānuñ ekşerinden yeg

38. Var durur bir sülālesi ḳābil
K’ey fehīm ü ẕekī durur ‘āḳil

39. Dut sözümi aña mu‘allim ol
Tā ki ḫarc-ı zer idesin bol bol

40. Çoḳ zamandur ki saña ṭālibdür
Devlet ü māl nefsi cālibdür

41. Didüm ey söze danışıḳ olmaz
Gündüzin şem‘de aşıḳ olmaz

42. Pes cüvān emrine rıżā virdüm
Ol ekābir ḳapusına irdüm

43. Gördüm anuñ cihānda vüs‘atini
Şevket ü devletini rif ‘atini

44. Nice köşk ü sarāylar bünyād
İtmiş içini daşını ābād

45. Genc-i Ḳārūna ṭa‘n ider mālı
Ḫūb mażbūṭ ḳamu aḥvālı

---

* (kenar beyiti) Rāst –ḳāmet çü serv-i bāġ-ı bihişt
Hūr sūret nigār-ı pāk sirişt

(kenar beyiti) Māha benzetme yüzi a‘lādur
Terk-i müşebbehün bih evlādur.

(kenar beyiti) Ne ḳadar sa’y idüp olam şeh şem
Ulular cāhına ḳaçan irişem

Matla-i Dāsitān

35. Ben: ‘’Tanıdık, yanına varınca yardım edecek biri var mı ?’’ dedim.

36. İyilik denizi, lütuf ve bağışlama sahibi, ileri gelenlerden eli açık birisi var dedi.

37. Erkan sahiplerinin çoğundan daha üstün, Abdüsselam adlı bir bey.

38. Akıllı, zeki, anlayış sahibi bir soyu vardır.

39. Sözümü dinleyip, ona muallim olursan, bol bol altın ḫarcarsın..

40. Uzun zamandır seni soruyor. Nefis mal ve saadet ister.

41. Ey sözüne güvenilmez! Gün ışığında aşık atılmaz, dedim.

42. O yiğidin emrine uyup, O zenginin evine gittim.

43. Onun malının, mülkünün çokluğunu, yüceliğini ve dünyadaki rahatlığını gördüm.

44. İçi, dışı süslü birçok köşk ve saray yaptırmış.

45. Hepsi, güzel bir şekilde yapılmış mülkü, malı Karun’un hazinesini aşağılıyor gibiydi.

46. Uruben ḳarşusında sīneye kef
Altun üsküflüler durur ṣaf ṣaf
47. Göñlüme didüm oldı ḥāṣıl kār
İstedügüñ hemīşe leyl ü nehār

134-a

1. Uşde bulduñ bu kerre devleti sen
Çekme ġam irdüñ uşde ‘izzete sen
2. Ḳanı ‘ālemde çekdügüñ ẕillet
Ḳanı ḥücreñde gördügüñ ḳıllet
3. Gitdi ḳamu belā vü miḥnetler
Ḥaḳḳa ḥamd ü şenā vü minnetler
4. Naẓar idüp çü şevḳetin gördüm
Dest-i būs idüp ayaġın durdum
5. Baña ol dem didi ki ey ḫᵕāce
Ma‘rifet ṣāḥibi vü ḳadri yüce
6. İdesin ḫoş ger oġluma ta‘līm
Saña ben çoḳ vireyin zer ü sīm
7. Bu yaḳında seni idüp manṣūb
Ḳılayın ḫalḳ içinde ḥoş merġūb
8. Be-çeşm didüm eyleyüp i‘zāz
Māha ta‘līme eyledüm āġāz

46. Altından başlık giyen (hizmetçiler) elleri göğüslerinde, karşısında sıra sıra dururlar.

47. Gönlüme, sonunda gece ve gündüz,her zaman istediğine kavuştun, dedim.

134-a

1. İşte bu sefer devleti buldun sen.Gam çekmeyi bırak işte izzet sahibi oldun.

2. Hani dünyada çektiğin sıkıntı ? Hani hücrende yaşadığın kıtlık ?

3. Allah'a şükürler olsun! Sıkıntı ve belaların hepsinden kurtuldum.

4. Etrafıma bakıp büyüklüğünü anladım; karşısına durup, elini öptüm.

5. O zaman bana ey değeri yüksek, ilim sahibi hoca, dedi.

6. Eğer oğluma iyi ders anlatırsan, ben sana çok altın ve gümüş veririm

7. Yakın zamanda mansıp verip, halk içinde değerini arttırırım.

8. Gözlerimle saygı gösterip, O ay yüzlüye ders vermeye başladım.

Āġaz kerden be-ta‘līm-i Pīr Aḥmed Çelebī

9. Ol perī rū semenbere ḫ̆āce
   Oldum olup anuñla irte gice
10. Gāh şehr ü gehī ḳuray gehī bāġ
    Gāh Eyyūb ü bāġçe idi durāġ
11. Gāh Çekmecede ḳılup mesken
    Oḳıdurdum mesā vü ṣubḥ anı ben
12. Manṣıb ümmīdiyle ben miskīn
    Cidd ü cehd eyledüm ziyāde hemīn
13. Gördiler sa‘yümi idüp tekrīm
    Didiler āferīn zihī ta‘līm
14. Her kitābı k’oḳıyup ide temām
    Saña gelsüñ hezār aḳçe müdām
15. Ben daḫı ḳaṣd idüp nice eyyām
    Ḳıldum añlatmada ‘aceb iḳdām
16. Yalıñuz ol degül nice ḫüddām
    Bilesince oḳurdı ṣubḥ ile şām
17. Hele sa‘yümle ihtimām itdi
    Bir kitāb oḳıyup temām itdi
18. Geçdi bir gün ü iki gün üç gün
    Ne gümiş geldi baña ne altun
19. Hezārdur çü vaḳtine merhūn
    Olma maḳṣūda irmeseñ maḥzūn

Pir Ahmed Çelebī'ye Ders Anlatmaya Başlaması

9. Sonraki gece, O yasemin kokulu, peri yüzlüyle buluşup (ona) hoca oldum.

10. Bazen şehir ve bazen köy,bazen bağ,bazen Eyüp bazen de bahçelerde bulunurduk.

11. Bazı zamanlar Çekmece'de kalıp ; sabah ve akşam ona ders anlatırdım.

12. Ben miskin, mansıp ümidiyle çok fazla gayret gösterdim.

13. Gayretle çalışmamı görüp; saygıyla aferin, ne güzel öğretiyor, dediler.

14. Okuyup bitirdiği her kitaptan sonra , çok akçe kazanmaya devam edeceksin.

15. Ben de uzun zaman üzerine eğilerek, sebatla (ders) anlatmaya devam ettim.

16. Sadece o değil, hizmetçiler de onunla birlikte sabah-akşam okurlardı.

17. Benim teşvikimle, kitabın birini dikkatlice, özenle okuyup bitirdi.

18. Bir gün geçti…İki gün geçti…Üç gün geçti… Gümüş de geldiği yok, Altın da…

19. Vaktine bağlı olan bülbüldür. Onun için sen üzülme.

20. Pes didüm nefsüme ekābirdür
Çoḳdur eşġāli ṣanma kim birdür
21. Eyleyiserdür ol saña in‘ām
Olmaya k’idesin varup ibrām
22. Saña ḫod eylemiş durur nice ‘ahd
İdiserdür senüñçün ol çoḳ cehd
23. Ṣabr ḳıl eylemegil isti‘cāl
İtme ta‘līmde ṣaḳın ihmāl
24. Bir iki gün bu nev‘a geçdi zamān
Birine daḫı başladı oġlan
25. Yine evvelki gibi ḫoş ta‘līm
Ḳaṣd ü sa‘y itdüm eyleyüp tefhīm
26. Līki kim gelse ṭaşradan içerü
Getürür ṣanur idüm aḳ yā ṣaru
27. Fī’l-meşel Kelbī gelse ḫoş ta‘ẓīm
İdüp eyler idüm aña tekrīm
28. Mā-ḥaṣal ḳıldum aña ḫıdmetler
Ṭāḳatüm yitdügince ḥürmetler
29. Baña dā’im ‘ivaż bu ḫıdmet içün
İnşa’allāh idi gümiş altun
30. Ben de himmet metā‘ın ol naḳde
Ṣatdum olınca bend bu ‘aḳde

20. Sonra nefsime, büyük adamdır, bir değil, çok işi vardır, dedim.

21. Gidip ısrarla istemek olmaz. Onun sana iyilik etmesi gerekir.

22. Kendisi seni çok isteyerek, sana birçok söz vermiştir.

23. Sabr et. Acele edip, işini ihmal eyleme.

24. Bir iki gün zaman bu şekilde geçti. Oğlan bir kitaba daha başladı.

25. Anlayış göstererek, yine önceki gibi gayretle, üzerinde durarak; güzel ders anlattım.

26. Fakat dışardan içeri kim girse, ak(gümüş) ya da sarı(altın) getirdiğini zannediyordum.

27. Mesela: Kelbī bir şey sormak için gelse, saygıyla karşılayıp, güzel davranırdım.

28. Sonuçta: Ona saygı göstererek, gücüm yettiğince hizmet ettim.

29. Bana sürekli, hizmetimin karşılığı olan altın ve gümüşü (İnşaalah!) bir gün alacağım söylendi.

30. Anlaşma bu şekilde olunca, ben de himmet metaın bu nakide sattım.

31. Bekledüm ḳapusın nice eyyām
Ḫıdmet eyleyüp aña ṣubḥ ile şām
32. Ola kim rif ‘atüme ola sebeb
Diyü çekdüm kemīne ḫayli ta‘ab
33. Çoḳ zamān işbu nev‘ ile gitdi
Bir kitāba daḫı şürū‘ itdi
34. Mā-ḥaṣal altı yedi oldu kitāb
Ögrenüp bildi ḫoş su‘āl ü cevāb

Āmedeni resūl ez-ān ekābir

35. Nāgehān geldi bir perī reftār
Ādemī ṣūret ü melek güftār
36. Pes elif ḳāmetini lām itdi
Didi hem beg saña selām itdi
37. Didi beg ḥażret-i ḫˇāce baña
Neyse maḳṣūdı söylesün saña
38. Sīm ü zer dimege ḥicāb itdüm
Ne disem diyü ıżṭırāb itdüm
39. Didüm āḫir aña k’ey server
Ey güneş ṭal‘at ü ḳamer peyker
40. Ḳıymetin cevherüñ bilür ṣarrāf
Ben ıraḳdan ne ḥācet urmaḳ lāf

31. Sabah akşam O'na hizmet ederek, uzun zaman kapısını bekledim.

32. İlerlememe vesile olabilir diye, uzun zaman kısıtlı imkanlar içinde çok sıkıntı yaşadım.

33. Uzun süre bu şekilde gitti. (Oğlan)Bir kitaba daha başladı.

34. Neticede, altı yedi kitap sonra güzel bir şekilde soru sorup cevap vermeyi öğrendi

Bu Ekābirden Elçi Gelişi

35. Ansızın insan yüzlü, melek sözlü, peri yürüyüşlü biri geldi.

36. Sonra elif gibi olan boyunu lām'a döndürerek, bey'in selāmını getirdi.

37. Bey, bana '' Hoca hazretlerinin dilediği neyse sana söylesin.'' dedi.

38. Altın ve gümüş demeye utandım. Ne söylesem diye sıkıldım.

39. Sonunda O'na ay gibi olan ve ey güneş yüzlü server ! dedim.

40. Benim uzaktan laf söylememe ne gerek var! Cevherin kıymetini sarraf bilir dedim.

41. Vardı geldi didi ki beg ister

    Seni gel iy re’īs-i ehl-i hüner

42. Añladum k’olısar baña nef‘ī

    Varup irdüm ḥużūrına def‘ī

43. Meger iḥsān idüp baña in‘ām

    Ḳılmaḳ imiş murādı iy ḫoş-nām

44. Varıcaḳ ḳıldı baña ḫoş ta‘ẓīm

    Ḫayli luṭf eyledi ve çoḳ tekrīm

Der-beyān-ı iḥsān-ı ān-ekābir

45. Der-i gencīne açılup nice gün

    Ṭoldı baḫşīşle kāse-i gerdūn

46. Ol ḳadar eyledi baña baḫşiş

    K’añı gözler degül durur görmiş

47. Diñle anuñ seḫāsını saña ben

    Diyeyin dut ḳulaġını baña sen

41.Gitti, sonra geldi; Ey hüner sahiplerinin reisi! Seni bey çağırıyor, dedi.

42.Bana iyilik edeceğini anlayıp, kalkıp huzuruna gittim.

43.Ey güzel ad sahibi!Amacı, bana nihsan edip nimet sahibi yapmakmış.

44.Varınca, bana hürmet göstererek, birçok lütufta bulundu.

Bu Ekābirin İhsanlarını İfade Eder

45. Hazinenin kapısı açılıp bir çok gün, kasem bahşişle doldu.

46. Bana şimdiye kadar gözlerin görmediği miktarda bahşiş verdi.

47.Kulagını aç,beni dinle; ben sana onun iyiliklerini anlatayım.

134-b

1. Üç yıl itdüm ger oġlına ta‘līm
   Līk in‘ām ḳıldı çoḳ zer ü sīm
2. Ol ḳadar kim ḥisāb ile olmaz
   Defter ile kitāb ile olmaz
3. Hele biñde birin saña diyeyin
   Defter üslūbı üzre ḫoş ṣayayın
4. Luṭf ü in‘ām ü baḫşiş ü iḥsān
   Genc-i cūdın ki ḳıldı baña revān
5. N’oldı diñle baña olan ‘āyid
   Ḫarc idüp defter eyledüm kāġıd
6. Ḳalem alup ele ḥisāb itdüm
   Ḥāṣılum defter ü kitāb itdüm
7. Eyledüm cümle ḍarb idüp taḳsīm
   Bildüm āḫir ne olduġın teslīm
8. Baña şehriyye saliyāne ile
   Cübbe yevmiyye vü ‘imāme bile
9. Günde bir aḳçe altı pul yedi ḥaşv
   Oldı fehm it ki yoḳ ḳalemde sehv
10. Gerçi bu üç yıl içre çekdüm renc
    Līk cem‘ eyledüm ‘acāyib genc
11. Çünki cem‘ oldı cümle ḥāṣıl māl
    Diñle n’etdüm ben anı āḫir ḥāl

134-b

1. Üç yıl oğluna hocalık yaptım, fakat bana çok altın ve gümüş bağışladı.

2. O kadar ki miktarı defterle ve kitapla hesaplanamaz.

3. Binde birini sana deftere yazıldığı şekilde sayıp, anlatayım.

4. Cömertlik hazinesini lütuf, nimet, bahşiş ve iyilik ile önüme akıttı.

5. Bana yapılan ödemenin ne olduğunu dinle.Harcayıp defter kağıt aldım.

6.Elime kalem alıp hesapladım. Kazancımla defter kitap aldım.

7. Çarpma ve bölme yapıp almam gerekeni hesapladım

8. Bana aylık ücret, cübbe yevmiyesi ve imame ücreti dahil

9. Kalemde hata olmadığını anla.Günlüğüm bir akçe altı pul,yedi ufak tefeklik.

10. Bu üç yıl içinde zahmet çektimse de çok para biriktirdim.

11. Bu kadar servet biriktirdikten sonra,dinle sonunda ne yaptığımı söyleyeyim.

12. Buldum arayu bir yeri ḫāli
Üç yıla dek bu cem‘ olan mālı
13. Bir defīne düzüp ṭılısm itdüm
Anda bir levḥ ḳoyuban gitdüm
14. Yazdum adın ekābirüñ aña
Nice irdügini bu māl baña
15. Ḫūb tārīḫile beyān itdüm
‘Ālem içinde bir nişān itdüm

Ḫātime vü güften-i pend ü mev‘iẓe ve tārīḫ

16. İmdi ol ḫaṭı göricek añla
Çeşm-i ‘ibretle baḳuban ṭañla
17. Māldan kimse behremend olmaz
Baña ḳalmadı saña da ḳalmaz
18. Gör beni zaḥmetle cem‘ itdüm
Āḫir iy dost ḳoyuban gitdüm
19. Māl-ı Ḳārūna dut ki māliksin
N’oldı andan saña çü hāliksin
20. Bu bezmde kim içdi cām-ı feraḥ
Ki şikest olmadı elinde ḳadeḥ
21. Kimi güldürdi bu zamāne ‘aceb
K’aġladup virmedi belā vü naṣeb

12. Tenha bir yer bulup , üç yılda biriken bu malı

13. Bir define düzüp tılsım yaptım.Tedbir olarak da üstüne bir levha bırakıp gittim.

14. O ekābirin adını ve bu mala ne zaman sahip olduğumu o levhanın üzerine yazdım.

15. Aleme nişān olsun diye güzel bir şekilde tarih düştüm.

Hatime ve Nasihat ve Tarih

16. Şimdi, şu sabah vaktinde ibretle o yazıya bakarak anla.

17. Kimseye nasip olmayan (dünya) malı, bana kalmadı sana da kalmaz.

18. Ey dost!Bana bak, sıkıntı , acı çekerek biriktirdiğim malı bırakıp gittim.

19. Yok olup gittikten sonra Karun'un hazinelerine sahip olsan ne olur!

20. Bu mecliste rahatlık şarabını içip de, kadehi kırılmayan var mı ?

21. Acaba bu zamanın kimi güldürdü de sonra ağlatıp,bela ve hastalık vermedi.

22. Ne ‘acebdür zamānenüñ ḥāli
Kimse ġamdan bulınmadı ḫāli
23. ‘Ārif iseñ cihāna aldanma
Aldanup ḥasret odına yanma
24. Virdügine Ḥaḳḳuñ ḳanā‘at ḳıl
İtme bed emrine iṭā‘at ḳıl
25. ‘Āḳıl iseñ tevekkül evine var
Beg ḳapusına varmaġıl zinhār
26. Dut sözimi ki ḫoş neṣāyiḥdür
Dutmaz iseñ ṣonuñ fażāyiḥdür
27. ‘Adı vardır ekābirüñ adı
Bularuñ dillerindedür dādı
28. Ḫūb güftār vü ṭaşrası mevzūn
İçi pürdür velīkin siḥr ü füsūn
29. Yüze gülüci ādem aldanıcı
Durmaz ‘ahd itdügince yalancı
30. Kimseden ḳorḳmayup üşenmez iken
İdinürler yalanı ṣan‘at ü fen
31. ‘Adle begler iḳāmet eyleseler
Ḫoş idi istiḳāmet eyleseler
32. Var imiş içlerinde ‘ālimler
Rūz ṣāyim gicede ḳāyimler
33. Kendüye ‘adli ṣan‘at idinmiş
Ḫalḳa iḥsānı ḫil‘at idinmiş

22. Bu zamanın ne tuhaf halleri vardır! Şimdiye kadar kimse gam çekmeden gitmedi.

23. Arif isen dünyaya kanma; aldanıp ,yanıp tutuşma.

24. Allah'ın verdiğine kanaat et; yanlış yapma emirlerine itaat et.

25. Akıllıysan kaderine razı ol, sakın bey kapısında çalışma.

26. Sözümü tutarsan güzel nasihattir.Tutmazsan sonun rezilliktir.

27. Ekabirin sadece adı büyüktür.Adalet ve doğrulukları sözdedir.

28. Tatlı sözlü ve dışı düzgündür. Fakat içi sihir ve büyü ile doludur.

29. Yüze gülerek insanı aldatan.Verdiği sözü tutmayan, yalancı.

30. Kimseden herhangi bir çekinceleri yokken, yalanı sanat edinirler.

31. Beyler adaleti yerleştirip, doğru yolu tutsalar ne kadar güzel olurdu.

32. Aralarında ālimler varmış; gündüz oruç tutan, gece namaz kılan,

33. Kendine adaleti sanat edinmiş, halka iyilik yapmayı makam edinmiş.

34. Līk ben gördügüm budur ki didüm

Nice eyyām yanında bile idüm

35. Daşı altun müzaḫref içi baḳır

Diseñ uymaz içüñ daşuña ḳaḳır

36. Ḥaḳ söze ne küsersin iy ‘āḳil

Ḥaḳḳa şol incünür k’ola cāhil

37. Ṭoġru söz egrilere gelmez ḫoş

Ṭoġrular ṭoġru söze dutar gūş

38. İy Ża‘īfī Ḫüdādan iste müdām

Beglere daḫı ol virür bil kām

39. İstemegil ṣaḳın varup begden

Ḥaḳdan iste ‘aṭā vü devleti sen

40. Bed itmegil ki gelür yoluña

Saña ḳalursa ḳalmaz oġluña

41. Bil ki degme kişide ṣıdḳ olmaz

Yāddan kimseler vefā bulmaz

42. Döne döne bu ḥoḳḳabāz felek

Aldadı aldar ādemi bī-şek

43. Ḳoma künc-i ḳanā‘ati elden

Ẕikr-i Ḥaḳḳı gidermegil dilden

44. Tā ki ġūl urmaya yoluñı senüñ

Bula ḳuvvet cihānda cān ü tenüñ

---

* (kenar beyiti) Nefsim şerāītinde şerr şemmdür
Līk ḫayr işlemekde sersemdür

(kenar beyiti) Kāfile nūn ḳoçışdı ṭoġdı cihān
Geldi cem‘iyyete kühān ü mühān

34. Fakat uzun süre yanında bulunduğum için ben gördüğümü söyledim.

35. Dışı altın suyu, içi bakır desen olmaz, öfkelenir, azarlar.

36. Ey akıllı adam! Ancak cahil adam doğru söze kırılır.Doğru sözden dolayı niye küsüyorsun?

37. Doğru sözü (ancak) doğru insanlar dinler.Yanlış insanlar doğru sözden hoşlanmaz.

38. Ey Zaīfī!Beylere bile dileklerini, Allah'ın verdiğini aklından çıkarmayarak..(Sen de)daima Allah'tan dile.

39. Saadet ve yardımı Allah'tan iste, sakın gidip beyden isteme.

40. Yanlış yapma, karşına çıkar. (Yaptığın) senin yanına kalsa da, oğlunun yanına kalmaz .

41. Kötü adamda gönülden sadakat olmadığından hiç kimseye vefa göstermeyeceğini bil.

42. Bu hokkabaz felek şüphesiz döne döne insana oyun yaparak aldatır.

43. Kanaat köşesinden ayrılma. Hakkın ismini dilinden düşürme.

44. Canın ve bedenin kuvvetlensin de hortlaklar senin yolundan alıkoymasın.

45. Şol zemān kim bu sergüẕeşt-i ġarīb

Ḫatm ü ‘uzletle baña oldı naṣīb

46. Kim su’āl itse terk-i keşretden

Yā cevāb ister ise hicretden

47. Bil ṭoḳuz yüz yigirmi ṭoḳuz idi

Daḫı ṭoḳuz ay olsa otuz idi

48. Ḳad ketebetü’l-kitāb likātibihi

‘Amerellahü ömre ṣāḥibihi

49. Gel du‘ādan unutma ḳardaşuñı

Ḫayr ile añ eşüñi yoldaşuñı

135-a

1. Aña raḥmet ki bir du‘ā eyler

Ni‘met-i Ḥaḳḳ ile beni ṭoylar

Mülāzım şuden Ża‘īfī bā-heme dānişmendān Müftī ‘Alī Çelebī

der-baḥr-i hezec

Mefā‘īlün/Mefā‘īlün/Fe‘ūlün

+ – – –/ + – – – /+ – –

2. Ekābirden çü gördüm yoḳ baña sūd

Pes oldum faḳrüme rāżı vü ḫoşnūd

3. Çekişmişdüm faḳr ile pes barışdum

Żarūrī yine yārāne ḳarışdum

45. Bir zamanlar bana bu garip macera uzlette Kuran hatmederken nasip oldu.

46. Kim kesreti terk etmeyle ilgili soru sorsa ya da hicretle ilgili cevap istese.

47. Bilsin ki dokuz yüz yirmi dokuz yılıydı.Dokuz ay olsa otuz idi.

48. Ḳad ketebetü'l-kitāb likātibihi

'Amerellahü ömre ṣāḥibīhi

49. Eşini ve yoldaşını hayırla hatırla. Duada (bu) kardeşini unutma.

135-a

1. Hakkın nimeti ile beni ağırlayıp, dua edene Allah rahmet etsin.

Za'īfī'nin danişmend müftü Ali Çelebī 'ye mülazım olması

Der-bahr-i hezec

2.Ekabirden fayda olmadığını anlayınca, fakirliğimi hoş karşılayıp, rıza gösterdim.

3.Yenmek için mücadele ettiğim fakirlikle mecburen tekrar barıştım.Yine eski dostlarımın arasına karıştım.

4. Ekābir nāmını yād itmez oldum
   Her istenen maḳāma gitmez oldum
5. Gehī baḥṣ ü ta‘llüm gāh ta‘līm
   Ki ifhām ü tefehhüm gāh tefhīm
6. İdüp taḥsīl ü kaṭı ‘ilme raġbet
   Dem-i ta‘ṭīlde geh gāh ṣoḥbet
7. ‘Ubūdīyyet maḳāmında ḳoyup pāy
   Bu üslūb üzre geçti bir nice ay
8. Meger kim irdi taḳdīr-i İlāhi
   O cümle kāināt̃uñ pādişāhı
9. İlāhü’l-ḫalḳ ol Ḫallāḳ-ı muṭlaḳ
   Dil-i ḫünkāra ilḳā eyledi ḥaḳ
10. Ki müftī ḥażreti ol pāk meẕhep
    Mülāzım vire dānişmendlerin hep
11. Çü emr-i şāha menlā oldı cāzim
    Ḳamu şākirdini virdi mülāzım
12. Pes oldılar mülāzım cümle yārān
    Ḳamunuñ ḫāṭırına irdi ferḥān

4. Zenginlerin adını unuttum . Her çağrılan yere gitmeyen biri oldum.

5. Bazen bahis ve taalüm, bazen talim , ifham ve tefehhüm, bazen tefhim …

6. Kendimi ilim öğrenmeye verip, tatil zamanında bazen sohbet ettim.

7. Kulluk makamına adım atıp, bir ayı böyle geçirdim.

8. Bütün kainatın padişahı olan Allah'ın takdiri gerçekleşti.

9. Halkı gözeten mutlak yaratıcı olan Allah hünkarın gönlüne doğruyu ilham etti.

10. (Ve sonunda) Temiz soy sahibi olan müftü hazretleri danişmendlerini mülazımlığa atamaya başladı.

11. Mollā padişahı etkileyerek, bütün öğrencilerinin mülazım atanmasını sağladı.

12. Bütün dostlarım mülazım oldular.Hepsi ferahladı.

Vefāt kehd merḥūm Mevlānā Müftī ‘Ali Çelebī ‘aleyhi’r-raḥme ve’l-ġufrān

13. Zemān çoḳ geçmedi menlā-yı ẕī-ḥilm
    Vefāt eyledi ol ser-çeşme-i ‘ilm
14. Ḳamu ḳalduḳ yetimān u ġarībān
    Ḥaḳīr ü künc-i ġamda bī-naṣībān
15. Kimümüz ḳaldı bī-tafṣīl mücmel
    Kimi ṣundı ekābīr ẕeyline el
16. Taṣavvuf rāhına ben sālik oldum
    Meşāyıḫ ṣoḥbetinde ẕevḳ buldum
17. Gehī ḫalvet gehī ‘uzlet gehī ẕikr
    Gehī keşret gehī vaḫdet gehī fikr
18. Bu aḥvāl üzre oldum nice eyyām
    Baña bir gice yārān itdi ibrām
19. Ki vār sende ḥikāyāt ü ḳıṣaṣ çoḳ
    Bize yaz ḳıṣṣa-i ‘Işḳī vü Ma‘şūḳ
20. Biraz gün naḳd-i ‘ömrüñ aña ḫarc it
    Anı inşā ṭarīḳi üzre derc it
21. Pes iḫvān iltimāsiyle kemīne
    Bu ḳıṣṣa mührini ḳazdum nigīne
22. ‘Anı neşr eyledüm çün dürr-i menşūr
    K ’ide çün şeb-çerāġ āfāḳı pür-nūr

Mevlana Müftü Ali Çelebī'nin vefat etmesi.Allah rahmet eylesin ve bağışlasın

13. Zaman çok geçmeden O ilim çeşmesinin pınarı hilm sahibi molla vefat etti.

14. Hepimiz gam köşesinde, nasipsiz ve zavallı, nasipsiz, yetim ve garip kaldık.

15. Kimimizin sesi kısıldı, kimi de ekabir eteğine yapıştı.

16. Ben de tasavvuf yoluna girdim. Şeyhlerin sohbetinde zevk buldum.

17. Bazen halvetde bazen uzlette bazen zikr ederek; bazen kesret aleminde bazen vahdet aleminde bazen de fikr ederek vakit geçirdim.

18. Uzun zaman bu halde yaşarken, dostlarım bir gece ısrar etti.

19. Sen çok kıssa ve hikaye biliyorsun.Işkī ve Māşuk kıssasını bize yaz.

20. Bir süre ömür sermayesini onun için harca, onu nesir şeklinde yaz.

21. Ben zavallı, dostların isteği üzerine bu kıssa mührünü yüzüğe kazıdım.

22. Ufukları nurla dolu şeb-çerağ eylesin diye, O'nu dağılmış inci taneleri gibi nesir şeklinde yazıya geçirdim.

23-Der-beyān-ı Ḳıṣṣa-i ‘Işḳī vü Ma‘şūḳ

Rāviyān-ı ḥikāyet ü muḥakkiyān-ı rivāyāt hüner-mendān-ı meydān-ı feṣāḥat üstādān-ı fenn-i belāġat ü melāḥat 24. bu ḳıṣṣa-i laṭīfe ve bu rengīn ḥikāyet şerīfe-i muḥaddiṯān-ı güẕerān-ı zamān ve mu‘tebirān-ı güẕeşte-i cihāndan bu nev‘ ile ta‘bīr ve bu vech üzere taḳrīr 25. ḳılup eyitdiler ki, zāviye-i nīgārhāne-i ma‘lūm diyār-ı dā’ire-i Rūmda bir pīr-i ṣāḥib-i genc-i ṭarīḳat, kūşe-nīşin, künc-i şerī‘at ü ḥaḳīḳat, 26. ma‘rifet-i ‘irfān-ı esmāda çü Ādem, ḥaḳāyıḳ-ı eşyā-yı zamānında olanlardan a’lam, kimesne vār idi. Kemāl-i ‘ilm ile ārāste zīver-i ḥilm ile pīraste kişi 27. idi. Anuñ nām-ı şerīfi ve ism-i laṭīfine efāżil ü denī Ḫˇāce Evreng Ma‘denī eydürlerdi. Yirlerinde ma‘rūf ü meşhūr, diyārlarında 28. mu‘āzzez ehl-i ḥużūr kişi idi. Be-ḥükm-i taḳdīr-i Rabbānī ve fażl-ı Sübḥānī ḫatunından bir sülāle-i gül-‘izār baḫşāyiş-i perverdi-gār vücūda gelüp 29. ẓuhūr buldı. Ḳā’ide-i zāyirce vü cefr ü ḥikmet ve ṭarīḳ-i vilāyet ü kerāmet birle şöyle görür ki bu ẓuhūr bulan baḫşiş-i Yezdān ve ‘ademīden 30. vücūda gelen oġlanuñ mādem ki ‘ömri ola bir baḥr-i bī-nihāye ve deryā-yı bī-pāyan ü ġāyete müstaġraḳ olup yüregi nār-ı ‘ışḳla sūzān 31. baġrı yanıḥ, miḥnetde döne döne biryān olısardur.Nāçār Ḫˇāce Evreng-i Ma‘denī Ḫüdādan geleni ḫoş görüp taḳdīr-i Ṣamedānī ve ḳażā-i 32. Yezdāniye rıżā virüp, ol vücūda gelen ġulāma ‘Işḳī diyü nām virdi. Çünki dört yaşına irdi ġulāmda ḳābiliyyet gördi. 33 Biraz müddet ‘ilme raġbet, ma‘ārife maḥabbet gösterüp üstād-ı edībe te’dīb itdürdi. Az zamān içinde ekṣer ‘ulūmde māhir ve ta‘allüm 34. itdügi, fennüñ su’ āl ve cevābına ḥāżır oldı.

IŞKĪ VE MAŞUK KISSASI

23. Hikayeyi rivayet edenler, ve rivayetleri hikaye haline getirenler,güzel söz söyleme meydanının marifet sahipleri, belağat ve melahat fenninin üstatları 24. bu güzel kıssa ve renkli hikayeyi, geçen zamanın onur sahibi kişileri, bu şekilde tabir ederek,bu şekilde kararlaştırırıp şöyle söylediler: 25. Güzelleriyle meşhur olan Rum diyarında, bir köşeye çekilmiş, şeriat ve hakikat hazinesi, tarikat hazinelerinin sahibi bir pīr 26. hakikatlerin ortaya döküldüğü adem zamanında ismi irfan sahipleri arasında geçenlerden daha alim bir kimse vardı. İlim kemaliyle süslü ve güzel huyla donatılmış kişi idi. 27. Ad olarak faziletli Hoca Evreng Ma'denī, derlerdi. Yerlerinde nam sahibi tanınan, memleketlerinde ise izzet sahibi, huzuruna gelinen bir kişi idi. 28. Allah'ın lütuf ve takdiri ile onun eşinden Tanrı'nın armağanı gül yanaklı bir sülale ortaya çıktı. 29. Zayirçe ,cefr ve hikmet ilimlerine göre ve velilik yolu kerametiyle şöyle bir rüya görür: Allah'ın lutfuyla yoktan var edilen oğlanın 30. ömrü sonsuz bir deniz, sınırsız bir derya gibi ve ve dolu dolu olup yüreği, bağrı aşk ateşiyle yanık 31. mihnet köşesinde döne döne kebab olacaktır. Hoca Evreng-i Madeni çaresiz Allah'tan gelen hoş karşılayıp, Allah'tan gelen kaza ve kaderi kabul ederek 32. O doğan çocuğa Işkī adını verdi. Çocuk dört yaşına geldiğinde O'ndaki yeteneği fark etti.33 . Bir süre ilim ve bilgi ile haşir neşir olmasını sağlayarak, edeb sahibi üstadların yanında terbiye almasını sağladı.O Az zamanda çoğu ilimde beceri sahibi oldu ve 34. ders gördüğü ilimlerde soru sormaya ve cevap vermeye hazır hale geldi.

Ḫˇāb-ı dīden ‘Işḳī ve ‘Āşıḳ şuden

‘Işḳī-i ferḫunde-fāl ferruḫ cemāl bir şeb 35.ḥalvetinde rü’yāda görür ki, ḳatında bir aḳ güvercin seyr ider ḥücre için. Lisān-ı ṣāḥīḥ ve ẕebān-ı faṣīḥ birle çü misk-i ‘anber-bū

135-b

1.‘Işḳıya güft ü gū idüb virdi selām. Pes yine ḫoş kelām idüp, iy yār-ı ‘āşıḳ ve iy muḥibb-i ṣādıḳ, gel senüñle hevā-yı fenādan uçalum 2.Beytü’l-lāh cānibine ṣaḥrā-yı beḳāya göçelüm, didi. ‘Işki daḫi bende bu hevāya irmege bāl ü per ve senüñle ol ṣaḥraya varmaġa şehper ü ser yoḳ. Pes 3.senüñ gibi murġ-i şīrīn güftār ve rengīn minkāra hemser olmaġa mecāl cidden muḥāldür didükde, kebūter-i sepīd-rūy ü şīrīn-gūy hele taḥrīk-i ‘uẓv-ı ġāyet 4.ve baña hemser olmaġa niyyet itseñ revādur didükde, ‘Işḳī el- bereket fi’l-ḥareket diyüp bī-tereddüt ü teşkīk cismini taḥrīk idüp nihādına ġayret irüp 5. ṭayarāne ḳudret geldi. Pes açup baṣar, ḳıldı kendüye naẓar, gördi hevā-yı fenā fevḳa’l- ‘ulāda ol kebūter miṯāl buña daḫı şehper ü bāl virilmiş, 6.‘ ālem-i hevāda uçup seyr iderler.Mā-ḥaṣal bular hevā-yı bī-kerān ṣaḥrā-yı bī-pāyānda uçup giderken nihāyet-i seyirleri ka‘be-i şerīfeye irdi. 7. Biraz ḥarem-i şerīfe ḳarīb yirde ārām idüp iḫrām giydiler. Daḫı ka‘be-i mu‘aẓẓama-i şerefha’l-lāha yedi nevbet ṭavāf itdiler. Pes yine dönüp ṭarafe’l- ‘ayn 8. içre maḳāmlarına geldiler. ‘Işḳī nāgah açup baṣar ‘āleme naẓar itdükde, gördi ki ol kebūter melek miṯāl ṣūret-i beşerde ḫoş yāl ü bālde bir maḥbūb 9. perī sīretlü bir ḫūbdur ki vaṣf-ı kuş-ı insāna girmiş ve bunuñ gibi cemāl gözler görmiş degül.Bī-iḫtiyār ḥālet-i vecde varup temevvüc-i emvāc-ı deryā-yı 10.ṣoḥbetten ġarīḳ-i baḥr-i maḥabbet olub bī-ḫod oldı. Nice müddet geçdükden ṣoñra ta‘aṭṭuş ü ḥarāretle ḫˇāb-ı ḥayretten göz açup ‘ālem-i ḫayālden 11.diyār-ı miṯāl ü ḥāle geldi. Güşāde idüp baṣar şeş cihete ḳıldı naẓar gördi ki dalbınur ditrer yürek, ne ṣūret var ne melek,12.cādu.Ve naçar zencīr-i ‘ışḳa giriftār olup ‘Işḳī derdümend zār u zār aġladı, şöyle ki āteş-i ṣavt-ı ḥazīni yürekler daġladı.

Işkī'nin güzel görmesi ve aşık olması

Falı kutlu olan, mübarek yüzlü Işkī bir gece 35- halvetde yalnızken rüyasında hücresinin içinde misk ve anber kokuları saçarak, güzel şekilde öterek uçan beyaz bir güvercin gördü.

135-b

1. Işkıyla söyleşip selam verdi. Sonra yine güzel bir şekilde :''Ey aşığın dostu ve sadık sevgili yokluk aleminden uçup, Kabe'ye doğru sonsuzluk çölüne göçelim.'' dedi. 2.Işkī de bu aleme ulaşmak için bende kol ve kanat ve seninle o çöle ulaşmak için baş ve kanat yok. 3. Sonra senin gibi güzel sözlü, renkli gagalı kuşa yoldaş olmak gerçekten zor deyince, beyaz yüzlü ve güzel söyleyişli güvercin, harekete geçmeye ve benimle yoldaş olmaya niyet etsen güzel olur deyince, Işkī harekette bereket var deyip tereddüt etmeden, şüpheye düşmeden harekete geçip, ruhu şevke gelip, uçarcasına kudret geldi. 5.Gözlerini açıp, kendince baktı; fenā aleminde, fevḳa'l-'ulāda O güvercin gibi. O'na da kol ve kanat verilmiş. 6. Bunlar sonsuz havada sınırsız çölde uçup giderken, seyirlerinin sonunda Kabe'ye ulaştılar.7.Harem-i şerif civarında biraz dolaşıp ihram giydiler. Allah'ın şereflendirdiği, yüce Kabe'yi yedi kere tavaf ettiler. Sonra yine aynı şekilde geldikleri yöne döndüler. 8. Işkī birden gözlerini açıp aleme baktığında boyu posu yerinde insan şekline girmiş meleğe benzeyen bir güvercin gördü. 9. Bu daha önce kimsenin görmediği insan şekline girmiş, kuş kılığında, peri tavırlı güzel bir sevgili idi.Farkında olmadan vecd haliyle muhabbet deryasının çarpan dalgalarıyla 10. aşk denizine dalıp, kendinden geçti. Uzun zaman ateş ve susuzluklat sonra hayret uykusundan uyanıp hayal aleminden misal ve hal diyarına geldi. 11 Gözlerini açıp beş tarafa baktığında heyecandan yüreğinin çırpınarak titrediğini gördü, melek,cadı hiçbir şekil yoktu. 12. Ve çaresiz aşk zincirine esir düşüp dertli Işkī inleye inleye ağladı ki sonunda hüzünlü sesinin ateşi yürekleri yaraladı.

Āgah şuden 13.peder-i ‘Işḳī Ḫˇace Evreng-i Ma‘denī eẕ-ẖāl-i püser ẖod ü naṣīḥat dād ‘Işḳī-rā

Atası ‘ülūm ü ḥikmetüñ maḫzeni Ḫˇāce Evreng-i Ma‘denī 14. oġul ne ḥāletdür ki gözlerüñ nem ve aḥvālüñ böyle derhem olmış perīler maḳāmından gözed, yoḫsa siḥr-i cāduvān eşer mi eyledi ki böyle ıżṭırāb 15. ve ḥarāretüñ vardur, didi. ‘Işḳī daḫı gice vāḳı‘ada kebūter çün meh-i tāban, ṣūret-i insāna girüp ṣāḥife-i ẖāṭır-ı lübbinde cerīde-i 16. ḳalbinde naḳşı taḥrīr ve şekli taṣvīr olup aña cān u dilden ‘āşık ü muḥibb-i ṣādıḳ olduġın ve anuñ maḥabbeti te‘ṯīrinden böyle sūzān 17. ve nālan olduġın ki beyān itdi. Ḫˇace Evreng-i Ma‘denī ḳalbinden kendüye ẖiṭab idüp bu oġlanuñ sergüẕeştinüñ geldi eyitdi 18. kim bile, kim nite olısar intihāsı didi. Ammā oġlı ‘Işḳīya iy cān-ı peder v’iy pāre-i ciger, cismümüñ revānı ve babanuñ cānı, māye-i zindigānum 19. ve zindigān-ı cānum, gülzār-ı ‘ömrümüñ tāze güli, behāristān-ı zamānumuñ bülbüli, ‘ömrüm ḥāṣılı, ciger-kūşem, leyl ü nehār endīşem cānum oġul, rü‘yā-yı 20. ṣādıḳ vāḳi‘ ve şu‘ā-ı nār-ı ‘ışḳ lāmi‘ olmış, gerçi ẓāhir ḥalde perīşān ve müşevveş ḥarāretden cism ü cānuñ yanar āteşdür. Velīkin ma‘nī 21. yüzinden serāy-ı bāṭınuñda nār-ı maḥabbetden şem‘ yandurup ẖāṭıruñ cem‘ olmasına sebebdür. Hemānā, zinhār ey ġarīḳ-i yemm-i envār, sırrıñı fāş 22. idüp gözlerüñ ẖalḳ içre yaş itmeden ḥazer idüp perhizde olasın didi. ‘Işḳī ki atasından bu pendi işitdi, sūd-mend 23. idügin bilüp şem‘-veş gözlerin giryān ve sırrını pinhān idüp taḥṣīl ü şuġlde oldı. Günden güne vaḳt-ı ẖazānda çün semen ü 24. reyḥān mānend-i berg-i rīzān zerd ṣūret ve pejmurde hey’et ve sīret olup ‘Işḳī gül-i gülistāndan nizār olmış bülbül gibi derd-nāk 25. olup hevā-yı Leylīden ṭaġa düşmiş Mecnūnleyin sīne çāk idüp ġāyetdeża‘īf ü nihāyetde naḥīf oldı.

13.Işkī'nin babası Hoca Evreng Madeni'nin kendi oğlunun halinden anlaması ve Işkī'ya nasihat etmesi

Babası ilimler ve hikmet sahibi Hoca Evreng Madeni 14. oğul bu halin nedir? Gözlerin yaşlı, halin acı içinde , perilerden uzak dur. Yoksa cadılar sihir mi ettiler de böyle ateşler içinde ıstırap çekmektesin dedi. 15. Işkī de gece rüyasında parlak aya benzeyen güvercinin,insan şekline girip akıl sayfasının özünde, kalp mecmuasında 16. yazılı ve resmedilmiş olunduğunu, ona can ve gönülden aşık ve sadık sevgili olduğunu ve onun sevgisinden böyle yanmış ve bu yüzden inlemekte olduğunu söyledi.17. Hoca Evreng Madenī kalbinden kendisine seslenerek bu oğlanın sergüzeştinin sonucu nasıl olacağını kim bilecek dedi.18. Ama oğlu Işkī'ya, ey babasının canı ve ciğerimin parçası, yaşama sebebim, hayatımın özü 19. ve canımın hayatı, ömür bahçemin taze gülü, ilkbahar mevsimimin bülbülü, ömrümün özü, ciğerimin köşesi, gece ve gündüz aklımdan çıkmayan canım oğlum 20. aşk ateşinin alevi parlamış, gerçekleşecek olay sadık rüyana girmiş, gerçi görünüşte perişan ve susuzluk çekmektesin ve sıcaktan cismin ve canın yanan ateş gibidir fakat 21. mana tarafı, iç aleminin sarayında, aşk ateşinden mum yakıp, aklının bir noktada toplanmasına sebeptir. Ey nurlar denizine dalmış sakın, sırrını tamamen açığa vurup 22. halk içinde ağlama, perhiz tut, dedi.Işkī babasından bu nasihati dinleyip ,(bu nasihatlerin) faydası olduğunu anladı 23.mum gibi gözlerinden yaşlar döktü, sırrını saklayıp çalışıp, ilim tahsil etti. Günden güne sararmış yaprakları etrafa dağılan yasemin ve reyhan gibi 24. sarı yüzlü, üstü başı ve ruh hali dağılmış Işkī gül bahçesindeki zayıflamış bülbül gibi kedere düşüp 25.Leyla'nın aşkından dağlara düşmüş Mecnun gibi göğsünü yaraladı; zayıflayıp, son derece yumuşak huylu (bir insan)oldu.

Sefer kerden ‘Işḳī şehr-i Üsküb

136-a

1.Çünki ‘ömri irdi on sekiz yaşına, ittifāḳā sefer düşdi başına, meger ki diyār-ı Rūmda bir cāyı maḥbūb ve bir şehr-i merġūb var idi ki ol 2. dā’irede naẓīri yoḳ, dil-rübāları çoḳ nām ile Üsküb maḳām-ı zībā vü ḫūb yire varur. Ne şehr, güyā ki cennet-i zībā ḳudretden hüveydā olup 3. yiryüzünde peydā olmış. Bāġ u gülistānlar āb-ı revān būsitānlar, her ḫānesi gülzār-ı cennetten eşer ve ravżā-i rıḍvāndan ḫaber virür; enva‘-ı ṭuyūr-ı 4. ḫoş ẕebān-ıla ṭolu ve eṣnāf-ı murġ-ı Dāvūdī elḥān ile memlū ḳumrı vü dürrāc ü bülbül şāḫ-ı dıraḫtān üzre ġulġul iderler. Bir nice eyyām 5. ol zībā dā’ireyi çü pergār-i devr ve ol ġarrā buk‘a-i ‘āmireyi çü bād-ı bahār nice rüzigār seyr itdi

Der-medh-i gülistān ve sitāyiş-i 6-eyyām-ı bahār

Eyyām-ı laṭīfe ve evḳātı-ı şerīfede bir gün rūz-ı nevrūz ve dem-i pīrūz irüp bir ḫūb gülistān ve ra‘nā būsitāna varur. Naẓar idüp 7. görür. Vallāhu yüḥyi’l-arẓa ba‘de mevtihā muḳteżāsınca berd-i caḥīm-i zemherīrden necāt bulup zemīne ḥayāt irmiş. Güyā ki vaḳt-ı ḥaşr zemānı 8. rūz-i neşrdür. Naḳḳāş-ı nigār-ı Çīn ve üstād-i güzīn naṭ‘-ı zemīni tezyīn itmek içün yiryüzini rengārenk elvān ile gün-ā-gün zer-efşān idüp cihān 9. ḫandān zemān nev-cüvān olmış, dest-i ḳudret rūy-ı zemīne simāṭ-ı rengīn ve bisāṭ-ı pelengine yaymış, her aġaç naḫl-i dil-keş olup her dıraḫt çün

10. libās-ı Rūm-ı münaḳḳaşlar giymiş.

Işkī'nin Üsküp şehrine yola çıkması

136-a

1.On sekiz yaşına geldiği zaman tesadüfen yola çıkması gerekti. Rum diyarında sevgililerin yaşadığı, rağbet gösterilen bir şehir vardı ki 2. o sınırlar içinde benzeri olmayan güzelleri çoktu. Üsküp adlı güzel ve süslü bir şehre vardı. Şehir değil, sanki cennetin güzelliklerinden ortaya çıkmış 3. yeryüzüne konmuş. Bağ ve gül bahçeleri, içinden su akan bostanlar; her ev cennet bahçelerine benzer ve Rıdvan cennetinden haber verir gibiydi. İçi güzel söyleyişli Davūdī sesli kuş çeşitleri doldurulmuş. 4. Kumru, turaç kuşu ve bülbül ağaçların dalları üzerinde cıvıldaşmaktalar.5. Bir süre o süslü daireyi pergelin devr ettiği gibi, o gösterişli , imar edilmiş yeri sabah rüzgarı gibi uzun süre seyretti

Gülistan methi ve bahar mevsimi övgüsü

6. Nevruz gününün ulaştığı güzel ve şerefli ve hayırlı bir zamanda güzel bir gül bahçesine ve hoş görünen bir bostana varır bakar 7 . ''Vallāhu yüḥyi'l-arẓa ba'de mevtihā'' gereğince zemin karakışın cehennem soğuğundan kurtulup kıyamet günündeki, haşir meydanı gibi hayat buldu.8. Sanki Çin resimlerini nakş eyleyen ve seçkin üstad, zemini süslemek için yeryüzünü, rengarenk türlü türlü ışık saçan altın taneleri ile donatmış. Dünya neşelendi, 9. zaman yeniden gençleşti.Tanrı'nın kudret eli yeryüzüne renkli sofralar ve pars postu örtüler yaymış, her ağaç gönül çelen bir fidan olup,her ağaç 10. Rum nakışı elbiseler giymiş gibiydi.

Şi‘r

Yine nevrūz-ı sulṭānī irüp ‘ālem bahār oldı

Yaḳalar çāḳ idüñ ṭaġlar etegi lālezār oldı

(Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Mefā‘īlün)

Yāsemenler sepīd 11. rūy, sünbüller siyeh mūy, nergisler siyāh çeşm, berg-i dıraḫtān çü ḫaḍrā yeşim, zerrīn ḳadeḥ pür bāde, rūy-ı gülşen güşāde, güller feraḥ, lāleler ḳadeḥ, 12. bülbüller serḫoş; aġyār ḫamūş, ḳumrılar ḫānende, ṭuṭīler gūyende, sūsenler alāyī olup ṣaf ṣaf ayaġ üzre dik durur ṭaraf ṭaraf, 13. zemīn çün cennet, zemān pür zīynet

Şi‘r

İrdi çü ḫurrem bahār oldı çemen lālezār

Keffin açup şāḫ-sār aḳçeler eyler niṣār

(Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün)

Bād-ı behār 14. yaġmacı, serv-i āzād temāşācı, çınar ṣaġ ü ṣol uzatmış her cānibe ḳol, her şāḫ-ı dıraḫt-ı erġavān ṭāvusleyin cevelān idüp ser-ā-ser 15. çün düm-i ṭāvus göz göz olup çü çeşm-i ḫoros cānāne diler vuṣūl eṭrāfa baḳup gözedür yol, zebān-ı hāl ü maḳāl-i bāl ile 16. ey ehl-i işret ü ni‘met furṣatı ġanīmet görüp seyr-i gülzār ü temāşā-i behār eyle, gel, diyü el ṣalar; ‘ālem didükleri bir demdür, bāḳī ġuṣṣa 17.ü ġamdür, her zemānda bu ṭerāvet ü gülzār-ı zemīnde her dem bu kisvet olmaz diyü söyler. Ve ‘andelīb ḫoş nevā ü rengīn edānuñ menāre-i serv 18. her seḥer itdügi temcīd ü münācāt ve cāmi‘-i gülistānda menābir-i eşcār üzre oḳıduġı ḫutbe vü ḫacāt ve şāḫ-ı gülbün-i gül üzre ḳılduġı

Şiir

Yine nevruz geldi dünya bahara döndü

Yakalarınızı yırtın dağ eteğindeki laleler açtı

Beyaz yüzlü yaseminler 11. siyah tüylü sümbüller, siyah gözlü nergisler, sebze yeşili ağaç yaprakları, şarap dolu altın kadeh, gül bahçesinin yüzü açılmış, güller ferah,laleler kadeh 12. bülbüller sarhoş, düşman susmuş, kumrular ötüşüyor, papağanlar söyleşiyor, susamlar hep birlikte saf saf ayakları üzere dik durur,

13. yeryüzünün her tarafı cennet gibi süslü

Şiir

Taze bahar erişti çimenler lale bahçeleriyle doldu

Ağaçlar ellerini açıp akçeler dağıtırlar

Bahar rüzgarı yağmacı14. servi özgürce etrafı seyretmekte, çınar sağ ve sol her iki tarafa kolunu uzatmış, her büyük erguvan ağacı tavus kuşunun kuyruğu gibi baştan başa göz göz olup 15. horoz gözü gibi canana vusül dileyip, etrafta yol gözetir ;hal dili ve tatlı sözle 16. ey eğlence ve nimet ehli fırsatı ganimet bilip, gül bahçesini gezmek ve bahar manzaralarını izlemek için gel diye haber gönderir. Dünya dedikleri bir anlıktır.Geriye kalan gam ve kederdir. 17. Her zaman bu tazelik, zeminin gül bahçesi her zaman böyle güzel elbiseli olmaz diye söyler. Güzel sesli renkli edalı bülbülün minareye benzeyen servi ağacında 18. her sabah okuduğu temcid ve münācat, gülistan camisindeki ağaç minberler üzerinde okuduğu hutbe ve dilekler, güllerin şahının kokusu üzerine kıldığı söyleşileri

19. terennümāt, maḥfil-i sebze-zārda söyledüġi eş‘ār ü ebyāt, şāḫ-ı ezhār sem‘ine irişüp, ġoncalar bülbülüñ şaḳraḳluġına tebessüm 20. ve güller ol şūrīdenüñ ḥāline teraḥḥumler idüp bād-ı ṣabā doḳındukça tāze nihālden gel, dāmen-i vaṣluma ṣun el diyü baş ṣallar. Pes libās-ı 21. vaṣldan kisvet virüp sümāṭ ü ḫūn-ı ṣohbetine da‘vet idüp müṣāhib ü hem-dem ḥarem-i ḫāṣında maḥrem idinmiş. Zinhār ü zinhār 22. duymasun aġyār ü bāġubān olmasun ḫaberdār diyüp bed cismān şerrīne def‘ ve żarar-ı ḥasūdānı ref‘ içün, sūsen eline tīġlar virüp nergesi* 23. dīde-bān ve bād-ı ṣabāyı cāsūs-ı ḫurde-girān itmişler.

Şi‘r

Dilā bunal çü bülbül ki vaḳt-i gül āmed

Resīd rūz-ı ṣubūhī vü devr-i mül āmed

24. Dıraḫtān efşāncı, gülistān reyhāncı, zemān naḳḳāş, ṣabā ferrāş, şaḳāyıḳ lā‘lin ṭabaḳ, sūsen çīni ḳabaḳ, sīneler çāḳ, ‘ıyş ehli ferah-nāk, 25. ser-i a‘dā best, çü kāse-i ġuṣṣa şikest, ‘aşıḳ ü Ma‘şūḳ mest, ṭālib ü maṭlūb hem-dest, zemān-ı furṣat-ı devlet, āvān-ı ni‘met-i vuṣlat

136-b

1.Bir temāşā ki, ‘ālemūñ böyle sūd vü cihānuñ bu veche sürūrına, serv āyāġ üzre dikilüp serāsime vü ḥayrān olup semen-zār-ı sebze-zār 2.ḫandān, kühsārda ḳahḳahalar ider kebgān, benefşe bu zīnet-i nigāristān ve temāşā-i behāristānda başın göge diküb aġzı ḳalay çanaḳ 3.gibi egilüp fürūmande dem-beste durur.

* **Nergis** metinde **nerges** şeklinde harekelenmiş.

19. çimenlik mahfilinde söylediği şiirler ve beyitler çiçeklerin şahının kulağına ulaşır, goncalar bülbülün şakraklığı karşısında tebessüm etmekte ve güller o çılgının haline acırken, sabah rüzgarı dokundukça, taze fidan gel vasl eteğimi tut diye baş sallar. Sonra yine vasıl elbisesini verip, şarab ve sofra sohbetine davet ederek, arkadaş ve dost kabul edip, has haremine almış. Aman hā sakın! Düşman.22-ve bahçıvan duymasın, kötü niyetliler haberdar olmasın diye, kötülükleri def etmek ve hasedlerin zararını boşa çıkarmak için susamların eline kılıçlar verip, nergisi gözcü, 23. sabah rüzgarını dinlemekle görevli casus etmişler.

Şiir

Ey gönül güvercin gibi bunal çünkü gül zamanı oldu

Gün sabaha erişti ve şarap devri oldu

24. Ağaçlar dağıtıcı, gül bahçeleri güzel kokular saçan, zaman nakışçı, saba rüzgarı hizmetçi, gelincik kırmızı tabak, susam çini kabak, sineler yaralı, eğlence ehli olanların keyfi yerinde 25. düşmanın başı bağlı, çünkü keder kasesi kırık, aşık ve maşuk sarhoş, isteyen ve istenen el ele, mutluluk fırsatı zamanı, kavuşmanın tadının çıkarıldığı anlar…

136-b

1. Öyle bir seyir ki, alemin böyle saadetine ve cihanın bu şekilde mutluluğu üzerine servi ayağa kalkıp şaşırarak sarhoş olup, çimenler üzerindeki yaseminler neşeli 2. keklikler dağlarda kahkahalar atmakta, menekşe bu süslü güzellikler içinde, bahar manzaralarının gezintisinde, başını göğe açıp, ağzı kalay çanak gibi eğilerek

3. sesi soluğu kesilmiş, zavallı bir şekilde durmakta.

Şi‘r

Geldi bahār geldi gül-i gülşen-i zemān

Gel gilde ḳalma gül gibi gül gelmedin ḫazān

Mef‘ūlü / Fā‘ilātü /Mefā‘ilü / Fā‘ilün

Gözi hān-ı (kūze) 4. dolāb çeşm-i ‘āşıḳān gibi pür-āb olup döne döne temāşāya dalmış. Yüz ṣuyın ḫāḳ-ı pāy-i gülzāra ṣalmış. ‘Āḳıbet bu temāşāda gözleri 5.açuḳ belür ḳalmış.

Şi‘r

Çün dīde-i ‘uşşāḳa temāşā-yı çemende

Ḳaldı ḳamanup kūze-i dolāb-ı gülistān

Mef‘ūlü / Mefā‘ilü /Mefā‘ilü / Fa‘ūlün

Zanbaḳa daḫı ġoncadan bir 6.nāme virmişler, içine ma‘ārif yazup dürmişler. Ol mektūbuñ ṣadrında ve ol nāmenüñ ẓahirinde ince ḳıl ḳalem ile gümiş ḥalli ile raḳam 7.çeküp yazmışlar ki, iy ‘ārif-i āyende v’iy sālik-i revende, bu ḫūb gülistān vü maḥbūb būsītān çün seyridesin, bu nāme açılduḳda 8. için oḳıyup feḥvāsıyla ‘amel idesin, dimişler.

Şi‘r

Bir nāmedür açup gel oḳı ġonca-i zanbaḳ

Baḳ her varaḳı kim ṭoludur ma‘rifet-i Ḥaḳ

Mef‘ūlü / Mefā‘ilü /Mefā‘ilü / Fa‘ūlün

9. Nāme açılduḳda Ḫ̆āce ‘Işḳī müṭāla‘a ḳılup, ṣūret-i ḳālden geçüp, ma‘nī-i ḥāli añlayup, ḳudret-i cemāl-i Yezdānı ve ḥikmet-i celāl-i Sübhānı 10. mülāḥāẓa eyleyüp, ṣaḥāyif-i evrāḳ-ı gülşende olan feḥvā-yı inşāyı taṣavvur ve leṭāyif-i tezyināt-ı ḥüsn-i cihānı temāşa idüp , ṣun‘-ı ṣāni‘ vü dānā 11-ve ḥikmet-i ḫālıḳ-ı tüvānā tefekküründe iken

Şiir

Bahar ve güllerin açma mevsimi geldi

Gel,çamurda saplanıp kalma,sonbahar mevsimi gelmeden gül gibi gül

Gözü dolaba benzeyen suyla dolu aşık gözü gibi döne döne seyre dalmış) 4.gözünden gül bahçesinin toprağına yaşlar dökmüş. Sonunda (şaşkınlıktan) gözleri açık kalmış

5.Şiir

Aşıkların gözleri çimenliği izlerken ,gül bahçesinin dolabının kasesi kıpırdayamadan kaldı

Gonca'dan zanbağa içine bilgi yazıp bir mektup yazıp göndermişler. 6. O Mektubun başına ve sonuna ince kıl kalemle, gümüş mürekkep halliyle rakam düşüp 7. şöyle yazmışlar: '' (Yoldan) gelen arif ve yol almış salik bu güzel gülistanı ve sevilen bostanı seyret. Bu mektup açılınca içini okuyup, onun anlattığı şekilde amel et.'' demişler.

8-Şiir

Zanbak goncası her sayfası Hak ilmiyle dolu bir namedir. Gel, açıp oku.

9. name açılınca , Hoca Işkī sözü bırakıp, hal'in manasını anlayıp, Allah'ın güzelliğinin kudretini ve büyüklüğünün hikmetini farkedip, 10. gül bahçesinin her sayfasında bulunan yaratma kabiliyetini gözünde canladırıp, dünya güzelliğinin hoş süslerini izleyerek, ilim sahibi olan Allah'ın yaratmasını 11. ve yaratıcının sonsuz hikmetini düşünmeye daldığı sırada

Müşāhede kerden ‘Işḳī miṯāl-i an-ṣūret ki der-ṣaḥife-i ḫāṭıraş muṣavver būd ve bāz pinhān şuden

12.nāgāh ḳarşudan bir āfitab-ı yegāne ki pertev-i cemāli żiyā virür zemīn ü āsümāna, perī peyker melek manẓar, gülgūn ḫadd ü nārven ḳadd, ḥūri cemāl 13. ferişte miṯāl nāzük nihāl bir tāze dal güyā ki düşdür ya ḫayāl yanından gelüp geçdi bād-ı seḥer-vār. Derpeyinden ‘anberler saçdı 14-nesīm-bahār. Hemānā ‘āşıḳ ‘Işḳī ṣaḥife-i ḫāṭırında olan naḳş-ı nigāra mümāṯil ki gerdenine ‘ışḳdan selāsil urmışdı anuñ nişānın 15.belki cevher-i ṯemīnüñ kānın çü buldı. Yiyimedin afyon ü beng bī-ḫod ü deng bī-‘aḳl ve bī-hūş serḫoş ve medhūş olup nice müddet durduġı 16. mekānda ḥayrān, çevgān ḍarbın yimiş top gibi sergerdān ḳaldı. Çoḳ zemāndan ṣoñra çünkü ‘aḳlı geldi başına, gördü ki pāy-ı iştiyāḳ 17. urmış eñsesine başına, āteş-i ‘ışḳ eṯer itmiş içinden daşına, kendü nefsine eydür, ‘aceb perī mi yā melek, yoḫsa yire mi endi mihr-i felek, 18. eğer beşerdür, niçün yoḳ ‘ālemde miṯāli ve ger ḥūridür, niçün ḳodı firdevsī ḫāli. Her cānibe naẓar ve ol eṭrāfı güẕer ḳılup hergiz nişānın 19.bulımadı. Āḫir ‘Işḳī-i derdümend ü bīçāre vü müstemend, ateş-i ‘Işḳī ḫakister-i cisminde pinhān ve şehrüñ her ṭarafın seyrān idüp nazükāne, 20.‘ārifān-ı ḥāl ve ‘āşıḳān-ı ṣūret ü cemālden ṣorup izleyürek sırrını ḫalḳdan gizleyürek ḳanġı ḳaṣruñ ḥūrisi nenüñ gibi çeşme-sāruñ 21-perīsidür ma‘lūm idinüp kimseye derdini inşā ve rāzını ifşā itmeyüp der-i yār-ı ve kūy-ı nigārı bir yıla degin leyl ü nehār Ka‘be-vār 22. ṭavāf eyledi. Vaḳt olurdu ki cemāl-i dildār-ı ve rūy-ı yārı ıraḳdan gördükde nūr görmiş ḥācıya dönüp ṣadā-yı lebbeyk ve āvāze-i 23.sa‘deyñ ile diyār-ı yāra zemzemeler virürdi. Düşerdi ġalebe-i ‘ışḳdan, der-i serāy-ı Ma‘şūḳda mismārleyin gözleri ḳamanup ḳalurdı.

24- **Şi‘r**

Ṣanma mismār ḳapusındaki göz göz görinen

Gözlerimdür ḳamanup ḳaldı nigār ardınca

(Fā‘ilātün / Fe‘ilātün / Fe‘ilātün /Fe‘ilün)

Hatır sayfasında resmedilmiş suretin benzerinin varlık kazanması (görünmesi) ve tekrar kaybolması

12.Ansızın karşısında görünen yüzünün güzelliği yeryüzüne ve gökyüzüne ışık veren, benzeri bulunmayan bir güneş, peri yüzlü, melek görünüşlü, vücut hatları gül gibi olan , karaağaç boylu, huri yüzlü 13.meleğe benzeyen, dokununca kırılacak kadar taze bir dal olan fidan gibi bir güzel, yanından düş ya da hayal sabah rüzgarı gibi gelip geçti. İlkbahar rüzgarı arkasından amber kokuları saçtı.14.O anda Aşık Işkī'nin akıl sayfasında olan sevgilinin resmine benzeyenin - ki boynuna aşk zinciri vurmuştu- nişanını belki de maden cevherinin kaynağının buldu.15. Afyon ve bengi koklamadığı halde, kendisinden geçmiş, sorhoş, aklını kaybetmiş, dehşete düşmüş şekilde bir süre bulunduğu yerde şaşkınlık içinde çevgan darbesini yemiş top gibi sersemledi. 16. Uzun zaman sonra aklı başına geldiğinde arzu tekmesinin başına, ensesine vurduğunu fark etti.İçinden dışına her tarafına aşk ateşi etki etmiş şekilde kendi kendine soruyordu, acaba peri ya da melek mi? Yoksa feleğin güneşi yere mi indi? 18.Eğer insansa niçin alemde bir benzeri daha yok? Ve eğer huriyse cenneti niçin bıraktı? Etrafa bakıp yokladıysa da izini bulamadı. 19. Dertli, kederli ve çaresiz Işkī aşkının ateşi cisminin külünde saklı olarak şehrin her tarafını gezdikten sonra nazik bir şekilde 20. hal sahibi ariflerden, yüz güzelliği aşıklarından sorarak izini sürerek, sırrını halktan gizleyerek, hangi kasrın hurisi, nasıl bir havuzun perisi olduğu konusunda bilgi edinip, 21. kimseye derdini söylemeden sırrını açıklamadan, sevgilinin kapısını ve o güzelin civarını bir yıla kadar süre Ka'be gibi tavaf eyledi.

22. Bazı zamanlar sevgilinin güzel yüzünü uzaktan gördükçe nur görmüş hacı gibi lebbeyk sadası ve her tarafı dolduran sevinç naraları atarak sevgilinin diyarında bağırıp, çağırırdı.23 .Aşk ruhuna galip geldiğinde (yere) yığılırdı, sevgilinin sarayının kapısına gözleri çivi gibi saplanıp kalırdı

24-Şiir

Kapısında göz göz görünenleri çivi zannetme,(onlar) sevgilinin peşi sıra saplanan gözlerimdir.

‘İşret kerden ‘Işḳī der-bāġ-ı Ma‘şūḳ bā-ma‘şūḳaḳ

25. Meger bir pīr-i künc-i ṭarīḳat, rāh-ı ma‘rifetde sālik-i ḥaḳīkat kişi var idi. ‘Aşıḳ ‘Işḳīnüñ ‘ārif derdine temām vāḳıf olmışdı. Ġāyetde zaḥmet

137-a

1- ve elemin ve nihāyetde ġuṣṣa vü ġamın görüp derūn-ı dilden şefḳat ve merḥamet idüp gördügi yirlerde ḥürmet iderdi. Bir gün ‘Işḳīye ey zübde-i ‘āşıḳān, 2. güzīde-i ṣādıḳān, ey maḥabbet ocaġında puḫte ve ey tennūr-i meveddetde sūḫte, saña bu vech üzre temelluḳum, ẓamīrümde temām ta‘alluḳum olduġındandur. Pes bugün 3.müṣāḥibümüz olsañ, bizümle soḥbete gelseñ, senüñle saḫrā ve daġ, gülzār ü bāġ seyrin eylesek, olmayamıydı, didi. ‘Işḳī daḫı, pīr-i ferḫunde-fāl ve ehl-i 4-ḥālüñ saḫn-ı dürer-bār ve güftārı, gevher-niṣārın semi‘ ḳabūl ile güşına güş-vār idüp mengüş pendini ġulām-ı ḥalḳa-be-güşvār ḳulaġına daḳdı. Pes emr-i 5-pīre iṭa‘āt idüp bī-direng, ol sā‘atde cānib-i bāġ u ṣaḥrāya āheste āheste ve pāye pāye müṣāḥebet ve mülāṭafat ve mülāyemet ve mu‘āṭafa 6-iderek gitdiler. Nihāyet-i seyirleri dāmen-i kühsār, sebzistān ü lālezārda bir bāġ-ı ra‘nā ve gülşen-i ġarrāda bir serāy-ı şerīf ve ḳaṣr-ı laṭīfe irdi. 7-Bir gülistān ki envā‘-ı şukūfe ve semen ve eṣnāf-ı rayāḥīn ü çemen ile müzeyyen, bir kūşe nergis, gül ü za‘ferān ve bir ṭaraf lāle, benefşe, rayḥān ve 8-bir cānib serv ü bīd ü ṣanevber ü erġavān ve ber-i diyār, envā‘-ı meyve ile pür dıraḫtān. Eyle laṭīf ü nāzük meyveler ki bād esdükçe her yiri 9-bir nev‘a celve gösterüp dürlü dürlü şīveler iderler. La‘l-i dilber gibi āb-dār şeftālüler leẕẕetinden şaḳḳ olmış sulṭānī ālūler Yūsufī ḳaysınuñ eyüsi 10.beg emrudınuñ ṣulusı, şaḫ-sār üzre alma gel beni rāy-gān alma, ḳıymet ile alma dir. Mānend-i ġabgāb-ı yār müdevver almalar rūy-ı ‘āşıḳleyin ṣarārmış 11.ayvalar tāze, reyhān ve çemen zībā ü ḫandān gülşen.

Şi‘r

Nergis ü gül za‘ferān lāle benefşe rayḥān

Serv ü çınār erġavān oldı zeyn gülistān **(Fā‘ilātün / Fe‘ilātün / Fe‘ilātün /Fe‘ilün)**

Işkī'nin Maşuk'un bahçesinin kapısında sevgililerle eğlenmesi

25. Meger tarikat köşesinde, marifet yolunda hakikat yolcusu bir pīr kişi vardı, arif āşık Işkī'nin derdini tamamen anlamıştı.

137-a

1.Çektiği çok fazla zahmet ve elemi, sonsuz keder ve gamı görerek kalbinin derinliklerinden şefkat ve merhamet ederek gördüğü yerde saygı gösterirdi.Bir gün Işkī'ya, ey aşıkların özü 2. sadıkların seçkini, ey muhabbet ocağında pişmiş ve sevgi fırınında yanmış (olan), sana bu şekilde davranmam, kalbimde gizli sevgim olduğundandır 3. bizimle sohbete gelip, arkadaşlık etsen, seninle sahra ve dağları, gül bahçelerini ve bağları gezsek iyi olmaz mıydı? Dedi. Işkī de ikbali uğurlu , sözleri taze inci gibi olan pirin, cevher dağıtan sözlerini işitince kabül ederek kulağına küpe edip, nasihatini, kulağına halka takmış köle gibi kulağına taktı.5.Sonra pīrin emrine uyup, o saatte beklemeden bahçe ve sahra tarafına, sohbet ederek, şakalaşarak, birbirlerine güzel bir şekilde davranarak adım adım yavaş yavaş gitdiler 6.yürüyüşlerinin sonunda dağ eteğindeki çimenlik ve lalelikte güzel bir bağa ve gösterişli gül bahçesindeki şerefli bir saraya ve güzel bir kasra ulaştılar. 7. çeşitli çiçek ve yaseminler, çeşitli reyhan ve çimenlerle süslü, bir köşede nergis, gül ve zaferan, bir tarafta lale, benefşe ve reyhan 8.bir tarafta servi söğüt,çam ağaçları ve erguvan ve diyarın toprağı çeşitli meyve ağaçları ile dolu. Öyle güzel ve zarif meyveler ki rüzgar estikçe her taraflarından türlü türlü şiveler gösterirler.9.Sevgilinin dudağına benzeyen taze şeftaliler, lezzetinden yarılmış Sultanī erikler, Yusufī kaysının iyisi 10-Bey armudunun sulusu, ağaçların arasında elmalar, gel beni bedava alma, bana değer biçme der, sevgilinin çenesi gibi dönen elmalar, aşığın yüzü gibi sararmış ayvalar 11-taze reyhan ve yeşillik, süslü ve neşeli gül bahçesi…

Şiir

Nergis, gül, zaferan, lale , benefşe ,reyhan, servi ve çınar, erguvan gül bahçesinin süsü oldu.

12. Her cānibi gülzār-ı cennet gibi eyle ma‘mūr ki ġam-ginān içine girseler şādan ü mesrūr olurlar. Dıraḫt-ı engūr, ferş-i zemīnden süllem olup biri 13.birinüñ ellerin almaġ ile pāye pāye çıḳup ‘arş üzre derhem olmış, güyā ki mārlardur, zülf-i dilber gibi pīç-ā-pīç olmış yāḫud bir yıllık ḥasretleri 14.bulışup ḫavīşāvendān ile ḥaremi ṣafā dolmış, bu anuñ boynına merġūl ve ol bunuñ gerdenine ḳol ṣalup lisān-ı ḥāl ve zebān-ı bī-ḳıyl ü ḳāl ile 15.esenleşürler. Ve her dıraḫt-ı sebz çün gül-i ḫandān, zümürrüd ḳaftānlar geyüp her māder-i duḫter-i rez gūşlarına ḫūşe-i engūrdan ṣüreyyā miṣāl 16. māl-ā-māl zerrīn ü sengīn la‘līn ve rengīn ṣemin ü sīmīn çifte çifte ol ḳadar ẕü-ḳıymet gūş-vār daḳınmışlar ki, başları boyunları 17. egilmiş, salḳım salḳım küpelerüñ ucı başlarından ayaḳlarına çekilmiş, şöyle ki, boyunlaruñ dü-tā ḳılup rast tutamaz olmışlar. 18. Çünki ‘Işḳī ol bāġa girdi, her cānibin güẕer ḳılup bir köşeye daḫı naẓar ḳıldı, gördi ki muḳābelesinde bir perī peyker, melek manẓar, 19.serv ḳadd, lāle ḫad, sīmīn beden, miskīn resen, dilber-i ra‘nā, maḥbūb-ı bī-hemtā gice vü gündüz ismini ẕikr ü ḫayāli viṣālin fikr eyledügi dilber 20. gösterüp rūy-ı viṣāl arż-ı cemāl idüp mihr-i cihān-ārāleyin muṭṭali‘ olup ve meh-i çehārda gibi lāmi‘ olup durur. Yaḳīn ḳaldı ki ‘āşıḳ ‘Işḳī 21. dost öñinde derūnden derd-nāk bir āh idüp sīnesin çāk ideydi ammā pīr-i ṭarīḳat mürşid-i rāh-ı ḥaḳīḳat derḥāl ‘āşıḳuñ 22. cünbişinden żamīrinde olan işin añlayup, hay neylersin teg otur ‘aḳluñ başuña getür ser vir sır ‘ayān eyleme, cān vir rāzı 23. beyān eyleme, sürūr āvānı, vuṣlat zemānıdur. Olmaya ki sırruñı iẓhār idüb aḥvālüñden kimesne ḥaberdār ola didükde, pīrüñ pend-i sūd-mendīn 24. istimā‘ idüp nāçar, terk-i raḳs u semā‘ eyledi. Ve bundan soñra bir bir ḫoş ṣuffeye ki bir çemen ve reyḥāndur ve laṭīf yīre ki sāye-i dıraḫtāndur, 25. varup ārām eylediler. Meger ki ol büt-i Çīn, zühre-cebīn, āfitāb-ruḫsār, ḳamer dīdār, bedr envār, serv-i bostān-ı vefā, gülbūn-i gülzār-ı ṣafā, güzīde-i ḫūbān,

12. her tarafı cennet bahçesi gibi öyle güzel ki kederli insanlar içine girseler sevinçli ve mutlu olurlar.Üzüm bağının dalları yeryüzünden merdiven kurarak,13. el ele tutuşup adım adım gökyüzünün üzerine çıkan, birbirine dolaşmış sevgilinin zülüfleri gibi olan yılan gibidirler 14. ya da ayrı kaldıkları akrabalarıyla buluşup evi neşelenmiş, bu onun boynuna sarılmış, o bunun boynuna sarılarak, hal ve beden dili ile söyleşip neşelenirler 15. Her yeşil ağaç gül açmış, güller zümrüt kaftanlar giymiş ve üzüm salkımları kulaklarına Ülker yıldızı gibi 16.bir çok rengarenk, kırmızı renkli altın, gümüş ve taştan, kıymetli küpeleri çifter çifter takınmışlar ki 17.salkım salkım küpelerin ucu ayaklarına vardığından başları boyunları eğilmiş öyle ki boyunları rehin altına alınmış gibi başlarını doğrultamaz olmuşlar. 18. Işkī o bağa girip her tarafını gezdiği sırada bir köşeye baktığında gördü ki karşısında peri yüzlü ,melek görünüşlü, 19.servi boylu, vücut hatları lale gibi olan, gümüş bedenli, hareketsiz bir ip gibi, güzel dilber, benzeri olmayan bir sevgili, gece ve gündüz ismini andığı, kavuşma hayalini aklından çıkaramadığı güzel yüzünü açıp, 20. güzelliğini sergiledi. Cihānı dolaşan güneşe benzeyen(sevgiliyi) fark etti ve Işkī ayın civarındaymış gibi aydınlandı. 21. Karşısında derinden dertli bir ah çekip , sinesini parçalamak için dostuna yaklaştı. Ama hakikat yolunun yolcusu, tarikat piri 22-davranışından, gönlünden geçeni anlayıp, ne yapıyorsun! Sakin ol, aklını başına al, başını ver sırrını ortaya dökme, canını ver ama gizlini açıklama. 23. Sevinme zamanı, kavuşma zamanıdır, sırrını açıklayıp, halinden herkesi haberdar etmen doğru olmaz dedikten sonra pīrin faydalı nasihatini dinleyip 24. çaresiz raks ve semadan vazgeçti, bundan sonra reyhan ve çimenliklerle dolu ve güzel pire gölgelik eden bir ağacın bulunduğu hoş bir sofaya varıp dinlendiler. 25.Meğer O Çin putu kadar güzel, yüzü Zühre yıldızı gibi parlak olan, güneş yanaklı, ay yüzlü, ayın bedir hali gibi parlak, vefa bostanının servi ağacı, safa bahçesinin gül biten yeri, sevgililerin seçkini

137-b

1. maḥbūb-ı zemān, ṣanem büt-i perestān-ı cihānuñ bāġı ve seyrangāh u durāgı imiş. Ol şāh-ı vefādar ve ol yār-ı dildār kebg-veş seyrān ve ṭavus teg cevelān 2. idüp reftārda şīve ve revişde ‘işveler gösterüp çün serv-i ser-efrāz yüz ‘izzü ve nāz ile gelüp hezār ādāb u vaḳār ile ṣadr-ı zemīnde 3-bisāṭ-ı zümürrüdīn üzre ḳarār eyledi. Eṭrāfa kūşe-i çeşm ile naẓar ḳılurken ol sīmin bināgūşuñ kirişme-i çeşmi ‘Işḳīya ṭūş oldu. Ceẕbe-i maḫabbet-i 4.‘āşıḳ-ı bī-riyā idi. Ma‘şūḳ göñline temām eṣer eyledi ki mine’l-ḳalbi ‘ale’l-ḳalb revzenetü

Şi‘r

Bu söz ḫalḳ içredür meşhūr u maḳbūl

Ki dirler var göñülden göñüle yol

(Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Fe‘ūlün)

5-Cān u dilden ol daḫı temām meveddet gösterdi:

Şi‘r

Riyāsuz sev ki sevsün seni dilber

Göñülden göñüle yol var muḳarrer

(Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Fe‘ūlün)

Pes ‘Işḳīnuñ ḫāṭırun 6. ele alup ḫayli muḥibb-nevāzlıḳ eyledi. Ni‘met-i luṭf ile ṭoyladı. Bu eṣnāda esbāb-ı ‘işret görülmüşdi. Pes ol bezm-i ḫās ḳuruldı, levāzım-ı ṣoḥbet-i neyise 7. görüldi. Elvān ḫˇān geldi, simāṭ-ı ni‘met çekildi, gün-ā-gün ṭa‘amlar ki, mütetābi‘ ve mütevālī rengarenk meyveler ki bulmış kemāli, cennet miṣāl māl-ā-māl olmış 8. ḳuş etleri geldikçe iştihā ki olduġı yirden yigil ki ve lahm tayri mimmā yeştehundur. Ve meyveler ḳonuldıḳça murāduñ olduġın alġıl ki

(Arapça unsur)

137-b

1. Vefalıların şahı olan zamanın sevgilisi, put kadar güzel olan tavus kuşunun cihan bahçesi, gezinti yeri ve durağı imiş. O güzel sevgili keklik gibi gezinip, tavus kuşu gibi dolaşarak 2. yürürken cilve ve işveler gösterip, başı yukarda olan servi gibi yüzünün akıyla ve zarafetle gelip, edep ve vakarıyla zümrüt döşek üzerine oturdu

3 .Etrafı gözünün kenarıyla izlerken kulak memesi gümüşten olan (o güzelin) cilveli kaş göz hareketleri Işkī'ya rast geldi,aşığın muhabbet cezbesi riyasızdı 4.Maşuğun gönlüne tam etki etti ki ''kalpten kalbe pencere vardır.''

Şiir

Halk içinde gönülden gönüle yol var şeklinde söylenen kabul gören, meşhur bir söz vardır.

5. O da can ve gönülden tam bir sevgi ile karşılık gösterdi.

Şiir

Gönülden,gönüle çok yol var riyasız sev ki güzel de seni sevsin

Sonra Işkī'nin aklını başından alacak şekilde 6. bir süre sevgi göstererek gönlünü okşadı; iyilik göstererek ağırladı. Bu sırada hasların içki meclisi kuruldu, sohbetin gereği neyse görüldü .7. Zengin sofra geldi, ,ziyafet çekildi,birbiri ardınca çeşit çeşit yiyecekler, olgunlaşmış rengarenk meyveler , cennet gibi nimetlerle doluydu. 8. kuş etleri geldikçe neyden canın isterse onu ye ki lahm tayri mimmā yeştehundur.,ortaya konan meyvelerden istediğini al ki kuş eti iştah açıcıdır diye Işkīya söyledi.

9. diyüp ‘Işḳīyā ḫitāb eylerdi. Kāfūrī ḳadehlerüñ şerābın nūş çīnī ṭabarḳlardan ḫoşābın boş idüb ol gün tā şām, ni‘met-i ḫūr ü āb-āşām 10.olup bir ṣoḥbet-i ‘acāyip ve ‘işret-i ġarīp eylediler ki, lisān ile taḳrīr ve ḳālem ile taḥrīre imḳān ve mecāl muḥāldur. Pes ḳurb-ı hengām-ı şeb irdükde ḫūn götürüldi, 11. sümāṭ dürüldi. Gelmek irādet, gitmek icāzet diyü evden olana, gitme sen dur diyüp dūr olanlara destūr virildi. Her anda ḳalan gece 12. durāġın ve her gelen gitmeġe yarāġın gördi. Nāçar ‘āşıḳ ‘Işḳī daḫı Ma‘şūḳuñ ferşi yanında ḫıẕmet maḳāmında dest-ber-sīne ḳılup iḫlāl ü müte‘aẓẓım 13. ve ikrām ü tekrīm ile Ma‘şūḳı selamlayup bīçāre ġamhānesinden yaña revāne olup gitdi. Düşe dura gerçi beytü’l-aḥzānına geldi, velī 14.iki gözleri ardında ḳaldı.

Ẓāhir şuden ‘ışḳı ‘Işḳī –i ‘āşıḳ ve rüsvā şuden ez bī-ṣabr u ḳarārı

Çünki ‘āşıḳ ‘Işkī ol ṣoḥbetden 15- dūr ve viṣāl-i Ma‘şūḳdan mehcūr oldı, deryā-yı ‘ışḳ başından aşup zenbūr-ı belā vü āşüp ḳalb ü cānına üşüp ol ṣoḥbetüñ 16. şerābından mest şīşe-i nāmus ü ṣabrı şīkest idüp cām-ı ‘ışḳ-ı dilberden serḫoş ‘ilm ü edebi cümle ferāmūş eyledi. Ne naṣiḥat 17. kār ve ne kimesnenüñ sözin dutar oldı. Āḫir metā‘-ı ‘aḳlını yaġma ve tarāc ve derūn-ı ceybinden naḳd-i ṣabrını iḫrāc idüp melāmet ve şeydā 18. şūrīde ve rüsvā oldı. Günden güne bāde-i ‘ışḳ te’ṯīr ḫumār-ı mestī maġz-ı serinde geregi gibi yir idüp kūy-veş kūy-ı Ma‘şūḳdan zencīr-i ġam ü belāya esīr oldı. 19. Ḳaddi nihāl, cismi hilāl, çehresi zerd, yüregi pür-derd, dīdeler nem-nāk, ḳalb u sīne ġam-nāk, meydān-ı maḥabbetde ḳāmetin çevgān idüp kūy-veş 20.kūy-ı Ma‘şūḳda sergerdān, baġrı ḫūn, ḥāli diger-gūn olup bu şi‘r her bād dilinde idi tekrār:

Şi‘r

Başum gül-gūn ü ben maḥzūn u meftūn

21.Yürek pür-ḫūn zebūn ḥālüm diger-gūn **(Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Fe‘ūlün)**

9. Kafurī kadehlerden şarap içip, çini tabaklardaki hoşafı boşaltıp,o günün akşamına kadar, yiyecek ve içecek nimetlerinden nasiplenerek 10.öyle bir sohbet edip eğlendiler ki dil ile anlatılması ve kalem ile yazılması zordur. Vakit geceye yaklaştığında içki kaldırıldı,11. sofra toplandı.Gelmek istekle gitmek izinle denilip evden olanların kalması istenip, uzak olanlara gitmesi için izin verildi.12.Kalanlar gece kalacakları yeri ayarladı gelenler gitmek için hazırlığa başladı.Işkī de çaresiz Maşuk'un döşeği yanında hizmet makamında elini göğsüne kavuşturup, kendine yakışan büyüklükte 13.cömertlik ve ikram ile Maşuk'u selamlayıp, çaresiz gamhanesinden tarafa yürüyüp, gitdi. Düşe kalka da olsa hüzünlü evine geldi. 14.Fakat iki gözü arkada kaldı .

Aşık ve rüsva olan Işkī'nin sabır ve kararsızlıktan aşkını ortaya koyması

Aşık Işkī sohbet yerinden uzaklaştı ve 15. Maşuk'un yanından hicret etti. Aşk deryası başından aşıp bela arıları va karışıklık kalp ve canına üşüştü. Sohbet şarabından sarhoş 16. namus ve sabır şişesi kırık halde, güzelin aşk kadehinden sarhoş olup, ilim ve edebi tamamen unuttu. Ne nasihat işe yarıyor,17. ne kimsenin sözünü dinliyordu. Sonunda aklı darmadağınık oldu. Sabır nakdini gönlünün derinliklerinden attı. Ayıplanacak, çılgın, deli ve rüsva bir hal aldı.18. Günden güne aşk şarabı etkisini arttırıp, sarhoşluk sersemliği beyninde yer edinip, gam ve bela zincirine esir oldu 19. Fidan gibi olan boyu hilale dönmüş, yüzü sarı renkte ve solgun, yüreği dertle dolu, gözleri nemli, kalp ve gönlü kederli, muhabbet meydanında boyunu çevgana dönderip, top gibi Maşuk'un civarında perişan ,

20. bağrı yaralı, hali bambaşka , bu şiiri her sabah diliyle tekrar ederdi.

Şiir

Başım gül renkli,ben hüzünlü ve şaşkın 21-yürek kanla dolu,zayıf halim bir başka

Yollarda toprağa ġalṭān olmadan her yeri ḥāk ḥāk ve üstindeki pelāsı sīnesi gibi çāk çāk oldı. 22. Her kişi meẕemmet ve her āferīde melāmet idüp maḥalle evbāşları yoldaşların cem‘ idüp yol ṭaşlarıyla ol miskīnüñ başına ve döşine, 23. gözine ve ḳaşına ol ḳadar ururlardı ki, şafaḳ gibi ġarḳ ḫūn idüp ol felek-zedenüñ āsümānleyin dāmenin gül-gūn iderlerdi. 24. Soḳaḳda vü bāzārda, kūy-ı der-i dildārda ṭıfl-ı nev-resteler başına üşüp seng ü kulūḫ ḍarbından cismi yāre yāre ḫadeng-i sehm-i 25.belādan bāşı pāre pāre olmışdı. Tīr-i āhına ḳaddin kemān, belā ṭaşlarına sīnesin nişān idüp bir ġöçebe şekl ü ṣūret ve ṭurfe

138-a

1. hey’et ü sīret oldı ki her gören nebān der-dehān idüb ‘acabe ḳalurdı.Mā-ḥaṣal kūy-ı Ma‘şūḳda bāġdan boşanmış mecnūn ve ṭopa dikilmiş 2.meymūna dönmişdi. Ma‘şūḳ, ‘Işḳīnuñ buna merbūṭ aḥvālinden ve nā-ma‘ḳūl ef‘ālinden ve bu vaż‘ üzre işinden ve bu nev‘a cünbüşinden 3. ziyāde ġayretinden temām ‘uzlet ve nefret idüp kūyından mehcūr ve diyārından dūr eyledi. Biçāre ḳasāvet bucaġında, melāmet ocaġında, külḫen-i 4. ġamda, kūşe-i elemde āteş-i şavḳ ile sūzan, gül derdinden nālan olan bülbül gibi zār ü efġān idüb dīdeler nemgīn, ruḫsār ber-zemīn idüp
5. ṣavt-ı ḥazīn ile derūndan şunuñ gibi enīn iderdi ki nālesinden nāylar dem-beste işidenlerüñ cigeri ḥaste olurdı.

Şi‘r

6-Yürekler delerdi çıḳup tīre āh
Boyardı göge çarḫ-ı dūd-ı siyāh

Yollarda toprağa batıp çıkmadan üstü başı toprağ ve üstündeki abası gögsü gibi paramparça oldu. 22. Herkes kınayıp, her yaratık ayıpladı, mahallenin ayak takımı yoldaşlarının toplayıp yol üstündeki taşlarla o miskinin başına, gözüne, kaşına o kadar vurdular ki 23. her tarafını kana bulanmış şafak gibi edip, o talihsizin eteğini gökyüzü gibi gül renkli ederlerdi. 24. Sokakta ve pazarda güzelin civarındayken yeni yetme çocuklar başına toplanıp taş ve kiremit darbesinden cismini yaralarlardı. 25.Bela oklarından başı paramparça olmuştu. Āhının okuna vücudunu yay, bela taşlarına göğsünü nişangah edip, göçebe insanların şekli gibi tuhaf bir ruh halini almıştı ki

138-a

1. Her gören ağzı açık şaşırıp kalırdı,sonuçta aşığın etrafında ipini koparmış deliye,topa dikilmiş maymuna dönmüştü.2. Maşuk Işkī'nün buna benzer hallerinden ve akla aykırı hareketlerinden ve bu şekilde yaptığı işlerden ve bu çeşit hareketlerinden 3. çok çabalamasından tamamen nefret edip bir köşeye çekildi,köyünden hicret edip, diyarından uzaklaştı, çaresiz sıkıntı bucağında, ayıplama ve keder ateşinin başında, 4. elem köşesinde, arzu ateşinden yanmış, gül derdiyle ağlayıp duran bülbül gibi inleyip , fiğan eder, gözleri yaşlı,yüzü asık 5.hazin bir sesle derinden öyle bir ağlardı ki iniltisinden neylerin nefesi kesilir, duyanların ciğeri hasta olurdu

Şiir

6. Göğe çıkan āhının oku yürekleri delerdi, feleği siyah dumana boyardı.

Sefer kerden Ma‘şūḳ

Meger ki ser-ḥadd-i Rūm ve kūşe-i merzebūmda 7. bir ḫūb maḳām, Serāy nām bir şehr vardı. Ma‘şūḳ-ı maḥbūb ve dil-dār-ı ḫūb bir maḳṣūd içün ‘azm-i şehr-i Serāy idüb ol diyāra giden 8. kāfile ile sefer eyledi. Nice eyyām ḳulel ü cibāl, evdiye vü tilāl geçüp yollarda ziyāde hemm ü ġam ü çoḳ zaḥmet ve elem ve nihāyetde şiddet ve 9. meşaḳḳat ve miḥnet ve belāyı ḳat ḳat çekdiler. Ḍarb-ı meŧeldür çünki oġlan tū seneye göndür anı bu seneye; düzdān-ı rāh, bār ü büngāhların 10. ‘ādet ü ḥarāmī gümrāh, ba‘żı māllarına ḫasādet virüp ḫayli noḳṣān ve çok ziyāna uġradılar. Bize bu ḳadar ṭa‘ab ve bunca naṣab 11. degüldür, illā ol derd-mend ü bīçāre, şūrīde vū āvāre āşıḳ ‘Işḳīnüñ āh-ı seḥergāhı ve dūd-ı siyāhındandur, didiler. Şiddet-i sefer Ma‘şūḳuñ 12. cānına temām eŧer itdükde, yād-ı ḳasem-i ẕāt-ı ḳadīm ve īrād-ı sevgend-i ‘aẕīm idüb, ger bu rāh-ı ḫaṭar-nāk ve bu sefer-ı ẓarar-nākden ol ḫāfıẓ u nāṣır 13. ve ol ḥayy u ḳādir ṣıḥḥat ü selāmet ile ḫalāṣ vire, bedādār u dīdār iḫlaṣ birle ol ‘āşıḳ u miskīn ü bīçāre vü gamgīni varduḳda ẕiyāret 14. idüp ḫāṭırın temām ri‘āyet ideyin diyü ‘ahd eyledi. Hemīn kerem-i gird-gār ve luṭf-i perverd-gār irişüp yollarına güşādī irüp 15.ġamları şādiye tebdīl oldı. Ol şehr-i meşhūr, Serāy-ı ma‘mūr, ḥüsn-i ṣıḥḥat beden, selāmet-i cān u ten birle varup murādların gördiler. 16. Maḳṣudları temām ḥāṣıl olduḳdan soñra yine diyār-ı merġūb, maḳām-ı maḥbūb şehr-i Üskübe ‘avdet ve rücū’ itdiler.

Maşuk'un yolculuğa çıkması

Meger Anadolu sınırında ülkenin bir köşesinde Seray adlı güzel bir şehir vardı 7. güzel sevgili ve sevgili Maşuk**,** bir maksad için Seray şehrine, oraya giden kafileyle birlikte yola çıktı..8.Uzun zaman dağlar, tepeler, doruklar, vadiler geçerek, yolda fazlasıyla gam ve keder, çok zahmet ve elem,sonsuz sıkıntı ve zor şartlar, zorluk,9-bela ve musibeti kat kat fazlasıyla çekdiler Atasözü şöyledir:Oğlan iki senelik ise onu bu seneye gönder.Hırsızlar yük ve malzeme çadırlarına10. yolunu şaşırmış haramiler alışık oldukları üzere, en kıymetli eşyalarına ve bazı mallarına kötü niyetle yaklaşıp yağma ve talan ettiler, bize bu kadar sıkıntı ve eziyet reva değil 11. bunların hepsi, dertli, biçare, çılgın, başıboş aşık Işkī'nün çıkardığı āh seslerinden ve bunun siyah dumanındandır dediler.Yola çıkma arzusu Maşuk'un canına tak ettiğinde 12. eski dostuna verdiği sözü hatırlayıp, büyük yemin eder.Eğer bu tehlikeli yoldan, zararlı yolculuktan, O koruyan, yardım eden 13. ve canlı ve her şeye gücü yeten Allah'ın yardımıyla kurtulursam o kısmetli ve güzeli ihlas ile O aşık ve miskini, biçare ve gamlıyı, varınca ziyaret edip halini hatırını iyice soracağım diye14- söz verir.O anda cömertliği herkesi kuşatan rızıklandıran ve besleyen Allahın lutfuyla yolları açılır.15. Kederleri mutluluğa dönüşür. O gösterişiyle meşhur olan Saray şehrine bedenleri sağlık içinde, canlarına zarar gelmeden varıp arzularına ulaştılar.16. Arzularına ulaştıktan sonra herkesçe rağbet edilen sevgililer makamı Üsküp şehrine döndüler.

Beyān-ı ḥāl-i ‘Işḳī 17.der- firḳat-i Ma‘şūḳ

Ammā bu cānibde bīçāre ‘Işḳī, maḥbūbüñ sefere gitdüginden ḫaberdār olıcaḳ, rūzigār-ı ġaddār ve rüzgār-ı sitemkār 18. elinden ġāyetde zebūn olup yüregin ḫūn, eşk-i çeşmini ceyḥūn idüp lāle gibi baġrı başlu, şem‘ gibi gözi yaşlu olup ‘ışḳ-ı yār 19. ve ġam-ı firāḳ-ı nigār, belā-yı hicret, cefā-yı ḫasret miskīnüñ başına, ġamgīnüñ içine daşına üşüp bīçāre vü āvāre-yi zülf-i dilber 20. gibi başdan çıḳardılar. Ḥarāret-i ‘ışḳ ile bir yanar od olup başdan dutuşdı. Çün şem‘ hergiz ‘aḳlını idemeyüp cem‘, rüsvā-yı cihān 21-müteḥayyir ü sergerdān olup, her zaman maḥbūb gitdügi cānibe nigerān Ma‘şūḳ, seyr itdügi yollarda ḫāke ġalṭān olurdı. Murġān-ı 22. ġam u belā başına üşüp Mecnūnleyin kūh-ı beyābāna düşüp

Şi‘r

İy cān u dil ne oldı ḳanı dilisitān ḳanı

Derdā dirīġ ol meh-i nā-mihribān ḳanı

(Mef‘ūlü / Fā‘ilātü / Mefā‘īlü / Fā‘ilün)

23. diyüp cānına zecr ü ceber ve bu olmaz belāya ṣabr idüb bir yıl daḫı çarḫuñ kāse kāse zehrin ḳana ḳana içüp ṭoyınca dehrüñ 24-sille-i ḳahrın yana yana yedi. Gerçi miskīn ‘Işḳī-i derd-mendi āteş-i fürḳat iḥrāḳ ve Furāt-ı eşki ol müstemendi iġrāḳ itmişdi. Lākin 25. ol ṣūret ki cerīde-i ḳalbinde muṣavver ve ṣaḥīfe-i ḫāṭırında muḳarrer olmışdı. Hergiz anuñ rengine keder ve naḳşına żarar gelmiş degüldi.

Maşuk'tan ayrılan Iskī'nin halinin beyanı

17. Ama bu tarafta çaresiz Işkī sevgilinin yola çıktığını duyunca zalim ve sitemkar rüzgardan dolayı çok fazla rahatsız olup18. yüreği yaralanıp gözyaşları sel gibi akıp, lale gibi bağrındaki yara baş tutup, mumu gibi gözü yaşlı olup,yārın aşkı 19.sevgiliden ayrılmanın kederi, yolculuk zahmeti, ayrı kalma sıkıntısı, bu zavallının başına ve bu dertlinin içine ve dışına üşüşüp sevgilinin dağınık zülüfleri gibi (Işkī'yi) baştan çıkardılar.20. Aşk ateşiyle baştan yanıp tutuşan bir muma döndü, hīçbir şekilde aklını toparlayamayarak insanlar içinde rezil, şaşkın ve serseri bir şekilde, 21.gözü her zaman Maşuk'un gittiği tarafı seyrettiği yollarda, üstü başı toprağa bürünürdü.22. Keder ve bela kuşları Mecnun gibi başına toplanıp çöl dağlarına düşüp

Şiir

Ey can ve gönül ,hani gönül ülkesi nerde? Eyvah! Üzül (O) merhametsiz ay nerde?

23. Deyip kendini tutarak, bu dayanılmaz cezaya sabredip, bir yıl süreyle feleğin zehrini kase kase içip, doyduğunda,dünyanın kahır tokatını içi yana yana yedi 24.gerçi zavallı, dertli Işkī'yi ayrılık ateşi yakmış, gözyaşının Fıratı O talihsizi boğmuştu.25 .Fakat O (sevgilinin) sureti kalbine resmedilmiş, aklına yerleşmişti..Asla onun rengine, kederine ve nakşına zarar gelmemişti

138-b

1. Şöyle idi ki der ü dīvār ve ferş ve saḳf-ı dār belki her şaḫṣa naẓar ve her neye ki baḳardı, ol naḳşı müşāhede iderdi. İbtidā ol ṣūreti 2. görelden ve bu ḥāli Ḥaḳ celle ve ʻAlā aña virelden berü hīç zāʼil ve ġayre māʼil degüldi. Ḥatta şöyle idi ki, Maʻşūḳı gördükde Maʻşūḳ ḫod bende 3. yā bu ḫūb eyā kim olacaḳdur, dirdi. Velīkin Maʻşūḳdan cüdā düşdükde, şu benüm mürde cismime cān u göñlümde lā-yezāl naḳşı olan ṣūretüñ 4. ṣāḥibi ḳanı, diyüp Maʻşūḳüñ güẕergāhında ve yār-ı maḥbūbuñ rāhında durub dīdārın muʻāyen, müşāhede itmek isterdi. Mā-ḥaṣal 5. yār hicretinde ve nigār ḫasretinde seferden gelinceye dek ol ṣūret-i münaḳḳaş ve ol naḳş-ı dil-keş ile şūrīde göñlin egledi.

Dīvāne-gī-i 6.ʻIşḳī zāʼil şud ve bāz ʻāḳil şud

Ḫudā-yı zemīn ü gerdūn-ı ʻināyet ve ol ḫālıḳı bī-çūndan ġāyet luṭf irişüb eyyāmda bir gün 7. ol hādiʼ-i sebīl-i hüdā, ol reh-nümā-yı gümrehān-ı ganī vü gedā, ḫālıḳ u maʻbūd u Ḫüdā ḥażretinden ʻIşḳī-i ḥaḳīre ʻavn ü hidāyet yetişüp ḳamu
8. itdügi dīvāne-gī ve şūrīde-gī mestāne-gī zāʼil olup istīnās ve ṣoḥbet-i nāsa māʼil oldı. Sevābıḳ-ı eyyāmda yāranı ile 9. muṣāḥebet ve sevālif-i aʻvāmda olan iḫvān ile ʻıyş u ṣoḥbet idüp mecmāʻ-ı ḥalḳa-i ḫullān ve maḥfil-i ehl-i ʻirfānda Maʻşūḳuñ ẕikrüñ 10. ve kendü ḫalvetinde ṣāhife-i ḫāṭırında olan naḳşuñ ḫayāl u fikrin idüp, ol benüm cism-i żaʻīfime ḳuvvet, mirʼat-i ḳalbime ṣafvet 11.ve dil-i naḥīfime ʻışḳ-ı ḳuvvet ü kisvet viren yār-ı cānı ve māye-i zinde-gāniyi ʻacaba bir daḫı göremem mi diyüp, dāʼimā ol raḥīm ü tevvāb ve ol

138-b

1.Şöyleydi ki kapı, duvar evin tavanı ve zemini her neye ve her kime baksa o nakşı görür gibi olurdu 2. O sureti(sevgiliyi) gördüğünden ve Allah ona bu hali verdiğinden beri gözü başka hiç bir şey görmüyordu. Hatta şöyleydi ki Maşuk'u gördüğünde Maşuk benim içimde, öyleyse bu güzel de kim acaba diyecekti 3. Fakat Maşuk'tan ayrı kaldığında şu benim ölü bedenimdeki can ve gönlümde sürekli nakşı olan bu yüzün sahibi nerde diyerek 4. sevgili yar olan Maşuk'u bekler, geçeceği yolları yoklar yüzünü görmek isterdi. Sonuç olarak sevgilisi dönünceye kadar ayrı kaldığı, hasretini çektiği zamanlarda sevgilisinin gönül çelen suretinin hayaliyle deli gönlünü avuturdu.

6. Işkī'nin divaneliğinin sona ermesi ve aklının açılması

Yerin ve göğün yaratıcısı olan Allah'ın fazla yardım ve lutfu ulaştı. Günlerden bir gün 7. O doğru yolu gösteren peygamber, zengin ve yoksul şaşırmış olanların yol göstericisi, yaratan, ibadet edilen, Tanrı hazretinden, zavallı Işkī'ye yardım ve hidayet ulaşıp 8. ettiği, bütün delilikler, çılgınlıklar, sarhoşluklar sona erip, ürkekliği geçti ve insanlarla sohbet etmeye başladı.Eski zamanlardaki dostları ile söyleşip 9.geçmişteki samimi arkadaşları ile eğlenip, sohbet ederek, dostların toplantı halkasında, irfan sahiplerinin mekanlarında, Maşuk'un adını anıp10. halvette yalnız iken aklında kalan hayalini dillendirip, benim zayıf cismime kuvvet, kalp aynama temizlik11. nahif gönlüme aşk kuvveti ve elbisesi veren can dostumu, hayat kaynağımı acaba bir daha görmeyecek miyim diye merhamet eden, tevbeleri kabul eden,

12. kerīm ü vehhāba çoḳ tażarru‘ ve zārī idüp, iki gözlerinüñ bıñārın dā’imā revān eyler idi. İttifāḳa ḫadeng-i tīr-i du‘ā, maḳām-ı evc-i şüreyyāda 13. amacı ḳabūl ve hedefi ḥuṣūlde vāḳı‘ olup ṣubh-ı devlet ṭāli‘ve nūr-ı baṣīret ve sa‘ādet lāmi‘ oldı. Rü’yet-i dīdār-ı ḥābib, vuṣlat-ı yār-ı 14. ṭabīb ḳarīb olup; bir seḥer ḫalvet ḫānesinde durup ḫayāl-i zencīr-i zülf-i yār ile beste, nālesin āheste āheste ḳılup Ma‘şūḳ 15.gitdügi yollar cānibine nażar ve ol eṭrāfı seyr idüp gezerken, nāgāh ḳarşudan bād-ı seḥergāh müjde-gāni ḫaberler ile gelüp būy-ı dil-āviz-i 16. yār ve ‘ıṭr-ı zülf-i girih-gīr-i nigār getürdi. ‘Āşıḳ ‘Işḳī bu ḫayr ḫaberden temām meşkūr ve ziyāde mesrür olup es-saḫī mā-melek cümle vārını yek-be-yek 17. naḳd-ı ‘aḳl u idrākin, ṣabr u hūş-ı çalaḳın ḳamu bād-ı hevāya müjde-gānī virdi.

Şi‘r

‘Işḳa virdüm aḳl u ṣabrum yek-be-yek

Müjde-gānī k’ale’s-saḫī mā-melek

18. Āmedeni Ma‘şūḳ ez-sefer

Bir demden soñra ānı gördi ki bād-ı ṣabānuñ derpeyinden bir ḳāfile gelür. Bularuñ içlerinde bir peri-vār 19.melek ruḫsār ḫurşīd ḫil’at, bedr ṭal‘at, bālā devlet, Cemşīd ma‘dilet; ruḫları lāle, māh-ı çehārda sāle; şem‘-i şeb-efrüz, māh-ı çehārda 20. rūz; mihr-i cemāli zemīn ü zemān-ārā, bir kez temāşāsına behā degül māl-ı dünya, bir semend-i bād-pāye süvār olmuş ki, bir nefesde yüz ṣaḥrā-yı dünyā geçer.

12. O cömertlik sahibi bağışlayan Tanrı ‘ya ağlayarak yalvarıp, iki gözünden daima yaş akıtırdı. Derken şansı döndü dua okları, Süreyya burcunun en üst makamında amacı kabul olup 13. arzusu yerine gelerek, mutluluk sabahı doğup, basiret ve saadet nuru parladı. Sevgilinin yüzünü görüntüsü, tabip olan sevgili giderek yakınlaştı. 14. Bir sabah evinde otururken, sevgilinin zincire benzeyen zülfünün hayaliyle bağlı, kendi halinde yavaş yavaş inleyip, Maşuk’un gittiği yollara bakarak15.etrafı seyredip gezerken, karşıdan ansızın, sabah rüzgarı müjdeli haberlerle gelip sevgilinin gönül çelen kokusunu ve 16. güzelin karmaşık zülüflerinin güzel kokusunu getirdi Işkī bu hayırlı habere çok şükür edip, çok mutlu oldu,bütün varını, tek tek akıl ve idrak nakdinin 17. sabrının ve aklının sona geldiğini, hepsini rüzgarla müjdeci olarak hediye gönderdi

Şiir

Akıl ve sabrımı tek tek aşk yolunda ḫarcadım, cömertliğime işaret etsin diye.

18. Maşuk’un seferden dönmesi

Bir süre sonra sabah rüzgarıyla birlikte bir kafilenin geldiğini gördü.bunların içinde periye benzeyen 19.melek çehreli, güneş kıyafetli, ay yüzlü, devleti yüce olan ,Cemşid gibi adalet sahibi, yanakları lale, dört tarafı aydınlatan ayın altında yüz yıl kalmış gibi, geceyi aydınlatan mum, dört tarafı aydınlatan ayın altındaki gün 20.güzelliğinin güneşi zaman ve zemini süsleyen, güzelliğine bir kez bakmak tüm dünya malından değeni öyle süratli bir at taşıyordu ki bir nefesle yüz dünya sahrasını geçebilir.

21. ve bir raḫş-ı mānend-i murg-i hevā üzre üstüvār olmış ki, segirtse ṭoḳuz felegüñ meydānın bir eyler. Gerden-i bāda daḳup kemend, rikābına bend itmiş, meger ki

22. ol nūr-i dīde ve Maʻşūḳ-ı güzīde ʻIşḳī-i derd-mend-i āşüfte ve bīçāre iden yār ü üftāde ve āvāre iden dildār imiş. ʻĀşıḳ ʻIşkī, Maʻşūḳ 23. ve maḥbūbın ki ıraḳdan gördi, serv gibi ḥayretle ayaġ üzre gelüp çınarleyin kefini sīnesinde ḳoyup durdı. Yaḳīn geldükde ḳāmetin 24. çeng gibi ḫamīd ḳılup felekleyin tenin dü-tā eyledi. Maʻşūḳ daḫı gördi ki ol kendüyi istiḳbāl iden, dil ü cāndan ʻāşıḳı ve muḥibb-i ṣādıḳı

25. ʻIşḳī, zencīrinüñ esīri, bendelerinüñ ḫaḳīri ʻIşḳī-i derdmenddür. Ol ṣūret-i ʻacīb ve şekl-i ġarīb gidüp, ṣāḥib vaḳār olup, bülbül-vār

21. Gökyüzünde cesaretle uçan kuş gibi öyle gösterişli bir at ki, bir koştursa dokuz feleğin meydanını aynı anda geçer.Meğer o nur gözlü, rüzgarın boynuna kemend takıp, atın üzengisine yular etmiş 22. ve seçkin Maşuk, Işkī'yi, dertli , çaresiz ve baştan çıkmış eden sevgili ve düşmüş bir serseri yapan güzelmiş, Aşık Işkī sevgili Maşuk'unu uzaktan görünce 23. şaşırarak servi gibi ayağı üzre kalkıp 24. çınar gibi elini göğsünde kavuşturup bekledi; yanına yaklaşınca bedenini çeng sazı gibi eğilmiş hale getirdi.Vücudunu felek gibi iki büklüm eyledi. Maşuk da kendini karşılayanın can ve gönülden aşık olduğunu gördü,sadık sevgili 25. aşk zincirinin esiri, kölelerinin zavallısı, dertli Işkī'dir. O acayip yüzlü, tuhaf şekilli adam yok olmuş; vakar sahibi olup, bülbül gibi çılgınlığı gitmiş.

139-a

1. şūrīdelikler getmiş, hüdhüdleyin tāc-dār olmış. Pes seferde itdügi ‘ahdi żühūra getürüp selām virdi ve aḥvāl ü ḫāṭırın ṣordı. Bu aña, 2. ḫayra maḳdem nicesiz sefer almalarından diyüp Ma‘şūḳüñ ḥāl ü deminden ṣorar ve ol buña, biḥamdi’l-lāh gördüḳ ḥāliñüz fürḳatde nice 3. idi rūzigār ġamlarından diyüb ‘ışḳ ‘āleminden söyler. Esenleşüp söyleşürek der-i serāy-i nigāra degin gelüp Ma‘şūḳ devlet ḫānesine 4.girüp ‘āşıḳ ḫalvet ḫānesine geldi. ‘Āşıḳ ‘ Işḳīye, çünki bu ḥālet muḳadder ve bu devlet müyeşşer oldı, derdine em ve zaḫmına merhem yetişüp. 5. Ḥaḳḳa çoḳ niyāz ve secde-i şükrāne idüp nemāz ḳıldı. Bundan soñra kāh kāh yollarda mülāḳāt olduḳça selāmlayup muṣāḥabet ider oldılar.

6. Cüdā şuden ‘Işḳī ez-Ma‘şūḳ ẕi-ḥased kerden aġyār

Biraz zemān bu nev‘a muṣāḥebetleri vāḳi‘ olıcaḳ şehr ḳavmi içinde meşhūr 7.ve ḫalḳ içre söylenür oldı ki, Ma‘şūḳ seferden geleli ‘Işḳīyle köyinde ve bāzārda köşk ü leb-i Vardarda bulışup muṣāḥebet ider olmışlar. 8. Birḳaç ḥasūd-ı nā-bekār pelīd ü ṭarrār ittifāḳ idüb ṣalāḥ yüzinden dildār-ı ḫūb Ma‘şūḳ-ı maḥbūbı kūyında bulup eyitmişler ki, bu nice ḥamiyyetdür 9. ki bir dīvāneye hem-dem ve nice ġayretdür ki bir bī-‘āra maḥrem olduñ! Ḫüsrevāne vāz, ez-bugün şekl-i ādeme dönüp ehl-i vaḳār ḥoş güftār oldıysa 10. dūn-e-gūn bī-‘aḳl u ḥayrān yollarda güy-veş ḫāke ġaltān degül miydi? Sen bilürsin, ḫod bī-kes ü bī-ḫavīş ser-pā bürehne bir dervīş idi ki her 11. gelüp geçen başına ḳadem urur ve yüzine tükürüp verhem iderdi. Ḫuṣūṣā ki cümle ḫalāyıḳ sābıḳ u lāḥıḳ bu şaḫṣ-ı nā- tüvān fetttān-ı cihān, fülānuñ ‘ışḳından

139-a

1. Hüdhüd kuşu gibi padişah olmuş, o sırada seferde iken verdiği söz aklına gelince selam verip halini hatırını sordu. 2.Bu O'na hayırlı yolculuğunuz ne zamandır sürmekte diye halini ve zamanının nasıl geçtiğini sordu ve O buna Allah'a şükürler olsun hoş bulduk; ayrı iken gam taşıyan rüzgarlarla sizin haliniz nasıldı 3. diye aşk sözcükleriyle söyleşip, konuşarak, ferahlayıp (güzelin) sarayının kapısına gelip, Maşuk mutlu evine, Aşık halvethanesine girdi. 4.Āşık Işkī'ya bu hal takdir olundu, arzuladığı mutluluğa kavuştu, derdine ilaç, yarasına merhem ulaştığından 5. Hakka çok dua edip, şükür secdesi yaparak, namaz kıldı. Bundan sonra bazen yolda karşılaştıkça söyleşip, sohbet eder oldular.

6. Maşuk'tan ayrı kalan Işkī'nin ağyar endişesinden hasede düşmesi

Bir süre bu şekilde sohbetleri olunca şehirde meşhur oldular, halk içinde (haklarında) konuşulur oldu 7. ki Maşuk seferden geleli köyde, pazarda Vardar Gölü kenarında ve köşkte buluşup konuşmaya başlamışlar 8. Kendilerine rahatlık batan işe yaramaz, hased , budala,yankesici bir kaç adam gönül çelen güzel Maşuk'u köyünde bulup şöyle söylemişler, bu nasıl haysiyetdir ki bir deliye dost oldun ve bu ne çabalamadır ki bir arsıza kendini açtın 9. bugün soylu insanlar gibi insana benzeyip, vakar sahibi güzel sözlü biri olsa ne olur,10. daha düne kadar akılsız ve şaşkın şekilde yollarda top gibi toprağa batmış değil miydi ! Sen bilirsin kendi başına ,kimsesiz, akrabası olmayan, başı ve ayağı çıplak bir derviş ki, her gelip, geçen başına ayak basar 11.yüzüne tükürür . Özellikle öncekiler ve şimdikiler bütün halk bu zayıf adam, cihanı baştan çıkaran filanın aşkından şaşırmış

12. maġbūn, leylī ṣaçı zencīrine meftūn ve mecnūndür dirlerdi. Ve'l-ḥāṣıl saña lāyıḳ görmezüz ki, bu şūrīde 'āşıḳ ile müṣāḥebet ve gāh u bī-ġāh 13. mulāṭefe ve ṣoḥbet idesin. Bir gevhersin ki, maḳarruñ gencīne-i pādişāhdur ve bir serversin ki ġulām-ı kemterüñ māhdur. Nāgāh āyīne-i ḥüsnüñe ġubār-ı melāmet 14. yāḫud nefes-i serd-i meẕemmetden ḥāşā, mir'at-i cemālüñ tüne dest-i bed-gūyān dāmen-i 'ırżuna el suna ne lāzım. Kendü yārenüñle hem-nefes olup aḳrānuñdan 15.ġayri degme kes ile iḫtilāṭ itmeseñ yeg degülmiydi, diyüp ḫayli verhem-āmiz fitne-engīz kelimāt idüp, Ma'şūḳuñ şīşe-i ḳalbine inkisār 16. virüp, āyine-i ḫāṭırına ġubār getürmişler. Ve bi'l-cümle bā'iṯ-i iftirāḳ ve mūcib-i firāḳ olan ḥüssāduñ nā-şāyeste sözleri, Ma'şūḳa ziyāde kār idüp, 17. ġayret ve 'ārından bī-ḳarār olup, ruḫsārı üzre eşkini çeşme-sār idüp 'Işḳīya olan mācerāyı bi'l-temām sūziş-i derūn ile i'lām eyledi.

18. Rāh-ı ġurbet giriften 'Işḳī

'Işḳī ki Ma'şūḳdan bu nev'a söz işitdi, ol saḫn-ı sūz-nāk, miskīne 'aceb iş itdi. Bī-ḫod olup kendünden 19. getdi. Biraz te'emmül ü tedebbür ve taṣavvur u tefekkür itdi. Pes Ma'şūḳa eyitdi: Ey cānumuñ cānu! V'iy kişver-i dil sulṭānı! Ben zerre-i bī-miḳdār ve nāçiz ü ḫaḳsār 20.içün ṣuya düşmüş 'āfitāb gibi ḥāşā size bu veche üzre ıżṭırāb itmek revā degüldür. Sen māh evc-i sa'ādetde ṭāli' ve sen mihr-i burc-ı selāmetde 21. lāmi' ol. 'Āfitāb-ı bī-hemtāsın, hümāleyin cihān seyrin tenhā eyle. Ben Ḳāf-ı fürḳatde 'anḳāleyin vādī-i ḥayrete düşüp yalıñuz ḥasret deryāsına 22.ġarḳ, eşk-i çeşmümüñ seylābına müstaġraḳ olayın diyüp zāri zāri aġlayup, esen ḳaluñ siz didi ve terk-i diyār idüp şehr-i İstanbuldan 23. yaña revāne oldı. Nice gün bu ḥarāret-i hicrān ile mihr-i felek gibi yiryüzinde sergerdān, rūz u şeb enīn ü nālan idüb giderken, nāgah bir rūz

12. siyah saçlarının zülüflerine tutkun ve deli olmuştur derler. Sözün özü bu çılgın aşıkla olur olmaz zamanda konuşup, iltifatlaşıp, sohbet etmeni sana yakıştıramıyoruz. 13. Öyle bir cevhersin ki yerin padişah hazineleridir.Öyle bir yüce birisin ki ay aciz kölendir; ansızın güzelliğinin aynasına ayıplanacak bir toz ya da 14.kınanacak soğuk bir nefesin değerek yüz aynanı karartmasından Allah korusun! Kötü niyetli bir elin ırz eteğine el uzatmasının ne gereği var! Dostlarınla arkadaşlık edip,akranın dışında gelişigüzel insanlarla görüşmesen daha iyi değil miydi!15. diye çok fitne çıkaracak sözler söyleyip, Maşuk'un kalp şişesine burukluk verip.16. Akıl aynasına toz düşürdüler sözün özü hased kişilerin konusu geregi ayrılığı icap ettiren uygunsuz sözleri Maşuk'u çok fazla etkileyip.17.hevesi ve namusu konusunda kararsızlığa düşüp, yanaklarından gözyaşları süzülerek, yüreği yanarak Işkī'yla bütün yaşadıklarını anlattı.

18-Işkī'nin gurbet yoluna girmesi

Işkī'yi Maşuk'tan duyduğu bu şekilde sözlerin yakıcı ateşi çok etkiledi. Kendinden geçip,çıldırdı.19. Bir miktar üzülüp, sonunu düşünüp, kafasında atıp tuttu, sonra Maşuk'a ey canımın canı ve gönül ülkesinin sultanı benim gibi zerre kadar ağırlığı olmayan , önemsiz, toprağa batmış birinin Allah korusun! Suya düşmüş güneş gibi, 20. size bu şekilde ıstırap etmesi doğru değildir, sen mutluluğun en yüksek noktasında doğan ay ve sen selamet burcunun parlayan güneşi 21. benzeri olmayan güneş, cihanı Hüma kuşu gibi bir başına dolaş, ben ayrılığın Kaf dağında Anka kuşu gibi hayret vadisine düşüp 22. yalnız başıma hasret deryasında, göz yaşlarımın selinde boğulayım diyerek inleye inleye ağlayıp siz esen kalın diye vedalaşarak, memleketinden ayrılıp, İstanbul şehrine doğru yola çıktı. 23. Uzun günler bu ayrılığın ateşi ile feleğin güneşi gibi yeryüzünde gece ve gündüz ağlayıp inleyerek başıboş dolaşırken ansızın bir gün hayırlı bir vakte ulaştı

24. dem-i pīrüz irüp ḳarşudan bir toz belürdi. Dest-i ṣabā bāb-ı sa‘ādeti daḳḳ idüp ol tozuñ dāmenin şaḳḳ itdi. İçinden nūr- efrūz 25. bir kimesne bürūz itdi. Gördi ki ol toz içinden ẓühūr idüp gelen şol dostdur ki kendü ile sābıḳā bir postda iki maġz-ı bādām gibilerdi

139-b

1.Yıllar idi ki diyār-ı şarḳa sefer idüp gitmişdi. Meger ki ‘azm-i diyār-ı merġūb şehr-i Üskübe imiş. Pes muṣāfaḥa, mu‘ānaḳa ve bir ḳaç gün oturuḳ 2. oldılar. Biribirinüñ muṣāḥebetinden temām ḥaẓẓ u ṣafālar buldılar. Pes ‘Işḳī bir nāme naẓm idüp bu merd-i ṣādıḳ ve yār-ı şefīḳ ile Ma‘şūḳa irsāl eyledi.

3-**Nāme-i dürūd firistād ‘Işḳī ve ‘özr ḫ ̆āst ez Ma‘şūḳ ve şikāyet kerd ez -ḥasūdān ü ez-hicr-i maḥbūb-ı ve ser-defter-i ḫūbān**

Mefāīlün / Mefāīlün / Feūlün

+ – – –/ + – – – /+ – –

4. Alā iy āsumān-ı ḥüsne ḫurşid
   Ferīdūn devlet ü ‘izzetde Cemşīd
5. Eşigi ḳıble-i erbāb-ı ḥācāt
   Ruḫı ‘ālem-nümā rūşen çü mir’at
6. Serīr-i milk-i ḥüsnüñ tāc-dārı
   Güzeller leşkerinüñ şehriyārı

24.karşıdan bir toz belirdi sabah rüzgarı saadet kapısını çaldı. O tozun eteklerini yardı. İçinden nurlar saçan bir kimse belirdi. 25.O toz içinden ortaya çıkıp gelenin eskiden kendiyle bir postta iki badem içi gibi oldukları o dost olduğunu gördü.

139-b

1.Yıllar önce şarka doğru yola çıkıp, gitmişti.Meğer yönü rağbet edilen Üsküp şehriymiş.Tokalaşıp , sarıldıktan sonra birkaç gün birlikte oturdular. 2.Zevk ve sefa içinde birbirleriyle sohbet ettiler. Sonra Işkī bir mektup yazıp bu sadık ve şefkatli dostla Maşuk'a gönderdi

3-Işḳī'nin Ma'şuk'a göndererek, özür dilediği, onu methettiği, fitnecilerden, sevgiliden ayrı kalmaktan, onun (gönül) defterinde arka sıralara düşmekten şikayet ettiği mektubu

4. Ey devlette Feridun, izzetde Cemşit,güzelliğin gökyüzünde güneş gibi olan yücelik ve şeref sahibi (sevgili)

5. Eşiği hacet ehlinin kıblesi, ruhu dünyayı gösteren parlak ayna

6. Güzellik mülkü tahtının padişahı, güzeller ordusunun hükümdarı

7. Żiyā virür ruḫı çarḫ u sipihre

Cemāl-i nūrı pertev māh u mihre

8. Şu‘a-ı ḥüsni çün şems-i cihān-tāb

Eşīgi zümre-i uşşāḳa miḥrāb

9. Cihān durduḳça bulsun ‘ömri sermed

Ẓuhūr itsün yüzinde nūr-ı Aḥmed

10. Selām olsun eyā şems-i münīrüm

Serīr-i kişver-i ḥüsne emīrüm

11. Hilāl ebrū güneş yüzlü meh-i nev

Ġubār-ı ḫāk-i pāyı tāc-ı Ḫüsrev

12. Yücedür ‘izz ile kadrüñ felekden

Güzeldür iy peri ḥüsnüñ melekden

13. Yüzüñ alnuñ görenler dir du‘āda

Begüm olsun günüñ günden ziyāde

14. Hemīşe müstedām u ḳām-rān ol

Cihān maḥbūbına ṣāḥib-ḳırān ol

15. Şehā bu bendeden yüz biñ şenālar

‘Ubūdiyyet maḳāmında du‘ālar

16. Du‘ādan soñra ey şāh-ı münīrüm

Benüm devletlü şāhum dest-gīrüm

17. Ġam-ı hicrüñde olsun şöyle ma‘lūm

Ki didüm nār-ı ġamdan nitekim mūm

7. Ruhu semaya ve feleklere ışık verir,yüzünün nuru güneşi ve ayı aydınlatır.

8. Güzelliği cihanı aydınlatırken ışık saçan güneş gibi.

9. Yüzünde Peygamber'in nuru gözüksün, dünya durdukça ömrü devam etsin

10 .Ey!Güzellik ülkesinin tahtına emir olan parlak güneşim sana selam olsun.

11 .Hilal kaşlı,güneş yüzlü yeni doğmuş ay, ayağının toprağının tozu Hüsrev'in tacı kadar değerli.

12 .Ey peri! Melekten daha güzelsin, yüceliğin feleklerin yüceliğinden fazladır.

13 .Yüzünü, alnını görenler dua ederken ,beyim günün gününden daha iyi olsun der.

14 .Dünyadaki sevgilileri başarıyla yöneten, daima hayatını mutlu bir şekilde devam ettiren (biri) ol.

15. Ey şahım! Kulluk makamında dua ederken bu köleden sana yüz binlerce sena olsun.

16 .Benim, elimden tutan devletli şahım ! Ey etrafa nurlar saçan şahım, duadan sonra

17. Ayrılığındaki hüzünlü zamanlarda, gam ateşiyle mum gibi yandığımı bilesin dedim.

18. Cüdā olalı senden ḫaste vü zār
Olupdur cism ü çeşmüñ gibi bīmār

19. Şehā ḳılmaġa vaṣf-i ḥālüm i‘lām
Elüme almış idüm levh ü aḳlām

20. Ḳalemler hicr elinden oda yandı
Elüme kāgıd aldum o da yandı

21. Nice şerḥ ideyin derd-i firāḳı
Yā nice arż ideyin iştiyāḳı

22. Ki germ olalı dilde nār-ı ‘ışḳuñ
Olupdur cism ü cān bīmār-ı ‘ışḳuñ

23. Tenüm āh ü fiġāndan nāya döndi
Ḳaşuñ gibi egildi yaya döndi

24. Tenümde ṣabr u miḥnet tev’emāndur
Şehā cevvār u hicrüñ bī-amāndur

25. Ruḥuñ fikriyle varup cān vecde
Iraḳlardan ḳılur ḳapuña secde

26. Olalı dīde-i cān āşināsı
Olupdur gerd-i rāhuñ rū-şināsı

27. ‘Aceb zülfüñ ne siḥr itdi bu cāna
Ki virmez bir ḳılın yüz biñ cihāna

28. ‘Aceb ġirdābdur ‘ışḳuñ cihānda
Ki dil zevraḳları ġarḳ oldı anda

18. Senden ayrıldığımdan beri cismim hasta gözlerin gibi hasta ve ağlamaklı.

19. Şaha içinde bulunduğum hali bildirmek için elime kalem ve levhi almıştım ki

20. Kalemler ayrılık derdinden tutuştu, elime kağıdı aldımsa o da yandı

21 .Ayrılık derdini nasıl açıklayayım, arzumu ne kadar anlatayım!

22 .Aşkının ateşi gönlümü yaktı yakalı, canım ve bedenim aşkının hastası olmuştur.

23 .Bedenim ah çekip inlemeden ney'e döndü, kaşın gibi eğildi yaya döndü.

24 .Ey şah! Ayrılık derdin ve eziyetin acımasızdır, bedenimde sıkıntı ve sabır ikizdir.

25 .Can ruhunun düşüncesiyle kendinden geçip, uzaktan kapına secde eder.

26 .Can gözü(seni)tanıdı tanıyalı, yolunun toprağı ile tanıdık olmuştur.

27..Zülfün bu cana ne acayip bir sihir ettiyse bir kılını yüz bin cihana vermez oldu.

28 .Aşkın bu cihanda gönül gemilerinin battığı ne acayip, baş döndürücü bir girdaptır.

29. Düşeli keşti-i dil baḥr-i ‘ışḳa
Varur dalbındugınca daḫı ġarḳa

30. Dil ü ‘aḳlum ü fikrüm pāy-tā-ser
Yanar hicr āteşinde çün semender

31. Senüñ kemter ḳuluñam ben şīkeste
Ġamuñ zencīri ile dest beste

32. Tenümde cānsın ü cānumda cānan
Dil ü cān kişveri ṭaḫṭında sulṭān

33. Degül bu cism cāna cān senüñdür
Ne kim var cümle ḫān-mān senüñdür

34. Gice vü gündüz ey meh rū enīsüm
Ruḫuñ zülfüñ ḫayālidür celīsüm

35. Ṣaçuñ fikrinde sürdüm ‘ömr-i sermed
Yüzüñ devrinde gördüm nūr-ı Aḫmed

36. Olupdur şerḥā şerḥā yāre yāre
Yürek tīġ-i ġamuñla pāre pāre

37. Yaḳardı nār-ı āhum bu cihānı
Gözüm yaşı söyündürmese ānı

38. İderdi eşk-i çeşmim ‘ālemi ġarḳ
Eger urmasa mihrüñ şu‘lesi berḳ

39. Olupdur sīne def ü ḳāmetüm çenk
Dutar ṭaġlar fiġān eylesem āhenk

29. Gönül gemisi aşk denizine düştü düşeli, çırpındıkça batmaya yaklaşıyor.

30 .Gönlüm, aklım, fikrim ayrılık ateşimden semender gibi baştan ayağa kadar yanar.

31 .Ben,senin gam zincirinle eli bağlı, kırılmış,değersiz bir kulunum .

32 .Gönül ve can ülkesinin tahtında sultan olan , bedenimde can,canımda cananımsın.

33. Bu can bu bedene ait değil, can senindir; evim barkım neyim varsa hepsi senindir

34. Ey ay yüzlü sevgilim! Yanağının zülfünün hayali gece ve gündüz dostumdur.

35. Daimī hayatı saçını düşünürken yaşadım.Yüzünde Peygamberin nurunu gördüm.

36 .Yürek gam okunla yaralı, parça parça ve dilim dilim olmuştur.

37. Ah'ımın ateşi, gözyaşım onu söndürmese bu cihanı yakacaktı.

38. Güneşin ışınları çok dik vurmasaydı, gözümden akan yaşlar alemi dolduracaktı.

39. Sinem def, bedenim çenk olmuştur, ah etsem dağlarda yankılanır.

40. Kim ola ki getüre hicre ṭāḳat
Ḳıyāmet günidür bu rūz-ı fürḳat
41. Ne deñlü fikr ider olsam özümi
Ġamuñdan unuduram kendüzümi
42. Cüdā ḳaldıysa ger devr-i zemāne
Göñül bir olsun ey māh-ı yegāne
43. Iraġ oldumsa ger cānā nażardan
Ḳayırmaz teg üñüñ geh geh ḫaberden
44. Maḥabbet ḫoşdur iki başdan iy dost
Çü bādām ola iki maġz u bir post
45. Gerekmez arada aġyār ola çoḳ
Yiter Ma‘şūḳ ü ‘āşıḳ ‘ışḳ-ı Ma‘şūḳ
46. Dilerseñ kim ola ‘ālem ṭufeylüñ
Gerek ola sevene seni meylüñ
47. Ḫaṭa didüm ṣaḳın sevme ‘avāmı
Ḫavāsa daḫı geh geh vir selāmı

140-a

1. Saña benden nitekim var maḥabbet
Ṣanurdum sende de var baña raġbet
2. Ki dirler var göñülden göñüle yol
Eġer bu ġarb u maşrıḳda ola ol

40. Ayrılığa kim güç yetirecek, ayrılık günü kıyamet günü gibidir.

41 .Ne kadar kendimi düşünmeye çalışsam da kederinden kendimi unuturum..

42. Ey benzeri olmaya ay! Eğer zaman bizden geçtiyse, gönüller bir olsun.

43. Sevgilinin görmekten uzak kaldımsa da bazı bazı sesinden haber göndermeyi ihmal etmez.

44. İki beyin bir postla örtülmüş badem gibi olursa, karşılıklı muhabbet hoş olur.

45. Arada başkalarının olmasına gerek yok. Maşuk'un aşkı Āşık ve Maşuk'a yeter.

46. Alemin sana dalkavukluk etmesini istiyorsan, seni sevene meyletmen gerekli

47. Avamı sakın sevme yanlıştır, havasa da bazı bazı selam ver dedim.

140-a

1. Benden sana muhabbet olduğu gibi senin de bana rağbet gösterdiğini zannederdim.

2. Doğuda ya da batıda nerde olursa olsun kalpten kalbe yol vardır derler.

3. Velī bildüm begüm cünbüşlerüñden
Baña bu dürlü dürlü işlerüñden
4. İrüp ḳavl-i ḥasūdān sem‘üñüze
Perişān getürmiş cem‘üñüze
5. Ne var geh gāh añup ben ġarībi
Diseñüz ḳānı bāġum andelībi
6. Ḳanı ol derdümend ü bülbül āvāz
Ḳanı nāye olan sūz ile dem-sāz
7. Maḥabbet Bīsutūnında çū Ferhād
Olupdı ṣūretüm naḳşında üstād
8. Egerçi serv teg āzāde idi
Veli sāyem gibi üftāde idi
9. Şerāb-ı ṣoḥbetümden mest ü serḫoş
Olup nice zemān ḳalurdı bī-hūş
10. Bu nev‘a bendeñi añsañ revādır
Ne iḥsān k’eyleseñ ‘ayn-i ‘aṭādur
11. Sīyāh olsun yüzi bed-gū ḥasuduñ
Odından ḳorḳmadılar mı bu dūduñ
12. Dirīġā şīşe-i ṣabrım ṣıdılar
Beni aġyār gözlerle bidiler
13. Ḳamu ṣıdḳ istiḳāmet bile vardı
Hebā olup dağıldı* seyle vardı

* **Dağıldı** metinde **dağaldı** şeklinde harekelenmiş.

3. Lakin beyim bana yaptığın bu türlü türlü işlerden ve hareketlerinden (bunu) bildim.

4 .Fitneci insanların kulağınıza söylediği sözler, cemiyetinizi dağıtmış.

5. Ben garibi bazı bazı hatırlayıp, bağımın güvercini hani, nerde deseniz, sanki ne olur!

6. Hani o dertli ve o bülbül sesli! Hani neyin ateşi ile sırdaş olan !

7.Muhabbetin Bīsutun dağındaki Ferhad gibi yüzümün resmini çizmekte usta olmuştu.

8. Her ne kadar servi ağacı gibi özgür olsa da, gölgem gibi yere düşmüştü.

9. Sohbetim şarabından sarhoş olup, uzun süre sersem bir şekilde kalırdı.

10. Köleni bu şekilde hatırlasan yerindedir. Ne kadar bağışta bulunursan bulun, lütuf yerine geçer.

11. Münafık fitnecilerin yüzü kara olsun. Bu dumanın ateşinden hiç korkmadılar mı!

12.Yazıklar olsun sabır şişemi kırdılar. Düşman bakışlarla beni yok ettiler.

13. Sadakatimin hepsi doğru yol üzereydi, (yüreğim) yaralanıp heba oldu, sel alıp gitti.

14. Dirīġ oldı ḳamu şükrüm şikāyet

Ḳamu eylüklerüm oldı cināyet

15. Ṣadāḳatler ḳamu olup ḫıyañet

Maḥabbetten ‘ivażdur baña miḥnet

16. Gözüm yaş yirine ḳan aġlar iy dost

Seḥer āhum yürekler dağlar iy dost

17. Ururam giceye dek başuma ṭaş

Gice ṭā ṣubḥ iki gözüm döker yaş

18. Olalı tīġ-i ġam baña ḥavāle

İşimdür rūz u şeb feryād u nāle

19. Ṣunalı ḫamr-ı hicrānuñ piyāle

Olupdur baña ġam zād u nevāle

20. Çeküp cismümden alduñ ḳuşca cānum

Ṣaḳın cāna düşer boynuña ḳanum

21. Seni çoḳ sevdügüm midür günāhum

Yigitsin genç alma her gün āhum

22. Sen aġyār ile gülmek oynamaḳda

Benüm gözüm bıñārı ḳaynamaḳda

23. Ferāmuş olalıdan ‘ahd ü peymān

Ṣaçuñ gibi perīşānem perīşān

24. Esirgeyüp beni ṣaḥra vü kühsār

Aḳıdur gözleri enhār ü bıñār

14. Şikayetim bütün şükürlerimin önüne geçti, bütün iyiliklerim cinayet oldu.

15. Bütün sadakalarım hıyanetle karşılık gördü, sevgimin bedeli bana sıkıntı ve eziyet oldu.

16.Ey dost!Gözümden yaş yerine kan damlar.Ey dost!Sabahleyin çektiğim ahlar yürekleri yaralar.

17.Geç vakte kadar başımı taşlara vururum; geceden sabah kadar iki gözümden yaşlar akar.

18.Gam oku bana gönderileli beri işim gece ve gündüz ağlama ve inleme oldu.

19. Hicranının şarabı kadehi sundu sunalı, keder bana azık ve yiyecek olmuştur.

20. Kuş gibi olan canımı cismimden çekip aldın; ey sevgili, dikkat et! Boynuna dökülen kanım canına dokunur.

21. Genç, yiğitsin her gün ah'ımı alma. Günahım seni çok sevmem midir!

22-Sen başkaları ile gülüp oynarken; benim gözümden yaşlar kaynamakta.

23. Devri ve yeminimi unuttum unutalı, saçın gibi darmadağınığım.

24. Dağlar ve çöller beni korurken, nehirler ve pınarlar benim için gözyaşı döker.

25. Ṣarardum ġamla yapraḳ gibi ṣoldum

Şu bir yılduzı düşmiş kimse oldum

26. Ne ṣayrunam ne saġam ḥasretüñden

Ne ölüdür ne diri bu fürū ten

27. Çü āḫir cāna irdi āteş-i ġam

Benem ölmezden evvel ölmiş ādem

28. Sürūrum ġuṣṣa oldı ḥicretüñde

Günüm döndi gīceye ḥasretüñde

29. Tenüm cānānsuz cāna kefendür

Baña gülzār sen gülsüz tikendür

30. Her ādem ẕevḳ ü şādī ‘işret içre

Ḳuluñ dā’im fiġānda hicret içre

31. Bulam ber-farż ger ‘ıyş u ṣafālar

Olur sensüz baña biñ biñ belālar

32. Gelür sensüz baña her bāġ bir ṭaġ

Senüñle baña her ṭaġ üstīdür bāġ

33. Ḳadüñsüz serv bir uzun belādur

Femüñsüz ġonca re‘s-i ejdehādur

34. Begüm var ol cihān durduḳça saġ ol

Velī aġyār bezminden ıraġ ol

35. Ḥaẕer eyle ḥasūd-ı bed liḳādan

Ṣaḳın kendüñ zehr-nāk ejdehādan

25. Gamdan yaprak gibi solup sararark, yıldızı düşmüş biri oldum.

26. Hasretinden ne hastayım ne sağlamım; bu aşağılık beden ise ne ölü ne de diridir.

27. Sonunda gam ateşi cana ulaştı; artık ben ölümden önce ölmüş bir insanım.

28. Senin yokluğunda sevincim, kedere; hasretinden gündüzüm geceye döndü.

29. Canan olmadan,bedenim canıma kefendir.Senin olmadığın gül bahçesi bana gülsüz dikendir

30. Herkes eğlence içinde mutlu ve neşeli; kulunsa ayrılığından dolayı sürekli ıstırap içinde ağlamakta.

31. Eğlence ve safayı bulduğumu farzet; bütün bunlar bana senhsiz binlerce bela olur.

32. Sensiz her bahçe bana bir dağ gibdir; seninle beraberken her dağ bana bahçeden daha üstündür.

33. Boyu olmayan servi ağacı uzun bir beladan baka bir şey değildir; ağzı olmayan gonca ise ejderha başıdır.

34.Beyim, var ol! Cihan durdukça sen de yaşa! Fakat başkalarının meclisinden uzak dur.

35. Kötü yüzlü fitneci kişilerden kendini koru, zehirli ejderhadan sakın.

36. Ki şekkerdür elinde semm-i ḳātil
Dilinde şehd olur semm-i helāhil
37. Ṭolu ger Ḥaḳḳa göz tiryāḳ*-ı ekber
Velī ṣaḳın ki furṣat gözler ejder
38. Dilerseñ olmasun hergiz feżāyıḥ
Sözümi dut naṣāyıḥdur naṣāyıḥ
39. Murād oldur hemīn sen pādişādan
Ḳuluñ ‘Işḳīyi unutma du‘ādan

Pes ol merd-i ṣādıḳ muḥibb ü yār-ı şefīḳ nāmeyi alup ‘Işḳīyle 40.būs ü kenār idüp Ma‘şūḳ cānibine peyk-vār revāne olup gitdi. Bu cānibde ‘Işḳī daḫı sūz u enīn ile nālan ve ġam-gīn teveccüh 41-itdüġi cānibe ‘azm idüp gitmekde iken

Mülāḳāt kerden ‘Işḳī be-ġulām-ı ḥarem-i Ma‘şūḳ derdā sefer be-müsāfirḫāne

Bir şeb bir menzil-gāha 42. nüzūl ve bir müsāfirḫāneye duḫūl eyledi ki ol cāy-gāhda bir ḳaç kimesneler müsāfir olmışlardı. Vüs‘at-i mekān bedenine bir miḳdār 43.istirāḥat ve temkīn virüp yol zaḥmetin biraz teskīn itdükde nagāh miyān-ı müsāfirīnde ḥarem-i Ma‘şūḳ ḫādimlerinden birin gördi. 44.Nedür ḥāliñüz neden düşdi bu diyāra geldüñüz, diyü ṣordı. Bir mühim emir içün gelmişdüm, ḥāṣıl oldı ve maḳṣūd olan bize vāṣıl oldı.

* **Tiryak** metinde **teryak** şeklinde harekelenmiş.

36. Katil zehri onun elinde şeker gibidir, öldürürcü zehir onun dilinde bal gibidir.

37. Hak için gözyaşıyla dolu göz en büyük şifadır, fakat dikkat et ejderha (en küçük) fırsatı kollar

38.Başına hiçbir zaman kötülük gelmesini istemiyorsan sözümü tut; çünkü onlar birer nasihattir.

39. Sen padişahtan istenilen, dua ederken kulun Işkī'yi unutmamandır.

Sonra o sadık insan,seven ve şefkatli dost,mektubu alıp Işkı'yle öpüşüp kucaklaşarak,40. haberci gibi Maşuk'un olduğu tarafa doğru yola çıkıp, gitti.Bu yönde Işkī de yanıp, ağlayıp, inleyerek kederli bir şekilde yöneldiği tarafa doğru gitmekte iken

41.Işkī'nin Maşuk'un haremindeki bir köleyle (Maşuk'un) derdi hakkında konuşması ve misafirhaneye gitmeleri

Bir gece inip misafirhane olarak kullanılan bir konağa girdi. 42. O yerde birkaç kişi misafir olmuştu, mekanın rahatlığından bedeni ağırlaşıp bir süre istirahat edip 43.yol yorgunluğunu bir miktar üzerinden attıktan sonra birden misafirlerin arasında Maşuk'un hareminin hizmetçilerinden birini gördü. 44. Nasılsınız, bu diyara yolunuz neden düştü de geldiniz diye sordu. Önemli bir emri yerine getirmek için gelmiştim.Amacımız yerine geldi,(görmek) istediğimiz bizi buldu.

140-b

1. Velīkin bizüm maḫdūm-ı muḳerrem, ḥażret-i çelebī-i muʻaẕẕamuñ bürāderi fevt olmış, ʻacele ile seḥerden gitmek üzreyem didükde, ʻIşḳī bu 2. ḥaḳīrden ġazānāme alup gitmek ḳatuñuzda cāʼiz ise revādır didükde, ġulām-ı ḥarem be-çeşm didi, hemānā ol gice ʻIşḳī bir manẓūm ġazānāme 3-tesvīd idüp beyāża getürdi, pes vaḳt-ı seḥerde ġulām-ı Maʻşūḳ eline teslīm eyledi.

Ṣūret-i ġazā-nāme ki ʻIşḳī be-Maʻşūḳ firistād

4. ʻAlā iy serv-i sebzistān-ı zīynet
   Nihāl-i ṭūbā-i gülzār-ı cennet
5. Ser-i mūzeñ sipihrüñ başı* tācı
   Bahā-yi ḫāl-i ḫaddüñ Rūm ḫarācı
6. Cihān gülzārınuñ tāze nihāli
   Ḳaşı miḫrāb-ı cān ḳıble cemāli
7. Selām ü dest-i būs dürlü iʻzāz
   Ḳabul it ey sehī serv-i ser-efrāz
8. Duʻādan soñra pes iy şems-i meh rū
   Daḫı rūz u ṣubḥ leyl ü semen-bū
9. İşitdüm bir kişiye dir bir ādem
   Dutulmış meh dutar şems aña mātem
10. Çemenden bir gül eksilmiş dirīġā
    Çınaruñ ḳolı kesilmiş dirīġā

* **başı** metinde باسى şeklinde yazılmış.

140-b

1.Fakat bizim kerem sahibi efendi, saygpdeğer çelebi hazretlerinin kardeşi vefat etmiş, işim acele sabahleyin yola çıkmam lazım deyince, Işkī'nin zavallıdan gazaname götürebilirseniz yerinde olur demesi üzerine 2- O, haremin kölesi gözleriyle hemen (elini çabuk tut) dedi.O gece Işkī manzum bir gazanameyi müsvedde edip

3. temize çekti.Sonra sabahleyin Maşuk'un kölesine teslim etti

Işkī'den Maşuk'a gönderilmiş gazanāmenin sureti

4. Ne mutlu! Ey yeşilliğin süslü servi ağacı, cennetin gül bahçesinin tūba fidanı,

5. Çizmenin ucu gökyüzünün başının tacı, yanağındaki ben Rum vergisi kadar kıymetli,

6. Cihanın gül bahçesinin taze fidanı; yüzü kıble kaşı can mihrabı olan (sevgili)

7.Ey başı dik servi ağacı gibi dosdoğru olan! Selamlar, el öpmeler, türlü saygı ifadeleri senin içindir. Kabul et !

8. Ey gündüz , gece ve sabahleyin yasemin kokulu olan ay yüzlü güneş! Duadan sonra

9. Bir ādemin bir kişiye, ay tutulmuş, güneş de onun için matem tutuyor dediğini duydum.

10.Eyvah! Çimenlikten bir gül eksilmiş. Eyvah!Çınarın kolu kesilmiş.

11. Uvanmış bir sehī servüñ budaġı
Yir olmış sāye-veş şimdi duraġı

12. Yile virüp gülistānuñ ġülini
Uçurmışlar çemenden bülbülüni

13. Yire düşmiş dirīġā serv-i āzād
Yile varmış ḥayf bir ṭāze şimşād

14. Yuyup içer iken ayaġı ṣuyın yir
Ḳomış yüz yire ol şāh-ı cihāngīr

15. Yire ay indürürken siḥri gökden
Ne siḥr olur ki ḳodı yire bu ten

16. Ḳamer evc-i felekden yire inmiş
Yavuz yilden daḫı mir'ati tünmiş

17. Yire hem-sāye olmış sāye gibi
Ḳucaġında götürür dāye gibi

18. Meger gülzārdan bir gül lem olmış
Anuñçün bülbül-i bāġ ebkem olmış

19. Ne dürler k'itdi bülbül gözden iḫrāc
Yire ḳor anı çün ġonca-i ġannāc

20. Çaġırup ḳumrı eydür n'ideyin dost
Bu ġamdan ḳanġı milke gideyin dost

21. Yir altın aldı ol bir iki menzil
Sen üstinde 'ömür sür yüz tümen yıl

11. Dosdoğru bir servi ağacının dalı kırılmış, gölge gibi yerle bir olmuş duruyor.

12. Gül bahçesinin gülünü yele verip, çimenlikten bülbülü kaçırmışlar.

13. Eyvah!Başı dik servi yere düşmüş.Yazık! Taze bir şimşir ağacı hebā olmuş.

14. Yer ayağını yıkayıp suyunu içerken; O , cihanın padişahı yüzünü yere koymuş.

15. Yaptığı sihir gökten yere ay'ı indirirken,bu tenini yere koyması acaba nasıl bir sihirdir!

16. Feleğin en yüksek noktasından yere inen ayın fırtınadan aynası kararmış.

17 Yere yapışmış gölge gibi, bakıcı kucağındaki çocuk gibi

18. Meğer bahçenin bülbülü gül bahçesindeki gül koparıldığı için sesini çıkarmaz olmuş.

19. Bülbül gözünden yere narin gonca gibi ne kadar inci döktü.

20. Kumru bağırarak, ey dost, ne yapayım, bu gamdan hangi ülkeye gideyim diye sorar.

21. O, yeraltında bir iki menzil mesafe aldı; sen üstünde yüz bin yıl yaşa.

22. Güneş gibi ruḫun tābende olsun

Saña ‘ālem mūṭī‘ ü bende olsun

23. Kemīne çākerüñ olsun felekler

Ḳapuñda ḫādimüñ olsun melekler

24. Ulal nāz ile ‘izz ü devlet içre

Sa‘ādet sür bu a‘lā millet içre

25. Dilā cāndur giden cānān saġ olsun

Yiten çāker durur sulṭān saġ olsun

26. Eger ṣolup yire düşdiyse bir gül

Nihāl-i ġonce-i ḫandān saġ olsun

27. Ger eksildiyse bir ḫūb encümenden

Şeh u serdefter-i ḫūbān saġ olsun

28. Eger ġaltān-ı ḫāk oldıysa bir serv

Nihāl-i ṭūbā-yı rıḍvān saġ olsun

29. Yire düşdiyse ger bir necm gökden

Hemīn ‘Işḳī meh-i tābān saġ olsun

30. Seher çün ġulām-ı ḥarem ‘azm-i diyār-ı bāġ-ı ādem eyleyüp getdi. Pes ‘Işḳī daḫı cānib-i Ḳosṭanṭiniyyeye çü dīvāne nār-i ‘ışḳa yana yana revāne oldı. 31. Yollarda şol bāġa ki girüp ḳāmet ü ruḥsārın yād iylerdi, serv ü şimşād ü güller ẓāhir olurdı ve şol ṭaġa ki irüp kāküllerin 32. añup ḫāṭırın ber-bād iderdi, benefşe vü sünbüller biterdi. Eşk-i çeşminden her kühsār, lālezār ve her kūhda ki bir laḥẓa ḳarār dutardı. Ḥāline 33. teraḥḥum idüp bükā-i ‘uyūnı cibālden her kūşe çeşme-sār olurdı. Giribānın çāk, eşkiyle yolları nemnāk idüp yürürdi bīçāre

22. Ruhun güneş gibi parlak olsun , ālem sana itaat edip köle olsun.

23. Felekler zavallı kölen olsun. Melekler kapında hizmetçin olsun.

24. Bu yüce millet içinde mutlu bir şekilde, şan, şeref ve nazile yaşa.

25. Ey gönül! Giden candır, canan sağ olsun.Yok olan köleymiş, sultanın canı sağ olsun.

26. Bir gül yere düşüp solduysa ne var! Neşeli gonca fidanı sağ olsun.

27. Meclisten eğer bir güzel eksildiyse, sevgilinin defterinin başı sağ olsun.

28. Eğer bir servi ağacı toprağa battıysa. Rıdvan cennetinin tūba fidanı sağ olsun.

29. Işkī, gökten bir yıldız yere düştüyse, parlak ay çok sağ olsun.

30. Sabahleyin haremin kölesi, o diyarın bahçesine yönelerek, gezinip gitti. Işkī de Kostantiniyye tarafına doğru aşk ateşiyle yana yana, divane bir şekilde gitti. 31. Yol üstündeki bahçelere girip, servi, şimşir ağacı ve gülleri görünce(sevgilisinin) yanağını ve boyunu hatırlardı.32. Ve benefşe ve sünbüllerin yetiştiği zaman o dağa ulaşıp kaküllerini hatırladığında, aklını kaçıracak gibi olurdu. Gözyaşından her dağda, lale bahçesinde bir süre dinlenirdi(beklerdi). Haline acıyıp 33.göz pınarlarından dökülen yaşlar, dağın her köşesinden akan çeşmeler gibi olurdu.Yakasını yırtar, ağlayıp gözyaşlarıyla yolları ıslatarak yürürdü. Zavallı, yolculuğun zorluğu

34. Sefer şiddeti, dildār mevedetti, ‘ışḳ ḥarāreti yār ḥaṣretinden ziyāde müte’eṩṩir olup nihāl gibi, nizār-ı ebrū-yı yār gibi hilāl olup ġāyetde 35. ża‘īf ve nihāyetde naḥīf oldı.Ve bi’l-cümle nice eyyām çoḳ elem ve ḫayli ġussa vü ġam çeküp ḳarye vü şehre ve vādī vü nehirler geçüp günlerde 36.bir gün bir sā‘ati hümāyunda şehr-i İstanbula yaḳīn geldükde bir murtefi‘ cāy-i şerīf ve bir ‘ālī makām-ı laṭīfde ḳarār itdi

Der sitāyiş-i şehr-i 37. İstanbul

Ḳarşuya naẓar ḳılup gördi ki İstanbul didükleri mīl-der-mīl bī-ḳāl u ḳıyl ḳüṣūr u büyūt ile māl-ā-māl muṩelleṩ şekl ü 38.senbūse miṩāl bir şehr-i mu‘aẕẕām, gird-ā-gird, şehr burūc ü ḳulel-i ḥiṣār ile muḥkem, bir cānibinden bāġ u ṣaḥra ve iki ṭarafından āb-ı deryā temāşā olunur.

141-a

1. ḳulle-i burc-ı ḳal‘a evc-i felekde, sāḳ ü pāy-ı ḥiṣār re’s-i semekde, āyine-i ḥüsninde ‘aks-ı nūr-ı āfitāb bāhir, eşi‘a-ı şu‘ā-ı ḳamer yüzinde żāhir, 2.sīmin ten dırāz bāla bir ḫūb sepīd beden, bir vāsi‘ mücessem maḥbūb, bir şem‘-i cihān-ārādur ki gicelerde şu‘le-i şeb-çerāġ gibi żiyā virür. 3. Dirler ki ġavvāṣ-ı ‘aḳl ḳulzüm-ı fikrete dalup, ṣadefi ḫayālden çıḳarup, deryā-yı sepīd ḳulaġına bir dürr-i yetīm daḳmış, yāḫud ṣayyāġ-ı rū-yı zemīn 4. tā serḫadd-i Çīn ü Maçin cem‘ olup envā‘-ı cevāhīrle ārāste, eṣnāf-ı lā’lī ile pīraste, ol yemm-i ḫūb baḥr-ı maḥbūbuñ gūşına bir güş-vār 5. sīm itmişler, bir dürr-i yetim ve bir güşvār-ı sīmdür ki, miṩlini gözler görmiş ve gūşlar işitmiş degül. Çünki ‘Işḳī, bu ḥüsn-i zībā ve bu ḥiṣār-ı ġarrāyı 6-gördi, ṣāni‘-i ‘āleme āferin ve bu binānuñ bānisine taḥsīn idüp ol ġarīb yādigār ve ol ‘ālī ḥiṣāruñ ki yiġirmi ‘adedden ziyāde

34. güzel sevgisi, aşk ateşi, sevgili hasretinden çok etkilenip fidan gibi zayıf, sevgilinin hilal kaşları gibi iki büklüm olup, çok zayıf ve son derece yumuşak huylu oldu.35.sözün özü uzun süre çok üzüntü ve epey keder, gam çekip, köy , şehir, vadi ve nehirleri geçtikten sonra günlerden bir gün mübarek bir saatte 36. İstanbul şehrine yaklaştığında, güzel yüksekçe bir yerde, gösterişli bir mevkide durakladı.

İstanbul şehrinin methi

37. Karşıya baktığında gördü ki İstanbul denilen şehir uçsuz bucaksız, sözle anlatılamayacak, kasırlar ve evlerle dolu, üçgen şekilli ve 38. senbūse tatlısına benzeyen kocaman bir şehir. Burçlar , kuleler ve hisarlarla çevrelenmiş, bir tarafında kırlar, bahçeler, iki tarafında da deniz görünmekte.

141-a

1. kale burcunun kulesi feleğin en yüksek noktasında , ayak hisarı balık'ın burcunda ,güzelliğinin aynasında güneşin nurunun yansıması apaçık ortada, ay'ın ışıklarının aydınlığı yüzünde belirmiş 2. gümüş tenli, uzun boylu bir güzel, beyaz vücutlu, geniş yapılı bir sevgili, cihanı aydınlatan bir mumdur ki geceleyin kandil ışığı gibi etrafı aydınlatır.3.Derler ki akıl dalgıcı fikir denizine dalıp sedefi rüyadan çıkarıp, Akdeniz'in kulağına büyük bir inci olarak takmış.Ya da Çin ve Maçin sınırına kadar yeryüzünün kuyumcuları toplanıp 4. çeşitli cevherlerle süslü, la'l taşının cinsleriyle donatılmış, o güzel ve sevgili denizin kulağına öyle bir küpe takıp parlatmışlar ki 5. benzerini şimdiye kadar gözlerin görmemiş kulakların duymamış. Işkī bu süslü güzeli ve üzerinde işaret bulunan hisarı görünce 6. alemin sanatkarlarına aferin ve bu binanın yapıcısına iltifatlar eder. Yirmiden fazla kapısı

7.bāb ve üç ḳat ḥicābı vardur, bir ḳapusından içerü girdi. Gördi ki bu şehrüñ içinde ‘acāyip sarāyler ki saḳfı hevā-yı fenāda ve ġarīb 8. ḳaṣırlar, ki ṭebaḳatı ferşiñ ‘arş-ı fevḳe’l-‘ulāda. Her cānibine bāzārlar ve her köşesinde dürlü dürlü yādigārlar, her dükkān dürc-i cevherle ṭolu 9. ve her ḥücre la‘l ü yāḳūt ile memlū. Maḫzen-i cevāhir-i ẕī-ḳıymet, mā’ide-i elvān-ı ni‘met, mesken-i eṣnāf-ı ümmet, mecmi‘-i envā‘-ı millet, maḳarr-ı selāṭīn 10. ‘adālet, sevād-ı a‘ẓama deryā-yı benī ādem bir şehr-i enbūh ki içinde yedi ‘aẕīm kūh var. Cevānib-i cibāl ādem ile māl ā-māl olmış. Dört 11.ehl-i meẕheb-i ṣaḥīḥ ve yetmiş iki lisān-ı faṣīḥ anda mevcūd. Maṣnu‘āt-ı ‘acībe, maḫluḳāt-ı ġarībe ile ṭolu bir şehr ki, hīç āferīde miṣlin 12. görmiş ve mānendin işitmiş degül. Miyānı sīmīn kemer, ayuñ on dördine beñzer, ḳamer-peyker dilberler ve seri zerrīn efser, ḥüsünde āfitāba berāber serverler 13. rengīn cāmelü sīmīn ‘īmāmelü, her birinüñ ġonca lebi vezir-zāde vü mīr-zāde çelebīler ve ekābir-zāde beġler ki biribirinden yeglerdür. 14. Erġavānī vü gülgūnī vü benefşe müze ve bābūc ü kefş, zer-beft ü munaḳḳaş ü muṣanna‘ , zībā-yı zībādan muraṣṣa‘ tāc u cāmeler geyüp ṭāvus-veş 15. meydān-ı şehri cevelān idüp şīve vü celvelerle seyrān iderler. Bu ṣun‘-ı celāli ve bu ḥüsn ü cemāli temāşā idüp ziyāde āferīn ve çoḳ taḥsīn eyledi.

16.**Sitāyiş-i Cāmi‘ Sulṭān Meḥemmed Ḫān ve ‘imāret ü darü’ş-şifā ve medāris-i Ṣemāniyye ve Tetimehāy-ı او**

Pes yine seyr iderken ol şehrüñ 17. içinde bir ḫūb cāmi‘ görür ki yedi felek ol cāmi‘e ṭāḳ ve on iki burc revāk olup kevākib-i sipihr-i dā’iresinde altun ḳandiller, 18.ve ṭūbā ve sidret-ül-müntehā menārelerine gümiş mīller olmış. Beytü’l – ma‘mūrda olan melekler ol cāmi‘üñ mü’eẕẕinleri, evḳāt-ı ḫamsede çifte

7. ve üç kat hicap duvarı olan o garip yadigar ve o yüksek hisarın kapısının birinden içeri girdi, bu şehrin içinde tavanı fenā eleminde olan acayip saraylar 8. zemini gökyüzünün en üst tabakasında olan garip kasırlar gördü.Her tarafında pazarlar, her köşesinde çeşit çeşit tarihi eserler, her dükkan cevher kutularıyla dolu 9 ve her hücre la'l ve yakutla dolu, kıymetli cevherler mahzeni, rengarenk nimetler sofrası, çeşitli ümmetin bir arada yaşadığı yer; farklı milletleri bünyesinde toplayan, adaletli sultanların başşehri 10. ulu şehir, insanoğulları denizi, kalabalık, içinde yedi koca tepe bulunan bir şehir.Dağların çevresi insanla dolu, sahih dört mezhep 11. ve dili anlaşılan yetmiş iki milletten insan içinde var.Acayip sanat eserleri, garip varlıklar ile dolu, mahlukatın bir benzerini hīç görmediği 12. ve duymadığı bir şehir.Beli gümüş kemerle bağlı ay'ın on dördüne benzeyen, ay yüzlü güzeller; güzellikte güneşle beraber, başı altın taçlı serverler 13. renkli elbiseli , gümüş imameli her birinin dudağı goncaya benzer. Her biri diğerinden üstün olan vezir ve vali oğulları ve ileri gelen beyler ki 14. erguvan, benefşe, gül renkli çizmeler, pabuçlar ve ayakkabılar, sırmalı, nakışlı, sanatlı, süslüden daha güzel kıymetli taşlarla bezenmiş taçlar ve elbiseler giyerek, tavus kuşu gibi şehir meydanında dolaşıp, 15. cilve ve işvelerle gezinirler. Bu kudretin büyüklüğünü,güzelliği ve yüzleri izleyip, çok aferin ve tahsin eyledi.

16-**Sultan Muhammed Han Cami, İmarethane, Darüşşifası ve Semaniyye ve Tetimme Medresesi Övgüsü**

17.sonra yine gezinirken o şehrin içinde yedi feleğin kubbesi , on iki burcun kemer olduğu güzel bir cami görür ki gökyüzünün yıldızları kubbesinin altın kandilleri 18.Tuba ve sidretül münteha ağaçları minarelerine gümüş miller olmuştur. Beytül mamurda yaşayan melekler müezzinleri beş vakit çifte ezan okurlar.

19. eẕān okurlar. Ruḫām renginden bir binā-i sengiñ düzmişler. Diḳḳatde bir ḳılı ḳırḳ mubaṣṣırlıkda, zerreden zerreyi farḳ iden nükte-dān-ı 20-cihān ve ḫurde-girān-ı zemān, ol binānuñ zihī derkinde ‘āciz ve ḳāṣırlardur. Güyā ki dürden yek pāre bir ḫaymedür. Meğer bu cāmi‘-i şerīf 21-ve ma‘bed-i laṭīf yapılurken bir revzenesinden iki cām düşmiş, burc-ı sipihr-i mu‘allāda bir āfitāb-ı cihān-ārā ve biri māh-ı ra‘nā-yı 22. bi-hemtā olup zemāne żiyā ve rū-yı zemīne cilā virürler. Ve ol cāmi‘-i şerīf ve mescid-i laṭīfüñ öñinde bir ṣaḥn-ı sulṭān-ı ṣuffe-i Süleymānī yapılmış 23. ki meydānı vāsi‘, ferşi rūḫām-ı sīmīnden nūr gibi lāmi‘dür. Ve ol ṣaḫnüñ vasaṭında bir ‘ālī şadırvan ki lüleleri ab-ı ḥayātleyin lü’lü-efşān 24. binā eylemişler ki, ṣuyı çeşme-i ḥayvān gibi cisme revān ve mürdeye cān bağışlar. Ve ol cāmi‘-i şerīfüñ cānib-i cenūbında da melce-i ġarībān mülāzıma* 25-müsāfirān-ı ‘imāret ve tābḫāneler yapmışlar ki gelen müsāfür, ġarīb ü pīr ü cüvān, aġniya vü dervişān ü faḳīrāne ni‘met çekildükde ol ḫˇāna ṭaslar

141-b

1. ṭoḳuz felek ve ol ṣofrada her gün ḳurṣ-ı āfitāb çörek olmış. Ve cānib-i şarḳīsinde bir dārü’ş-şifā eylemişler ki her derde devā ve her ḫasteye 2. anda şifā bulınur. Enva‘-ı ‘uşb-i nebātāt ve eṣnāf-ı ḥulviyyāṭ ve eşribāt ṭolu. Soḳraṭ u Bokraṭ ü İskender ve Cālinüs ve Eflāṭun-ı ṣāḥib-i hüner 3. eger ḥayātda olsalar ol bīmārḫānenüñ ṭabīblerine ḫıẕmet idüp imtidād-ı ḥayat içün şerbet içelerdi. Ve ol cāmi‘-i şerīfüñ yemīn 4-ü yesārında sekiz medrese bünyād idüp tertīb-i ḫoş-niḫād itmişler, güyā ki sekiz cennet ‘arş-ı a‘lāya ḥavlī olmış. Ve her medresede on sekiz

* mülāzıma: metinde ملاذما şeklinde yazılmış.

19. mermer renginde taş bir bina yapmışlar ki kılı kırk yararcasına dikkatli olan , zerrenin içindeki zerreyi ayıran alemin 20. nüktedan ve devrinde ayıpları kusurları görenler -ne hoş- o binayı anlamakta aciz kalmışlardır.Ve kasırları tek parça inciden yapılmış çadır gibidir. Meğer bu şerefli ve güzel cami yapılırken bir penceresinden iki cam düşmüş.21. biri gökyüzünün yüksek makamındaki burçta cihanı gezen güneş ve biri benzeri olmayan güzel ay olup 22. zamana ışık verir ve yeryüzünü aydınlatır. Ve o şerefli cami ve güzel mescidin önünde Sultan Süleymān avlusu yapılmış ki 23. o geniş meydandaki gümüş mermerler etrafı nur gibi aydınlatır.Ve o meydanın ortasına musluklarından ab-ı hayat gibi inci taneleri saçan yüce bir şadırvan yaptırmışlar ki 24. suyu bengisu suyu gibi kanı hızlandırır ve ölü bedenlere can bağışlar.ve o caminin kuzeyine gariplerin sığınacakları , görevli ve misafirlerin kalacakları imarethaneleri ve tedavi yerleri yapmışlar ki 25. o sofrada gelen misafir garip, yaşlı ve genç, zengin dervişlere ve fakirlere yemek verilirken o tepsinin üstünde taslar dokuz felek gibi

141-b

1. ve o sofrada her gün güneş gibi yuvarlak çörek olurmuş. Ve doğu tarafına her derde deva ve her hastaya şifa veren bir darüşşifa yapmışlar; 2. bitkilerden çeşitli taze otlar, türlü içkiler ve tatlılarla dolu, Sokrat, İskender'in Bokratı ve Calinus ve hüner sahibi Eflatun eğer yaşıyor olsalar 3. o bimarhanenin tabiplerine hizmet edip, daha çok yaşayabilmek için şerbet içerler ve o caminin sağ ve sol taraflarına sekiz cennet gökyüzünü çevrelemiş gibi sekiz medrese yaptırıp 4. güzel bir şekilde düzenlemişler, ve her medreseye on sekiz hücre yapmışlar.

5. ḥücre yapmışlar. Her ḥücrede bir muvaẓẓı‘ mükellef dānişmend, hücre-mend, ehl-i vaḳār, şīrīn-güftār, ṣāḥib-i diyānet, ḥāfıẕ-ı emānet, ẕü-himmet, 6. güzīde-i ümmet, ṣādıḳu’l-ḳavl, ṣāḥibü’l-ḥavl ve mecma‘ü’l-feżāyil, faḫrü’l-efāżıl, rehber-i sebīl-i hidāyet, pişvā-yı ṭarīḳ-i ‘ināyet, ḥāfıẕ-ı dīn-i Ḫüdā, 7-vāriṯ-i enbiyā, ‘ālim ü ‘āmil, fāżıl ü kāmil, ṣāhib-i ṭaḳvā vü edeb āḫiretiyçün dünyāda çeker ṭa‘ab; mādam ki ömri ola lā-yezāl, ṭālib-i maṭlūbuna 8. ḳılur īṣāl. Ṭālibü’l-‘ilmler var ki her gice ṣubḥa dek şem‘-veş gözlerine ḫāb gelmez ve ellerinden kitāb gitmez. Ve bu medreseler verāsında 9. sekiz Tetimme* yapmışlar ki, içinde nice ḥücrāt var. Her ḥücrede maḥabbet-i ‘ilmle suḫte vü nār-ı faḳr u belāyla puḫte olmış ṭālib-i ‘ilm ü kemāl 10.müstemi‘ tafṣīl ü icmāl-i fi’s-sırrı ve’l-cihār fi’l-leyli ve’n-nehār ṭaş yaṣtanur, ṭopraḳ döşenür, ‘ilme ‘āşıḳ muḥibb-i ṣādıḳ suḫtecüklerle 11. ṭolu. Çünki ḫ̆āce-i ‘Işḳī bu ‘aẓīm binā ve mecma‘-ı ‘ulemāyı daḫı gördi, benān-ı ta‘accüb der-dehān idüp sāḥib-i binānuñ salṭanatda ḳudretin 12. ve ehl-i ‘ilme nuṣretin ve ḫayr-endīş olup zādın ez-pīş-i irsāl itdügin biraz tedebbür ve tefekkür eyledi. Ol merḥūmuñ şerīf revānına 13. ve laṭīf cānına ḫayr du‘ālar oḳıyup cān-ı ‘azīzine hibe itdi. Ve bir nice eyyām ṣubḥ u şām ferḥān u şen ol ‘ālī vü rūşen maḳāmda ḳarār 14.dutup ṣānī‘-i maḫlūḳāta ekṣer-i sā‘at ‘ibādet ü ḫālıḳ-ı mevcūdāta ṭā‘at itdi.

* Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılan caminin kuzey ve güney taraflarına dörder büyük yani sekiz medrese yaptırılmış ve *Sahn-ı Seman* adı verilmiştir; bu medreselerden her birinin on dokuz odası vardı; bu odalardan on beşi *dānişmend* denilen yüksek talebeye, ikisi *mūīd* denilen müzākerecilere ve ikisi de medrese kapıcısı ile hademesine mahsustu.Bundan başka her bir medreseye talebe yetiştirmek için *Mūsıla-ı Sahn* veya *Tetimme* medreseleri ismiyle lise hükmünde her bir sahn medresesinde,birerden sekiz medrese daha vardı; her Tetimmede sekiz oda ve her odada üçer talebe bulunacaktı.Tetimme medresesindeki talebeyi sahn medresesindeki danişmendlerden ayırmak için bunlara *suhte* denilmişti.(’İsmail Hakı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi II.cilt, TTK , Ankara, 1995)

5-her odada görevli bir dadişmend, marifetli, vakar sahibi, güzel söz söyleyen,t akva sahibi, hafız, (emaneti güvenebileceğin), çalışkan 6.ümmetin seçkini, sözünün eri, gücü yerinde, faziletleri bünyesinde toplamış, fazileti övülmeye değer, hidayet sebilinin rehberi, yardımlaşma tarikatının reisi, Allah'ın dininin koruyucusu 7. enbiyaların varisi, bildiği ile amel eden alim, faziletli ve kamil, edep ve takva sahibi, dünyada āhireti için eziyet çeker, ömrü sonsuz olsa, talep ettiği iş için ömrünü adar 8. her gece sabaha kadar ders çalışan, mum gibi uyumayan, ellerinden kitap eksik olmayan öğrenciler var ve bu medreselerin arkasına sekiz Tetimme yapmışlar ki içinde birçok oda var. 9. Ve her odada ilim sevgisiyle yanmış, fakr ve bela ateşiyle pişmiş, ilim ve kemal öğrencisi, 10. tafsil ve icmal dinleyen, gece gündüz gizli ve açık bütün sırları öğrenen, taşı yastık, toprağı döşek edinmiş ilim aşığı, sadık dost küçük suhtelerle dolu. 11.Hoca Işkī bu heybetli yapıyı ve alimlar topluluğunu görünce şaşırarak, parmağını ısırıp, binanın sahibinin saltanatının kudretini ve ilim ehline yardımcılığını, hayırseverliğini görünce şaşırarak 12. erzakını önceden göndermesinin hakikatini gördü. O merhumun şerefli gidişine ve latif canına hayır dualar okuyup 13.aziz ruhuna bağışladı, uzun zaman sabah ve akşam o yüce ve aydınlık makamda şen ve neşeli şekilde kalıp 14. zamanının çoğunda varlıkların yaratıcısı olan Allah'a ibadet ve kulluk etti.

Sitāyiş-i Cāmi‘-i Ayāṣofya

Bir gün yine şehr-i İstanbuluñ 15. için seyr iderken görür ḳarşuda mānend-i kūh bir mescid-i enbūh kāfirī binā nāmı Ayaṣofya. Güyā ki felek-i aṭlasdur eflāk-ı seb‘āyı cāmi‘ 16. yāḫud bir ṭāḳ-ı muḳarnes ve revāḳ-ı muḳassīdür. İçinde nūr-ı kevākib-i ḳanādil lāmi‘, ferşi deryā mānend mevc mevc, leyl ü nehār melekler fevc fevc ḳa‘be-vār 17. ṭavāf ü ziyāret, içinüñ saṭḥ-ı dīvārı rengārenk mermerle ārāste, gün-ā-gün zīverle pīraste, saḳfına heft felek 18. yedi ayaḳ ve nerdübān, ṣad sütūn üzre yapılmış bir ‘ālī meydān ki, dilāverān-ı rāh-ı şeri‘at ve ḥaḳīḳāt hüner-mendān-ı meydān-ı ṭarīḳat ḳāmetlerin 19.çevgān-veş ḫamīde ḳılup ‘ibādet ü ṭā‘at ṭopını āsumāna atarlar. Ol zībā zāviye ve ol ra‘nā dā’ire daḫı seyr idüb ol ‘aẓim 20.ḥiṣārüñ bir ḳapusından ṭaşra leb-i deryāya çıḳār.

Sitāyiş-i İskele ve Ġalaṭa

Çünki ḫˇāce ‘Işḳī ḥisārdan ṭaşra* iskeleye 21.dutdı yol, leb-i deryāya vuṣūl buldı. Gördi ki ādem deñizi ile deryā-yı sepīd yek renk olmış, keşret-i beşerden güyā ki rūz-ı ḥaşr 22-ve zemān-ı neşr olmış. Ṣadā-yı benī-ādem ve āvāze-i envā‘-i ümem fersaḫ be-fersaḫ yirde istimā‘ olunur. Enva‘-ı kūşe-i ġarīb ve eṣnāf-ı fülk-i ‘acīb 23.seyr ü temāşā idüp murġ mānend bād-pā çün semend bir zevrāḳa süvār olup şehper ü bāl açup deryā üstinden uça uça 24.İstanbul muḳābelesinde Ġalaṭaya geçdi. Gördi ki ḳal‘a-i münevver eṭrāfı şehr-i dīvār-ı ḥiṣārıla müsevver. Semenber, maḥbūb, ẓarīf ü nāzük dilber-i 25.ḫūba beñzer bir ḳapusından ḥisār içine girdi. Pes başdan başa seyr idüp, cevānibin tamāşā idüp, her kūşesinden güẕer ve her ḫānesine

* ṭaşra metinde داشره şeklinde yazılmış.

Ayasofya Camine Övgü

Bir gün yine İstanbul şehrinin içini seyrederken 15. karşıda Ayasofya adı verilen dağ gibi hristiyanlardan kalma kalabalık cemaatıyla bir mescit görür, sanki bütün gökyüzünü kaplamış gibidir.16 İçinde yıldızdan nurdan kandilleri parlamakta, merdiven şeklinde kubbe ve kavisli kemerleri, döşemesi deniz gibi dalga dalga, melekler gece ve gündüz bölük bölük kabe gibi tavaf ve ziyaret etmekteler.17.İçerde duvarlarının yüzeyi mermerlerle süslü, rengarenk süslerle bezenmiş tavanına yedi felek, yedi ayak ve merdiven. 18. Şeriat ve hakikat yolunun yiğitlerinin, tarikat meydanının alimlerinin boylarını çevgan gibi büküp 19. ibadet ve kulluk topunu gökyüzüne attıkları yüz sütun üzre yapılmış koca meydan vardır. O süslü köşeyi ve o güzel daireyi de seyredip,o ulu hisarın bir kapısından dışarı deniz kenarına çıkar

20.Galata ve İskele Övgüsü

Hoca Işkī hisardan dışarı çıkınca İskele'nin yolunu tuttu 21 .deniz kenarına ulaştı. Akdeniz ile insan denizinin tek renk olduğunu gördü. İnsan çokluğundan haşır meydanı, kıyamet günü gibi olmuş.22. İnsanoğullarının sesleri, ümmetten çeşitli insanların bağırıp , çağırmaları fersah fersah uzaktan duyulur. Çeşitli garip köşeleri ve türlü acayip gemileri izleyerek 23. kuş gibi, rüzgar ayaklı ata benzeyen bir gemiye binip kol ve kanadını açıp deniz üzerinden uçarak 24. İstanbul'un karşısındaki Galata'ya geçti. Etrafı şehir hisarının duvarlarıyla çevrilmiş bir kale gördü. Gögsü yasemin gibi beyaz olan sevgililer. 25. güzele benzeyen zarif, nazik, dilberler.Hisarın bir kapısından içeri girdi.Sonra etrafına bakıp her tarafını baştan başa izleyip,her köşesinden geçti ve her eve girip baktı,

142-a

1.naẓar itdi vü gördi ki her soḳaġında ve her bāzār duraġında aḳ bedenlü, gümiş tenlü, soplaḳ boyınlu, āhu oyınlu, perī sīretlü, ḥūrī ṣūretlü, 2. ṣaçları ṣırma, gözleri sürme, ḳara ḳaşlu, incü dişlü, çoḳ oynaşlu, ṭūṭī-i gūyā gibi şeker leb, sim ġabġab, püste dehen, müşkīn resen, 3. sāḫirler, kāfirler, ṭarārlar, mekkādlar var. Her ṣanem bir büt-ı tersā, zülf-i şeb-i ʻanber-sā, bir būse içün cān naḳdine rāżı olmayup, ʻīmān alıcılar ʻāşıḳlar aldayup, 4. yüze çoḳ güliciler freng ḫūbları, kāfir maḥbūbları ṣunuñ gibi nāzük cisimlü ṣanemler ve tāze vü ter ġonca femler ki, ṭopuḳlarına bir fiske doḳunsa 5. ya sürtmeyle yürise, ol nāzük endamlar, gözleri bādāmlar çok zamān pālude-i ter gibi dir dir ditrer. Ruḫları lāle, lebleri piyāle, her kūşede ehl-i bezmüñ 6. ḳarşusında ol ādemler öldürücü ve ehl-i ʻışḳı ʻālem ḫalḳına güldürücü maḥbūblaruñ bir nicesi her şeb şemʻ-i kāfūrī gibi par par yanar. Her ṭaraf ṣoḥbet-i raʻnā 7. ve her cānib meclis-i ġarrā olup bezm ehli ṣadāların gāh tīz ü germ, gāh bem ü nerm idüp mā-çanaḳ berī çanaḳ, ebr-i behārleyin saġnaḳ saġnaḳ, gāh 8. sükūt ü gāh ḥareket, ṣofra pür-niʻmet ve bereketdür diyüp çanaḳ çanaġa ve ḳabaḳ ḳabaġa söyler. Çünki ḫˇāce ʻIşḳī ol şehr ḫalḳınuñ bu ḥāl üzre 9. leṭāfet ve ḥalāvet maḥbūbların bu veche üzre melāḥat ve ṭarāvetin gördi. Ola ki zencīr-i ġamla maʻḳūd olan ḥāṭıra güşāyiş ola 10.diyür. Bir ḳaç gün anda āsāyiş eyledi. Pütḫāne, kelīse ü deyr ḳomayup her cānibün müstevfā seyr eyledi. Ol fitne-engīz dilberlerüñ dil-āviz 11. kelimātların diñlerdi, ḫāṭırın eglerdi. Velīkin ol naḳş-ı nigār ve ṣūret-i dildāra şemme ḫalel ve aṣla zelel gelmeyüp cerīde-i ḫāṭırında muṣavver 12. ve ṣaḥife-i ḳalbinde muḥarrer olup ḳaṭʻā ḫüsrān ve hīç noḳṣān bılmamışdı. ʻIşḳ-ı dildār ve maḥabbet-i yār göñlinde muḳarrer olup Ġalaṭa 13. güzellerine ve itdükleri terennümāt ü ġazellerine aldanmayup ve olaruñ hīçbir rengine boyanmayup bir ḳaç günden soñra yine İstanbula 14. geldi. Her dem şerāb-ı ʻışḳla serḫoş ve her an gül firāḳinde olan bülbül gibi ḫār-ı hicrānı der-āġuş idüp hevā-yı yār ve ḫayāl-i dildār ile 15. göñlin eglerdi

142-a

1. her sokağında ve her pazar durağında beyaz vücutlu,gümüş tenli,uzun ve düzgün boyunlu, geyik gibi oynaşan, içi peri dışı huri gibi olan, 2. sırma saçlı, gözleri sürmeli, kara kaşlı, inci dişli, oynaş, güzel konuşan papağan gibi şeker dudaklı, fıstık ağızlı, boynu gümüş gibi olan, saçı misk kokulu, 3. sihirbazlar, kafirler, yankesiciler, düzenbazlar, her güzel bir hrıstiyan putu gibi, saçları anber dağıtan gece gibi, bir öpücük vermek için canınla yetinmeyip, imanını isteyen, aşıkları aldatmak için yüze çok gülenler 4. şunun gibi nazik bedenli, fireng güzelleri ve kafir sevgilileri, ,yürürken ayağının topukları yere hafifçe dokunsa ya da değse 5. pelte gibi tir tir titrerledr. Taze ve ıslak gonca ağızlılar, yanakları lale, dudakları kadeh, her köşe başında topluluğun önünde insanın yüreğini hoplatanlar, aşk ehlini halkın içinde gülünç hale düşürenler, 6. bir çoğu her akşam süzülmüş mum gibi parıl parıl ışık saçar. Her tarafta güzeller hakkında sohbet 7. ve her köşede görkemli meclisler kurulup keyif ehli seslerini bazen yanık ve sık, bazen kalın ve yumuşak şekilde çıkarıp, çanak çanağa, bahar bulutu gibi sağnak sağnak,bazen sakin bazen hareketli 8. sofra nimetlerle dolu ve bereketlidir deyip, çanakları ve kabakları tokuşturarak söyleşirler. Hoca Işkī o şehir halkının bu hoş ve şirin yaşayışını 9. sevgililerin bu şekilde yumuşak huyluluğunu ve tazeliğini görür. Gam zinciriyle bağlı olan gönlü birazcık ferahlatalım, der. Birkaç gün orda dinlenir.10-Puthane,kilise ve manastır bırakmayıp olabildiğince gezer. O fitne çıkaran güzellerin gönül çelen konuşmalarını dinlerdi,11. gönlünü eylerdi. Fakat sevgilinin resmi ve güzelin şekli çok az dahi olsa zarar görmemiş ve asla kaybolmamış, akıl mecmuasında resimli ve kalp sayfasında yazılı olup,12. kesinlikle zarar ve eksikliğe maruz kalmamıştı.Güzelin aşkı ve dostunun sevgisi gönlüne tekrar doğup, Galata güzellerine ve söyledikleri sözlere ve gazellere aldanmayıp, hiçbirinin istediği şekle girmeden, bir kaç gün sonra yine İstanbul'a geldi.14. Her zaman aşk şarabıyla sarhoş, her an gülden ayrı kalmış bülbül gibi hicran dikenini avuçlayıp, yarin hevesi ve güzelin isteği ile gönlünü avuturdu.

15- Bīmār şuden ‘Işḳī ez-iştiyāḳı liḳā-i Ma‘şūḳ ve te’şir kerden ġurbetleş

Bu ṭarz üzre zindegāni ve bu 16. üslūb üzre zemānı geçürürken günlerden bir gün munḳabıżu’l-ḥāl münkesirü’l-bāl olup külḫān-ı ġamda ve kūşe-i elemde ālām-ı ġurbet ve hicret ve 17. şedāyid-i fürḳat ve ḥasret ziyāde te’şīr idüp göñline yine viṣāl-i Ma‘şūḳ-ı ḫūb ve ḫāṭırına müşāhede-i rū-yı maḥbūb ġalebe 18. idüp bir kūşede oturdı. Mu‘āmele-i ḫalḳı bi’l-külliye ḫāṭırdan götürdi. Pes nice eyyām ṣubḥ u şām ḳalbine ziyāde melālet 19. gelüp maḫlūḳātdan ‘uzlet idüp ḫalvetḫānesinde nice müddet kūşe-i ferāġatde, künc-i vaḥdetde ol ḳadar zārī eyledi ki 20. gözlerinüñ bıñārı menba‘-ı ḫūn olup dāmenin şafaḳ gibi gül-gūn, felek ṭāsını pür-ḫūn eyledi. Nāle vü efġāndan cismi nāye vü sehm-i 21. belādan ḳaddi yaya döndi. Nilüfer gibi vādī-i ḥasretde zerd olup āb-ı ḥayrete ġarḳ ve ceyḫūn-ı eşk-i çeşmine müstaġraḳ 22. oldı. Sābıḳa irsāl itdügi nāmelerüñ bir yıldan berü cevābından nişān bulamaduġına ve Ma‘şūḳuñ biçāre ‘Işḳıya meyli 23. olmadugına ḫāṭırı perīşān olup her dem çeşminden ḫūn-efşān iderdi. Ne bir kimesne gelürdi ki miskīnüñ ḫāṭırın ṣora 24.ve ne bir şaḫıs bulunur ki ḥālinden haberdār ola. Pister-i ġamda, bālin-i elemdeża‘īf ü ḫaste ve bī-dermān, dil-şikeste ve nātuvān 25. yaturdı.Bir kişi bulınamadı ki cānı içün ‘aġzına bir içim ṣu vire ve bir āşināsı daḫı yoġ idi ki ‘ıyāde idüp derd-mendi göre.

Işkī'nin gurbetin etkisi ve Maşuk'a kavuşma isteğinden hastalanması,

Bu şekilde yaşayıp zamanını bu şekilde geçirirken16. günlerden bir gün sıkılmış ve kanadı kırık bir halde gam külhanının elem köşesinde, gurbet ve yolculuğun elemleri, hasret ve ayrılığın şiddeti çok fazla etkileyip 17. güzel Maşuk'a kavuşmayı ve sevgilinin yüzünü görmeyi arzulayarak bir köşede oturup kaldı.18.Halkın kendine nasıl davrandığını tamamen unuttu. Sonra uzun süre sabah ve akşam kalbine bıkkınlık gelip, varlıklardan uzaklaşıp19. evinde uzun zaman dinlenme köşesine çekilip, vahdet bucağında, o kadar ağladı ki gözlerinden kan yaşları dökerek 20. eteğini şafak gibi gül renkli edip, feleğin tasını kanla doldurdu.Ağlayıp inlemeden bedeni neye ,ceza oklarından boyu yaya döndü..21. Nilüfer gibi hasret vadisinde sararıp, hayret denizine dalıp, gözyaşının selinde boğulup 22. bir yıldan beri gönderdiği mektuplara cevap alamaması ve Maşuk'un kendisine meyli kalmadığı düşüncesi kafasını karıştırıp 23. gözünden sürekli kan damlaları saçardı.Kimse zavallının hatırını sormak için gelmezdi. Halinden kimsenin haberi yoktu. 24. Gam döşeğinde, elem yastığında, zayıf, hasta, kuvvetsiz , kalbi kırık, güçsüz şekilde yatıyordu.25. Yaşaması için ağzına bir içim su verecek kimse bulamadı.Halini hatırını soracak bir yakını bile yoktu.Hayal ya da gerçek dertliyi gören yoktu.

142-b

1. Yine bu ḥālde żahirde ve ḫayālde

Şi‘r

Endīşesi vü fikri Ma ‘şūḳ idi ẕikri

Her demde niyāz idüb Allaha idi şükri

(mef‘ūlü / mefā‘īlün / mef‘ūlü / mefā‘īlün)

Şi‘r

2.Çün ḳumrı enīn ile bir ṣavt-ı ḫazīn ile

Bī-maġz hemīn bir post dirdi nideyin hey dost

(mef‘ūlü / mefā‘īlün / mef‘ūlü / mefā‘īlün)

ve bu beyti her bād iderdi tekrār:

Şi‘r

3.Ger ayurem çeh ġam zi-ḥasret-i dost

Heme ‘użvem çü naḳş-ı ṣūret-i üst

(Fe‘ilātün / mefā‘īlün /Fe‘ilün)

Gah iderdi ḳanı bir nedīm, müṣaḥib-i ḳadīm ki diyār-ı yāre ḳadem rence 4. ḳılup vara, ḫāk-i pāy-i türābından gözüme sürme içün bir avuc meder ve naḳş-ı nigārdan tāze vü şīrīn ḫaber getüre: İy bād-ı ṣabā n’oldı saña. 5. Böyle iş idermi āşinaya āşinā. Bunca müddetdür gözlerüme rūşinā içün ḫāk-ı rāh-ı ġubārında tūtiyā getürmedüñ. Senüñle bir hevāda bildügimüz 6. dostlıġuñ lāzımuñ bitürmedüñ. Yā Rāb bende kūy-ı yāre varmaġa yoḳ mecāl. Ma‘şūḳ bu ḳulbe-i aḥzān-ı dervīşe gelmek ḥod muḥāl. Pes 7. benüm bu sūzişümden şerer ve yüregüm göynüknüklerinden aña ḫaber ḳaçan ma‘lūm olacaḳdur diyü enīn ü zārī idüp çün ebr-i bahārī yaşın yaşın aġlardı.

8-**Şi‘r**

Fürḳat odı baġrını lāle gibi daġlardı

Sāçın daġıdup çün ebr yaşın yaşın aġlardı

(mef‘ūlü / mefā‘īlün / mef‘ūlü / mefā‘īlün)

142-b

1-Şiir

Kaygılanıp , düşünerek Maşuk'u anardı, sürekli Allah'a dua edip, O'ndan dilerdi.

2-Şiir

Hey dost!Kumru inleyerek, hüzünlü bir sesle bir postu topladı.Ne yapayım!

Bu beyti her rüzgar tekrar ederdi.

3-Şiir

Dost hasretiyle ayrı olsam da sevgilinin yüzünün resmi benim bir parçamdır.

Bazen nerde sevgilinin diyarına varıp 4.dizini kırarak ayağının toprağının tozundan gözüme sürme için bir avuç balçık ve sevgilinin resminden güzel ve tatlı haber getirecek, bir arkadaş, sohbet edecek eski bir dost ? Diye söylenirdi. Ey sabah rüzgarı! Ne oldu sana, tanıdık tanıdığa böyle davranır mı! Bu kadar zamandır gözümü (önünü) aydınlatsın diye, yolunun toprağının tozundan sürme getirmedin, seninle aynı havayı paylaşan dosluğumuzun gereğini yapmadın.6.Ya Rab! Ben de sevgilinin yanına gitmeye güç yok, Maşuk'un da bu derviş'in kulbe-i ahzanına gelip gelmeyeceği belirsiz.7.Öyleyse benüm bu yangınımın kıvılcımından, yüreğimin yandığından onun nasıl haberi olacak! diye inlyerek bahar bulutu gibi için için ağlardı.

8.Şiir

Ayrılık ateşi yüreğimi lale gibi dağladı, saçlarını dağıtıp, bulut gibi için için ağlardı.

Merd-i zinde peyk-i revende be-‘Işḳī āmed bā او 9. Ma‘şūḳ-rā nāme firistād

Meger ki sābıḳā ‘Işḳīnüñ ḫulūṣ-i dilden muḥibbi leyl ü nehār muṣāḥibi bir merd-i zinde peyk-i revende bir kişi var idi. 10. ‘Işḳīnüñ İstanbula geldügin işitmiş amma ḳangı köşesinde idügin bilmemiş idi. Yüridügi yirlerde izleyürek eṭrāf ü hevāyı 11. gözleyürek günlerde bir gün bir vaḳt-ı meymūnda olduġı yirüñ ḫaberin alup ḥücresine vardı. Bīçāre ‘Işḳīyi gördü ki rūzigār 12. muştına doḳınañ ṣınıḳ* zevrāḳ gibi deryā-yı ḥayrete müstaġraḳ, çevgān-ı dehr-i ḍarbın yiyen ṭoplayın sergerdān tiryāḳden geçmiş afyon-ḫ̆ār gibi ḥayrān, 13 ṣararmış yanaġı, tepsermiş dudaġı, aḥvāli müşevveş. Güyā ki cismi yanar āteşdür. Ḥarāretden bedeni ḥammāme, gözleri cāme dönmiş. Durmaġa 14. yoḳ mecāl ve ḳudret, elde ve ayaḳta ḳalmamış ḳuvvet ve yürekde ġayret erimiş. İt ü yaġı baş vermiş baġrınuñ dağı çün ‘Işḳīyi bu ḥālde 15. gördi, elin eline urdı, biraz te’essüf ve tefekkür idüp durdı. Ne ‘aceb ḳaṭı bīmār ve ne ġarīp derde giriftār olmış bu diyüp, ‘ilm-i ṭıbda 16. ḥāẕır ve ‘ilāc itmede temām māhir idi. Pes ‘ilmine virüp ‘amel ‘Işḳīnüñ nabżına el urdı. Derd-i ‘ışḳ idüġin ma‘lūm, fürḳatden zerd rū 17. olduġın maġmūm idündikde derḥāl ol pāk-rū aġazına bir içim ṣu virdi bīçāre ‘Işḳī hemīn gözlerin açdı, eşk-i çeşmin ḫāke 18. ṣaçdı pes naẓar ḳılup müşāhede eyledi ki bu luṭfı işleyen ve bu baḫşişi bağışlayan ol kendünüñ dost-ı ezelī ve muḥibb-i lemyezelī peyk-i revendedür. 19. Güyā ki yeñiden tāze cān ve mürde cismine revān geldi. Pes yirden ḳalḳdı, el ele ve ḳol ḳola virüp muṣāfaḥa ve mu‘āşaḳa idüp 20. esenleşdiler ve görişdiler, aḥvāllerinden ṣoruşdılar. 2. Ṭabi‘at ü mizācından ve derdinüñ ‘ilācından söyleşürek peyk-i revende vefādār, ṭabi‘at-şinās yār idi. ‘Işḳīye eydür: Senüñ marażuña eṭibbā devā eylemek muḥāl ve ḥükemādan şifā ummak saña ḳuru ḫayāldür.

* **sınık** metinde **sanak** şeklinde harekelenmiş.

Peyk-i revende'nin Işkī'ye gelip Maşuk'a name götürmesi.

9. Meger Işk'nin eskiden gönülden sevdiği gece ve gündüz sohbet arkadaşı,gücü kuvveti yerinde haberci bir arkadaşı vardı.10.Işkī'nin İstanbul'a geldiğini duymuş fakat nerde olduğunu bilmiyordu. Gezerken yürüdüğü yerlerde etrafı gözlediği günlerden bir gün 11.kutlu bir vakitte, olduğu yeri öğrenip , hücresine vardı.Rüzgarın tokatını yemiş kırık gemi gibi hayret denizine dalmış 12. zamanın çevganının darbesini yemiş top gibi şaşkın, tiryakiliktenkendinden geçmiş birisi gibi sarhoş 13. yanağı saramış, dudağı kurumuş, ruhu karmakarışık, hararetden yanan ateş gibidir. Bedeni hamama gözleri cama dönmüş, elde ve ayakta durma için mecal ve kuvvati kalmamış 14. ve yürekte hayat sevinci azalmış, bağrının dağının it ve yağı baş vermiş, Işkī'yi bu halde görünce 15. elini eline vurdu, biraz üzülüp, düşünerek durdu, bu ne acayip, ağır hastalık ve ne garip derde düşmüş diyerek -tıp ilminden anlayan16. ilaç yapmakta bilgi sahibiydi- hemen ilmiyle amel edip, Işkī'nin nabzına baktı, aşk derdi olduğunu anlayıp, ayrılıktan yüzü sararmış 17.kederli olduğunu farkedince, O temiz insan hemen ağzına bir içim su verdi, biçare Işkī gözlerini hemen açtı, toprağa gözyaşı döktü 18.sonra baktığında bu iyiliği yapan ve bu bahşişi bağışlayan kişinin kendinin ezeli dostu ve ebedi arkadaşı haberci olduğunun gördü. 19. Sanki yeniden canlanmış, ölü cismine hayat gelmiş gibi oldu. Sonra yerden kalktı, el ele ve kol kola sarıldılar, sevgi ve dostluklarını gösterip, ferahladılar, 20. birlikte oturup, birbirlerinin hal ve hatırlarını sordular 21. tabiat, karakteri ve derdinin ilacı hakkında konuştular. Haberci vefalı dost halden anlayan bir arkadaştı. Senin derdine doktorların çare bulması zor, hekimlerden şife beklemek kuru hayalden başka bir şey değildir.

Şi‘r

22. Ma‘şūḳ elinden irmez ise ‘āşıḳa şifā

Bīmār ‘Işḳīyi hīç ṭabīb idemez devā

Pes ṭarīk budur ki ben varup diyār-ı Ma‘şūḳa sefer 23. idüp be-‘ināyetihi rabbi’l-beşer ‘an-ḳarīb saña ḫaber getürem didi. Bīçāre ‘Işḳī ġuṣṣadan necāt ve mürde cānına ḥayāt gelüp ḳalbine küşādī ve 24. rūḥına şādiyelikler ḥāṣıl oldı.

Şi‘r

İrdi çü peyk-i ḳāṣid ‘Işḳī ṣıfād-ı sā‘id

Aldı eline kāġıd Ma‘şūḳa yazdı nāme

(mef‘ūlü / fā‘ilātün / mef‘ūlü / fā‘ilātün)

Gözlerin miḥbere-i 25-sevād, eşk ü sevād-ı çeşmini midad, müjesin ‘anberīn ḫāme, müşkīn ḳalem rengīn raḳam birle Ma‘şūḳa iştiyāḳnāme yazdı. Müşk-efşān

22.Şiir

Aşığı Maşuk iyileştirmezse, hasta Işki'nin derdine hiçbir doktor çare bulamaz.

İnsanların rabbi olan Allah'ın yardımıyla Maşuk'un memleketine gidip, 23.(onunla görüşüp) çok yakın zamanda sana haber getireyim, bu işin çözümü budur dedi.Bunun üzerine Işkī kederden kurtularak, ölü cismi canlandı.Kalbine ferahlık, ruhuna neşe geldi.

24.Şiir

Işkī'nin kolu kanadı olan haber götüren dostu (yardımına) yetişti. Kağıdı alıp Maşuk'a mektup yazdı.

Gözlerini karalama tahtası, gözünün karasını ve gözyaşını mürekkep, kirpiklerini anber kokulu kalem yapıp, güzel kokulu kalem ve renkli rakamlarla Maşuk'a misk kokuları saçan bir iştiyakname yazdı.

143-a

1. ve ‘anber nişān ṭāvus-ı per, sepīd şehper, beste miyān, āheste zebān, mānend-i ġonca-i zanbaḳ, maḫzen-i rāz-ı esbaḳ, ḥādim-i rāzdan muḫbir-i esrār-ı nihān 2. tercemān-ı lisān-ı ġayb, bī-lüknet ü ġayb

Şi‘r

Lisān-i ġaybdür güyā bu nāme

Olupdur tercemān-ı sırr-ı ḫāme

(mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün)

Bir varaḳa-i meveddet-nümā risāle-i maḥabbet-efzā inşā 3. idüp peyk-i revende ile Ma‘şūḳa irsāl eyledi. Çünki mektūbı peyk aldı, laḥẓā ārām itmeyüp cānib-i Üsküb ve diyār-ı maḥbūbden yaña revāne 4. olup gitdi. Nice vādī vü ḳulel, ṣaḥra vü cebel geçüp günlerde bir gün peyk-i revān çün bād-ı şitān, diyar-ı dildār ve kūy-ı şehriyāre vardı. 5. Ol yār-ı faṣīḥ-zebān melīḥ lisānuñ serāy-ı ra‘nā ve ḳaṣr-ı bī-hemtāsına ki irdi, icāzet alup eşiğinden içerü girdi. Pāy-ı şerīfinde bende-vār, 6. zemīn-i ḫıdmette ser ü ruḫsār vaż‘ idüp maḳām-ı ḫıdmetkārında durdı. Pes ol pāk niyet, Du‘ā vü şenā-i ‘ubūdiyettden soñra ‘Işḳīnüñ 7. mektūbın virüp muḳābele-i Ma‘şūḳda, naẓar-ı pādişāhda mānend-i sipāh barmaḳlarıñ ṣaf ṣaf idüp sinesinde kef -ber- kef vaż‘ idüp 8. ādāb ü vaḳār üzre bī-nuṭk u güftār, zemīne nāẓır ve cevāba ḥāżır durdı. Çünki Ma‘şūḳ mektūbı aldı, açup iḫfāyıla oḳudı, ikrām 9. idüp gözinde ḳodı. Eşnā-i ma‘nāsı mülāḥażasında ba‘żı yirde tebessüm ve ba‘żı yirde teraḥḥum ṣūretlerin gösterüp tekrār iḥtirām idüp 10. cehr ile evvelinden oḳuyup temām itdi. Onda ḥāżır olan sāmi‘in ve ‘ilmden ḫaberdār olan müstemi‘in, nāmenüñ inşāsına āferin ve ḫ˘āce

143-a

1. geride anber kokusu bırakan, tavus kuşu kanatlı, beyaz kanatlı, bel bağlamış, yavaş konuşan, zanbak goncası gibi, geçmişten çok önceki zamanlara ait sırların mahzeni, sırrın hizmetçilerinden gizli sırları bildiren 2. duraksamadan ve ayıpsız şekilde gayb dilini tercüme eden,

Şiir

Sanki bu mektup gizli sırları açıklayan kalemin sırlarının tercümanı.

Sevgi ifade eden bir kağıt, sevgiyi arttıran bir mektup yazıp 3. haberci ile Maşuk'a gönderdi. Mektubu alan haberci zaman geçirmeden Üsküb' e, sevgilinin memleketine doğru yola çıkıp,gitti 4.Birçok vadi, dağ, çöl ve tepe geçip, günlerden bir gün rüzgar gibi giden haberci sevgilinin memleketine ve O padişahın köyüne vardı. 5.Anlaşılır bir dile konuşan, yumuşak dilli o sevgilinin güzel sarayına ve benzeri olmayan kasrına ulaştı.İzin alıp eşiğinden içeri girdi.Şerefli ayağının ucunda köle gibi başını ve yüzünü yere koyup, 6. hizmetkarların yanında durmaktaydı. Sonra o pak niyetli dua ve kulluğa övgüden sonra Işkī'nin mektubunu verip, 7. Maşuk'un karşısında, padişahın gözü önünde asker gibi elini göğsünün üzerinde birleştirip, edep ve ağırbaşlılığını sergileyip 8. yüzü yerde, konuşamadan, cevaplamaya hazır halde bekledi. Mektubu alıp açtı ve gizlice okudu. Saygıyla başına koydu.9. Manasını anladığı zamanlarda yüzü bazen tebessüm edip bazen acıyıp,mektubun tamamını tekrar saygı ile yüksek sesle baştan okudu.10. Orda bulunup işitenler ve ilim sahibi olan dinleyiciler. Mektuptaki şiirin üslubunu beğenip Hoca Işkī'nin olgunluğunu takdir ettiler.

11-‘Işḳīnuñ kemāline taḥsīn itdiler. Ve sābıḳa gelen mañẓūm mektūbları daḫı görmişler imiş. İnşāsı naẓmına ve naẓmı inşāsına ġālib, biri birinden yeg 12. her ḳanġısına naẓar ḳılınsa belāġat ve feṣāḥatle ārāstedür didiler. Lākin derd-mendüñ iḳlīm-i ġurbetde bunca belā vü kürbetde zāviye-i hicr 13. ve künc-i ḥasretde çāḳ bu mertebede derde giriftār ve bu veche üzre inkisārından ḳamūsı ḫāṭır-şikeste ve dil-ḫaste olup merḥametden 14. özleri köyündi. Ammā ḫᵕāce ‘Işḳī yüreği ḳanın ezmiş nāme evvelinde ol ḫūn ile bu beyiti yazmış, ta ki ‘ışḳda ṣıdḳına şāhid ola:

15.Şi‘r

Oldı elifle nāme-i mihr ibtidā ki tā

Şāhid ola k’elif gibiyem ṭoġru ben saña

(mef‘ūlü / fā‘ilātü / mefā‘īlü / fā‘ilün)

Ṣūret-i nāme-i ḫᵕāce ‘Işḳī iynest ki be-Ma‘şūḳ-ı firistād

16. Āfitāb-ı cihān-ārā çü māhitāb-ı rūşen rāy, mihr-i sipihr-i kemāl, sipihr-i mihr-i cemāl, felek taḫt ü āsümān rif‘at, melek taḫt u müşterī ṭal‘at, 17. keyvān menzilet, şāh-ı serīr-i devlet, şehriyār-ı kişver-i ḫūbī, pādişāh-ı milk-i maḥbūbī

Şi‘r

Serīr-i milk-i ḥüsnüñ tācdārı

Güzeller leşkerinüñ şehr-yārı

(mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün)

18. ṭūṭī-i şekeristān-ı melāḥat ḳumrı-i sebzistān-ı feṣāḥat gülşen-i luṭf u vefā gül-bün-i gülzār-ı ṣafā

Şi‘r

İrem gülzārınuñ serv-i revānı

Vefā bostānınuñ tāze fidānı

(mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün)

11. Önce gelen manzum mektupları da görmüşlerdi. nazmı nesrinden üstün, nesri nazmından üstün birbirinden değerli, hangisine bakılsa belağat ve fesahatle süslüdür dediler.12. Ama dertlinin gurbet memleketinde,bu kadar ceza ve keder çekerek, ayrılık ve hasret köşesinde kırık,13.bu derece derde düşmüş ve bu şekilde hayal kırıklığından hepsinin akılları şaşırıp, yaralı halde acımaktan içleri yandı.14.Ama Hoca Işkī aşkının doğruluğunu göstermek için mektuptan önce yüreğinden kan akıtıp, o kan ile bu beyti yazmış.

15-Şiir

Önce elifle başlayan sevgi mektubu yazıldı.O şahit olsun ki ben sana karşı elif gibi doğruyum.

Işkī'den Maşuk'a gönderilen mektubun sureti

16.Cihanı dolaşan güneş, ayın parlak sancağı, olgun sipihrinin güneşi,cemālinin güzelliği güneş feleğinin yüzü, felekte taht kuran ve sema yüceliğinde, kaderi melek gibi olan, müşteri kadar güzel yüzlü 17.yüceliği Keyvan yıldızı seviyesindeki saadet tahtının hükümdarı, güzeller ülkesinin kralı, sevgililer memleketinin padişahı,

Şiir

Güzellik ülkesinin tahtının kralı, güzeller ordusunun hükümdarı

18. Şeker kamışı tarlasının yumuşak başlı papağanı,çimenliğin hoş(anlaşılır) sözlü kumrusu, iyilik ve vefanın gül bahçesi,safa(eğlence)bahçesinin gül biten yeri,

Şiir

İrem bahçesinin güzel yürüyüşlü servisi,vefa bostanının taze fidanı

19.gül-gūn ḥadd ü nā-revān ḳadd

Şi‘r

Ṣafā bostānınuñ ḫoş-gū tezervi

Gülistān-ı vefānuñ rāst servi

(mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün)

lāle rū vü sünbül mū

Şi‘r

20. Leb-i la‘l ü dişi lülü semen-ber

Hilāl ebrū ḳamer ruḫsār dilber

(mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün)

her gice zülf-i ḫayāli enīsüm ve her gün fikr-i cemāli celīsüm

Şi‘r

21.Gice vü gündüz ey meh-rū enīsüm

Ruḫun zülfün ḫayālidür celīsüm

(mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün)

Ṣaçuñ fikriyle sürdüm ‘ömr-i sermed, ruḫuñ devrinde gördüm nūr-ı Aḥmed, tuḥfe-i gül, deste-i şerāyif-i 22. taḥiyyāt-ı vefā-nümā vü iḫlās-füzūn ve ṭuref-ı semen-i ḫüceste-i leṭāyif-i teslīmāt-ı ṣafā-efzā vü iḫtisās-nümūn ki envaʻ-ı taʻẓīmāt ile ārāste ve eṣnāf-ı 23-tekrimāt ile pīrastedür. Maḥż-ı ṣafā-yı dil ü cāndan fāyiḥ ve vefā-yı rūḥ-ı revāndan lāyiḥ olur.

Şi‘r

Ṣaçuñ mūyı saġışınca duʻālar

24-Yaşumuñ ḳaṭresi-veş çoḳ şenālar

(mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün)

19. vücut hatları gül gibi olan , dik duruşlu

Şiir

Safa bostanının tatlı dilli sülünü, vefanın gül bahçesinin dosdoğru servisi

Lale yüzlü ve sünbül tüylü

Şiir

20. Dudakları la'l taşı gibi kırmızı, dişleri inci, göğsü yasemin gibi beyaz, kaşları hilal, yanağı ay gibi parlak olan güzel

Zülfünün hayalini her gece dost edindiğim, her gün yüzünün düşüncesiyle birlikte yaşadığım.

21. Şiir

Ey ay yüzlü dostum! Gece gündüz, yanağına düşen zülfünün hayaliyle birlikte yaşıyorum.

Sonsuz hayatı saçının düşüncesi hissettirdi, Peygamberin nurunu yanağında gördüm, şerefli gül destesi hediyesi,vefa sahibi -Allah uzun ömürler versin- 22. dosdoğru ve samimi, daha önce görülmemiş kadar güzel, hayırlı, (insana) neşe verip neşesini arttıran taze yasemin ve (şiirde) ustalık sahibi, çeşitli cömertliklerle donatılı, 23. türlü saygı ifadeleri ile süslü olan.Saflığı gönül ve dil berraklığından güzel kokular gibi etrafa dağılır ve fani ruhunun vefasından bellidir.

Şiir

Saçımın kılı kadar dualar, akan gözyaşım gibi çok senalar (sana)

24. Senalar senin arzu ve hevesinle benefşe gibi top top destelenip(sen istediğin zaman düğümlensin) bağlansın.

şenālar k‘işţiyāḳuñla ola beste benefşe gibi tob tob deste deste du‘ā kim ‘aḳl bulmāya ana ḥad, 25.nitekim anı fikr eyleyümez ‘Ad kavāfil-i nesīm-i gülistān-ı maḥabbet ve revāhil-i bād-ı behāristān-ı meveddet ü ṣoḥbet birle irsāl ve īṣāl ḳılduḳdan soñra żamīr-i münīr,

143-b

1-‘ālem-ārā göze ki evc-i sipihr ü dādden ṭāli‘ ve ḫāṭır-ı ḫatīr-i āyine-i cihān-nümā, göze ki burc-ı felek-i ittihādden lāmi‘dür. İnhā’-i bende-i faḳīr ve çāker-i ḥaḳīr 2-budur ki eger eṭlāf-ı kerem-i mā-lā-nihāye ve a‘ṭāf u şefḳati bī-ġāye, ḳānūn-ı ezelī ve ḳā’ide-i lemyezelī mūcibiyle

Şi‘r

Firāḳuñ nārına yānup köyündüm

3-Kül olup ten ḳara ṭopraġa döndüm

Ne āteşdür ki gökdedür duḫānı, ne yaşdur bu ki ġarḳ itdi cihānı, ne oddur dilde kim dūdı felegin, ne ṣudur gözde kim ḳa‘ri 4. semekde, bu perişān-ı rūzigār ḫāṭır-ı müşevveş ve pür inkisār ḥālinden istinkāf olunmayup istifsār-ı mā-fi’l-bāl buyurulursa

Şi‘r

Günde bir kez ölüm oldur kişiye kim ġamıla

5- Bir yaña ġurbet ola bir yaña yār ayrılığı

(fā‘ilātün /feilātün / feilātün / feilün)

Aklın almayacağı kadar dualar sana olsun. 25. Ad kavmi onun önemini kavrayamadı. Muhabbet bahçesinin tatlı rüzgar kafilesi ve baharın sevgi ve sohbet rüzgarının develeriyle birlikte, gönderip ulaştırdıktan sonra,

143-b

1.Herkesin gözü önünde, dünyayı süsleyen, feleğin ve adaletin en yüksek noktasından doğmuştur. Açıkça görüldüğü üzre cihanı gösteren yüce akıl aynası,feleğin bütün burçlarının birleşmesinden daha parlaktır. Değersiz, fakir kul ve sıradan kölenin hali şöyledir : 2. Latif cömertliği sonsuz, merhamet ve şefkati çok olan, Tanrı'nın ezelī kanun ve kuralları gereğince,

Şiir

Ayrılığının ateşinden alev alıp yandım, kül olmuş tenimle, kara toprağa benzedim.

3.ne ateştir ki dumanı gökte, ne kadar gözyaşı ki cihanı doldurdu,feleğin dumanının gönülde gezen ateşi, derinlerdeki balıklarda olan yaş da nedir! 4.Bu rezil durumu, karmakarışık ve kırılmış halinden çekinilmeyip, gönlündeki derdi sorulsa

Şiir

Bir yanında gurbet bir yanında yar ayrılığının olması, insanın her gün gamla ölmesidir.

Mülāḳāt-ı viṣālden me'yūs, maḥbes-i hicrānda maḥbūs, zencīr-i 'ışḳ ile dest ü pā-beste pister-i fürḳatde yatur, 6.ölümlü ḫaste, sergerdān ü āvāre, üftāde vü bīçāre, ġarīḳ-i deryā-yı firāḳ, ḥarīḳ-i āteş-i iştiyāḳ, ne bir hem-demüm vardur k'ola sırruma maḥrem ve ne bir devā 7-bulınur k'ola derd zaḫmuma merhem

Şi'r

Ne rāz olur bu kim yoḳ buña hem-rāz

Olur bu derdden güncişk şeh-bāz

Meger çeşm-i derdüme dem-sāz ve dil-i 8-pür ġamum sırruma hem-rāz olup ḥālüme acıyup aġlaya ve ḫaste göñlüm ġamun açmaḳ içün eşküm revān olup çaġlaya.

Şi'r

Ġamda gördükçe dem-ā-dem beni aġlar acıyup

9. Olıcaḳ kişiye çeşmüm gibi dem-sāz olsa

(feilātün /feilātün / feilātün / feilün)

Ancaḳ mülāḫaza-i ḫayāl-i viṣālüñ enīsüm ve müṭāla'-i ṣūret-i mā-fi'l-bāl celīsüm olmışdur.

Şi'r

10-Deyr-i dilde bāġlanup zünnār-ı 'ışḳuñ cān müdām

Secde eyler iy ṣanem rahibleyin taṣvīrüñe

(fā'ilātün /feilātün / feilātün / feilün)

Şedāyid-i ālām, rūzigār-ı rūzgār ṣırça göñlüm āyinesine 11. inkisār virüp esḳām-ı hicrüñ iy gülistān-ı ḫurrem behār fu'ād ü cāna ol ḳadar kār eylemişler ki şīşe-i ḫāṭır-ı ṣınıḳların* mezemmet itmek çāre 12. ve bu küşe-i ḥasretde münzevī olan bīmāruñ derdine tımāre mecāl ḳalmamışdur.

* **Sınık** metinde **sanak** şeklinde yazılmıştır.

5. kavuşma isteğinden bahsederken hüzünlü,ayrılık zindanında mahkum, aşk ile el ve ayakları bağlı, ayrılık döşeğinde 6. şaşkın ve başıboş, düşkün ve çaresiz, ayrılık denizinde batmış, arzu ateşiyle yanmış yatan, ölümcül hasta. Ne sırrımı paylaşıp saklayacak bir dostum var, ne de derd yarama iyi gelecek bir deva bulunur.

7 . Şiir

Bu sırdaşı olmayan nasıl bir sırdır!Bu dertten doğan , serçe kuşuna döner.

Derdimin gözyaşını paylaşan ve sırrımın gamıyla dolu yüreğime sırdaş olan,

8. halime acıyıp ağlayan ve hasta gönlümün gamını gidermek için gözyaşı akıtıp çağlayan.

Şiir

İnsanın gözlerim gibi beni kederli gördükçe acıyıp sık sık ağlayacak dostu olsa.

9. Artık bundan sonra, sana kavuşma düşüncesi dostum ve muradının ne olduğu konusu arkadaşım olmuştur.

Şiir

Ey put gibi kusursuz sevgili! Can gönül kilisesinde aşk zünnarını bağlayıp, rahip gibi tasvirine (şekline) secde eder.

10. Elemlerin şiddeti, zamanın rüzgarı gönlün sırça aynasını kırıp,11. Ey taze baharın gül bahçesi! Ayrılık hastalığın kalp ve canı o kadar etkilemiş ki akıl şişesinin kırıklarını kınamak çare değil 12. ve hasret köşesine çekilmiş inzivadaki hastanın derdini iyileştirmeye imkan yok.

Şi‘r

Derdā ki dost hicrine pāyān bulunmadı

Ġam pisterinde derdüme dermān bulunmadı

(mef‘ūlü / fā‘ilātü / mefā‘īlü / fā‘ilün)

13. Ammā ben bende-i faḳīr, dil-şikeste ḥaḳīr, ol yār-ı şīrīn güftārdan ümīd-vārem ki bu risāle-i şīrīn zebān, varaḳa-i çerb lisān, ṭāḳ-ı serāy-i sa‘ādetde 14. ol cemāli görüp, ḫāk-i pāy-i ḥażrete yüz sürüp, ḥīn-i vuṣūlde hem-dem ḳabul vāḳı‘ olup muṭāla‘a buyurulduḳtan soñra, istinkāf olunmayup 15. bir barmaḳ kāġıd ile buża‘īf ḫaste ve naḥīf, dil-şikeste yād olınması dirīġ olunmaya

Şi‘r

Ḫūblar içre efendi n’ola bir ad itseñ

16. Bir varaḳ kāġıd ile ben ḳuluñı yād itseñ

(fā‘ilātün /feilātün / feilātün / feilün)

tā ki bu dil-i pür-derde devā, bu ḫaste cāna şifā olup ola ki der-i devlete varmaġa diḳḳat 17. ve āsitāne-i sa‘ādete irmege ṭāḳat gelüp, ālā raġmü’l-firāḳ, bu dil-i pür iştiyāḳa, müşāhede-i cemāl ve rü’yet-i ferḫunde-fāl müyesşer ola.

Şi‘r

18-Şehā döndükçe mihr ü meh felekler

Ḥaḳḳı tesbīḥ itdükçe melekler

şeh ü serdefter-i ḫūbān olasın, re’īs ü mīr-i maḥbūban olasın, 19.bulup evc-i melāḥatde kemāli, cemālüñ mihri görmesün zevāli, bāḳī behār-ı ḥüsn ü ḫūbī ve gül-i gülzār-ı maḥbūbī, der-bāġ-ı melāḥat ü ẓerāfet 20.ve gülistān-ı ṭerāvet ü leṭāfet, ilā ınḳırāż-ı ‘andelibān-ı gülzār-ı zamān ve bülbülān-ı sebze-zār-ı cihān dā’im bād.

Şiir

Ne yazık ki dost ayrılığının sonu yok. Gam döşeği derdime çare değil.

13. Ama fakir bir köle,gönlü kırık zavallı olan ben O güzel sözlü sevgiliden ümitvarım, bu güzel söyleyişli mektup, dili üst seviyede olan varaka, mutluluk sarayının zirvesinde O güzel yüzlüyü görüp, 14. sevgilinin ayağının tozuna yüz sürüp, vardığında dost kabul edilerek,üzerinde düşünüldükten sonra, geri durulmayıp 15. bir parmak kağıtla da olsa bu zayıf hasta,yumuşak huylu ve gönlü kırığı hatırlamayı esirgemesin ki

Şiir

Efendi,güzeller içinde adımı anıp,bir varak kağıtla ben kulunu hatırlasan ne olur!

16. Bu dertle dolu gönüle deva ve bu hasta cana şifa olup, ola ki mutluluk kapısına varmak için dikkat,saadetin eşiğine ulaşmaya güç gelerek, 17. ayrılığın zıddına, arzuyla dolu bu gönle, yüzünün güzelliğine tanıklık ve bahtı kutlu olanı görme nasip olsun.

Şiir

18.Ey şah!Felekler güneş ve ay döndükçe, melekler Hakkı tespih ettikçe

Güzellerin defterinin en başında olasın,sevgililerin reisi ve önderi olasın 19.melahatin en yüksek noktasında olgunluğa ulaşıp, yüzünün güneşi zeval görmesin, sevgi ve güzellik baharı ve güzellerin bahçesinin gülü, zarafet ve yumuşak huyluluk bahçesinin kapısı 20.letafet ve tazeliğin gül bahçesi baki olasın.Zamanın gül bahçesindeki andelibler ve yeşilliğin bülbülleri tükenene kadar daima var olasın.

Cevāb-ı nāme firistād Maʻşūḳ 21.’Işḳī-rā bā-peyk-i revende

Maʻşūḳ çü nāmeyi ʻale’t-tafṣīl gördi, ʻāşıḳ ʻIşḳīnüñ bāḳī aḥvālin ṣordı. Temām ḥālin bildükden ṣoñra 22. biraz te’emmül idüp durdı. Nīl-i vefā cūş ve ḳulzūm-ı mihr ḫürūş idüp ḳalem-i müşgīn ile kāġıd-ı sīmīn üzre defʻ-i cevāb-nāme yazup 23.ḳāside virdi. Peyk-i revende ki nāmeyi aldı, levh-i zerrīn gibi ḳoynına ṣaldı. Pes zemīn būs idüp bād-ı ṣabāleyin şitābān olup 24. İstanbuldan yaña revāne oldı. Nice der-bend ü kühsār, vādī vü enhār, ṣaḥrā vü cebel, sengistān ü ḳulel geçdükten ṣoñra evḳāt-ı şerīfe ve sāʻat-i 25. laṭīfede günlerde bir gün şehr-i İstanbula geldi. Ve ḫˇāce ʻIşḳī çün peyk-i revendeyi gördi, derḥāl yerinden turdı. Daḫı iy zā’ir-i ḥarem-i,

144-a

1.āsitāne-i cānān, v’ey ṭavāf güẕār-ı kaʻbe-i ḳūy-ı şeh-i ḫūbān diyüp ḳāṣīdüñ ayaġında baş ḳodı ve çoḳ taḥsīn ve sābāş oḳudı. Naẓarı 2.şāḥid-i raʻnā müte’alliḳ olmışdur diyü yüzin, ve dīdār-ı cemāli bī-hemtā görmişdür diyü iki gözin öpdi.

Şiʻr

Her nesi var cüft ü teg mā-melekīn yek-be-yek

3-Virdi ḳamusın diyüp es-seḫī mā-melek

(fāʻilātün / fāʻilātün / fāʻilātün / fāʻilün)

Egninden cāme, başından ʻimāmesin ve bi’l-cümle her neye ki ḳādir ve şol nesne ki yanında ḥāżır 4. bulundı, peyk-i revendeye virdi. Pes Maʻşūḳ-ı yār-ı ḫūb ve dildār-ı maḥbūbuñ müşk-rīz ve ʻanber-pīz nāmesin alup ġam gerdinden siyāh olmış 5.ḳara yüzine ve ḫūn-ı cigerle perverde olmış ḫūnīn gözine sürdi ve yedi kerre öpüp başına ḳodı. Şol derecede şādumān ve şol 6. mertebede ḫandān oldı ki sürūrından yaḳīn olmışdı ki teslīm-i cān ü ferḥından rūḥın revān ideydi. Ḫamr şavḳından ziyāde sermest 7.olup nice zemāndan soñra ʻaḳlı başına geldi. Pes taʻẓīm ü iḫtirām birle yerinden turup ḳıyām eyledi. Daḫı ol kitāb-ı müsṭetābuñ müşgīn 8. niḳābın refʻ idüp müṭālaʻa ḳıldı. Buyurmış ki:

Maşuk'un Işkī'ya haberci ile gönderdiği cevap mektubu

21.Maşuk mektubu tüm ayrıntılarıyla gördü. Aşık Işkī'nin halini ve hatırını sordu. Halini anladıktan sonra,bir süre derinden düşündükten sonra durakladı. 22. Vefanın Nil nehri taştı ve güneşin denizi çağlayıp, gümüş taneleri ile süslü kağıt üzerine , misk kokulu kalemle cevap mektubu yazıp haberciye verdi. 23. Sonra haberci mektubu alıp, altın levha gibi koynuna koydu, yeri öpüp sabah rüzgarı vakti hemen, İstanbul'a doğru yola çıktı. 24. Birçok boğaz, vadi, dağ, çöl, nehir, taşlık, tepe geçtikten sonra günlerden bir gün kutlu bir vakitte, güzel bir saatte İstanbul'a geldi 25.ve Hoca Işkī haberciyi görünce yerinden hemen ayağa kalktı. Ey cananın hareminin eşiğini ziyaret eden,

144-a

1.Güzeller şahının kabesinin civarını gezen ve tavaf eden deyip habercinin ayağına başını koydu ve güzel ve övgü dolu çok söz söylediler, güzelliğine şahit olmuştur diye yüzünü 2. (sevgilinin) güzel ve benzeri olmayan güzelliğini görmüştür diye, iki gözünü öptü.

Şiir

Tek ve çift sahip olduğu her şeyi mal mülk dağıtmak cömertliktir deyip tek tek verdi.

3. Sırtındaki elbiseyi, başındaki sarığı ve yanında hazır bulunan eşyaları ve gücünün yettiği her şeyi haberciye verdi. 4.Güzel sevgilisi Maşuk, sevgililerin güzelinin misk saçan ve anber kokan mektubunu alıp gam çekmekten kararmış siyah yüzüne, 5.ciğerini kanıyla, kanlanmış gözüne sürdü ve yedi kere öpüp başına koydu. O kadar neşeli ve mutlu oldu ki 6. nerdeyse canını teslim edip, sevincinden ruhunu verecekti. Şarabın sevincinden sarhoş olup 7. uzun zamandan sonra aklı başına geldi.Sonra saygı ve hürmetle yerinden kalkıp kıyama durdu. Güzel kitabın misk kokulu örtüsünü kaldırıp 8. incelemeye başladı, buyurmuş ki:

Ṣūret-i nāme-i Ma‘şūḳ ki be-‘Işḳī firistād iynest

Emīr-i zübde-i ṣāḥib-dilān, pişvā 9. vü re’īs-i ḳāmilān, güzīde-i müştāḳīn, serdefter-i ‘uşşāḳīn,

Şi‘r

Sipehsalār-ı mīrān-ı maḥabbet

Ser-i fermān ber-i ehl-i icābet

(mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün)

ḥarīḳ-i nār-ı firāḳ , ġarīḳ-i 10-baḥr-i iştiyāḳ,

Şi‘r

Müḥibbüm ateş-i ‘ışḳum ḥarīḳi

Sādıḳum yemm-i hicrānum ġarīḳi

(mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün)

‘andelib-i gülistānum, bülbül-i hezār dastānum, sīne çāk, çeşm nem-nāk, 11. ten ber-ḫāk, dil ġamnāk, çehre zerd ü ciger pür-derd, hedef-i sehm-i belā, siper-i tīr-i ḳażā, şem‘-i ‘ışḳum pervānesi, zencīr-i hicrüm dīvānesi , kūy-ı meydān-ı 12. cefā ,çevgān-ı kūy-ı belā ,

Şi‘r

Ḫayālüm mūnisi ġam ḫ̆āre ‘āşıḳ

Viṣālüm ḫastesi bīçāre ‘āşıḳ

(mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün)

Belā vü ġam çeken ‘ışḳum yolında, olup ṣābit ḳadem dīdāra ‘āşıḳ 13. hediye-i gül-i gülzār-ı taḥiyyāt ruḫlarum gibi tāze ve ‘aṭiyye-i reyḫān-ı semen-zār-ı teslīmāt tār-ı zülfüm gibi bī-endāze ki envā‘-ı iḥsān ü ‘aṭā ile 14 ārāste ve eṣnāf-ı mihr ü vefāyla pīrāstedür. Sulṭān-ı ḫūbān, şehriyār-ı maḥbūbān cānibinden ki

Maşuk'un Işkī'ya gönderilmiş mektubu (nun sureti)

dindarlar zümresinin emiri 9. kamillerin reisi ve başkanı, iştiyak duyanların seçkini, aşıklar defterinin başındaki

Şiir

Muhabbet beylerinin komutanı, rıza ehlinin fermanın en başında bulunan

Ayrılık ateşine yanmış, arzu denizine dalmış

10-Şiir

Sevmişim aşk ateşim yangın yeri, sadığım ayrılık denizine dalmışım.

Gül bahçemin bülbülü, efsaneleşmiş olan bülbülüm, göğüs yaralı, göz yaşlı, beden toprakla batmış 11.gönül kederli, beniz sararmış, ciğer dertle dolu, bela oklarının hedefi, kaza ve kader oklarının siperi, aşk mumunun pervanesi, ayrılığım zincirinin delisi, eziyet meydanını çevreleyen, bela köyünün çevganı,

12-Şiir

Hayalimin dostu gam çeken aşık, bana kavuşmanın hastası çaresiz aşık

Aşkım yolunda bela ve gam çekerek, sevgilinin aşkında sabit kadem olup, hayır dua bahçesinin hediye gülü olan 13. yanağım gibi taze ve yaseminin reyhanının hediyesi zülfümün karanlığı gibi ölçüsüz olan ki iyilik ve hediye ile süslü 14. sevgi ve vefanın çeşitleri ile bezenmiştir. Sevgililerin sultanı, mahbubların padişahı, bu anlamda

Şi‘r

Cihān maḥbūbınuñ ser-defteridür

15.Güzeller zümresi ser-leşkeridür

(mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün)

İblāġ ḳılduḳdan ṣoñra sevābıḳ-ı eyyām ve sevālif-i a‘vāmdan berü sen ki muhibb-i kemīnem ve bende-i dīrīnemsin. Sudde-i sa‘ādet 16. ve āsitāne-i devletüme nāme-i meveddet ü bende-gī ve risāle-i ‘ubūdiyyet ü efgendegī irsāl idüp bir zerre mihrüm māhitābından żiyā ve bir şeme ‘ināyet-i 17-merḥametümden recā idüp cevāb-nāme arzusın itmişsin.

Şi‘r

Eyā ṣāḥib-i dilānuñ muḳtedāsı

Ḳadīmī ḳullarımuñ pişvāsı

(mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün)

Bu dem künc-i vefādan ḳılup in‘ām 18. saña maḥṣūṣ lüṭuf eyledüm ‘ām. Ben ki sulṭān-ı memālik-i ḥüsn ü cemāl, pādişāh-ı kişver-i melāḥat ü kemāl, güzīde-i ḥūbān ve şāh-ı maḥbūbānem, deryā-yı ‘aṭıfetüm.19. Cūş ,ve behār-ı re‘fetüm ḫurūş idüp cān ü dilden niyāz ki merḥametüm ve ‘ināyet vü himmetüm olup aḳrānuñdan mümtāz ḳılup yārānuñ içre 20-temām imtiyāz virüp ḳāṣiduñ ile nāme göndürdüm.

Şi‘r

Yazup kāfūrī kāġıd üzre nāme

Çü zülfüm müşk-i ḫuşīv ṣaçdı ḫāme

(mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün)

Şiir

Sevgililer defterinin en başındaki isimdir, güzeller topluluğunun baş askeridir.

15. Mektubunu aldıktan sonra eski zamanlardan ve uzun senelerden beri sen gizli sevgilimsin,ve kadim hizmetçi, saadet kapıma ve devletimim eşiğine, kölelik ve sevgi mektubu 16. kulluk ve düşkünlük risalesi gönderip, güneşimin mehtabından bir zerre ışık ve merhametimden bir parça ināyet rica edip 17. mektubuna cevap istemişsin.

Şiir

Ey aşk sahiplerinin önderi, eski dostlarımın ileri geleni

Şimdi vefa köşesinden nimet gösterip, (bu yıl) senin için lütufta bulundum. 18. Ben güzellik ve cemal memleketinin sultanı, hoş tabiat ve olgunluk ülkesinin padişahı , güzeller seçkini ve sevgililerin şahıyım. Sevgi denizim coşarak 19. merhametim baharı canlanıp can ve gönülden dualarla, merhamet, yardım ve iyilikle seni diğerlerinden üstün tutup, dostlarının içinde tamamen ayrıcalık tanıyıp, haberciyle mektup gönderdim.

20-Şiir

Kalem misk kokulu saçımın tevazusunu saçsın diye kāfurī kağıt üzerine mektup yazdım.

21. Pes açdum dil rumūzından saña rāz k'olasın bendeler içinde mümtāz. Īṣāl nāme ki murādāt-ı nāmeñdendür, 'inde'l-vüṣūl buyurdum ki bu cānibe 22. gelmegi te'ḫīr eyleyüp emrimi derk idüp kendü rāyuñ terk idesin.

Şi'r

Gice gündüz çeküp cevr ü cefāsın
Diler 'uşşāḳ Ma'şūḳuñ rıżāsın
(mefā'īlün / mefā'īlün / fe'ūlün)

23. Zinhār ve zinhār gelüp beni bunda şerm-sār itmeyesin ki senüñ kendü cānuña cebr itmege ṣūretüñ ve beni gördükde 'ışḳa ṣabr itmege ḳudretüñ 24. yoḳdur. Pes bī-iḫtiyār dīvānelikle iştihād bulursın. Dāmenüm keder-i melāmetüñden ālūde olalı āb-ı vaḳārumla nice def'a yudum, daḫı henüz 25. eṣeri ẓāhirdür ḳurumadı. Şöyle bilesin, emrüm mūcibince olasın ve illā maḥall-i 'ıṭāb ve mevḳi'-i 'iḳābda vāḳi' olursın ve's-selām pes ḫᵕāce 'Işḳī

Kullar içinde ayrıcalıklı olasın diye sana, gönlümün gizli taraflarından sır verdim.21.Ulaştırılan mektup tamamen murat olunan şekildedir. Vüsul gereğince şöyle buyurdum: Fikrinden vazgeçip, bu taraf gelmeyi erteleyip 22. emrimi yerine getiresin.

Şiir

Aşık gece gündüz eziyet ve sıkıntı çekip Maşuk'un rızasını ister.

23. Sakın ha sakın gelip burda beni utandırma, senin iradene sahip olacak halin ve beni görünce aşka sabretmeye gücün yoktur. 24. Ola ki istemeden bir delilik yaparsın. Eteğime ayıbının kederi bulaştı bulaşalı vakar gözyaşımla çok defa yıkamama rağmen kurumadı hala izi bellidir. 25. Bunu böyle bilip, emrimi yerine getiresin.Aksi halde azarlanacak yerde , acı çekecek mevkide bulunmuş olursun. Hoca Işkī'ye selamlar.

144-b

1. Oḳımaḳda ihtimām idüp mektūbı çün temām itdi. Bī-iḫtiyār kendüden getdi. Deryā-yı ‘ışḳı yine tekrār ḫoş, emvāc-ı baḫr-ı maḥabbet-i dil-dār 2.ḫurūş idüp keşti’-i ‘aḳlını ve zevrāḳ-ı ṣabrını girdāb-ı ḥayrete ṣaldı. Nice zemān muteḥayyir ḳaldı. Çünki kendüye geldi mektūb-ı 3. nigārı yine eline aldı. Göñül gözin açup ziyān-ı ṣıdḳ ile oḳıyup cān ḳulaġıyla istimā‘ eyledi. Şol yire ki gülzār-ı maḥabbetden selām 4.gülleri tuḫfelerin irsāl itdügin oḳurdı, dimāġ-ı cānı mu‘aṭṭar ve meşām revānı mü‘anber olurdı ve ḳanda ki gelmemek ma‘nāsında cefā 5. külḫanından āteş-i ḥasret şerārlarıyla lāle gibi baġrına dāġlar urduġını gördi. Ġāyetde mużṭaribü’l-ḥāl ve mükedderü’l-bāl olurdı. 6. Geh ġamġīn ü geh şādan, geh ġiryān, geh ḫandān, ġuṣṣa ile sürūr arasında ḳalmışdı.Ve bi’l-cümle ‘ale’d-devām nice eyyām rūzigārıñ 7. bu vech üzre geçürdi. Varduḳça maḫabbet-i yār ve mihr-i nigār ziyāde oldı. Ol zemānuñ muḳtedāları ve rāy-ı ḥaḳ pişvālarına mürāca‘at idüp 8. āsitāne-i sa‘ādetlerinden istimdād ide başladı. Her ḳande ki bir re’īs ü müktedā-yı dīn ve şeyḫ-i nāṣıḥ-ı güzīnüñ nāmın işitse varup 9. ḫāk-i pāyine yüz sürüp derdine em ve zaḫmına merhem isterdi.

144-b

1. Sonra Hoca Işkī mektubun tamamını dikkatlice okudu. Farkında olmadan kendinden geçti, aşk denizi yine coşup, sevgilinin muhabbet denizinin dalgaları çağlayıp, 2. akıl gemisini ve sabır sandalını sarhoşluk girdabına bıraktı, uzun zaman öylece sarhoş (şaşkın) kaldı.Bir süre sonra kendine gelince mektubu tekrar eline aldı. 3. Gönül gözünü açıp, doğruluk diliyle okuyup, sabır kulağıyla dinledi. Bazı yerlerde muhabbetinin gül bahçesinden selam, güllerinden armağan gönderdiğini okurdu. 4.Canı ve aklı ıtırlanmış, burun akıntısı anberlenmişti.Gelmemek manasına gelen yerde, eziyet külhanından 5. hasret közü ile bağrına çok fazla lale gibi dağlar vurduğunu görürdü.Kalbi üzüntülü şekilde çok ıstırap çekerdi.6. Bazen kederli, bazen sevinçli, bazen ağlar, bazen neşelenirdi. Kederle sevinç arasında kalmıştı. Uzun süre hali hep böyle devam etti. 7.Dostunun sevgisi, sevgilisinin güneşi fazlalaştı.O zamanın ileri gelenleri ve hak yolunun önderlerine yönelip, saadetli kapılarının eşiğinde yardım istemeye başladı. Her nerde bir din önderi ve ileri geleni, nasihat sahibi seçkin bir şeyhin adını duysa, yanına gider, ayağının toprağına yüz sürüp, derdine ilaç ve yarasına merhem isterdi.

Ḫalvet keşīden ḫ̆āce ‘Işḳī der-nezdi merḳad-ı ḥażreti ebī Eyyūb 10-Enṣārī ki Ḫālid-i bin el-Velīd est raḍıyallāhü ‘anha

Meger ol vilāyetde bir şeyḫ-i ṭarīḳat, reh-nümūn-ı ḥaḳīḳat pīr var idi. Ḫ̆āce ‘Işḳī ol 11. ‘azīzi zāviye-i ‘uzlet ve ḫan-ḳāh-ı vaḥdetde bulup ḫāḳ rāhına yüz sürüp ḥālini temām i‘lām itdükde bu maraża şifā ve bu derde devā olmaz 12. illā ki ‘alemdār-ı Aḥmed-i pişvā-yı ṭarīḳ-i Muḥammed-i zübde-i ehl-i tevfīḳ merkez-i dā’ire-i taḥḳīḳ muṣāḥib maḳbūl ṣaḥābe-i resūl nāṣırı’d-dīn yār-ı ebū Eyyūb-ı Enṣārī 13.raḍıyallāhü ‘anh ḥażretinüñ rūḥında istimdādla olur didi. Ḫ̆āce ‘Işḳī çünki ol ‘azīzden mübārek nefesi diñledi, şūrīde ḫāṭırın 14. egledi, pes bī-tevaḳḳuf türbe-i muṭahhare-i ebī Eyyūb-i Enṣārī cānibine revāne oldı. Ol südde-i merġūb u maḥbūbda sā‘id ü kirpükleriñ cārūb 15. idüp türābına eşk-i çeşmi aḳa aḳa iki gözlerin saḳḳa idüp derūndan ṣıdḳ* ile, ḥaḳḳā nār-ı maḥabbetle yüregin yaḳa yaḳa āsitāne-i ‘ālīye ḳarīb 16. yirde mücāvir olup, nice müddet ve zaman kemer-i ḫıẕmet ber-miyān idüp ḳāḍī’l ḥācāta münācātda oldı.

* **sıdk** metinde **sadk** şeklinde harekelenmiş.

Hoca Işkī'nin Ebu Eyüp Ensari ve Halit bin Velit'in mezarının yanında halvete çekilmesi

Meğer o ilde tarikat şeyhi hakikat yolunun kılavuzu bir pir vardı.11.Hoca Işkī O aziz kişiyi vahdet tekkesinin uzlet köşesinde bulup Hak yoluna yüz sürüp halini bütün yönleriyle anlattı.12.Bu hastalığa, peygamberin sancaktarı ve yolunun önderi, yücelik ehlinin özü, hakikat dairesinin merkezi,sohbete kabul edilen, peygamberin sahabesi, dinin sevgili yardımcısı olan Ebu Eyüp Ensari'nin(radıyallahü anh) ruhu yardım edebilir 13. yoksa şifası yoktur, dedi. Hoca Işkī O aziz kişinin nefesini dinledi, çılgın ruhunu sakinleştirdi. 14. Sonra beklemeksizin Ebu Eyüp Ensari türbesine doğru yola çıktı.Sevilen ve rağbet edilen o kapıda dirseklerini ve kirpiklerini süpürge yapıp, iki gözünden toprağa su saçıp gözyaşlarını akıta akıta 15. kalpten doğrulukla, Allah'a muhabbet ateşiyle yüreği yanarak, yüce makamın eşiğine yakın yerde oturup 16. uzun zaman orda hizmet edip , Allah'a yalvararak dua etti.

Der vaṣf-ı ḫazān-ı rüzigār 17. köhne behār ki der-ān-ı vaḳt ḥˇāce ‘Işḳī temāşā-yı gülistān reft

Ḥˇāce ‘Işḳīya bu vech ile tenhāyılıḳdan* vaḥşet gelüp insāndan 18. kimse mūnisi olmamaġıla bu defʿa ḳalbine temām dehşet vāḳi‘ oldı. Seyr-i gülistān ve temāşā-yı bostān dāfi‘-i ġumūm ve dāfi‘-i hümūmdur, kişinüñ 19. ḳalbinden ḫaşyeti zā’il ve istirāḥat-ı dil ḥāṣıl eyler diyü. Bir gülistān ki sābıḳa eyyām-ı bahārda mānend- i cennet ser-ā-ser pür ziynet idi. 20. Teferrüclenü ‘āşıḳ ‘Işḳī üftān ü ḫīzān ki eyyām-ı faṣl-ı hazān idi, ol gülşene vardı. Çün ravża işigine basdı ḳadem, daḫı 21. artdı ġuṣṣa vü ġam. Pes ḳapudan içerü girdi ve gördi ki rūzigār merd-i dü-mūy gibi köhne olmış, mūy-ı rūy-ı zemīn 22. sepīd ü siyāhla dolmış, çün leyl ü nehār bī-ḳarār olup rūzigār köhne bahār olmış, bāġ pür dāġ, sūsen bī-çerāġ , zanbaḳda zebān lāl, 23. bülbül-i gūyen bī-mecāl , güller pejmürde, āb-ı gülşen efsürde, şāḫ-ı gül şikeste, ġonce-i gülbūn dembeste, ‘andelip dilsüz, çınar elsüz, 24. sūsenüñ uvanmış ḳabaġı, benefşenüñ düşmiş ḳulaġı, zerrīn ḳadeh ayaḳsuz, şakāyıḳ çanaḳsuz, ḳapalmış nergisüñ zerrīn tācı, gülzāruñ bozulmuş mizācı, 25. erġavānuñ beñzi bozarmış, gül-i nesrīnüñ yüzi ṣararmış, defteri dürülmiş gülüñ , saçı yolunmış sünbülüñ, ṭūṭīler ol yuvadan uçmış , ḳumrılar ol

* **Tenhayılıkdan** metinde **tenhayılakdan** şeklinde harekelenmiş.

Hoca Işkī gülitanı seyretmeye gittiğindeki hüzünlü bahar mevsimi tasviri

Hoca Işkī bu şekilde yalnızlıktan vahşileşip,insandan kimse dostu olmadığından bu sefer kalbi tamamen korkuya düştü.18. Gül bahçesinde gezinme, bostanları izleme kederi ve kaygıyı uzaklaştırır.19.Kişinin kalbindeki korkuyu yok eder, gönül rahatlığı verir der.Eskiden bahar mevsiminde cennete gibi baştan başa süslerle dolu bir gül bahçesi vardı ki 20.Aşık Işkī kederini dağıtmak için sonbahar mevsiminde o gül bahçesine geldi. Bahçenin eşiğine ayak bastığında gam ve kederi arttı.21. Pes kapıdan içeri girdiğinde ne görsün! Zamanın saçına kır düşmüş adam gibi eskidiğini gördü. Zeminin yüzünün otları, kararsız gece ve gündüz gibi beyaz ve siyahla dolmuş. 22. Mevsim sonbahara dönmüş. Bahçeler deki çiçekler yarayla dolu, susen ışıksız, on dilli zanbak suskun 23. güzel söyleyişli bülbül mecalsiz söyler, güller perişan halde, gül bahçesinin suyu donuk, güllerin şahı kırık,gül bitmiş gonca kökünün soluğu kesilmiş, bülbül dilsiz,çınar elsiz, susenin göz kapağı kapanmak üzere, benefşenin kulağı sarkmış, altın kadeh ayaksız, gelincik çanaksız, nergisinin altın tacı düşmüş , gül bahçesinin mizacı bozulmuş, erguvanın benzi bozarmış, 25. yaban gülünün yüzü sararmış, gülün defteri dürülmüş, sünbülün saçı yolunmuş, tutiler o yuvadan uçmuş, kumrular oradan göçmüş,

145-a

1.aradan göçmiş, ḳuşlar ḳışlaġa gitmiş, ebr-i bahār yaylaġa gitmiş, murġān terennüm, bülbülān tekellümden ḳalmış, ḥarekāt-ı tünd-i hevā dıraḫtāndan her bergi 2. cüdā idüp, cāme-i sebzden ‘üryān, pirāhenlerin rīzān idüp ḫāk-i siyāh içre nā-peydā eylemiş .

Şi‘r

Esdükçe bād-ı ṣarṣar her şāḫı eyle ṣarṣar

3-Kim berġi her dıraḫtı rīzān ider ser-ā-ser

Serv-i āzad müteḥayyir, berg-i dıraḫtān müteġayyir; kimi āl ve āle kimi ḳırmızı* lāle gibi, kiminüñ beñzi uçmış 4. vehminden, kiminüñ teni delük delük ḳażā sehminden, zerd rū çün za’ferān, kiminüñ yüzin yüzmiş devrān, ol tāze nāzük 5. sebzistān ḳurumış ḳadīd ve bahāristan-ı nev-cüvān nā-bedīd olmış, rūzigār-ı rūzgār bāġ-bāna ‘aceb naḳş oynamış, nāzenin rū-yı zemīn 6. çü naḳş-ı nigār yār-ı güzīnin elinden almış, miskīni vādī-i hicre ṣalmış. Ol bīçāre bir kūşede şeb u rūz endişede, gül firāḳında 7.gülzār iştiyāḳında, üẓüm ḥasretinden bāġ çubuġın yaṣtanup bālīni ḫār u ḥaşāk, pisteri ġubār u ḥak olmış, çarḫ-ı ġaddār 8.‘Azrāil-vār dolābuñ cānın almış, enīn ü sesi yaşı iñildüsi kesilüb gözleri cānı ardınca açuḳ ḳalmış. Üstine 9-cünd-i ḳazā yürümüş, eṭrafın belā bürümüş, aġzı ve boġazı ḳurumış, içi vü daşı çürümiş, doḳunmış baġrına mıḫlar, urulmış

* **kırmızı** metinde **karmazı** şeklinde harekelidir

145-a

1. Kuşlar kışlağa gitmiş, bahar bulutu yaylaya gitmiş, kuşlar ötemez, bülbül konuşamaz olmuş; sert rüzgar ağaçlardan yaprakları birer birer düşürüp 2. yeşillikten elbiseyi soyarak, gömleklerini döküp kara toprağın altına saklamış.

Şiir

Şiddetli rüzgar estikçe her dalı öyle sallar ki her ağacın yaprağını baştan başa döker.

3. Başı dik servi şaşkın, ağaçların yaprakları başkalaşmış, kimi kırmızı ve sünbül, kimi kırmızı lale gibi korkudan benzi kaybolmuş 4. kiminin kaza oklarından teni delik deşik, kimi zaferan gibi sarı yüzlü, zaman kiminin çehresini bozmuş, o taze nazik, yeşil bahçe kurumuş 5. bir deri bir kemik kalmış gibi ve yeni gelen bahar ortadan kaybolmuş gibi, devrin rüzgarı bahçıvana acayip oyun oynamış 6. zeminin oynak yüzü sevgilinin resmini, seçkin dostu elinden almış. Zavallıyı ayrılık vadisine göndermiş. O biçare bir köşede gece ve gündüz,gülden ayrı kalmış, gülbahçesinin arzusuyla 7.üzüm hasretinden bağ çubuğuna yaslanıp; yastığı dikenler ve süprüntüler, yatağı toz toprak olmuş. Zalim felek Azrail gibi su dolabının canını almış.8. Ağlaması sesi ve yaşının iniltisi kesilip, gözleri canı ardına açık kalmış. Üzerine musibet ordusu yürümüş.9. Etrafı belayla çevrili, ağzı ve boğazı kurumuş, içi ve dışı çürümüş, bağrına çiviler isabet etmiş,

10. yüregine yanıḫlar. Meger ki sā‘at zamān-ı ḳıyamet āvānı irdi ki ra‘d İsrāfil-veş ṣā‘iḳā ile cihāna āşūb ü āteş ṣalup bir ṣūr-i 11. hevl-nāk urdı kim dehre-i maḫlūḳāt çāḳ çāḳ olup bāġ ü rāġ ü kühsār, tilāl ü cibāl ü eşcār lerzān olup zemīn iñleyü iñleyü 12. teslīm-i cān idüp topraġa düşüp ḫāk oldı. Pes ol demde zemīnüñ cenāzesin bulutlar gözyaşlarıyla yuyup jāleden kāfur 13. saçup berfden kefen-i sepīdi pür-nūr ṣarup ḳabr-i zamānede defn itdiler. Mevtine deñizler acıyup cūş, ṭaġlar gözleri bıñarın 14. aḳıdup ḫurūş itdi. Cihān mātem-zede olup bulutlar mātem ṭonların geyüp siyāhlara ġark ve ‘alem ġözyaşlarına mustaġraḳ oldı. 15. Bir ‘acīb ḥādiṣe ‘alāmet ve bir ġarīb ḥālet ḳıyāmet ḳopdı ki vaṣfı beyāna , şerhi lisāna gelmek olmaz. Pes ḫˇāce ‘Işḳī bī-ṣebāt ü bī-vefā 16. rūzigār bu nev‘a leyl ü nehār bī-ḳarār olduġın ki gördi, ġam-ālūde yüzin ṭopraġa urdı, taẓarru‘ ü niyāz ile ‘öẕr-i taḳṣīr eyleyüp nemāz
17. ḳıldı, daḫı ḳulbe-i aḥzānına ‘azm idüb geldi .

10 yüreğine yanık vurulmuş, sanki kıyamet zamanının saati geldi de İsrafil'in gök gürlemesi gibi yıldırım ile cihana kargaşalık ve ateş salmış gibi öyle korkunç bir sur üfledi ki 11. dünyadaki varlıklar bölük bölük olup, bağ ve çayırlıklar ve dağ etekleri, dağ ve tepe ve ağaçlar titreyip, zemin inleyerek, ruhunu teslim edip, 12. düşüp, toprak olmuş. O zaman zeminin cenazesini bulutlar gözyaşlarıyla yıkayıp, jaleden kafur kokuları saçıp. 13. berfden nurla dolu beyaz kefene sarıp, kabir zamanında defnettiler, ölümüne denizler acıyıp coştu, dağlar gözlerinin kaynaklarından su akıtıp çağladı 14-cihan yas tutup, bulutlar siyah yas elbiselerini giydi, alem gözyaşına boğuldu, bir acayip olay, alamet oldu 15. bir garip halet ve kıyamet koptu ki nasıl olduğu anlatılamaz ve açıklanamaz. Hoca Işkī devrin bu şekilde gece ve gündüz gibi vefasız ve değişken olduğunu görünce 16. keder bulaşmış yüzüyle toprağa kapanıp, yalvarıp dua ederek, suçunun affedilmesini dileyip, namaz kıldı.17. Sonra kulbe-i ahzanına yönelip, geldi.

‘Iyāde-nāme firistād-ı ‘Işḳī be-Ma‘şūḳ bā-peyk-i revende

Müdebbirü’l-leyli ve’n-nehār muḳallibü’l-ḳulūb-i 18. ve’l-ebṣār ḥazret-i perverdigār perde-i ġaybden ne ṣūret verā-i ḥicāb-ı ḳudretten nenüñ gibi ‘ibret iẓhār idecekdür. Baṣīretle nāẓır 19 ḳażāya rıżāde olup vaḳtine ḥāżır otururken günlerde bir gün ‘Işḳī-i medhūş peyk-i revendeye ṭūş oldı. Birāz esenleşdükden soñra 20. baña diyār-ı Ma‘şūḳ ve maḥbūb şehr-i Üskübe sefer düşdi. Sābıḳa getürdügüm cevāb-nāmeyi ḥazret-i Ma‘şūḳ saña getürmek içün ki baña teslīm idüp 21.tekrīmden ṣoñra ben ḥaḳīr eglenmeyüp bu cānibe sür‘at ile irişmek cezmini idüp, yola ‘azm idüp, olardan çü infiṣāli vāḳı‘ oldı, senüñ 22. mektūblarıña şādumān olup saña ḳılduġı ef‘āle temām peşimān olmış. Ehl-i ṣiḳa bir kimse gelüp ḫaber verdi, ḫużūrında olanlar 23. daḫı aḥlāḳ-ı ḥamīde ile seni ẕikr-i bi’l-ḫayr eylemişler. Pes ol zemanda senüñ ‘ışḳuñ mün‘akis olup vücūd-ı şerīfine nev‘ā inkisār vākı’ olup 24.bīmār olmış. Münāsib budur ki ben ḥaḳīr ‘ıyādenāmeñ īṣāl idüp varam, aḥvāl nedür görem, eger gelsün dirse ḥoş febihā ve ni‘me ilā 25. taḳdīr-i yezdānī ve ḳaẓā-i sübhānī, eger kārı yesīr ve ger ef‘ali ‘asīrdür, her neyse göz ile didükde, ‘Işḳī-i biçārenüñ tekrār yüregin nārıla ṭaġladı.

Işkī'nin haberci ile Maşuk'a haberci ile gönderdiği ıyādename

Gece ve gündüzün değiştiren, kalpleri ve bakışları çeviren Allah 18. gayp perdesinden ne şekilde ve kudret perdesinin arkasından nasıl ibret gösterecektir diye kalp gözü açık şekilde bakıp, kaderine boyun eğmiş 19. otururken günlerden bir gün dehşete düşmüş Işkī haberci dostuna gitti. Biraz dinlendikten sonra benim sevgili Maşuk'un memleketi olan Üsküp şehrine gitmem gerek. Maşuk önceki cevap mektubunu getirmem için bana 20. verip,saygını ifade ettikten sonra 21.ben de zavallının, beklemeden ulaştırmak için bu yöne doğru yola çıkmama karar verdi. Onlardan ayrılacağım zaman senin mektuplarına sevinip 22. sana yaptıklarına pişman olduğunu gördüm. Sözüne güvenilen bir adam gelip, yanında bulunanların senin Hak (peygamber) ahlakı üzere olduğunu 23. hayırla yad ettiğini haber verdi. Bu olay üzerine o zaman senin aşkın aksini bulup şerefli vücudunda çeşitli kırıklıkar hissedip hasta olmuş 24. ben zavallının senin hal hatır mektubu götürmem yerinde olur, gideyim! Ne halde olduğunu göreyim. Eğer gelsin derse hoş ,ne güzel ve nimet ama kaderinde yazılı olan 25. Allah'ın takdirinin kolay mı yoksa zahmetli mi gerçekleşeceğini, her ne olacaksa gözle görelim, deyince biçare Işkī'nin yüreğini tekrar ateşle dağladı.

145-b

1-**Enīn ü zār ile ağladı pes manẓūm bir nāme peyk-i revendeye teslīm idüp Ma‘şūḳ cānibine irsāl eyledi ṣūret-i ‘ıyādet-nāme**

Mefā‘īlün/mefā‘īlün/fe‘ūlün

+ – – –/ + – – – /+ – –

2. Ālā iy rūḥ-ı cism ü nūr-ı dīde
   Cihān içinde cān gibi güzīde
3. Ḫadeng-i ġamzesi ḫançer gibi tīz
   Keman ebrū ü zülfeyni dil-āvīz
4. Yüzi alnı meh ü mihre berāber
   Münevver ayuñ on dördine beñzer
5. Ḳaşınuñ yāyı pīç olmış girih-gīr
   Göñüller ġamzesi tīrine naḫçīr
6. Lebinüñ gerçi cān virmekdür işi
   Velī ādemler öldürür baḳışı
7. Bağışlar mürdeye cān āb-ı la’li
   Velī yoḳ cān virürsem baña meyli
8. Yüzi bedri ḳılur pür nūr leylī
   Sipihrüñ başı tācı itti na‘lī
9. Lebi rengīn ü şīrīn ve şeker-rīz
   Perişān zülfi çeşmi fitne-engīz
10. Cihān tendür üzük cānı cihānuñ
    Zemān çāker üzük şāhı zemānun
11. Bu muḥliṣ bende ṣādıḳ çākerüñden
    Degül kej ṭoġru ‘abd kemterüñden

145-b

1-İnleyip sesler çıkararak ağladı, sonra manzum bir mektup yazıp haberciye verip Maşuk'a gönderdi.

Iyadetname nüshası

2. Ey ! Cihan içinde can gibi önemli olan, bedenimin ruhu ve gözümün nuru bütün ihsanlar sana olsun .

3. Bakışının oku hançer gibi keskindir, keman kaşları ve iki zülfü gönül alıcıdır.

4.Yüzü ve alnı ay ve güneş gibi parlak,ayın on dördüne benzer.

5. Kaşının yayı birbirine bağlanıp, karışmış, gönüller bakışının okuna av olmuş.

6. Dudağının görevi can bağışlamak olsa da bakışları insanı öldürmektedir.

7. Dudağının suyu ölüye can bağışlamaktadır,fakat ölecek olsam bile benden tarafa bakmaz.

8.Yüzünün parlaklığı geceyi nurla doldurur, semanın başı pabucunun altını tac etti.

9. Dudağı renkli, şirin ve tatlı, dağınık zülfü ve gözleri fitne saçan

10.Cihan tendir, cihanın canı üzgün; zaman köledir, zamanın şahı üzgündür.

11.Bu samimi köle ve bu doğru kölenden, eğri değersiz kulundan doğru değildir.

12. Selām u ḫūş du‘ālar tāze tāze
Maḥabbetler ṣenālar tāze tāze
13. Müzeyyen deste deste çün gül-i ter
Benefşe gibi ṭop ṭop iy semen-ber
14. Bu eşküm ḳaṭresi gibi ‘adedsüz
Ṣaçuñ mūyı ṣaġışı gibi ḥadsüz
15. Du‘ādan ṣoñra bil iy şems-i envār
Ki dil āyīnesi oldı mükedder
16. İşitdüm bir ḫaber aġzuma ṭopraḳ
Vücūdum ditredi niteki yapraḳ
17. Didiler çeşmi gibi ḫaste olmış
Ḳaşı gibi ḫam u peyveste olmış
18. Ruḫı mihrinden irüp çeşmine tāb
Teni ditrer ṣuda çün şems-i ḫoş tāb
19. Rūḫı mir’atine irmiş nefes āh
Cemāl-i bāġı ṣolmış ḥāşā l’illāh
20. ‘Araḳ-dān cismini dutmış le’āli
Ṣararmış beñzinüñ sürḫi vü āli
21. Yaṣanmış ol ḳurulmış ḳavs-i ebrū
Daġıtmış siḥr oḳı ol iki cādu
22. Ol iki ṭurre müşgīn ‘anber-efşān
Dil-i ‘āşıḳleyin olmış perīşan
23. Ḳaşı gibi dönüp cismi hilāle
Teni ‘āşıḳleyin beñzer ḫayāle

12. Yeni yeni selam ve güzel dualar, muhabbet ve övgüler devamlı sanadır.

13. Ey yasemin gibi beyaz göğüslü, taze gül gibi süslü deste deste ve benefşe gibi top top olan.

14. Gözyaşımın damlası gibi adetsiz.S açımın kılı kadar sayısız.

15. Ey parlak güneş! Bil ki duadan sonra gönül aynası hüzünlendi.

16. Acı bir haber duydum, vücudum yaprak gibi titredi.

17. Gözü gibi hasta olup, kaşı gibi bükülmüş ve eğrilmiş dediler.

18. Ruhunun güneşinden gözüne ışık vurup, sureti suda hoş görüntülü parlak güneş gibi titredi.

19. Ruhunun aynasına nefes değmiş; Allah korusun!Yüz güzelliğinin bahçesi solmuş.

20. Cisminin terden inci beyazı bürümüş, kırmızı benzi ve üst tarafı sararmış.

21. Gerilip,kurulmuş olan o kaşının yayı, iki cadı gibi sihir oklarını etrafa atar.

22. O misk kokulu , anber saçan iki tel saçı,aşığın gönlü gibi dağınık.

23. Bedeni hilale benzeyen kaşı gibi bükülmüş, bedeni aşık gibi hayal olmuş.

24. Yüzi sürḫi ṣararmış za‘ferān-veş
Bozarmış lāle lebler erġavān-veş

25. Zülāl-i lebleri efsürde olmış
Cemāl-i gülleri pejmürde olmış

26. Yāvuz yilden çü berg-i bīd lerzān
Olup ġāyet ṣararmış cism-i ḫābān

27. Olup bīmār çeşmüñ gibi cismüñ
Doḳunmış gencīne yād el ṭılısmuñ

28. Kapuñdan dūr ıraġ olsun önüñden
Seḥāb-ı fitne gibi meh yüzüñden

29. Ḳosun seni vü gitsün ṭaġa ṭaşa
Selāmetle cihān durduḳça yaşa

30. Ḥasūduñ gözleri ṭopraḳ dolsun
Senüñ çün Nūḥ ‘ömrüñ uzun olsun

31. Ne oddur bu ki dil şehrine düşdi
Ne leşkerdür ki milk-i cāna üşdi

32. Ne sehm olur ‘aceb ḳavs-ı ḳaderde
Ki peykānı yir itdi çāḳ cigerde

33. Dirīġā ġam beni eyle ḳayırdur
Ki eşkümden olupdur ḳum ḳayırdur

34. Ḳalem gibi sürinüp gözüm üzre
Saña varmaḳ dilerdüm yüzüm üzre

35. Ne deñlü itdüm ise ḳaṣd her gāh
Beni reddüñ eli men’ itdi iy şāh

24.Yüzünün kırmızılığı zaferan gibi sararmış, lale gibi olan dudakları bozarmış.

25. Dudağının nemi donmuş, yüz güzelliğinin gülleri perişan hale gelmiş.

26. Uykulu cismi sert rüzgardan söğüt ağacının yaprağı gibi titreyip, sararmış.

27. Cismi çeşmi gibi hasta olup, hazinesine yabancı birinin sihri etki etmiş.

28. Ayın önündeki fitne bulutu gibi, kapından ve önünden uzak olsun.

29. Seni bırakıp, dağa taşa gitse de sen cihan durdukça huzurla yaşa.

30. Hased adamın gözünü toprak doyursun, senin ömrün Nuh peygamberinki gibi uzun olsun.

31.Bu gönül şehrine düşen nasıl bir ateştir, can ülkesine üşüşen nasıl bir askerdir!

32.(Bu) kader yayının attığı, ciğeri parçalayıp yer edinen ne acayip bir oktur.

33.Yazık! Gam beni öyle endişeye düşürüyor ki, gözyaşımdan fırtına endişeye düşmüştür.

34.Kalem gibi gözüm üzerine sürünerek, yüzüm yerde sana varmayı diliyorum.

35.Ey şah! Bunu yapmaya her zaman çok teşebbüs ettimse de, red elin beni daima engelledi.

36. Çü bildüm çare yoḳ görem yüzüni

İşidem Ḫüsrevā Şīrīn söziñi

37. Göñül milkine ġayret nārı düşdi

Belā seylābı ṭaşdı başdan aşdı

38. Ḥarāretden ten oldı yanar āteş

Gözüme ḳara ṣu endi ḳalem-veş

39. Mürekkeb eşk ü kirpüğümi ḫāme

İdüp yazdum ciger ḳanıyla nāme

40. Ṣabā yili gibi ‘ālī ḳapuña

Ḫaber peykiyle göndürdüm ṭapuña

41. Egerçi kim ırag̀ oldum naẓardan

Ḫayālüñ ayru degüldir baṣardan

42. Degül naḳş iy nigārum tende cānsın

Nihān ṣūretde ma‘nīde ‘ayānsın

43. Bu deyr içre ḫayālüñ ile hestem

Ṣanasın iy ṣanem kim bütperestem

44. Dile ol deñlü naḳşuñ oldı taṣvīr

Ki bir büthāne olmaz böyle taḥrīr

45. Dilüm ẕikr ider ismüñ dā’im el-ḥaḳḳ

Daḫı ġayruñ ṣaġaşmaz sensin ancaḳ

46. Gözüm yaşından özge hem-demüm yoḳ

Ḫayālüñ ġayrı hīçbir merhemüm yoḳ

47. Dilerven gül gibi ḫandān olasın

Hemīşe bī-ġam ü şādan olasın

36. Yüzünü görmeye çare olmadığını anladım. Bari Hüsrev gibi Şirin(in) sözünü dinleyeyim.

37. Gayret ateşi gönül ülkesine düştü. Bela seli baştan aşıp taştı.

38. Sıcaklıktan bedenim yanan ateş oldu. Gözümden kalem gibi kara su geldi.

39. Gözyaşımı mürekkep ve kirpiğimi kalem yapıp, ciğerimin kanıyla mektup yazdım.

40. Yüce kapındaki sabah rüzgarı gibi, haberciyle makamına haber gönderdim.

41. Ne kadar gözden uzak kaldımsa da , hayalin kalp gözümden başka yerde değildir.

42. Ey sevgilim!Sen benim için şekil değilsin. Beden olarak yok olsan da , anlamca görünürdesin.

43. Ey puta benzeyen sevgili! Bu kiliseye benzeyen dünya içinde hayalinle yaşıyorum.(Görsen) putperest zannedersin.

44. Gönle resmin öyle çizildi ki, bir put hane böyle ifade edilemez.

45. Allah seni inandırsın, ismin daima dilimde, senden başkası aklıma düşmez.

46. Gözümün yaşından başka dostum yoktur. Hayalinden başka merhemim yoktur.

47. Ben senin gül gibi neşeli,daima kedersiz ve mutlu olmanı dilerim.

48. Tenüñe ṣıḥḥat ü ‘ıffetler olsun

Aġırlıḳlar* gidüp ḫıffetler olsun

49. Ṣaḥīḥ olsun tenüñ bī-’illet olsun

Selāmet cāme tācuñ devlet olsun

146-a

1. Çü żaʻf-ı dost meşhūr oldı ilde

Hemīşe bu du’ādur şimdi dilde

2. İlāhi vir şeh-i ḫūbāna ṣıḥḥat

Cihān şemsi meh-i tābane ṣıḥḥat

3. Nice bir bülbüli zār aġladursın

Demidür vir gül-i ḫandāne ṣıḥḥat

4. Olupdur bendeler aḥvāli müşkil

Dilerler dā’imā sulṭāna ṣıḥḥat

5. Çü sulṭān cān u ḳullar ten gibidür

Ne ḫoşdur cism içinde cāna ṣıḥḥat

6 . Ḳabul it ‘Işḳīnüñ ya Rab du’āsın

Bağışla cisme cān cānāne ṣıḥḥat

* **Ağırlık** metinde **ağırlak** şeklinde geçmekte.

48. Bedenin iffetli ve sağlıklı olsun,yükleri gidip hafiflesin.

49. Bedenin hastalıktan uzak, sağlıklı olsun.Huzur elbisesi (üzerinde),mutluluk tacı başında olsun.

146-a

1. Dostun zayıflığı ilde meşhur oldu, daima dilde şu dua vardı:

2. İlahi, cihanın güneşi, sevgililerin şahı olan parlak aya sıhhat ver!

3. Birçok bülbülü sızlatıp,ağlatırsın.Zamanı gelmiştir neşeli gül bahçesine sıhhat ver!

4. Daima sultana sağlık ve afiyet dileyen köleler zor duruma düşmüşlerdir.

5. Sultan ,can ve kulları tek vücut gibidir.Onun için bedendeki canın sıhhatli olması ne kadar güzeldir!

6. Ya rab,Işkī'nin duasını kabul edip,cisme can,canana sıhhat bağışla!

7-Peyk-i revende be-cānib-i Ma‘şūḳ reft

Peyk-i revende nāmeyi alup yollarda yād u bilişe ḳaraşı ḳaraşı bād-ı ṣabāyıla yaraşı yaraşı diyār-ı yār 8.ve şehr-i şehriyārdan yaña revāne oldı. Günlerde bir gün āsitāne-i Ma‘şūḳa irdi, icāzet olup ḥarem-i ḫāṣında ḫalvet-ḫānesine girdi. 9. ‘Işḳī bendeñüz ḫāk-i pāyüñüze yüz sürdi, ḫāṭırıñuz ṣorup ‘ıyādenāme göndürdü didükde, Ma‘şūḳ cāme-i ḫ˘ābı üzre oturdı 10. ve nāmeñün mührin götürdi, açup Fātiḥasından ḫatimesine degin baḳdı, feḥvāsıyla maḥabbet çaḳmaġın çaḳdı, şereriyle derūn-ı ḫāne ḳalbin yaḳdı .11. Ni‘am-ı aḫbārdan temām ẕevḳ idüp rūḥ-ı laṭīfine geregi gibi şevḳ ḥāṣıl oldı, maġmūmı mülāḥaẓasından cānı rāḥat ve cism-i şerīfine istirāḥat 12.ḥāṣıl olup bedenine selāmet ve ṣıḥḥat geldi .Pes peder ü māder, hemşīre vü bürāder, ḫādimler ü dāye, ḫavīşevend ü hem-sāye, ṣaġīr ü kebīr , 13. āzad ü esīr ḫāne- i sa‘ādetde olan ḳamu ‘Işḳī ve peyk-i revendeye meveddet itdiler. Ey ḳadem ü ḳudūmı mübārek size raḥmet itsün ḥaḳ tebārek 14. diyü du‘ālar itdüler.Ḫaṣṣaten peyk-i revendeye ḫayli in‘ām ü iḫsān ‘āmmeten ḫalḳa beẕl ü ḳurbānlar eylediler.Ol eṣnāda peyk-i revende temāşā-yı ārāyiş-i 15. şehr içün bir ḳaç gün bir mekānda āsāyiş itdi.

7-Habercinin Maşuk'a doğru gitmesi

Haberci mektubu alıp yollarda yabancı ve tanıdıklarla karşılaşarak,sabah rüzgarıyla yarışarak sevgilinin diyarına ve padişahın şehrine doğru yola koyuldu.8.GüNlerden bir gün Maşuk'un meMleketine geldi,izin verilince hareminin has bölmesinde kaldığı yere girdi. 9.Işkī köleniz ayağınızın tozuna yüzünü sürüp,halinizi hatırınızı sorup, ıyadetname gönderdi deyince Maşuk geceliği ile doğruldu ve 10.mektubun mührünü açıp Fātihasından hatimesine kadar baktı, anlamaya başlayınca muhabbet çakmağını çaktı, kıvılcımlarıyla kalbinin derinlilerindeki evi yaktı.11.Haberdeki nimetlerden çok tat alıp,güzel ruhunda sevgi ışığı parladı,hüzünlü düşüncelerden canı rahatladı ve şerefli vücudu ferahladı,12. bedenine huzur ve sağlık geldi.Bunun üzerine babası ve annesi,kız ve erkek kardeşi, hizmetçileri ve dadısı,akrabaları ve komşuları, küçükler ve büyüler , azatları ve esirleri saadetli evlerinde olan herkes,13. Işkī ve habercisine sevgi duydular.Ey ayağı ve adımı mübarek olan ,Allah size rahmet etsin diye dua ettiler.14. Özellikle haberciye çok bağış ve nimette bulundular, kurbanlar kesip, halka bol bol dağıttılar. O sırada haberci şehrin güzelliklerini görmek için bir kaç gün bir mekanda kaldı.

Der-bāġ-ı ṭarīḳat bülbül , der-gülşen-i ḥaḳīḳat gül, gülistān-ı ma‘rifet sünbül eẕ-çīn Şeyḫ Sünbül 16. Sinān ‘Aleyh-i’r-raḥmet ve’r-rıḍvān ‘Işḳī bey‘at kerd

Ammā bu cānibde peyk-i revende Ma‘şūḳdan yaña çün oldı revān, ‘Işḳī-i bīçāre ḳaldı ḥayrān 17. ve sergerdān.‘Ālemden ṣafā, rūzigārdan vefā bulmayup gāh māḫülyāya düşüp olurdı bād-senc. Gāh yābāne söylerdi ṣanki yinmişdür benc 18.ilām rūzigārdan çekdükçe renç siyeh baḫtına virürdi īlenc, her dem bī-zevāde ve zād dā’im bī-murād olduġına. Sergüẕeştin nefsine ḳılup ḥiḳāyet 19.dehrden ḳılurdı şikāyet , her ṣubḥ ü şām ṭāli‘ne düşnām eyler ġuṣṣa yüregin dāġlar durmaz gözi ḳan aġlar

Şi‘r

Baġrın ġam odı dağlar her gün gice ḳan aġlar

Irmaġıleyin yaşı durmayup aḳar çaġlar

Geh ṭaşup yüregi ṣıġmaz kāināta geh bīmār cismi teşne ḳaṭre-i āb-ı ḥayāta, kūşe-i devrān zāviye-i hicrānda 21. ‘alīl ẕelīl,özi āvāre, ḳalbi bīçāre, baġrı pāre pāre, dili yāre yāre,dil-figār ,sergerdān, bī-dermān ,zebūn, meftūn, esīr, ḥaḳīr, ġamgīn, miskīn, bī-renk, dil-teng ,ḫānine ve başına düşmiş zenbūr-ı ġam, içine vü daşına üşmiş mūr-ı elem, enīn ider çün ṭanbūr 23. ṭanīn ider çün zenbūr bir ḥalde ki aḥvāline vuḳūfı olanlar esirger , derdin gören ḫavf idüp ditrer. Bu vāfir melāl ve bu ‘aẕīm ḥālde iken 24. bir gice rūḥāniyyet-i ḥażret-i Ebī Eyyūb Enṣārī irişüp İstanbula varmaḳ ve anda durmaḳ işāreti olur. Pes bī-tevaḳḳuf mecālis-i ṭarīḳ-i ehl-i taṣavvufa 25. meyl idüp ol cānibe sülūkda teşmīr ẕeyl eyledi, daḫı İstanbuluñ zevāya ḫan-ḳāhların bir bir devr eyledi çü pergār-ı devvār, meşāyiḫ-ı kibār 26. ü ṣıġārı temām ziyāret itdi çün ḥācıyān ka‘be züvvār. ‘Āḳıbet ‘Işḳī-i pāk meẕheb gicelerden bir şeb ol bī-ḫavīş ü ġarīb 27. nıṣf-ı leyle ḳarīb bir maḳām-ı şerīf ve ḫan-ḳāh-ı laṭīfe irdi biraz tefekkür idüp durdı, pes ṭahāret ü vużū birle cānib-i 28.

15. Işkī'nin tarikat bahçesinin bülbülü, hakikatin gül bahçesinin gülü, marifet gülistanının sünbülü, Şeyh Sümbül Sinan'a(Allah rahmet eylesin ve 0'ndan razı olsun.) biat etmesi.

16.Ama haberci Maşuk'tan tarafa doğru yola çıktı. Biçare Işkī sarhoş ve şaşkın şekilde kaldı. 17.Dünyadan zevk almaksızın, zamandan vefa görmeksizin, malihülyaya düşüp, kara düşüncelere dalardı.Bazen uyku verici benc otu yemiş gibi kendi kendine konuşurdu,.18. Zamanın haberlerinden eziyet çektikçe, her zaman kimsesiz ve yiyeceksiz olduğuna muradına kavuşamadığına kara kaderine beddua ederdi.Macerasını daima nefsine anlatıp,19. dünyadan şikayet ederdi.Her sabah ve akşam talihine küfür eder, keder yüreğine acı verir, gözü durmadan kan ağlardı.

Şiir

Gam ateşi bağrını dağlar, her gün ve gece kan ağlar,göz yaşı ırmak gibi durmadan akıp çağlar.

20. yüreği taşıp kayinata sığmaz, hasta bedeni ab-ı hayatın damlasına susamış, zamanın bir köşesinde, ayrılık tekkesinde hakir ve hasta,21. başıboş, çaresiz, bağrı paramparça,gönlü yaralı,āşık,dermansız bir şekilde sersem,aciz,düşkün,22. esir zavallı , gamlı, zayıf, yüreği daralmış, başına gam arısı üşümüş,içine ve dışına elem karıncaları üşüşmüş,tanbur gibi inler, 23.eşek arısı gibi vızıldar bir halde ki bilenler koruyup, gözetir, derdini gören korkup, titrer.Bu çok bezgin ve zor durumda iken,24.bir gece Hazreti Ebu Eyyüb'ün ruhu belirip, İstanbul'a gidip, orda kalmasını işaret eder.Sonra beklemeden, tasavvuf ehlinin meclisine yönelip, 25. o yola girmeğe karar verir.Ve İstanbul'un zaviyelerini ve dergahlarını dolanan pergel gibi bir bir dolaşır 26. büyük ve küçük bütün şeyhleri kabeyi ziyaret giden hacılar gibi ziyaret eder. Sonunda mezhebi temiz olan Işkī gecelerden bir gece akrabasız ve garip halde iken,27. gece yarısına doğru, şerefli bir makama ve güzel bir dergaha ulaşır.Bir süre tefekkür ettikten sonra durdu, temizlenip, abdest alarak mescide yönelir.28. baktığında kubbe dairesinin merkezinde şişelerinin içinde ışıklarla bütün mescidi aydınlatan bir kandil asılı olduğunu

146-b

1. cümle mescide żiyā virür bir fitil altında bir alay dervīş ṣaḥīḥ iṭiḳād ve rast kīş ḥalḳa olup ḫālıḳı fikr idüp cān u dilden ẕikr iderler. 2. Riyā ü sümʻadan ʻārī ẕikrüllāh dillerinde cārī ne fikr-i māl ü menāl ne cāh-ı bāṭıl ḫayāl ne manṣıb içün melāl ne ḫıẕmet-i pādişāh ü emīr 3.ne ümīd-i iḥsān-ı vezīr ne tedbīr-i ḳalīl ü keşīr ne rāy-ı kebīr ü ṣaġīr , ṭaleb-i maṭlūba ḳamu el bir eylemiş, maḳṣūdları yüreklerinde yir eylemiş ve mescidüñ 4. bir cānibinde bir pīr-i pārsa, ḫırḳası* ʻanber-āsā, zühdine tācı dāll, maʻrifetle ḳalbi māl-ā-māl, siyāh ʻimāme , sünnet üzre cāme giymiş, zānūde ḳoyup 5. ser, felek-veş dü-tā bir er tesbīḥ ü temcīd ü taḥmīd ü tevḥīd ider. Pes ʻIşḳīyā hidāyet-i nā-mütenāhi ,ceẕbe-i ilāhi irişüp gözleri bıñarından 6.döküp yaş, ol pīr-i ʻazīzün ayaġında baş ḳodı, emr-i şerʻa iṭāʻat idüp biʻat itdi. Pes ol şeyḫ-i ehl-i dil mürşid-i kāmil edebden tāc, 7.vaḳārdan kisvet virüp telḳīn-i ẕikr idüp ʻIşḳī ḫalvete girdi

Vefāt-ı Maʻşūḳ

Ammā ol cānibde peyk-i revende şehr-i Maʻşūḳ , belāsı çoḳ 8.yirde biraz eyyām ārām itmekiçün ki ḳalmışdı. Be-ḥükm-i ḳażā ki nāṣiye-i beşerde imżā olunmışdur Nāgah miskīn peyk ḫaste va ḫāṭır-şikeste oldı. 9.Yevmā fe-yevmā marażı ḥadden ziyāde olup bir iki ay üftāde, ṣāḥib-firāş oldı. ʻAvn-i sübhānī ve luṭf-ı yezdānī irişüp zehr-i ejder-i memāti teryāḳ-ı 10.necāt refʼ idüp ḫālıḳ-ı maḫlūḳāt, daḫı baḳıyye-i ramaḳı ḥayāt taḳdir itmiş imiş. Pes ḳamu ālām zāʼil,selāmet-i cān ü ten ḥaṣıl olup, cismine ḳudret 11.ve istirāḥat gelüp, bīmārīden ṣıḥḥat bulduḳda ḫāne-i Maʻşūḳa geldi. Ġulāmān-ı ḥarem-i muḥterem ḳamu libās-ı mātem ile gözyaşlarına müstaġraḳ şeb-i müẕlim 12.gibi siyāhlara ġarḳ olup peyk-i revendeyi gördüklerinde enīn ü nālan feryād ü efġān idüp başlarına ṭaşlar urup gözlerinden yaşlar 13. döküp eyitdiler ki

* **Hırka** metinde **harka** şeklinde yazılmış.

146-b

1.Mescidin tamamını aydınlatan bir fitil altında sağlam itikat ve güzel huylu bir alay derviş halka oluşturup, yaratanı düşünerek gönülden zikir ettiklerini gördü. 2.İkiyüzlülük ve gösterişten uzak, devamlı Allah'ın ismini dillerinde , ne mal mülk düşüncesi ne beyhude makam hevesi,ne derece mevki sahibi olmadığı için üzülme,ne padişah ve emire yaranma arzusu 3.ne vezirden ihsan beklentisi,ne azlık çokluk için hazırlık,ne büyüklük küçüklük hevesi,istediklerine ulaşmak için hepsi ellerini birleştirmiş, amaçları yüreklerini kaplamış ve mescidin bir tarafında hırkası anber kokuları saçan 4.tacı zühdüne işaret olan, kalbi ilimle dolu,sünnet üzre elbise giyinmiş,.siyah sarıklı , başını dizine koymuş 5. felek gibi iki büklüm bir erkek tesbih,.temcid,.şükür tevhid eder.Sonra Işkī' ya sonsuzluğun hidāyeti,ilahi cezbe gelip, göz pınarlarından yaş akıtarak o aziz pirin ayağına baş koydu,6-şeriat emirlerine uyup O'na bağlandı.Bunun üzerine O mürşid-i kamil olan, gönül ehli şeyh edebi taç, vakarı elbise olarak anlatıp, 7. zikri öğütlemesi ile Işkī halvete girdi

Maşuk'un Vefat Etmesi

Ama o tarafta haberci belası çok olan Maşuk'un şehrinde bir süre gezinmek için kalmıştı. 8. Kazanın hükmü insanın alnına yazılmıştır. Ansızın miskin haberci hasta ve aklı dağınık hale geldi.9. Günden güne hastalığı artarak,bir iki ay düşküğn ve yatalak oldu. Mahlukları yaratan Tanrı yardım ve lutfunu ulaştırarak, ,ölüm ejderinin zehrini kurtuluş ilacına dönüştürüp,10.hayatın geri kalanını yaşamayı takdir etmiş.Bunun üzerine bütün elemler sona erip, bedeni ve ruhu sağlığına kavuşup, bedenine güç ve rahatlık gelip hastalığı iyileşince Maşuk'un evine geldi.11.Hareminin saygıdeğer köleleri matem elbiseleri ile gözyaşlarına boğulmuş gecenin karanlığa gibi siyahlara bürünmüş şekilde haberciyi gördüklerinde 12. feryat ve figanla ağlayıp inleyerek, başlarına taşlar vurup gözyaşı dökerek şöyle söylediler

‘Işḳīnüñ mektūbını īṣāl ve senüñ infiṣālüñden ṣoñra defa‘at ile nāmeyi oḳıyup ġāyetde meşkūr ve nihāyetde mesrūr oldı. 14.Bir hefteye degin temām raḥat olup geregi gibi ṣıḥḥat buldı peyk-i revende ḳandedür gelmez oldı yoḫsa gitdi mi bize mülāḳāt olmadın gitmez .15.Yoḫsa ḫastemidür görün didükde iki üç hefte araduḳ ele girmedüñ. Ol eṣnāda ḳarār idemeyüp gāh köşk gāh Vardar 16.gehi cānib-i ada geh gülzār seyrine bir ḳaç def‘a varduḳda nüks olup tekrār bīmār oldı.Bir hefte geçmeyüp teslīm oldı didükde peyk-i revende 17.sīnesin çāk,gözlerin nemnāk idüp pāk ṭahāret ile ḳabrin ziyaret idüp ‘Işḳī cānibine revāne oldı.

Peyk-i revende pā Stanbul 18-amed ve ‘Işḳī-rā ez-vefāt-ı Ma‘şūḳ ḫaberdār

Günlerde bir gün İstanbula ḳarīb gelüp Eyyüp Enṣārī ‘Aleyh-i raḥmetü’l-bārī türbesi cānibine 19. revāne oldı. ‘Işḳīyi mekānında bulmayıcaḳ ol yirün ḳavminden ṣordı , ḳande gitdügin kimse bilmedi. Pes İstanbula gelüp ḥāṣıl-ı mazra‘a-i 20-’ibādet-i ḫūşe be-ḫūşe, hirmeni ṭā‘āt dāneleri cem‘in kūşe-be-kūşe, cüst ü cū idüp seyreyledi. ‘Āḳibet meşāyıḫuñ ḫudāvendi 21.Şeyḫ Sünbül Efendi ḫan-ḳāhına geldi. İttifāḳa gördi, ḫırḳası kāfur, gözleri mestūr, ḫalḳdan kendüye ḥicāb virüp yüzine niḳāb 22. dutmış bir şaḫṣ, ḥücresinden çıḳup edā-i ṣalavāt-ı vaḳt içün mescide revāne oldı. Peyk-i revende diḳḳat itdi sīmā vü cünbüşinden 23.endām ü revişinden ‘Işḳī idügin bildi. Velīkin dehānına mühr-i sükūt urdı, nemāza bile durdı. Nemāz temām olup cemā‘at müteferriḳ, 24.her kişi umūr-ı nefsine müteşevviḳ olduḳda ‘Işḳīnüñ dutup dāmenin oda urdı ḫirmenin. Ma‘şūḳa ‘Işḳīnüñ nāmesin virdükde kemāliyle sürūrın 25. ferḥında ṣıḥḥat bulup, temām ḫużūrın ve der-i ḫāne-i Ma‘şūḳdan ba‘de’l-infiṣāl peyk-i revende kendünüñ iki ay bīmārīden dil şikeste olup ol

13.Işkī'nin mektubunun getirmen ve senin ayrılmandan sonra tekrar tekrar mektubu okuyup çok şükür ederek ve sınırsız derecede mutlu oldu.Bir haftaya kadar rahatlaşıp, sağlığı yerine geldi 14.haberci uzun zamandır gelmez oldu,yoksa gitti mi bizimle konuşmadan gitmez.Yoksa hasta mı gidin görün deyince 15.iki üç hafta aradık ele geçmedin. O sırada karasızlıktan bazen köşke,.bazen Vardar ,.bazen de ada tarafına,.bazen birkaç defa gül bahçesi gezintisine gitmemize rağmen hastalığı tekrar nüksetti. 16.Bir hafta geçmeden canını teslim eyledi,.deyince haberci gömleğini parçalayıp,.gözlerinden yaşlar akıtarak17.abdestini alıp kabrini ziyaret ettikten sonra Işkī tarafına doğru yola çıktı

Habercinin İstanbul'a ayak basıp Işkī'yi Maşuk'un vefatından haberdar etmesi

18. Günlerden bir gün İstanbul'a yaklaşıp Ebu Eyüp el-Ensari Hazretlerinin türbesine yöneldi.19.İşkī'yi yerinde bulamayınca , oradakilerden sordu nereye gittiğini kimse bilmiyordu.Sonra İstanbul'a gelip hasılatı başak başak olan ibadet tarlasını 20. kulluk harmanının tane yığınını köşe köşe arayıp soruşturdu. Sonunda şeyhlerin efendisi Şehy Sünbül Efendi dergahına geldi. 21. Tesadüfen hırkası siyah, gözleri örtülü, halkla arasına perde olsun diye yüzü kapatmış bir şahsın vaktin namazını eda etmek için hücresinden çıkıp mescide yöneldiğini gördü. 22. Haberci dikkatle baktığında yüzü ve hareketlerinden, boyundan ve yürüyüşünden Işkī olduğunu anladı. 23.Fakat seslenmeyip namaza durdu, namaz bitip cemaat dağılarak herkes kendi işinin başına yönelince 24. Işkī'nin eteğini tutup, harmanını ateşe verdi. Maşuk'a Işkī'nün namesini verince,.mutluluğunun yüceliğini, ferahlığından sağlığı yerine gelip tamamen huzura kavuştuğunu 25. ve Maşuk'un evinin kapısından ayrılmasından sonra iki ay süreyle hastalık sıkıntısı içinde gönlü kırık halde iken,. o sırada Maşuk'un tekrar hastalanıp sonunda vefat ettiğini söyleyince

147-a

1.eşnāda Ma‘şūḳ tekrār ḫaste olup āḫir vefāt itdügin ki didi, ‘Işḳī-i bīçāre başladı enīn ü zāre, mānend-i Ferhād eyledi feryād. Getdi ‘imāme ,2. çāk oldı cāme, estāre döndi destār, oldı ‘aṣāsı çün mār, metā‘-ı ṣabrı bī-revāc olup tācı tarāc oldı, tesbīḥ-i ṣad dāne 3.atıldı yābane, sīne yāre yāre, ḫırḳa pāre pāre, misvāk ber-ḫāk, beden çāk çāk, rīş ḫār u ḫāşāk oldı. Ḥücrātdan çıḳup her ādem 4. üstine üşdi. ‘Ālem kimesne bilmez zaḫmına nedür merhem. ‘Āḳibet pīr-i kerīm şeyḫ-i ‘aẕīme ḫaber irdi,luṭfından ‘Işḳīyi gelüp gördi . Hemānā 5. bismi’l-lāh diyüp irşāda bağlayup bel, sīnesine el urdı. Şol bir ḳatı‘ sikkīnleyin ıżṭırābın ḳat‘ idüp teskīn eyledi. 6. Pes biraz teveccüh idüp durdı, ba‘żı esmā oḳıyup yüzine urdı. Pes ‘Işḳīdan ḳamu perīşānī ref‘ olup ol an cemiyyet-i ḫāṭır 7. ḥāṣıl olup ḳalbine iṭmi‘nān geldi, hemīn ḥażret-i şeyḫ egnine cāme başına tāc ü ‘imāme geyürüp ḫalvet-i hāṣına alup getdi .

8. **Su’al kerden-i pīr-i ‘azīz ẕi-’Işḳī ez-güẕeşte-i aḥvāl ü mevlideş ve cevab dādeni o**

Pes ḥażret-i şeyḫ-i kāmil pīr, cüvān dil, 9. ‘Işḳīya böyle ḥarāret ü tāban ve bu mertebe ıżṭırābuñ nedendür ne yirdensin diyü su’al eyledi. ‘Işḳī daḫı cevāb virüp didi ki, maḳāmum 10. evren ki kūḥistān ü cibālde mesken idinmişdür. Mevlidüm ol ma‘dindür. Şeyḫ didi ki evren nedür ? Işḳī eyitdi, emmā evren ḥak te‘ālānüñ 11.ḳudreti ve maḥluḳātında ‘aẕīm ‘ibretlerindendür bir canavardur; ṭuyı on iki ya on üç zirā‘ miḳdārı, kellesi bal ḳovanı resminde, 12. maḫrūṭī şekil, cildi ejdeha miṣāl, bī-pā vü mār renk gövdesinüñ ṣaḫnı ve ‘arżına er ḳucaġı irmez. Ḳuyruġınuñ nihāyeti başında 13. başınuñ bidāyeti gibi incerek meşhūr olan gözsüz yılan gibi burnundan ḳuyruġı ucına varınca hem-vār cismine muttaṣıl bir zirā‘ 14. mikdārı, ṣāfī nar ḳuyruġı var. Külḫende, ya bir ‘aẕīm ocaḳda bir zirā’ köz miṣālinde bir ṭaġdan bir ṭaġa süzilüp uçar. 15.Velī ne cenāh var ne şehper. Āyīne gibi iki gözleri var. Şol dem ki taḥrīk-i cism ider, ḳuyruġı āteş gibi żiyā virür, sākin olsa bir öteden

147-a

1. Biçare Işkī Ferhad gibi feryat edip ağlayıp inlemeye başladı,sarık düştü,gömlek yırtıldı,2.sarık yüzüne kapandı, āsası yılan gibi oldu, sabır sermayesi değerini yitirdi, tacı talan oldu, yüzlük tesbih yabane atıldı, 3.gögüs yaralı, hırka parça parça, elindeki misvak yere düşmüş, bedeni yara bere içinde, diken ve süprüntü ile dolu, hücresinden çıkıp herkes başına toplandı.4.Alemde kimse derdinin merheminin ne olduğunu bilemedi, sonunda ululuk ve cömertlik sahibi şeyhe haber verdiler, Lutfedip gelip Işkī'ya baktı, hemen 5.bismillah deyip onu aydınlatmak için gögsüne elini dokundurdu.O,keskin bir bıçak gibi ıstırabını kesip atarak sakinleştirdi.6.Sonra biraz yönelip bekledi.Allah'ın bazı isimlerini okuyup yüzüne üfledi.Sonra Işkīnin perişanlığı sona erip, o an aklı toparlanıp,kalbi huzura kavuştu.7.Şeyh hazretleri üstüne elbise ,başına taç ve sarık giydirip yanına alıp gitti.

8. Aziz Pirin Işkī'den halini ve doğum yerini sorması ve (O'nun) cevap vermesi

Sonra kamil şeyh hazretleri, gönlü genç olan pir,bu ateşin ve parlaman nedendir,nerelisin diye sordu.9.lşkī'da cevap verdi:''Yerim evren ki dağlarda ve tepelerde bulunur,10. o madenden doğmuşum. Şeyh evren nedir dedi.Işkī anlattı:Evren Hak tealanın kudreti dahilinde ve yarattıkları içinde ibretle gözüyle bakılması gereken her şeyi hisseden büyük bir canavardır 11. ki boyu on iki ya da on üç zira, kellesi bal kovanı görünüşlü koni şeklinde, 12.cildi ejderhaya benzer, ayaksız ve yılan renginde, kalınlık ve genişlik bakımından gövdesini bir erkek kucaklayıp,s aramaz, başının başlangıcı gibi, kuyruğunun sonu başında,13.İncerek adıyla bilinen yılan gibi burnundan kuyruğunun ucuna varıncaya kadar cisminin yere yapışmış bölümü bir zira' miktar ateş parçası14. külhanda ya da büyük bir ocakta bir zira miktar köze benzeyen kuyruğu var, bir dağdan ötekine süzülerek uçar,15. fakat ne kolu var ne kanadı, ayna gibi iki gözü var, o an kuyruğundan ateş parçaları saçarak cismini hareket ettirir

16.eksidür ki bedenine muttaṣıl durur. Ol o yirün ḫalḳı yümn görüp evrenüñ indügi ṭaġda cāhlar ḥafr idüp cevāhir ele getürüp sīm 17. ü zer ḥāṣıl iderler. Ḥażret-i şeyḫ bilürmiş taṣdīḳ eyledi emmā benüm ḥāl ü sergüẕeştüm muṭavveldür, tafṣīle yoḳdur mecāl. Lakin be-ṭarīḳi'l-icmāl budur ki 18.vāḳı'amda bir kebūter bāña hemser olup anuñla Ka'beyi ṭavāf idüp yine menzilümüze geldükde, beşer şeklinde bir maḥbūb oldı ve göñlüm alup 19. nā-peydā oldı. Pes şehr-i Üsküb e vardum bir gülşene irdüm anda ol ṣūretüñ miṯāli Ma'şūḳ nam bir maḥbūb gördüm. Yedi yıldur anuñ 'ışḳıyle 20.güy-veş, maḥabbeti çü kan ile ḫāke ġalṭān ve sergerdān idüm. Bu def'a vefātı ḫaberinden helāke yüz dutmışdum. Bāḳī emr ḥażret-i şeyḫüñdür, didi.

21-**Şeyḫ Sünbül Sinān * 'Aleyhi'r-raḥme vü el-ġufrān 'Iṣḳī-rā naṣīḥat kerd**

Güzīde-i şeyḫān ve pīrān-ı ehl-i kemāl, muḳteda'-i zümre-i ehl-i faẕl 22. ü ḥāl, rāh-ı ṭarīḳatde kebg reftār, gülşen-i ma'ārif-i ḥaḳāyıḳda ṭūṭī-i şīrīn, güftār açup dehān şeker lisāndan 'Iṣḳīya eyitdi ki, 23. iy pīr-i püser-i ḫoş edā, sāmi' sırr-ı nidā ḳalbüñde mefhūm ve saña şöyle ma'lūm olsun ki, cāygāh-ı refi' ve maḳām-ı mürtefi'den her ferd-i insānuñ 24. vaṭan-ı aṣlıyyesi vardur ki, ol serāy-ı 'ālīden müsāfür olup irtiḥāl ve ābā' ü ümmehātdan infiṣāl idüp, bu menzil-i bī-ṣebāt ü ḳarāra nüzūl ve mekān 25. ü maḳarrına paydār düḫūl itmişdür. Lā-büdd her mevlūd mekā ı aṣlīsine ṭālib ve her cevher mevcūd ma'den-i cibillīsine rāġıp olup

---

* Sünbülīye Halveti tarikatının bir koludur. Kurucusu asıl adı Yusuf , lakabı Zayn-al Dīn olan Sünbül Sinan'dır.Sünbül Sinana 880-885 tarihler arasında Merzifon'da doğdu. Halveti şeyhi Muhammed Cemaleddin Efendi'den icazet aldı. 33 yıl Koca Mustafa Paşa camiinde postnişinlikte bulundu. Ayasofya ve Fatih camilerinde va'z verdi Elli- ellibeş yaşlarında Muharrem 936'da vefat etti. Koca Mustafa Paşa hankāhına gömülüp üzerine türbe yapıldı.

Koca Mustafa Paşa camiindeki hücresinin perdeyle kapalı bulunan penceresinde yaşadığı ve peygamber ve velilerin ruhları ile dolu olduğuna inandığı hücresinin içini boş bıraktığı kaydolunmaktadır.Eserlerinden Arapçayı iyi bildiği, tefsir, hadis ve tasavvuf ilimlerine vukufu olduğu anlaşılmaktadır.Kaynaklarda üç eserinin adına rastlanmaktadır. 1. *Risālat el-atvār* :Süluk mertebelerini göstermek için kaleme alınmıştır. 2.*Risālat el- tahkīkīya* : Arapça olarak yazılan bu eser,halveti tarikatının ayinlerinden ''devran'' mübah olduğunu ispat için muhtelif kaynaklardan derlenmiş bilgileri ihtivā eder. 3. *Risāla-i Sünbül dar hakk-ı zikr ü davran* : Bundan önceki eserin Türkçe muhtasar tercümesidir. Ayrıca bir de *İlahisi* vardır.

(İslam Ansiklopedisi cilt x ,cüz 105-109 Milli Eğitim Basımevi,İstanbul, 1972 s.236-238.)

16.o yerin halkı uğur,bereket diye düşünüp Evrenin indiği dağda kuyular kazıp cevher çıkararak,gümüş ve altın elde ederlermiş.17. Şeyh bunu bilirmiş,O'nu onayladı.Ama benim maceram uzun (hikaye) olduğundan anlatması zordur.Fakat kısaltarak anlatacak olursam,rüyamda bir güvercin bana eşlik edip 18. O'nunla Kabe'yi tavaf ederek,tekrar evimize döndüğümüzde insan şeklinde bir sevgili olup sonra ortadan kayboldu19.Bir gün Üsküp şehrine gittim.Bir gül bahçesini gezerken orda O'na benzeyen Maşuk isimli sevgili gördüm.Yedi yıldır O'nun aşkıyla top gibi, 20. muhabbetinin çevganıyla perişan bir şekilde toprakta sürüyordum.Bu sefer de vefatını haber alınca mahvolmaya başlamıştım.Artık söz(emr)hazreti şeyhindir,dedi.

21.Şeyh Sünbül Sinan'ın (Allah O'nu bağışlasın ve O'na rahmet eylesin)Işkı'ya nasihati etmesi

Şeyhlerin seçkini,kemal ehlinin piri,fazilet ve hal ehli zümresinin reisi,tarikat yolunda keklik gibi yürüyen,22. hakikat ilimleri bahçesinin güzel söyleyişli papağanı,ağzını açıp,tatlı sözle Işkı'ya anlattı: 23.''Ey güzel edalı oğul, nida sırrını işitmiş,kalbin anlasın ve sende şöyle bil ki,yükseklik yeri ve yüce makamda her insanoğlunun bir asıl vatanı vardır ki 24. o yüce saraydan misafir olup , göçerek, anne ve babasından ayrılıp,bu durmadan hareket eden yere inip,kendisi için karalaştırılan mekana ayak basmıştır. 25.İstisnasız her doğan asıl vatanını isteyip,ve her cevher var olan kendi yaratılış madenine yönelip varacaktır.

147-b

1.varısardur ki, külli şey'in yerceu‘ ilā aṣlihidür. Līkin ba‘żına hādī'-i sebīl-i hidāyetden nuṣret ve ‘ināyet irüp rāh-ı rāsta sālik ve ba‘żı 2. ṭarīḳ-i ḥaḳḳa sülūk itmeyüp meslek-i ḍalāletde hālik olur. Saña bi-ḥamdi'l-lāh da‘vet-i pādişāh-ı ceẕbe-i ilāhī irişüp ol ṣūretden 3.tecellī irüp dil-i perīşānuña cem‘iyyet ü tesellī ḥāṣıl oldı. Pes min ba‘d ma‘nī-i ḥaḳīḳat ṭalebinde mücidd ol uṣanma bu eşkāle vü ṣuver-i 4.dünyāda ḥaḳīḳat var ṣanma, zirā bu ḥavādiṯ ü taṣvīrāt-ı dünya güneş gibi ẓāhirdür ki ‘ale-d-devām her rūz zevālde ve ḳamer gibi noḳṣan 5.ü intiḳāldedür. Dünya-yı denī bī-ṣebāt ü bī-ḥāṣıldur, güyā ki ẓıll-ı zā'ildür, naḳşınuñ ḥaḳīḳatidür bāṭıl, şehdidür zehr-i ḳātil, beḳāsı fenā, 6.ġınāsı ‘anā, ‘umrān ḫarāb, şerāb-ı serāb, ‘āḳibet-i dünyā-yı denī öldürür kendüye maḥabbet ideni, kendü dūn, ṭālibi maġbūn, mücāvirlerinüñ 7.‘ādātı müsāfir olup göçmek, ehlinüñ ṣan‘atı tīz- yīz gelüp geçmek. Pes bir nesne ki ṣābit olmaya aña dil virmek olmaz ve şol nesne ki 8. ḫayāl ola aña el irmek olmaz. Dīvārda ḳuru naḳşa göñül virici olma. Rengīn nesne ki görüp her renge boyanup ḳalma. Ta‘alluḳ-ı dünya 9. beñzer lu‘b-i ṣıbyāna. Şu‘bede-bāzdür her demde yüz ṣūret gösterür insāna, ṣūretinden görmezsin; ir ü giç ma‘nīde illā ki maḥv u ‘adem. 10.ve hīç pes insan-ı kāmil ṭarīḳi degüldür ü illā ki ṭālib-i maḥbūb-ı ḥaḳīḳi olmaḳdur. ve bu daḫı ma‘lūmuñ olsun ki ehl-i şer‘ ve ḥaḳīḳat ḳatlarında 11.ma‘rufdur ki maḥbūb-ı ḥaḳīḳi cemāl ü celāl ile mevṣūfdur, görseñ cemālini ḫavf eyle celālinden. görseñ celālini recā it cemālin sen, şeri‘at 12.ehl-i maḳālīnüñ budur me‘āli, k'olmayasın ḫavf ü recāden ḫālī. ma‘rifet ehli ol cāhil olma, bir an ḫużūrından ġāyib degülsin ġāfil olma. 13.ifrāṭ ü tefrīṭ itme orta yol bul, yābāne gitme. dünyāda çoḳ aġlayup ġam çekdügüñe bī-ḥużūr olma. çoḳ gülüp sürūruña 14.maġrur olma. Bir ḥużūr yol ki ġınāsınuñ ganāsı olmaya, bir evvele ṭālib ol ki aña nesne āḫir olmaya. İy velī bir āḫir iste ki kendünüñ 15.olmaya bir şey evveli. bir maḥbūba maḥabbet eyle ki ḥüsninüñ olmaya zevāli, bir Ma‘şūḳ sev ki olmaya hergiz intiḳāli diyüp pend ü naṣiḥat ide.

147-b

1.’’Her şey aslına döner.’’ lakin bazısı peygamberin inayetinden yardım ulaşıp doğru yola salik olmuşlar ve bazısı Hak yoluna girmeyip 2. delalet içinde helak olurlar, Allah’a şükürler olsun sana Padişahın ilahi cezbesinin daveti ulaşıp o şekilde tecelli olması perişan gönlünün dağılıp, 3. teselli bulmasını sağladı bundan sonra hakikatin manasını anlama yolunda çok çalış, usanma, bu şekiller ve suretler dünyasında hakikat var sanma, 4.bu dünyanın olayları ve resimleri görüntüdür,devamlı her akşam yok olmakta ve ay gibi noksan ve dönmekte 5.aşağılık dünya geçen gölge gibi karasız ve kazançsızdır, resimlerinin hakikat tarafı batıl olmasıdır,balı katil zehridir,sonu yokluk, 6. zenginliği meşakkat,mutluluğu harap olma,şarabı seraptır.,aşağılık dünyanın sonu kendine muhabbet edeni öldürür. Kendisi alçak, talibi şaşkın, içinde yaşayanların adeti misafir olup göçmek, 7. hiçbir eşyası kalıcı olmadığından ona gönül vermek olmaz.hayal olan nesneye el uzatmak olmaz, 8. duvardaki kuru nakşa gönül veren olma,renkli nesneleri görerek,her renge boyanıp kalma,dünya ilgisi çocuk oyununa benzer, 9. İnsana her anında yüz şekil gösterip eninde sonunda hīçbir şey göstermeyen hokkabaz gibidir.Er ya da geç mahv,yokluk ve hiçlikten başka anlamı yoktur.Ve kesinlikle insan-ı kamil yolu değildir 10. Hakiki sevgiliyi ararsan başka! Şundan da haberin olsun ki hakiki sevgilinin cemal ve celalile kendini gösterdiği şeriat ve hakikat ehli tarafından bilinmektedir.11.Cemalini görsen celalinden kork,celalini görsen cemalini umit et,şeriat ehlinin sözünün anlamı budur, 12. korku ve umuttan uzak olmayasın, marifet ehli ol, cahil olma, (unutma ki) bir an huzurundan yok olacak değilsin, gafil olma, ifrat ve tefrite gitme , orta yolu bul, 13. başka yere gitme, dünyada çok ağladığın için huzursuz olma, çok sevindiğin için sevincine gururlanma, 14.zenginliğinin meşakkati olmayan huzurlu bir yol olsun, sonu olmayan bir başlangıç iste, 15. kendinden önce bir şey olmayan bir son iste,güzelliğinde noksan olmayan bir güzeli sev, hiçbir zaman ölmeyen bir sevgili sev diye nasihat ve öğüt verdi

16.**Pes an-mürşid-i zebānī pīr-i ‘azīz-i fāni ‘Işḳī-rā cünān terbiyyet kerd ki ‘Işḳī ez-meşāyıḫ-ı güzīn şud velī bāyin nam kesī nedāned**

17.pīr-i ṭarīḳat, mürşid-i ḥaḳīḳat ‘Işḳī-yi temām ehl-i dil, kemāli mertebede ḳābil bulup

Şi‘r

Mecāzī ‘ışḳa uzatduñsa ger el

18 .Er iseñ ḳıl ḥaḳīḳīye mübeddel

(mefā‘īlün / mefā‘īlün/ feūlün)

diyüp kendüye dem-sāz ve hem-rāz idüp, terbiyyete āġāz itdi. Pes feyż-i Rabbāni vü luṭf-ı 19.ṣamedāni irişüp günden güne ḫoş ḥāl ü ehl-i kemāl ola, muḥavvilü’l-aḥvāl ḥālini aḥsen-i ḥāle taḥvīl ‘ışḳ-ı mecāzīyi 20.ḫaḳīḳiye tebdil idüp eṣnaf-ı kerāmet ve āyat ve keşf-i enva‘-ı tecelliyāt müyeşşer olmaġa yüz dutdı. pes vādī-i seb‘ada 21.heft maḳāmı seyr itdürüp esmā‘-ı seb‘ayı ‘uzlet ve ḫalvet ve riyāżat ile ta‘līm eyleyüp, taḳlīdden ḫalāṣ bulup, taḥḳīḳe 22. irişüp, tekmīl-i nefs eyleyince, on iki yıl ḫıẕmetinde oldı. Daḫı şerāiṭ-i ṭaṣavvuf ki on nesnedür, temām bildirüp bī-ḳuṣūr ‘amel itdürdi: **evvel,** bedenin ve nefsin ṣaġāīr ü kebāīrden pāk 23.itdürdi. **ikinci,** ḫalḳdan ‘uzlet ve māsivāyı nefy itdürüp, ḥevāsuñ yolların 24.baġlayup, göñli ḳapuların açdurdı. **Üçünci,** sükūt itdürdi, ta ki ma‘rifetu’l-lāhdan yaña nāṭıḳ ola. **Dördinci,** ṭoḳluḳdan mir’at-i nefs 25.bulanuḳ ve mükedderdür, ṣavm ile anı ve ġıll ü gışdan ḳalbini ṣāfi vü pāk itdürdi. **beşinci** āvāzın ḳaldurmaḳsuzın ḫużūr-ı ḳalb ile Ḥaḳ Te‘ālāyı ‘al-ed-devam

16.**Pes an-mürşid-i zebānī pīr-i ‘azīz-i fāni ‘Işḳī-rā cünān terbiyyet kerd ki ‘Işḳī ez-meşāyıḫ-ı güzīn şud velī bāyin nam kesī nedāned**

17.Tarikatın piri, hakikat mürşidi Işkī’nin gönül ehli, olgunluk mertebesinde olduğunu anlayıp

Şiir

Eğer mecazi aşka el uzattınsa, erkeksen ilahi aşka döndür.

18.Diyerek kendine dost ve sırdaş edinip,eğitmeye başladı.Sonra Allah’ın feyzi ve yardımı ulaşıp,19. hali güzelleşmeye ve olgunlaşmaya başladı,Tanrı halini güzel hale döndürüp, mecazi aşkı hakiki aşka dönüştürdü.20.Türlü kerametler,ayetler,çeşitli keşifler tecelli etmeye başladı.Sonra yedinci vadide, dokuz makamı seyrettirip, 21.yedi ad’ı uzlet halvet ve riyazet sayesinde öğrenip, taklitten kurtulup, hakikiye ulaşıp, nefsini öldürünce,22. on iki yıl hizmet etti. Tasavvufun şartlarının on maddesinin tamamını öğretip , kusursuz bir şekilde amel ettirdi 23. **birinci** bedenini ve nefsini büyük ve küçük günahlardan temizledi **ikinci** halktan ayırıp,masivayı terk ettirip,heves yollarını kapatıp,gönül kapılarını açtı.24.**Üçüncü** İçinde Tanrı’nın bilgisi seslensin diye,susturdu **dördüncü** tokluktan nefis aynası bulanık ve kederlidir 25. onu oruçla , kalbini dedikodudan saflaştırdı ve temizledi **beşinci** ,sesini çıkarmadan, kalp huzuruyla devamlı lā ilāhe illāllāh kelimesini-makbul olanı zikir etmektir- zikrettirdi.

148-a

1. lā ilāhe illallāh kelimesiyle ki efḍali eẕkārdur, ẕikr itdürdi. **Altıncı,** muḳaddere tevekkül, faḳr u ġınāya ṣaḥv u sekrede maḥv u iṣbātda vü ḫavf 2. ve recāda ḳıldı. **Yedinci,** her nesne ki dile ḫuṭūr ider, ol nesneden nefiy-i ḫāṭır 3.itdürdi. **sekizinci,** rāh-ı taḥḳīḳden pīr ṭarīḳate ḳalbini rabṭ itdürdi. **Ṭoḳuzıncı,** terk-i nevm itdürüp ḫuşū' u ḫużū' ile niyāz itdürdi. **Onuncı,** külū veşrebu velā tüsrifu* mefhūmu mūcibince kesb-i 4. ḥelālden az yiyüp az içmek üzre 'amel itdürdi ki ḫayru'l- umūru üsṭüha* dır.

Der-beyān-ı vādī-i seb'a

Maḳām-ı evvel

Şöyle ma'lūm 5.olsun ki ṭalebdeki seyru'l-lāhdur, nefs-i emmāre ġālibdür, zühd ü taḳvāya ṭālib degüldür. Bu vādī-i evvelde ṭālib gice ve gündüz ẕikrde 6. ḳāyim olmaḳ gerekdür ki 'aḳl-ı cüzvī yüz duta. Çünkü pertev-i levvāme lema'an göstere, sālik na'ra urup efġān ider. Bir kerre keşf 7.ü kerāmet yüz virür, bir kerre pertev gösterür, iki nefsüñ miyānındadur, bu maḳāmda, kah şu'le irer, kah ẓülām. Pes bunda ẕikr gerekdür 8.'ale'd-devām, tā ḳalbi müstevlī ola ve daḫı bunda ta'ab u anā raḫmet ve belā vardur. Bu vādīye ḳadem urmaġa terk-i māl ü cāh gerekdür , 9. 'uḳbā ele girmege ṭas ṭas ḳanlar yudmaḳ gerekdür ve her nesneden kişinüñ ḳalbi pāk gerekdür. Çünki dili ṣāfī ola dosta ḳarār idüp 10.oturacaḳ yir peydā olup nūr-ı ẕāt ẓāhir olup cümle ṣıfātı maḥv eyler, pervāne gibi nūr-ı ẕāta yanmaġa başlar.

---

* Yiyiniz,içiniz fakat israf etmeyiniz (İsrā 17/29)

* "İşlerin en hayırlısı orta yol ve itidal üzere olanıdır"(Hadis –Rezīn)

148-a

1.**altıncı** başa gelecekleri kabullenme, zenginlik ve fakirlik, uyanıklık ve sarhoşlukta ve korku ve ümitte kıldı 2. **yedinci** gönlüne ilişen her nesneyi aklından uzaklaştırıp 3. **sekizinci** pir kalbini hakikat yolundan tarikata bağladı **dokuzuncu** uykudan uzaklaştırıp tevazu ve alçak gönüllülükle dua ettirdi **onuncu** '' Yiyiniz,içiniz fakat israf etmeyiniz'' anlamı gereğince 4.helal kazançtan az yiyip,az içmeğe alışmak üzere eğitti.″ İşlerin en hayırlısı orta yol ve itidal üzere olanıdır''

Vadi-i seb'a 'nın anlatımı

Birinci makam

Şöyle bilinsin ki seyrullahtan başka bir şey istemez,nefs-i emmāre vardır,zühd ve takva beklenmez. 5.Talebenin bu birinci vadide akl-ı cüz'i kendini göstersin diye gece ve gündüz zikir etmesi gerekir.6.Pertev-i levvame ışığını gösterdiği zaman salik bağırıp çağırarak ağlar.Bir kere keşf ve kerameti hisseder, 7.bir kere ışığı görür,bu makam iki nefsin ortasındadır bazen aydınlıkta bazen karanlıktadır.Hülasa kalbini kaplayana kadar sürekli zikretmek gerekir ve bu zahmetli,eziyetli,sıkıntılı,meşakkatlidir.8.Bu vadiye ayak basmak için mal ve makamı terk etmek gerekir.9.Ahireti kazanmak için tas tas kan yutmak gerektir.Kişinin kalbini her şeyden temizlemesi gerekir , gönlü saflaşıp bağlandığı dostuna kalbinde yer açılıp (O'nun) zatının nuru (kalbinde) belirince , 10. (salik'in) bütün sıfatları ortadan kalkar.Pervane gibi zatının nurunda yanmaya başlar.

Maḳām-ı ṣānī

Ṭālibde 11.ḳābiliyyet ẓāhir olduġın mürşid göricek ẕikr-i ṣānī telḳīn ider ki seyru'l-lāhdur, ẕikr-i ḫafīdür ki aña ẕikr-i ḳalbī dirler bu yirde 'aḳl-ı cüzvī kemāl 12.bulur. Bu maḳāmda bir kerre kerāmet olursa bir kerre ḫarābātīliḳ olur. Buradan 'ilm-i yaḳīni ḥāṣıl idüp ṭālibe ma'ārif yüz gösterür.13. Buña vādī-i 'ışḳ dirler, başdan başa bu āteş-i muṭlaḳdur .'Āşıḳ bunda cān u başdan geçmek gerekdür, küfr ü īmān bunuñ yanında bir görinür, yimeden 14. içmeden nevmden kesilüp nesi var ise hep, oynadur hergiz 'aḳluñ, rāh-ı Ḫüdāda işi yoḳdur, rāh-ı Ḥaḳda 'aḳl hem-vār degüldür.

Maḳām-ı ṣālis

Sālik 15.bu maḳāmda ṣāḥib-'irfān olur, dile āfitāb-ı cān irişür, bu ẕikre seyr-i 'ale'l-lāh dirler. Bu maḳāmda her cihetden tecellī olur, gāh ef'al gāh 16.ṣıfātdan ẓann u vehm ü şek zā'il olup bundan nefs-i mülhimme yüz virür. Buña vādī-i ma'rifet dirler, bu vādīnüñ yolları ḫadden bīrūndur, 17.her sālik kendü ḥaddünce seyr ider. Bu vādīde yüz biñ ṭālib aşaġa düşüp yüz biñinden biri menzile irişmüşdür. Baḥr-i 'irfānda ġarḳ olmış 18. kimesneye irişmek gerekdür, sālik ki bu vādīyi ḳaṭ' idebile

İkinci makam

11.Mürşit talebede kabiliyeti görünce ikinci zikri öğretmeye başlar ki seyrullahtır.Gizli zikirdir ona kalbī zikir de derler,bu yerde akl-ı cüz‘i olgunlaşır.12.Bu makamda bir kere keramet olursa bir kere harabatilik olur.Burada ilm-i yakın ortaya çıkınca talebeye ilim yolu açılır. 13. Buna aşk vadisi derler baştan başa ateştir.Burada aşığın can ve başından vazgeçmesi gerekir.Küfür ve iman bunun yanında bir görünür.Yemeyi, içmeyi, uyumayı bırakır,(akla dair) nesi varsa oynatır. 14. Aklın Allah yolunda aklın işi yoktur, akıl Allah yolu için uygun değildir.

Üçüncü makam

15.Salik bu makamda irfan sahibi olur, gönlüne can güneşi değer, bu zikre seyr-i ‘ale’l-lāh derler.Bu makamda ilahi sırlar bütün yönleriyle (salik’in kalbinde) ortaya çıkar.Bazen ameller bazen de sıfatından zan ,korku ve şüphe yok olup 16. nefs-i mülhimme belirir.Buna marifet vadisi derler,bu vadinin yolları sayısızdır,her salik kendi kabiliyetince gezinir.17.Bu vadide yüz bin kişiden biri menzile ulaşır yüz bin kişi aşağıya düşer.Bu vadiyi geçebilenin 18. salik olabilmesi için irfan denizine dalmış kimse olması gerekir.

Maḳām-ı rābi’

Sālik bu maḳāmda her şeyden ḫabīr olur bu ẕikre seyr-i ma’al-lāh 19.dirler. ‘İlm-i ledünnīden ḫaberdār olur, dāim aġlamaḳ ve zārīde olur, cemi‘a ḥalḳdan bī-pervā olur. Söyledügi sözi semāvatdan gāhi 20.yirlerden söyler olur, bunda nefsi ‘abeş ḫayāletden ḳurtılur, mumṭa‘inne olur.Bu menzilde çoḳ ḫaṭar vardur. Ehl-i iḫlāṣ olan ḫāṣ ḳuluñ 21.bu maḳām cilve-gāhında nūr-ı Muḥammed ṣalla’l-lāhü ‘aleyhi ve sellem pertevi ẓāhir olur .Bu yirde sālik ‘ayne’l-yaḳīnde kendüyi ‘ārif olur ve bu yirde 22.ceẕbe yüz gösterür, buña vādī-i istiġnā dirler ve bu yire çün sālik irişe, yolı vādī-i istiġnāya irer ,eyü yavuz az u çoḳ anuñ yanında 23.yeksān olur, yedi derya bir görinür, kevākib-i seb’anuñ şereri bir olur. Sāliküñ bu vādīde gözi ṭoḳ olur, ne dūzaḫdan ḳorḳar 24. ne ni‘me ümīd dutar ,rāh-ı Ḥaḳda yek cihet olur

Maḳām-ı ḫāmis

Sālik bu maḳāmda kendüyi yavı ḳılur meẕheb ü kīşden bī-ḫabīr 25.olur, bu ẕikre seyr-i fi’l-lāh dirler. Varlıġı ṭālib bunda yoḳluġa tebdīl ider, tevḥīde ġarḳ olur, küntü sem‘a bu sāliküñ naṣībidür.

Dördüncü makam

Salik'in bu makamda her şeyden haberi olur. Bu zikre seyr-i ma'al-lāh derler.19.Gaybe ait ilimlere sahiptir,sürekli ağlayıp inler, halktan hiç kimseyi umursamaz hale gelir. Bazen göktekilerden bazen de yerdekilerden bahseder.20.Burda nefis boş hayaletten kurtulur,kalbi huzura kavuşur.Bu menzilde çok tehlike vardır.İhlas ehli olan kulun bu makamında Muhammed salla'l-lāhü 'aleyhi ve sellemin nurunun ışığı görünür.21.Bu yerde ayne'l-yakinde salik kendini bilir.Bu yerde cezbe ortaya çıkar, 22.buna istiğna vadisi derler,salikin yolu istiğna vadisine ulaşırsa iyi,kötü,az ve çok O'nun yanında farksız olur,yedi deniz bir görünür,yedi yıldızın kıvılcımı bir olur.(Yedi yıldız bir kıvılcım olur.)Salikin bu vadide gözü tok olur.Ne cehennemden korkar,ne nimet umar.24.Sadece Allah'ın yoluna yönelir.

Beşinci makam

Salik bu makamda kendine önem vermez olur,mezheb ve dini unutur 25. bu zikre seyr-i fi'l-lāh derler.Talebenin varlığı bunda yokluğa dönüşür,tevhide dalar. Bu salike küntü sem'a nasip olur.

148-b

1.bunda nefs-i rāżıye ‘aṭā bulur ammā bu maḳāmda noḳṣan eṣeri vardur.Sālik bu maḳāmdan geçmek gerekdür. Bu menzil-i tecrīd ü tefrīddür, buña vādī-i 2.tevḥīd dirler. Sālik bu vādīde tevḥīde irer, eger birdür, ger biñ ve ger yüz biñ bunda sālik yanında hep birdür.

Beyt

3.Eger ki sen ṣayarsañ ol ṣayılmaz

Ḥisāb ü hem ṣayılmaḳdan münezzeh

(mefā‘īlün / mefā‘īlün/ feūlün)

Maḳām-ı sādis

Sāliküñ aḳrab-ı menzilidür, buña menzil-i taḥayyür dirler, bu ẕikre seyr-i ‘ani’l-lāh 4.dirler. Bu maḳāmda sālike ilm-i nübüvvet irer ,bunda kemāl ḥāṣıl ider, bu dergāh ḫāṣlar menzilidür, bu yirde ‘ibādetler kāmil olur, bu menzilde sālik 5.mürşid olur. Nefs-i marżiyye daḫı evvel faḳr bunda peydā olur, bu vādīde sālik ḥayrete ġarḳ olur, ‘aḳlı eksük olur, dā’im aġlayup 6.zārīde olur. Şöyle ḫayrān olur ki ḫan-ḳāhdan deyri farḳ itmez olur. Bir od olur ki ṣu gibi ṭoñmış, bir buz olur ki güneş 7.gibi. cūşda olup kendüyi ḳande idügin bilmeyüp meẕheb ü kīş bilmez olur, eger kimse nedür ḥālüñ dise, 8.bilmem dir. ‘Āşıḳam, bilmem kime maḥbūb bilmem kimdür.Dost ‘ışḳından şöyle ḥayretdeyem ki bilmezin ben miyem yoḫsa cümle ol mıdur, dir.

148-b

1.Burda nefs-i raziye ihsan bulur.Ama bu makamda (henüz)noksanlık vardır.Salikin bu makamdan geçmesi gerekir.Bu soyutlanma ve kendini tamamen Allah'a adama menzilidir.Buna tevhit vadisi derler.2. Salik bu vadide tevhide ulaşır.İster bir ister bin ,ister yüz bin olsun salikin yanında bunların hepsi birdir.

Beyit

3.Eger sayarsan o sayılmaz,hesabı sayılmaktan uzaktır.

Altıncı Makam

Salikin en yakın menzilidi, buna hayret menzili derler,bu zikre seyr-i 'ani'l-lāh derler.4. Bu makamda salik peygamberin ilmine ulaşır.Burda olgunluk kazanır.Burası hasların menzilidir.Burada ibadetler tastamam olur.Bu menzilde salik mürşid olur. 5.Başlangıcı fakr olan nefs-i marziyye ortaya çıkar .Bu vadide salik hayrete dalar.Aklı eksilir daima ağalyıp,inler. 6.Öyle hayrete düşer ki dergahla kiliseyi ayıramaz hale gelir.Donmuş su gibi bir ateş olur 7. Nerde olduğunu mezhebini dinini ne olduğunu unutur.Halini soran olursa ,bilmem der. 8.Aşığım sevgilinin kim olduğunu bilmiyorum der.Dost aşkından öyle hayrete dalmışım ki kendim miyim yoksa her şey O mu bilmiyorum,der.

Maḳām-ı sābi‘

Sāliküñ bu maḳāmda menāzili 9.temām olur, bu ẕikre seyr-i bi’l-lāh dirler. Varlıġa bu menzilde vücūd yoḳdur, bunda fenā-ender-fenā olur. Cümle esmā bunda ẓāhir olur. Sevādü’l-10.veche fi’d-dārīn bundan olur. Sāliküñ ḳalbi ‘arş-ı mecīd olur ve kāmil olur,insān-ı kāmilin menzili budur. Bu maḳāmda nūr-ı vaḥdet 11.ẓāhir olur, sālik kendü varlıġından fenā bulup beḳā-ender-beḳā ḥāṣıl eyler. Men areferabbī rabbī ve mūtu aḳbelān temūtu ve külli şey’in yerceu‘ ilā aṣlihi 12. sırrını bulur, çünki ‘aded kendü aṣlına rāci‘ ola miyānda eḥadden ġayrı nesne ḳalmaz. Ezelde ẕāt-ı Ḥaḳdan ġayrı nesne 13.yoġ idi, yine ḳalan ẕāt-ı ḥaḳdur, külli şey’in hāliki illā vechehü[*] lem yezel ḳadīmdür.Ḳamu keşret temām müntefī olur,hemīn vāḥid-i muṭlaḳ ḳalur, bu 14.menzilde dilsuzlık ġālib olur, başdan başa bu, vādī-i faḳr u fenādur .Sālike 15.bu vādīde varlıḳ[*] olmaz, ḥaḳḳuñ vücūdından ġayrı mevcūd olmaz, sālik bu vādīde çünki kendüye gele cenāb-ı Ḥaḳdan aña rāz yetişür.

Şi‘r

Kendü aṣlına irüp çü oldı temām

Oldı muṭlaḳ vāṣıl ol temme’l-kelām

16.Rūyā-yı ‘Işḳī

Adem ṣūret, ferişte sīret, ḳademi ḳutlu, yeşil ḳanatlu evc-i āsumāndan bir melek ṭayarān idüp ‘Işḳīnüñ ḫalvet-ḫānesine geldi.17.Envār ile kāşānesi ṭoldı. Hemānā ferş-i zemīnden ‘arş-ı eflāke dayanmış bir süllem peydā oldı. Ol nerdübāndan ‘Işḳī burūc-ı asumāna ‘urūc itdi.18.Ber-farḳ-ı keyvān-ı āsumān bir eyvān gördi ki nihāyetini dürbīn-i baṣar ve çeşm-i beşer iḥāṭa itmede ‘ācizdür. Miyān-ı eyvān-ı ‘arşda bir kürsi-i ‘aẓīm 19.ü a‘lī ki taḥdīde ‘aḳl ḳādir degüldür. Ol yüce eyvānuñ ḳapusı işiginde durdı, bī-kem ü keyf ol ḥażret-i ‘ızzet ‘ızzete aẓemetehü te’ālāyı

[*] O’nun yüzü zatından başka her şey yok olacaktır. (Kasas suresi, 28/ 88)

[***] **Varlık** metinde **varlak** şeklinde harekelenmiştir.

Yedinci Makam

Salik bu makamda menziline ulaşır.9. Buna zikre seyr-i bi'l-lāh derler.Varlık bu menzilde vücuttan sıyrılır,yokluk içinde yok olur,bütün isimler burada ortaya çıkar. Sevādü'l-veche fi'd-dārīn burada olur.10. Salikin kalbi arş-ı mecīd olur ve olgunlaşır.İnsan-ı kamilin menzilinin sonu budur.Bu makamda Allah'ın nuru görünür.11.Salik kendi varlığında yok olup sonsuzluk içinde sonsuzluğa erişir.(Ayet) sırrına ulaşır.12.Sayılar kendi aslına dönünce ortalıkta ''bir'' den başka şey kalmaz.Ezelde Hakk'ın zatından başka bir şey yoktu ,13.sonunda yine Hakk'ın zatı kalır.(O'nun yüzü zatından başka her şey yok olacaktır.)sonsuz ve öncesizdir.Çokluk alemindekilerinin hepsi kaybolur,sadece Allah'ın bir olan mutlak varlığı kalır.Bu vadide susma isteği vardır.14.Bu vadi baştan başa fakr ve fenadır.Salik bu vadide varlığını hissetmez .Hakk'ın varlığından başka varlık yoktur.15.Salik bu vadide kendine gelip uyandığında Cenab-ı Hakk'ın ''sırr''ı yardımına yetişir.

Şiir

Kendi aslına ulaşıp (yolu) tamamlandı.Sözün sonu: Tamamen Allah'a kavuştu.

16. Işkî'nin Rüyası

İnsan şeklinde,melek ruhlu,ayağı uğurlu,yeşil kanatlı bir melek gökyüzünün en yüksek noktasından uçarak,Işkī'nin evine geldi.Yuvası nurla doldu.17. O anda yeryüzünden feleğin dokuzuncu katına dayanmış bir merdiven belirdi.O merdivenle Işkī gökyüzündeki burçlara çıktı.18.Gökyünün Zühal gezegeninde öyle büyük bir sofa gördü ki sonunu basar dürbünü(çıplak gözle) ve insan gözü görmekte aciz kalır. Arş divanının meydan yerinde büyük ve yüce bir kürsü ki sınırlandırmaya aklın gücü yetmez.19.O yüce divanın kapısının eşiğinde durdu.

20.anda çeşm-i başīretle gördi.Faḫru’l-kāināt, mefḫaru’l-mevcūdāt Muḥammed Muṣṭafā ṣalla’l-lāhü ‘aleyhi ve sellem ve raḥmetu’l-lāhi yemīn-i kürside miḳdār-ı kāb-ı ḳavseyn ḳıyamda iken 21.’Işḳīye Allāh saña selām itdi didi. ‘Işḳī daḫı ve’aleyke’s-selām ve raḥmetu’l-lāhi didi. Ol şeb ‘Işḳī bir şeb-i ḳadre irdi ki, hezār 22.rūze ġālib ve şöyle dīdār müşāhede ḳıldı ki, cemi‘ā ehl-i īmān aña ṭālibdür. Bu rüyānuñ envārı ‘Işḳīyı ser-ā-ser baḥr-i nūra ġarḳ ve āb-ı ḥayāt-ı 23.ebedīye müstaġraḳ eyledi. Elḥamdülilāhi’l-leẕī ceme‘a beyne aḳrabi’l-aḳrabeyn ve beyne eb‘adi’l- eb‘adeyn bāḳī aḥvālini ḳaleme ve dile getürmege ‘aczüm oldığından 24.taḥrīr olınmadı.

Pīr-i mürşid ḫilāfet dād ‘Işḳī-rā

Çünki mürşid-i kāmil, ‘ālim ü ‘āmil ḥażret-i pīrden bu eṭvār-ı seb’āyı ‘Işḳī temām 25.seyr ü sülūk itdiyse, pes ol şeyḫ-i ‘azīz ‘Işḳīya ḫilāfet virdi ve insān-ı kāmil oldı. Allāhümmaġfirhümā vaġfir cem‘ü’l-mü’minīn ve ec‘alehümā

149-a

1.ve sābire’l-mü’minīne mine’n-nāri sālimeyn āminīn yā rabbü’l-‘ālemīne āmīn. Pes ṭāli‘ mes‘ūd ve dünyāya gelmeden maḳṣūd oldur ki, kişi tekmīl-i nefs idüp bi’l-ġudüvvi 2.ve’l-āṣāl taḥṣīl-i kemālde ola. ‘İzz ü māl devlet ü iḳbāl ser-ā-ser dünyā māl-ā-māl senüñ olsa, iy nīk ḥāl ‘aḳibet bulup zevāl 3.vücūduñ adem olup ḳalursın. pāy-māl dār-ı fenādan dār-ı beḳāya ḳılursın intiḳāl. Pes gerekdür sen daḫı tekmīl-i nefse mücidd olup insān-ı kāmil 4.ve taḥṣīl-i ‘ilm müfīd eyleyüp ‘āmil olasın.

Şi‘r

Mürselīn ü enbiyā çoḳ ṣalāt ile selām

Ola kim Ma‘şūḳ ve ‘Işḳī ḳıṣṣası oldı temām

Eksiksiz ve hevessiz bir şekilde hazret-i ‘ızzet ‘izzete aẓemetehü teālīyi orda kalp gözü ile gördü.20. Kayinatın ve mevcudatın övünç tablosu Muḥammed Muṣṭafī ṣalla’l-lāhü ‘aleyhi ve sellem ve raḥmetu’l-lāhi sağ kürsüde kāb-ı ḳavseyn miktarınca kıyamda iken 21.Işkī’ya Allah sana selam etdi dedi,Işkī’da aleykümselam dedi.Işkī o gece binlerce gündüzden daha değerli bir gece yaşadı.İman sahibi olanların hepsinin arzulayacağı ‘’yüz’’e şahitlik etti.22.Bu rüyanın aydınlığı Işkī’yi baştan başa nur denizine ve ebedī hayatın sonsuzluğuna daldırdı.23. Elḥamdülilāhi’l-leẕī ceme‘a beyne aḳrabi’l-aḳrabeyn ve beyne eb‘adi’l- eb‘adeyn bundan sonraki ‘’hal’’ini kaleme almaya ve anlatmaya gücüm yetmediği için yazılmadı.

24. Tarikat şeyhinin Işkī’ya halifelik vermesi

Mürşid-i kamil,bilen ve bildiğiyle amel eden pir hazretlerin Işkı nefsin bu yedi derecesini seyr ü sülūk ettiğinde O aziz şeyh Işkī’ya halifelik verdi 25. ve (Işkī) insan-ı kamil oldu .Allāhümmaġfirhümā vaġfir cem‘ü’l-mü’minīn ve ec‘alehümā 149-a

1. ve sābire’l-mü’minīne mine’n-nāri sālimeyn āminīn yā rabbü’l-‘ālemīne āmīn.

Şimdi, ortaya çıkan saadetli neticenin ve dünyaya gelmenin anlamı şudur:Kişi nefsini öldürüp , sabah akşam olgunluğa ulaşmaya çalışmalı, 2. Ey hali yerinde olan izzet,mal,devlet ev ikbal sahibi olan ,dünyanın tamamı senin olsa,sonunda vücudun yok olup,ayak altında kalırsın 3. Fani alemden ,baki aleme intikal edersin.Şimdi senin de nefsini öldürmeye çalışıp,insan-ı kamilden ve ilim tahsilinden faydalanıp 4. (ona göre) amel işleyesin

Şiir

Gönderilmiş olan peygambere çok salatile selam olsun ki Işkī ve Maşuk kıssası tamamlandı.

Tahsīn kerden ehl-i meclis inşā vü naẓm-ı Mevlāna Ża‘īfī

5.Çü ḳıldum ‘Işḳī vü Ma‘şūḳı inşā

Mecāzī vü ḥaḳīḳi ‘ışḳı ifşā

6.Ḳamu inṣāf idüp ḳıldı taḥsīn

Muṣṭafā rūḥına oḳundı yasīn

7. İdüp sābāş öpdiler zemīni

Ḳamusı oḳudılar āferīni

8.Alup her bir ḥiṣṣe ḳıṣṣadan ḫoş

Yürekden ḳıldılar deryā gibi cūş

9.Çü buldı ‘Işḳī vü Ma‘şūḳ encām

Budur gūş eylegil bāḳī ser-encām

Sebeb-i Te’lif-i Fāl-ı Murġān

Mefā‘īlün/mefā‘īlün /fe‘ūlün

+ – – –/ + – – – /+ – –

10.Yine bir gice birḳaç ehl-i pür-cūş

Bir araya gelüp cem‘ oldılar ḫoş

11.Kimi ḳā’il kimi sāmi‘ bularuñ

Ḳamu āşüftesiydi bir nigāruñ

12.Leṭā’if-gū miḥekkī-i ḥikāyāt

Ḳaṣaṣ-emṡāl ü rāvi-i rivāyāt

13.N’olaydı kimse bir ḫoş fāl-nāme

İdüp söyletse iki dillü ḫāme

Mevlana Za'īfī'nin nazmının ve şiir meclisinin güzellemesi(övmesi)

5.Mecazi ve ilahi aşkı açıklamak için Işkī ve Maşuk kıssasını yazdım.

6.Hepsi insaf ederek övdü,Hz.Peygamber ruhuna çok yasin okundu.

7.Sabaş edip zemini öptüler,hepsi aferin dediler.

8.Her kıssadan hoş bir hisse alarak,içlerinden gelerek coşarak,ağladılar.

9.Işkı ve Maşuk kıssası sona erdi,sonraki hikaye budur dinle.

Fāl-i Murgān'ın yazılmasının sebebi

10.Yine coşku dolu birkaç insan bir araya gelip,güzel bir topluluk oluşturdular.

11.Bunların kimi dinledi kimi söyledi,hepsi bir güzel yüzünden yoldan çıkmıştı.

12.Hoş söyleyişle,hikaye anlatanlar,kıssaları misal olarak gösterenler,rivayetleri aktaranlar.

13.Bir kimse iki dilli kaleme güzel bir falname yazdırıp söyletse ne güzel olurdu!

14.Esāmi-i ṭuyūrı cem‘ ḳılsa

Adın bildügümüz meşhürī olsa

15.Tefe‘ül eyleyenüñ ḫāṭırında

Olanını dise diliyle anda

16.Oluban müttefiḳ kim varsa ḥāzır

Didiler kim ola bu naẓma ḳādir

17.İtdiler bu ḫoş naẓmuñ ḥarīfi

Degül illā ki Mevlānā Ża‘īfi

18.Pes ibrām eyleyüp ḳamusı baña

Didiler kim sözümüz eyle ışġa

19.Bize bir fāl-nāme eyle mevzūn

Ki ḳutlu ola çün fāl-ı hümāyun

20.Ḳo anuñla cihānda zinde bir ad

Ki dillerde olasın dā’ima yād

21.Pes olar iltimāsıyla bu miskīn

Bu fālı eyledüm şīrīn ü rengīn

22.İkişer beyt her bir murġa bir yir

İdüp naẓm oldı iki günde taḥrīr

14.Adını bildiğimiz meşhur olan kuşların isimlerini toplasa.

15.Orda aklında bulunanı fala bakanın diliyle anlatsa.

16.Orda bulunanlar bir ağızdan bunu nazm etmeye (acaba!) kimin gücü yetecek dediler.

17.Bunu güzel bir şekilde nazm edecek kişi Mevlana Za'îfî'den başkası değildir,dediler.

18.Sonra hepsi bana ısrar edip,sözümüzü yerine getir dediler.

19.Bize padişahın talihi gibi kutlu olan vezinli bir falname yaz.

20.Onunla (geriye) daima dillerde dolaşan,canlı bir ad bırak.

21.Sonra onların isteğiyle bu renkli ve şirin falı yazdım.

22.Her bir kuşa iki beyit ayırmak suretiyle iki günde nazım şeklinde yazıya geçirildi.

İbtidā'-i fāl-ı murġān

Der baḥr-ı remel-i manẓūmet

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/fā'ilün

– + – –/ – + – – /– + –

23. Allāh adı ile ḳıldum ibtidā'
Yine anuñ ile buldı intihā'

24. Enbiyā vü mürselīne çoḳ selām
Olsun aṣḥāb evliyāya ṣubḥ u şām

25. Bilüñüz ba'de'ṣ-ṣalavāt u selām
Naẓm ḳıldum fāl idüp birḳaç kelām

26. Eyledüm bir ḫūb murġistān-ı ḳuds
Dürlü ḳuşlarla ṭolu bostān-ı ḳuds

27. Serv ü güllerle müzeyyen bir behişt
'Anber ü misk iledür ḫāki sirişt

28. Zīnet itdüm gülistān-ı lālezār
Her gülün şāḫında var bülbül hezār

29. Ṭurfe ḳuşlar ḳondurup şāḫ-ı güle
Ḳuş dilin söyletdüm āḫir bülbüle

30. Ola çün bir meclis-i ehl-i vefā
Mecma'-ı yārān u iḫvān-ı ṣafā

31. Oḳıyup göñüllerin añlayalar
Cāndan ḳulaḳ dutup diñleyeler

32. Gāh sā'il ola dilber geh mücīb
Līk ol arada olmaya raḳīb

Fal-i mürgan'ın girişi

Bahr-i remelde

23. Allah adıyla başladım, yine onunla sonlandı.

24. Enbiya, mürselin, ashab ve evliyaya sabah ve akşam çok selam olsun.

25. Salat ve selamdan sonra birkaç kelamı deneme olsun diye nazm ettim.

26. Mübārek , güzel bir mürgistanı, türlü kuşlarla dolu kutsal bir bostanı anlattım.

27. Toprağına yaratılırken anber ve misklenmiş, servi ve güllerle süslü bir cennet…

28. Her gülünün dalında pek çok bülbül bulunan, lalenin gülbahçesini süsledim.

29. Gülün dalına çeşitli kuşlar kondurup, sonunda bülbüle kuş dilini söylettim.

30. İhvan-ı safa'nın, bütün dostların toplandığı bir vefa meclisi gibi olsun.

31. Can kulağı ile dinleyip okuyarak, gönüllerinden geçenleri anlasınlar.

32. Güzel arada rakip olmadan bazen soru soran bazen de cevap veren olsun.

33. Yār seni ṣora ki sen yāruñı
Cān u dilden sevgülü dil-daruñı

34. Zevḳ itmeyen kişi bilmez anı
Dadıcaḳ uş añasın çoḳ çoḳ beni

35. Şekerüñ bilür yiyenler dadını
Ne bilür dadın işiden adını

36. İmdi ger bilmek dilerseñ bir kişi
Bilisin göñlinde dutdıgı ḳuşı

37. Şeş murabba' içini oḳı revān
Ṣor var mı bunda var dirse hemān

38. Her murabba'da yazılmışdur rakām
Cem' ḳıl a'dādın iy ehl-i kelām

39. Ḳanda var dir anı żabt u cem' ḳıl
Ḳanda yoḳ dir anı ṭarḥ u ḳam' ḳıl

40. Ḳaç 'aded kim cem' ola iy ehl-i dil
Ḥātıruña aluban hoş żabt ḳıl

41. Her 'aded kim cem' idesin iy cüvān
Ḳuşlar içre var bunuñ miṣli hemān

42. Çünki bulasın oḳı beytini anuñ
Bilicek bulsun ferāḥ cān u tenüñ

43. Līk ol dem bendeyi yād idesin
Fātiḥayla rūḥumı şād idesin

33. Sevgilin seni sorsun, sen de candan ve gönülden sevdiğini sor.

34. Zevk sahibi olmayan kişi onu bilmez, tadını alınca beni çok fazla hatırla(dua et.)

35. Adını duyan nerden bilecek tadını, şekerini ancak tadına bakanlar bilir.

36. Şimdi eğer bir kişiyi bilmek istiyorsan gönlünde tuttuğu kuşu bilmen gerek.

37. Beş murabba'nın içini hızlı bir şekilde okurken burada var mı diye sor, o anda var derse

38. Ey ehl-i kelām! Her murabbada rakam yazılmıştır bunların adedini topla.

39. Nerde var derse onu tut ve topla, nerde yok derse onu at ve uzaklaştır.

40. Ey gönül ehli ! Ne kadar topladığını güzel bir şekilde aklında tut.

41. Ey yiğit!Her adedi topla.Bunun kuşlar içinde bir karşılığı var.

42. Bulduğunda onunla ilgili beyti oku. Can ve bedenin bilince huzura kavuşacak.

43. Fakat o an ben köleyi de hatırlayıp,Fatiha okuyarak ruhumu sevindir

149-b

Esāmi-i murġān,

Bir

Sīmurġ, hüdhüd, semender, şahin, ṣungur, atmaca, ḳartal, ṭāvus, ḫurūs, bülbül,keklik, gügercin, ügeyik, baldarcın, ḳırlaguc, toyġar, yuntḳuşı, aġaçḳaḳan, laḳlaḳ, ördek, saḳa ḳuşı, anġat, ḳuġı, çaylaḳ, ḳarġa, toy, ügi, zenbūr, ṭaġşancıl, baba ḳuşı

İki

‘Anḳa, hüdhüd, ḳaḳnüs, şahin, ṭoġān, atmaca, ṭurna, ṭāvus, ṭūṭī, bülbül, dürrāc, gügercin, ḳızḳuşı, baldarcın, ş̱aḳsıġan, toyġar, ş̱aġarcıḳ, aġaçḳaḳan, ḳaz, ördek, balıḳçıl, anġat , ḳarabaṭaḳ, çaylaḳ, devekuşı, toy, yarasa, zenbūr, ḳarabaḳḳal, baba ḳuşı

Dört

Hümā, semender, ḳaḳnüs, şahin,kerkes, ḳartal, ṭurna, ṭāvus, ḳumrı, keklik , dürrāc, güvercin,çil,ḳırlaguc,ş̱aḳsıġan,toyġar,alaḳarġa,laḳlaḳ,ḳaz,ördek,martı,ḳuġı,ḳarabaṭaḳ, çaylaḳ, bayḳuş, ügi, yarasa, zenbūr ,

Sekiz

Balaban,ṣunġar, atmaca, kerkes, ḳartal, ṭurna, ṭoġān, ṭāvus,ṣarıaşma, ügeyik, ḳız ḳuşı,çil, baldarcın, ḳırlaguc, ş̱aḳsıġan, toyġar, ṭāvuḳ,saḳa ḳuşı, balıḳçıl, anġat,martı, ḳuġı, ḳarabaṭaḳ, çaylaḳ,sinek, ḳarabaḳḳal, baba ḳuşı

149-b

Kuş İsimleri

Bir

Simurg,hüdhüd,semender,şahin,sungur,atmaca,kartal,tavus,hurus,bülbül,keklik,güvercin,ügeyik,baldarcın,kırlaguc,toygar,yuntkuşı,ağaçkakan,laklak,ördek,saka kuşı, angat, kugı, çaylak, karga, toy, ügi, zenbur, tagşancıl, baba kuşı

İki

‘Anka, hüdhüd, kaknüs, şahin, togān, atmaca, turna, tavus, tuti, bülbül, dürrac, güvercin, kızkuşı, baldarcın, saksıgan, toygar, sagarcık, agaçkakan, kaz, ördek, balıkçıl, angat, karabatak, çaylak, devekuşı, toy, yarasa, zenbur, karabakkal, baba kuşı

Dört

Hüma, semender, kaknüs, şahin, kerkes, kartal, turna, ,tavus, kumrı, keklik ,dürrac, güvercin,çil,kırlaguc,saksıgan,toygar,alakarga,laklak,kaz,ördek,martı,kugı,karabatak, çaylak, baykuş, ügi, yarasa, zenbur ,

Sekiz

Balaban, sungar, atmaca, kerkes, kartal, turna, togan, tavus, sarıasma, ügeyik, kız kuşı, çil, baldarcın, kırlaguc, saksıgan, toygar, tavuk, saka kuşı, balıkçıl, angat, martı, kugı, karabatak, çaylak, sinek, karabakkal, baba kuşı

On altı

Süglün, hurus, tuti, bülbül, kumrı, keklik, gügercin, dürrāc, sarıasma, ügeyik, kız kuşı, baldarcın, çil, kırlaguc, saksıgan, toygar,kuzgun, karga,deve kuşı, toy, baykuş, ügi, yarasa, zenbur, sinek, tagşancıl, karabakkal, baba kuşı

Otuz iki

Serçe, yunt ḳuşı, sagarcık, , agaçkakan, alakarga, laklak, kaz, ördek, tavuk, saka kuşı, balıkçıl, angat, martı, kuġı, karabatak, çaylak, kuzgun, karga, devekuşı, toy, baykuş, ügi, yarasa, zenbur, sinek, tagşancıl, karabakkal, baba kuşı

On altı

Süglün, ḫurūs, ṭūṭī, bülbül, ḳumrı, keklik, gügercin, dürrāc, ṣarıaṣma, ügeyik, ḳız ḳuşı, baldarcın,çil, ḳırlaġuc, ṣaḳsıġan, toyġar,ḳuzġun, ḳarġa,deve ḳuşı, toy, bayḳuş, ügi, yarasa, zenbūr, siñek, ṭaġşancıl, ḳarabaḳḳal, baba ḳuşı

Otuz iki

Serçe, yunt ḳuşı,ṣaġarcıḳ, aġaçḳaḳan,alaḳarġa, laḳlaḳ, ḳaz, ördek, ṭavuḳ, saḳa ḳuşı, balıḳçıl, anġat, martı, ḳuġı, ḳarabaṭaḳ, çaylaḳ, ḳuzġun, ḳarġa, devekuşı, toy, bayḳuş, ügi, yarasa, zenbūr, siñek, ṭaġşancıl, ḳarabaḳḳal, baba ḳuşı

1. Götürüp yüzden niḳāb ol ḫoş-cemāl
‘Arż ide çün ṣun’-ı Rabb-i ẕü’l celāl
Dir gören gögsinde ‘anber kākulin
‘Āleme sīmurġ açmış perr ü bāl

2. Dutduġuñ bir murġ-ı ḫoş-zibā durur
Kūh-ı Ḳāf içre olur tenhā durur
Kīmyā-veş adı vardur kendü yoḳ
İsmi hem sīmurġ hem anḳā durur

3. Ey güzellik kişverine pādişāh
Ḳullaruna gāh geh eyle nigāh
Al du‘ā dervīşlerden dā’imā
Olasın hüd hüd gibi ṣāḥib-külāh

4. Bende olalı efendi ben saña
Şāhlıḳ fikri gelür dā’im baña
İşigüñ ṭaşını yaṣtanduġum ol
Üstüme düşe direm ẓıll-ı hümā

1. O güzel yüzlü yüzünden örtüyü kaldırdığında

Rabb-i Zü'l Celāl'in yaratışı kendini göstermiş olur

Gögsündeki anber kokulu kakülleri görenler

Simurg aleme kol ve kanat açmış der

2. Tuttuğun güzel süslü bir kuştur.

Kaf dağı içinde tek başına yaşar

Kimya gibi adı vardır kendisi yoktur.

Adı hem simurg hem anka'dır.

3.Ey güzellik ülkesinin padişahı!

Kullarına bazen göz at

Dervişlerden daima dua al

Hüd hüd gibi külah sahibi olasın

4. Efendi ben sana köle oldum olalı

Padişahlık fikri daima aklıma gelir

O eşiğinin taşına yaslandığım

Hüma kuşunu gölgesi üstüme düşse derim.

5. Çün semender nār-ı hicrānuñda ten

Yandı raḥm itmedüñ aña yār sen

Şol ḳadar yandum firāḳ odına kim

Ḳara kül oldı nigāra şimdi ten

6. Dutduġuñ ḳuş biñ yaşar iy iḫtiyār

Od çıḳar burnından öliceḳ hezār

Yanar oda vü külinden bir daḫı

Ol yanan ḳaḳnüs gibi ḳaḳnüs ṭoġar

7. ‘Işḳ ṣaḥrāsında nāgeh iy nigār

Seyr iderken kūh u vādī kūh-sār

Dest-i ḳudret ṣaldı sen kebke beni

Tīz-rev şāhin gibi itdüm şikār

5. Ten semender gibi hicran ateşinde

Yandı da,sevgili O'na hīç acımadın sen

Ayrılık ateşinde o kadar yandım ki

Şimdi vücudum sevgili için karagül oldu.

6. Ey ihtiyar !Tuttuğun kuş bin yıl yaşar

Ölünce burnundan çok ateş çıkar

Ateşte yanar ve külünden bir daha

O yanan kaknüs gibi kaknüs doğar

7. Ey sevgili aşk çölünde ansızın

Dağ ,tepe ve vadileri seyrederken

Sen kekliği bana yardım eli olarak gönderdi

Hızlı şahin gibi,avladım

150-a

8. Bunca yıllardur ḳanı ahdüñ ḳanı
   Aldayup yürürdüñ iy dilber beni
   Gerçi çoḳ ḳaçduñ gügercin gibi līk
   Balabanlar gibi avladum seni

9. Ḳarġadur itme ḥasūda i‘tibār
   Baña yaraşur seni ṣayd u şikār
   Dostum işitmedüñ mi ṣunguruñ
   Ölüsine dahi virürler hezār

10. İy hümā şehbāzlar kā’il olur
    Eyü ṭoġan ṣayda key mā’il olur
    Ne ḳadar yüksek uçarsa bir şikār
    Yetişür avlar ṭoġan kāmil olur

11. Kimseye ḳalmaz bilürsin rūzigār
    Geçmesün ġafletle ‘ömrüñ zinhār
    Gel bugün vādī-i ‘ışḳa seyr idüp
    Atmacañ bir kebke ṣal eyle şikār

150-a

8. Bunca yıldır,hani ahdin nerde!
Ey sevgili! Beni aldatıp peşinden koşturursun.
Gerçi güvercin gibi çok kaçtın ama
Balabanlar gibi seni avladım

9. Haset kişi kargadır itibar etme
Bana seni avlamak yakışır.
Dostum duymadın mı sungurun
Ölüsüne bile çok para verirler.

10. Ey hüma!Doğanlar kabiliyetli olur
İyi doğan avlanmak istediği zaman
Ne kadar yüksekten uçarsa uçsun,bir avcı
Yetişerek olgun doğanı avlar

11. Bilirsin devir(zaman) kimseye kalmaz
Ömrün sakın gafletle geçmesin
Gel bugün aşk vadisini seyredip
Atmacanı kekliğe gönderip avla

12. Ḥarc-ı māl it olmaġıl nākes gibi
Gizleme yire anı aḫes gibi
Dut dilüñ ṣaḳın dil-āzār olmaġıl
Tā ki biñ yaşayasın kerkes gibi

13. Düşmiş aġyār üstüñe ḳartal-veş
Dolayup her cānibüñ ḫalḫāl-veş
Pençesinde ṣaḳın iy kebk-i derī
Ṭırnaġı ilişmesün çengāl-veş

14. Bir uzun boylı güzel murġ-ı laṭīf
Ṣanma laḳlaḳ anı iy yār-ı ẓarīf
Dutduġuñ murġ adı bil ṭurna durur
Ḫūb ṣaḥrālarda olur iy şerīf

15. Ḫūb naḳş itmiş cemālüñ Kird-gār
Yaraşur saña ne geysen iy nigār
Geh münaḳḳaş gāh zerrīn geh ḥarīr
Gey beneklü cāmeler ṭāvūs-vār

12. Malını dağıt alçak kişi olma

Onu yerin altındaki demir gibi saklama

Dinle sahip ol,kalp incitmezsen

Kerkes gibi bin yıl yaşayabilirsin

13. Her tarafı halhal gibi dolayıp

Düşmanın üstüne kartal gibi düşmüş

Ey ! Dağ kekliğinden sakın

Çengel gibi olan tırnağı sana zarar vermesin

14. Uzun boylu zarif güzel bir kuş

Ey zariflerin dostu onu laklak sanma

Bil tuttuğun kuşun adı turnadır.

Ey şerefli daha çok güzel çöllerde dolaşır.

15. Allah yüzünü güzel yaratmış

Ey sevgili sana ne giysen yakışır

Bazen nakışlı, bazen altın sarısından, bazen ipekli,

Tavus kuşu gibi benekli elbisler giy.

16. Gitdi bunca ‘ömrümüz bir gün gibi
Geçdi vuṣlāt günleri de dün gibi
Luṭf idüp bir dem bu gün iy serv-ḳad
Bir reviş göster bize süglün gibi

17. Cem‘ olup Eflāḳ u Efrenk ile Rus
Yetmiş iki millet ursa ṭabl u kūs
Şöyle almışdur beni ‘ışḳuñ ġamı
Gūşuma gelmezdi çün bang-i ḫurūs

18. Dola ḳoluñ boynuma iy sīm-ber
Boynuma olsun eger varsa żarār
‘Āşıḳa vir būse-i la’lüñi kim
Ṭūṭīye ḫoşdur yimek dā’im şeker

19. Leblerüñ rengi begüm mülden midür
Saçlaruñ sünbül ruḫuñ gülden midür
Dā’imā feryādı miskīn bülbülüñ
Bilmezin gülden mi bülbülden midür

20. N’ideyin ey dost bilmem nideyin
Ḳanġı ile başum alup gideyin
Ḳāmetüñüñ bendesi olduğuma
Serve çıḳup ḳumrılar eyler enīn

16. Bunca ömrümüz bir gün gibi geçti,

Daha dün gibi hatırladığım kavuşma günleri de uzakta kaldı.

Ey servi boylu bugün bir süreliğine lutf edip

Sülün gibi yürü de görelim.

17. Rus ,freng ve eflak bir araya gelip,

Yetmiş iki millet kös ve davul dövse

Aşkın kederi beni o kadar sarmıştı ki

Horozun bağırıp çağırtısını bile duymaz oldum.

18. Ey göğsü gümüş gibi parlak olan kolunu boynuma dola

Eger varsa zararı boynuma olsun,

Aşığa dudağından öpücük ver ki

Daima şeker yemek tutinin hoşuna gider

19. Beyim dudağının rengi şaraptan mıdır?

Saçların sünbül,yanağın gülden midir?

Miskin bülbülün daima feryad etmesinin sebebi

Gül mü yoksa bülbül mü olduğunu bilmiyorum

20. Ne yapayım ey dost ne yapayım bilmem

Başımı alıp hangi memlekete gideyim?

Ayağının kölesi olduğuma

Serv'e çıkıp inleyen kumrular(şahit)

150-b

21. Göreliden ḥüsñüni yād u biliş
Ḫan*-ı vaṣluña bilerler cümle diş
Görmedüm reftāruñı ben kimsede
Senden öğrendi meger keklik reviş

22. ‘Āşıḳ iseñ geç bu taḫt u tācdan
Ṣan‘at öğren ġonce-i ġannācdan
Gülşene gel çın seḥer seyr eyleyü
‘Işḳ dersini oḳı dürrācdan

23. Dem-keş olup hūya cān āġāz ider
Hāy diyüp cūş ile āvāz ider
Her seḥer çıḳup hevā-yı ‘ışḳuña
Dil gügercin gibi ḫoş pervāz ider

24. ‘Işḳ ehlinden ger isterseñ nişān
Lāle-veş bāġrında dāġı var a‘yān
Gözi nem beñzi ṣarudur dā’imā
Ṣarıaşma gibi ider ḫoş figān

* **han** metinde **hun** şeklinde harekelenmiştir.

150-b

21. Güzelliğini görüp tanıdığımdan beri

Herkes kavuşama sofrana diş biler

Daha önce kimsede ben böyle bir yürüyüş görmedim

Meger keklik yürüyüşü senden öğrenmiş.

22. Aşık isen bu tahtı ve tacı bırak

Zarif goncadan sanay öğren

Sabah vakti dolaşmak için gül bahçesine gel

Dürracdan aşk dersini öğren

23. Can nefes alıp hū çekmeye başlar

Hay deyip coşarak seslenir

Her sabah aşk semasına çıkıp

Gönül güvercin gibi,güzel bir şekilde kanat çırpar.

24. Aşk ehlinin belirtisinin ne olduğunu öğrenmek istersen

Göğsünde lale gibi belirgin dağ'ı vardır.

Daima gözü nemli benzi sarıdır.

Sarıasma gibi hoş ses çıkarır.

25. Hicr odına yanup oldum ḫāk ü gil
Dāmenüñle gözlerüm yaşını sil
Añduġumca gülistān-ı vaṣluñı
Üğeyik gibi ider feryād dil

26. Yanalı başumda ‘ışḳuñ āteşi
Durmaz aḳar dem-be-dem gözüm yaşı
Ururam kendüzümi yirden yire
Bī-ḳarār oldum nitekim ḳız ḳuşı

27. Rūz-ı nevrūz ola vü gül zīneti
İdesin yārānla ẕevḳ-i cenneti
Ola maḥbūb u rebāb u hem şarāb
Gele biryān ḫūb baldarcın etin

28. Bileyin dutduġuñı ey pāk nūr
Līk ḳarnum yaġlu börekle ṭoyur
Adı çildür toġan ile avlanur
Baña inanmazsañ avcılara ṣor

25. Ayrılık ateşine yanıp çamur ve toprak oldum.

Eteğinle gözlerimin yaşını sil

Kavuşmanın gül bahçesini hatırladıkça

Gönül üğeyik gibi feryad eder

26. Aşkının ateşi başımda yandı yanalı

Gözyaşım durmadan akar

Kendimi yerden yere vururum

Kız kuşu gibi kararsız kaldım.

27. Nevruz günü ola ve her tarafı gül süsleye

Dostlarla cennet zenkini yaşayasın

Sevgili ,saz ve yanında şarab olsun

Bıldırcın eti ile birlikte biryan gelsin

28. Ey nur yüzlü ne iş yaptığını bileyim

Ama karnımı yağlı börekle doyur

Adı çildir doganla avlanır.

Bana inanamazsan avcılara sor.

29. Ādeme sevmek sevilmekden ne ṣuç
Görmez oldum seni budur baña güç
Bir kimesnem yoḳ daḫı varup saña
Ḥālümi diye meger kim ḳırlaġuç

30. Didiler bir derzi imiş ṣakṣıġan
Para uġurladuġı için nihān
Ṭurfe ḳuş idüp g.tine arşunın
Ṣoḳmışlar oldur itdüği figān

31. Yā Rab ol ḥussād-ı ḫoş bī-‘ārdur
Şöyle cevr ider bize ṣan yārdur
Geh aşaġa geh yuḳaru parlayup
Gökde uçar gūyiyā toyġārdur

32. Ḳaṣd ḳıldum kim seni idem şikār
Līk sen benden öñürdi iy nigār
Bāl ü per açup uçup şehbāz-veş
Avladuñ göñlümi benüm serçe-vār

33. Ṭurfe ḳuş dutduñ bu dem sen iy kişi
Ḳuyruġın oynatmadur dā’im işi
Ekşerriyyā ṣu kenārında olur
Adına dirlermiş anuñ yunt ḳuşı

29. İnsanın sevip,sevmesi niye suç olsun

Seni görmez oldum budur benim sıkıntım

Bir kimsem yok,sana varıp

Kırlangıç gibi halimi anlatsın

30. Saksıgan bir terziymiş dediler

Gizli para sakladığı için

Arşınını g...tüne sokup tuhaf kuş haline getirmişler

Bunun için figan eder.

31. Ya rab! O hoş hasid arsızdır

Dost zannederken bize eziyet eder

Bazen aşağı bazen yukarı hareket edip

Gökte toygar gibi uçar

32. Seni avlamak için harekete geçtim

Ben senden daha önce davrandım.

Kol ve kanat açıp doğan gibi uçarak

Serçe gibi benim gönlümü avladın

33. Ey kişi! Sen bu sefer garip bir kuş yakaladın

İşi gücü kuyruğunu oynatmaktır.

Çoğu zaman su kenarında olur.

Onun adına yunt kuşu derlermiş.

151-a

34. Dutduġuñ çāḳ milk-i Bābilden gelür
Rūm iline çoḳ ıraḳ ilden gelür
Adı ṣaġarcıḳ ḳuşıdur ey cüvān
Bir ıraḳ uzaḳ menzilden gelür

35. İy cefā odıyla dil şehrin yaḳan
Seng-i cevr ile göñül mülkin yıḳan
Diyeyin göñlüñde dutduġuñ senüñ
Bir ‘aceb murġ adıdur aġaçḳaḳan

36. Alaca ḳaftānlar giymiş raḳīb
Ṭurfe ḳuş ‘ucbe ḥarīf olmış ‘acīb
Hey’et ü vaṣfına baḳ kim göresin
Alaḳarġa gibi bir şekl-i ġarīb

37. Baḳ saṭıranc oynar iken beydaḳı
Ḫūb gözet fillerüñ atuñ daḳı
Dime küçükdür ṣaḳın düşmen durur
Mār ġāfil bulsa urur laḳlaḳı

151-a

34. Yakaladığın işte Babil memleketinden gelir
Anadolu'ya çok uzak yerden gelir
Ey yiğit adı sagarcık kuşudur
Çok uzak mesafeden gelir.

35. Ey cefa ateşiyle gönül şehrini yakan
Cevr taşıyla gönül mülkünü yıkan
Gönlünden ne geçirdiğini söyleyeyim
Adı ağaçkakan olan acayip bir kuş

36. Rakib alaca kaftanlar giymiş
Tuhaf kuş ucbe,acayip adam olmuş
Şeklin eve suretine baktığında görürsün
Alakarga gibi garip bir şekil almış

37. Satranç oynarken piyadeye bak
Fillerin atı çalmasına dikkat et.
Düşmandır sakın küçük deme
Yılan gafil görürse kahkaha atar.

38. Vāy ne ḫoşdı olsa ḳaz çevirmesi
Ya semüz besli ḳuzı ḳavurması
Datlu datlu beng ile kemüklerin
Ḫūb idi kürt kürt kemürmesi

39. Vāy ne ḫoş nāz olur ol dildārda
Hey ne şīve işve var ol yārda
Bir aḳar ṣudur ḳaçan ide reviş
Gūyiyā ördek durur reftārda

40. Dostum bir nesne diyeyin saña
Ṭapuña geldüm bu dem idüp recā
Ḫan-ı vaṣluñ gerçi ṭoyurdu velī
Var ṭavuḳ çevirmesine iştihā

41. Rāh-ı ḳūyuñ ṣuladı gözüm yaşı
Baġrımuñ ṭaġındadur anuñ başı
Gūyiyā Mekke yolında bürkeler
Doldurur ṣu getürüp saḳḳa ḳuşı

38. Vay ne güzel olurdu kaz çevirmesi olsa

Veya semiz besili kuzu kavurması

Kemiklerini tatlı bengile beraber

Kürt kürt kemirmesi ne güzeldi

39. Vay o sevgilide ne hoş naz var

Hey o sevgilide ne cilveler, işveler var ,

Yürüyüşü bazı zamanlar akan su gibi.

Sanki yürüyen ördek gibi

40. Dostum sana bir şey diyeyim

Bir an ümide kapılıp hizmetine talip oldum.

Gerçi kavuşmanın sofrası doyurdu ama

Tavuk çevirmesi için hala iştahım var

41. Gözyaşım köyünün yolunu suladı

(O suyun) başı bağrımın dağındadır

Sanki Mekke yolundaki havzalara

Saka kuşu su getirip doldurur.

42. İmrenüp çoḳ çoḳ baḳarsan sekisin
Sen de iy meh ḫūb-rūlar begisin
Sen anı ḳoç ben seni hem dilberüñ
Balığı balıḳ balıḳçıl ikisin

43. Mübtelā olan saña ġamgīn yürür
Ṭabl gibi göğsini döger durur
Yüzüme bircük naẓar ḳıl diyeyin
Dutduġuñ ḳuşuñ adı anġat durur

44. Dā'imā deryā yüzinde ey nigār
Dutduġuñ ḳuş bī-ḥad olur bī-şümār
Burnı vü ayaġı ḳızıl kendü aḳ
Martı dirler adına iy şehriyār

45. Ben ḳuluñ bir cāndur varı yoġı
Yoluña olsun fidā azı çoġı
Bileyin göñlündekin yüzüme baḳ
Var mıdur sizüñ eviñüzde ḳuġı

46. Ger oḳuduñsa bugün şāhum sebaḳ
Diyeyin göñlüñdekin yüzüme baḳ
Ḳaradur ṣuda olur ördek gibi
Adına dirler anuñ ḳarabataḳ

42.İmrenip çok çok bakmaktasın

Sen de ay yüzlülerin beyisin

Sen onu kovala bende seni dilber gibi

Balığı balık balıkçıl ikisin

43. Senin peşine takılan daima gamlı gezer

Göğsünü davul gibi döver durur.

Yüzüme birazcık bakarsan,söyleyeyim

Tuttuğun kuşun adı angattır

44. Ey sevgili daima deniz yüzündedir.

Tutuğun kuş sınırsız ve sayısızdır.

Burnu ve ayağı kızıl kendisisi aktır.

Ey padişah adına martı derler.

45. Ben kulunun varı yoğu bir candır

Azı çoğu senin yoluna fidye olsun

Bana gönlündekini bileyim diyor

Sizin evinizde kuğu var mıdır

46. Eğer bugün ders okuduysan

Yüzüme bak gönlünden geçeni sana söyleyeyim

Karadır,ördek gibi suda olur

Onun adına karabatak dirler.

151-b

47. Vāy ne aylaḳ ḫūb olur zanbaḳ gibi
Nice ġarraluḳ durur aylaḳ gibi
Ah bir gün avlayup cırnaġuma
Aluban ḳapsam anı çaylaḳ gibi

48. Bī-ḥayādan ḳıl ḥazer maġbūndur
Ṣaḳla misden ‘ırżuñı altundur
İki ‘ālemde siyeh-rūdur müdām
Bī-ḥayā olan kişi ḳuzġundur

49. Yār çün yüz bula uymaz sözüñe
Ni‘metüñ yiyüp güler ḫoş yüzüñe
Bed aṣıldur besleme ḳarġayı kim
Çıḳarur burnın ḳaḳuban gözüñe

50. Ṭoludur ‘ışḳuñla göñlüm ḫoşdur
Ṣanma cismüm ḥücresini boşdur
Dostum ġam aḫurın dahı raḳīb
Deve ḳuşı gibi ṭurfe ḳuşdur

47. Vay! Zanbak gibi ne aylak güzeldir.

Aylaklık ne kadar da gösterişlidir.

Bir gün avlayıp tırnağıma alarak

Onu çaylak gibi kapsam

48. Hayasızdan uzak dur,şaşkındır.

Irzını bakırdan koru, (o) altındır.

İki alemde sürekli yüzü karadır.

Hayasız kişi kuzgundur.

49. Sevgili yüz bulursa sözünü dinlemez olur.

Nimetini yiyip yüzüne hoş bir şekilde güler

Karganın aslı kötüdür,besleme

Gözüne kakarak burnunu çıkarır.

50. Aşkınla dolu olan gönlüm hoştur.

Cismimin hücresini boş zannetme

Dostum gam ahırındaki rakip

Deve kuşu gibi tuhaf bir kuştur.

51. Ma‘rifet ehli ile ol āşinā

Tā ki rāh-ı Ḥaḳḳa ola reh-nümā

Şol ki cāhildür hem öğrenmez daḫı

Toy andan yeğdür iy ehl-i ṣafā

52. Senden ayru düşeli leyl ü nehār

Bī-kes ü bī-ḫoş u yārem iy nigar

Ġam bucağında olup ġiryān u zār

Menzīlüm vīrānedür bayḳuş-vār

53. Ṭurfe ḳuşdur dutduġuñ iy ḫoş-edeb

Başı büyük gündüzin uçmaz ‘aceb

Bayḳuşuñ büyügidür adı ügi

Gice uçar bilmezin nedür sebeb

54. Gündüzin görmez velī çün irse şām

Gice gündüz olur aña iy hümām

Mūşa beñzer yarasa durur adı

Ḫoş bilürem dutduġuñ iy nīk-nām

51. Marifet ehli ile tanıdık ol ki

Hak yolunda sana kılavuzluk etsinler

İnsan şunu öğrenmezse cahil kişi O'dur.

Ey safa ehli toy olan ondan daha üstündür.

52.Senden ayrı düşeli gece ve gündüz

Ey sevgili! Kimsesiz,keyifsiz ve yaralıyım

Gam bucağında ağlayıp,inlemeli olup

Baykuş gibi yolum viraneleredir

53. Ey güzel ahlak sahibi kişi!Tuttuğun tuhaf bir kuştur

Başı büyüktür-şaşılacak şey-gündüzleri uçmaz.

Baykuşun büyüğüdür,adı ügi'dir.

Her ne sebebtense gece uçar.

54.Gündüzleri görmez,fakat akşam olunca

Ey himmet sahibi kişi!Gece ona gündüz olur.

Fareye benzer adı yarasadır.

İyi ad sahibi!Tuttuğunu iyi olarak bilirim.

55.‘Ālem içre dutduġuñ meşhūrdur

Şehd ider zehri Ḫudādan nūrdur

Bir çanaḳ bal şerbetin getür baña

Diyeyin göñlündeki zenbūrdur

56. Külḫan-ı ‘ışḳuñda gördüm bir ḥarīf

Ġussa-ı hicrüñle olmış key naḥīf

Adına dirler Ża‘īfī bir ḫayāl

Üf diseñ uçar meges gibiża’īf

57. İy hilāl-ebrū peri-peyker melek

Ṭoġru söyle bu durur senden dilek

Dutduġuñ ṭaġşancılı bilür isem

Getürür misin baña yaġlu çörek

58. İy melek ḥūri misin yāḫud perī

Getdi ‘aḳlum göreli sen dilberi

Şol ḳadar kār itdi ‘ışḳuñ baña kim

Ḳarabaḳḳal-veş gezerem serseri

59. Āteş-i hicrüñden iy yüzi ḳamer

Lāle gibi dāġ dāġ oldı ciğer

Diyüvirmesin baña göñlüñdekin

İy oġul dutduñ baba ḳuşı meğer

55. Tuttuğun alemde meşhurdur.

Allah'ın nurudur,zehiri tatlı haline getirir.

Bana bir çanak bal şerbetini getirirsen

Gönlündekinin zenbur olduğunu sana söylerim.

56. Aşkının külhanında bir herif gördüm

Ayrılığının kederinden nahif bir hale gelmiş.

Za'īfī adına bir hayal derler.

Üf desen zayıf bir sinek gibi uçar.

57. Ey hilal kaşlı periye benzeyen melek!

Senden istediğim doğru söylemendir

Tuttuğunun tağşancıl olduğunu bilirsem

Bana yağlı çörek getirir misin

58. Ey melek huri misin ya da peri misin?

Sen güzeli gördüğümden beri aklım başımdan gitti.

Aşkın beni o kadar etkiledi ki

Karabakkal gibi serseri bir şekilde gezerim

59. Ey ay yüzlü!Ayrılığının ateşimde

Ciğerim lale gib dağ dağ oldu

Gönlündekini bana deyivermesin

Ey oğul! Meğer baba kuşunu tutmuşsun.

152-a

Ḫātimetü'l-Kitāb

1. İrişüb 'avn-i Ḫüdā Rabbü'l-enām
   İki günde naẓm-ı fāl oldı temām
2. Evvel-i māh-ı Recebde iy hümām
   Yazdum idüm tāriḫin aḫir selām
3. Ṣay ḥurūf a'dādını ḳo işlerüñ
   K'oldı tāriḫ "naḳd-ı fālı ḳuşlarun"
4. Ben bu deñlü murġ adın buldum hemān
   Bilür iseñ daḫı sen eyle beyān
5. Ḫūblarıla āşinālıġa sebep
   Olur oḳı kim gele yanuña hep
6. Oḳıyup meclisde çün ḫaṭṭ idesin
   Saña diyeyin ben ol dem nidesin
7. Bu ḥaḳīre eyleyüp luṭf u kerem
   Yād ḳılsañ nesnen olmaz hīç kem
8. Bilürem eksüklüyem iy nīk-nām
   Eksüğüm setr eylesün luṭf-ı kirām
9. Ol kişiye raḥmet-i Ḥaḳ dā'imā
   Ola kim ide Ża'īfī'ye du'ā
10. Ben saña ḳıldum du'ā sen de baña
    Ḳıl du'ā tā kim ṣuçumuz 'afv ola

Ḫātimetü'l-Kitāb

1. Yaratılmışların Rabbi olan Hüda'nın yardımı ulaşınca, fal'ın nazmı iki günde tamamlandı.

2. Ey azimli çalışkan kişi! Recep ayının birinde (selametle) son olarak tarihini yazmıştım.

3. İşini bırak harflerin adedini say, çünkü kuşların fal nakdi tarih oldu.

4. Ben hemen bu kadar kuşun adını buldum , bildiğin varsa sen de söyle.

5. Okursan güzellerle tanışmana sebep olur, hepsi yanına gelir.

6. Mecliste okuyup yazıya geçir.Sana o zaman ne yapacağını ben söyleyeceğim.

7. Bu zavallıyı lütüf ve keremle hatırlarsan , hîçbir malına zarar gelmez.(işlerin kötü gitmez.)

8. Ey güzel adlı eksiğim olduğu biliyorum, cömertlerin lutfu eksiğimizi kapatsın.

9. Za'īfī'ye dua eden O kişiye Allah daima rahmet eylesin.

10. Ben sana dua ettim, sende bana dua et ki suçumuz affolsun.

11. Bir göñül eglencesin itdüm saña
Oḳı dilden Fātiha sen de baña
12. Gel begüm buḫl eyleme luṭf işlegil
Rūḥum içün bir du’ā baġışlaġıl
13. Bu muḳarrerdür değüldür ḳāl u ḳīl
Var rivāyet cennette girmez baḫīl
14. Her ki ḫayr ile beni yād eyleye
Luṭf-ı Ḥaḳ rūḥın anuñ şād eyleye
15. Dūr olmaya ulu dergāhdan
Raḥmet ola rūḥına Allāhdan

11. Senin için gönlünü eğlendirecek bir şey yazdım. Sen de bana gönülden fatiha oku.

12. Begim gel cimrilik etme, ruhum için bir dua bağışla.

13. Bu dedikodu değildir, sağlam bir şekilde ifade edilmiştir. Cimri olanın cennete irmeyeceği rivayet edilmiştir.

14. Beni hayırla kim yad ederse , Hakk'ın lutfuyla ruhu sevinsin.

15. Ululaın dergahından uzak olmasın,ruhuna Allah'tan rahmet olsun.

Hem ehl-i ṣoḥbet Mevlāna Ża'īfī-rā āferīn ḫavānend

Mefāīlün / Mefāīlün / Feūlün

+ – – –/ + – – – /+ – –

16. Çü naẓm olup oḳındı Fāl-ı Murġān
    Didiler āferīn taḥsīn yārān
17. Ḳ ılup taḥsīn meclis ehli yek-ser
    Du'ālar itdiler çoḳ āferīnler
18. Ki böyle az vaḳitde naẓm-ı şīrīn
    Selīḳī-ṭab' söyler böyle rengīn
19. Mücīb oldı kimi pes kimi sā'il
    Kimi sāmi' kimi şīrīn kā'il
20. İdüb şeb-tā-seḥer fāl u tefe'ül
    Aġızlar ġonce-veş açıldı çün gül
21. Çü buldı Fāl-ı Murġān böyle encām
    İşit kim nicedür bāḳī serencām

Sohbet ehli olan arkadaşlarınında Za‘îfî’yi övmeleri

16. Nazım şeklinde yazılan Fal-ı mürgan okununca, dostların hepsi övgüyle aferin dediler.

17. Meclis ehli övüp, baştan başa çok aferinle birlikte dualar ettiler.

18. Az vakitte böyle şirin nazmı, ancak tabiatında güzel söylemeye kabiliyeti olan böyle renkli söyleyebilir.

19. Kiminin söylemesi, kiminin dinlemesi, kiminin sual etmesi gerekti.

20. Akşamdan sabaha kadar fala bakıp ve yorumlarken, ağızları gülün açıldığı gibi gonca şeklinde açıldı.

21. Fal-i murgan burada sona erdi, bundan sonraki macerayı dinle.

152-a

Żaʻīfī yedi yıl mülāzım olduġın beyān ider

22. Şehenşāh pādişāh-ı rubʻ-ı meskūn
Süleymān Ḫān sulṭān-ı hümāyūn
23. Dimiş kim müftī-i mollā müretteb
Mülāzım ḳıla dānişmendlerin heb
24. İrişdi müftīye çün emr-i sulṭān
Pes oldı emr-i şāha bende fermān
25. Ḫüdā virsün aña ḫuld-ı berīni
Ki eyledü mülāzım her birini
26. Ḫużūr eyledi pes yāran-ı māżī
Kimi oldı müderris kimi ḳāḍī
27. Kemine ben fütāde pāy-ı der-gil
Mülāzım yüridüm bī-kes yedi yıl
28. Şunuñ kim mesnedi var buldı ḳadr ol
Ayaḳda ḳalmış iken oldı ṣadr ol
29. Ḥicāb itmeyüp itişdi kirişdi
Merātib ḳaṭʼ idüp ḳadre irişdi
30. Benüm ne senedüm vardı ne mālum
Kimesnem yoġ idi ʻarż ide ḥālum

152-a

Za‘îfî’nin yedi yıllık mülazımlığını anlatır.

22. Dünya’daki karaların şahı olan, padişahlar padişahı, mübarek Sultan Süleyman Han

23. Mollā Müftü, danişmentlerin hepsini mülazım etsin dedi.

24. Müftüye sultanın emri ulaşınca, padişahın fermanının kölesi oldu.

25. Her birini mülazım ettiği için Allah ona kutsal cenneti versin.

26. Kimi müderris kimi kadı olup, eski dostların hepsi rahata kavuştu.

27. Ben ayağı çamurda biçare düşkün, yedi yıl kimsesiz mülazımlık yaptım.

28. Şunun gibi O, derecesi kadar değer sahibi oldu, ayakta kalmış, yer bulamaz iken reis oldu.

29. Utanmayıp, uğraşıp çabalayarak, mertebeleri geçip değer sahibi oldu.

30. Benim ne senedim ne malım vardı.Halimi anlatacak kimsem yoktu.

31. Bürīde dil elüm kūtehdi ġāyet
Yoġ idi kimesnem ḳıla ḥimāyet

32. Ol eşnāda olup ḥālüme meşġūl
İderdüm şuġl her ma‘ḳūl menḳūl

33. Mülāzım yidi yıl oldum fütāde
Çekerdüm ḳıllet-i zād ü zevāde

34. Şuña degin ki yārān hep sürüldi
Ḳażā tedrīs ḳamuya virildi

35. Hemīn bī-çāre ben ḳaldum mülāzım
Efendiye pes inṣāf oldı lāzım

36. Dimiş ḳılsun du‘āyı irte gice
Yeñice köhne olsun Yeñice

37. İdüp pes ‘arż sulṭān cihāna
Ne didi kim bilür ol ulu ḫāna

38. Vuḳu‘ı üzre ḥālüm ḳılsa i‘lām
İderdi şāh baña çoḳ in‘ām

39. Beni dest-i şeh atmazdı kenāre
Uçurmazdı olur olmaz diyāre

40. Baña sedd-i ramaḳ iç ilde sultān
Virürdi ḳılmaz idi şöyle giryān

31. Dilim kesilmiş elim çok kısa idi.Beni himayet edecek kimsem yoktu.

32. O sırada halimle ilgilenirken , akla yatkın olan her şeyi aktarmaya çalışırdım.

32. Yedi yıllık mülazımlığım sırasında düşkün oldum.Yiyecek ve erzak sıkıntısı çektim.

33. Kadılık dersi verildikten sonra dostların hepsi, atandı.

34. Sadece çaresiz ben mülazım kaldım, Efendinin insaf etmesi gerekirdi.

35.Tekrar yeniceye atanmak için yarın akşam dua etsin demiş.

36.Yarın akşam dua etsin de Yenice de yer boşalsın.

37.Gerçekleşen olay üzre halimi anlatsam, şah bana çok yardım ederdi.

38.Şahın eli beni bir kenara atıp, diyardan diyara uçurmazdı.

39. Şah'ın elibeni bir kenara atıp olur olmaz yere uçurmazdı.

40. Bana ölmeyecek kadar yiyecek ve içecek verirdi.Beni ağlar şekilde bırakmazdı.

Żaʾīfī Yeñice-i Vardarda yigirmi aḳçelik medreseye müderris oldı

41. Mülāzım olmış idim çün yedi yıl
Baña medrese virdi şāh-ı ḫoş dil

42. Varup Yeñice-i Vardarda gitdüm
Çü eskidüm yeñice yāre gitdüm

43. Meşārıḳ şerḥ tecrīd ü Meṭāliʿ
Didüm ṣadrüʾş-şeriʿa hem Ṭavāliʿ

44. Oturup anda şuġl itdüm iki yıl
İdüp taʿlīm her ṭullāb-ı ḳābil

45. Güşāde ṭabʿ çün mışbāḥ-ı rūşen
Oturup medresemde şuġl iderken

46. İçerü girdi çün peyk-i revende
Süvār-ı bād-pā bir şaḫṣ-ı zinde

152-b

1. Rikābından zemīn üzre ḳoyup pā
Elüme ṣundı bir nāme ḫoş inşā

2. Ṣaçup minḳār-ı terden ʿanber ḫuşk
Ḳalem murġı pür itmiş kāġıdı müşk

3. Sepīd endām ü şekker gū miyān-bend
Fasīḥ ü ḫoş zebān şīrīn çün ḳand

4. Çü murġ açdı elümde bāl ü şehber
Rumūz u nükte pür zīver ser-ā-ser

Za‘īfī’nin Yenice-i Vardarda medreseye yirmi akçeye müderris olması

41. Yedi yıllık mülazım olduğumda, güzel söz sahibi Padişah beni medreseye atadı.

42. Yenice-i Vardara gitdiğimde, biraz zaman geçince,dostun yanına gittim.

43. Kabül edilen her talebenin yaptığı gibi, orda oturup iki yıl çalıştım.

44. Parlak kandil gibi, ferah ruh için, medresede oturup çalışırken

45. Rüzgar ayaklı zinde bir şahıs olan haberci içeri girdi.

152-b

1. Üzengisinden ayağını yere koyup, elime güzel şekilde inşa edilmiş bir mektup sundu.

2. Kalem kuşu,ıslak gagasından kuru anber saçıp, kağıdı misk kokusuyla doldurmuş.

3. Cismi beyaz, tatlı dilli,beli bağlı, anlaşılır ve güzel sözlü, şeker gibi tatlı

4. Kuş gibi elimde kol ve kanat açtı, baştan başa ince manalı sözler ve remizlerle süslüydü.

5. Meveddet müşkini dil sengi ezmiş
Pes ol müşkile kāfur üzre yazmış
6. Ser-i nāme benām-ı pāk Yezdān
Ki oldur cümle ins ü cinne sulṭān
7. Bu mevcūdāt ü ekvān mübdi‘i ol
Bu maḫlūḳāt ü devrān münşi’i ol
8. Dürūd ol cümle ‘ālem efḍāline
Cemi‘ā enbiyā vü mürselīne
9. Ṣabā peykiyle irsāl oldı iy ẕāt
Bu cānibden hedāyā-yı taḥiyyāt
10. Selām olsun saña ta‘ẓīmler ile
Hezār ikrām ü yüz tekrīmler ile
11. Vüṣūl-i nāmeden ṣoñra daḫı siz
Direng itmeñ ol ilde irişüñ tiz
12. Ki sulṭān-ı cihān u rub‘-ı meskūn
Sefer ‘azmindedür şāh-ı hümāyūn
13. Bula çün bu sefer ḫayr ile encām
Göresiz çoḳ fevāyid çoḳ ikrām
14. Dutasız çünki gūş-ı ḫūş bize
Teraḳḳīler ola manṣıbda size
15. Efendiye biz ikrām eyledük bol
Sizi pes bu sebebden ḳıldı ma‘zūl
16. Diyār u dār-ı teşrīf it demüñle
Müşerref ḫānemüz ḳıl maḳdemüñle

5. Sevgi müşkünü gönül taşı ezip, o müşke kafur katarak yazmış.

6. Mektup bütün cinlerin ve insanların sultanı olan Tanrı'nın adıyla başlar.

7. Bu varlıkların ve alemlerin başalngıcı O; bu yaratılmışları ve zamanı var eden O.

8.

9. Ey zat!Tahiyyat hediyesi bu taraftan,sabah rüzgarıyla gönderildi.

10. Sana saygı, binlerce ikram ve yüzlerce tekrimle selam olsun.

11. Siz de mektup ulaştıktan sonra o ilde çok belkemeyin çabuk gelin.

12. Çünki dünyanın dörtte birine hükmeden cihan sultanı padişah sefere çıkmayı arzulamaktadır.

13. (İnşaallah)Bu seferiniz hayırlı bir şekilde sonuçlanır, çok fayda ve ikram görürsünüz.

14. Bizi akıl kulağıyla dinlerseniz, memuriyette dereceniz ilerler.

15. Biz efendiye çok ikramda bulunduk, sizi bundan dolayı işinizden çağırdı

16. Memleketimize ve yurdumuza buyurup, adımınla evimizi şereflendir.

17. Çü açup oḳıdum mektūbı dürdüm
‘Avāḳıp fikr idüp bir laḥẓa durdum
18. Didüm ben bir zemīn ol āsumāndur
Ġubār-ı reh ben ol şems-i cihāndur
19. Eşigine ḳaçan hem-ser olam ben
Ki ḳadri ‘ālīdür bu nüh felekden
20. Benem bir ḫāk-i pā ol tāze gülşen
Muṣavver rūḥ ol ben bir ḳuru ten
21. Yine didüm ki cāna ten gerekdür
Hemīşe rūḥ-ı bī-ġam şen gerekdür
22. Miṣil şemsüñ yoġ iken pertevine
Żiyā her gün virür dervīşlerine
23. Güneşdür bir refi‘ü’ş-şān rūşen
Ne noḳṣān pertevine zerrelerden
24. Güneş hoş ‘ālī ḳadr iken felek-vār
İner dervīş evine eylemez ‘ār
25. Reh-i İstanbula oldum revāne
İrişdüm pes ol ulu āsitāne

Ża‘īfī İstanbula gelüp yine diyār-ı ‘Aceme gitdügin beyān ider

26. Pes irdüm ulu ‘izzet maḥfiline
‘Uṭarid nitekim meh menziline
27. Yüzi nūrından oldı dil münevver
Ḫaṭı ‘ıṭrından oldı cān mu‘aṭṭar

17. Mektubu açıp okuduktan sonra dürdüm, bir süre sonucun ne olacağını düşünüp bekledim.

18. Benim gözlerim zemin , O gökyüzüdür, Ben, O cihan güneşinin yolunun tozuyum, dedim.

19. Değeri dokuz felekten fazla olan eşiğine ben nasıl dost olsam!

20. O taze gül bahçesinde ben ayak toprağıyım, o şekle bürünmüş ruh, ben kuru bir tenim.

21. Gamsız ruhun daima şen olması gerektiği için, yine cana ten gerektir dedim.

22. Güneşinin parlaklığının bir benzeri yokken, her gün dervişlerine ışık saçar.

23. Şanı yüce olan parlak güneştir. Zerreler ışığına eksiklik vermez.

24. Değeri felek gibi yüce olan tatlı güneş, çekinmeden dervişin evine iner.

25. İstanbul yoluna yönelip, o ulu payitahta ulaştım.

Za'īfī'nin İstanbul'a gelip tekrar Acem diyarına gitdiğini anlatır.

26.Sonra Ay'ın menzilindeki Utarid gibi , o yüce divanına girdim.

27.Yüzünün nurundan gönül aydınlandı.Hatı'nın ıtrından can ıtırla doldu.

28. Feraḥ virdi ḫoş enfās-ı nefīsi

Celīsi oldum āḫir hem enīsi

29. ‘Acem milkine ‘azm itdi çü ḫünķār

Şu leşkerle ki pür ṣaḥrā vü kühsār

30. Sülūk itdüm olar rāhına ben de

Çü geçdüm baḥri keşti ile ben de

31. Süvār oldum getürdiler baña esb

Mükemmel raḫt-ı iḥsāndı degül kesb

32. Şütür ḫayme vü ḫizmetkārı bile

Yöneldük ‘asker ile pes ol ile

33. Yeñiçeri yürisün ġayr yoldan

Didi şeh gitdiler pes saġ ķoldan

34. Emir çün böyle oldı faḫr-ı nāsa

Aġayıla irişdük pes Sivāsa

Ḫünkār ile leşker Hamedān ü Baġdāda gidüp Ża‘īfī Sivāsda ķaldı

35. Sivāsa geldi pes emr itdi ḫünkār

Aġaya vü yeñiçeriye ilġār

36. Ķoyup esbāb ile pes ba‘żı ādem

Didi ol bunda sākin otur epsem

28. Hoşa giden tatlı nefesi ferhlık verdi, sonunda hem can dostu hem arkadaşı oldum.

29. Hünkar dağlar ve çöller dolusu askerle Acem memeleketine yola çıktığında

30. Bende denizi gemi ile geçip, onların yoluna katıldım.

31. Bana at getirdiler süvari oldum. Çalışarak kazanmamıştım, ihsan olarak verilmiş mükemmel yol levazımıydı.

32. Hizmetkarları deve çadırı ile birlikteyken, askerile o ile yöneldik.

33. Padişah yeniçeri başka yoldan yürüsün deyince, (onlar)sağ koldan gittiler.

34. İnsanların şeref tablosuna bu şekilde emir verlince, ağayla birlikte Sivas'a ulaştık.

Hünkar askerlerle Hamedan ve Bağdad'a gitti.Za'īfī Sivas'ta kaldı.

35.Hünkar Sivas'a geldi sonra ağaya ve yeniçeriye akın etmeleri için emir verdi.

36.Bazı ādemleri orda bırakıp, burada sessizce oturun dedi.

37. Velīkin devlete iḳbāl idesin
Gelem çün üç gün istiḳbāl idesin
38. Didüm ger üç yıl eglenseñ de iy ḫoş
Tevaḳḳuf eyleyüben gitmeyem uş
39. Olar getdi vü ḳalduḳ biz ol ilde
Gice gündüzdi fikr ü ẕikrü dilde
40. Olar Tebrīze vü Ücāne irmüş
Hamedān şehri vü Baġdāda girmiş
41. Necef Baġdādı alup āl-i ʻOşmān
Ḳamusın feṯḥ itmiş şeh Süleymān
42. Çü sāl oldı nıṣf pes geldi ṣafḥa
Ki müşkīn ḫāme yazmış sīm levḥa
43. Ki baña pādişāhum ḳıldı iḥsān
Beg eyledi Ḥaleb milkine sulṭān
44. Çü bir hefte bu üslūb üzre gitdi
Diyār-ı bekre begler begi itdi
45. Pes imdi nāme çünkim ola vāṣıl
Bu ildedür size maḳṣūd ḥāṣıl
46. Ki erkān bundadur dīvān bunda
Ḳamu aʻyān u hem aʻvān bunda
47. Biraz altun da irsāl eyledüm ben
Anı yol ḫarclıġın idinesin sen
48. Çü yoḳ tafṣīle ḥācet ḳıldım icmāl
Dürüş itmeyesin gelmekde iḥmāl

37. Şöyle ki :İnşallah devlete uğurlu, faydalı olursun, üç güne kadar geleceğim karşıla.

38. ’’Ey güzel (insan) !Üç yıl gelmesende, gitmem beklerim.’’ dedim.

39. Onlar gitdi, biz o ilde kaldık. Gece ve gündüz onları düşünüp,konuşuyorduk.

40. Onlar Tebriz ve Ücan’e ulaşıp, Hamedan şehri ve Bağdad’a girmişler.

41. Osmanlı soyu Necef Bağdad’ı alıp, padişah Süleyman her yerini fethetmiş.

42. Yılın yarısı olduğunda, gümüş levha üzerine misk kokulu kalemle yazılmış sayfa geldi.

43. Padişahım bana ihsan edip-sultan-(beni) Halep mülküne bey yaptı.

44. Bir hafta bu şekilde geçti. (sonra) Diyarbakır’a beylerbeyi yaptı.

45. Bu mektup size ulaştığınızda, bu ilde olmakla maksadınıza ulaşmış olacaksınız.

46. Çünkü erkan ve divan buradadır.Ayānların ve āvanların hepsi buradadır.

47. Sen onu yol harçlığı edesin diye biraz altın da gönderdim.

48. Fazla tafsile gerek yok, özetle böyle, gelmekte acele et.

153-a

1. Hem anda olan esbāb u ġulāmān

   Ḳamu gelsün sizüñle bile olan

2. Açup çün oḳıdum mektūbı dürdüm

   Durup yol ḳaydını yārānla gördüm

Żaʻīfī Sivāsdan Diyārbekir Pāşāsı Muḥammed Pāşāya vāṣıl oldı

3. Levāzım neyse alup cümle gördük

   Daḫı eglenüben bir yola girdik

4. İrişdüm çün varup ol āsitāne

   Ṣafā geldi vü ferḥān cism ü cāne

5. Müyeşşer çün cemāli görmek oldı

   Gözüm göñlüm sürūr ü nūr doldı

6. Ne ḳadrüm var velī varumdan artuḳ

   Baña luṭf itdi miḳdārumdan artuḳ

7. Sürūr ü bahcīş ile geldi berpā

   Didi ḫoş geldüñ ey üstād ü mollā

8. Müşerref eyledüñ bizi demüñle

   Şeref virdüñ mübārek maḳdemüñle

9. Nicedür ḥāliñüz yol zaḥmetinden

   Sizi gördük gidüp ġam oldı dil şen

10. Ṣovuḳ ālāmını beñzer yimişsiz

    Ne zaḥmet çekdüñüz kim yollamışsız

11. Taġayyür çehreñüzde var nihāyet

    Bozulmış beñzüñüz hem daḫı ġāyet

153-a

1. Orda sizinle birlikte olan eşyalarınız ve köleleriniz de gelsin.

2. Cevabı açıp okuduktan sonra mektubu dürdüm. Kalkıp dostlarla yol hazırlığına başladım.

Za‘īfī Sivas’tan Diyarbakır Pāşāsı Muhammed Pāşā’ya ulaştı.

3. Lazım olanları alıp, biraz dinlendikten sonra bir yola girdik.

4. O merkeze(şehre)geldiğimde cana ve bedene frahlık, neşe ve eğlence geldi.

5. Güzel yüzünü görmek nasip oldu, gözüm gönlüm nurla ve mutlulukla doldu.

6. Varlığımdan başka değerim yok, lakin bana ağırlığımdan fazla değer verdi.

7. Ayakta ,mutluluk ve bahşişle gelerek hoş geldin ey üstad mollā dedi.

8. Mübarek ayağınla gelip bize zaman ayırarak şereflendirdin.

9. Yolda sıkıntı çektiniz mi?Haliniz nasıl? Sizi görünce gam giderek gönül şenlendi.

10. Soğuğu yemiş gibi gözüküyorsunuz.Yollarda ne zahmet çektiniz.

11. Yüzünüz çok fazla değişmiş, benziniz de epey bozulmuş.

12. Mübārekdür ḳudūmüñ maḳdemüñ sa‘d

Yanumdan eksük olma daḫı min ba2d

13. Didüm iy kām-kār u iy cüvān-baḫt

Ḫüdā yāver saña ez-fevḳ ü ez-taḥt

14. Yüzüñdür çeşmümüñ rūşen çerāġı

Viṣālüñdür bu cān gülzār ü bāġı

15. Gerekmez ola sen gülsüz bu bülbül

Ḳo ben aġlayayın sen gül gibi gül

16. Yanup çün şem‘ dir isem sergüẕeştüm

Yanar pervāne-veş eyvān-ı heştüm

17. Ġamuñdan aġlasam şendür güler nās

Baña zehr içirür bu çarḫ ṭas ṭas

18. Didi uzat sözüñi kes yaşuñı

Ki söyündürür ābum āteşüñi

Diyārbekir yolında Ża‘īfīye vāḳi‘ olan vāḳı‘aları Muḥammed Pāşāya ḥikāyet itdi

19. Pes urdum ben suḫan ḳaṣrına bünyād

Der ü dīvārını itdüm cümle ābād

20. Didüm şoldem ki irdi baña nāme

K’anı söyletmiş iki dillü ḫāme

21. Çü diñledi sözin semi2 ḳabūlüm

Ḳapuña pes murād oldı vuṣūlüm

22. Hemīn laḥẓa vü an ḳılmayup ārām

Sefer esbābın itdüm cümle itmām

12. Ayağın mübarek,gelişin uğurludur, bundan sonra yanımdan eksik olma.

13. Ey iyiliksever ve yiğit bahtlı, Tanrı yücelikte ve tahtta yardımcın olsun.

14. Gözlerimin parlak ışığı yüzündür, bu can için gülbahçesi sana kavuşmaktır.

15. Bu bülbül gül olan sensiz olmaz olsun. Bırak ben ağlayayım sen gül gibi gül.

16. Maceramı mum gibi yana yana anlatsam, cennetin sekizinci katı pervane gibi yanar.

17.Ben gam çekerek ağlarken, keyfi yerinde olan insanlar gülerler. Bu felek bana tas tas zehir içirir.

18.Göz yaşını bırakta anlat dedi. Çünki benim suyum ateşini söndürür dedi.

Za'īfī Diyarbakır yolunda başından geçen olayları Muhammed Pāşā'ya hikaye etti.

19. Söz binasını inşa edip, kapısını duvarını süsledim.

20. Bana mektup geldiği o an dedim ki:İki dilli kalem bana onu söyletmiş.

21. İşiterek kabul ettiğim sözünde kapına gelmem istenmekte.

22. Hemen vakit kaybetmeden, yol hazırlığını eksiksiz gördüm.

23. Levāzım neyse ḳamusın görüp uş
Dutup gitdük Ḳaraāmid yolın ḫoş
24. Hem ol gün cemre düşmişdi hevāye
Ki olmışduḳ süverān bād-pāye
25. Hevāda nermi ḳuvvet vardı tende
Dürüşti anda süst vardı bedende
26. Ḳar at ḳarnında idi irdi pes şām
İrişdük bir köye bī-vaḳt aḫşām
27. Didiler ṭaġlardur yollaruñuz
Dipidür ḳar ṣaġ u ṣollaruñuz
28. Size gitmekden oturmaḳdur evlā
Ki yoluñuz durur gitdükçe bālā
29. Bu eydür yol eri yolda gerekdür
Belāyı yolda çekmek yigrekdür
30. Degüldi kimsemüz bu rehden āgāh
Reh-i bī-rāha ‘azm itdük seḥer-gāh
31. Ṣaḳın rehbersüz olma rāha sālik
Ki rehbersüz olanlar oldı hālik
32. Sefer itme ḳış eyyāmında ‘āḳıl
Otur epsem ocaġuñda du’ā ḳıl
33. ‘Uduvv-i dīndür berd iy bürāder
Urur yaḫdan ṣaḳın ey dost ḫancer
34. Yüridük berf üstinde piyāde
Ḳar idi altı ḳarışdan ziyāde

23. Lazım olanlar neyse orda alıp, Karaamid'e doğru yola çıktık.

24. Havaya cemre düştüğü o gün hızlı bie şekilde atla yol alıyorduk.

25. Havada yumuşaklık, bedende gerginlik vardı; o sırada beden gevşeyip rahatladı.

26. Akşam olduğunda kar at karnındaydı, akşamın vakitsiz bir zamanında bir köye vardık.

27. Sağ ve solunuz kar ev tipiyle çevrili yolunuz dağdan gitmektedir.

28. Yolunuz gittikçe dikleştiği için burada kalmanız gitmenizden daha doğrudur.

29. Bu, yol eri yolda gerektir .Belayı yolda çekmek daha iyidir dedi.

30. Hīç kimsenin yol hakkında bilgisi yoktu. Sabahleyin belli olmayan bir yola gitmeye başladık.

31. Sakın rehbersiz bir şekilde yola çıkma , yola rehbersiz çıkanlar helak oldu.

32. Akıllı kış zamanı yola çıkma, otur evinde sessizce dua eyle.

33. Ey kardeş! Soğuk din düşmanıdır. Ey dost, dikkat et buz, yanağına hançer gibi saplanır.

34. Altı karıştan fazla olan karın üstünde yaya olarak yürüdük.

35. İrişince düm-i nīze zemīne

Bu miḳdār idi ölçdüm ben kemīne

36. Gice irince gitdük ol gün el-ḥaḳ

Yüridük ola bir fersaḫ yir ancaḳ

37. Çeküp zaḫmet gelüp bir köye irdük

Revān bir ḫāne-i dih-ḳāna girdük

38. Devābb u biner öñce ḳılduḳ ārām

Seḥer yoldaşum itdi baña ibrām

39. Gidelüm Türke getdi kārbān hep

Hevā ḫoş oldı ḳar yaġmadı bu şeb

40. Çü şīr-i ner uralum rāha pençe

Gidelüm kārbānuñ derpeyince

41. Didüm bostānda bitmez cān-ı ādem

Degüldür kelle-i merdüm kelek hem

42. Ḫoş olınca hevā ṣabr it duralum

Pes andan rāh tedbīrin görelüm

43. Tebessümle didi ol merd-i bī-rāh

Sever oturmaḳ ehl-i ‘ilm her gāh

44. İtegine çeküp çün kūh pāyı

Ve ḳarla geçüreler yıl ü ayı

45. Ne ṣovuḳ şiddetin görürler iy yār

Ne issi zaḫmetindendür ḫaberdār

46. Uruldı ata zeyn yüklendi yükler

Binüñ ata olalum size rehber

35. Ben zavallı mızrağın ucu zemine değince ölçtüm, bu kadardı.

36. O gün gece olunca gitdik Doğrusu ancak bir fersah yer yürüyebildik.

37. Zahmet çekerek alalacele gelip bir köye ulaştık. Bir çiftçinin evine girdik.

38. Yük hayvanları ve bineklerin önünde dinlendik. Sabahleyin yoldaşım bana ısrar etti.

39.Gidelim bu gece kar yağmadı hava güzel oldu. Kervanların hepsi Türk'e gitti.

40. Erkek aslan gibi yola pençe vuralım. Kervanın arkasından gidelim.

41. İnsanın canı bostanda bitmez,hem ölü kafam kelek değildir dedim.

42. Sabır et,bekleyelim.Hava güzelleşince yol hazırlığına başlarız.

43. O yolsuz(yolunu kaybetmiş) adam gülümseyerek,ilim ehli her zaman oturmayı sever dedi.

44. Dağın eteğine çekilip,ay ve yılı karla geçirirler.

45. Ey dost! Ne ıssı zahmetinden haberdarlardır ne de soğuk şiddetini görürler.

46. Ata eşyaları giydirildi,yükleri yüklendi; ata binin size rehber olalım

47. Te’eşşürle sözinden ol cüvānuñ

İzin izleyü gitdük kārbānuñ

Ḳurd ḳulaġı nām ṭaġ bilinde Mevlānā Ża‘īfī bir ḳış gicesinde ḳalup bir ṭāyife rehber oldugın beyān ider

153-b

1. Biraz gitdükde pes yıḳıldı bir at

   Degül aña k’olısardur bu kerrat
2. Kimi baş kimi dutup ḳuyruġından

   Anı ḳaldurdılar kim ġamla kim şen
3. Adam yirde düşe başladı ḥayvān

   Belā zencīrine bend oldı iḫvān
4. Anuñ anda vü bunuñ bunda düşer

   Düşeni ref‘e pes yārān üşer
5. Düşe ḳalḳa irişdük kārbāne

   Ḳamu sürçe düşe gitdük yabāne
6. Ne yol bellü ne rehber var a‘bāde

   Ne iş görmiş bir ādem var arada
7. Eyitdiler bize ḫoş geldüñüz siz

   Anı siz daḫı işleñ k’işlerüz biz
8. Nemedleri döşenmiş ḳoşa ḳoşa

   Didiler iy nemedlü sende döşe
9. Olar gibi döşedük pes nemedler

   Biri birimüze ḳılduḳ mededler

47. O yiğidin acıyarak(duygusal) konuşmasından dolayı,kervanın izini izleyerek gittik.

Za‘īfī’nin Kurt Kulağı diye bilinen dağ belinde kış gecesi (mahsur) kalıp bir topluluğa rehberlik ettiğini anlatır.

153-b

1. Biraz gittikten sonra bir at yıkıldı. Bu sefer hiç olacak hali kalmadı.

2. Kimi başından kimi ayağından tutup, kimi gamla kimi neşeyle onu kaldırdılar.

3. İnsanlar yerlerde düşmeye başladı, dostlar bela zincirine bağlandı.

4. O oraya bu buraya düşer, düşeni kaldırmak için dostları toplanır.

5. Düşe kalka kervana ulaştık, hepimiz bazen sürçerek bazen düşerek yol aldık.

6. Ne yol belli,ne köle rehber var,Ne işten anlayan biri var orada.

7 .Bize hoş geldiniz dediler. Bizim yaptığımız işi siz de yapın.

8. Keçeleri döşenmiş çif çift, Ey keçesi olan sende(nemedini) yere ser.

9. Birbirimize yardım edip onlar gibi keçeleri yere serdik.

10. Ki atlar geçmek içün olsun āsān
Nemed döşedi ḳar üstine insān
11 . Belā kühsārına düşdüm çü yine
Yoruldum ġam ṭaġına çıḳa ine
12. Yaġar ḳar ile eser ṭufān ‘ālem
Açuḳ çıplaḳ ṭaġda n’etsün ādem
13. El ayaḳ dutmaz oldı pes ṣovuḳdan
Ḳamumuz ḳaldı dem-beste fürū ten
14. Ne ṭaġ ḳovuġı var kim ola mesken
Ne taş ḳoltuġı vardur k’ola me’men
15. Ne bir köy var ṣıġıncı ola bize
Ne yir var beri düşmenden girīze
16. Ḳamunuñ ṭāḳati olmış iken ṭāḳ
İrişdi pes gice ol ḥālde ḥāḳ
17. Çeker yilden açılmış bir ṭaraf kūh
O semte gitdiler pes ḫalḳ-ı enbūh
18. Bir āḫer cānibe ḳıldum naẓar ben
Yol añlayup o semte gitdi bu ten
19. Meger kim yol imiş ol fi’l-ḥaḳīḳa
Gelün yol bu durur didüm refīḳa
20. Ümīdi kesdi cāndan cümle yārān
Ḥelalleşdük ḳamūmuz anda olan

10. Atların geçmesi kolay olsun diye, insanlar kar üstüne keçe döşedi.

11. Yine bela dağına düştüm.Gam dağına çıkıp inmekten yoruldum.

12. Alem yağan karla esen tufan olmuş.Açık , çıplak karda ne yapsın insan !

13. Soğuktan elimiz ayağımız tutmaz oldu. Hepimizin soluğu kesildi, kuru bir ten olarak kaldı.

14. Ne mesken edinecek bir dağ kovuğu var , ne güvenilecek bir taş altı var.

15. Ne sığınacak bir köy var bize , ne düşmandan uzak kaçacak bir yer var.

16. Doğrusu herkesin takati kesilmişken o halde, akşamleyin Tanrı yardımıma yetişti.

17 Dağın yeli çeken açık bir tarafından kalabalık halk üstüme doğru geldi.

18. Başka bir canibe baktımsa da vücud yolu farkedip o tarafa gitti.

19. Meger gerçekten yolmuş. Dostalara gelin yol burasıdır dedim.

20. Dostların hepsi canından ümidini kesti, orda olanların hepsi helalleştik.

21. Didüm cān mı ‘azīz size yāḫud māl
Eyitdiler ‘azīzdür cān be-her-ḥāl
22. Yıḳup yüki bıraḳtum raḫtı anda
Ne var esbāb ḳamusın yabanda
23. Belī cān isteyen terk eylesün māl
Na’īm-i cennet uman itsün a‘māl
24. Yürimekdür didüm nāfī‘ bu gice
Ḥarāret def‘ ide tā berdi ḫ̆āce
25. Kebāb için var idi yükde bir şiş
Anuñla ḳıldum ol gice ‘aceb īş
26. Çıġır yoḳ yiri örtmiş ḳar yaġar
Ṣovuḳdan kimsede yoḳ pāy ü reftār
27. Ayaḳ ḳara batar itdükçe reftār
Çıḳarsam ol birin bu biri batar
28. Bulurdum ol demürle çıġırı hep
Yürürdüm dizlerüm üstine yap yap
29. O dānişmend ü iş bilmezi iy māh
Ḳamuya rehber itdi ol şeb Allāh
30. Direm ben öñlerince Allāh Allāh
Efendi dir olar ardumca her gāh
31. Yoruldum dizüm üzre yürimekden
Didüm olsan revā rehber yine sen
32. Didi ben bu işe ḳādir degülem
Bu işe yarar olmaz her bir ādem

21. Sizin için canınız mı yoksa malınız mı değerlidir diye sordum. Her halükarda can daha değerlidir dediler.

22. Yükü atıp, ne kadar araç-gereç ve eşyam varsa hepsini yaban ellerde bıraktım.

23. Canını kurtarmak isteyen malını mülkünü bıraksın cennete gitmek için dua etmeye başlasın

24. Ey hocalar!Bu gece yürümek faydalıdır.Çünkü üşümeyi ancan haraket ,sıcaklık ortadan kaldırır.

25. Yükümün içinde bir şiş kebab vardı onunla o gece acayip bir ziyafet ettim.

26. Patika görünmüyor,yeri örtecek kar yağmakta; soğuktan kimsede adım atacak hal yok.

27. Yürüdükçe ayak kara batmakta, birini çıkarsam diğeri batmakta.

28. O demirle patkayı bulurdum, dizimin üstünde yavaş yavaş yürürdüm.

29 .Ey ay! O danişment ve iş bilmezi Allah o gece herkese rehber etti.

30. Ben önlerinden Allah Allah(haydi) dedikçe, onlar arkamdan efendi(insaf)der.

31. Dizim üzerinde yürümekten yorulduğumdan, yine sen rehber olsan iyi olur dedim.

32. Benim bu işe gücüm yetmez bu iş her ādem yapamaz dedi.

33. Ben Allāh direm onlar dir efendi
Yüriyü yüriyü ṭāḳat tükendi
34. Nemedle yürimekden yorılur er
Ṣovuḳdan ölürem gitse nemed ger
35. Zamān giç oldı hīç ḳalmadı ṭāḳat
Ki çoġ itmiş idüm sa‘yümde diḳḳat
36. Girān vüs’üm velī varumdan artuḳ
Çalışdum çoḳ miḳdārumdan artuḳ
37. Ḳatı bīçare olup otururken
Dutup eflāke yüz el götürürken
38. Hemīn dört şaḫṣ oldı anda peydā
Didüm virdü meded Allāh te‘ālā
39. Sebeb n’oldı didüm kim geldüñüz ḫoş
Bu ṭūfānda vü bī- vaḳt gicede uş
40. Didiler geldi köye bugün ādem
Didi varuñ köye yol gösterün hem
41. Ki ḳaldı bu gice ṭaġ üzre bir ḳavm
Ki çekdiler belāları ḳatı bu yevm
42. Sizi isteyü geldük didiler pes
Didüm birüne gel benümle iy kes
43. Birin öñde birin ortada anuñ
Ḳodum birin ṣoñında kārbānuñ
44. Süvār olmaḳda düşdüm ıżṭırāba
Baṣup çiginine baḳdum riḳāba

33. Ben Allah dedikçe onlar efendi der, yürümekten gücümüz tükendi.

34. İnsan keçeyle yürümekten yoruluyor, sırtımdan keçeyi çıkarsam bu sefer soğuktan ölürüm.

35. Yürüyüşüme ne kadar dikkat etimse de zaman ilerledikçe gücüm azaldı.

36. Yüküm bedenimden ağır olsa da, gücümden fazla çalıştım.

37. Çaresiz gücünü yitirmiş şekilde kalıp, yüzünü feleklere çevirip el açmışken,

38. O sırada orda dört şahıs göründü. Allah yardım gönderdi dedim.

39. Bu tufanda, gecenin bu vakitsiz zamanında böyle hoş bir şekilde gelmenizin sebebi nedir, dedim.

40. Köye bugün insanlar geldiler , köye gidin (onlara) yol gösterin dediler.

41. Bu gece dağ üzerinde bir topluluk (mahsur) kaldı ki gün boyunca zahmet çektiler.

42. Sizin için geldik dediler.Birine benimle gel dedim.

43. Onların birini kervanın önüne birini ortasına birini sonuna koydum.

44. Ata binerek ıstırap çektim,omzuna basıp dizginine baktım.

45. O şaḫṣ ile varup pes köye irdüm
Nice ibrām ile bir eve girdüm
46. Çü irdüm anda ben tennūr-ı nāre
Ṣan oldı ġarḳ bu ten nūr-ı nāre
47. Baḳır* ḳoysan içine ger demür ṭaş
Şitāda fākihedür līkin āteş
48. Kül ider yaḳduġı cismi ger āteş
Ṣovuḳda ḳalmışadur līk can baḫş
49. Ṣovuḳ derdine dermān nārdur nār
Şitādadur gülistān ḫūb gülzār
50. Biraz ten yumşayup cān oldı rāḥat
Ṣovuḳ derdinden irdi cisme ṣıḥḥat

154-a

1. Pes istedüm ḫaber yoldaşlardan
Didiler dutdı herkes köyde mesken
2. Kimi pervāne olup kimimüz şem‘
Pes olduḳ cümle yārān bir yire cem‘
3. Ṣabāḥ olup çün irdi rūz-ı rūşen
Bıraḳdı cevşinini berd-i düşmān
4. Hevā sākin cihān pür nūr oldı
Sürūr-ı nūrile āfaḳ doldı

* **Bakır** metinde **bakar** şeklinde harekelenmiş.

45. O şahsı takip ederek bir köye vardık . Çok ısrar etmeleri üzerine bir eve girdim.

46. Orda ben ocak ateşinin başına oturunca, bedenim ateşin nuruyle doldu sandım.

47. İçine bakır, demir ya da taş ne atarsan at, kışın ateş meyve gibidir.

48. Ateş yaktığı cismi kül etse de soğukta kalmışa can bağışlar.

49. Soğuk derdinin dermanı ateştir, ateş kışın gülistan , güzel gül bahçesidir.

50. Beden soğuk derdinden sıhhat bulup biraz gevşeyerek, can rahatladı.

154-a

1. Yoldaşlar hakkında bilgi istedim. Herkes köye yerleşti dediler.

2. Kimimiz pervane kimimiz mum olup hepimiz bir yere toplandık.

3. Sabah oldu, aydınlık güne ulaştık, düşmanımız soğuk zırhını çıkardı.

4. Hava sakinleşti, dünya nurla doldu; ufukları nurun mutluluğu kapladı.

5. Biraz iş bilür ādem kim dutar sem’
Getürmek içün esbāb eyledük cem‘

6. Bulıbildüklerin getürdi merdān
Ḳar altında ḳalan ḫod buldı ḫüsrān

7. Hem anda biğze tābi’ olmayandan
O gice ḳaldı ol ṭaġda fürūten

8. Kimisi elden ü kimi ayaḳdan
Çıḳup ḳıldı enīn ü zār ü şīven

9. Niceydi ḳurd ḳulaġı ḫ̆āce nice
Bize ṭafşanlar aldurdı o gice

10. Geçüp Ṭurna Çayından yola gitdük
Biraz günden Malātıyyaya yitdük

11. Ḳamu uġradı derd-i çeşme el-ḥaḳ
Ki aldı göz nūrın ḳara baḳmaḳ*

12. Kimi ḫoş oldı faṣda itmedin ḳaṣd
Kimi olmadı itmeyince ol faṣd

* Bu mısra metinde şöyledir: “Ki aldı göz nūrın aḳ ḳara baḳmaḳ”

5. Kulağını açıp dinleyen, birkaç işbilir adamla eşyaları gidip almak için bir araya geldik.

6. Adamlar bulabildiklerini getirdiler.Kar altında kalanların kendisi hüsran oldu.

7. O gece bize tābi olmayanlar o dağda sıkıntı içinde kaldı.

8. Kimisi elden kimisi ayaktan çıkıp; ağlayıp, inleyerek , sızladılar.

9. Hoca o kurt kulağı denene yer nasıl bir yerdi! O gece bize tavşanlar aldırdı.

10. Turna Çayından geçip,yola devam ettik. Bir kaç gün sonra Malatya'ya ulaştık.

11. Doğrusu hepsi göz hastalığına maruz kaldı. Karaya ya da beyaza bakmak gözlerinin nurunu aldı.

12. Kimi kan aldırmaya kalkışmadan iyileşti. Kimi aldırmadan iyileşmedi.

Kührüz Ṭaġında yüz er boyı miḳdārı yirden ḳulāvuz ‘Ali Beg ḳar üstinden Kührüz Ṣuyına düşüp ḳarbānı ol ḳarañu gicede bī-dermān ve bī-rāh ḳalduḳda ḥaḳ te‘ālā Mevlāna Ża‘īfīyi bulara sebeb-i ḫalāṣ itdügüñ beyānıdur

13. Gemiyle pes geçüp āb-ı Furātı
    Ṣan içdük anda biz āb-ı ḥayātı
14. Biraz günden varup Gölcüge irdük
    Ne yazıldıysa başumıza gördük
15. Didiler yoluñuzda ulu ṭaġ var
    Olur bir günde geçmek anı düşvār
16. Ṭaġ ortasında vardur bir ulu ḫān
    Gerek bir şeb olasız anda mihmān
17. Velī zād ü zevāde anda yoḳdur
    Bu günler anda ṭūfān ḳar çoḳdur
18. Ya bunda oturun bizümle bir ay
    Ya azuḳ çoḳ getürün bu durur rāy
19. Didüm yoḳ bunda durmaḳlıġa ṭāḳat
    Eger gidersevüz olur ḥamāḳat
20. Eyitdi yoldaşum gitmekdür evlā
    Görür ser her ne yazdı Ḥaḳ te‘ālā
21. Hemīn tedbīr budur kim ḳulāvuz
    Alavuz rehber olsun bize tā rūz
22. Varur ādem ḳażā geldükde ḳarşu
    Getürür çoḳ ferāḥ kişiye ḳayġu

Kührüz Dağı'nda yüz er boyu yerden kılavuz Ali Bey'in kar üstünden Kührüz Suyu'na düşüp kervan o karanlık gecede gücü tükenmiş ve yolunu kaybetmiş bir şekilde kalınca Hak teala Mevlana Za'îfî'yi bunlara kurtuluş vesilesi ettiğini anlatır.

13. Gemiyle Fırat Nehrini geçerek, ab-ı hayatı içmiş gibi olduk.

14. Bir kaç gün sonra Gölcüg'e varıp, kaderimizde yazılı olanı gördük.

15. Yolunuzda bir günde geçmesi zor olan ulu bir dağ var dediler.

16. Dağ ortasında ulu bir han var orda bir gece misafir olmanız gerekecek.

17. Fakat orda erzak ve yiyecek yoktur ve bu günlerde orda tufan ve kar çoktur.

18.Ya burada bir ay bizimle oturun ya da yanınıza çok azık alın yolu budur.

19. Burada durmata mecal yok, giderseniz ahmaklık olur.

20. Yoldaşım gitmek daha doğrudur,Allah ne yazdıysa başa gelir dedi.

21. Tedbir olarak yanımıza gün doğana kadar bize kılavuzluk edecek birini almalıyız.

22. İnsanın başına gelecek kazaya karşı gider, çok ferahlık kişiye kaygı getirir.

23. Gelecek ġuṣṣa içün çekmegil ġam
İrecek şenlik içün olma ḥurrem

24 . Ki dā'im her ġamuñ ṣoñı feraḥdur
Feraḥ ṣoñında nitekim teraḥdur

25. Didüm imdi yemin kesdükde atlar
Yola 'azm eyleyelüm gice biz er

26. Gerek ammā ḳulavuz ola bī-ḳayd
Ki aña ḳaydı biz ḳavme olur keyd

27. Çü atlar kesdi yem oldı süverān
Sülūk itdük yola pes cümle yārān

28. Ḳulāvuz didi Kührüz Ṭaġıdur bu
İṭā'at şāha itmez ṭaġıdur bu

29. Ḳulāvuzı ḳatup öñine getdi
Sey'is-ḫānesin aña virdi yetdi

30. 'İvaż ol gice kīpe* itmek ister
Anuñçün rehber olup gitmek ister

31. Eyitdüm ḳulāvuz tenhā gerekdür
Yüriyüp öñce bī- pervā gerekdür

32. Giceyle kendüzin ḫıfẓ eylesün tek
Atuña ḫıẕmet emrinde elüñ çek

33. Sözüm dutmadı düştük ardına heb
O getdi biz daḫı ardınca yab yab

34. Şuña dek kim ırāġ idi seḥer-gāh
Öñümce didi nā-geh bir kişi āh

* **kīpe** metinde **"kībe"** şeklinde yazılmış.

23. Başına gelecek keder için çok gam çekme, şenliğe varacağım diye sevinme.

24. Çünkü her ferahlığın sonunda bir keder olduğu gibi daima her kederin sonunda da bir ferahlık vardır.

25. Erler atlar beslendikten sonra biz gece yola çıkalım dedim.

26. Kılavuzun serbest hareket etmesi gerekir. O'na bağlanmak bize yanlış olur.

27. Atlar beslenince bütün dostlarım atlarına bindiler, yola çıktık.

28. Kılavuz bu dağ Padişaha boyun eğmeyen Kührüz Dağıdır, dedi.

29. Kavuzu başa koyup,gitti; seyishanesini O'na bırakıp yetişti.

30 Karşılık olsun diye idare edip, onun için rehber olup gitmek ister.

31. Kılavuzun tek başına rahat hareket etmesi gerektiğini söyledim.

32. Atına hizmet etmekten vazgeç, bırak geceyle başbaşa kalsın.

33. Sözümü tutmadı hepimiz peşine düştük, O gitti biz de arkasından yavaş yavaş gittik.

34. Sabaha daha çok vardı, önümden biri ansızın ah! diyene kadar.

.

35. Birisi daḫı ardınca didi hāy
Baḳup gördim ṭaġ eteginde bir çay
36. Çeküp atuñ ‘inānın gördüm aġa
Yüz ādem boyu uçrumdan aşaġa*
37. Tekerlenmiş ḳar üstinden at ile
Ḳamu esbāb-ı ḥarb u ālet ile
38. Ṣu üzre üskif ile çıḳar iner
Gehī ayaḳ batar ṣuya gehī ser
39. Ḳulāvuzuñ ṣuda rūzı şeb olmış
Bunuñ hep rast işleri çep olmış
40. Ṭalarlar geh çıḳarlar ṣuya her gāh
Bulara yoḳ mu‘īn illā ki Allāh
41. Aña varmaġa yoḳ hīçbir çāre
Ki ṭūlı var ola dört beş menāre
42. Bir ayaḳ başmam ilerüye ben de
Olar gibi gidersem ṣuya ben de
43. Hemīn ṭaġdan yaña döndürdüm atum
Ki ṣan virdi yeñiden ḥaḳ ḥayātum
44. Didüm yārāna oluñ baña tābi‘
Oluñ ṣāmin degül sādis ve rābi‘
45. Hemīn ardumca geldi cümle yārān
Varup bir yire cem‘olduḳ ḳalan cān
46. Ḳulāvuz getdi yol yoḳ ḳarañu şeb
Ne çāre ṭaġ başında bize yā Rab

* Bu mısrada vezin aksaması vardır.

35. Ondan sonra biri daha hay!dedi. Bakınca dağ eteğinde bir çay olduğunu gördüm.

36. Atın yularını çektiğimde ağanın yüz ādem boyu olanuçurumdan aşağıda olduğunu gördüm.

37. Bütün harp aletleri ve eşyalarıyla kar üstünde aşağıya yuvarlanmış.

38. Suyun üzerinde üsküfiyle iner çıkar, suya bazen ayağı bazen kafası batar.

39. Suda kılavuzun gündüzü geceye dönmüş, bunun yolunda giden işleri hep bozulmuş.

40. Suya bata çıka giderler bunlara Allah'tan başka yardım edecek yoktur.

41. Ona varmanın hiçbir yolu yok. Yüksekliği dört beş mināre boyundaydı.

42. Bir adım ileriye ben de adım atmam.Onlar gibi ben de suya düşersem!

43. Hemen atımı dağdan tarafa çevirdim. Sanki hayata yeniden döndüm.

44. Dostlara beni takip edin dedim. Dörtlü ve beşli değil sekizli gruplar haline gelin.

45. Dostların hepsi peşimden geldi. Bir yere varıp geriye kalanlar toplandı.

46. Kılavuzuz kaybettik,gecenin karanlığında yol görünmüyor. Bu dağ başında ne yapacağız Allah'ım!

47. Cihān-ı vāsi’ olup teng zindān

Ṭarıġup ḳamu olduḳ denk ü ḫayrān

154-b

1. Gice tārīk ü rehber yoḳ hevā serd

Yolında āb-ı tīre neylesün merd

2. Ġam-ı maḥbūsı kes zindanda açmaz

Ḳulāvuzsuz hevāda bir ḳuş uçmaz

3. Kimesne ḳalmasun ṭaġlarda bī-rāh

Olur nā-dān kişi yollarda gümrāh

4. Ḳamumuz bī-mecāl oldı ṣovuḳdan

Baḳar bu ḥāle vaḥşiler ḳovuḳdan

5. Didüm biz böyle durmaġ ile olmaz

Düzişmez yolcı lā-büdd menzil almaz

6. Didiler yol bilür bir kimsemüz yoḳ

Ḳarañu şeb öñümüz ḳar ü ṣoḥuḳ

7. Hemīn senden olursa çāre olur

Ve illā cümlemüz bu ṭaġda olur

8. Dolandum ṣaġ ü ṣolu pīş ü pes ben

Yuḳaru aşaġa gezdüm çü rūşen

9. Ṣuyı geçmekden ıraḳ hīç çāre

Bulımadum nihān u āşıkāre

10. Ne deñlü eyledüm yārāne ibrām

Ṣuyı kes geçmege inmedi iḳdām

47. Kocaman dünya başımıza zindan oldu. Hepimiz daralıp sersem ve şakına döndük.

154-b

1. Gece yol ve yok rehber yok, hava sert; karanlık su yolunda insan ne yapabilir !

2. Kimse bu zindan gibi yerde derdini dile getiremez. Kılavuzsuz bu havada bir kuş bile uçmaz.

3. Allah kimseye dağlarda yolunu kaybettirmesin! Gideceği yeri bilmeyen kişi yolunu kaybeder.

4. Soğuktan gücü tükenmiş (bu) halimize kovuktan vahşiler bakar oldular.

5. Böyle durmakla hiçbir iş olmaz ,yola çıkmayan yolcu yol alamaz dedim.

6.Yol bilen bir kimsemiz yok, gece karanlık önümüz kar ve soğuk.

7. Bu dağda bizden başka kimse yok.Bize senden başka kimseden yardım gelmez.

8.Ben ön tarafı ve arka tarafı , sağı, solu dolaştım. Bir ümit ışıkı bulabilmek için aşağı yukarı gezindim.

9. Gizli ya da aşikar suyu geçmekten başka çare bulamadım.

10.Dostlara ne kadar ısrar ettimse de kimse suyu geçmek için gayret etmedi.

11. Didi pes anda olan ḳamu yāran
Olur senden ḥakīmā derde dermān
12. Żarūrī atı ben ırmaġa sürdüm
Mehīb ü tīre rū bir āb gördüm
13. Ne bilinür geçit virür mi ol āb
Ne añlanur ki vardur ṣuda girdāb
14. Görinmez añaru yanı berüden
Degül ẓāhir ṣu ḳa‘ri ḳarañudan
15. Ḳılup nām-ı Ḫüdāyı dilde rūşen
Ṣuya girdüm at ile ol gice ben
16. Üzengü çaldı at ḳarnına geldi
Hücūm idüp ve hem ‘aḳlumı aldı
17. Yine dönüp kenāre çıḳdum ol dem
Velī ġayret vücūdum baṣdı muḥkem
18. Yine tekrār girdüm ṣuya fi’l-ḥāl
Yaḳın ortasına vardum degül ḳāl
19. Yine döndüm gelüp çıḳdum kenāre
Yine cānıma ġayret urdı yāre
20. Üçincide derūndan didim Allāh
Hemīn buldum o tīre ābda rāh
21. Girüp geçdüm bu cānibden añaru
Ṣu ḫavfından velī bir ġuṣṣa ḳamu
22. Biraz daḫı añaru vardum iy yār
Ṭarīḳ-i ‘āma girdüm āḫir-i kār

11. Orda olan bütün dostlar , ey hikmet sahibi insan! Derde derman olursa senden olur, dediler.

12. Atı mecburen ırmağa sürdüğümde heybetli ve bulanık bir su gördüm.

13. Suda girdap olup olmadığı anlaşılmadığından geçit verip vermeyeceği belli değil.

14. Öte tarfaı beriden görünmez, karanlıkta suyun derinliği belli değil.

15. O gece ben Allah´ın adını anarak atla suya girdim.

16. Atın karnına üzengü değince, at hırçınlaştı.

17. Yine dönüp kenara çıktım,fakat o zaman vücudum daha fazla gayrete geldim.

18. Hemen tekrar suya girdim laf değil ortasına yakın vardım.

19. Yine döndüm kenara çıktım. Bu dert beni yine gayrete getirdi.

20. Üçüncü seferde derinden Allah dedim. O sırada karanlık suda yol buldum.

21. Girdım,su korkusundan bu tarafa doğru geçtim. Fakat hepsi bir eziyetti.

22. Ey dost!Neticede biraz daha ileri varınca geniş bir yol buldum.

23. Pes anda gördüm ol miskīn ḳulāvuz
Kenāre çıḳmış ammā ser-te-ser buz
24. Ḳulāvuzlar zede dem-beste ḫayrān
‘Ali Beg ḫod çü berg-i bīd lerzān
25. Bizüm semtimüze düşmiş ḳulāvuz
‘Ali Beg ḳalmış ol cānibde pür-sūz
26. Bularuñ hīç birine gelmemiş mevt
Ṣaḥīḥ ikisi daḫı olmamış fevt
27. Hemān dem eyledüm ben şükr-i Yezdān
Ḳulāvuza mu‘āvin oldum ol an
28. Ṣudan yüki çıḳarup ata urduḳ
Ḳamu esbāb yüklenince durduḳ
29. Yine āba girüp yārāna rehber
Olup ṣudan geçürdüm ḳavmi yekser
30. Sebeb olup ḫalāṣ-ı ḳavme ben de
Kilimümi çıḳardum ṣudan anda
31. N’olaydı ṭoġmayaydum diyü şīven
İderdi ḳulāvuz aġlayu çün zen
32. Elemden pür-ġażab ġam-gīn olup ol
İlendi baḫtına vü günine bol

23. Zavallı kılavuz tekrar kenara çıkmış ama baştan ayağa buz tutmuş.

24. Kılavuzlar başlarına gelenlerden şakın bir şekilde nefesi kesilmiş. Ali Bey'in kendisi söğüt ağacının yaprağı gibi titremekte.

25. Kılavuz bizim tarafımıza düşmüş Ali Bey o tarafta tamamen yanık bir şekilde kalmış.

26. Bunların hiçbirisi vefat etmemiş. Gerçekten, ikisi de kaybolmamış.

27. Ben o an Allah'a şükredip, hemen kılavuza yardım ettim.

28. Sudan yükü çıkarıp ata yükledik, bütün eşyalar yüklenince yola koyulduk.

29. Tekrar suya girip, dostlara rehberlik ederek, kavmin tamamını sudan geçirdim.

30. Kavmin kurtuluşuna sebep olduktan sonra ben de kilimimi orda sudan çıkardım.

31. Kılavuz keşke doğmasaydım diye kadın gibi ağlayarak, inlemekteydi..

32. Üzüntüden öfkeyle dolup kedere düşen O, bahtına ve günine çok küfretti.

33. Ġażab vaḳtı söven baḫt u günine
Ṣan itdür yanġuda urur ünine

34. Daḫı ḫavfı bu kim ḳatl ide ol er
El ayaḳ ṭoñdı ḳorḳar gide hem ser

35. Didüm ḳorḳma ki bu iş bizde olmaz
Ecelsüz dünyāda bir ādem ölmez

36. Yazılmışda* yuyulmış yoḳdur aṣlā
Ecelden öñdin ölmiş yoḳ ḳat'ā

37. Pes ol yoldaşı ḫoş rāha getürdüm
Şefā'at sözlerin aña yitürdüm

38. Bāġışladı ḳamu cürmin ü ṣuçın
Bilür maḫlūḳuñ Allāh daşın için

39. Çü başdan başa ıṣlaḳsın ziyāde
Ata binme didüm yüri piyāde

40. Sözüm dutdı ve gitdük cümle yāran
Yüridük ṣubḥa dek ol şeb şitābān

41. Çü baḳdı gözlerüm şemsüñ ḳaşına
Güneş ṭoġdı vü irdük ṭaġ başına

42. Biraz daḫı yüriyüp ḫāna irdük
Bürimiş ḳar eṭrāfını gördük

43. Varup altından ins ü cān geçmez
Hem üstinden ḳanatlu ḳuş uçmaz

* **Yazılmışda** kelimesi metinde **yazalmışda** şeklinde harekelenmiş.

33. Gazap vaktinde bahtına ve günine küfreden, yangında havlayıp duran it gibidir.

34.Korkusu, O adamın kendini öldürmesiydi, başının da gideceğinden korktuğundan eli ayağı dondu.

35. Korkma , o iş bizde olmaz , dünyada hīçbir insan ecelsiz ölmez dedim.

36.(Kaderde)Yazılmış olanda asla silinmiş yoktur. Kesinlikle eceli gelmeden ölmüş yoktur.

37. Bu şekilde ortamı güzel bir hale getirdim, O'na şefaat sözleri söyledim.

38. Varlıkların içini dışını bilen Allah, bütün günahlarını ve hatalarını affetti.

39. Baştan başa çok ıslanmışsın ama (ata) binme yaya yürü dedim.

40. Sözümü dinledi ve bütün dostlarla gittik,o kış gecesinde sabaha kadar yürüdük.

41. Gözlerim güneşin ufkuna baktığında,güneş doğmuştu ve dāğ başına ulaştık.

42. Biraz daha yürüyüp bir hana ulaştığımızda karın etrafını bürümüş olduğunu gördük.

43. İnsan ve can altından gidip, geçemez, üstünden de kanatlı kuş uçmaz.

44. Yanında ne ‘imāret var ne bir kend
Anı daḫı geçüp gitdük ḫüdāvend
45. Düşe ḳalḳa yüridük ṭaġı indük
Çü alçaḳ yire geldük hep sevindük
46. Ṭaġatma ḫāṭırun ‘aḳlını divşür
Ki ululuḳ bir Allāha yaraşur
47. Başuñ ḳaldurma ṭaġlar gibi göge
Çü ṣaḥra alçaḳ ol il tā kim öge
48. Ser-efrāz olduġı içün ‘ālem-vār
Degül başından eksük ṭaġlaruñ ḳar
49. Başın gökde dutup olduġıyçün serd
İrer ṭaġlar başına āfet-i berd
50. Daḫı alçaḳ yire indükçe inṣāf
Zemīn bī-berf oldı vü hevā ṣaf

155-a

1. Olup pes ḫāne-i dih-ḳāna mihmān
Şedāyidden ḳamu ḳurtuldı yāran
2. Ḳamuya oldı ol gün rūz-ı pīrūz
Terin ḫuşk itdi āḫir germi-i rūz
3. Bu alçaḳda görüp rūz-i bülendi
Müsāfirler pes ol gün tāzelendi

44. Yanında ne bir imaret var ne de kent ; efendi, onu da geçip gittik.

45. Dağı düşe kalka yürüyerek indik, alçak yere gelince hepimiz sevindik.

46. Kendini bırakma, aklın topla; çünkü büyüklük yalnızca Allah'a yaraşır.

47 .Dağlar gibi başını göğe kaldırma,sahra gibi alçak ol ki halk seni övsün.

48. Dağların başından karın eksik olamaması, başını yukarı kaldırdığının işaretidir.

49. Başını göke kaldırıp sert olduğundan, soğuk afeti dağların başın ulaşır.

50. Alaçak yere inidkçe merhamet geldi, zeminden karsız oldu, hava güzelleşti.

155-a

1. Köylü evine misafir olarak bütün dostlarım şiddete maruz kalmaktan kurtuldu.

2. O gün hepsine uğurlu gün oldu, sonunda gün sıcaklığı terlerini kuruttu.

3. Misafirle büyük günü bu alçak yerde görüp, hepsinin canı tazelendi.

4 . Hemīn ol günde pes bu ‘abd-i ḥāmid

Dimāġına irişdi būy-ı Āmid

5. İkinci günde şehr-i Āmide kim

Var ise cümle irdük saġ u sālim

6. Biḥamdi’l-lāh cemālüñ gördüm iy dost

Bu ten sen cānsuzdur bir ḳuru post

7. Cemālüñ tāze güldür ḫurrem olsun

Güler yüzüñ şen olsun bī-ġam olsun

8. Güneşdür yüzüñ alnuñ daḫı bir gün

Benüm māhum günüñ günden yeg olsun

9. Hemīşe ‘izz ü rif‘atde olasın

Ṣafā ve ‘ıyş ü vüs‘atde olasın

10. Virüp tābiş serüñde tāc-ı devlet

Hemīşe pīşe göz olsun ‘adālet

11. Per-i devlet hümāsı sāye ṣalsun

Sa‘ādet üstüñe pīrāye ṣalsun

12. Hemīşe devletüñ pāyende olsun

Ḳapuñda düşmenin efgende olsun

13. Hemīşe müstedām ü kāmurān ol

Ḳarīn-i mesned-i ṣāḥib-ḳırān ol

14. Naẓar her an ḳılsun saña sulṭān

Süleymān Ḫān bin Sulṭān Selīm Ḫān

15. Ola tedbīr ü fikrüñ rāst her gāh

Mü‘īn ü yarıcuñuz olsun Allāh

4. O günün içinde bu şükür sahibi kulun burnuna Amid'in kokusu ulaştı.

5. İkinci gün hepimiz Amid şehrine , sağ salim ulaşıp vardık.

6. Ey dost Allah'a şükür yüzünü gördüm. Bu beden sensiz, cansız bir kuru post gibidir.

7. Yüzün taze güldür, sevinsin,güler yüzün neşeli ve gamsız olsun.

8. Alnının gününde yüzün bir güneştir. Benim ay'ım günün günden iyi olsun.

9. Daima şerefli ve yüce olasın, safa,eğlence ve rahatlık içinde olasın.

10.Devlet tacı başında parlayıp, her zaman adalet tacın önüne göz olsun.

11. Devlet hümasının kanadı gölgelik olsun, üstüne mutluluk süs olsun.

12. Devletin daima ayakta olsun, düşmanın kapında düşkün olsun.

13. Daima devamlı ve mutlu ol, büyük padişahlık derecesine nail ol.

14. Sultan Selim Han'ın oğlu, Sultan Süleyman Han'ın nazarı(yardımı)daima seninle olsun.

15.İcraatlarınız ve fikirleriniz daima doğru yol üzerine olsun.Allah yardımcınız ve şefaatçiniz olsun.

Ḫāṭırın tesellī idüp Mevlānā Ża‘īfīye ḫāne iḥżārından ṣoñra Muḥammed Pāşā taḥsīl-i ‘ilmde ve ‘adl ü inṣāfda olduġın beyān ider

16. Çü ḳıldum sergüẕeştüm ben ḥikāyet
Ta‘accüp hem teraḥḥum ḳıldı ġāyet
17. Didi bize gelen aḥvāli rūşen
Diledüm kim diyeyidün saña ben
18. Ḳaraḳan Ṭaġlarınuñ şiddetini
Ṭoḳuz Ölüm ṣuyınuñ ḥiddetini
19. Velī bu ḳıṣṣayı kim eyledüñ sen
Ḥicāb itdüm dimege ḳıṣṣamı ben
20. Belāya gerçi olmışsız ‘aceb ṭūş
Çü geçdi görmemiş gibisiz iy ḫoş
21. ‘Üsürde dā’im olmaz kim ola ‘abd
Yüsürler ola ‘üsrüñ ṣoñı min ba’d
22. Belā çekilmeyince yiyimez bāl
Elem çekilmezse girmez ele māl
23. Cihānda gerçi çekdüñ çoḳ zaḫmet
Velī noḳṭa olup ḥakk ola raḥmet
24. Ṣoyınup varuñ oluñ evde rāḥat
Ḳatı yorġunsız eyleñ istirāḥat
25. Olunmışdur sizüñçün ḫāne iḥżār
Ḥavāyic hep müretteb cümle tekrār

Muhammed Pāşā, Za'īfī'ye halini, hatırını sorup, kalacak yer hazırlattıktan sonra, ilim tahsil ettiğini, adalet ve merhamet üzere olduğunu anlatır.

16. Ben maceramı hikaye edince, çok fazla şaşırdı ve acıdı.

17. Ben başımıza gelen halleri sana neşeli bir şeklide anlatmak isterdim, dedi.

18. Karakan dağlarının şiddetini, Dokuz Ölüm Suyu'nun hiddetini

19. Fakat sen bu kıssayı anlatınca ben kendi kıssamı anlatmaya utandım.

20. Ey güzel insan! Acayip belayla karşılaşsanız da, geçtiğinden , hīç sizi etkilememiş gibi.

21. Kul sürekli zorluk içinde kalmaz ki, (İnşallah)bundan sonra güçlüğün sonu rahatlık olur..

22. Bela çekilmeyince bal yenemez; güçlük çekmeden mal kazanılmaz.

23. Gerçi dünyada çok zahmet çektin ama, (İnşallah)o nlar nokta şeklinde kalıp rahmet üzerinize nakş olur.

24. Çok yorgunsunuz, dinlenin ; eve gidin üzeriniz değiştirip, rahatlayın.

25. Sizin için ev hazırlanmış, içine ihtiyacınız olanların hepsi fazlasıyla konmuştur.

,

26. Hemīn ṭapu idüp ḳıldum zemīn būs

Feraḥdan eyledüm cevlān çü ṭāvus

27. Varup ol ḫāneye girdüm feraḥ-nāk

Oturdum devletinde bī-ġam ü pāk

28. Seferden kim var idi sende süstī

Gidüp cismümde buldum ten-dürüstī

29. Pes oldum aña naḥv u fiḳıh-āmuz

Görüp in‘ām ü iḥsānın şeb ü rūz

Ṣıfat-ı beḫār ve ḥażret-i ḥünkārı isteyü Muḥammed Pāşā Āmidden Tebrīze gitdi

30. Biraz günden bahār eyyāmı irdi

Güneş ya‘nī ḥamel burcuna irdi

31. Ṭolup av ayı murġān ile her bāġ

Çü ṣavt-ı erġanūn pür deşt ü her daġ

32. Ṣadā-yı vaḥş ü ṭayr ādemden iy pāk

Virür yanġu zemīn çün ṭās-ı eflāk

33. Ṣadā yanġulanur ḫoş bāġlarda

Felekler ḳubbesi-veş ṭaġlarda

34. Açıldı baġlu ġam-gīn dil şen oldı

Zemīnüñ her yeri bir gülşen oldı

35. Ne balçıḳ var ne toz yollarda şebnem

Gice saḳḳa olup virdi yire nem

26. Hemen eğilip yeri öptüm. Sevinçten tavus kuşu gibi cevalan ettim.

27. O haneye sevinçli bir şekildi gidip,girdim. Devleti altında kedersiz ve rahat oturdum.

28. Yolculuktan dolayı üzerimde bir tenbellik vardı. Cismimden gitmesiyle vücut sağlığa kavuştu.

29. Gece ve gündüz iyilik ve ihsanını görerek, O'na nahiv ve fıkıh anlattım.

Muhammed Pāşā bahar havasından ve hünkar hazretlerini görmek istediğinden Amid'den Tebriz'e gitti.

30. Bir süre sonra bahar zamanı geldi, yani güneş hamel burcuna girdi.

31. Av ayı bütün bahçeler kuşlarla doldu; dağ ve bozkırlar müzik sesiyle doldu.

32. Kuş ve vahşi, insan sesleri, feleği tabakaları gibi zeminde yankılanmakta.

33. Feleğin kubbesi gibi olan dağlarda, güzel bahçelerde sesler yankılanmakta.

34. Bağlı ama düşmüş gönül açıldı, şenlendi; zeminin her tarafı gül bahçesi oldu.

35. Ne çamur var ne de toz, gece su dağıtıcısı olup yere nem verdi; yollarda çiy taneleri var.

36. Hevā ḫoş mu‘tedīl yārān muvāfıḳ
Sefer bu demler itse kişi lāyıḳ

37. Ḫüdādan dileyüp ‘avn ü ‘ināyet
Sefer ‘azmine pāşā ḳıldı niyyet

38. Müselleḥ on yedi biñ cengī ādem
Hemīn cem‘ itdi pāşā-yı mükerrem

39. Ḳamu gürd ādemi idi bu merdān
Bahādur her birisiydi bir aslan

40. Çü Baġdādı alup devletlü ḥünkār
Ol ilde ḳışlamışdı ol cihān-dār

41. Ḳaçup gitmiş idi Ṭahmasb andan
Ḳoyup milkini ḥavf itmişdi cāndan

42. Ḫaber Ṭahmasb alur pādişāhdan
Ki Baġdād illerini ḳıldı mesken

43. Gelür Tebrīze pes ol leşker ile
Ḳamu yat ü yaraġ ü çāker ile

44. Bu yanadan Muḥammed Şīr Pāşā
Yüridi ṭaġ beleñler aşa aşa

45. Diyār-ı bekr ‘askeriyle çün seyl
Düşüp yollara gitdi mīl-der-mīl

46. Didiler ḳış idi ṭaġlardı pür berf
Ḳamu yollarda ġāyet berf idi jerf

36. Hava hoş ve sakin, bu havada yola çıkılması uygun olacağı konusunda dostlar aynı fikirde

37. Allah'tan yardım ve iyilik dileyip, pāşā yola çıkmaya karar verdi.

38.Cömertlik sahibi pāşā hemen on yedi bin ceng edecek, silahlı insanı topladı.

39. Bu yiğitlerin tamamı, hepsi bir aslan değerinde olan yiğitlerdi.

40.Devletli hünkar Bağdad'ı aldığında O, cihan hükümdarı o ilde kışlamıştı.

41.Tahmasb canından korkutuğu için, memleketini bırakıp,kaçıp gitmişti.

42. Padişahın geldiğini haber alınca, Bağdad illerine yerleşerek hazırlık yaptı.

43. O bütün teçhizat ve savaş levazımı ile köle ve askerleriyle birlikte Tebriz'e gelir.

44. Bu taraftan Şīr Muhammed Pāşā dağ belenlerini aşa aşa yürüdü.

45. Sel gibi olan Diyarbekir askeriyle beraber, yollara düşüp kilometrelerce gittiler.

46. Kışın dağlarda kar dolu bütün yollarda derin kar var dediler.

47. Ḫaber hīç bilmedi ḥünkārdan kes

Ne yire ‘azm ider bilinmedi pes

48. ’Azm Tebrīze itmek siz nedendür

Ḳızılbaş* anda bī-ḥad encümendür

155-b

1. Dürüşmek anlaruñla bize olmaz

Revā pes anda varmaḳ size olmaz

2. Didi pāşā-yı ekrem leşkere pes

Sözüm diñleñ ḳamuñuz eylemeñ ses

3. Benem perverde-i sulṭān Süleymān

Ḳulıyam ben ḫudāvendümdür ol ḫān

4. Efendi aramaḳ ḳulın ḫatādur

Ḳul efendisin istemek revādur

5. Ḳızılbaşdur çü oḳlanmış şikārı

Şikārını ḳomaz ṣayyad bārī

6. Meger kim gire delükden delüge

Ki ḳurtulup vara bir gölgelüge

7. Bu aslanuñ geyik nīm ḫurdesidir

Zebūnıdur çü dilkü yā nesidür

8. Hem olur ise sizden bize yāver

Çevürmezüz yüz andan biz muḳarrer

* **Kızıl** kelimesi metinde **kazal** şeklinde harekelenmiş.

47. Kraldan başka kimse nereye gidileceğini bilmiyordu.

48. Tebriz'e niçin gidiyorsunuz? Kral önlerinde sonsuz bir topluluktur.

155-b

1.Onlarla savaşmamız doğru değil, sizin oraya gitmeniz uygun değil.

2.Cömertlik sahibi pāşā askere, sesinizi çıkarmayın hepiniz beni dinleyin dedi.

3.Ben sultan Süleyman'ın elinin altında yetiştim; ben kuluyum, O han benim hükümdarımdır.

4. Efendinin kulunu araması hatadır, kulunefendiyi istemesi doğaldır.

5. Avını okla vurmuş Kızılbaş gibidir. Hülasa avcı avını bırakmaz.

6. İsterse delikten deliğe girsin sonra(ya da) kurtulup bir gölgeliğe varsın.

7. Bu aslanın (avı olan)geyiği ufak tefek eksik bir şeydir. O'nun elinde zebūn olmuş bir tilkiden başka ne olabilir!

8. Siz de bize asker verirseniz. Ondan yüzümüzü çevirmeyiz.

9. Didiler bir şikeste ḫāṭıruz hep
Anı gördükde ḳamumuz dutar teb
10. Ki ba‘żımuz anuñla dutdı pençe
Yedi işkence vü ḍarbın ṭoyınca
11. Şu kim bizden anuñ ḍarbın yimişdür
O kendü sā‘id ü ḳolın ṣımışdur
12. Velī siz ūlī geldüñüz çü ġālib
Revā ḫünkārla olmaḳ aña ṭālib
13. Didi pāşā bizüz lā-büdd ṭalebkār
Ele girince tā devletlü ḫünkār
14. Ḳızılbaş daḫı gelürse be-her-ḥāl
Degül idbār bizden olur iḳbāl
15. Dutup pes şehr-i Tebrīze hemīn yol
Yüridi leşker-i enbūh ile ol
16. İrişdük yolda Erzin ṭaġlarına
Pes andan Bitlise vü bāġlarına
17. Geçüp Aḫlaṭı Sūti gölini ḫoş
Pes irdük Ercişe iy ṣāḥib-i hūş
18. Varup zāviye-yi Mollā Ḥasanda
Ḳızılbaş söylenürdi her süḫanda
19. Revān dil almaġa göndürdi ādem
Ḳamuya istimālet virdi muḥkem

9. Hepimiz yarım akıllıyız; onunla karşılaşınca hepimizi ateş basar dediler.

10. Bazılarımız onunla çarpıştı, doyana kadar işkence ve darbesini yedi.

11. Bizden bazılarımız onun darbesini yemiştir. O kendi kolunu ve kanadını kırmıştır.

12. Fakat siz galip bir şekilde gelirseniz, hünkarla ona talip olmak uygundur.

13. Pāşā,devletli hünkar elde edinceye kadar mecburen almak için uğraşacağız dedi.

14. Kızılbaş dahi gelse her halde talihsizlik değil,talih bizden yana.

15. O,hemen Tebriz şehrine doğru yola çıkıp,kalabalık askerle yürüdü

16. Yolda Erzin Dağlarına ulaştık,ordan Bitlis'e bağlarına…

17. Ey akıl sahibi! Ahlat-ı Süti gölünü güzelce geçip,Erciş'e ulaştık.

18. Mollā Hasan Zaviyesine vardığında her sözde Kızılbaş söylendiğini gördü.

19. Gönüllerini alması için adamını gönderdi, hepsine iyice moral verdi.

20. Geçüp Selmās üstinden bu leşker
İrişdiler Rūm Ovasına yekser
21. Pes irüp bir gice ‘avn-i Ḫüdāyi
Ulaḳ Pāşā derinde ḳodı pāyı
22. Ki irsāl eylemiş pāşāya ḫünkār
Çü sulṭāndan bizi ḳıldı ḫaberdār
23. Çalındı kūs ü zīç ü ṭabl ü surnā
Naḳāre vü nefīr eyledi āvā
24. Ki geldi Mer‘aḳāya Şeh Süleymān
Budur ḫünkārdan pāşāya fermān
25. Ki leşkerle gele ṭaġ cānibinden
Vuṣūl ide bize ber-vech-i aḥsen
26. Dil almaġa varan gelüp didi hem
Ḳızılbaş ḳaçdı Tebrīzde yoḳ ādem
27. Ḫaber çün leşker içre oldı ifşā
Hemānā ‘azm-i Tebrīz itdi pāşā
28. Varup Tebrīze irdi ḳamu leşker
Ne bir ‘avret var idi anda ne er
29. Yaṣanmış bir güzel şehr-i mu‘ẓẓam
Ḳamu dükkān ü aḫālī yoḳ ādem
30. Geçüp gitdük varup bir ṭaġa yitdük
O ṭaġ ardında ḫünkārı işitdük

20. Bu askerler Selmas'ın üstünden geçerek, bütün halinde Rum Ovasına ulaştı.

21.Bir gece Allah'ın yardımının ulaşmasıyla, elçi pāşā'nın kapısına ayak bastı.

22.Sultandan bizi haberdar eylemesi için hünkar pāşāya (haber)göndermiş.

23. Kūs,zīç ve davul ve zurna çalındı; nefir ve nekkāre yankılandı.

24.Şeh Süleyman Meraka'ya geldi.Hünkardan pāşāya ferman şuydu ki:

25. Dağ tarafından güzel bir şekilde askerle gelip.bize kavuşun

26.Gönül almak için gelen: ''Kızılbaş kaçtı,Tebriz'de kimse yok.'' dedi.

27.Haberin askerin içinde yayılmasıyla beraber, Pāşā hemen Tebriz'e yöneldi.

28.Askerlerin hepsi, varıp Tebriz'e ulaştı. (Ortalıkta) Ne bir avrat vardı ne bir erkek.

29. Dükkanlarla dolu (dağa) yaslanmış, kocaman bir şehir ve halktan kimse yok.

30. Geçip, gittik , bir dağa ulaşıp vardık; o dağın ardından hünkarı duyduk.

Muḥammed Pāşā Diyār-ı bekir leşkeriyle Sulṭān Süleymān Ḫānuñ ‘askerine ḳavuştı

31. Güneş çıḳdı çü gül-gūn-ı tutuḳdan
Seḥer ḳaldurdı zerrīn ser ufuḳdan

32. Hemīn emreyledi ol ṣāḥib-i rāy
Çekildi andan ṣaf balandı alāy

33. Ḳamu begler durup yollu yolunca
Yüridi ṣaġ ü ṣol ḳollu ḳolınca

34. Çü yek dildi olar göñülleri ṣāf
‘Aceb alay baġladılar inṣāf

35. Çekildiler bular düpdüz berāber
Degül biraz muḳaddem yā mu‘aḫḫar

36. Hep atlar ḳoşa ḳoşa pāy tā ser
Berāber öñlerü ḳıçlar berāber

37. Çekilmişdi yüce ṭolanı bir daġ
Bu ṭaġa çıḳdılar leşker ṣol ü ṣaġ

38. Varup leşker bu ṭaġuñ ḳullesine
Çıḳup gösterdi ḳamu kellesine

39. Öte yanında var bir ḫūb ṣaḥrā
Ki māl-ā-māl leşkerdü çü deryā

40. Otaġ ü ḫaymeler ḫar-gāh ü büngāh
Felek mānend içinde ṭalḳ-ı dergāh

41. Felek burcında bir eyvān-ı ‘ālī
Anuñ içinde bir dīvār-ı ġālī

Muhammed Pāşā Diyarbakır askeriyle Sultan Süleyman Han'a kavuştu

31. Güneş gül renkli örtüsünden çıktı.Seher ufuktan altın başını kaldırdı.

32. Sancak sahibi hemen emreyledi. Saflar tutuldu, alay bağlandı.

33. Bütün beyler törelere uygun olarak, sağ ve sol tarafında durup, kol şeklinde yürüdüler.

34. O gönülleri saf olanlar, tek yürek gibiydi. Acayip bir alay bağladılar!

35. Bunlar biraz önde ya da arkada değil,a ynı hizada çekildiler.(sıraya girdiler.)

36. Önleri ve kıçları aynı hizada olacak şekilde, bütün atlar baştan ayağa koşuşturmakta.

37. Zirvesi yüksek olan bir dağ vardı, askerler sağlı sollu bu yola çıktılar.

38. Asker bu dağın zirvesine çıkarak herkese başını gösterdi.

39. Öte tarafında deniz gibi askerle dolu olan güzel bir sahra vardı.

40.Otag,hayme ve erzak çadırları felek gibi, içinde konuşma(toplantı) meclisi var.

41.Felek burcunda yüce bir yapı,onun içinde değerli bir duvar.

42. Ḳurulmış bir yüce çetr-i hümāyun

K’anuñ yanındadur bir ḳubbe gerdūn

43. Ki oldur çetr-i şāh-ı rub‘-ı meskūn

Süleymān ḫān sulṭān-ı hümāyūn

44. Ne anuñ vüs‘ati ṭāḳine ḥad var

Ne a‘dād-i sipāha ḥadd ü ‘ad var

45. Yaṣanmış ḫaymeler fersaḫ-be-fersaḫ

Döşenmiş ṣan münaḳḳaş nice biñ naḥ

46. Bu leşker anlara anlar buña hem

Ḳaraşdı ṣan bir oldı iki ‘ālem

Muḥammed Pāşā Mevlānā Ża‘īfīye Ḳaḍı ‘askerden manṣıb minneti itdi

47. Meger pāşā-yı ‘ālī ṣan hümāyun

Efendiye dimiş luṭfeyle bir gün

48. Manāṣıbdan ne kim var pāygehler

Ḳamūsı pādişāhuñdur muḳarrer

42. Yüce bir padişah gölgeliği kurulmuş, yanında dönen bir kule.

43. O dört kıtaya hükmeden padişah , mübarek Sultan Süleyman Han'ın gölgeliğidir.

44. Ne onun kubbesinin genişliğine sınır var ne de asker adedinin sonu ve sayısı belli.

45. Haymeler fersah fersah birbirine yaslanmış,binlerce nakışlı halı döşenmiş gibi.

46. İki alem bir olmuş gibi bu askerler onlara onlar da bunlara karıştı.

Muhammed Pāşā Kadıaskerden Mevlana Za'īfī için memurluk istedi

47 Meger şanı kutlu yüce ve mübarek olan pāşā, efendiye bir gün lutfeyle demiş.

48. Memurluk içinde ne kadar derece varsa, şüphesiz hepsi padişahındır.

156-a

1. Hemīn bir vāsıṭadur siz eger biz
   Aradadur bahāne biz eger siz
2. Mesākin-çün durur ḫod māl-ı evḳaf
   Degül muḥtāç māl-ı vaḳfa eşrāf
3. Degüldür ‘ilm ehli būriyā-bāf
   Ki doḳıyup ṣata ile ura lāf
4. Olupdur ehl-i ‘ilm içün medāris
   Ki ta‘līm ide vü ola müderris
5. Var üstādum benüm ‘ilm ile mevṣūf
   Degül mechūl vardur nāmı ma‘rūf
6. Kemālāt ve feżāyil birle zīver
   Bolup bu vaṣf iledür ẕātı cevher
7. Diyānet ṣāḥibüdür ehl-i taḳvā
   Ṣıdḳdur bu deñlü kiẕb üzre da‘vā
8. Şedāyid çekdi çoḳ işbu seferde
   Ḳomaduḳ biz k’ola rāḥat ḥażerde
9. Sizüñ ma‘lūmuñuzdur anı tavṣīf
   Ne ḥācet eylemek biz size ta‘rīf
10. Yedi yıl size olmışdur mülāzım
    Biz anı size vaṣf itmek ne lāzım
11. Temām olmamış iken daḫı müddet
    Anı ‘azl eylemek ya‘nī meveddet

156-a

1. Biz ya da siz aracıyız, bu işe bizden çok siz bahane olursunuz.

2. Kendi malı olan için meskene gerek yoktur. Evkaf eşraf malına muhtaç değildir.

3. İlim ehli hasır örücü değildir, ele bağırıp; çağırarak dokuduklarını sata.

4. Çalışıp müderris olsunlar diye, ilim ehli için medreseler yapılmıştır.

5. Benim ilimle donanmış bir üstadım var, meçhul değil tanınan bir adı var.

6. Olgunluk ve faziletlerle süslü olup, karakteri bu öelliklerle cevher gibidir.

7. Takva ehli ve diyanet sahibidir, yalandan bu kadar davacı olmak, doğruluktandır.

8. Bu sefer esnasında çok sıkıntı çekti. O'nu memlekette bırakmadık ki rahat etsin!

9. Onun özellikleri sizin bilginiz dahilidedir. Bizim tarif etmemize ne gerek var.

10.Yedi yıl sizin için mülazımlık yapmıştır.Bizizm size özelliklerini anlatmamıza ne lüzum var.

11. Süresi dolmamış iken O'nu azletmeniz hoş değil.

12. Didük aña ki eż‘āf-ı mużā‘af
Teraḳḳīde ḳılalum vus‘ümüz ṣarf
13. Biz andan müstefīd olduḳ nihāyet
Ḳıluñ pes ḫāṭırumuz çün ‘ināyet
14. Faḳr* dertlüsidür dermān eyleñ
Aña bir medrese iḥsān eyleñ
15. Bize ta‘līm ider pes size her çend
Mülāzım ḫıẕmetin itmez ḫudāvend
16. Bizüm ḫāṭırumuz-çün ‘afv eyleñ
Sümāt-ı manṣıb üzre anı ṭoylañ
17. Dimiş vardur iṭa‘āt bizde emre
Ki efserdür sözüñüz başum üzre
18. Velī ḫ̆āceñ gelüp bize bulışsun
Ḥüzünde olmasun göñli şen olsun
19. Efendinüñ çü vardum çadırına**
Döşemiş ḳaftānın maḳ‘ad yerine
20. Olup ġalṭān-ı gerd ü ḫāk ben de
Oturdum ḳāżī ‘askerüñ öñinde
21. Didi sen bir kemāl ehli cüvānsın
Şi‘ir fenninde daḫı pehlüvānsın
22. Saña medrese virmek baña lāzım
Bu söz vāḳı‘dur ol bu söze cāzım
23. Velī ne vaḳt-ı tedrīs-i ḳażādur
Bu eyyām ādeme manṣıb belādur

* **“faḳr”** kelimesinde vezin aksaklığı vardır.
** Çadır metinde çader şeklinde harekelenmiştir.

12. O’na bu kat kat zayıflıktır dedik. Gücümüzü ilerlemek için ẖarcayalım.

13 .Biz ondan çok faydalandık, hatırımız için yardım edin .

14. Ekabir fakirlerin derdinden anlar derman eyler, medrese ihsan eyler.

15. Efendi bize ders anlatır, size de her zaman mülazımlık etmez.

16. Bizim hatırmız için affedin, mansıb sofrasıyla O’nu ödüllendirin.

17. Biz de emre itaat vardır, sözünüz başımın üzerinde taçtır demiş.

18. Velakin hocan gelip bizizmle buluşsun, üzülmesin, gönlü şen olsun.

19. Efendinin çadırına vardım, kaftanını altına döşemiş.

20. Toza, toprağa batacak şekilde kadı askerin önünde oturdum.

21. Sen kemal ehli bir yiğitsin, şiir fenninde de pehlivansın.

22. Benim sana medrese vermem gerek, bu söz gerçektir; O bu sözü bekliyordu.

23. Fakat kaza dersinin zamanı değildir. Bu zamanda mansıb insanın başına bela açar.

24. Sefer ālāmī yollar pür şedāyid

Licāme varmaz oldı dest ü sā‘id

25. Kimüñ yirin virelüm bunda saña

Revā olmaz sebebsüz ‘azl-i mollā

26. Velī Rūma virelüm inşaallāh

Virelüm anda saña manṣıb ü cāh

27. Çü gördüm çaddırıri teg göñli pür-gerd

Ki söyler ṣūret-i ḥaḳda süḫan serd

28. Özi manṣıbda eyler böyle şekvā

‘Azlde olan ādem neylesün yā

29. Serīr-i devlet üstinde olan şāh

Degül ġalṭān-ı ḥaḳ olanda āgāh

30. Şu kimse kim tena‘umdur aña iş

Ne bilsün ol nicedür ḥāl-i dervīş

31. Şu kim ṭoḳ ola vü olmaya muḥtāc

Ne bilsün köşede ne ġam çeker āç

32. Dili ma‘zūlde ālām ü ġam çoḳ

Efendide velī pervā-yı kes yoḳ

33. Bize manṣıb seferde idi maḳṣūd

Dirīġ olmadı ol ma‘dūm mevcūd

34. Çü żāyī‘ itdi söz ṣāhib sa‘ādet

Yeñilendi yiñe ol eski a‘det

35. Dil-i mecrūḥa irdi tāze yāre

Pes oldı tīġ-i ġamdan pāre pāre

24. Yolculuk zahmetli, yollar şiddetle dolu. Elim ve kolum atı gemine gitmez oldu.

25.Burada seni kimin yerine verelim. Ortada sebep yokken mollayı azletmek uygun değildir.

26. Fakat inşallāh Rum'a verelim. Orda sana mansıb ve makam verelim.

27. Çadırının dar, gönlünün toz, toprak olduğunu gördüm. Soğuk olanı gerçekmiş gibi, sıcak dille söyler.

28. Kendisi de mansıplıktan gelme olduğu için, İşten çıkarılacak adam ne yapsın şeklinde şikayette bulunur.

29. Devletin tahtındaki şah, toprak üzerinde oturandan daha bilgili değil.

30. Nimet içinde yaşayan dervişin halini ne bilsin!

31. Tok olup muhtaç olmayan kişi, aç olanın köşede çektiği gamı ne bilsin.

32. Gönlü kovulmuş, elem ve gam çok. Fakat efendinin kimseyi taktığı yok.

33. Bizim amacımız seferde mansıp olmaktı, yazık, zaten olmayan gerçekleşmedi.

34. Saadet sahibi sözü boşa söyledi, yine o eski ādet tekrarlandı.

35. Yaralı gönül yeniden yaralandı, sonra gam okundan parça parça oldu.

36 . Yürek olmışdı ġamdan pīç-der-pīç

Velī kimseye iẓhār itmedüm hīç

37. Erir yāġum yanar dil ṣūretüm şen

Benem ma‘nīda gūyā şem-i rūşen

38. Varup pāşāya irdüm şād ü mesrūr

Şu cürm ehli gibi kim ola menfūr

39. Didüm didi çü Rūma vara sulṭān

Ḳılayın anda saña manṣıb iḥsān

40. Biraz aña da geldi kesr-i ḫāṭır

Derūnīydi degüldi kesr-i ẓāhir

41. Hüner ḫāṭır ri‘

42. āyet eylemekdür

Göñül alup ‘ināyet eylemekdür

42. Geçenden geç ġam-ı ferdāyı çekme

Bugün ‘arż-ı dile ġam ṭoḫmın ekme

43. Gelür her ne ise çün başda yazu

Bugün yarun içün pes çekme ḳayġu

44. Oluban ġarḳ baḥr-ı ḥürmetinde

Pes oldum yine pāşā ḫiẕmetinde

36.Yürek gamdan büklüm büklüm olmuştu. Fakat kimseye hiç belli etmedim.

37. İç yüzde parlak mumu gibi olan benim, yağım erir, gönül suretim şen yanar.

38. Pāşānın yanına mutlu ve neşeli bir şekilde varıp, şu suç ehli gibi nefret edilecek kim vardır acaba!

39. Sultan Ruma varınca, orda sana mansıp ihsan edeyim dedi, dedim.

40. Biraz O da hatır kırıklığı hissetti. Gizli değildi, görünüşünden belliydi.

41. Hüner, hatırın gereğini yerine getirmek, gönül alıp yardımcı olmaya çalışmaktır.

42. Takmayanı takma gelecek kaygısı çekme, gönül toprağına gam tohumlarını ekme.

43. Yazılmış olan her ne ise başa gelir, bugünden yarın için kaygılanma.

44. Saygısının denizine hayran kalıp(dalıp), yine pāşānın hizmetine girdim.

Ḥażret-i ḫünkār Muḥammed Pāşāyı Tebrīze gönderüp gitdü, Ṭahmasb ardınca İṣfahān cānibine gitmişdi. Ḳış yaḳīn olmaġın eglenmeyüp yine Tebrīze gelüp pes yine diyār-ı Rūma teveccüh ider

45. Çü ḫünkāruñ yedi ḍarbın ḳızılbaş
    Pes açdı İṣfahān yolına ol baş
46. ‘Acem şāhıydı oḳlanmış şikārı
    Peyine düşdi Rūmuñ şehriyārı
47. Muḥammed Şīr Pāşāya pes ol dem
    Ḳılup fermān sulṭān-ı mu‘aẓẓam
48. Virüp devletle çoḳ çoḳ isti‘mālat
    Didi Tebrīze var eyle ‘adālet

156-b

1. Ele girürse ger tīrüm şikārı
   Ḫalāṣ idem fesādından diyārı
2. Didi pes cānib-i Tercāne getdi
   Dönüp pāşā daḫı Tebrīze yetdi
3. ‘Adālet gördi pāşādan vilāyet
   Gelüp cem‘ oldı Tebrīze ra‘iyyet
4. Oturdı şehr-i Tebrīz içre ḳırḳ gün
   Görilüp şer‘ icrā oldı ḳānūn

Hünkar hazretleri Muhammed Pāşā'yı Tebriz'e gönderip, Tahmasb'ın arkasından İsfahan tarafına gitti, kışın yaklaşmasıyla çok beklemeden yine Tebriz'e gelerek, sonra yine Rum diyarına yöneldi.

45 .Kızılbaş hünkarın darbesini yiyince, İsfahan tarafına baş açtı.

46. Avı oklanmış Acem şahıydı, Rumun hükümdarı peşine düştü.

47. Yüce sultan o zaman Muhammed Şir Paşa'ya ferman kılıp.

48. Çok çok gönlünü alıp, devlet vererek Tebriz'e git, adaletle hükmeyle dedi.

156-a

1. Okumun avı elime geçerse, diyarı fesadından kurtaracağım.

2. Deyip Tercan tarafına gitti. Paşada Tebriz tarafına gitti.

3. Vilayet Pāşā'dan adalet gördü. Halk gelip Tebriz'de toplandı.

4. Tebriz şehrininiçinde kırk gün oturdu. Kanun şeriat üzer yerine getirildi.

5. Çü ḳış yaḳlaşdı düşmen ḫod girīzān

Yine Tebrīze geldi şeh Süleymān

6. Çü Tebrīz ādemiydi ḫalḳ-ı bāṭıl

Degüldi ba‘żı hīç ıṣlāḥa ḳābil

7. Diledi yaḳa Tebrīzi vü yıḳa

Ḫarāp ide vü andan Rūma çıḳa

8. Şefā‘at itdiler eṣḥāb-ı sulṭān

Anıñçün olmadı Tebrīz vīrān

9. Çü bāṭıl meẕhebin sulṭān gördi

Revān Tebrīz ḥalḳın Rūma sürdi

10. Hemīn ‘azm itdi Rūma şeh Süleymān

Bilesince pelengān bebr ü şīrān

11. Pes irdi Āmide bu cümle leşker

Ḳamu şādan manṣūr ü muẓaffer

Ża‘īfī bīmār olduġı sebebden diyār-ı Rūma getdi Muḥammed Pāşā añа şehr-i Āmidde Żiyā’iyye nām medreseye yevmi otuz aḳçe ile atıvirdi

12. Çü gitmek ḳaṣdın itdüm Rūma ben de

Ḳaża bīmārı ḥāṣıl ḳıldı tende

13. Yatup ṣāḥib-firāş oldum ben anda

Var idi mevt ḫavfı cism ü cānda

14. İki ay geçdi pes Ḥaḳ virdi ṣıḥḥat

Olup cān ü beden ṣaġ oldı rāḥat

5. Kış yaklaştığından düşmanın kendi kaçtı. Şeh Süleyman Tebriz'e geldi.

6.Bazısının ıslahı mümkün olmayan batıl halk Tebriz insanıydı.

7.Tebriz'i yakıp, yıkarak, harap etmek ve Rum'a ondan sonra gitmek istedi.

8.Sultan'ın maiyetindekiler bağışladığı için, Tebriz şehri viran olmadı.

9.Sultan batıl mezhebi görünce Revan, Tebriz halkını Rum'a sürdü.

10.Padişah Süleyman hemen beraberinde pars, bebr ve aslanlarla Rum şehrine yöneldi.

11.Bütün askerler, Amid'e geldiğinde, hepsi galip gelmiş, mutlu ve muzafferdi.

Za'īfī hastalandığı için Rum diyarına gitti.Muhammed PaşaAmid şehrinde yevmiyesi otuz akçeye Ziyaiyye adlı medreseye atadı.

12. Ben de Rum'a gitmek istedim. Kaderde hasta olmak varmış.

13. Ban o zaman yatağa düştüm.Bedende ve canda ölüm korkusu vardı.

14. İki ay geçtikten sonra beden sağ ve rahat olup Allah sıhhat verdi.

15. Var idi anda bir medrese ma‘mūr
Żiyā‘iyyetdi nāmı ilde meşhūr
16. Otuz aḳçe anuñ yevmiyyesiydi
Bu vech üzre idi defterde ḳaydı
17. O medreseyi sulṭān ḥażretinden
Baña pāşā alı virmişdi rūşen
18. Ol eşnāda anı sulṭān-ı ‘ādil
Anaṭolıya pāşā eyledi bil

Muḥammed Pāşā Anaṭolı beglerbegisi olur, Ża‘īfī Kütāhiyyeye bile geldi

19. Pes oldı baña lāzım bile gitmek
Ḳaża emri ney ise anı itmek
20. Anaṭolıya beglerbegi oldı
Güneş nūrı gibi il ‘adl ṭoldı
21. Velī Āmidden ayrulduġumuz gün
Olup bīmār oldum ben diger-gün
22. Kütāhiyyeye dek maḥmūm oldum
Yanup ter āteşine mūm oldum
23. Baña enva‘-ı ḥummeyāt ulaşup
Tenüm milkine virmişlerdi āşūb
24. Marīż ol ḥadde olmışdım ki ḥattā
Göre gelmişdi ben bīmārı pāşā

15. Orda imar edilmiş bir medrese vardı, ilde Ziyaiyye adıyla meşhurdu.

16. Yevmiyesi otuz akçeydi,defterde bu şekilde kayıt edilmişti.

17. O medreseyi bana sultanın hazretlerinden şanı yüce olan paşa vermişti.

18. O sırada adil olan sultanın O'nu Anadolu'ya paşa eylediğini bil.

Muhammed Pāşā Anadolu beylerbeyi olur.Za'īfī onunla birlikte Kütahya'ya gider.

19. O nunla birlikte gidip kaderin emri neyse onu yapmam gerekti.

20. Anadolu'ya beylerbeyi oldu, il güneşin nuru gibi adaletle doldu.

21 Fakat Amid'den ayrıldığımız gün ben hastalanıp bir başka olmuştum.

22. Kütahya'ya kadar ateş içinde gittim.Ter ateşinden yanıp mum gibi oldum.

23. Çeşitli ateşli haller başıma gelip, ten ülkeme kargaşa saldılar.

24. O kadar rahatsızlanmıştım ki Paşa ben hastayı görmeye geldi.

25. Baña çoḳ nef‘i ṭoḳundı ḳo gitsün
Dilerem kim aña Ḥaḳ raḥmet itsün
26. Ḫüdāya şükr ü ḥamd olsun ki Mevlā
Ḫaḳīre virdi ṣıḥḥat Ḥaḳ te’ālā
27. Oḳudı Sūre-i Mülkden Ḳur’ān
Didüm tefsīrini tā ḫatm-i furḳān
28. Tevāriḫ ü ḳaṣaṣ bostān-ı Sā‘dī
Ḳamudan gördi ol cān ili ‘abdī
29. Gice taḥṣīl ü gündüzde ‘adālet
İdüp gelmezdi rūz ü şeb baṭālet
30. Ṭarīḳ-i ḥaḳ ola dā’im aña yol
Ki faḳr ehlin sever hem ‘ālimi ol
31. Kişi gördügini söyler cihānda
Ben andan gördüm eylük her zemānda

Muḥammed Pāşā Rūmili Beglerbegi olup Ża‘īfī İstanbula bile geldi

32. Gelüp pes müjdeye bir ‘abd-i dergāh
Didi pāşāya kim size şehenşāh
33. Virüp Rūm ili beglerbegi līkin
Ḳılur ḥünkār da‘vet gözüñ aydın
34. ‘Aceb cem‘iyyeti vardur sipāhuñ
Ġazāya ‘azmi vardur pādişāhuñ

25. Bana çok faydası dokundu, bırak anlatmayayım, Allah O'na rahmet etsin.

26.Hüda'ya şükür ve hamd olsun ki Mevlā bu fakire sıhhat verdi.

27. Kur'an 'dan Mülk Sūresin okudu, Kur'an hatmine göre tefsirini söyledim.

28.Tarih, kısas, Sadi'nin Bostan'ı, O kul hepsinde can ilini gördü.

29. Gece tahsil görür, gündüz adaletle davranır, gece ve gündüz tembellik edip gelmemezlik yapmazdı.

30. Onun yolu daima hak yolu olsun, çünkü O hem ilim ehlini hem de fakiri sever.

31. Kişi cihanda gördüğünü söyler ben O'ndan her zaman iyilik gördüm.

Muhammed Paşa Rumeli Beylerbeyi olur. Za'īfī onunla İstanbul'a gelir

32. Bir dergah kulu, müjde vermek için gelip , paşaya şahlar şahı dedi ki:

33. Gözün aydın! Hünkar Rumeli Beylerbeyini vermek için davet eder.

34. Acayip(çok miktarda) asker toplanmış, padişahın gaza isteği vardır.

35. Bir ān durmañ irişüñ tīz bu ay
Ki ḳomışdur riḳāba pādişāh pāy

36. Pes ol muştıcıya pāşā-yı ekrem
Temām ikrām idüp ḳıldı mükerrem

37. Ṭavīle vü ḳıṭār esb üştür ester
Virüp giyürdi ḫil'atler mücevher

38. Hem aña virdi ol nice biñ altun
Rehīne buldı ṣan ya māl-ı Ḳārun

39. Pes andan 'azm ḳıldı āsitāne
Sitanbul yolına oldı revāne

40. Ḳodı şeh ayaġında baş çün ol
Daḫı 'izzetlü oldı daḫı maḳbūl

41. Mükerremdi daḫı ikrām buldı
Be-nām idi ziyāde nām buldı

Manṣıb u cāh Ża'īfīye iñen el virmedügiyçün ticāreti ma'āşına sebeb ḳılmaḳ istedi

42. 'Acem iḳlīmine gitdükde bende
Otuz biñ aḳçe ḳomış idim evde

43. Yola ḫarçlıḳ* daḫı yidi biñ ben
Götürdüm ḳamu mirāṯ-ı pederden

44. Vekīl itmüş idim Mollā Sinānı
Didüm işlet ḥelālinden sen anı

* **Harclık** metinde **harclak** şeklinde harekelenmiş.

35. Bir an bile durmayın, bu ay çabuk ulaşın, padişah üzengiye ayağını koymuştur.

36. Cömertlik sahibi paşa O müjdeciyi, en iyi şekilde ağırlayıp, yüceltti.

37. Sürüyle, at, deve ve katır verip, hilatler ve mücevherler giydirdi.

38. O hemen binlerce altın verdi, rehine ya da Karun'un malını bulmuş gibi oldu.

39.Ondan sonra başkent İstanbul'a doğru yolculuğa çıktı.

40.O, padişahın ayağına baş koyunca , izzet sahibi oldu ve kabul gördü.

41.Saygın bir kişiydi, daha fazla ikram gördü. Nam sahibiydi daha fazla ünlü oldu.

Mansıp va makam Za'īfī'ye yetmediği için maaşıyla ticaret yapmak istedi.

42.Acem iklimine giderken ben de evde otuz bin akçe bırakmıştım.

43.Ben babamın mirasından yola harçlık için yedi bin götürdüm.

44.Mollā Sinan'ı vekil ederek helal yolda onu işletmesini söyledim.

45. Hemīşe pāy ile ḳıl ṣatu bāzār
Faḳīr ü düşmiş ile eyleme kār
46. Ṭama‘la māla uzatma elüñ çek
Yalancı olma ol her sözde gerçek
47. Ṭama‘ ādem yüzine getürür kīr
Ṭama‘dan ṭama‘-ı şimşīr olur şīr
48. Ṭama‘ bünyānın uran oldı maġbūn
Ṭama‘ ḳapusın açan oldı Ḳārun

157-a

1. Ṭama‘ şīriyle ṣaḳın olma yoldaş
Ki senden alısardur ‘āḳibet baş
2. Ḳodum aḳçeyi ṣayup anda çiñ çiñ
Getürdüm yolda ḫarc içün yedi biñ
3. Pederden baña mīraṣ idi bu māl
Ḥelāl emvālden ḳılmışdı iḳbāl
4. Gelüp pāşā ile gitdüm yola çün
O daḫı virdi nice aḳçe altun
5. Sefer ehlinüñ olur ḫarcı vāfir
Ḥusūsā ḫaste ola bir müsāfir
6. Sefer eyleme zinhār aḳçesüz sen
Tiken çıplaḳ ṭabanuñ yer çü sūzen

45.Daima orantılı bir şekilde satı-pazar kıl, fakir ve düşmüşten kār eyleme.

46.Elini tamayla mala uzatma, elini çek; her sözünde doğru ol, yalancı olma.

47.Tama adem yüzüne kir getirir. Aslan açgözlülükten doymayan bir kılıca döner.

48.Tama bünyanını kuran şaşkın kişidir. Tama kapısını açan Karun oldu.

157-a

1.Tama arslanıyla sakın yoldaş olma. Sonunda senden başını alır.

2. Orda çin çin akçeyi sayIp, harçlık için yedi binini yolda yanımda getirdim.

3. Bu mal bana pederden miras idi, helal maldan, mutlu olmam için bırakılmıştı.

4. Paşayla gelip, yola gittim, O da çok fazla akçe altın verdi.

5. Sefere çıkanın masrafı çok olur, özellikle bir misafir hasta ise.

6. Sakın, akçesiz yola çıkma sen, tiken çıplak tabanını iğne gibi yer.

7. Kimi ḫarc oldı vü kimisi maḫzūn
Var idi kīsede birḳaç yüz altun
8. Çü gördüm virmedi el manṣıb ü cāh
Çeker ṭūl-i emel bu ‘ömr-i kūtāh
9. Gezer aḳrān ‘ālī pāyelerde
Maḳām-ı dil-gūşa ḫoş sāyelerde
10. Ne aḳrān ḳāḍī oldı degme oġlan
Benüm şākirdümüñ şākirdi olan
11. Kimüñ elli kiminüñ daḫı artuḳ
Gelüri manṣıbından var benüm yoḳ
12. Bu eyyām ehl-i ‘ilme yoḳ raġbet
Hemīn var manṣıb ü māla maḥabbet
13. Bulur manṣıbla bir cāhil şeref nām
Olur bī-manṣıb ehl-i ilm-i bī-kām
14. Şeref manṣıbla bulur şimdi ādem
Olur bī-manṣıb olan ḫ̆od pür-ġam
15. Bu ‘ünvān-ı manāṣıb gibi ‘ünvān
Kişiye ḫoş gelmez iy nigeh-bān
16. Şunuñ kim cāhı yoḳ ḳorlar giriye
Çekerler manṣıb ehlin ilerüye
17. Gelür şīrīn her telḫi ḳamuya
Ne yire varsa dirler gel berüye
18. Cihānda güc ile gökçeklik olmaz
Muḳarrer şebnem ile çāh dolmaz

7. Kesede birkaç yüz altın vardı, bir kısmı harcandı bir kısmı9 saklandı.

8. Mansıp ve makamın el vermediğini gördüm. Bu kısa ömür çok arzu ister.

9. Akranlarımız gönül rahatlatan yüce makamlarda, hoş gölgeliklerde ve yüksek mertebelerde gezerken

10. Benim şakirdimin, şakirdi olan değersiz oğlan kadı oldu.

11. Mansıbından kiminin elli kiminin daha fazla geliri var, benim yok.

12. Bu zamanda, mansıp ve mala muhabbet varken, ilim ehline rağbet yok.

13. Bir cahil mansıpla şeref nam bulur,mansıp sahibi olmayanhayattan zevk alamayan ilim ehlindendir.

14. İnsan şimdi mansıpla şeref bulur,mansıpsız olanın kendisi gamla dolu olur.

15. Ey gözleyen kişi!Bu mansıp ünvanı gibi unvan kişi için hayırlı değildir.

16. Makamı olmayan kişiyi geride bırakırlar,mansıbı olanı öne alırlar.

17. Her sıkıntısı, halka tatlı gelir.Nereye gitse ön tarafa gel derler.

18. Dünyada zorla güç ile güzellik olmaz, mukarrer çiy tanesiyle kuyu dolmaz.

19. Ele girmez güc ile devlet ü cāh
Muḳadder itmeyince anı Allāh
20. Açılmaz bāb-ı devlet güc ile pes
Güc ile gökçek olmaz hīç bir kes
21. Gel imdi zor itme kendüne sen
Ma‘aşuñçün ara bul bir yol aḥsen
22. Çü döndi ‘aksine çarḫ-ı mu‘allaḳ
Ayaḳ baş oldı baş oldı ayaḳ
23. Çekersin bir nef‘ germi vü serdi
Görürsin yoḳ yire ālām u derdi
24. Ḳapularda çü sā’il ḳorsın rū
Seni bilmem delü misin ya uṣlu
25. Ḳapular ḥalḳasında dest gitmez
‘Aceb bu kim murāduñ daḫı bitmez
26. Çü bitmez maṣlaḥat pes iy mülāzım
Efendiye varup gelmek ne lāzım
27. Ḳılursın varduġuñ ḳapuda ṭapu
Gezersin yoḳ yire sen ḳapu ḳapu
28. Bu dünya miḥnetīyçün ḥüzn-i Ya‘ḳūb
Çekersin her belāda ṣabr-ı Eyyūb
29. Murād el virmez olduñ çünki cāzım
Varup gelmek ne lāzım iy mülāzım
30. Dilerseñ olmayasın hīç muḥtāç
Dutarsan sözüm olmazsın daḫı aç

19. Allah takdir etmeyince, devlet,makam ve güç sahibi olunmaz.

20. Devlet kapısı güç ile açılmaz, güçle hīç bir kimse güzel olmaz.

21. Gel şimdi sen işleri zorlaştırma ; maaşın için güzel bir yol ara, bul.

22. Havada asılı duran çarh tersine dönmüş; ayaklar baş, başlar ayak olmuş.

23. Bir menfaat için soğuğ ve sıcağa katlanırsın, yok yere elem ve dertler çekersin.

24. Kapılara dilenci gibi yüz koyarsın, senin deli mi akıllımı olduğunu bilmiyorum.

25. Kapıların halkasından elin gitmez, acaba bu isteği de bitmeyen kim ?

26. Ey mülazım iş bitmez, efendiye gidip gelmenin ne gereği var.

27. Vardığın kapıda hizmet edersin. Sen boş yere kapı kapı gezersin

28. Bu dünya çilesi için Yakub'un hüznünü ve her belada Eyyub'un sabrını çekersin.

29. İş yapan insan gibi dileği yerine getirmedin, mülazıma gidip gelmenin ne gereği var.

30. Dilersen hiç muhtaç olmayabilirsin, sözümü tutarsan aç kalmazsın.

31. On bin akçelik altın yanında var, otuz bin akçe de hazırda var.

31. Var on biñ aḳçelik yanıñda altun
Daḫı otuz biñ aḳçe evde mevzūn

32. Metā‘a bunda olanını vir hep
Ṣatasın pes Sitanbulda müretteb

33. Ḳumaşa vir o naḳdi pes eve var
Otuz biñ ile daḫı eyle bāzār

34. Ma‘āşa ribhi yiter māye dursun
Sözümi esle ‘āḳil olma mecnūn

35. Velī yaz ḥāṣıl ü ḫarcuña defter
Ne kim olursa daḫl ü ḫarc yekser

36. Ma‘āşuñ içün olur bu senüñ pes
Nice minnet efendilere iy kes

37. Ḥuṣūṣā ḫāṭır-ı ṣāḥib sa‘ādet
Revāmıdur senüñçün çeke şiddet

38. Nice bir senüñ içün ḥalḳa minnet
İdüp çeke hemīşe ol mā’anet*

39. Dil incitmek meveddet mi ṣanursın
Bunı sen yoḫsa ‘ādet mi ṣanursın

40. Meveddet mi maḥabbet mi müdāmi
Murādun çün kes incinmek revā mı

41. Şunuñ kim geçmeye sözi çü altun
Olur altun adı baḳır ya ḳurşun

* ma’anet”: metinde ماونت şeklinde yazılmış.

31. Otuz bin akçelik altın yanında var, otuz bin akçe de hazırda var.

32. Burda olanın hepsini mal almak için verip, İstanbul'da düzgün bir şekilde satasın.

33. Eve varıp o nakiti kumaşa ver, otuz bini ile de ticaret yap.

34. Maaş için karı yeter, kökü dursun. Sözümü akıllıca anla deli olma.

35. Giren ve çıkan,gelir, gider neyin varsa hepsini tek elden deftere yaz.

36. Bu senin maaşına yeter, efendilere minnet etmenin ne gereği var.

37. Özellikle saadet sahibi hatırlı kişinin senin için rahatsız olması reva mıdır.

38. Halka minnet edip, senin için yardım dilemesinin ne gereği var.

39. Gönül incitmeyi sevimli mi sanarsın, yoksa bunu sen adet mi zannediyorsun.

40. Sevgi mi ,muhabbet mi devamlı, muradın için insanları incitmek doğru mu.

41. Sözü altın gibi geçmeyen kişinin adı altın olsa da bakır ya da kurşun gibi olur.

42. ‘Aceb neñ gördi kim sen durmaz andan
Umarsın imdi söz dut olma kevden

43. Bu söz pes ṭab‘a ḫoş geldi vü mevzūn
Olanca aḳçe mi ben bozdum* ol gün

44. Sitanbula getürdüm pes ḳumaşı
Ḫoş idi her ḳumaşuñ içi daşı

45. Ḳamu ṣanduḳlara pes muḳaffel
Ḳodum tertīb ile a‘lā vü esfel

46. Meger bir cum‘a gün ḳapuları bend
İdüp olduḳ Ayasofyaya peyvend

47. Ḳılup cum‘a namazını gelürken
Didi bir kes ne dursın yüri sen

48. Evüñ evlendi getdi cümle esbāb
Şitāb ile yüri yürime yab yab

49. Eve geldüm geldiler hep bozulmış*
Her esbāb alınup yükler çözülmiş

50. Metā‘uñ ḳamusını sāriḳ almış
Ḳuru ṣanduḳlar ḥücrede ḳalmış

51. Alınmayan ṭaġuḳ durur yabānda
Hemīn ancaḳ kitāblar ḳalmış anda

52. Olur pā-māl uġrıdan ḳalan māl
Ki ṣubaşı alur ṣoñın ya remmāl

* “bozdum”: metinde ‘’b’’ üstün ile harekelenmiş.
* Bu mısrada vezin bozukluğu vardır.

42. Acaba neyini gördün ki durmadan ondan umarsın,şimdi sözümü tutu ahmak olma.

43. Bu söz hoşuma gitti ve ben o gün hazırda olan akçemi bozdurdu.

44. İstanbula getirdim kumaşı, her kumaşın içi ve dışı güzeldi.

45. En alttan yukarıya kadar düzenleyip, bütün sandıklara kilit vurdum.

46. Bir Cuma günü kapıları kapatıp, Ayasofyaya ulaştık.

47. Cuma namazını kılmış gelirken, birisi ne duruyorsun yürü sen dedi.

48. Hepsi malzemelerini toplayıp evine gitdi; acele et, yavaş yavaş yürüme.

49. Eve geldiğimde,hepsi bozulumuştu, bütün elbiselerim alınmış, yükler çözülmüştü.

50. Hırsız eşyanın hepsini almış.hücrede sadece kuru sandıklar kalmış.

51. Alınmayan mal sağa sola dağılmış, orda ancak kitaplar kalmış.

52. El ayak altındea hıorsızızn bıraktıkları kalmış, sonunu da ya subaşı alır ya da remmal

157-b

1. Ne bu ḳalur cihānda saña ne ol
   Ne az ne çoḳ ḳalur ne ṭar ne bol
2. Bulınmaġa çü yoḳdur çāre gördüm
   Hemīn ṣabr eyledüm yoḳluġa durdum
3. Ziyānum olduġın bilmedi pāşā
   Bu ḥāli dimedüm kimseye ḥāşā
4. İki gün getdi pes geldi bir ādem
   Bizüm ildendi bildügüm idi hem
5. Didüm ben ḥāli ne Mollā Sinānuñ
   Didi ḫoşdur sürer ẕevḳi cihānuñ
6. Bir ev taḥtānī fevḳānī yapup ḫoş
   Gehi gūyā oturur gāh ḫāmuş
7. Düşirmiş müflisāne ba‘żı malı
   Biraz andan perīşān oldı ḥālı
8. Eyitdüm ḥabbeye degüldi mālik
   Neden oldı binā rāhına sālik
9. Didi ḳıldı naṣiḥat cümle ‘ālem
   Velī kimse sözin dutmadı bir dem
10. Dir efendi benüm ben bende anuñ
    Eger māl añun ise ben de anuñ

157-b

1. Ne bu kalır cihanda ne o, ne az ne çok kalır ne dar ne bol.
2. Çaresini bulmanın olmadığını gördüm, yokluğa sabr ederek bekledim.
3. Paşa zararda olduğumu bilmedi, bu hali (haşa) kimseye demedim.
4. İki gün sonra bir adem geldi, bizim ildendi tanıdığımdı.
5. Mollā Sinan'ın halinin ne olduğunu sordum, cihanın zevkini sürmektedir hali iyidir, dedi.,
6. Altlı,üstlü bir ev yaptırmış, bazen söyleşerek,bazen sessizce oturur.
7. Bazı mallarını iflastan kaybetmiş, bir süre ondan sorun yaşadı.
8. Habbesi yoktu,neden bina yaptırmak yoluna gitti,dedim.
9. Cümle aleme hasihat etti fakat kimse bir an sözünü dinlemedi,dedi.
10. Efendi ben onun kölesi olan benim.Eğer mal onunsa ben de onunum, der.

Żaʻīfīnā-çār yine mülāzım idüp manṣıb ṭalebine şürūʻ idti

11. Çü gördüm bunda bu ol anda getdi
    Ticāret ḳande vü ben ḳande getdi
12. Ne iç ilde ṣafā buldum ne uçda
    Ne varsa getdi heb elde avuçda
13. Ticāret itmege māye gerekdür
    Ḳumaş almaġa sermāye gerekdür
14. Ol eyyām içre pes oldı baña cezm
    Ki rāh-ı cāha yine eyleyem ʻazm
15. Mülāzımlar yolın nāçār dutdım
    Belā iḳbālinüñ şehrine gitdüm
16. Benüm vār idi bir yār-ı ḳadīmüm
    Bürāderdi müṣāḥibdü nedīmüm
17. Biñ aḳçe andan istiḳraż itdüm
    Anuñla pes ġazā yolına gitdüm

Za‘īfī yine çaresiz yönelip mansıp istemeye başladı.

11. O anda bu işin nereye gittiğini,ticaretin nereye ve benim nereye gittiğimi gördüm.
12. İlin (memeleketin) ne içinde ne kenarında rahatlık buldum, elde avuçda ne varsa hepsi gitti.
13. Kumaş almak için sermaye gerekirse , ticaret etmek için bilgi tecrübe gereklidir.
14. Tekrar makam yoluna yönelmek için o an yine içime bir kararlılık geldi.
15. Çaresiz mülazımların yolunu tuttum, ikbali bela olanların şehrine gittim.
16. Benim eski bir dostum vardı,kardeşimdi, sohbet arkadaşımdı,meclis arkadaşımdı.
17. Ondan bin akçe ödünç alarak, onunla birlikte gazaya gitdim.

Sulṭān Süleymān Ḥān Kürfüz seferine gitdügün Żaʻīfī bile gitdügin beyān ider

18. Şu gün kim pādişāh-ı rubʻ-ı meskūn
    Süleymān Ḥān sulṭān-ı hümayūn
19. Süvār olup semend-i bād pāye
    Teveccüh itdi devletle ġazāye
20. Zemīn şevḳet zemān sürʻat cüvān baḫt
    Kevākib leşker ile ol felek taḫt
21. Fireng Arnavud illerine pes yol
    İdüp gitmiş idi ol cānibe ol
22. Muḥammed Şīr Pāşā bir ṭarafdan
    ʻAduvv cengi içün giymişdi cevşen
23. Efendiye yine oldu mülāzım
    Anuñla baña gitmek oldı lāzım
24. Yolumdu uġradum Ḳarṭovaya ben
    Şıla hem lāzım olmışdı muʻayyen
25. Gideli üç yıl olmış idi baña
    Şıla vü ḫarçlıḳ içün vardum aña
26. Hemīn iki yüz aḳçem ḳalmış idi
    Ḳalan yollarda hep ḫarc olmuş idi
27. Faḳīr olmış bürāder vardı ġāyet
    Ki bīmār olmış imiş bī-nihāyet
28. Esirgeyüp yüz akçe virdüm aña
    Üleşdük nıṣfı aña nıṣfı baña

Sultan Süleyman'ın Kürfüz seferine gitdiğini Za'îfininde beraberinde gittiğini anlatır.

18. O gün dört kıtaya hükmeden, sultan-ı hümayun Süleyman Han
19. Rüzgar gibhızlı koşanm bir ata binip, devletle birlikte gazaya yöneldi.
20. Tahtı felek olan O, zeminin şevketi, zamanın sürati, yiğidin bahtı, yıldızlardan askerle
21. O, Freng Arnavut illerine doğru, yol alıp gitmişti.
22. Diğer taraftan Muhammed Şir Paşa düşmanla ceng itmek için, zırh giymişti.
23. Efendiye yine mülazım lazım oldu, benim onunla birlikte gitmemiz gerekti.
24. Sıla hasretini gidermem gerekmişti.Ben yolumun üzerindeki Kartova'ya uğradım.
25. Ayrılalı üç yıl olmuştu, sıla ve harçlık için oraya vardım.
26. Nerdeyse iki yüz akçem kalmıştı.Geri kalanını hep yollarda harcamıştım.
27. Son derece fakir olan biraderim vardı, epeyce hasta olmuş.
28. Acıyıp, korumak için O'na yüz akçe verdim, yarısı O'na yarısı bana olacak şekilde paylaştık.

29. Didüm pes ol bulup Mollā Sinānı
Unutduñ mı ya yoġ olası nāfī

30. Benümle yimedin mi hīç ṭuz etmek
Revāmı baña çoḳ böyle iş itmek

31. Belā çekdüm ne çekdümse az u çoḳ *
Belā başı boşumdı ḫarçlıġum yoḳ

32. Sefer eyleyümez ḫarçlıḳsız ādem
Gidemez yola naḳdi olmayan hem

33. Aġaz açup dimedi eyü yavuz
Ṣanasın ṭaşdur kim söylemez söz

34. Gehi ḳarardı vü gehi ḳızardı
Ḥayāsından aġardı geh bozardı

35. Yanumdan ḳaldurup pā çekdi dāmen
Yüzin göstermedi bir daḫı rūşen

36. Pes üç yüz aḳçe ḳılmış baña irsāl
Getüren didi dut bu üç yüzi al

37. Ki ayruḳ ḥabbeye ḳādir degüldür
Ve bāḳī aḳçeñüz ḥāżır degüldür

38. Dururbut anda ḳalmaḳdur seferden
Gidersem yolda ne ḫarc ideyin ben

39. Żarūrī bāġlayuban yola maḥmil
Yüridük rūz ü şeb menzil-be-menzil

40. Çü Avlonyaya leşker virdi zīver
Şeh irsāl itdi berr ü baḥre leşker

* "az (u) çok" metinde "az eger çok" şeklinde yazılmıştır.

29. Sonra Mollā Sinan'ı bulup, unuttun mu yā yok olası dedim.
30. Benimle hiç tuz ekmek yemedin mi, bana böyle davranman doğru mu.
31. Az ya da çok şimdiye kadar hep bela çektim. Başıboşdum harçlığım da yok.
32. Harçlığı olmayan adam yola çıkamaz, yanında parası olmayan yolculuk edemez.
33. Ağzını açıp iyi ya da kötü bir şey söylemedi, söz söylemeyen taş zannedersin.
34. (Yüzü)Bazen karardı, bazen kızardı, utancından ağardı bazen de bozardı.
35. Yanımdan ayağını kaldırıp, eteğini çekti; bir daha parlak yüzünü göstermedi.
36. Bunun üzerine bana üç yüz akçe göndermiş, getiren bu üç yüzü al dedi.
37. Bundan başka vermeye gücü kalmamıştır.Bundan sonra akçe verilmeyecektir.
38. Durursam orda seferden geri kalacağım, gidrsem yolda ẖarcayacak param yok.
39. Yola çıkmak için mahmilleri mecburen bağlayıp, gece ve gündüz menzilden menzile yürüdük
40. Asker Avlonyayı süslemeye başladığında, padişah denize ve karaya asker gönderdi.

41. Muḥammed Ġāzī Pāşāyı firenge

İdüp irsāl göndürmüştü cenge

42. Ḳalup bu benda ḳāḍī ‘asker ile

Bile ḳona göçerdük anlar ile

43. Üç at iki ġulām ile ben anda

Perīşan ḥāl oturur iken anda

44. Getürüp ḳāḍī ‘asker ṣordı bir dem

Müderris ḳande idün bundan aḳdem

45. Neden ma‘zūlsin hem maṭlūbuñ ne

Beyān it ṭāli‘üñ ne kevkebüñ ne

46. Müderrisdüm didüm Āmidde rūşen

Żiyā’iyyedenem ma‘zūl otuzdan

47. Didi pes Anaṭolıdan ṭaleb ḳıl

Ki Rūm ilinde manṣıb saña yoḳ bil

48. Ya iḳrār eyle ‘azlüñ Mūsā Begden

Ki aḳçen anda bīst idi mu‘ayyen

49. Yigirmi beşle medrese vireyin

Olacaġı budur taḥḳīḳ ü yaḳīn

50. Hem iç ilde viremem saña manṣıb

Ḳavī mesnedlü çoḳdur anda ṭālib

41. Muhammed Gazi Paşa'yı Frenklerle cenk etmesi için göndermişti.
42. Bu kul kazaskerle kalıp, ''amin''lerle konup göçerdik.
43. Ben orda üç at iki köleyle, perişan bir halde orda otururken,
44. Kazasker bir an müderris bundan önce nerdeydin diye getirip sordu.
45. Neden azledildin, talebin ne, bahtının ve yıldızının ne olduğunu anlat.
46. Amidde mutlu şekilde yaşayan bir müderristim.Ziyaiyyeden otuz akçeye azledildim.
47. Bunun üzerine, bil ki Rum ilinde sana mansıp yok. Anadolu'dan iste.
48. Ya da azledildiğini Musa Bey'e anlat, çünki akçen onda yirmi idi.
49. Yirmi beşle medrese vereyim,gerçekte ve en iyi ihtimalle olacağı budur.
50. Hem iç illerde sana mansıp verememe, arkası güçlü olan talibi çoktur.

158-a

1. Degül mümkin olara söz geçürmek
   Ḥakīm-āne gerek şerbet içürmek
2. Muḥaḳḳak söz budur pes saña el-ḥaḳ
   Pilevne medresesi olur ancaḳ
3. Çü gördüm anda yoḳ durmaġa ḳudret
   Ki ḳılmış idi bī-ṭāḳat żarūret
4. Ulular sözi geçmez çün kişiye
   Żaʿīf ü ḫurd olan kes yana diye
5. Dutılur ṣanma at boş torbayile
   Segirtme yorılursun yile yile
6. Ḳuru efsāne ile ḳuş dutulmaz
   Ovalarda göre at boş dutılmaz
7. Efendinüñ çü gördüm turş rūyın
   Ḳabūl itdüm żarūrī güft ü gūyın
8. Ne mesned fāyide eyler ne ḫˇod māl
   Kişiye olmayıcaḳ ʿavn-i faʿāl
9. Feraḥda il ʿıyş ü şādılıḳda
   Kimi tedrīs kimi ḳāḍılıḳda
10. Ser-efrāz olup il ḳadri ziyāde
    Gözi eksüklünüñdür püşt-i pāde
11. Faḳr dīvārı üstüme yıḳıldı
    Ten ü cān ü dilim mecrūh ḳıldı

1.Onlara söz geçirmek mümkün değil, hakimcesine şerbet içirmek gerek.

2.Sözün gerçeği budur, doğrusu senin için ancak Plevne Medresesi olur.

3.Orda kalmaya mecal kalmadığını görmüştüm,takatsizlik bunu mecbur kılmıştı.

4.Zayıf ve küçük olan yansın gitsin diyen kişiye büyüklerin sözü geçmez.

5.Boş torbayla at tutulur sanma, koşuşturma yorulursun.

6.Kuru efsaneyle kuş tutulmaz, baksana boş olan atı ovalarda tutmak mümkün değildir.

7.Efendinin bu ekşi yüzün görünce, mecburen sözünü kabul ettim.

8.Kişiye gayretli kişinin yardımı olmayınca, ne kendi malının ne de tanıdığın faydası olur.

9.Kimi kadılıkla, kimi tedrisle uğraşarak,il rahatlık,sevinç ve mutluluk içinde

10.İldekilerin değeri yüksek, başı diktir,gözü eksilinindir ayak tabanı.

11.Fakr duvarı üstüme yıkıldı, ten ve can ve gönlümü yaraladı

12. Atıldı her ṭarafdan seng-i ġamlar
Başuma üşdi zenbūr-ı elemlar
13. Yiyüp ġam sengini ġāyet ṭarıldum
Ṭaş urulmış yalāḳ gibi ṣarıldum
14. Ṣuya ġarḳ olmış ādem gibi oldum
Yapışdum iki elle her ne buldum
15. Yine yapışdum ise ḳaldı elde
El avuçda olan silde ve yilde
16. Yürür her ṣan'at ehli ilerüye
Velī mūtāb gibi ben gerüye
17. Çıḳarmayup içelde ḫoş diyāre
Gemümi rūzigār atdu kenāra

Ża'īfī Pilevnede Miḥāloġlı Medresesine yigirmi beş aḳçeyle müderris oldı

18. Pilevnenüñ yolın bulmaga ḫurrem
Nice aḳçe virüp gönderdüm ādem
19. Döküp gözyaşların aġlayu vardum
Ṭuna ṣuyı gibi çaġlayu vardum
20. Aşup Balḳan Ṭaġından yol buldum
Varup Pilevnede meşġūl oldum
21. Pilevne ḳavmi iḳdām eylediler
Baña her biri ibrām eylediler

12. Her taraftan gam taşları atıldı, elem arıları başıma üşüştü.

13. Gam taşını yiyip çok darıldım. Taş atılmış köpek gibi kıvrıldım.

14. Suya dalmış adem gibi oldum, her ne bulduysam iki elle yapıştım.

15.Yine yapıştımsa da elde kaldım , elde avuçta var olanı yel ve sel aldı.

16.Sanat ehli olanlar ileriye gider, fakat ben kıvrılan saç gibi geriye …

17. (Tayinim)İç ilde hoş bir diyara çıkarmayıp, gemimi bir kenara attı.

Za'îfî Pilevnede Mahaloğlu medresesine yirmi beş akçeye müderris oldu.

18. Sevinçli bir şekilde, Pilevne'nin yolunu öğrnemesi için, yanına çok para verip, bir adamı gönderdim.

19. Gözyaşlarını döküp ağlayarak vardım.Tuna suyu gibi çağlayarak vardım.

20. Balkan dağını aşarak yol buldum, gidip Pilevne'de çalıştım.

21. Pilevne halkı çok çalışıp gayret gösterdi, her biri tek tek üzerime düştüler.

22. Vebādan ḳaçmamaḳ mıdur ya ḳaçmak

Didiler size lāzım bunı açmaḳ

23. Miḫāloġlı ḥażer beg ḳavmi ile

Didi vaḳfiyyemüz hem Türkī eyle

24. İdüp te'līf pes Ṣabru'l-maṣāyib

Yazup hem Türkī vaḳfiye ġarāyip

25. Bularuñ iltimāsiyle ricāle*

Ḫoş inşā eyledüm iki risāle

26. İşitdüm yolda 'azl olmış efendi

Aña daḫı deher virmiş küzendi

27. Çü olmış ḳāḍī 'asker yolda ma'zūl

Biri daḫı olur ol işe meşġūl

28. Belī vardur memātı her ḥayātuñ

Ḳarārı yoḳ çarḫ-ı bī-ṣebātuñ

29. Ṣabī olur cüvān yigit olur pīr

Eyü kem ādemi yir 'āḳibet yir

30. Fetḥlerle dönüp ḥünkāre gelmiş

Cihān sulṭānı şehr-i yāre gelmiş

31. Olur her manṣıbuñ yıl 'azli āḫir

Ḫazān olur behāruñ ṣoñı ẓāhir

32. Faḳīr ü bayı yā yüksek alçaḳ

Bilinmezsin olup olduḳda ṭoprak

33. Niçün görmezlenürsin bir faḳīri

Ne olduñ eylemezsin dest-gīri

* "iltimasıyla ricāle" metinde "iltimasıyla ol ricāle" şeklinde geçmekte.

22. Vebadan kaçmalı mı yoksa kaçmamalı mı , bunu size sormamız gerek dediler.

23. Mihaloğlu Hazer bey, vakfıyyemizi Türkçe yaz, dedi.

24. Sabrul Masayib'i telif edip,Türkçe garip bir vakfiye yazarak,

25. Bunların isteğiyle mevki sahiplerine,i ki güzel risale yazdım.

26.Yolda efendinin azledildiğini duydum.Dünya O'na da yapacağının yapmış.

27. Kadıasker yolda azledilmiş,yerine biri bakıyordu.

28. Sebatsız feleğin kararı yok, her hayatın sonucunda bir ölüm var.

29.Çocuk genç olur yiğit ihtiyarlar, iyi kötü adamı sonunda yer.

30. Fetihlerden sonra, padişahların padişahı, cihan sultanı, hünkarın yanına gelmiş.

31.Her mansıbın sonunda azli vardır. Baharın sonunun hazan olduğu açıkca bellidir.

32.Fakir,zengin ,yüksek ya da alçak; bir gün toprak olup, bilinmez olursun.

33. Niçin bir fakiri görüp, el uzatmazsın.

34. Bulur raḥmet belādan ḳurtaran cān
Göñül yapsun ni‘am-ı cennet uman

35. Pes emr üzre Muḥammed Ġāzi Pāşā
Gemileri deñizden ḳoşa ḳoşa

36. Daḳınup tīġ ü ẖançer ḥarb ü cenge
Nice ḳal’a alup ermiş firenge

37. Dönüp pes leşker-i İslām sālim
Sitanbula gelürler cümle ġānim

38. Geçürüp sözini çün nīze ṭaşa
Vezīr olmış Muḥammed Ġāzi Pāşā

39. Pilevnede şuġuldayken fütāde
Ḳılurken nāsa her fenden ifāde

40. Gelüp girdi bir atlu didi ḳanı
Müderris bize virsün müjde-gānı

41. Ki Vardarda otuzla virdi ẖünkār
Yüri medrese-i Aḥmed Bege var

42. Berātum daẖı pāşā ḳılmış irsāl
Görüp bende levāzım neyse derḥāl

43. Varup Yenice-i Vardara irdüm
Bu dünyā gibi eski dāre girdüm

44. Ḳıluben şuġul dānişmendlerümle
Oturdum rūz ü şeb peyvendelerümle

45. Bu üslūb üzre bir yıl geçdi bir gün
İrüp mektūb pāşā-yı hümāyun

---

* (kenar beyiti) Fetiḥlerle dönüp ẖünkāre gelmiş
Cihān sulṭānı şehriyāre gelmiş.

34. Beladan kurtaran can rahmet bulur, cennet nimeti uman gönülleri kazansın.

35. Muhammed Gazi Paşa'nın emriyle, (kimileri) denizden koşa koşa

36. Harp ve cen g için kılıç ve hançer kuşanıp, bir çok kale alıp frenge ulaşmış.

37. İslam askeri İstanbul'a çok ganimetle sağ salim geldiler.

38. Muhammed Paşa taşa,süngüye söz dinletip, vezir olmuş.

39. Pilevnede zor şartlar altında çalışırak, insanlara fenler hakkında bilgi verirken

40. Bir atlı gelip girdi, müderris nerde bize bir müjdeli bir haber versin dedi.

41. Hünkar Ahmed Bey medresesine otuz (akçeye) verdi.

42. Hünkar beratımı da göndermiş, ihtiyacım olanları alıp derhal,

43. Varup Yenice-i Vardar'a ulaştım.Bu dünya gibi eski bir daireye girdim.

44. Danişmendlerimle çalışarak, gece ve gündüz dostlarımla oturdum.

45. Bir yıl bu şekilde çalıştım. Paşa'nın gelen mektubunda

46. Dimüş bizi unutduñ anda ḳalduñ

Ne cürm itdüñ ki ol zindānda ḳalduñ

47. Yaḳīn görecegimiz geldi sizi

Gelüñ sizi görelüm sizde bizi

48. Pes esbāb-ı sefer neyse mükemmel

Görüp gitmege rāha baġladum bel

49. Degülem eġri ṭoġru yola geldüm

Degül çep rāst İstanbula geldüm

50. Selāmetle gelüp pāşā deminde

Ḳodum yüzüm ve başum maḳdeminde

51. Didi bilsem ki Rūm ilinde neñ var

Ne ṣatar yā ne olursın ḫırīdār

52. Ferāġat eylegil medreseden gel

Ki bir medrese bunda ola çün ḥāl

158-b

1. Saña ili virelüm inşā'allāh

Olasız tā bizümle bunda her gāh

2. Ḫuṣūṣā müddet-i 'örfiyye endek

Ḳalupdur medreseñden gel elüñ çek

3. Ḳılup pes imtiṣāl-i emre sür'at

Sözin redd itmeyüp ḳıldum iṭā'at

46. Bizi unutdun orda kaldın, ne suçun varda o zindanda oturuyorsun demiş.

47.Sizi göresimiz geldi, gelin sizi görelim siz de bizi görün.

48.Yola çıkmaya niyetlenip, yolda lazım olacakları mükemmel bir şekilde hazırladım.

49.Eğri değilim ki doğru yola geleyim, sağa sola değil İstanbul'a geldim.

50.Selametle paşanın yanına gelip, yüzümü ve başımı ayağıma koydum.

51. Rum ilinde neyin var ne satıp ne alıyorsun, dedi.

52.Medreseyi bırak gel, bir mederese değil mi burada hallolur.

158-b

1.İnşaalāh sana ili verelim,her zaman yanımızda ol.

2. Müddet-i Örfiye az kalmıştır.Gel medreseden elini çek.

3.Sözünü reddetmeyip dinledim,emrin gereğini hemen yerine getirdim.

4. Baña çün yine ḫıẕmet oldı lāzım
Pes oldım ḳāḍī ‘askere mülāzım
5. Olup şām ü seḥer ḫıẕmette bir yıl
İdindüm devlet işigini menzil
6. Edürneye çü getdi ḫān Süleymān
Ḳoşılup getdiler erḳān-ı dīvān
7. Cemāli āyinesine açup göz
Bile gitdüm Edürneye dutup yüz
8. Pes ol Ḥacı Ḥasan-zādenüñ iy yār
Otuzla medresesin virdi ḥünkār
9. Hemānā ṭālibü’l-‘ilmün ẕekīsin
Vecīh ve ‘āḳilin ehl ü nefīsin
10. Fünūn ehli ola olmaya yoḳ fen
Bulup cem‘ eyledüm medereseye ben
11. Olup müşgil -güşā vü nüḳte-āmiz
Virürdüm ders taḥsil güni her rūz
12. Hīç olmaz fevt ders eyyām-ı taḥsīl
Meger şol gün k’ola eyyām-ı ta‘ṭīl
13. Pes itdüm baña lāzım rūz ü aḫşam
Du’ ā-ı devlet-i sulṭānı islam
14. Süleymān Ḫān sulṭān bin sulṭān
Selīm Ḫān bin sulṭān Bayazid Ḫān
15. Hemīşe devletin Ḥaḳ dā’im itsün
Serīr-i salṭanatda ḳā’im itsün

4. Yine hizmet etmemiz gerekti, kazaskere mülazım oldum.

5. Bir yıl sabahlı akşamlı hizmet ederek, devlet işini meslek edindim.

6. Süleyman Han Edirne'ye gitti, Divan erkanıda peşinden gittiler.

7. Yüzünün aynasına bakıp, onunla birlikte Edirneye gittim.

8. Sonra hünkar otuz akçeye Hacı Hasanzade medresesine atadı

9. Hemānā ṭālibü'l-'ilmün ẕekīsin

Vecīh ve 'āḳilin ehl ü nefīsin

10. Bütün ilimleri bilen fen ehli olanları bulup ben medresede topladım.

11. Zor konuların üstesinden gelerek, nükteli bir şekilde her günün akşamında ders verirdim.

12. Tatil zamanı gelinceye kadar, tahsil döneminde hİçbir dersi kaçırmadık.

13. Bana lazım olduğu için sabah ve akşam, İslam devletinin sultanına dua ettim.

14.Sultan Bayazıd Han oğlu, Sultan Selim Han oğlu, Sultan Süleyman Han.

15.Allah devletini devamlı etsin, saltanat tahtını sağlam kılsın.

16. Müdām olsun mu‘īn-i ṣāḥib-i dīn

Feleklerde melekler disün āmin

17.İki yıl orda oldı pes müderris

Olup medreseyi vus‘ümce ḥarīs

Raḳebe oldığıyçün Ża‘īfī medreseden ferāġāt idüp yine mülāzāmet itdi

18.Efendi didi baña dest ü sā’īd

Uzatma kim vaḳıfdur nā- müsā’id

19.Aġaz yum söze gözüñ aç didi

Raḳabeye vaḳıf muḥtāc didi

20. Didüm pāşāya pes iy bād-ı pārḫāş

Felek ziynet zemīn şevḳet ‘aṭā-baḫş

21.Benüm ḥaḳḳumda siz iḥsāna żāmin

Ne var oluñ teraḳḳiye mu‘āvin

22.Ki ‘azlüñ çekdüm evvel çoḳ belāsın

Cihānuñ sürmedüm āḫir ṣafāsın

23.’Azel ṭīġiyledur dil yāre yāre

Cirāḥetden yürekdür pāre pāre

24.’Azel nādī ile yandum yaḳıldum

Bugün ma’zūl silkine daḳıldum

16.Dinin sahibinin yardımı devamlı olsun,feleklerde melekler amin desin.

17.İki yıl orda müderris olup, gücümün yettiği kadar medreseyi bekledim.

Zaīfī medreseden ayrılıp, tekrar mülazımlığa döndü

18.Efendi bana el uzatma , vakıftır, uygun değildir dedi.

19.Sesini çıkarma , gözünü aç, vakfın ihtiyacı var dedi.

20 Paşaya şöyle dedim:Ey savaş rüzgarı! Felek gib süslü, zemin gibi kuvvetli , iyilik yapmayı seven

21.İhsan için bana kefil olarak,ilerlememe yardımcı olsanız ne olur

22.Azl edilmenin şimdiye kadar çok sıkıntısını çektim,dünyanın safasını sürmedim.

23. Azil kılıç gibi gönlümü yaraladı .Yüreğim cerahattan parça parça.

24.Azil yüzünden bağırıp çağırarak, yandım, yakıldım, bugün azledimişler yoluna katıldım.

25. Boşalda gibi efendi kīseyi

Raḳabe diler idi medreseyi

26 . Eyitdi baḥr-i ‘azle tamlayınca

Virilmez ġayr tā ‘azl olmayınca

27. Otuz ḳırḳ aḳçededür ‘azl ḳānūn

Olan illilü olmaz ‘azl ü maḥzūn

28. Didüm iy kāmyāb u kāmurānum

Mu‘īnüm devletüm rūḥ-ı revānum

29. Ululara olan mensūb dā’īm

Manaṣıbda olur bāḳī ü ḳā’īm

30. Ne görür ‘azl ne rāyiḥasını

Tehī dutmaz ni‘amdan rāḥasını

31. Ne müddet ne ‘azl görür cihānda

Bulurlar manṣıbı gūyā yabānda

32. ‘Ayubına çeker a’yān perde

Ṭarīḳi bulur oturduġı yirde

33. Benüm var çün senüñ gibi penāhüm

Niçün ġamdan çıḳa göklere āhum

34. Niçe yıl fülk-i ġam yükini ḥāmil

Ola baḥr-i belāya yoḳ mı sāḥil

35. Çekem ben ‘azl üç def‘a otuzdan

Revā mı il manṣıbda ola şen

25.Efendi keseyi boşaldıp medreseyi isterdi.

26. Azil denizine dalmayınca, azl olmayınca başkası verilmez dedi.

27. Azlin kanunu otuz kırk akçedir. Elli alan azledilmiş ve mahzun sayılmaz.

28. Ey muradına ulaşmış,mutlu bir şekilde yaşayan,yardımcım,devletim,ruhum dedim.

29. Ululara olan mensubiyet daim mansıp ile sağlam ve devamlı olur.

30.Ne azl görürüm ne kokusunu, yolunu nimet gelecek yerden uzak tutmaz.

36. Işıtmadın yirin bir daḫı pāye
Virürler vaḳt olur varmaz beş aya

37. Ṭoġanına müdām evlādur avı
Ne kimsenün sözi vardur ne ṣavı

38. Hemīn himmet gerek el virmiş iken
Yola ‘azm it dime var yolda tiken

39. Degül er sürçe idüp ṣırçadan* ḫavf
Ṭaru ekmez iden kes serçeden ḫavf

40. Muḳarrerdür zücāc elmāsa dönmez
Demür pūlāda ṭopraḳ kāse dönmez

41. Didi söz gevherin ḫarc itmek olmaz
Göñül āyinesin incitmek olmaz

42. Ki bir söz geçmese dilde kederdur
Tüner mir’at-i dil cāne żarārdur

43. Seherde olmaz ādem her seḥer-gāh
İrişmez devlete bir bende her gāh

44. Gelür ẕillet kişiye gāh devlet
Giyer ḫil’āt geh ādem gāh yer let

45. Sa‘ādet kişi bulmaz gāh ü bī-gāh
Gehī manṣıbda olur ‘azl olur gāh

46. Raḳebe oldı ol çün vāz gel sen
Ferāġat ḫoşdur meşġullıḳdan

* metinde **sırça** kelimesi **sarça** şeklinde harekelenmiş.

36. Paye sahibi yerini ısıtmadan, beş aya kalmaz başka yere verirler.

37. Doğana avı daima mübahtır; kimse söz söylemez ve hak iddia edemez.

38. El uzatmışken yardım edecek gerek, yolda tiken varken yola çık deme.

39. Sırçadan korkan erkek değildir. Serçeden korkan kişi darı ekmez.

40. Şüphesiz cam elmasa dönmez.Demir çeliğe, toprak kaseye dönmez.

41. Söz incisini boş tere dağıtıp, gönül aynasını kırmak doğru değildir.

42. Bir sözün dinlenmese gönle keder olur. Gönül aynası kararır, bu da cana zararlıdır.

43. İnsan sabah vakti daima uykusuz olmaz.Köle daima mutlu olmaz.

44. Kişi bazen zillet içinde yaşar bazen mutluluk; bazen hilat giyer bazen dayak yer.

45. Kişi olur olmaz her zaman mutlu olamaz.Bazen mnsıp sahibidir, bazen azlour.

46.Artı vazgeçmek zamanı, işten el çekmek hoştur.

47. Didüm fermān sizüñ ben bende-fermān

Sözüñüzdür ḳamu da‘vāma bürhān

48. Libās ü at ü don u māl ü iḥsān

Görüpdür bende senden iy nigeh-bān

49. Uralı baḥr-i cūduñ mevcini sen

Boyumca ni‘mete müstaġraḳam ben

50. Didüm bu sözi pes ḥālüme meşġūl

Olup pür ġam oturdum yine ma‘zūl

51. Geçüp pes medrese vü dersden ben

‘Aduvv-i ‘azle geydüm ḫūd ü cevşen

47. Ferman sizin ben fermanınızın kölesiyim dedim. Bütün davama delil sözünüzdür.

48. Ey koruyup gözeten, kölen senden elbise, mal, giyecek ve ihsan görmüştür.

49. Cömertlik denizinin dalgaları vurdu vuralı, ben boyum kadar nimete dalmışım.

50.Kendimle meşgul olurken bu sözü kendime söyleyip, kederlenip azledilmiş olarak oturup durdum.

51.Medrese ve dersi bırakıp, azl düşmanına karşı miğfer ve zırh giydim

.

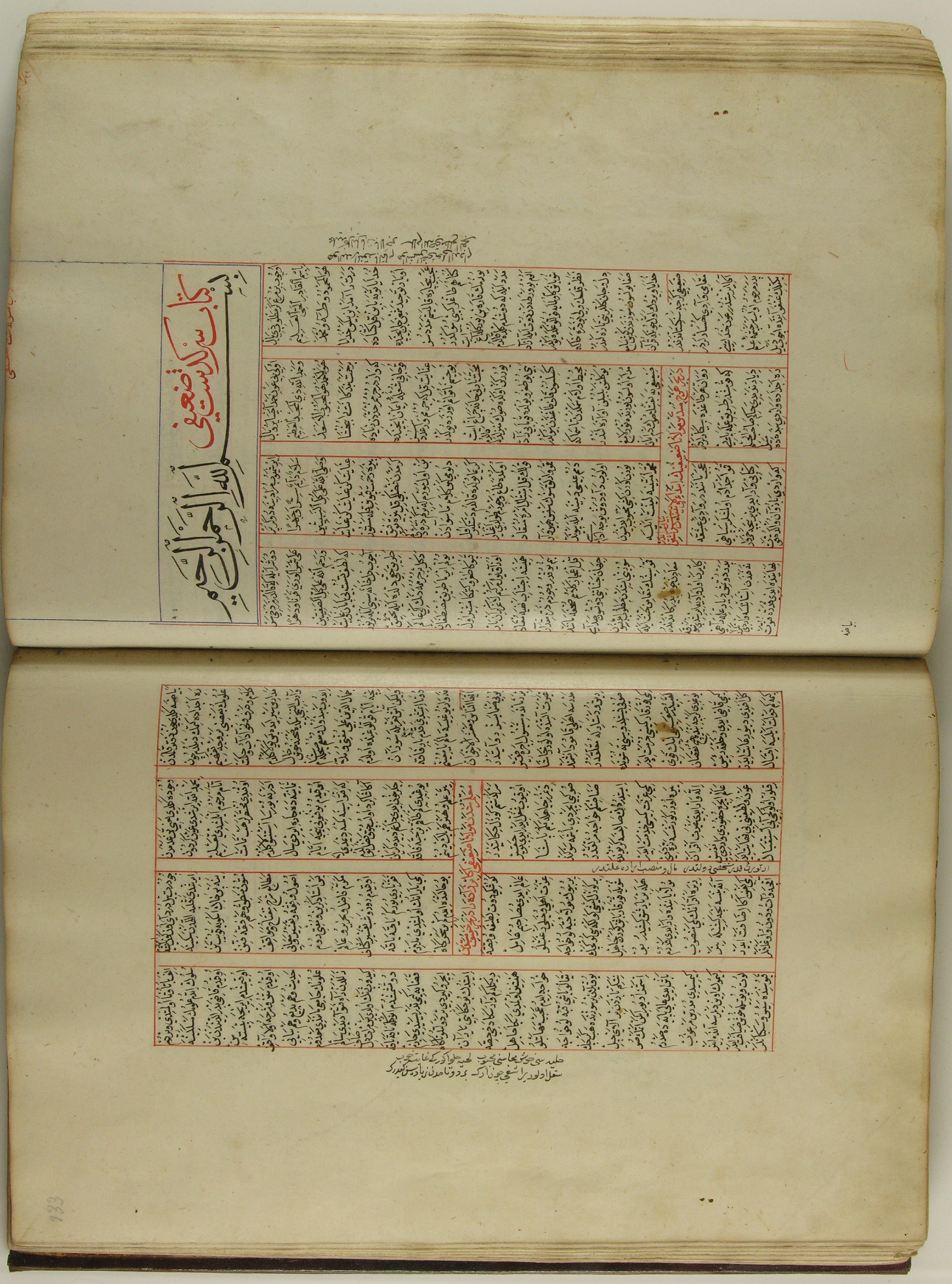
SONUÇ

16. Yüzyılın üretken yazarlarından biri de Za‘īfī’dir. Osmanlı’nın en parlak dönemini kendi tarzıyla başarıyla aktarmıştır.

Biz bu çalışmada şairin Kitab-ı Sergüzeşt-i Za’īfī adlı eserini inceledik.Eseri transkripsiyonunu yapıp, günümüz Türkçesine çevirmeye çalıştık ve eserin sonuna orijinal metni ekledik.Fakat eserin içeriği ile ilgili ayrıntılı bir çalışma yapılma ihtiyacı göze batmaktadır.

Balkan doğumlu divan şairi Za‘īfī’yi klasik divan şairlerinin arasında değerlendirmek yanlış olur.Bu şekilde yapacağımız bir değerlendirmenin bizi Za‘īfī ile ilgili doğru sonuçlara götürmeyeceği kesindir. Uslubunu, anlatış tarzını, kültür birikimini ve anlattıklarını çok iyi incelediğimizde gerçekten, çağına göre ‘’modern’’ ve yerel bir şairle karşı karşıya olduğumuzu görürüz.

Elimizde bulunan divan şiirinin değerlendirme ölçütleri buna elverişli değildir. Günümüzde daha geniş anlamda modern edebiyat alanında yapılacak Za‘īfī ile ilgili çalışmalar önemli sonuçlar verebilir.

حکایت

حکایت

مطلع دآستان

آغاز کردن بتعلیم پیر اکمل چلبی

آمدن رسول آن اکابر

در بیان احسان آن اکابر

اوج نیل ایتم کراو غلده تعلیم
هلدیکده بزین کاه دیانین
نولوی دیکله بکا اولن کلیدر
ایلدم جمله فرب ایدوب تقسیم
کوندره رانجه آنی تولایدی حشم
جولکه جمع اولدی بعهده کامل
یزدفینه دوزدیلدم ایتدم
خوب تاریخله بیان ایدم

رایوی اول خطی کوریکه اکلا
کوزینی دخیله جمع ایتدم
بوبزمده کیم ایجیوی جام فرح
نعجیدر زمانه نك حالنی
وزیره دیکه خدمتی قناعت قیل
دوست سوزیمی کوخونی نصلایجدم
خوبکنده وطرح یی ونون
کمدن قوریوب اوتنز اکی
واراینی ایجلرنده هالیلر
لیك بن کوردکی بودر که دیدم
حق سوزه نه کورسن ای عاقل
ایی صینمی خردان استه مدام
بدائیکله کلور تولوکا
دوندره دوندیوحوقه بازفلك
نایکه عول اوریسیا تولوی یکدل
کم تولالیته ترك کنزندن
قدکتبت الکتاب لکایته

ایلدیکم حسابایله اولمز
دفترلسونی اوزره خوش یاشا
قلم آلوب الله حساب ایدم
بکا شهریه سالیانه ایله
کرچی بوایوج یل ایچره جلدم
بولدم آرایوبر بری حالی
بازدم آدن اکاربرك اکا

دفتریله کتابله اولمز
کنج خودن که قلدی اکاروان
حاصلم دفتری کتاب ایدم
جثه یه تیه وعامه یله
کلدی بوایوج یل ایچره جلدم
اوچ یلده اولدیم اولان یایی
عالم ایچنده وبر نشان ایله
بکا قالدی ساکده قالمز
نولدی آدن تکا جوهاکین
کاغلده وبر مدی یله وصب
الدانولدی حرث اودنه یاپه
یله قبوسنه وارمعلم نیکاه
بولالدك دلدیزنده درایچی
دوزمز عهد ایدوکینه ایچی
عدله بکلر اقامت ایلیه
کندویه عدلی صنعت ایدیوب
دنیك الوندن مرخص ایچی اکر
طمع وسوزاکر یله کلوخوش
استه کلدیمش واوت کدن
یکلکه دکه کشیده صدلی
قوم کنج فنا عتی الدن
شول دیکلم وسرکد شتر غریب
یل طقوزیوز یکرمی طقوز ایدی
کلدعادن اوتمه قادر الهی

خاتمه وتعین پند وموعظه وتاریخ

چشم عبرتله نابوین طکلره
آخرای دوست قویوبن کدم
کی کوللدردی بوزمانه عجب
کسه عمدن بولیمدی خالنی
آته بند امرینه اطاعت قیل
دوزاریسك صوکلی قضایجدم
یوزه کولوبچی آدم الکرایچی
ایدیبنوردکر تیله فی صنعت وفن
دوزخایم کیجه ده قایمل
کیجه آیام یانده یله ایدم
حقه شول بخنوکه اولماهل
نکلره دایجی اولدیر یل کام
ساکا قالورسه قالمز اولکه
آلدایدی الدایجی بی شك
بولاحقه چماندره کلدیوبدن
یاکچه آیاستریایه مجردن
حیز ایله آك اشوکی تولدایدی

مالدن کسه بهره مند اولمز
مال قاروده دوکه مالکسین
عادر فیلك چماندره آلدانه
آدی وادر اکابرك ادی
دوزاریسك صوکلی قضایجدم
یوزه کولوبچی آدم الکرایچی
عدله بکلر اقامت ایلیه
کندویه عدلی صنعت ایدیوب
دنیك الوندن مرخص ایچی اکر
طمع وسوزاکر یله کلوخوش
استه کلدیمش واوت کدن
یکلکه دکه کشیده صدلی
قوم کنج فنا عتی الدن
شول دیکلم وسرکد شتر غریب
یل طقوزیوز یکرمی طقوز ایدی
کلدعادن اوتمه قادر الهی

دفتریله کتابله اولمز
کنج خودن که قلدی اکاروان
حاصلم دفتری کتاب ایدم
جثه یه تیه وعامه یله
کلدی بوایوج یل ایچره جلدم
اوچ یلده اولدیم اولان یایی
عالم ایچنده وبر نشان ایله
بکا قالدی ساکده قالمز
نولدی آدن تکا جوهاکین
کاغلده وبر مدی یله وصب
الدانولدی حرث اودنه یاپه
یله قبوسنه وارمعلم نیکاه
بولالدك دلدیزنده درایچی
دوزمز عهد ایدوکینه ایچی
عدله بکلر اقامت ایلیه
کندویه عدلی صنعت ایدیوب
دنیك الوندن مرخص ایچی اکر
طمع وسوزاکر یله کلوخوش
استه کلدیمش واوت کدن
یکلکه دکه کشیده صدلی
قوم کنج فنا عتی الدن
شول دیکلم وسرکد شتر غریب
یل طقوزیوز یکرمی طقوز ایدی
کلدعادن اوتمه قادر الهی

حاشیه: کاتبی ایدوکی درحقه
حاشیه: دوزمز ایدوکی درحقه
حاشیه: دوزمز ایدوکی درحقه
حاشیه: قدرعالی اولدوکی درحقه

اکار رحمت که برد عالم اکر
اکار برد بجود رحم قوی کاسی
اکار برنانینی یاد ایتمز اولدم
ایدوب تحصیل دینی علمه غیرت
کرکدر ایردی تدبیر الهی
که سنی حضرتی اولدیکدن
بوا ولدیلر سلاله دن جمله یکان
زمان بوزمجدی بخلق آیی دینی حلم
کیمسه نرقالدی بی تفصیل محمل
کی خلوتده کی عزلت کی ذکر
که وآسوده وکایانه تصوف
برلر اولان انبیا سلسله کینه

ولادتم حدیثی فی احمد استعدادی تحصیلی بیر هرج

بوا ولدم عزمه دکر دینی وشوق
هرشانی مقامله کتمز اولدم
دم تعطیلده کاه کاه صحبت
اوجمله کایاناك یاوشایقی
بلادم دیره دانشمند لریوب
ولادت کوهده مرحوم والدمك شیخ یحیی علیه الرحمه والغفران

وفات الهی اولدی حشمه علم
کی صوزدی بی کبار دیله آل
کی کثره کی وحده کی فکر
بوره یازقصه عشقی معشوقی
بوقصه فهم فی قاز دیکینه

چکشمشدم قوله بوبارشدم
کی بحث وعلم وکاه تعلیم
عبودیت تمامنده قویایی
الله الخلق اولدلره نی مطلق
جوامز شاهه نلاه اولدیجا یی
قوی قالدی یتیملر حشمه علم
نصوف راهنه سالك الیه
بوا حوالاوزره اولدم بحیه آیام
بیراز کون قوعزك اکا اوزه
آنی شرالدم موجود شوز

تولدم حدیثی فی احمد استعدادی تحصیلی بیر هرج

بوتخته حنظل بخی حلیسز
صرو دی بیده یاراته قادیشدم
کاه انعام وتهمتله کاه تهدیم
بوا سلوب اوزره کچدی بر آیی
دل اختکاره الهاالدی بخی
قوملك خاطریه ایردی زحمان
حضور دخی عده فی فصیلان
شایع صحبتنده دوق بولدم
بکا بر بحیه یاران ایدی برآیم
آنی شاطر بوا وزره درج ایت
کاید وچون شجراع اقاقی بر

در بیان قصه عشقی ومعشوقی

بوقصه لطیفه بوزه یکن حکایه شریفه محتویان کذارزمان وسیران کلشه چماندره بوتوعله تعبیر وبوتوحه اودر تحریر
دیلدیکه بیرلر کوره آیه بکارخانه مملو دیار دایره دوزه بر بیرصاحب کیخ طریق کوشه نشین کیخ شریعت وخشیت
مع زوجه عریان احماده وحوادم حبابی ذاینده اولدردی اکلم کشنه واراید کی بحال غلیله آراسنه بر تو رخلیه پیراسته کی
ایدی آتوك نام شریفی واسم لطیفه فاضل ودینی خواجه اوندی محدی ایدردی بیر کرنده معروف ودیار لرنده
معزز اهل حضور ایدی بحکم تقدیر یزدانی وفضل سبحانی خاتون بندن برسله اکلحدا آبحنا یی برورد کاه وجوده کلوب
ظهور تولدی فاعده زایرجده وجزر یحك وطریق ولایت وکرامت برله کوزکه کوزکه ظهور تولدن بخشی یزدان وعدم دن
وجوده کلن اوغلدلم اسما کیم عمری اولدیکچی بهایه ودرایی بیایان وغایته مستغرق اولوب یوزی نار عشقله سوزان
بیری بخ محتده دوندره دوندیریاه لرم دیاجواجه اوزنکه محمدی جهاد دن کلی موتی کوروب تقدیر محمدی وقضای
نزد الهیه رضاویرسالدی کوره کلن غلامه عشقی بیوتام وبردی جوکه درخت یاشنه ایردی غلامده کایلیه کوزدی
بیراز مدة علمه رغبت معارفده محبت کوسترب استاد ادبیه تادیب اقدیرجا زمان ایجده اکثر علومده ماهر وتعلم
اتدوکی فنك سوالدیجه ایسه حاضراولوبدی خواجه دیدن عشقی وعاشق سندن عشقی وخدمه قال فرح جال بر بنشه
خوشبده دوزده کوزکه قاشندره بزاق کوزکی سیراندیخرج ایچی ایسان صحیح دوزبان فصیح بزله جوسراج عبرتور

محبوب زمان صنم پرستان جمالك ایچی و سیر اتکاه وه دردایچی ایچی اولشاه وه مادر وادر اول یار دولدانه کبك وحشی سیران وطاوس جران
ایدوب دقتاده بیشوه وردخنده غنچه لر کوستروب چوق سره سزاقوانه یوزغوزه نازله کلوب هرآن آب وتاب صدرینده
یاسلط زمردین اوزره قرار ایدرکی اطرافده کوشه جنتیله نظیر قیلورکن اول سیمین باکوشك پرشکوه حسنی عشقی به وفای اولدی حدیده محبت
عاشقی یه وفا ایدی معشوقی کوکلنده تمام اثر ایلدی کدیر کی اکثر اوقاتده ودیعه شعر یوسوه کلی ایچره مرغ روح اولمیه کوزلر کوکلون کاله ایرمیه
جان ودلدن اولمیچی تمام موده کوسترمز شعر دیار سوکه سوسون سی دلبر کوکلدن کوکله یول وار آرمغان یوزینه بوعشقك طاقدن
الله اکبر خلقی محبت کوازاق ایلدی یعنی نظیره کوسترمیه اوشاده اسیاب عشرت کوزلندی بیله اول یرنم خاص قوزلدی ایله محبت
کوزلدی اکوان خوانده کلدی یاسلط ایمت جلدی کوکلون طاملرکه ستایع وستولی رنکارنك سوزکه بوکلشن کاله محبت شاله الدالدی
قوشی الدی کلدیکه اشکاله اولدوغی بیردن بیکله وسلطیر عاشقه مراد اولدوغی اکمله وفاکله مراد ایله سوزیوب
دیوبرعشقی به خطاب ایلدی کاکولری قدحرك سزاین توشی چیقی شیرقلردن خوشاین توشی ایدوب اول کون تاشام بزم سوروب ایچه
اولوب برمحبت عجب وعشرت عرب ایلدیلر کم لیالیله مزیره وقلله حریره ایرکان وجمال الحاله توشوقرب هنکام شب ایردکده خون
سماط دوردی کلدی یاوه ت کیمك اجادت دیوادن اولانه کیمه من دوه دیوب دور اولدره دستور ویردی هرآنده قالدی کیمه
دوراغه وهرکس کیمك یرینی کوردی ناجار عاشق عشقی وقی معشوقك قرنی بیله چفت مقابله ده دست ترسیه قیلوب اول مجلس
کاکرام وکرمیله معشوقی یلاملوب بجاده تمنا نه سندیکا وانه اولب کیزیده دوشه دوره کرچی بیت الاحزانه کلدی ولی
ایکی کوزلری یاده دینه قالدی شعر طاهو شدت عشق عشقی عاشق ودوسوای شدت آتدی بصبوه کلدی چونکه عاشق عشقه اولدی
دوه دوه وصال معشوقدن مفهوم اولدی دیمك عشق عاشقی یاشدن اشوب دیوب دیوانه اشوب قلب وجانیه اوشوبه اول محبتك
مزاجیدن چیقه بیلمز بنیشه یاموه وصبری شکست ایدوب جام عشقه دلبردن سرخوش علم وادبی جمله کوتوروب ایلدی نه نصیحت
کارکره بیلمز سوزین دوه یاره اولدی آخر تناع عشقلی نیمه یاره ایدوب دیوب جیقدی فقیر صبری اچراغ ایدوب ملامت وشیدا
شوریده ودسوا اولدی کوندن کونه یاده عشقی تازه ایتدی خاموشی مهر سزیده کوکی یکی بینه ایدوب دیکیدیم ویکایه اسیر اولدی
قدری بیلمز عجبی هلال جمعه بی زده دیوکی یردردیده ایلدیلر تمنا ك قلبیه عشقك میدانی مجدده قاپیسی یوکان ایدوب یاکوی
دوستی کوی معشوقده مسرکردان بغری خون حالی دیکوکون اولوب بوشهرهاده ایلدیلر تکرآشوب یاتمیه کلون وین خوردون وشون
یوردك یرخون دیوزخالم دیکوکون یولنده علطان اوتاندن هریری خاکدن واوستدیکی سیمی یکی خاك ایلدی
هرکوی مدت وهرآونده ملامت ایدوب محله اوباشلری یولدا شدیرن جمع ایدوکیواطاشلریله اول بیکنك باشینه اوردیشه
کوزینه وقاشینه اوقدر اورردی که شوخ کبی همقون ایدوب اول هلك زده نك آسمانلین داشین کلوکه ایلدی
سوقاقده واداره ده کوی ودردلاده ه طفل وقه دستکه آیاشینه اوشوبه سنك وکلوخ طرفیندن جیقی یاده وخدنك یمم
بلادن باشی یاده یاده اولمشدی تیراهنه قدن کان بلاطلاره سینه سن تاتان ایدوب مجمه شکل وصورت وطرفه

هیئت وسیرت اولدیکه هرکون تازه درده جان ایدوب محبه قانودی یاحاصل اوی معشوقده باعدن بوتا تنی محبوط وبویکلتی
بیلمزله دوشندی معشوق عشقیلك بوامر بوط اخر الندن وتاسقول انفعالندن وبووضع اوزره راستدن وبوتوهه جیلشدن
زیاده غیرتدن تمام غرلك وقوت ایدوب کویندن مهجور وه یایدن دوه ذایلدری بجاده قناوه بوحالیه ملامت اوجاغنده کلخی
غمده کوشه لکده آتش شوقیله سوزان کل دردیدن تالان اولان بلبل کبی زاده اوه انفان ایدوب دیده لرکیلن رخسار برزین العیون
صوب جرین ایله دردیدن شوقلك کبی ایچی ایلدیکه تالله سندن تالمزد بکه تالله سندن تالمزد بکه دلبرك چکی جسته اولوردی شعر
یوکوکلده ذایی محبوب تیراه بویاردی کوکاجرخچه وه دیاه سفرکردن معشوق مکرکله سرحد دوم وکوشه مرده
یرخوب تمام سرآی تمام برشهرداردی معشوق محبوب ودلدار خوب برمقصود ایچون غرم شهرسرآی ایدوب اول یاره کیدن
قالمله ایله سفرایلدی بجه ایام قلوب رجال اوده یه دیرلر ایکوب یولدره زیاده هم دم وجوق زحمت ایلده هایده شدته
مشقت ومحنت ویلدی فاقت چکیلدی صرف تعدد چونکه اوغلان توسیه کوندرانی یوسیه دردیان زاده یاره وبکاهلرین
عادت وحرکیلرآه بعه التدیسه حساده یوریف جلی نقصان وجوق زیانه اوغرادیلر بیره یوقدر تعب ونوجه نصب
دکلدرالی اولدره مدد ویجاده نوبیده واوآنده عاشق معشوقك محوده ویاعشقدن مزیلدی بنده معشوقدن
جانیه تمام آزاده یاره یاده یاره قیم ذات قدم وایرادسوکدن عظیم ایدوب اکیوردی خطرناك وبوسفرضررناك ذن اولجاقطی یاخود
اولدیکی قادر محتشم وسلامت سلیم خلاص ویره بدآدا ره دیه یاد اخلاص یرلك اولعاشق وسیلن بجاده وعلیشی واره دوده یاوارث
ایدوب دعاطرین تمام رعایت ایدوب دین ودیوعهد ایلدی هیچ کرم کرد کاره ولطف برورد کاره ایرنوب یولنه کتاوی ایدوب
غمری شادیه تبدیل اولدی اول شهرمشهور سرآی معموره حق صحبه بولدی سلامه جان ودن برله وارب مرادلرین کوردیلر
مقصودلری تمام حاصل اولدقدنصکره یینه دیارمزغوب تمام محبوب شهرلرکوبده عودته دروع ایتدیلر یاردیحال عشقی
درغوه معشوق آما بوحایلده بجاده عشقی محوبلك سعی کیدوکیدن خبرداراولیمجی دورکارغدارلوه دوره کارومکاه
ایلدن غایلده دیوب اولوب یورکی خونه اشك جشمی جیحون ایدوب لاحله کیمه بری یاشلو تمم کبی کوزی یاشلو اولب عشق یاری
زاغ فراق نکاه ملایی محزونه جنابی حسرته بوسکینك باشینه وغمینك ایچینه وه دایشینه اوشوب بجاده واه آدمی زادلی دیکر
کبی اشدن جقادیلر حرارته عشقله مرباد اولوب یاشدن وتندیدن تم هرکز غفلتی ایده یوب جمع دسوای جهان
تحیر ومرکردان اولب هرده نای محبوب کیده وکی جایده نکران معشوق سیرایلدی وکی بولدره حاکه علطان اولوردی مرغان
غم ویلدیاشینه اوشوب محزونلیکن کوه ویایانه دوشب شعر ای جان ودلدانه اولدی قیم دستان قیمتا دردایدیم اولایه تاسم کیتا
دیوبرحالینه زجروحیرت وقوالملرله یه صبرایدوب یرسیل دکی حرکت کاسه کاسه دهرن فانه فانه یحوب طوبخه دهرن
رسلله قهرن یاینه یایله کیدی کرچی سیلکن عشقی دردسزی آتش فرقت حراق وزاراتشلی اولدستدی اغراق تشدی اکن
اولصورته که جریده ملینده مصوّد وصحیفه خاطرنده مصوّر اولمشدی هرکز اتونك دیکنده کدره ونقشنه مرکیکلی دکو ادبی

شوریده بلکه عشق هدهدی تا حیدر اولینی پس مژده ایدوکی عهدی ظهوره کلوب سلام ویردی واحوال وخاطرین صوردی نوکا
خیر متدم بجه سز سلامکلمز دن دیوب مشوقك حالی وبندن مراد واول یوکا بحمد الله خوش کوردك شکر اولسون دیوب بجه
ایدی روزگار غمدن دیوب عشق علمندن سویلدی استوب سویلشورك در سرای بکاره دکن کلوب معشوقه دولت خانه سنه
کیردی عاشق خلوة خانه سنه کلدی عاشق عشقی به جونکه بو حالت مقدر وبو دولت میسر اولدی درد ندم وحزنه غرقم دیوب
خدمتجوق یازه وبجه شکر انه ایدوب نه اولدی نوندن ظهوره کاه کاه سویلدیه ملاقات اولدیغی سلام ومصاحبه ایدیلدیکی
جدا شدن عشقی از معشوق وحسد کردن اغیار بیراز زمان بو نوعه مصاحبتلری واقع اولیجق معشوقی ایچنده
وخلوتخانه سنه کیروب اولدی که معشوق سرو دن گلی عشقیله کویندی وبادآورده کوشك ولب وادآورده بولیوب مصاحبته ایدیلدیکی
برتاج حسرو بالکا کوبلیدی وقرآن اتفاق ایدوب صلاح بولدیغی دلدار خوب معشوقی محبوبی کوبندی بولوب ایتشلرکه بوجه حیدر
کبر بزدوالده همدم دیجه عمر بدرکم بربی عاده محرم اولدك خسرو الله وارکون شکلی آدمه دوب اهل وعیالی کفا اولیسه
دوه کون بی عقل وحیران بولدره کوی وقوحاکه غلطان کولیدی بن بیلورسن خودبی کس وبی چون سز بر شهنه بردر دینی ایدی کدهم
کلور یکی باشه قدم اورور بوزنه توکورم دهم ایدردی حضوصاله جمله خلایق سابق ولاحق نوعضو اقوان قدآیجهان ملاك معشوقه
شیرین لبلی بجی بجیده معشوقه دیجه دیرلردی والحاصل سکا لایق کورمزسکه بوسوزیده معاشقه بولدیغی وکاه وبیکاه
بلده طیبه وصحت ایده بن برکوهرین که متزك بحیثه بادشاهده وبرسوزین که علم لمزك ماهده کاه کاه آینه خسکه عبارلمکت
باخود نفس مرده مذمتدن حاشا مرآت جمالك تسکه دست بدکوبان دوآنی عرضکه آل سوته لایم کندو یارا نکله هم معشوق اولیقرانکدن
غیروبه دکه کی ایله اختلاط ایتمك یکدکلیدی بوبوب خیلی وهم آینه دن اکیزکلمات ایدوب معشوقك شیشه قلبنه انکسار
ویرب آینه خاطرینه غبار کوزیکلر وبالجمله ماعث افتراق وموجب فراق اولان حسادك اشاعتیله سوزلری معشوقه زیاده کار ایدوب
غیرت وعار بندن دیو اوزاولوب رضاری اوزره اغلیوب جنبه سنه اولدی ایدوب عشقی یه اولان ماجرای بالتمام سوزین درمیان اعلام ایدی
آره غیرت کرفتی عشقی معشوقدن بونوعه سوز ایشیدیجی اول لحظی سوزلرك شکینه تحمل ایتیوب اولدی که دون
کلوب بیراز کلدی تدبره تصور وتفکره ایدی بن معشوقه ایدی ایچمالك یانی وبی کسوز دل مطلبی بن دره بیمقداره وبا اجیوه وکار
اجیوه صوار دوشوب اوقاتلری حاشا سیزه بو وجه اوزره اضطراب ایتك دوا دکلدرسن ماه اوج سعادته عالم وسن مهر برج سکسنه
لایح اول آفتاب بی همتا سن هما این جهان سیمرغ تحا ایله بن قافی فرقده عنقالیکن وادی حیرته دوشوب یالکز حسرتده یاشیه
عزتی اشد جنمالك سیله سنه مستغرق اولدین دیوب زاری زاری اغلیوب اکی قالوك سیر دوی وترکی دیار ایدوب دوشهر معشوقك
کاه واله اولدی بجه کون بوحرارتله همدم اولمه مهر فلك بی مهر بولدی مهر کردان اولدوب آیین وفا لازم ایدوب کیدکدن کاه کاه بر
نوم ایدوب قاری کوندن بر توز جلوه دی دست صبا بابی سعادتی دکی ایدوب اول توزك دامنین تتی ایتری بجیدن نوار اقوندن
برکسنه بروکا ایتری کوردیکه اول توز بجیدن ظهور ایدوب کلن معشوق ایدوکی دستدکه کندو ایله سابقا برتوستدکه اکی مهر آدم کبی کندی

شوریده بلکه عشق هدهدی تا حیدر اولینی پس مژده ایدوکی عهدی ظهوره کلوب سلام ویردی واحوال وخاطرین صوردی نوکا
خیر متدم بجه سز سلامکلمز دن دیوب مشوقك حالی وبندن مراد واول یوکا بحمد الله خوش کوردك شکر اولسون دیوب بجه
ایدی روزگار غمدن دیوب عشق علمندن سویلدی استوب سویلشورك در سرای بکاره دکن کلوب معشوقه دولت خانه سنه
کیردی عاشق خلوة خانه سنه کلدی عاشق عشقی به جونکه بو حالت مقدر وبو دولت میسر اولدی درد ندم وحزنه غرقم دیوب
خدمتجوق یازه وبجه شکر انه ایدوب نه اولدی نوندن ظهوره کاه کاه سویلدیه ملاقات اولدیغی سلام ومصاحبه ایدیلدیکی
جدا شدن عشقی از معشوق وحسد کردن اغیار بیراز زمان بو نوعه مصاحبتلری واقع اولیجق معشوقی ایچنده
وخلوتخانه سنه کیروب اولدی که معشوق سرو دن گلی عشقیله کویندی وبادآورده کوشك ولب وادآورده بولیوب مصاحبته ایدیلدیکی
برتاج حسرو بالکا کوبلیدی وقرآن اتفاق ایدوب صلاح بولدیغی دلدار خوب معشوقی محبوبی کوبندی بولوب ایتشلرکه بوجه حیدر
کبر بزدوالده همدم دیجه عمر بدرکم بربی عاده محرم اولدك خسرو الله وارکون شکلی آدمه دوب اهل وعیالی کفا اولیسه
دوه کون بی عقل وحیران بولدره کوی وقوحاکه غلطان کولیدی بن بیلورسن خودبی کس وبی چون سز بر شهنه بردر دینی ایدی کدهم
کلور یکی باشه قدم اورور بوزنه توکورم دهم ایدردی حضوصاله جمله خلایق سابق ولاحق نوعضو اقوان قدآیجهان ملاك معشوقه
شیرین لبلی بجی بجیده معشوقه دیجه دیرلردی والحاصل سکا لایق کورمزسکه بوسوزیده معاشقه بولدیغی وکاه وبیکاه
بلده طیبه وصحت ایده بن برکوهرین که متزك بحیثه بادشاهده وبرسوزین که علم لمزك ماهده کاه کاه آینه خسکه عبارلمکت
باخود نفس مرده مذمتدن حاشا مرآت جمالك تسکه دست بدکوبان دوآنی عرضکه آل سوته لایم کندو یارا نکله هم معشوق اولیقرانکدن
غیروبه دکه کی ایله اختلاط ایتمك یکدکلیدی بوبوب خیلی وهم آینه دن اکیزکلمات ایدوب معشوقك شیشه قلبنه انکسار
ویرب آینه خاطرینه غبار کوزیکلر وبالجمله ماعث افتراق وموجب فراق اولان حسادك اشاعتیله سوزلری معشوقه زیاده کار ایدوب
غیرت وعار بندن دیو اوزاولوب رضاری اوزره اغلیوب جنبه سنه اولدی ایدوب عشقی یه اولان ماجرای بالتمام سوزین درمیان اعلام ایدی
آره غیرت کرفتی عشقی معشوقدن بونوعه سوز ایشیدیجی اول لحظی سوزلرك شکینه تحمل ایتیوب اولدی که دون
کلوب بیراز کلدی تدبره تصور وتفکره ایدی بن معشوقه ایدی ایچمالك یانی وبی کسوز دل مطلبی بن دره بیمقداره وبا اجیوه وکار
اجیوه صوار دوشوب اوقاتلری حاشا سیزه بو وجه اوزره اضطراب ایتك دوا دکلدرسن ماه اوج سعادته عالم وسن مهر برج سکسنه
لایح اول آفتاب بی همتا سن هما این جهان سیمرغ تحا ایله بن قافی فرقده عنقالیکن وادی حیرته دوشوب یالکز حسرتده یاشیه
عزتی اشد جنمالك سیله سنه مستغرق اولدین دیوب زاری زاری اغلیوب اکی قالوك سیر دوی وترکی دیار ایدوب دوشهر معشوقك
کاه واله اولدی بجه کون بوحرارتله همدم اولمه مهر فلك بی مهر بولدی مهر کردان اولدوب آیین وفا لازم ایدوب کیدکدن کاه کاه بر
نوم ایدوب قاری کوندن بر توز جلوه دی دست صبا بابی سعادتی دکی ایدوب اول توزك دامنین تتی ایتری بجیدن نوار اقوندن
برکسنه بروکا ایتری کوردیکه اول توز بجیدن ظهور ایدوب کلن معشوق ایدوکی دستدکه کندو ایله سابقا برتوستدکه اکی مهر آدم کبی کندی

شوریدن نکر

شوریده بلکه عشق هدهدی تا حیدر اولینی پس مژده ایدوکی عهدی ظهوره کلوب سلام ویردی واحوال وخاطرین صوردی نوکا
خیر متدم بجه سز سلامکلمز دن دیوب مشوقك حالی وبندن مراد واول یوکا بحمد الله خوش کوردك شکر اولسون دیوب بجه
ایدی روزگار غمدن دیوب عشق علمندن سویلدی استوب سویلشورك در سرای بکاره دکن کلوب معشوقه دولت خانه سنه
کیردی عاشق خلوة خانه سنه کلدی عاشق عشقی به جونکه بو حالت مقدر وبو دولت میسر اولدی درد ندم وحزنه غرقم دیوب
خدمتجوق یازه وبجه شکر انه ایدوب نه اولدی نوندن ظهوره کاه کاه سویلدیه ملاقات اولدیغی سلام ومصاحبه ایدیلدیکی
جدا شدن عشقی از معشوق وحسد کردن اغیار بیراز زمان بو نوعه مصاحبتلری واقع اولیجق معشوقی ایچنده
وخلوتخانه سنه کیروب اولدی که معشوق سرو دن گلی عشقیله کویندی وبادآورده کوشك ولب وادآورده بولیوب مصاحبته ایدیلدیکی
برتاج حسرو بالکا کوبلیدی وقرآن اتفاق ایدوب صلاح بولدیغی دلدار خوب معشوقی محبوبی کوبندی بولوب ایتشلرکه بوجه حیدر
کبر بزدوالده همدم دیجه عمر بدرکم بربی عاده محرم اولدك خسرو الله وارکون شکلی آدمه دوب اهل وعیالی کفا اولیسه
دوه کون بی عقل وحیران بولدره کوی وقوحاکه غلطان کولیدی بن بیلورسن خودبی کس وبی چون سز بر شهنه بردر دینی ایدی کدهم
کلور یکی باشه قدم اورور بوزنه توکورم دهم ایدردی حضوصاله جمله خلایق سابق ولاحق نوعضو اقوان قدآیجهان ملاك معشوقه
شیرین لبلی بجی بجیده معشوقه دیجه دیرلردی والحاصل سکا لایق کورمزسکه بوسوزیده معاشقه بولدیغی وکاه وبیکاه
بلده طیبه وصحت ایده بن برکوهرین که متزك بحیثه بادشاهده وبرسوزین که علم لمزك ماهده کاه کاه آینه خسکه عبارلمکت
باخود نفس مرده مذمتدن حاشا مرآت جمالك تسکه دست بدکوبان دوآنی عرضکه آل سوته لایم کندو یارا نکله هم معشوق اولیقرانکدن
غیروبه دکه کی ایله اختلاط ایتمك یکدکلیدی بوبوب خیلی وهم آینه دن اکیزکلمات ایدوب معشوقك شیشه قلبنه انکسار
ویرب آینه خاطرینه غبار کوزیکلر وبالجمله ماعث افتراق وموجب فراق اولان حسادك اشاعتیله سوزلری معشوقه زیاده کار ایدوب
غیرت وعار بندن دیو اوزاولوب رضاری اوزره اغلیوب جنبه سنه اولدی ایدوب عشقی یه اولان ماجرای بالتمام سوزین درمیان اعلام ایدی
آره غیرت کرفتی عشقی معشوقدن بونوعه سوز ایشیدیجی اول لحظی سوزلرك شکینه تحمل ایتیوب اولدی که دون
کلوب بیراز کلدی تدبره تصور وتفکره ایدی بن معشوقه ایدی ایچمالك یانی وبی کسوز دل مطلبی بن دره بیمقداره وبا اجیوه وکار
اجیوه صوار دوشوب اوقاتلری حاشا سیزه بو وجه اوزره اضطراب ایتك دوا دکلدرسن ماه اوج سعادته عالم وسن مهر برج سکسنه
لایح اول آفتاب بی همتا سن هما این جهان سیمرغ تحا ایله بن قافی فرقده عنقالیکن وادی حیرته دوشوب یالکز حسرتده یاشیه
عزتی اشد جنمالك سیله سنه مستغرق اولدین دیوب زاری زاری اغلیوب اکی قالوك سیر دوی وترکی دیار ایدوب دوشهر معشوقك
کاه واله اولدی بجه کون بوحرارتله همدم اولمه مهر فلك بی مهر بولدی مهر کردان اولدوب آیین وفا لازم ایدوب کیدکدن کاه کاه بر
نوم ایدوب قاری کوندن بر توز جلوه دی دست صبا بابی سعادتی دکی ایدوب اول توزك دامنین تتی ایتری بجیدن نوار اقوندن
برکسنه بروکا ایتری کوردیکه اول توز بجیدن ظهور ایدوب کلن معشوق ایدوکی دستدکه کندو ایله سابقا برتوستدکه اکی مهر آدم کبی کندی

شوریدن نکر

التقرير ايدي كه وبا ير نرقده سرّ ايدوب كتمند ياكمركه عرضي ديا ير عرض شهر اسكوبه ايعني بوب مصالحه ومعامله نه نصكره برفاج كونه نوقوا
اولديلر بريي بريك مصاحبتدن تمام حظ وصفا الوبديلر بس عشقي يزامه نظم ايدوب بوم ردصدر ديا ير شيخ ايله مستوفه رسالدي

ايمه درعه ذرياد عشقي عذر خواست انمعشوق وشكايت كرد از حسود آن واز همين محبوب وسرزنش خوان

الآ اي آسمان خسته خورشيد	وتيدون نه ولك وبرخ چه ديد	اشيكي قبله آذيا ب حاجات	رحيمي عالم آمادن جويرات
سريزلك حسناك تاحد ايري	كوزلرشكريزك شهد ايري	صبا يوزريحي بوتو ماه وسهره	جهاني نوري بوتو ماه وسهره
شمام حسني جوزخم جهان تاب	اشيكي ذره عشاقه محراب	جهان دور دخيه بوسوزعمر ديد	ظهور ايسون بوزنده نوراحمد
سلام اولسون اماشن سريزم	سريزكتوب حسنه اميريم	هلا الابرو كشن بوزلوسه تو	غبار خاك پاي تاج خسرو
يوجه درعزله قدرك قلدن	كوزلدراي بريحسنك ملكدن	يوزك النوك كوزلريزه عاده	بكم اولسون كولك كوندن زياده
همينه مستدام وكام دل	جهان محمود صاحبقران اول	شهايوندن دن بوزيك ايدر	عبوديه معاشده دعادر
دعادن صكره اي ماه سيمبر	بنم دوللوشاهم دستيديم	غم هجركده الموندن بيلديم	كايدم يارغمدن تكم موم
خدا اولايله سندن خسته اولماز	اولديرجسم جنمك يكي يمار	شهاقلماغه وحسن حكم اعلم	الومه التي ايدم توح اولكم
قلدم هجر ايدن اوده ياديچ	الومه كاغذ كلدم اوده كاغذي	يخه غرعريده فراقي	يانجه غرعريده فراقي
يه كرم اولايله جانه ياعشاق	اولديرجسم جان بياعشاق	نم آه وفغاندن ناهيه دنيا	قاتيلر كيمي كلدي يايه دوشك
ثمره صبر ومحنت نوآمالدن	شهاجوار هجرك بي ايالدن	رخك فكريله وار مجلده هجر	ايراغلدن دينلو قوكا سجده
اولايله ديده جان آشنايي	اولديركه دياهك دوشنايي	محبتدن نه سخر ايدي بوجانه	كه وبرير بولين بوزيل جانه
محبت ايدي عشقله جهانده	كه دل دوه دلبري عزيزاولدي	دوشلي كنتي دل بحر عشقه	واوردي آلسيده عهده داغي عزه
دل وعقلم وكرم بابي اسر	يارهجر آتشنده جون سمندر	سنك لعتوكم بوكم تشكسته	عمك زنجيري ايله دسته
ثمره جانبي وجانده جانان	دل وجان كوندي خسته ملطان	دكل بوجسم جانا جان سوكدر	بكم وآرزمله جانان سوكدر
يجه دوندي بي سهر ايسم	رخك دوغدك ايلديه جليسم	صبحك فكرنده سوزدم عمر مده	نوزك دوديدم كوزم نورآمه
اولديرجه ترجه يارعشاقه	يوركم تيغ عمكله پاره پاره	يادوبي يارآهم بوجهانه	كوزم اغي موبيده سه آبي
ايلديي آتش جنجي المي عرقي	اكراه بياسه مهرلي شعله حي	اولديرسينه دفي وآهم جك	دوتر طفلدفغانيله الم آهنك
كم اولاكه كوزده مهرجانان	قيامت كوسيدم بودم دوقت	نه كلوتكرايدم اولدم اودي	عملمدن اوتودم كندوني
جدا طرلسينه كزدم دوريانه	كوكل بزم اولدي آه بكانه	ايراغ اولسه كرجانا نظرك	قايرمرك اكرك كه خبرك
محبت خوندايكي بندي ايدي	جوبادام اولاكي مهرپرتو	اكركم آزاده اغيار اولايجون	يزمعشوق معاشق معشوقي
دريغ اسلام اولاعلم اطيلمك	كركم اولاسوزه سبي سلمك	خطاديدم حسن سوزمه مهرابي	خواصه داعي كه دريه آخري

سكابندن تكم وآه محبت	صدودم سنده ده وآزكاكت	لده دمركواه كولدن كوكلم يول	اكربوعرب وشرقده اولايه اول
ولي بيلدم بكم جنسلر كدن	بكاپولدوقوار يشلر كدن	ايردوقورحودن معلوده	پريشاني كورمني جمعلوزه
نه دوار كاه اكوب بزعزيزي	ذيكوزكاي باغم عندليبي	قنجي اولدره سندوبلبل آواز	قنجي بايه اولدن سوزيله دساز
محبت بي خونينده جوروجفادر	اولديري صورتم نقشنده استاد	اكرجه سرقنك آزاده ايدي	وليي ساغم كيي افتاده ايدي
شراب محبتم دردست وبرعشق	اولوبنجه زمان قوردي سوعشق	بوتوعه بنده بركيكك روادر	نه احسان كايلسك عمرنه عطادر
سياه اولسون بوزي بدكوحسود	اودندن هو قديلي بودوك	دريغا شيشه صبرم صيلدر	بجاغمازكورلر له سيدلر
قوصردك استقامت بيله وآردي	هبا اولدي كغلدي بيله كادم	دينم اولدي قوشكر شكايت	قوالمولكم اولدي حنايت
صدا قدر قوا اولي حيات	محبتدن بوعشقدر بكا محبت	كودم باغي بريده كان افغاني دوت	سحر آهم دركلدي اغلراي دوست
اورديم بجه دك بانه طاش	كيجه ناصح كي كودم دوكر ياش	اولايله تيغ غم ناكاه آله	ايندم رودوشب زاده والله
صنايلي كهرهبرانك بياله	اولديركاغم زاده ونوآله	چلوجمعدن آلدك وبجه جانم	صفي جانا دوشر بوسوكا قانم
سحي بوقوكم ميدركاهم	يكشن كيخ آماهكونن آهم	سن اغيار يله كولك اونيامنده	بنم كودم بكادي قانيامقده
واسولدراليدن عهد وپيمان	سحيك اكيي پريشانم پريشان	اسركيوب بي نحو اوكطار	قيدركورلري اغيار وبيكار
هرآدم عمله بيرقابي سولدم	سوبرياده وري دونمز اولدم	بنم آه وفغانم ايلدي كم	نه اولدوده زيري بوقوتن
جوآخر جانه اردي آتش غم	بنم اولمزدن اول اولدي آدم	سرودم غصه اولدي محوتكه	كوكم دوبدي بجه به حرتكه
ثمر جانا سوجانه كمشدر	بكاكلارمن كلمز تكشدر	هرآدم دوقي وشادي غرتدر	قولك وآيم فغاندر بهرايره
بولنه برقوي كرعشق وصفادر	اولوسترسيكا بيله بيك بلادر	كلورسترسيكا هربلايه بيك جانه	كلورسترسيكا هربلايه بيك جانه
قدرسن مرهبرا ولدن بلادر	فلكسن عجبه رسولدن دهادر	بكم وآه اولرجهان دوقيغ جانه	وليي اغيار نيندن ايرلم اول
حذرايله حسود بدلقادن	صفي كندك دهرانك آزدهادر	كه شكرمرانده بتم قاتل	دبلبلده شهد اولورتم ظلم هر
ظلوم رحمه كورنراق اكبر	وليصافي كه دوستم ذرآدم	دبلرسك اولمزدهر كرضايم	سوري دوت رضايلحضرتصايم
مرآه اولدم عرض من يادشادن	قولك عشقي بي اولنماد عاكن	بولولدم صدين محب وياد شيخ	نامه بي آلوب عشقيله

بوس وكنار ايدوب معشوق جانديه بيك واوه روآنه اولب كيدي بوجانيده عشقي بي سوزدن اين ايله نالان وغمكين توجه
الله وكيجانيه عزم ايدوب ركمكده ايكن ملاقات كردن عشقي بعلم حرم معشوق در راه سفر بساز وخانه برشب بزم كلمه
دوله وبرسافر خانيه دخول اولدي كه اولجا بكاهده برقاچ بسته اسكسافر اولنلردي وسمت مكان بدنده برمقدار
سيراحت وتكين وبروب يول زحمتي بيراز تسكين ايدوكره ناكاه وبيان سافر بنده حرم معشوق خاطر نلردن بزين كوردي
ندره الوداعدن دوندي يولديار كلمه كركز ديوصوردي برشرتم امر ايجون كلمشدر حاصل اولدي ومقصود اولان بزده واصل اولدي

آله ای سرو سیمین بت — بهار خوبی کز آراست — سر موزنک سپهر یا تای حجی — بهای جمال خرد روح خرابی
جهان کز آرینک تازه بهایی — تنی مجرا بجان شیله جمالی — قبول ایای سهی سرو سرافراز
دعاوند مکرم بوای نمی مهره — حجی دود وحی لیل دمی بو — دو تلثی مد دو سر تمکا مام
حمد دیر کل الکلی دی دیعا — تنارک تولی کاشنی در بعا — بیز اطلقی سایه وتی حمدی
بیله ویرب کلمتایک کلینی — او جوشتر حمدن بلیسینی — بیره دو تنی در بعا سر واداد
یوب بکری ایای صوبی بیر — قوتی نور بیره اولتای جمالکم — بیره آیا بندر بزکی نحری کلدی
قرائج فلکدن بیره اینمش — یاد ریلدی روحی مرائی تو تنی — بیره ها یه اولتی سایه کبی
مکر کلاد دن برکل کم اولتی — ایلکون بلیل باغ الکم اولتی — نه در لرکا بدی بلبل کورن اخرج
جایغیوب قریی آیدیندی دوست — بوغمدن قنی بلکه کیدیندی دوست — بیز آیدن آلدی اولد ایکی منزل
کنی ایمی دطک تابنده اولتون — کاهام مطمع وبنده اولتون — کمینه جارک اولسون فلکلر — قیولکه خادملر اولسون ملکلر
اولکل بایله غمودی چیکدن — سعادتی مور بولمحیات ایچون — دلاه حامد کیدن حالتای اولتی — بتی جارکدر سلطان سای اولتون
اکر صولب بیره دو شدیه کل — نهال خوبی دی رضوان سای اولتون — بیره دو شدیه کز بحکم کولدی — شه وسرده بنر حوان سای اولتون
اکر غطا لطاک اولدیه سرکش — نهال خوبی دی رضوان سای اولتون — همین عشقی مه بابای اولتون

سحر جون علم حرم عزم دیار یاغ ادم ایلیوب کتدی بوعشقی دچی جانب قسطنطینیه یه جون دیوانه یاره عشقه یاله یاره دوانه اولوب
یولکذره شول باغه کیروب قامت ودخاردن یاد ایلدی سرو وشاد وکلدی ظاهر اولوردی وشول طاغده که ایرد وکاکلرین
آکوب عالم دن برباد ایلدی بنفشه وسنبلدن بند دی اشک چیکدن هر لحظه فزاید وارتی حالنه
رقم ایروب بکاء عیون جیالدن هر کوشه چشمه سا اولوردی کریانی چاک اتیکله یولدی غمناک ایدوب نوردی بجاک
سر شدتی ولداد عشق حرارتی یاریحر تندی زیاده متاثر اولوب لهاله کی زار ابروی یار کبی هلال اولب غائبده
ضعیف ونحایفده نحیف اولدی وبالجمله بحه ایام جوق الم وجیلی غصه وغم جلوب قریه وشهر وادی ودغر انجوب کزاردی
برکون برساعت همایونده شهر استنبوله یمین کلدکده بر مرتفع جایی سزیب وبر عالی مقام نصبنده قرار ایدوی شهر استنبول
استنبول قاری شویه نظر قیلوب کوردی که استنبول دیدکری مثلا مرسل فی قال وضل قصور ویوکه مالا مال تلث شکل د
استنبوسه مثلا بر شهر معظم کرد اکرد شهر بوروم وقلعه حصاروله محکم برجابنیدن باغ وحمام وایکی طرفیدن آب دریا یاغا نلرلو

قله ارمج قلعه اوچ قلکده ساده وبای حصار رائس عمارده آیینه حسنیده علو بولر اقلیم باهره ایله شعاع قمر بوزنده طاهر
سیمین تن دراز بالا بر بوب سپید در بر واسع محیم محبوب بر شیم چهان آرا زاده یکه کرده شمله سنج چراغ کیی سیاه وبور
دیر کده عواتق عقل قلرنم ملکزنه دالوب صدف خیالدن چقارب دریای سپید دولله غنه بر دریتیم دافنی اولمیه دیای دونیی سین
تا مرتبه حسن وبا جنی مجمع اولوب انواع جواهر لداراسته واصناف لالی ایله پیراسته اولدیم حوب بحر محبوبک کوشنه بر کوتوا
سیم انتشاره بر دریتیم وبر کوتوا سیمدر کیه مثلی کورلکوردنی وکوتلرایشمش دکل جوکه عشقی بوهنی دنیا وبو حصار غرابی
کوردی سایع عالمه اکوبن وبو بنالک بای سنه تحسین ایده وب اول غریب یادکار واول عالی حصارک کیکرمی عدده دن زیاده
یاده وایوه قات مجاوده دار بر قاپوسندن ایچروکیرلی کوردیکه بوشهرک ایچنده محیم بر الک کوشهی هوایی فاده وغریب
قصر رکه صفات غریبی حوق الماده هرحایشنده یاد ازاده وهرکوشه سنده در لو یادکار وهرکاندیخ جوهر لطلو
وهر حجره لعل وبا قوتله مملو محزن جواهر دی قیمت یادیه اولان یتمت مسکن اصنافی امنه مجمع انواع ملت مرتبه لایلی
عدالت سوای اعظم دنیای یی آدم برشهر انبوه کیه ایچنده بری عظیم کوه وار جایی جمال آدیله مالا مال اولمش دوت
اهالیسی صحیح وبشی لکی لسان فصیح آلنده موجود معهود عادتی محبوبیه محلوق دار غریبیه ایله طولو برشهر کیه مهم اولنیه مثلی
کورمش واشتدن ایشتمش دکل بیای سیمین کره آیوک اوزنه بکزر قمر سیکر ولبرلر وبری دیکر حسنده اتباعه برابر سرور
تیلیوب جامه لری سیمین عمامه لو هربریتک جوعجبه لی وزیبا زاده ومیر زاده چلبی لر وکابر زاده بکلری کیی بریدن بیکرمی
اداغری وبکلری بشقی موزه وبابوج وکمش ودریبت ومشق ومصطفی دیای دیاری مرصع تاج وجامه لری آیوب طاوس وحی
سیدان شهر فی جولانی ایدوب سیتوه وجلوه کرکه سیران ایدرکن بوضع حلابی وبوحسن وجمالی تاماشا ایدوب زیاده آیرلیوب بوحوی حسن تلکه
سای تاج سلطان محمد خان وعمارده ودار الشفا ومدارس غایه وتمهای او بنی سنه سیر ایدرکن اول شهرک
ایچنده بر حوض جامع کورکه بری دلالر اول جامعه خان واون ایکی رخ دوکان وایوب کوکب بهره آیره سنده اتون قدیل کر
وطویه وسده المنتهی مناره لریله کمی مثل اولنی بیت المعمور ده اولان ملکوت اول جامعک موذنلری اوفاق خمسه وحیثیه
اذان اوزره اقامه یکیرمی دقیقه ده بر دفعه اذان ویرلر ایدی فرق وسهر کله دقیقه ده بر دفعه اذان ویرلر ایدی تکله اذان
جهان وجره دکیرمی اذان اولنیاک زمجی دیکره عامر وقامر دکر کوناکه دقیقه ده بر دفعه اذان ویرلر ایدی بر جمعه ده بکر بوجامع شریف
وسعید کیفیت بایلوردن بر دره دنه سنده اون ایکی حمام دوشمش بر شهر معلا ده بری افتاح جهان آرا وبری پاده وشمای
لی حمامی اولوب دنایه ضیا وده وی رسینه جلا وبر دیر واولجامع شریف وسجد کعبیک اوکیزه بر مخی سلطانی صفه سلیمانی یا کنی
که سیدلی جامع فخی حلم بخشیدن نور کی کمعدد اولان محمدی وسطنده بر عالی مناره بر عالی تمادر وان اولکه بری آیه تا لیلی نوا فشانه
یا اللذکر صوتی جشمه حیوان کبی جسمه روان ومزه یه وان بعشلر واول جامع شریفک حایر جوزه محجاوره عیان اولوب مه
سای اولان عمارة وبانجانه لرایله تخیل که کلن سایر غریب بر حوانی اغنیا ودرویشان وفقیرانه نعمت جیلکده اولدیغنه طاهر

نظره

سینه نوحالده طاهره وحیاله شعر ایدیشه یی دیکری یوخ عشقی ایدیکری هم ره مده یاز ایده وایلهه ایدیی شکری شعر
چون قری ایمن ایله یرصوت خبر یلیله ای معزهین بر یوست دیدی بیتدن هی دست وبو سیچه هر یاره یدردی تکسر آرشعر
کرعیم جدغم زخرخ دوست اهده عضو چونفی صورده اوست کاه ایدردی قنی بزندیم مصاحب قدیم کله دیاریاره دن بحکم
قیلوب واره خاك پای تراینمدن کوزمه سرمه ایچون نراوح مده ونفی نیکاردن ناده یه بیتدن خبر کوزده ایی یاد دیسلوکی
بویله ایتی ایدیی شتایله آشنا بویجه مدتدر کوزمده دوناما ایچون خاك راهی غبار دن توتیا کوزمك سنوکله برهواده یلدك
دوستیملك لابدن سوزمدك یادب بنده کویی یاده وادمعا بوقی مجال مشوقی بوکلیهٔ احزان یی دره وینده کلدك خود مجال یی
بم بوسوء تندن دره دیورکم کویلرلدن اکاخبر یوقی معلوم اولاکیتدوسیر ایمن دیاری ایدوب چون ابر بهاری یاشتی اغلادم
شعر وقت اولدی خبر یی لایدی داغلادی یاشیوخ اعدادیچون ابر یاشتی اغلادی مرغ دلنده بیتك دوکنده عشقی آمد یاد
مشوقی نامه فرستاده کرکیه سایه عشقیتك طوبی حیلدن محیی لیلی دهاد مصاحبی یمرغ دلنده بیتك دوکنده بر کی دوار
ایدی عشقیتك استولهٔ کلدوکن ایشتمی نامتی کوشه سنده ایدوکن یاله مخی ایدی یوبویدیکی یزلرده ایز کبورك اظرافی جوی
کوز یوك یوکلره بر کوکن یر وقت میوندا اولدوغی یرك حبرن الوب مجموعه سنده وادی یی بحاره عشقی یی کوردیکاره دوکار
مشتبه دوفیان صنوق دوزدی کبی دره یاخی حیره مستغرق جوکان دهر ضربتی طوبلی سرکردان ایتر یادیدن دهمی انبوه فوارکی حیران
هرادیشی بکاکی یی تبسر شود دانی اهوالی مشوقی کوکاله جمعی یاتر اشتدوحرارتدن بدنی خامه کوز کری حامه دوشق دوره نما
یوخ مجالده قدره آیده قالمامش قوته یوکدکه عبره اریعنی ایت دیاخی باقی وریشی غریبك دانی چون عشقی یی بحاله
کوردی الی ایسه اودی بیداد ناشقه تفکر ایدوب دوردی نه محبتی یاده وه نه غریب دره کرتا اولمش بودیوب علم
حامره وعلم ایده تام ماهر ایدی بس علینده وریکمال عشقیتك نفسه اك اودی دره یی عشقی ایدوکن معلوم وقدرن دره ده
اولدوغی معلوم ایدیدکده درحال اول بابك دره آغزنه یرایخ صوه ویردی بحاره عشقی همین کوزلرنی آچدی اغلیشی حاله
صاحبی یوبنظر قلوب شاهده الیدیکه بولطفی ایتلین وبوبخشی اعتلارین اول کدوبابك دوست اذیه وه محجم یرایچی یادیدی
درکوبالکه یکیدن ناده حاله وه مرده جسمنه دوباکلاری بس یره ده ای الدی آل اله وقول قوله وریوب معالجه وه معالجه ایدن
استلشدیلر کوکوشیدیلر اهوالی ایدن صورشدیلر طبیعت شاکی یاد ایدی عشقی یه ایده سلك مرضله اطباده والیك محال وکلادن غنا اوغی سکاقوده وحیاندر شعر
مشوقی الیدن ایرمه رایسه عاشقه شفا یاد عشقی هیچ طبیب ایده مزده اپوطهریق بوکه بن وادیب دیار مشوقه سفر
ایدوب بحیاته دیلیمکه عن قریب سکاخبر کوزم دیدی بحاره عشقی عصه دن فغان ومرده حیاته جان کلوب ایلیکه کاکی
دوه جه ناشاد یلدن حاصل اولدی شعر ایزدی جوبك قاصد عشقی ضیادی ساعد آلدی ایلیکه کاغذ مشوقه یادیدی نامه کوزدن
محبره سواد ناشك وسواد چشمی مراد مژه دن عبرتین خامه مشکین قلم زیلی دفتر یراله مشوقه اثبات نامه یادیدی نشانه اغلیان

وعبرتنامه کاوس یزدیسه عنین بسته بیان آهسته دیان مانند فهمه دبن محزون دادا سنق خاطم دادوان محبر اکراریخانی
زنجانیان دب بی لکنت وعیب شعر لسان غیبدر کویا بونامه اولیدر ترجمان سرخامه بودرده مودت نامه رسالهٔ محبت ازالا نشا
ایدوب یدیك دوندنه ایله معشوقه ارسال ایلدی چونکه مکتوبی یدیك الدی لحظه آرام ایتوب حاجب اسکوب ودیدیکه محبوبدن یکادوکانه
اولوب ایدی یجه واردی دقلل صحراوجبلی بجوب کوندره برکون یدیك دوان چون آیدشتان دیاردلاردکوی شهر یاردی
اولدیضع زبان ملیخ لسانك سرای دعلم وقصری همانسه که ایردی اجازه الوب ایشکدن ایچروکیردی پای تزینیده بنده واز
زیبه خدشده سرورخاده وضع ایدوب مقام خدمتکاذیده دودی چونکه بنده دعاوثناء عبودیتدن دهکره عشقیك
مکتوبی ودوب مقابله معشوقه نظر آیده نامه یازمقدن صنعصاحبیده دب سینه سنده کی برکوکه وضع ایدوب
آداب وفاداوزره بی نطق وکتابه نسبته ناظم وجوابه حاضر ودوردی چونکه معشوق مکتوبی الدی آجوب اختیاله اوقودی اکلادی
ایدوب کوزنده قودی اثنای مقابله لاحظه سنده بنشم وتبسم یزده ترحم صورتلرین کوستردی کرا راحترام ایدوب
حجره اولیدن اوتوب تمام ایدی آنده حاضراولان سامعین وعلمدن خبرداراولان مستمعین نامه نك انشاسنه آفرین وخواجه
عشقیك کاله تحسین ایدیلره صاحبکامل معلوم مکتوبی یدی کوردیلرانشای انشای همه دیکلی انشاسنه غالب بریی بریدن بك
هرنبهسنه نظراولیله بلاغت وفصاحتله آراسته درپیدیلر لکن دردمندك اقلیم عبرتنده بوبحه بلاوکربنده زاویه هجرتده
وکنج حسرتده جانی بومرتبه ده درده کرفتار اوبوحه اودره الکادندن قوی خاطرشکسته ودل خسته اولوب مرحمتدن
وذکری کوندیدی آنا خواجه عشقی یوکی قانون آدبنی نامه اولیدر اولوجهله بویتی یازدی نالهٔ عشقدر وصدقدنه شاهد کلا
شعر اولدی کافله نامهٔ مهرانکدکه تا شاهد اولاکاندن کیم خبر بن سکا صورة نامهٔ خواجه عشقی بشکم مشوقی فرهاد
آفاق جهان آرای جوماه عذاری دفن دای امهر سپهر مجال سپهر مهر مجال فلك تخت وآسمان ریعت ملك بخت وسنتی طلعت
کیوان شرات شاه سریر دولت شهریار کیتی خدیوی یاد شاه ملك محبوبی شعر سریر ملك محبوبی یاد شاه ملك محبوبی شعر
صوفی تکر ساد ملاحت قرنی سنرسان فصاحت کلنی لطف وفا کلین کلزار صفا شعر ایام کلزار یدیك سرو دلاری شهریار یدی
کلون خدوا روون قد شعر صفا بستانیك خوش کو تدرو یی کلستانی وفانك راست سروی لاله رو وسنبل مو شعر
لب لعل ودیشی لولو سیمبر هلال ابرو قمرخاد دلبر هر کیچه زلفی چاکی جلیسم وهر کون فکر جالی جلیسم
کیچه وکندیای مهروایسم رخسار زلفك خیال دیدم جلیسم محبك فکریله سوردم عمر بسر هر دم دوردیده کوردم نوریه کچه کوکلده سنه زاریم
تحیات وفاما واظلهوفروغ وطرفی محبتنه لطایف تسلیمات صفا اقوا واختصاصوسوکه انواع تعظیم ایله آراسته واشتیاقی
کریاله یراسته درمحض صفای دلده حاضلدن فایح ودوای روح دوا اندن لایح اولور شعر سیچك موی تنی صنعتیچه دعالر
باشمك فطره یی دفتر حوقه تنالر شاکر کاشیای اکمل اولاسنه بنشه کیبی قوب توزدستنه دسته دعاکم عقل بولمایه اکاجلد
تاکم کاینکر لیلمور عذ قوانل نیم کلستان محبت ودوراحل یاد بهاریستان مودت ومحبت یرله ارسال وایصال ایلدقده تفکره صمیم

آشنا که از وی طوافی کند از کعبه کوی شه خوبان دیوث قاصد آشنا غنده باقی قوی و حق حسن و ساباتی او قوی نظر
شاهد غنا مشعلی او شد دیوث و دیدار جمال فی هما کور شد دیوث ابی کوزه او پدری هر می و حجت و بدل ما مالک ابی بیل
و پدر قوی دیوث شی ما مالک اکشندن جامه باشدن عامه فی و بالجمله هر نه که قادر و شوال شنه که باینده حاضر
بولوندی بیلد و زنده به یوردی بی مشوق یا دوخت و دلدار محبوب مشک و پدر و عنبر بیز نامه نی اوب عم گردیدن سیاه لغی
قره یوزینه و خوبی جمله بر ذره او لمق خوبی کوزنه سوردی و بدیکره اوب باشنده قوی شوال رجعه شاه مالک و شوال
مرتبه دوخندان او لیکه سرو زندن یقین او لندی که تیلی جان و قوچندن روحی روان ایدیدی خمر شوقندن زیاده مرست
اولوب بچه زادن صکره عطی ایشنه کلدی یعنی تعظیم و احترام بر له بر ندن دوب قیام ایلدی و فی او کتاب دستمالک شکسین
تابع دنم ایدوب مطالعه قیلدی بیوردی که صورة نامهٔ معشوقی که بعشقی فرشاد ایتمش امیر دیده صاحب ابی بیتوا
و ربیو کلدی کریده متأثر کتی مردم تنه عنان من شعر سیه سالار میدان محبت سر زدان مراهل حاجات حریق نار فراق عزق
محبان اشتیاق شعر محبم آتشی عشقم حریقی صدیقم هم محبم آم عزیقی عندلیب کلستانم بلبل هزار دستانم سیه چال خم خمنانک
تن زرخمال دل غمناک جمعه دده و جگر پردده هدف پیکان جفا و نشانه تیر بلا سیر ترقصه تمم عشقم بر ده آنه بی زنجیر همم دیوانه بی کوی میدان
جمعی چوگان کوی بلا شعر حیالم موسی عمرانی محمود عاشق و صالم خسته بی بیچاره عاشق ملامم جمله عالم جگر عشقم بولندم اولنیاتی قدم دیدار عاشق
هدیهٔ کل کلزار تحیات رخلرم کبی تازه و عطیهٔ ریحان سمنزار تسلیمات تا زه دلم کبی بی انداز که انواع احسان و عطا یله
آراسته کی اضافی مهره و فایله پیرا استه در سلطان خوبان شهریار محبوبان جاشیدن که شعر جهان محبوبک سرو دلبر دیده
کور دلبر دعوی سی سر لشکر دیده ایلیغ قیلدی فقره سوابق ایام و سوالف اعوام دن بری که محبی بسم و بنده دیر بسمی سده سعادتلو
و آشنا ده و ثمه نامهٔ مودة و بنده کی و رساله عبودیه و اقلدن کی رسالهٔ ایدوب برذره هم ماهیاندن صیلا و برخمه عنایه
مرحمتدن رجا ایدوب جواب نامه آزوبی تاخیر دن شعر ایا صاحب دلدن مندیلی قدیمی فراق بیتی که بوندن کی او لدی بعد ازین نعلم
سکا محصوص لطم ایلدم علم بر که سلطان عالم حسن و جمال پادشاه کشور ملاحت و کمال کریده خوبان و شاه محبوبان در ای علم
حسن و بحار آنم حرفی یا بردب جهان و دلدن یاد که مرحمتم و عنایت و هم اولوب اقرانکدن ممتاز محبوب یا آنک ایچون
کام استیاز قرب قاصدک ایله نامه کوندردم شعر یاد دوکلوری کا غذ او زره نامه هجو نلم مثلنه خسنو صاحب حامه
نوکیم دل دوندرن سکا دان کا و لانمن بنده لر ایچنده ممتاز ایصال نامه که مراد آت تا کلدنده عبد انوصول بوردمکه کوبنده
کلی یا خود ایلیوب امری درک ایدوب کندو رایک ترک ایدین شعر رحمی کندو یکو جود و جهانی دیلر عنان مشوق رهانی
زینهار دوزینها کلوب بی بوندم مرسار ایمه بن که سنک کندو حالکه جنبلا صورتک و بنی کوردکده خسته صبو ایکدرک
بوندن بری یا خود بیاد بوتو انه تکلم آشنا حالک بولورین دائم کدر ملا متلدن آنوده او لکی آب و قارایله بجده دفعه بودم دنی هوز
ازی ظاهر فرود و مادی سوبله بلا سن امرم مرحمتکه او لابی و الا کی قاصد بوقوع عنایه و رایم او لورین و السلام فی تحریر

علم آرا کوزه که او ج سپهر و داد دن طالع و مفاخر خطیر آسینه جهان عالم کوزه که بریج فلک اتحاد دن لامعه افشای سده فیروزه و مهر پرور
بوده که اگر الطاف کریم مالانهایه و اعطای قدیم فی عایه قانون ازلی و قاعده کلی بر یلی بوجنبله شعر فراقک یاردنه یاوز کوزیمه
کل اولوب تن و آقطی اعده دودم نه آتشدر که کولده مدرخانی نه یاشدر بولکه غرق اندیجه ایدی نه آوده در قلبکه دودی فلکی کاه صور کوزده یه قوی
سمکده کا بوریشان دورکاه حاضر سوتی و بر لیکا و حاندن استکانی و لیسون استیاقی بی الیا بولورم شعر کوندیه یلک کرا اولم ایلدکرشد کا
یر یکا غریبا و لکر یکا یار آریقی له قادر و صالدن مالوس محبوس همرا لده محبوس ریجیر عشقله دست و پا بسته پیر فرقدن ماتور
اولمللو حسته سرکردان و آواره اقامه و مجاهد عویق دریای فراق حریق آتش اشتیاق نه بر همدم و آدم کا و لا بر مرثه محرم نه دوه
بولیور کا و لا درد دشمه مهم شعر نه راز اولو بر یکم یوق بوکا همراز اولور بر درد دن کیمسه لر خبر دکم درده و مساز اولور دل
پر غم سوزمه همراز اولوب حاله آجیوب اغلایه و حسته کولکم عن اجمعین اجمعون انکم روان اولوب کا علیا شعر غده کور دکجه دامنی یاشلی
اولیحرکشیه جنم کیمسه ساز اولسه نجی ملاحظه خیال و مالکم ایشم و مطالعه مودة مالی لیالی حلیم او لشتر شعر
درد زدله نعله نور دنا ریشمک حان مرام محبه ایلر ایچم راهلیکن نصور کا شداید الم دوکار دوکار مرحبه کولکم ایده
انکساد و مرغوب اسقام مجرک ای کلستان حرم نجا و مواده و مجانه او لدوکا و ایلشدر که شیشه خاطر صنلین مرتب انکه حاریه
و بوکوزه حرزدهٔ سرزوی او لان بیارک دردنه بیاده محال قالمامشدله شعر دردکه دوست همرنه بیان بولندی غم بسیار شده درمان بولندی
آتا بولنده فقیه و دل شکسته حیران او لایار شیرین زبان و ایرد و دادم که بو رساله شیرین زبان و رقعه حریر لسانی خاطر سرایجه دلده
او لجمالی کوردی خیال یابی حضرته بوز سوزیچین و صولده همدم قول و آنچ اولب مطالعه بوزلدقدن صکره ماستکاری او لیجی
بر برق کا عذ ایله بوصیقه حسته و محبوبه دلشکسته یاد او لنمی حریم او نیه شعر خوبلر ایچره آفتدی نولایر آد ایتمک نه
بنده زی کا عذ ایله بن موکلی یاد ایتمک نا که بولدی بر ذره ده وه و بوحسته جانه شفا او لوب او لاکه هر دلده اومعاده
و آشنا ده سعادتله ایر مکا حاقت کلوب علی دعم الوفاق بولدی بر اشتیاقده مشاهده جمال و دیدیت فرخنده فال بیسر او لا شعر
شهاده بندیجه مقرومه فلکر حقی تسبیح ایدیجه ملکلر شده و سرد دفتر خوبان او لکه بن ریسو و سیر محبوبان او لدین
بولوب اوج ملاحظه کلی جمالدن مرهی کودسوزدر و آلی باقی فی جهاد حسن و محبی و محکی کلزار محبوبی در بیاع ملاحت ظراوت
و کلستان طراوت و لطافت ابی اثر او بر عمل لیسان کلزار و دان و بلبلکدن سوزه و از جمالی یاد جوانی آمه و مرشد موزونی
عشقی یا یلدیروزنده معشوق و محبوبه نامه عکی التفیل کوردی عاشق عشقینک باقی احوالین صوردی تمام حالی بیلدکده نظره
بیمار دنکلی یا یوب دوردی بیلد و فایونی و قلدیم صرحرفی یا یوب قلم شکیلی یله کاغد سینی او زره دفتحی محبوبی نامه یا یوب
قاصده و بردی بیلد روزنده که نامه بی الدی لوح قرینی بی قوینه صالدی بی قرینی بوسی یوب آه جبالین شبانه او لوب
استسولدن یکا دوآنه او لدی بجده درد و لطف او لادی و اظهار محبوبی و جمال شکسته دلی کدکدنصکره او قادی نزهه دستانی
کلشنه ده کوزده و نرکس نهال شیوه کلدی خوابجه عشقی جوان بیلد روزنده بی کوردی در حال بی بدن روزنده بی کوردی و جهانی نار مهم

اوتیمامده اهتمام ایدوب سلوی جون تمام ایدوب فی اختیاره کندودن کتدی دیو یای عشقی یه تکرار جوق اموالی محمد جلدار
خروق ایدوب حامه کشتی عمللری دوزق ضبرلی کردای حسرته صالدی لجه زمان متحیر قالدی چونکه کندو یه کلوب
تکاری یه الله الدی کوکلون آچوب زبان حدیثله افیوق جان قولاغیله استماع ایلدی تحول یره له کلدار محمد سلام
کلدی تحفه ایله ارسال ایلدوکی اوتوزدوق دماغ جانی معطر و مشام روحانی معنبر اولوردی وقدمه له کلمکله معاسنده جمعا
کلمیندن اوتوح حرکت ترتیبله لایله کیتی عزیمه دائر اولوردی وقوعی کوردی غایتده مضطرب الحال و مکدر البال اولوردی
گه عمللرین و له شادان گه کریان و له خندان عصه ایله سرودی آرسنده فالمندوقی و بالجمله علی الدوام بحه آیام دوزکارین بو
وجه اوزره بگوردی واردقجه محتار و متحیر کار و زیاده اولدی نامک متقدر الری و زاحی یتیوالوسیله مراجعتی و ب
آستانه سعادت مزدن استمداد ایده باشلادی هم خدمه که بر دیبی و ستدای دین و شیخ ناصح کرینده تامین ایشنه و آیب
خاک پایینه یوز سوده درده ام و زحمتده مرهم استردی خلوت کیندن خواجه عشقی کرتردی حضرت ابی ایوب
انصاری یه کی خالد بن الولید رضی الله عنه عکاول کلدیکده برشیخ حرمت رهبر و حقیقت پیرادایدی خواجه عشقی اول
عزیزی رویه عزلت و خاطره وحدتده بولوب خاک راهنه یوز سوده بولوب حالنی تمام اعلام ایدکده بو مرضه شفاده بولدوقده دعا
الله کلدار احمدی بیتوای طریق محمدی دیده اهل یقین مرکز دایره عشق و مصاحب مقبول صحابه رسول نامور دین پناهی ابو ایوب
رضی الله عنه حضرتینک روحیدز استمداد ایله اولوردیدی خواجه عشقی چونکه اول عزیزدن بو مبارک نعمتی دیکلدی سوردیده طلبدن
اکلدی بی بی توفیق تربه معظمه ابی ایوب انصاری یه حاضر اولدی و آنده اولدیغی اول مدده مرهونه محمودیده ساعد و کریکلی اولوب
ایده وب قرابنه اشکدیجی اقاتاری ایله کوزلرین ستلدیر ایده وب درندن صدقه دلدن حقه نار محتله یوزکن یاقدی آستانه عالیی یه قربت
یتردیه مجاور اولوب بحمده مدة و زمان کرجدت تربه سیاه ایده وب فاغیی الحاجه مناجاتده اولدی مدة وضع خوان دوزکار
کهنه هاکاریه دران وقت خواجه عشقی یه سماعتی یه کلشان دن خواجه عشقی یه بو وجهله شفایی افتده وحشت کوکلی آباده
کسه مونجی اوتماغه بولدوقده قلیسه تمام دهشتله واقع اولدی سیر کلستانه و تماشای بوستان رایغ غوم و دایغ همومدن کیشنک
قلیندن حشیشی زایل و استراحت دل حاصل ایلدیو بر کلستان کی سابقا آیام نهاده دن مانند جنت سرسبز بر زمینه ایری
تعجلوب عاشق عشقی افتان و خیزان که آیام فضل خزان ایریدی اول کلشنه وارد یجون روضه ارشکنه یاهدی قدمه وضی
آردندی عصه و غم پس قودون ایجره کیردی نه کوردی کوردیکه دوزکار مرده و موی کبی کهنه اولمغی روی زمین
سیندوب سیاهلاده دنلی جون لیله نهار فی قرار اولوب دوزکار کهنه نهار اولمغی یوزندن یاغ برداغ سوتن بی چراغ دنیی ده دیار
لال بلبل کویده فی مجال کلمز برده آب کلشن افسرده خلع کل شکسته فحیمه طلبن دهشته عندلیب فی سوز خیار السوده
سوسک اوامنی تمامی بشنه لک دوغنی هولاکینی دیکی افاقره ستانی جیافره تاباغی برکسک دیکی کلدارک بوزلنی تیرابی
اوغلان بکری نوارلنی کلمز سنبل نوری مرارمنی دهتره دوبلنی کلمک ساچی یولمغی سنبلک حولبلدر اول یوادانه دمغی کوکرار لیلدر

اوآدن

آرادن کوچمغی قوشرقیلاغه کیتمغی ابوبکار یلاغه کیتمغی مرغانی ترنم بلبلدن تکلمدن قالمغی حرکات مذهوله دن خالی دکدر بکی
جلد ایده وب حامه سبزدن عمللرین بیرانلرین ایده وب خاک سیاه اچره باسیده ایلنمغه سرسبزلغه یادیرمغه شاهی ایله مرتع
کم برک هرطرفی ریزان ایده سرسبز و آراسته محمد برک دخلی تغیر محی آل و آله کمی قیزی لاله کبی کیناک بکری و حیش
و همدمی کمیک تحی دوزده کلوب قصا سهمدن محی دزده دوغی جون زعفران کیناک یوزین بوزمش دوران اولدیغه
سیرستان فوزمش قدیده و بهارستان بوجان نایده اولمش دوزکار دیو کار یا عبانه محجب اولمغی اونیاغی نارین دویی زمین
جوشقی دکه یا رکیبن الذی آلمغ شکیبی و آرامی هجر صالمغی اول یحاده برکوشه ده شب و روز ایده شه ده کلوفراقیده
کلدار اشیا قیده اودم حسرتدن باغ جوغی یاستانوب بالبغی خاره و خاشاک بستری عباد و خاک اولمغی جرعه عذاره
عمر ایلدار ده و لایک جانن آلمغی ابنی وسیی یاغی و ایکلدوبی کسیلوب کوزلری جانی آرد یجه آچوق قالمغی اوستنده
خندقصایو دوشی اطرافی بلاپوروشی اغزی و نفاری فوزوشی یحی و دانی جوزشی دومنی تعریه محمدلار اوزلمغی
برکه یحلدار کمرکه ساعت دنیایه قیامت آولیه ایردیکه دعا سرافیله نفخ صاعقه ایله جهانه آشوب و آتش صالوب جمله
هلاک اولدیکم مدهره محلوقات جان جانک اولوب باغ و راغ و کهسار تلال و جبال و انجار اکلدیکم زمین ایکلو ایکلو
تسلیم جان ایده وب طیر اعه دوشب جان اولدیکی اول دمده رتبک جاده دن بولنلر کوزیا غلریله یوب زاله دن کا مور
ساچوب برمدن کون سپیدیر بوزده صاروب قیرزاله ده دفن ایتدیلر موتیه دکز آچوب جونی طاغلر کوزلری بکاریدن
آیده وب حرقی اولدی جهان تمام زده اولوب بولنلر تمام طولدیرن کیوب سیاهلره عزی و عالم کوزیاشریله مستغرق اولدیکی
بر محجب حاده عظامه و بر غریب حاله وفات ایدیکه وصی سیاله سرحی لسانم کلدی اولمز بوخواجه عشقی فی حیاتی دنیا و عقبا
دوزکار بوعه لیلدار بهاری فرار اولدیغی کوردیکه غم الوده یوزن طوراعه اوردی نضرع و نیاز ایله عدد بقصر الیوم عاشق
قلدی و دعی کلمه اخرانده عزم ایده وکلدی عیاده نامه مرتاد عشقی جمشق یا بیک دوندی مدبر الیل و النهار سقلب القلوب
والابصار محمد یه بردوکار برده عیدن نه صوده وداع محاب قدر ندن سوک کیمیت اظهار ایدیکلدی جهیم بصیرتلکه ناظره
قضایله رضاده اولوب وفینه حاضر اولوب کوکلرده برکون عشقی مدهوشی بیک دوندیه طوغی اولدیغی بیرازسلکه کدنه کهکره
بکاریار معشوق و محبوب شهر اسکوبه سمرقنده سابقا کوردکم جواب نامکه حضرت معشوق سکاکوردکم یکیون له بکا سلام ایدکه
کریمزدن سکره بر حبیر الکلیموب بوحایشه سر سیلکه ایرتمک جزمن ایدوب بولاعزم ایده وب اولادندن جوانفعال واقع اولدیغی سوک
سکوبه دوکار زیاده شادمان اولوب سکا قیدلدیغی افعاله تمام پیشمان اولمق اهل نفعه برکه کلوب خبر ویرده جهور نده اولنلر
دعی اخلاق حمیده ایله متحلی اولمغی ایلنلر سول زمانده سنک عشقک سعلوی اولوب وجودی تزیین و عاقبتی اتمام اولوب
یاز افلی مناسب بودکه بو حبیر عیاده نامک ایصالی ایده وب والدم احوالی دکلوم دیرسه جوقی بحمده اولنمغه والده
تدبیر بردیاری و قضاء بحمایی اکر کار دیسه و کر افعال عسیر دهر بیسه کوزیله دیده وکره عشقی بحاده نک تکرار یوزین یاز الدیکی

صورة عیادی نامه

ایمن و ذریعه آمد عیادی بی مخوم بر نامه بیک دونده به تسلیم ایرده و مشوق جا بنده ارسال الکدی

آلای رفع جسم و نور دیده — چهان ایجده جان کی کریده — خدنک غمزه بی سحر کی ریز — کمان ابرو و لعبتی خرا آویز

نوری آلی مده و مهرم سرایر — سودا نوشانه دینه بکرز — قشنک بابی بیچ اولنی کرپیز — کولکز غمزه بی بی ترینه تخیر

لبسنک کرجد جلوه کلمه بی — وی یاد مدار اولمه بر بیتشی — یا غمزه مرده به جان الجکلی — ولی نوی جان مدیم کا بیلی

نوری بدری قیلور نوراسلی — سیهرک بابی تاجی لی نعلی — لبی نیلین و بیز بن شکریز — پرشان زلف چشمی فتنه لکز

جهان شدراوزک جادوی جهانک — زمان جاکراوزک شاهی مانک — بوکلخ بنده صاوق جاکرلکدن — دکل کز ظلم و عدکتورلکدن

سلام و نوی و عاز اده تازه — محبتلر شارتماده تازه — بنفشه بی تولدی طوغدی بی همر

نوا شم قطر بی کی بی عدد در — صحیک موی و صفحی کی جدد در — دعادن ظلم بیل ای بی نوی در — که دلایینه بحاد لدی دکدر

راشدم بر حرز اعزه طبرق — وجودم دتری نیکه بیرق — دیکر حبی کی بی شه اوزن — قنی بی خم و بیوسته اولنی

نوری مهر بدن ابر جمیله تاب — تی دتر ره ده جنی نوی تاب — روحی مزاشه ابر بنی هوی آه — جالی ایغی سر لنی حاشه ده

عرقدن جنی دوشنی کولاکی — صرنی کز نیلر سرحی ای آلی — یعاغنی اولدی نور اولنی قوی لکی دار — داغنی بحر اولدی لکی دار

اولیا کی طره سنلین عبر افشان — دل یاغلین اولنی بر بشان — قنی کی بی دوبی حلاله — تی عاشقلین بزر دیاله

نوری مهر بی اراده نی هزاردی — بولدم نی لاله لیلر اغوان دی — زلال لیلری امره اولنی — جالی کلری بزره اولنی

یاوز یلدز بی بوبرک بید لرنک — اولوب غایت حزینی جم خلقان — دوکدی کوزیاش یی مه نورکدن — دوه نی تخی یا آل طلسمدن

قبوکدن دور اراغ اولسون دکلر — سحاب فتنه بی مه نورکدن — سلاملر جهان دوه تپه یاته

حسودلک کوزی عبر لنی اولدی — سوندیدوکی عمر لی اولدی — نه شکر لکه ملک جاله اوندی

نه سهم اولور تجمل بی قدده — که یکلی بی یاردی جانی جکرده — که اکلدکی اولیر تم قاردده

قلم کبی خوبنوب کوزم اوزره — سکا وارنی دیلرم نورالوده — ندکلور ایدی بی خاله

چو یلدم جاده یونی کوزم نوره — ایشم خرما نیدی سودیکی — بلا بی لایدی لخدی باشدن آیدی

حرامدن غافلولری یاکز آتی — کودمه قاره صولاندی قلمونی — ایدوب یاردم جکر قانیله نامه

صبا یلی کبی عالی قیوکا — خبر یکلو کوندردم قیوکا — اکر چشم ایراغ اولدم نظرکن — خیالک آیروکلدی بصرکن

دکل تنی بی کلوم بنده جانی — بطاق صورنده سینه بی عیانی — بوبرلرم کیهم بت پرستم

دله اولدکلشک اولدی بی هوس — کوبرنجانه اولدی بویله تحریر — خیالک غیری هیچ بر محرم اوق

کوزم یاشندن اوکا هدم اوق — آغر لکلر ایدوب دخی تحمل اولنوق — هیئتی بی هم شانه اولدن

توکا تحفه و عنتل اولنوق — صیحه اولنون تیلی نی هلا اولنون — سلامت جامه نابدک دلی اولن

چو صفت دوست مشهود اولدی بی دل — همیشه بودعا دن غیری دی دله — الهی ورینه خوبانه صحبت — جهان شمی مه نابانه صحبت

بجه بر لیلی ذرا آغلدم بن — دمیده فیر یکل خندانه صحبت — اولیدر بنده لر احوالی مشکل — دیکر کز نابا سلطانه صحبت

جو لطفان جانی قولدن کیدم — تحمل ایتمه جانی جانانه صحبت — بعشلایتمه جانی جانانه صحبت

بابد دونده بجانب مشوق دکت بیک دونده نامهٔ الوب ویرده بابد دوبیلیشه قاری بی بابد دیمیاله یاریجی بابد دیاباره

وشهر شهر یاردن یکا دوانه اولدی کونلرده برکون آشیانه مشوقه ایردی اجازه اولوب حرم خاصنده خلوه خانه سینه کیردی

مشقی بنده کون جالی بالکوزه بوندوسودی خاطر کوزصورتی عیاده نامه کوندردی دیدکده مشوق جامه خوابی وزده اوتوردی

ونامه لک کلدکی کوردی جواب فاتحه سندن خاتمه دکن اقدی فحوای اشیله تحت چمن اغوجاقدی سرنیله دره دن خانه قلنی اقدی

تمام اجازه دن تمام دوه ایدوب لطیفه کرکی بی توق حاصل اولدی مهوی ملاحظه سندن جانی راحت وخرم سینه استراحت

حاصل اولدی بدنده سلامت وصحت کلدی بی بدره ومامه هدیره ومرادنه خاطر لره دوانه خوشنا دنده وهمایه حصیر وکبیر

ازاده وایسوخانه سماعدنده اولان نوعشقی وبیک دونده یه مودته ایردی ای قدم دوه دوبی مبارک سیزده حمایتدوخوشنا

دیوردعالر ایدیرکه خاصهٔ بیک دونده یه خلعی انعام واحسان وعامهٔ خلقه بذل وقبالهٔ ایلدیکر اولاشاده بیک دونده عاشنای آیلی

شهر ایچنده زرقلاکدن برکاغده آسانی ایردی **در کلشن حقیقت کل اندر کلستان معرفت سنبل** ارجوشیخ جمل

سنان تکیه الرحمه و الرضوان بحقی سعت کرده آنلر وجانبده بیک دونده مشوقدن یکا جوابن اولدی بی دوکان عشقی بجاده قالدی حرافی

دیرکه کان عالمدن صفاله روزکار دن وفاله بولیوب کاه ماحولیایه دوشدی اولدی بی آه دیچ کاه یا آنه سویلدی بی شکوه یه نیدیچ

ایام دوزکاردن چکدیکی رنج — سیه تخته دیرکی ایچره هرمچی — اولدی بی زاده و زاده دایم بی مراد — اولدی بی غنه مدکر شتی نسنه قولی حکایت

دهردن قولدی بی شکایت هرصبح وشام — طالعمه دشمام الدی عقده لری کوردکی اغلدی دوکردکی کوزلری آغلرهرکز کیمسه کوزی کیمسه اغلمز

زاغلیایی دوه لری کیمسه اغلمز — لکه کلنوب کوزی صغر کا بنه له بیاض چمنی نشته قطره آب حیاته کوشه دوران ذاویه محجر اندهٔ

علدی ذلیل اولدی آواره قلبی بجاده — بغری یاره یاره دلی یاره یاره — مرکزه آنی دمانی دونوب ممنون

سیر حیرت عمکن سیکن بی زندکانی دوشنی دنیوزم ایچینه دوشنی اوشی مودلم — این ایدوچون خوده

طلبین ایدوچون دنیوز مرحاله که اخرالده دوقوبی اولنکر اسرار دردکن کوزن خوفایدوب دیزه دوب اقرار لار دیوعظیم حالده کیدی

بر کیجه روحانیه خضر بی ایوب انصاری ایرینوب استوله وآرمغی والده دوزمنی اشاره بی اولوریس بی توقف کجالی لوحه بی اعلا بصقه

سیل ایدوب اولحاله سلوکده تمهید ذیل اولدی دخی استوالی دوایا وخانقاه لرینوبرده دوایدی جوبرکار دوایا شیخ کبار

وصفاری عام زیارته ایردی چون حاجیان کعبه زوار اولدی عاشقی ایمان مذهب کیجه کزدن برشب اولی وخوبن وعریف

بعض لیله قریبی برعام ترتیب وحاناقاه لطیفه ایردی بیراز تنکر ایردوب دوردی بی ظاهره بی وضوبوله حاجب

کیجه دوتری دی نظر ایدوب کوردی مرکز دایره عشقه دن زیحیر اله اصلنی برقندیل زجاج اچرناری نور اولوب

ثمله سجده صبا و دور بر دلبر السنده نرالای دهر دینی صحیح اعتقاد و راست یعنی حلوه او لور حالتی نقل ایدوب جانب و دلدن زوال ایدر
یعنی او سمه دن عاری و کرالله دلبرنده حاری نه کبر مال و منال نه جاه باطل خیال نه نصب ایچون ملال نه خوف ایتمه امید
نه امید احسان و دین نه تدبیر تدلیل و کبرنه رای کبیر و صغیر طلب خطوبه قبول یعنی لمعی مقصود ذری او نکار نده یعنی الله و سحر ال
برجا یتنده و بر یوز اسلام خرقه سی عمر اسلام دهر ده تا حی دال معرفتی طلبی الله ال سیاه عمامه ست او ردوه جامه کبی زانو ده نوب
سر طلاق و نی ذوقیار ایله تسبیح و تحمید و توحید ایدوب عشقی یه چاره ایدر ایشتمه ای حدیه الهی ایر یوکوب کوزری یکار ندن
دو کمیا نی اول یوز عوریک آیاغنده یاتی قوری و امر یرعه الماعت ایده بعثا یتی یعنی اول نسخ اهل دل امر شریکا مل ادیدن تاج
وفا دن کسوت و بر توب تلوین ذکر ایده و صع عشقی خلوته کیرمی و فات معشوق آما اول حاینده یبلک دوکده شهر معشوق لایحی حوق
یره ده یراز آیام ارام ایلیون ده قالمشری بحر قضا لکه ناصیه سنه یره ده امضا او لنمشدر ناکاه مسکین یبلک خسته و حاطر خسته او لدری
او نوما یوب امر حی حدن زیاده او لوب یرا یکی آی اقامه صاحب فراشی او لدری عزن سحابی و لطف یزدانی ایر یوب دهر اندن عمر ایله زایق
قبات دفع ایدوب حالی محلوقات و حی حیه سوق حیات تقدیر اتمی ایچون حی قوالکم ذالک سلامت جان و دن حاصل او لوب جسمنه قدرت
و استراحت کلوب بیمار یدن صحت بولدقده خانه معشوقه کلدی علمای حرم محترم قدومیا یله کوزی یا تدیریه مسترق و ب مظلم
کبی سیاهلر عمر تا او لوب یبلک دوکده کلمز نده این ذالان قرار دوا قعان ایدوب یا شلریه طاشار او لوب کوز لرندن یاشلر
دو کوب ایتدیکی عشقیک مکتوبی ایصال و سوزک انصاف لدی حکمه دعا یله نامه یی او قوب عاینده مشکوه و فهاینده مروه او لدی
برهمنیه دن نام راحت او لوب لرکی بحی صحت بولدی یبلک دوکده قدمه مرکلوا و لدی یوحسه کیدیمی یره ده ملاقات او لمایور کم
یوحسه خسته سیدر کوک دیدو کده الهی روح همتله آیاغه قالدیغ آله کیدر مدک اول آنا ده قرار ایده موده کاه کوشک کاه و آرزو ده
کاهی جانب آیا کله طوار سیر یه برقایق دهمه واردقده نلسن او لوب تکرار یمیا او لدری برهمنه یکموب تسلیم او لدی یه دیکدم یبلک دوکده
سیه دن جاک کوزلرین مناظر ایدوب یاکلمایله تبه دن زیاده ایده و عشقی جانینه دوا یله او لدری یبلک دوکده یاشمول
آمد دعشقی آ آ لمعات معشوق حضرتلر کوکده بر کون اشتیاق کرب کوب ایوب لی نصاری علیه رحمه الباری ترتیبی حاز ایتمه
دو آنه او لدری عشقی یه کتنده بو یا مع او لدرک قوتندن صوت دیه قدمه کیدو کن کمه یلدی یا بوس ایشو له کوب حاصل مزعه
عبادا یی خوشه جوشه حرمن لمعات دا یله لری تعمین کوشه کوشه حست وجو ایدوب سیر ایلدی عاقبت مشایخلک حدا دیدی
تنج سبل قدری حاقا نهشه کلدی ایقاظ کور دی خرقه یی کاکو و کوزری سوز خلقدن کسدو یه جامه ویروب یونه قاذ
دو تنج یر سحی محمد سدن حروف آدا یم صلوه و فاعا یحون محمد دو آنه او لدی یبلک دوکده دقت ایدی یسما و حبشنده
آدام و روشندن عشقی ایدو کن یلدی و لکن دهاینه مهر سکوت او ردی عامه یه دوردی عمامه تمام او لوب جامعه سرتی
هر کبی امور نسبه مشوق او لدقده عشقیک توب داس او ده او ردی حرس معشوقه عشقیک نامه سن ویرد کده کمایله دن
و رحمندی صحة بولوب تمام حضورین و مرجانه معشوقدن تعبد الامضال یبلک دوکده کندو نلکی بیمار یده دلشکسته او لوب او ل

انا ده

انا ده معشوق تکراخسته او لوب آخره وفات ایدو کده دیدی عشقی یچاره تبلدی آیین و زاده مانند و هادا ایلدی زیاد کلکی
جاک او لدی جامه انا ده دو یندی تاد ای عمامه یی چون مار شاع صبری یی دواچی او لدی یا مخی آخ او لدی تسبیح حمد آنده
آلدی یا یاله سینه یاره یاره خرقه یاده یاره سوالدی رخاک بدن جاک جاک رنی خلوه خاناک او لدی محرآندن حموشحر آدم
او سینده او ندی عالم کسمه یلدر دخمه ندر مرهم عاقبت پیر کرم تنج عطیه خبر ایردی لطفندن عشقی یی کلوب کوردی همانا
رسم الله دیوب ارشاده تقلیوب بل سینه سینه الا او ردی خول برقاطع سلکین اصطرابن قطع ایده ب تسکین ایلدیب
سن بیراز توجه ایدوب دو ردی لمعی آما ایتوب بو زنه او ردی بی عشقیدن قوبرشایی رفع او لوب اول آن حمیت خاطر
حاصل او لوب قلبنه اطمینان کلدی همین حضرت تنج اکسنه حامه یا نسنه تاج و عامه کیو دب خلوه خاصنه آتوب کندیه
سوال کردن پیر عزیز عشقی از کذشته احوال و مولدش و جواب دادن او بی حضرت شیخ کامل پیر جوان دل
عشقی یه نوبله مرادت و تایک و بو مرتبه اضطرابک ندندر و نه یزدن بی سوال ایلدی عشقی دهی جوابنده یدیکه علم
او دنه که کوهستان و جبالده مسکن ایدر عشقی مولدم اول معدندر تنج دیدیکه او دن ندر عشقی ایتدی آما او دن خوفا لیسنک
قدری و محلوماتی ده عظیم عمر لرندن برجاو دم طولی او ن ایکی او ن اوچ زراع متداری کلدی یال قوانی دسنده
محروطی شکل جلدی آردها شالی یی باوه ماردنک کوده سنک تخمی عرضنه آر قوچاقی یرزر قوردن عینک نهایتی اشنده
یا نکلک بدایی کبی ایکدرک مشهور او لدن کور سلان کور سندن قویر دینی او جنه و اریجه همواره جسمنه متصل یر زراع
متداری صافی ناقور دینی واه کلخذه یا زعظیم او جاقده یر زراع کوزسالدنده یر طاغدن یر طاغه سورلو او حر
دینی ده جاع واده نهمه آینه کبی الکی کوزلری واره مولدم که غریب اجسم ایدر قور دینی آتنی کبی ضیا و یرده کاکل او لسا راوندن
السیدر کوبدنه متصل و دور او لدیرک خلقی عین کوب او ندنک ایدوکی طاغده جاهلر حرز ایده ب جواهر آله کوندوب سیم
و زر حاصل ایدر لر حضرت شیخ بلدوغی تقریق ایلدی آما بم حالدن در کذشتم مطولدر تفصیلی یوقدر محاک لکن بطریق ایجاز او دیکه
و ابعده یر یوزی یکاهمر او لوب آنوکلکهیه یی حوانی ایدوب بیده سنه شکلده کلدکده بنر نکلیده یر محبوب او لدری دو کلم الاوب
نا بیدا او لدری بی شهر اسکوبه وارد م نرکلشنه ایردم آلدنه او لدو رنک شالی معشوق نام یر محبوب کوردم یدی یلده او لوب عشقله
او دی و نی محبتی محکم آنلره حاکم غلطان و سرکردان ایدم بوده عه و فاقی حیرندن هلاک او یوردو تمتدم باقی امر حضرت شیخدن دیدی
تنج سبل رسان علیه الرحمة والغفران عشقی را نصیحت کردن کردیده سخنان و بیران اهل کمال معتقد آه زمره اهل فضل
و حال و آه طریقنده یکانه دستا و کلمنی معارفی حقایقده طوطی شیرین کفتار آبوب دهان تکرار سالدن عشقی یه ایتدیکه
ای بیر حوتی آداب سامع سرتیدا قلبکه کده مفهوم و سکا غیبه معلوم او لمویکه حایکاه رفیع و مقام منیعده هر فرد انسان
و لی اصلی و در کاه اولدر سرآی عالیدن سلسله اولیا و انبیا دن انتقال ایدوب بو سرزل فی ثبات و تراده نزول
و مکان و مقر تا بیداره دهولا عشدر کامدر هر مولود مکان اصلی سنه طالب و هر جوهر موجود معدنی جلی سنه راغب اولوب

وارشد رسد که کل شئ یرجع الی اصله در لکن بعضه هادی سبیل هدایت دن نصره و عنایة ایروب راه آسنه سالک و بعضی
طریق حقه سلوک ایتوب سلک ضلالته هالک اولور سکا بحمد الله دعوة یا دنیای خدعة یه الجمله ایروب اول صور دنیا دن
تجلی ایروب دل بریشانکه حمیت و تلی حاصل اولدی پس من احد معنی حقیقت طلبنده محمد اول اوضنه مواشکال صور
دنیاده حقیقت وارضمه دیرلر بو حوادث و تصورات دنیا کلی کی ظاهر در که علی الدوام هر دور زمانده و قرنی متقضان
و انتقاله که حر دنیای دنی فی ثبات و فی حاصل در کویاکه ظل زائل در نقشنک حقیقتیدر باطل شهد یدر قاتل مثابی فنا
عنایتی عنا عمر آنی حوادث سرابی مرآت عاقبت دنیا دنی اولدر کندوده محبت ایدرمی کندوده دن طالبی محبوندن محاوریدر
عاد تی سافر اولوب کوچمک اهلیکه صنعتی تیز بر کلوب بکمک بن ورسنه که ثابت اولیا اکا دل دیرمک اولمز مواسنه
خیال اولور اکا الا ایرمک اولمز جوادده قرار و هشته کوکل دیرمکدر هر نکه بر یا اولوب فانی معلق دنیا
بکر لهو صبیانه شعبده یا در هر دمده یوز صوره کوستروز اسانه صوره تندر کوز مزین ایروب کچ مشیده آلاکه محو اولیه
و هیچ بن انسان کامل الطریق دکلدر آلاکه طالب محو حقیقتی و لقدره و وجدی معلوملر اولسون که اهل شرع و حقیقت قائلرنده
معروفدر که محو و حقیقتی حال و جلاکه موصوفدر کورسک جانی خوف ایله جلا لیدن کورسک جلا لیدن رجا ایله جانی بن ثابت
اهلی مثالینک بودر مثالی کاولیانی خوف و رجادن خالی معرفت اهلی اول حاصل اولمز بر آن حضورندن غایب دکلدر فانی ایله
راقواط و تفریط آنه اوزنا یول یوله یا نده کیمه دنیاده جوفا غلوب غم جلده کوکا بحضوردا اولمز جوفی کولمسه مروردکا
معروف اولمز بر حضوره یول که عنانلنه عنایتی اولیا براه له طالبنه ولکه اکا سنده آخر اولیا اولمز بر آن حضورندن غایب دکلدر فانی ایله
اولیا بر شئ آولیی بر محبوبه محبت ایله که حسنک اولیادر والی بر معشوق سوکه اولیا هرکز استعالی دیوب یدر یضی الله
یسی کدر مرید دنیای بر عزیز عشقی جانان بر شئ رد که عشقی دشاع کوبن شد ولی یا بن تام کبی ندا ندر
بیر طریقت مرید حقیقت عشقی فی تمام اهل دل کالمرشده قائل اولوب شعر محاربی عشقه اولدی ندا کسه کرال
اولیک قل حقیقی یه مدلل دیوب کندوده دسماز و هر آن ایدوب ترشیه آغاز ایتدی بی فیض ربانی یه طعن
محمد انی ایروب کوندن کونه جوی حال و اهل کال اولکه یا خلکه دی محول الاحوال حالنی احسن حاله تحویل عشقی محاربی بی
حقیقی یه تبدیل ایدوب احسانی کرامات و آیات و کشف انواع تجلیات میسر اولمغله اولیا نوزدن بی و آه دی سنجده دم
همت مقامی سیر ایدوب دل اسماء سنجده فی عزلت و خلوه و ریاضتله تعلیم الیوب تحلیدن خلاصی بولوب تحقیقه
ایروب تبکیل نفسی ایلیجه اولیا کی سل خدمتنده اولدی دمی شرایط مقصوده که اون نسنه در تمام بیلدوب مقصود علی
الدوام دل بدن و نفس معامله و کاریدن بالکلیه ایروب خلقدن عزلت و ماسوای حق ایله دن جوانمک یولدن
بعلیوب کوکلی موزین آچدی بی اولیجی سکوتله دی تاکه معرفة الله دن بکا ماطی اولا دیوجی طوتولوب قدن بر شئ نفس
بولانق دیکدم رصولیله آنی و عقلی عشقدن قلبی صافی و بالله دی بیجی آوازین قالدر معشوقین حضورنده قلبی معنای بی

الدوام آله الا الله کلمه سیله که افضل اذکاره در ذکر الله دی الیجی مقدره تو کل فقر و غنایه صحو و سکره محو و اثباته نفی
و رجاده قبلدی یدیجی هر نسنه که دله خطور ایدر اول نسنه دن نفی خاطر الله دی سکر یجی راه تحقیقدن بیر طرفه قالمیشی
الله دی طقر یجی ترک یوم ابدود خشوع و خضوعله یاز الله دی اویجی کولوا و امزحوا و لا تمروا مثولی موحیجه کسب
حلال دن آر یوب از ایچمک اوزره عمل الله دی که خیر الامور اوسطها در مریان وادی سبعه مقام اول شویله قدم
اولسونکه طلبنده که سیر الی الله در تعبی اماره غالبدر ذهد و تقوایه طالب دکولدر بو وادی اولده طالب کیمسه دکلدر ذکرده
قائم اولق درکار که عقل حر و بی بود دوته جونکه بر تو اوامه لعان کوستره سالک نفره اوروب افعان الله بر کشف
و کرامت بوزه و یور بر کره بر تو کوستر ایکی نفسک میانده در بو مقامده کاه شعله این در که ظلام پس بوزده ذکر کرکدر
علی الدوام ناطقی مستوی اولا وادیجی بوزده تعب و عنادخدمت و یله واردر بو وادی یه قدم اورمغه ترک مال و جاه کرکدر
عنتی آله کیرمکه طالبی قالدر بو موتی کرکدر و هر نسنه دن کرشنک قلبی پاک کرکدر جونکه دل صافی اولده وسنده قرار ایدوب
اوتوراجق یر پیدا اولوب نور ذات ظاهر اولوب جمله لدن پروانه کبی نور دن الله یا نمایا نلر مقام ثانی طالبده
قالیمیشی ظاهر اولده غیر مرشد کورمیجه و ذکر یا نی تلقین الله یه سیر الله در ذکر خفیه در که آکاه ذکر قلبی دیرلر بو یره عقل حر دنی کال
نورلر بو مقامده یر کره کرامات اولور سه بر کره حرابا یتلق اولور نور اون علم یقینی حاصل ایدوب طالبه معارف بوز کوستر
بوکا وادی عشق دیرلر بو وادیده بوز بیک طالب اشقاوه و شب بوز بلکدن بیری بیزله ایر مشدر بحر عرفانده عرقا و اولیا
بیچون بولمدن کیلوب نبی و اریسه هب و نیادر هر کز عقلی آره خلده ایتی بولمدر آره خلده عقل حمار ادکلدر مقام ثالث سالک
بو مقامده صاحب عرفان اولور دله آفتاب جانی ایر مشر بوذکره سیر علی الله دیرلر بو مقامده هر جهتدن تجلی اولور کاه انعکاسکاه
صفاتدن طلی و دهم و شک زایل اولوب بوندن نفسی ملهمه بوز دیرلر بوکا وادی معرفت دیرلر بو وادیمک بولدی بوزده
هر سالک کندو حدیجه سیر ایدر بو وادیده بوز دیک طالب اشقاوه و شب بوز بلکدن بیری بیزله ایر مشدر بحر عرفانده عرقا و اولیا
نسنه ایر مزک کرکدر سالک که بو وادی یی قطع ایده یله مقام رابع سالک بو مقامده هر شیدن خبردار اولور بو ذکره سیر مع الله
دیرلر علم لدنی دن خبردار اولور و رایم اعلا مقامی وارديده اولور جمیعا طلدن بی بر اولور سویدی سهو اندکاهی
بیلردن سویلر اولور بوندن نفسی عبث خیالاتدن نور تیلور مطمئنه اولور بو مرتبه وجودی خطر وادی اهل اطلاع اولدی خاصی قولک
بو مقام جلوه کاهیدر بو محمد صلی الله علیه وسلم بر تو ی ظاهر اولور بو بیزده سالک عین الیقینده کندوی یه کاوفا اولور و بو بیزده
جذبه بولدکوستر بوکا وادی استغنا دیرلر و بو بیزده جون سالک ایر مشه بولی وادی استغنایه ایر ر اولیا وادی آزوجوفی آنولی ایتمه
بکا نی اولور یدی در یا یر کوبر سور کوا ایک سمعه لک شرری بیزا اولور سالکلرک بو وادیده کوزی طوق اولور نه دوزخدن کوکلی
نه بهشه امیدوار آره خلده یک جهت اولور مقام خامس سالک بو مقامده کندوی یا و یقلور مدهش کیشدن بیخبر
اولور بو ذکره سیر فی الله دیرلر و اریسی طالب بولنده بو تلوعه تبدیل ایدر بو حیده عرقی اولور کثرت سمعه بو سالکلرک نصیبدر

بوذه نمود راضیه عطا بوور انا بوه مقامذه نقصان ایزی واردر سالك بوه مقامذن بحث اركذه بوی سئیل تحریر ده وتمزید ده ربوكا واردی
توحید تیز ركسالك بوه آویده توحیده ایوذ اگر یوذه ركیلك وگریوذه ركذ ربوذ یلك بوذه سالك اینذه هب بیذ ر بیت
اگر كه تن صایسك اول صایلمز حساب وهم صایلمذن بنذه مقام سادس سالكوك اوتوز بنزیدر بوكا منزل اخیر دیرلر بوذكره عشر اللهی
ذكر ایله توحیذ ده سالكه علم نبوة ایره بوذه كال حاصل ایدر بوذركاه حاضر بنزیدر بوبنده عیاذ تركال اولور بوبنذه سالك
مرتبذ اولور نفس مرضیه دیو اول فخر بوذه بیذ اولور بوه آویده سالك حیرته غرق اولوب كوك اولور ركیم اغلوب
زاریده اولور بوحیله حیران اولور كه حائقا هذن دیری فرق ایمز اولور براوه اولور كه صویی حوض بوبوزا اولور كه كفن
كیی جوذه اولس كذوبی قذه ایدوكر بیلیوب مذهبی كیمسه بیلمز اولور اگر كسه ندر سالك بویله بیلكم دینه تابع بیلكم محمد
بیلم كیمدر دوست عشقذن خوبله حیرتده یم كه بیلذن بیمم بوخسه جمله اولس بیذه دیو مقام سابع سالكوك اوتوز مقامذه تمامیدر
تمام اولور بوذكره سیر بالله دیرلر واردیقا بوسنرلره وجود بوقدر بوذه فنا اذكر دیقا اولور حمله اسما بوذه ظاهر اولور سر آواز
توحیدی الذاتین بوتذن اولور سالكك قلبی عرشی مجید اولور وه كامل اولور انسان كامل بنزیلی بوصف بوه مقامذه نور وحدت
ظاهر اولور سالك كذوه دار البقذن فنا بقوبلوب بقا الله بیقا حاصل اكلر من عرف ربی وموتوا قبل ان تموتوا معانیی وكلاهما
اصلیه سرقی بوتور چونكه عدد كذه واصلیه راجع اولدیقاندن احدذن غیری نسنه قالمز اذله ذات حقذن غیری نسنه
بوغیری بیذ قالان ذات حقدر كل شئ هالك الا وجهه لم یزل هو یمذ تموكزه تمام تنزلی اولور هین واحدیت مطلق قالور بو
تنزلذه دلسوزلك غالب اولور اینذن باشا بوقادی فقره فنا ذاته سالكه موصل اولور بوآویده واردقدا اولدرحقك وجودیذن غیری موجود اولمز سالك
بوه آویده جونكه كذوبه كله جنابحقذن كاز ایستور شعر كذو اصلینه ایرور كیم اولدی بحر اولدی تمام اولدی مطلق واصل اولدی تم الكلام
ای دوای عشقی آدم صورت فرشته سیرت قدی خوبلو سئیل قتلو وضع آسمانذن بر ملك طلعت ان ایدوب عشقیك خلوة خانه سنه كلدی
اولدیله كاشانه سی حل اولدیغی هانا نوقی دیسیذن عرفی اولدیكه وآیا عشق برسلسله ابتدا اولدیغی اول كردیابندن عشق بروجی آسمانه عروج ایدوب
بر فرقی كوذان آسمان بر ایوان اولدیكه بهایتی وحد دیكه بصر وچشم بشر احاطه اینذه عالم روسیان ایوان عرشنده بر كرسی عظیم
كه اهلیكه تحدیده عقل قادر دكلدر اول بوجه ایوانك تبوی ایشكذه دوردیغی بی كم وكیف اول حضرت عزت عرف عظمته تعالی فی
آنذه جنم نصیبله كوردیغی فخر الكاینات نمق الموجودات محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم عین اكرسیده معذار قاب قوسین قیامذه كین
عشقی به الله سكا سلام ایدی دیدی عشقی عشقی دیو وعلیك السلام ورحمة الله دیدی اول شب عشقی ترشد قدر ایردیكه هوا
دوذه غالب وتوبله دیار شاهده قدیمكه جمیعا اهل اكا طائیدر بودنیانك انواری عشقی فی سرا سرعالمه عرفی وآیه حیات
ابدی یه مستوفی الذی الذاته الذی جمع بین اقرب الاقربین وبین ابعد الابعدین یا فی احوانی قبله وله ولد ایكه عالم اولدوغندن
محرر اولمدی پیر مرشد كامل علم وعامل حضرت پیر دن بوا خوار سعادتی عشقی تمام
سیر وسلوك ایدیه بنی اول شیخ عزیز عشقی به خلوة كذه ویدی وانسان كامل اولدی اللهم اغفرها واعمر جمیع المؤمنین والمؤمنات

وسایر

وسایر الموسنین من النار سالمین آمین یا رب العالمین آمین برشكالع سعود وده یایه كلدی مقصود اولدركه كفی تكمیل نفس ایدوب
بالذوق والاتصال تحصیل كاله اولا عزوجاه دوكك واقبال سرمدی نایل اولسا ایزیذ حال عاقبت بولوب والله
وجودك عدم اولوب فالوریل یا كمال اولا آیقادن دایقایه قیلورلی انتقال بس كرك كه سندایی تكمیل نفسه تجارا ولوب انسان كامل
وتحصیل علم سیدالیوب عامل اولامین شعر مرسلین وانبیا تحوی صلاة تیله سلام اولایكم معشوق وعشقه قصه مخی اولدی تمام

یوقیلدم عشقی به معشوقی ایتا	تحسین كردن اهل محفل ایشاد وتظم مولانا اصفهانی	محابدی وحقیقی عشقی افتا	
قوی انصاف ایدوب قیلدی تحسین	ایدوب بایا توی اویدیلر یمین	قوی اوقوبلدی آخر ینه	
اویوب هر بری حصه قصه دن	سوبولدی عشقی معشوقی انجام	بوذركوقی الكل ایمی انجام	
سبب تالیف قال مرغان			
بیذه ترجمه برنظام اهل دین	قوی اشفته سیدی برنكارش	لطایفكو محكی حكایات	
كی قابل كی سامع بولادرك	یوذوب دیلشه ایكدوقلامه	اسامی عطوری جمع قیلسا	
نوالادی كسنه برخوی ایله	اولاینی دیسه دیلیله آنده	اولوبن شوق كم وارسه جاهل	
تفاوت ایلیوذن خاطر بنده	دكل الاكه مولانا اصفهانی	بی ایرام ایلیوب نامویی كا	
ایدیلر یوخوی نظك حربی	كه قولولر اولا بهذن باشا	قوانوكله جهاذه زنده رآه	
بیذه برقال نامه ایله موزین	توفالی الیدم شیرین وتركین	ایكیشر بیت هربرمعنه بربیر	
بوایله اگر اتمامیله توسكین			
الله آویایله قلدم ابتدا	آبتداء قال مرغان درنجی رمل مثمن		
انبیا ومرسلینه جوقی سلام	اولسون اصحاب اولیایه حیثما	یلوز بعد الصلوة والسلام	
الیم برقوبه طوبی ستان قدین	درلوغ اله طوبی ستان قدوه	سروگلزله مزین برقامتت	
زینت ایدم كلستان لاله زار	هركلك ناخذه وار بلبل هزار	طرفه قوشلر قوندرب تاج كله	
اولایون برمحلی اهل دله قا	مجمع یاران واخوان صفا	اوقوب كوكلرین آكلا یلر	
كاه سایل اولا كاه مجیب	لیك اول آزاده ایماله تب	دوقی ایتمن كیمی یلذر آنی	
نكرك بولدی بیذ دآوه یی	نه یلوذكه آدمی ایشیدن آدمی	رایدی كرچلذ دیلرسك بركیمی	
شوبرایم ایچی اوقی دوان	صوره آدمی بوندن واردیقدر هان	هرمرتبه ده یاز لمیذ دقم	
قذه اوقدیز آدمی قیلمق دقم قل	قاچ عدد كیمی اولا ای اهل دل		
هرهدم كیمی ایده مناجوان	قوشلر ایچره واردیلر سنی هان	جونكه بولایمن اوقی یتمز اولوك	
ایلك اولدم بنده یی یا رایده	فاعجله دوجهی تا آوایده بن	كذوه كاخیر ایكی ساعت قیل	
		یا ده قل خیر یكه دوم تا آوقیل	

اسامی مرغان

ریز	اکی	درت
سیمرغ هدهد سمندر شاهین صفر انجا	هما سمندر قمقش شاهین طغان انجا	هما سمندر قمقش شاهین کرکی قرانال طورنا
قرانالها وی حرقی بلبل کلنگ کورجن اکیلان	طاووس قمری کلنگ کورجن تیرقوی	طاووس قمری کلنگ کورجن جل
بلدرجن قرلاغوج قوشیار یونت قوینی اغقا	بلدرجن صقیسقان توغار صرجن اغقا	قرلاغوج صقیسقان توغار صرجن اغقا
لقلق اوردک سقا قوینی آنقت قوینی جایلی	قاز اوردک بلغیر آنقت قاره باتی جایلی	اوردک مارتی قوینی قاره باتی جایلی
قارغا توینی اوکی ترنبوط طشنجل یاتوشی	دوه گوینی توی یارسا ترنبوط قاره بغل یاتوشی	بیتوتی اوکی یارسا ترنبوط

سرکز — اون ایکی — اون اوچ

بلبان صنمر انجا کرکی قرانال طورنا	سکلون هزه وی حوپی بلبل قرچ کلنگ	سرچه یونت قوینی صرچی اغچ قمان الاقرغا
طاووس مارتی انجا اوکیل تیرقوینی جل بلدرجن	درآج صارچی انجا اوکیل تیرقوینی جل بلدرجن	لقلق قاز اوردک طاووس سقا قوینی انجا
قرلاغوج صقیسقان توغار طاووس صقا قوینی	جل بلدرجن صقیسقان توغار قوزغون	انقت مارتی قوینی قاره باتی جایلی قوزغون
یا انجا انقت مارتی قوینی قاره باتی جایلی	قارغا دوه قوینی توی بیتوتی اوکی یارسا	قارغا دوه قوینی توی بیتوتی اوکی یارسا
سکلک طشنجل قاره بغل یا توشی	ترنبوط سکلک طشنجل قاره بغل یا توشی	ترنبوط سکلک طشنجل قاره بغل یا توشی

ریز

کوزیوزدنقاری توجان	عرعر ایده جوجغم درنی دلیل	دیرکودن کوشنده عمر یاکلن	عمالده سیمرغ آچینی یرده بابل

زکی

دوندوغلی ترنج خوتی یاشاهین	کوزقاچیره اولوتنها دردر	کیمیادتی آچی دیکاده کدویوق	انجمکم سیمرغ هم عنقادردر

اوچ

ای کوزللک کتوینه پادشاه	توللرکاکاه کاه ایله بکاه	آزده عاده دوشللرده ترآیا	اولهسن هدهد کیمسه کاکشاه

درت

بنده اولایلی اغدی بن سکا	شاهلق فکری کلوردیام سکا	ایشلرکطاشی بیشمدقچکل	اوشمه دوشه دیرم طاهما

بش

چون سمندر یاهجر انکده تن	یاندی یاجم اودک کاکا یارسن	سنولدیر یاندم فراقی اودیکم	قاره کللی اولدی کاکا رتجدوتی

التی

دوندوغلی قوش نیاز ترنجی یار	اودجیغر دوزندن اویخی هرله	یارا اوده وکیلدن پردجی	اولیاسن قمقش یخشی خوکاه

یدی

عنقه محرا سنده ناکه ایی شکار	سمرا یدکی کوه وداینی کوهسار	دست قدرت صالدی مرکبکاه بنی	تیردوشاهی کبی الدم شکار

سکز

بوبچه بلدرکه ترنجی عمدکدنجی	الدا اوب یوردک ایی لیلرنجی	اچمه جوقه قاچدک کورجن کبی ایلدک	یالبالرکیسه آولاه دم بیکی

طقوز

قرغاده ایله حمودهاغیار	بابکا یاشرسنی صیدوشکار	دوشم ایتمه کبی صنعرک	اولوسینه داغی ویررهزار

اون

اوغاشهاز قابل اولور	اوکمان صیده گیاکل اولور	نه قدر یوکسک اوچارسه کاه	یتورآولاد طغانکامل اولور

اون بر

کسبه قالدیلورین روزنکار	کمحوفنه غفلته عمرکزینکار	کل یون وادی عشته سیرایدر	آنجاک برکله مال ایله شکار

اون ایکی

جمع مال ایله اولمز اکی کبی	کیزلمه یتره آچی آخس کبی	دوندیلوک صاقی دل ایله اولمز	تاکه بیلن آیتا یاتی کرکس کبی

اون اوچ

دوشمنی اغیاراه شوکا قرالدی	کوزیوزیه عمرجا بلدیخطا لدی	یچمه سندن صاقی ایکیدیدی	کظرناغی ایچمسون حکمالدی

اون درت

بوراون بوبلوزرع لعلیس	ضمه لغلق آچی ایی یارطرین	دوندوقاک مرغ آچی ایلورنا	خوب نظرکرده اولورایی برین

اون بش

خوشنفی اچمق جالدکرکار	یاپارساکاه کیمسه ایی شکار	کهمنقش کاه درچین کاه حریر	کی بیکطوحامه کرطاوس وآز

اون التی

کوزیوبچه عمر بزکون بکبی	کجدیی وصل کونلری یوقدرکبی	لطف ایدوب برحم کوزایله عمر	یردوشی کوستریره حکم ایکبی

اون یدی

جمع اولوب اولاقدرانکه دنی	تیزلی ایلیلک اورسا ایلدلوکو	سوبله آلمندر بی عشتک فهمی	کوشه کلردی چون آیاق خرچی

اون سکز

دولاقولک بوشمه ای سیمبر	بوشه اولسون اکردارسه حضر	عاشقه ویر بوسه لعلکی کم	طوطیه خوشدر یمک تاکم شکر

اون طقوز

بلبرک زکی کم مسلم عدد	بحرلک سنبل رخ کلکلدد	ایآیا نادی سکن ملک	بیلرین کلدیکی بیلدلک عدد

یکرمی

بیدیایی دوست بیلکم بیدیرن	قیغی ایله باغم آلوکدیه رون	قاشسوکلک بده یخی ذاغم	سرده چیقوب قویملرین

یکری یر

کوره لیلده خسکی آدویلتی | خون وصلوکیلر آخماه دیتی | کوردم نقاردی بی کمسه | سندن اوکیلری سکر کلمک دیوش

یکری یکی

عاشق ایسلاج کوستاج دیر | صنعتاره کرن نجمه غماجدی | کلشنه کلجین تعریر ایلیو | عشق درسنی اوقیه راجدر

یکری یوج

کم کوندوره جانی آغاجدر | هایدی یورجیغنه آواز ایده | هرمحرجیغوب هوای عشقه کا | دل کوکرجن کیبی جوش اوره

یکرمی درت

عشق اهلیدن کرایسترسک جان | لاله وقی نمریده دیکی آغاجدر | کوزیمی کوزیمه کیبی ایده جوش اوره | صاری یاپراقلی یاپیدی خوش

یکرمی بش

بهراوه دیه یاوه اولدی کوکل | داسکله کوزیم یاشی سل | آکده نجمه کلستان وصلی | اولیدک کیبی ایده فریاد دل

یکرمی آلتی

یانوی ایتمده عشقدک آتنی | دوه مازآقده مدم کوزه یاشی | اوروم کدی زی یره دیره | یتمز آرا اولدم بکم قیزقوشی

یکرمی یدی

دوزنورلوزاولاوکل نیتی | ایده جی یارالله دوشی حتی | اولا محبوب دربادهم سرا | کلمه زیان خوب بلدرجی آنی

یکرمی سکز

بیلدیرن دونده کلمی یاوکلدی | لیلده قاریم یعنی بوکله طوور | آدمی جیلد طفاتله اولا نور | بلکه ایتا عزیزک آوجیلد دیور

یکرمی طقوز

آدمه سوزک سوکلدی نه صوح | کوزمه اولدم جی وودیه کا کوچ | برکسم اوقیه وقه بی وآدیکا | حالیوه یه کرکم قرلاغوچ

اوتوز

دیدیلر بر حرر یا یوصنعاتی | باده اوغراده غیجون یاغان | طرفه فوتبلیدوک کوتده اغزین | صوقتلراولدیلدیوکیاغان

اوتوز بر

یاوپلاوا شاه حتی بی عارضم | خویله جوریلدیزه صلمز یاره | کله آتاغاکه یوقاروبالاتون | کوکده اوچاروکیبی یوقاروبا

اوتوز آلتی

قصد قلدم کیمی ایدم شکار | لیلک سوزیدن اوکوزیمی آچار | بالدوراچوبلا وجوی صبا زدی | آولادوک اوکیلی هم رجه دا

اوتوز اوچ

طرفه فوتبلدوک بودم نه ایتی | فوتبروغاوتیمامده آیم ایتی | اکنزیاصوکاردنده اولور | آیده دیزآرتی نوک دیزین فوتی

اوتوز درت

دوندوه غلی چاق قیلدک یاکلدی | رقم الینه ایراق قیلدی کوندی | آدمی صورجق توخنیه یاوی جوان | بزایراق اوزاق منزلدکلدی

اوتوز بش

ایلی جیا اوده یله دل خوش اولی | سلام جوبله کوکل ملکی سنی | ویاپنی کوکلده دوندیکی | بیعجم مرغ آدیدر آچ قعان

اوتوز آلتی

آیه انفطار کیمی دیدیم | طرفه فوتی عجمه حرفی ایتی عجیب | هیئت وضعیته باقدم کوردم | آلاقوغا کیبی شکل غریب

اوتوز یدی

پان طوطی اویاریکی یدیدیم | نوبکه دت قیلدی آیرلدی | دعمه کوکلدی صوندی خندان در | مازغا قیل بولنا اوزلغلقی

اوتوز سکز

آیه موشریلدیا قاریوزی | یامحمود سلمی نوزی یاوزی | داتلوداتلوسکلا کلوکلاین | خوبلیده یکه وزکه وزکوزی

اوتوز طقوز

آیه موفی نازاولدی دلداده | همی نه یشوه غمزه وناز اوده | یرآمرصوصوفی مجلیده وزنی | کویسیاوردکلدی رقداوده

قرق

دیدم یرنده دیانی سکا | طاوسکا کلدم یوندم ایده وزی | خوبی جمالی کرچه طوزدی نی | وارطاوی جوی سینه اشتها

قرق بر

آیه کیمل صوآدی کودم اپتی | بعرلی طاغنده آلوک باشی | کویسیاکله یوزیده بر کله کر | دوندر صوکوزدی قاتوتی

قرق آلتی

امرید بصوفی قاتوتی کیمی | سنده ایده خوبقدر کیمی | مآنی قوچ یرسی هم دیدرک | یاکیمی آنی ماالجمل ایکیسی

قرق اوچ

شیدا اولدی کا غمکی نوددز | طبل کیبی کوکسی دوکردی دوز | یوزمه بر جان کلمز قالدی یانی | دوندوه غلی توغلی آدی آلوز

قرق درت

دایاده یاوزنده ایی سکاه | دوندوغلی قوتی بخدوقدم | یوزنی وآیاغی قیزل کندوآق | ماریقی میرآدیه ایی خبریار

قرق بش

یولکا اوسوزیدیآدی چوغی | پیلیبی کوکلده کی نوی کا | وادیمدیسیزک اوکوزده یوغی

قرق آلتی

کراوقودکمه کوکلده کی هم سوز | دیانی کوکلده کی نوی نه قرق | آیه دیزآرتوک قاده یانی | قاده رصوده اولاوردکی

حاتمة الكتاب

ای توبه بعون خدا در حال اتمام	یا رب تو بحق خدا در حال اتمام
اول بیاد و حبیبه ای همام	حاضر شو و امداد نما بر اتمام
تو نور دکوه مرغ آیون بولدم همان	یلور بیلدم انچی بن ایلدم بیان
اولور مجلسده جوق خطا ایدن	خوش اولسه آشنا ایسه سبب
یلورم کلورم بن اولدم بنده بن	کاه دیار بن اولدم بنده بن
یلورم کلورم ستر ایلیوب لطف کرم	بوحنیره ایلیوب لطف و کرم
کلکم علی ایله لطف ایشلکل	اکلوم ستر ایلیوب لطف کرم
هر کیم حبیبه یی یاد ایلیه	اول کیشه رحمت حق دایما
چوقلم دعا ایله فقیری یاد غان	قلدم دعا الهم صوحمی محمد اولاه
تلوب عجز ایله محمد اهلی یکسر	روحم یچون بر دعا یاغشلکل
مجیب اولدی یارب بن کیمی سایل	لطف خدا حق انون تا قیامته
چوبولدی قالمه مان بوبله الغام	دوز اولما یا اولیا اولیور کاهدن

همه اهل محبت حسینی آرزو ایلدک

دعا آرزو ایلدم چوق آرزو ایلدک	که بو بیله آرزو ندنه نظم شریفن
یکی سازغ یکی شیوه یی قایل	ایدوب شب تا سحر قال و نقال

ختم شریف یدی یل اولادم اولدوغن بیان ایدر

شهنشاه پادشاه ربع مسکون	سلیمان خان سلطان هما یون
ایرشدی منیته جوملم سلطان	بو اولیا امر شاهه بنده اولدم
حضور ایلدی بن آرزو ایلدم	یکی ایلدی مدتی یکیچه قاضی
بو اولیا امر شاهه بنده اولدم	خدا و رحمن اکا خلد بر ینه
بو اولیا امر شاهه بنده اولدم	یکی ایلدی مدتی یکیچه قاضی
بو اولیا امر شاهه بنده اولدم	کینه بن شاده یایی در کل
بو اولیا امر شاهه بنده اولدم	آیده قالمیکن اولیی صدر اول
بو اولیا امر شاهه بنده اولدم	همایون یتوردی ایشتدی کیرتدی
بو اولیا امر شاهه بنده اولدم	کسنم یوغدی غرض ایده حالم
بو اولیا امر شاهه بنده اولدم	بریده دل الم نوکهدی غمات
بو اولیا امر شاهه بنده اولدم	ایدرم شغل هر محول و مشکل
بو اولیا امر شاهه بنده اولدم	ملازم بندیوس اولدم شاده
بو اولیا امر شاهه بنده اولدم	قضا تدیرینی امویه ویردی
بو اولیا امر شاهه بنده اولدم	همین بیچاره بن قالدم ملازم
بو اولیا امر شاهه بنده اولدم	یکی جا هفتیه اولسون یکیچه
بو اولیا امر شاهه بنده اولدم	ایدوب بن عرض سلطان جهانه
بو اولیا امر شاهه بنده اولدم	ایکیدی شاه دکاجوق انعام

ختم شریف یکیچه واردا ایدوب یکرمی ایکیچه اوقدرسیه اولدیغن

بکا مدرسه ویردی شاه خوش	واردی یکیچه واردا ایدوب
ویردم حضور الترتیبه هم حوالی	اوقدی یکیچه شغل ایدم کلیل
اوقدی یکیچه شغل ایدم کلیل	ایکرمی یکیچه یدی ایدوب

ختم شریف یدی یل اولادم اولدوغن بیان ایدر

ای توبه بعون خدا در حال اتمام	ایکی کیدنه تنظیم اولدی تمام
اول یاه و حبیبه ای همام	کاولدی تاریخ کتدی فالی توتدی
تو نور دکوه مرغ آیون بولدم همان	اولور اوقیم کلم یاوکا هب
اولور مجلسده جوق خطا ایدن	یا رب قلسک اولر هیچ کم
یلورم کلورم ستر ایلیوب لطف کرم	اولکم ایدنه صنعی یه دعا
بن کاهلم دعا ایسته بکا	اوقیجلدن فالیچه سنده بکا
کلکم علی ایله لطف ایشلکل	وار دیارات جسته کیدم تحیل
روحم یچون بر دعا یاغشلکل	دخت اولدی روحنه الهدن
هر کیم حبیبه یی یاد ایلیه	ردیف آنون یارن تحسین یاران
لطف خدا حق انون تا قیامته	سلیقی طبع سوزلر بوبله دیکن
دوز اولما یا اولیا اولیور کاهدن	آغزلر عجبه دیکی آچدی چون کل
چوقلم دعا ایله فقیری یاد غان	ایشتدیکم بیچه مدیایی مرام
تلوب عجز ایله محمد اهلی یکسر	تاریخ اولدی بیت الختام
مجیب اولدی یارب بن کیمی سایل	شهنشاه پادشاه ربع مسکون
چوبولدی قالمه مان بوبله الغام	سلیمان خان سلطان هما یون
	ایرشدی منیته جوملم سلطان
	حضور ایلدی بن آرزو ایلدم
	یکی ایلدی مدتی یکیچه قاضی
	بو اولیا امر شاهه بنده اولدم
	خدا و رحمن اکا خلد بر ینه
	یکی ایلدی مدتی یکیچه قاضی
	کینه بن شاده یایی در کل
	آیده قالمیکن اولیی صدر اول
	همایون یتوردی ایشتدی کیرتدی
	کسنم یوغدی غرض ایده حالم
	بریده دل الم نوکهدی غمات
	ایدرم شغل هر محول و مشکل
	ملازم بندیوس اولدم شاده
	قضا تدیرینی امویه ویردی
	همین بیچاره بن قالدم ملازم
	یکی جا هفتیه اولسون یکیچه
	ایدوب بن عرض سلطان جهانه
	ایکیدی شاه دکاجوق انعام

قوق یدری

وای یه ایکی خوب اولدی توکی	یکیچه غم اولوندی ایکی رکی	آه بر کوندی آولاکه بوصنع یاغمه
		آلتون کایم ایچی ایلی کیچه

قوق سرکه

بی حیا دنکل حذر بحمولدی	صقله سندی غم یکی آلتوندی	ایکی عالمده یه دوندی دام
		بی حیا اولدی بخی قوقوندی

قوق طهر

یا رب جدا بولدیکا اوغار دوکا	نعمتک یلوم کهر خوقوبودکا	بد اصلدر سبله قره علی کم
		چیترا بوزین قاقوبن کوزکا

اللی

طولدی غصه کهکل کولکم خوشلر	صنعم جسیم کوزه بنی بوشلر	دوستم غم آخوندی محرقیب
		دوه قوچی یچه طرفه قوشلر

الیم ر

تمر قدی اهلی ایله اولدی آشنا	تا کیدر آیه حقه اولکه رهنما	شوله کاهلدیلم اولکه رحیم
		نوبی اندن یکدی یاهو اصفا

الحاکی

سندن آیروقیوخیدی یارم یکار	یی کیوقیوخیدی یارم یکار	غم بوجا غنده اولدی کیاقوقار
		منزلم ویرانه در بیتوتی قار

اللی دوح

طرفکه قوشلر دوندی غلغله	یا بنی یوک اولدی بنی یوکیب	بیقوشلی بوکیدی آدمی اولکی
		یکیچه اوچر یلدیزلی ندر سحب

اللی دزد

کوندیزین کوندیزلی یوخدایره	یکیچه کندزاولدی کاه ای هام	موشدیکری یادسادیزادی
		خوشی یلورم دوندوغلی ای یار

اللی وش

عالم ایچره دوندوغلی مشهور	شهر ایچره بهره یوخدی بودر	وحشی حال اشرفین کودر یکا
		دیار بن کوکلکده کی بودر

اللی آتی

کلخن شکده کودم ترجمه	غصه غم کله اولنی کی یخمز	آدندن درا صنعی بر خیال
		اودیسک اوچر کوکی چیقسب

اللی کری

ای ملک الکرد یری یکر ملک	طرفروسیله بوبنده رشدک	ده دره غلطتین یخلی بوچم
		کودر مین بکا بغلی بورک

اللی سکز

ای ملک موزمین یاخود یری	کیدی یخلم کوده لی یری	شوله در کاراید یم شتاک اکا کم
		قاده باقدی قولادم سرپری

اللی طهر

آتی هم کدای یوری قسر	کاده کیمی کاغذ اولدی کر	دیبو قیرمزی بکا کوکلکده کن
		ای اوغلدوه تدک یاخوش مکر

اولوب

دوه رغی آلمز کلمه بیزه اویز
دوه ایسی اندوه دیرسن سیزه اویز
یغم یرده رده سلطان سلیمان
دیدی پاشای اکرم لشکره بس
قویلیم یغدا وندمدار احسان
سودم دیکلک قوزا ایلک سن
قویل ایلسه دوه اولمه یغمه سکاری
اندی آرامزدن ایسته دوه آدم
بوکلمدن کیم بیلمز خورده سیله
بکم قورقوسی یوقدر بکلرده
دوه یرشکسته خاطر هب
آیلی کوردکده شاه مظفر
دوه یرشکسته خاطر هب
غوغا برخاسته دوه یرین بیرشدی
اوکندوسا عدوه قوی میسنه
وبی سیر اولیکلدوکوز یوکه یالدی
دیدی پاشا بیوزلکدی کار
الله کیرمکه دوه لشکر خسکار
قرل باش دیه ایچکلوسه بحر حال
دکلدی دیه بیزده اولور اهمال
ده بس شهر تبریز همیون حال
یوبیدی لشکر انبوه اولی
ایرشدک اولده بایلغار یه
کوب ایلدی دیار حیرانی صاحب قران
وارمدی آدینه مولانحسده
قزل باش موسیلمور دی هم محمده
تحویه استانبوله دیدی یحکم
ایرشدیدیدم اوزاکسکر
کوب سلمانی اوسنده باشوکر
اولاتی پاشا مرنده دیدی یاهی
کیدرسانل الهی پاشایه خسکار
چوللطاندن بیزی قلمچی جوده
نقاره دهنیز الدی آوا
کلدی یمعنده یه شه سلیمان
بودم حکاوه دن پاشایه دیکان
وصول امیده بیزه ترجمان
دل الماغا وآرآن کلوبی جهم
قرل باش قاچدی بیزیزه دیدی
ههانا عزم تبریز ایدی خاقان
واردی تبریزه ایردی خاقان شکر
نه یرغوده وآرایدی آنده نداء
تحویلمزک واردیم خلقه یدا
اوطاغ آردنده حکادی بیشه
تحویلمزک واردیم خلقه یدا
تحرکالدی دین سر افندن
محمد پاشا وایدی لشکریله سلطان سلیمان خانه عسکریله قاچدیغی
بوردی صاغ وصولی تورنوبچه
چکلوبی آنده صف صف اندی انی
تموکلدی دوب تورنوبچه
عجب آلتی بلده دیر انصاف
چکلدیلر اولاده بدر برابر
دکلدیلر اوغلم یا موخر
برابر اولمز دیمجلد برابر
چکلدیلر یوخدر طوغایدی دیانی
بوطاغه چقدیلر لشکر صولی صاغه
چقوب بکسردی فلمکلر سینه
کیمه یانیده وآرمز یحکم
اوته یانیده وآرمز یحکم
کیمه یانیده وآرمز یحکم
فلک برچنده بیر ایکی وارهانی
فلک یانیده طوغدی بیر شاه
آنوک ایچنده طوغدی بیر شاه
کاوک یانیده دیر قهقه کردون
سلیمان خان سلطان هایون
که اولدی چتر شاه دیر سکون
نه اعدادیاسا حده عدد وار
بیمانی چمه لرفتح مبشر
محمد پاشا ولایه اصفهانه قاچدیغی مژده سنه تبریزی
آندی یه دیمز لطف ایدر کون
مناصیدن نکم وآرمایکلمز
تموبی پاشا هلمز متقدر

همین بوقا آسطه دیر سیزاکریز
ساکیمدن دیر خوده مالادقه ای
کلمختاج مالادقه اشراف
دکلدر علم الهی بودیاباک
که دوقوسی صالله اولدیکدن
که تعلیم ایده واولامدرس
وارساسام ثم علیلمه موقوف
دکلمحصول قادر بایمه مرقی
بولوبدیوضبطایده رقی چوم
دیانت صاحبیدر اهل تقوی
صدقدن دوکلدیکدن دیمی
توماتی بیکاواکرآخر حمزه
سیزک سلوکمکدر آرایوصف
نحاجت ایلمک بیزیزه تعریف
بیزاولی سیزه اولمشدر لازم
تام اولماتی ایکن دایم مدت
ایوی غزل ایلدک یعنی مودت
دیدوک کاکله اضعاف مضاعف
بیزاندن ستعفید اولدی فعالت
قولک بوخاطرم بوجود عنایت
هرتعلیم ایدرسوسیزه تعریف
بیزم خاطرم بوجود عنایتایک
دینی وارد رطاعت یزدانه
که اقرار صدوره کوزیاشم اولدی
اندیلدوجوارادم جادیه
دوستی قمتان متعهد بیزیه
ردی بی سکال اهلی بوآنس
خبر فرستاده ایچی بهلوانس
وبانه وقت تدبیر بوقضادر
بوایام آدمه مشغب یلاددر
ایمدک بیزیزه ورم اوندیه کاکا
دوآرآلمز سبب عزل اولا
چوکوردم چاریدی کندکوکلمه
که سولیلر صوره خنده تحریر
سریر دولت اوستنده اولانکاه
دکلغلطان ایمش اولاندن کاه
خوم طوقه اولاولیا محتاج
نه بیلسون اولیکدی حال ردی
بیزه مصحف ترده ایدی تقصود
دیمغ اولمادی اولامدوم موجود
دل لعم وجه ایردی تاذه یاره
یوردک اولشدی بخمدن بیچ
اویرباغم بایزدل صوره ثم
ثم معیشه کویاسم دوشی
دیدم دیدی چوده وآده سلطان
قیلیرآلاده کاکا منصب حسان
هنرخاطر یعنایت الملکدر
کوکل اولدی عنایت الملکدر
کلورهرنه ایسه چون ایده یاردم
بولون یارن اولون بن حکمه تبعو
چوشکار دیدی صدر تولیاتی
عجم شاهیدی اولدانمی محکم
محمد شیبانیه بن اولدیم
قیلوب دمان سلطان معظم
دیدی شیبانی وآرایلدی کاکا
کلمختاج مالادقه اشراف
که تعلیم ایده واولامدرس
بولوبدیوضبطایده رقی چوم
توماتی بیکاواکرآخر حمزه
بیزاولی سیزه اولمشدر لازم
دیدوک کاکله اضعاف مضاعف
ترتیده قیلادم وسعی وقوف
اکامزمدرسه اصلی آیلک
سماط منصب اوده آیچوایلک
حرتده اولمزدکی تمادوس
اوترم قاچی عسکرک اوکده
بوسوزوآخرداولبوسوزده
لجامه وازه آدلی دست ساغر
ویرلم آنده سکا منصب جاه
عزلده اولدادم یلسون یا
نه یلسون اولیکدی حال ردی
افندیده ولی بزدای کوتی
بیکلندی یه اولکی عاد
وبی کسبه اظهار عدم هیچ
نوحرم اعلی کیم اولامسعود
درد ویدی دکلدی کمر ظاهر
بولون ارتی له غم تحتی که
بوا ولدیم بنده پاشا حدسنده
بیاهوی اصهان بوسینه اول آنی
بینده دوشدی روملی شهر
دیدی شیبانی وآرایلدی کاکا

الله كيو رسه كرتيرم شكريي ... خلاصايديم صاوندن ذيادي ... ردي بوجانب ترجانده كدي ... دوب باشاده تحي بيزيه مديري
عدالتكو رتجي باشادوزيه ... كلوب جمع اولدي تيزيه وعيب ... اوتردي جمر تيزيه اجرا اولدي قيلدون
جوقتي اطلسنده مي خود ... يده بيزيه كلدي سنده سليمان ... جوتيزاده سيدي خلقي باجل
ديلدي ياقا بيزيدي وبيقا ... خراب ايده وانلدنده وسه جيقا ... انكيون اولدي سيزيوراز
جوالهل مدهش سلطان كودده ... روان بيزخلقي دوسه سوردك ... بلسجه بلكان بيزوشيران
بولردي آيده بوجمله لشكر ... جوتمك قصدن ايدم دوسه بنده ... قوشادان منصور ومظفر

حصني ياماولدي سنيدن ديايده دوسه محمد شاه اكا
سيرايده ده يي ايتمام مدرسه ني يوجي اوتوراقي ايله اي ويرمدي

اي اي كيدي بوحق ويردي صحت ... قضا يماردي حاصل اولدي تنده ... اياتوب صاحب فرانق اولدم زاده
اتوردجه انوك بويله سيدي ... اولوب جان ويدك سلم اولدي حق ... وارايدي آنده برمدرسه معمور
اول اثناده آني لطفايله عادل ... بوجه اوزده ايدي دفتر ده تجديدي ... اومدرسه ني سلطان خرتبن
بولاولدي باكا آلايم بيله كمك ... آناطوليه پاشا ايكله بيل ... كتي تورديي كي ايل عدل اولدي
وليامدن ايرلده عمر كوند ... اولوب يار اولدم دن دركوند ... ياتوب ب آتينه موم اولدم
باكا انواع حمايات اولدنوب ... تم ملكينه ويرشدي بي آنوب ... مرحوم اولجده اولندم تحي
باكا جوق نعمي توندي توكسدن ... ديلم كم آكاحق رحمت ايتسون ... حقيره ويردي صحت تمالي
اولوردي سوره للدن قرآنه ... ديدم تمنيني ناتحم قرئاند ... تواريخ وقصص بتان سعدي
كيحه خيمه لرك نده عدالت ... كه فراهل سوردم عالي اول ... ايلوقوب كلردي دوروب طاشه ... طوبرق تحي اولده آيم آكاتول

محمد پاشا دوم ايلي كلكي وسوزمني تبسوله پاشه كلدي

كوب دوكوردي طويل جهانده ... ردي پاشايه كم بيزه شهنشاه ... ويروب دوم ايلي كلكي ايستكن
كلوب بوزده يه بزعبد درگاه ... قبلودحكاده عوت كوزاك آيدن ... عزآيه عزيي وادده ياد شاهلر ... ياآنده دوماك ايرتيون تيزيآي
محب جمتي وادده ربناهك ... تام اكرام ايده ديلدي مكرم ... طوبيله وقطار آب اشتراستر
بولاولدي شنوجي يه پاشاي اكرم ... دفينه بولدي جان پاك ايلدي آستانه ... بوآلدنغم اولدي جاني آستانه
هم اكا ويردي اول بجه يك آتوب ... ديمي غرتلو اولديي ايچي بتول ... اكرديي كم اولدي بيزه تمام اولدي
قوديي شه آياغنده باغي جوان اول ... بتام ايدي ديمي اكرام اولدي ... اتوزيك ايله ديمي بتول اوده

منصور جامعسي ياپولدقدن صكره مولحي محمد چلبي تعيين قيلنوب تعدد

عجم اظلميله كتوكده بنده ... كوترديم ناموسراتي بدردن ... وكيل اينكي ايدم مولانا لي
بولاعظم خلق واتحي بنده يك تن ... فعيتردده تمنيله ايله كار ... طمعله ماله اوراتما اولك بحك
همينه بايله قلرصاتو بازاند ... طمعدن طمعه تمنيز اولورشيز ... طمع بنيانين اورن اولدي عثمان
طمع آدم بوزينه كتوردكرسيز ... كه موياغي اتورسوكن بازماك ... اوردم تولده حرج ايچون بيچاك ... اوه آتحي ويردي بجه آلتون
بردردن باكا ميراث ايدي بول ... كلوب باشايله كتدم تولده چون ... تلن جيلده قي جباك بريوردن
سرآهلنك اولورجرجي واقر ... سرايله دن نهار اچده سرين ... جكر طولدا كل تو عمر كوتاه
كي جمع اولدي ديمي محمدون ... جوكودم ويرمدي ال شهتاه ... بم شاكردملتا كردي اولكن
كورآنلرعالي بايه لرده ... متام دلكشا خوش سايه لرده ... نه آنلرقاچي اولدي حملا اولان
كيوك الي بنيك دانحي اولوق ... بوايام اهل عمله بوق ... همين آرسه صيت مالا محبت
بولوريي متصيله بوكورنيد آدم ... ترضا متصيله بولوريد آدم ... اولوريي متصيل اهل عمله كام
بوعنوان سامي كيحي عنوان ... سوندم حاجي بوق كورايكيه ... كنيه خوق كلزايي كهيان
كلورنيوي هر تلمحي قوديه ... جهاندده كوجله كوكلي اولدر ... لدبيره واردسادبركلكه ويه
الله كيرم كوجله دولت وجاه ... آجلرباب دولت كوجله بن ... معدد ايتمجه آسيي الله
كلايدي دورانه كذوكاين ... جوددندي عكسهم جرح معلق ... معاشكوك آراولدي بولاحي
چكرن بي نمع كريي وسكريي ... كوررني بوقي سره الام رحمي ... قورارده جوسايل دورن دو
قولراطله سزدن دست كيمز ... محب يوم مرادك داخي يمز ... جوتيم طوت بواي ملكرم
قيلورن واردده عمل قابوكه كيمز ... كورن بوقي سره ني قابوقابو ... بودنيا كيتيجي حزن يحوب
مراد الدريم اولدك هوكه كاريم ... ديركه اولياس هيچ محتاج ... واردبكلك نه آدم اي ملكرم
واردون بيك آيده آتي اولكه الكون ... دحي اولوزيك آيده اوده هوزني ... متاعه بوندده اولايتخوريرعرب
قماشده ويراتوزي بن اوده وار ... اتوزيك ايله داخي ايله بازار ... معاشده بريحي بتر ماييه دوروب
وديار حاصل وخرجكه دقتر ... نكم اولورسه وعلم وخرج يكسر ... معاشك ايچون اولورسك بن
خصوصا حلم صاحب حادث ... دوايسه يكون حلمه شدت ... بخورسيكون حلمه شدت
دراهيچمك مودحي صاورن ... يوني بن بوحسه عادي كلورن ... مودحي محب حي مراي
سوك اكيمسه سوردي حواتون ... اولورالتون آدي باتوراولورن ... بخيك كودريم حي دورآندن
اولاشيه آيي بن بوندم اولكن ... شبوله كودرم بن قاعيشي
قوشدي نظره پس مقفل ... قودم ترنيله اعلاكي اسفل ... مكرجمعه كودن قاولوري بند
قولورجمعه نادرشيي كلودن ... دوي برتكونده دورين خوردن ... اولاوقدن كلوري جمله اسباب
وه كلدم كلدرهب بولنلي ... هراسبابه آلوب ديمكه محمد ني ... ساعك قاموسي ساردقه آني
آنيان طهوقه دوردسياده ... همين آني حكمدر فاسق آنده ... اولورياما آلوغريزه قاتكال

KİŞİ VE YER ADLARI DİZİNİ

A

Āb-ı Furāt, 337
‘Abdü’s-selām, 77
Aḥmed, 53
Aḫlaṭı Sūti göli, 363
‘Ali Beg, 40, 336, 347
Āmid, 353, 357, 381, 383, 407
Arnavud, 403
Avlonya, 12
Ayasofya, 31, 42, 174,175

B

Baġdād, 313, 315, 359
Balḳan ṭaġı, 411
Bayazid Ḫān, 417
Bīsutūn, 153
Bitlis, 364
Bokraṭ, 171
Bursa, 61

C

Cālinüs, 42, 171
Cāmi‘ Sulṭān Meḥemmed Ḫān, 169
Cemāleddīn ‘Ali, 63
Cemşīd, 15, 135, 143

Ç

Çekmece, 19, 81, 82
Çīn, 109, 121, 167

D

Dāvūd, 57, 109
Diyārbekir, 319
Diyār-ı bekir, 366,315, 359

E

Edirne, 61
Edürne, 419
Eflāṭun, 42, 171
Erzin ṭaġları, 363
Eyyūb, 81, 209, 231,235, 393

F

Ferhād, 153, 237
Ferīdūn, 143

G

Ġalaṭa, 175, 177
Gölcüg, 338

H

Ḫˇāce Evreng, 103, 107
Ḥacı Ḥasan-zāde, 42
Ḥaleb, 315
Ḫālid-i bin el-Velīd, 209
Hamedān, 313, 315
Ḫüsrev, 145, 225

I

‘Işḳī, 45, 101, 103, 107, 109, 115, 117, 119, 121, 125, 131, 133, 135, 137, 139, 141, 143, 159, 161, 165, 167, 173, 175, 177, 179, 183, 185, 188,189, 199, 201, 205, 209, 211, 215, 217, 229, 231, 233, 235, 237, 239, 243, 253, 255, 257

İ

Īsa, 57
İṣfahān, 52, 379
İskele, 42, 175, 176
İskender, 42, 171, 172
İstanbul, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 30, 31, 40, 42, 43, 47, 61, 62, 66, 142, 167, 168, 175, 176, 178, 183, 184, 198, 200, 232, 236, 311, 312, 385, 386, 387, 395, 416, 418, 433, 434, 435

K

Ḳāḍı Bedreddīn, 61
Ḳāf, 57, 141, 269
Ḳaraḳan Ṭaġları, 355
Ḳaraāmid, 320
Ḳarṭova, 403
Ḳārūn, 77, 91
Keşşāf, 19, 63, 64
Ḳızılbaş, 361, 363, 365,379
Ḳosṭanṭiniyye, 165
Ḳurd ḳulaġı, 324,335,336
Kührüz Ṭaġı, 339
Kührüz Ṣuyı, 336
Kütāhiyye, 383

L

Leb-i Vardar, 139

M

Ma‘şūḳ, 101, 103, 113, 119, 123, 127, 129, 131, 133, 135, 137, 139, 143, 151, 159, 161, 179, 181, 183, 185, 187, 189, 198, 199, 201, 205, 217, 219, 229, 233, 235, 237, 239, 241, 255, 257
Māçīn, 167
Maḥmūd, 53
Malātıyya, 335
Medrese-i Aḥmed Beg, 415
Mekke, 287, 288
Mer‘aḳā, 365
Miḥaloġlı Medresesi, 411
Mollā Sinān, 387, 399, 405
Muḥammed, 21, 53, 57, 209, 249, 255, 256, 403
Muḥammed Ġāzī Pāşā, 407,415
Muḥammed Pāşā, 317, 319, 355, 357, 366, 369, 379, 381, 383, 385
Muḥammed Şīr Pāşā, 359, 379
Musā Beg, 407
Müftī ‘Alī Çelebī, 97, 101

N

Necef, 315, 316
Nīl, 199
Nūḥ, 223

P

Pilevne, 409, 411, 412, 415
Pīr Aḥmed Çelebī, 81

S

Selmās, 365
Şemāniyye, 169
Serāy, 129
Sivās, 313, 317
Soḳraṭ, 42, 171
Stanbul, 235
Süleymān, 171, 303, 315, 353, 361, 365, 366, 369, 381, 402, 419
Sünbül Sinān, 231, 239
Sitanbul, 65, 387, 394, 397

Ş

Şemsedīn Bedredīn, 69
Şīrīn, 225

T

Ṭahmasb, 359, 379
Tebrīz, 357, 359, 361, 363, 365, 379, 381
Tercān, 379
Ṭoḳuz Ölüm ṣuyı, 355
Ṭuna ṣuyı, 411
Ṭurna Çayı, 335

Ü

Ücān, 315
Üsküp, 16, 18, 29, 30, 31, 42, 62, 110, 130, 144, 218, 240,31, 61,109, 129, 143, 187, 188, 217, 239

V

Vardar, 140, 235, 236, 307, 415, 416

Y

Yenice, 20, 305,306,307, 308, 415, 416

Z

Ża‘īfī, 5,6,28, 34, 35,53, 67, 95, 97, 257, 295, 297, 303, 311, 313, 317, 324, 337, 355, 369, 381, 383, 385, 387, 402, 421
Zāviye-yi Mollā Ḥasan, 363
Żiyā’iyye, 381, 383,407

KAYNAKÇA

AKARSU, Kamil, *Rumelili Za'ifî Hayatı, Sanatı , Eserleri ve Divanından Seçmeler*, İstanbul, MEB, 1993.

'Āşık Çelebi, *Maşāirü'ş-şu'arā or Tezkere of 'Āşık Çelebi*, haz. G. M. Meredith Owens, London, Messrs, Luzac and Co. , 1971.

ANHEGGER, Robert, ''*16. Asır Şairlerinden Za'ifî*'' ,Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, sayı 1.2 (1950), s.133-166.

Beyānī, *Tezkiretü'ş-şuara* , HAZ. İbrahi Kutluk, Ankara, TTK, 1997.

Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri, haz. A. Fikri Özden- İsmail Özen, İstanbul, Meral Yayınları,1972

BLOCHET, E. , *Catalogue des ManuscritsTurc de la Biblioetheque Nationale*, II.c., Paris, Biblioetheque Nationale, 1932.

ÇELEBİLİOĞLU, Āmil, *Kanūnī Sultān Süleyman Devri Türk Edebiyatı*, İstanbul: MEB, 1994.

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Ankara, Aydın Kitabevi, 1993.

Gelibolulu Ali, *Künhü'l Ahbar'ın tezkire kısmı*, haz. Mustafa İsen, Doktora Tezi, Erzurum , 1979.

GİBB, F.J.W. , *A History of Otoman*, vol. III , London, 1904

GÜNGÖR, Haluk, *Eski Türk Edebiyatında Manzum Sergüzeşt-nāmeler*, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana, 2006.

İslam Ansiklopedisi, c. X , cüz 105-10, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1972

Kınalı-zade Hasan Çelebi, *Tezkiretü'ş-şu'arā*, c.II, haz. İbrahim Kutluk, Ankara, TTK Basımevi, 1981.

KOÇİN, İbrahim, *Gülşen-i Mülūk*, İstanbul, Akçağ Yayınları, 2005

KURNAZ Cemal, *''16. Asır Şairlerinden Za'ifi'nin Fāl-i Mürganı''*, Ankara ,Şükrü Elçi Armağanı, s.221-234.,1983.

KUTLAR, Fatma SABİHA, *Klasik Dönem Metinlerinde Değerli Taşlar ve Risāle-i Cevāhir-nāme*, Ankara, Öncü Kitap, 2005

Nasühü's-silāhi, *Beyān-ı Menāzil-i Sefer-i Irakeyn*, haz. Hüseyin G. Yurdaydın, Ankara, TTK Basımevi,1976.

SAMİ, Şemsettin, *Kāmūs-ı Türkī*,İstanbul, Çağrı Yayınları, 2004

SİMSAR, Muhammed Ahmed, *Oriental Manuscript of the John Frederic Lewis Collection in the free Libraray of Philadelphia,* Philadelphia, 1937.

TEKİN,Gönül Alpay, *'' Za'ifi Külliyatının Yeni Bir Nüshası Hakkında''*, Journal of Turkısh Studies, II (1978), s.107–125.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, c. II.,Ankara, TTK Basımevi,1983.

YILMAZ, Fatma B., *Za'ifi'nin Manzum Gülistan Tercümesi*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2001.

Za'īfī Pīr Muhammed Bin Evranos Bin Nūreddīn Bin Fāris, Külliyat, Kitāb-ı Sergüzeşt-i Za'īfi, Topkapı Sarayı Müzesi, Ktp.,Revan Köşkü 822.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Mehmet Ali ÜZÜMCÜ

Doğum Yeri ve Yılı: Gaziantep, 02.10.1978

Eğitim

Lisans: İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 2000-2001

Lise: Pazarcık Sağlık Meslek Lisesi

Tez

Yüksek Lisans Tezi: Kitab-ı Sergüzeşt-i Za'īfī, Prof.Dr. Güven KAYA

Bildiri

'' Klasik Türk Edebiyatında Aşkın Patolojisi '' , TUDOK, Kültür Üniversitesi, 2006